

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

۲۲

زنجیره‌ی هزری هاوچه‌رخى نیسلاهی

دووه‌م
پیش‌ک

بسم الله الرحمن الرحيم

پیاوانی له‌ده‌وری پیغهمبه‌ردا

خالد محمد خالد

وه‌رگیزیانی

سهام به‌رزنجی

پیاوئی آدوه وری پیغمبر

بیادنی لہ وری ہینو مبر

سپه سبیل زنجیره‌ای عزیزی که در راه خدا

❖ ده دله منند کردنی بختجانی کوردیه به گرتترین و کاریگرترین ده قی نه و کیسانه

که نه شخه نی سه رینی عزیزی ها و چه رئیس مسلمانین .

❖ ناشنا کردنی خوینده رو لای موسلانی کورده به ده و کتیبانی

که سه چاوه ن بو و نشینیری میسلا می و سازینه ری بابونی میسلمانین .

❖ شاره زا کردنی راسته و خوی لای کوردیم سه چاوانه ، نازا کردنی

که گشت کوت و به ندو بوجونی ته سکی حزبیایه تی و تاکره وی و به ونگه ریایی .

❖ بناغیه یک بی بوینا دنانی که سایه تیکی میسلا می به سیر بوهره تاییگی

موسلانی کورد ، ناتوانای نه بخامدانی نه و گوزا کاریا نه هبانی ، که خوامی

به روه ردگار پنی می سپاردوه .

ده که ل ریزو ته قدیرمان بویره و پای نوسه رانی نه زنجیره یه ، به بهش نیه

یتیم بابندی هم مویره و بوجونه کانیانین .

باده ستوره شیمان له وه رگرتن نه رمایه شته کی خوامی به روه ردگارینیت ؛

الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ

هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

الْقُرْآنِ

ہیاداتی لہ وہ وری ہیوتہ میر

نورسین

خالد محمد خال

وہ رکیاف

سہام بہ رزنجی

ہیذا ہونہ و لیکولینہ وہ و پاست کردنہ وی

ہستہ ی فزوسینہ گاہ فسیر

مافی لەچايدانهوهی پارێزراوه بۆ نوسینگهی تهفسیر

ناوی کتێب به عاره‌بی: رجال حول الرسول
 ناوی نوسهر: خالد محمد خالد
 ناوی کتێب به کوردی: پیاوانی له دهوری پێغمه‌به‌رس ﷺ
 ناوی وه‌رگێڕ: سه‌هام به‌رزنجی
 چاپ و بلاوکردنه‌وهی: نوسینگهی تهفسیر / هه‌ولێر
 خه‌ت: نه‌وزاد کۆیی
 نه‌خه‌شه‌سازی: جمعه‌ صه‌دیق کاکه
 به‌ره‌گ: ته‌مین مه‌خلص
 نه‌ۆره و سه‌الی چاپ: دوهم ١٤٢٩هـ - ٢٠٠٨ز
 ته‌یراز: ٣٠٠٠ دانه

له به‌رپه‌وه‌به‌رایه‌تی گشتی رۆشنه‌به‌ری و هه‌نهر هه‌ولێر (ماره‌ی سه‌پاردنی ٢٠١٠) ی سه‌الی ٢٠٢٠ دراوه‌تی

التفسيير

بۆ بلاوکردنه‌وه و راهه‌ڵیه‌یه‌یه‌ن
 هه‌ولێر - شه‌قامی دادگا - ژێر کوته‌لی شه‌هین هه‌لص
 ت: ٢٢٢١٦٩٥ - ٢٢٢٠٩٠٨ - ٢٥١٨١٢٨
 مۆبایل: ٠٧٧٠ ١٢٨ ٧٢ ٩١ - ٠٧٥٠ ٤٦٠ ٥١ ٢٢
tafseeroffice@yahoo.com
tafseeroffice@maktoob.com
altafseer@hotmail.com

پښک

نوکاته یی ده مانویست هم کتیبه پاچفه (ترجمه) و چاپ بکړه، دهمانزانی لیره و له ویی پرسپار و مقومقو دهریاره ی چاپ و بلاوکردنه وه ی دهوروژنری، چونکه چنه دهمکیکی دور له راستیه کانی میژوی له خق گرتووه و دانه راوړنه یی بریکه یکه، که پیچوانه ی تیگه یشتنی نیسلامه بقی میژو. هروها دانه رکه ورتنه ژیر کاریگری روزه لاتناسه بی نیسافه کان و هندی له میژونوسه قین له دله کان.

دیاره نیمه هر له سهره تایی شسته کانه وه سات به سات و تاو به تاو له گه ل هم کتیبه دا ژیاوین، به نه ندازه ی تیگه یشتنی شمان بقی نیسلام و به هاوکاری راگړینه وه ی نوسه و دانه و میژونوسه نیسلامیه کان، خاله لاواز و به هیزه کانمان تندا به دیکردوه.

هوی پاچفه و بلاوکردنه وه ی هم کتیبه ش، به م خالانوی خواره وه کورت هلدیت:

۱- دانه ویرای نه وه ی، دهریاره ی گوتراوه و ده گوتری، به م کتیبه ی شوینه واریکی گوره و به رزی هیناوه ته کایه وه، تا خه لک نارهمه ندی میژوی نیسلامی بن، هروها به هوی راواندنن لپه نه سهرنج راکپشه ره کانی ژیانی هم که له پیاوانه و شتوازی سانا و دل راکیش، خوشویستنیانی له دلی خه لکی چی کردنه وه.

۲- خواست و داوای گشت ناسته کان بقی هم کتیبه، به تاییه تی چینی گه نجان، هروا کاریگری روونی هم کتیبه له گه شانه وه ی رابونی نیسلامی پیروز، بوونه هاندهرمان بقی پاچفه و بلاوکردنه وه ی، بقی نه وه ی نه وه ی به پیزی کورد، نه وانه ی زانست به زمانی خویان تیده گن، له م کتیبه گوره دا بی به ش نه بن.

۳- دانه ری هم کتیبه، خالد محمد خالد، هروک نه ریت و خوی هوشمندان و خوازیارانی راستیی، ویرای ون بون و سهرلشیتواوی و ساتمه کردن و خلیسکانیان، له روشن و کاروانی

گورج و گول و خیرایان بهره و شکوی و بهزیونه، به لام له کوتادا شاره‌زای راستیی ده‌بن،
بۆ ریگای بهره و خوا چونیش، ده‌بنه چرا و مه‌شخه‌لیکی روشن..

٤- هه‌ندێ مامۆستا و شاره‌زaman بۆ لیکۆلینه‌وه‌ی ئەم کتێبه‌ راسپارد، تا له په‌راویزی
کتێبه‌که‌دا، تێبینیه‌ پێویسته‌کانمان بۆ تۆمار بکه‌ن، شته‌کانی تریشمان بۆ زیره‌کی و
هۆشمه‌ندی خوێنه‌ری به‌پێز جێهێشتوو.

له‌گه‌ڵ ئەوپه‌ڕی دلخۆشیمان به‌ ده‌رچوونی ئەم کتێبه‌، له‌ خوای گه‌وره‌ داواخوازین
سه‌رکه‌وتومان بکات بکات و پێڕیزی بخاته ئەم کاره‌مان و میله‌ته‌که‌شمان پێی به‌هره‌مه‌ند
بێت.

فهرستی نه‌فیس
٢٠٠٣/١/١٢

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

پیشه کی

قسه ویاسنک نیه هه لېبه سترې، یان فریفتلیک نیه بگوتړیته وه، نو باس و به سهراته ی که میژوو له باره ی مه زنتړین ده سته ی خاوه ن بیرویاوه و ئیمان که له سر زه ویدا ده رکه وتبیت هه والی پی داوین...!!

له بهر نه وه ی به ریژایی و دیرینی میژووی مرؤفایه تی، متمانه و راستگویی و راستبینی وه نو ماوه یه ی میژووی ئیسلام و شونکته و ته پیشینه کانی به خړوه نه دیوه، به جوړی که بق لی توژیښه وه به دوا داجوونی هه وال و باسه کانی توانایه کی زوری مرؤی بی وینه ده سته بهر کرا، که چهن دین نه وه ی پیش برکې کار له زانایانی لی هاتوو ه ستاون پتی و هیچ هه لویسته یه کی چرخ یه که می ئیسلام، یان چرپه یه کیان واز لی نه هیئاو هه موویان خسته بهر ورده کاری پشکنین و پشنانی لی کولینه وه ره خنه.

* * *

نو که وره ییه سهر سوپه یتنه ره شی له سر لاپه ره کانی هم کتیه له باره ی نو پیاوه به رزانه ی هاوه لانی پټغه مېهری خوا ﷺ به دی ده کین، نه فسانه یه که نیه، با له خسته پووی نمونه کم وینه کانیدا وه که نه فسانه خوی بنوینن...!!

به لکو نه وانه راستین و که سیتی و ژیا نی هاوه لانی پټغه مېهر پیکدینیت و.. بهر زه بیته وه و خوی دهنوینن، بهو جوړه نا که نوو سهران و پیا هه لده ران ده یانه ویت، به لکو بهو راده یه ی که هاوه ل و که سه کانی ویستوویانه و، به پیی نو کړشش و هه وله بی وینه و ره گراوه ی که له پیتاوی سهر که وتن و ته واو کا ریدا داویانه.

هم کتیه ش نو توانایه له خوی رانا بینیت که ته واوی نو که وره ییه بی وینه یه بق خویننه ران بخاته روو، به لکو نه وه نده ی ده وئی که ناماژه به ئا کاره کانیا ن بکا و له ئاسمانه که یان بهوانی.. له راستیدا میژوو پیاوانیکی دیکه ی وه های به خړیه وه نه بینیه که به جوړی نیت و عه زمیان خسته وه خزمه ت ئاماجیکی بی وینه له دادوه ری و بهر زیدا و، پاشان ژیا نی خویان به شتیه یه کی بی وینه له قوربانیدان و جه سو ریدا له پیتاویدا به خت کرد- وه که نه وه ی هاوه لانی دهوړی پټغه مېهر نو اندیان...!!

* * *

له کات و ساتی چاوه پوانکړاو، واده ی دیاریکړای خویدا هاتنه ژيان. له ساته وختیکدا ژيان چاوه پتی که سانیک بوو به ما رځیه کانی سر له نوی بېوژنیتته وه، نه وان له گه ل پیغه مېره به پړزه که یاندا وه که مژده به خش و خواپه رست هاتن..

له دمه تیکدا که چاوه پوانی یه کی بوو کوټ و زنجیری سر مرقایه تی لابیات و، بوون و ناینده ی دهریاز بکات، نه وان له شوین پیغه مېره مرنه که یانه وه وه که سوارچاک و رزگارکار هاتن..

له کاتیکدا که چاوه پتی که سانیک بوو ناسوی نوی و چاک بق شارستانی تی مرقایه تی بهینیت، نه وان هاتن وه که سره مشق و ریز لی گیراو..

* * *

باشه نه و زاته پاکانه چو تونایان هه موو نه وه ی به دهستیان هینا له چهند سالتیکدا نه دجام بدنه...؟! چو جیهانی کونایان به و هه موو نیمبراتوریت و هیزه یه وه گړی و کردیانه خوله میش...؟!؟

چو چونی به قورثانی پیروز و وشه کانی جیهانیک نویی ناو ها جوانیان هینایه کایه وه که له به رزی و مهنیدا بی وینه یه و سرنج دهه ژینی و.. له تواناو دهسته لاتدا زور بلنده...؟! بهر له هه موو نه وانه و، له سه رووی هه موویه وه.. چو تونایان وه کو خیرای تیشک ویزدانی مرقایه تی به حقیقه تی یه کخواناسی رووناک بکه نه وه و بق هه میشه بت په رستی هه موو چرخه کان رابمالن...؟!؟
نه وه یه موعجیزه راسته که یان..

هه روه ها، موعجیزه راسته قینه که یان له و توانا دهروونیه به رزه دا خوی ده بینیتته وه که چاکه کانی خویان پی دهرانده وه و به جوړیکي که م وینه دهستیان به نیمانیانه وه گرتبو..؟!؟
له گه ل نه وه شدا هه موو نه و موعجیزانه ی که به دهستیان هیناو جی به جیایان کرد، نه نها رهنګدانه وه یه کی خاکه پایی (متواضع) نه و موعجیزه گه وره یه یه که به سر نونیا دا هات نه و روزه ی خوی گه وره موله تی دا که قورثانه پیروزه که ی بیتته خواری و، پیغه مېره راستګر و ده ست پاکه که شی گه یانندن له سر بیت و، کاروانی نیسلامیش له سر پړګای رووناکي هه نګاوی خوی ده ست پی بکات...!!

* * *

له م کتیبه شدا، که پیشت له پینچ به رګی جودادا بلاوکراره ته وه، نیستاش له م به رګه یه کګرتوه ته واده ده یخه ینه روو، که سیتی (شه ست) هاو له ی پیغه مېره ی خوی له خوګرتوه - علیهم افضل الصلاة وأبهی السلام -.
هه روه که کونایي کتیبه که شدا باسمان کردوه، نه و (شه ست) هاو له هه لېژارده و

نوښته ډېرې چنډېن هېزاره پېرې دیکه یانې که هاوسه رده مې پښه مېرمنه بوون و باوه پیاوړې پټې هېناوه و سهریاخستووه و پشټیوانی بوون.. له وښه و هلس و که و تیاندا شپوه و ټاکاری هم مو هاوه لاندې ده کین.

نیمانیان، دامه زلوی و، پالوانیتي و، وه لایان بڼو خودا و پښه مېرمنه کي ده بینین، نه و کوششه به دی ده کین که نه نجامیان داوه.. له گڼ نه و ناږه حه تیانه کی له ژیریا ریدا خو یان گرت.. له تکه نه و سهرکه و تنه کی که به ده ستیان هېنا..

هروها نه و رڼه جې شانا زیه یان ده بینین که پټې هستان بڼو رزگار کړدی هم مو مرؤفایه تی له بټه رستی ویزدان و، ونبوونی شاینده..

خوښه له نټو نه و (شهست) هاوه له دا هرجوار خه لیفه کي پښه مېرمنه: ابوبکر، عمر، عوسمان، علی، به دی ټاکات، خوی گوره یارمه تی داین بڼو هریه که یان کتیبیکمان دانا به ناوی (وجاء ابوبکر.. بین یدی عمر.. فی رحاب علی.. وداعا عثمان..)^۱

* * *

نښتاش با به ملکه چی و شادی وه له و مرده چاکه کارانه نزیک بینووه و پیشوازی جوانترین و به رزترین نمونه کی چاکه کی مرؤفایه تی بکین و.. با به رزترین نمونه کی مه زنی و ته وای که دنیا به خوښه وه کی دیبیت به دی بکین و.. سهرنجی که تیه کانی حق بده یان له کاتیکدا که جیهانی کڼ به بیروباوه پیاوړې ده پېچنه وه و، که شی ئاسمانیان جه نجال کړدوه به ئالا نویکانی حه قیقه که یه کخو اناسی په روه رډگار و، ئازاد کړدی دروستکراوانیان پې راگه یاندوون.

خالد محمد خال

۱ شایانی باسه نه و چوارکتیبه کی نویسه له یه ک به رگدا نښتاش هیه به ناوی - خلفا و الرسول - .
(وه رگتې)

پہلے

نور و ناکہ می شوینی کہ و تن

چ مامقستايه ك بوو.. چ مرقئيك...؟؟
 نهو سرچه شمعې مه زني. و.. ده سټپاكي. و.. پايه بلنديه...؟
 بيگومان نه وانه ي مه زني نهو سرسامي كردن هه قيانه..
 نه وانه ي گياني خويان له پيښاودا به خشي هه نه وان قازانجيان كرد...!
 (محمدي كوپي (عبدالله).. نيردراوي خوا بق لاي خهك له گهرمې ناخوشي ژياندا...
 چ نهينيهك بوي رهخسا واي ليكرد بيكا ته مرقئيك نه وې مرقئايه تيش ريزدار بكات...؟
 چ ده سټيكي بالا، له لاي ناسمانه وه بوي كرايه وه، هه موو ده روازه كاني به زه يي و،
 به خشي و، ريښايي به فراواني بق والا كرا...؟؟! چ باوه پيڅ و، چ جه سورديه ك و، چ رووناك
 كه ره وده يه ك بوو...؟!

چ راستگرييه ك و، چ پاك و، بيگه ردييه ك...!!
 چ خاكه رايي (تواضع) و.. خوشه ويستي و.. وده يه ك بوو؟!
 چ به پيرزگرتنيكي هق بوو..
 چ ريزگرتنيكي ژيان و.. زيندوان بوو...؟!
 خوي گه وړه نازو نيمه تي به و نه اندازه يه پي به خشي تا بيټه شايسته ي هه لگري نالاكې و
 قسه كردن به ناوويه وه، به لكو به جوړي ك به بيكا ته دوا پيغه مبه ر..
 نا ليره وه، فه زلي خوي بالاده ست زور گه وړه بوو له سهرې..
 بوي هه رچه نده گرو و ئيلهام و پيښوسه كان له باره يه وه بدوي و، سرود بق مه زني نهو
 بلين، هه ر هه موويان وه كه نه و وان كه له شويڼي خوياندا نه جولابن و، هيشتا زمانيان به
 و ته يه ك نه كړديټه وه..

نه گه ر لاپه ر كاني سهره تاي نه م كتيبه مبه ستيان نه وه بيت به باسكردني پيغه مبه ر ﷺ
 ده ست پي بكات، نه و چاوي ته بريوته نه وې كه نهو قسه كردنه مافي خوي بدات و.. هه رگيز
 وا خوي نانويڼي كه پيغه مبه ري مه زني به خوي نه راڼي ناشنا كړديټ.

به لكو نه م ته نها ناماز پيښاوتنيكي شهرمانه يه بق هه نديك خه سله تي سهر كه وتن و مه زني
 نهو، كه وا يكر ديوه دلي خه لكي به ره وروي بيت و، نه وانه بق لاي خوي كيڅ بكات و
 دقستايه تيه كي بويڼه يان بوي هه بيت كه نه م كتيبه له باره ي هه نديكيانه وه ده وي له
 موهاجير و نه نصاره كان، نه و ده بوو هه ر له گه ل وهرگرتني بونه كې، هه موو شنه با و شه ماله كاني
 ژيان بوونه مرگيني دهر و شادي پيښه و، بوونه نيردراو بق هه موو پيڅ و نشينگه يه كي مرقئ كه

هه‌لگری بنه‌ماکانی بانگه‌واز و، بۆن و به‌رامه‌ی بانگه‌واژکار و، راستیتیی هه‌لس و که‌وت و بیروبووچوون و.. مه‌زنی مامۆستا.. رووناکی په‌یام و.. سۆز و به‌زه‌یی پێغمه‌بەر بوو.. به‌لێ.. ته‌نها ئه‌و ئامانجه‌ بوو، به‌س.

که‌ له‌ به‌ر رۆشنایی تیرۆژی ئه‌و رووناکییه‌ چڕوپه‌رده‌ سه‌رنجی هه‌ندیک له‌ خه‌سه‌له‌ ته‌ مه‌زنه‌ ده‌گه‌مه‌نه‌کانی بده‌ین که‌ وه‌لائی به‌وادارانێ بۆ لا بانگه‌پێشت ده‌کرد و، وای لێده‌کردن ئامانج و رێگا و.. مامۆستا و هاوپی.. تێیدا به‌دی بکه‌ن..

چی وایکردبوو سه‌رگه‌وره‌کانی هۆزه‌که‌ی به‌خێزایی به‌ره‌و رووی په‌یام و ئاینه‌که‌ی بێن، (ابوبکر و (طلحه) و، (زبیر) و (عثمان کوپی عفان) و، (عبدالرحمن کوپی عوف)، (سعد کوپی ابی وقاص).. به‌و خێزاییه‌ ده‌ست له‌ هه‌موو ئه‌و سه‌روه‌ری و پله‌و پایه‌یه‌ هه‌لگرن که‌ له‌ ناو هۆزه‌که‌یاندا هه‌یانبوو و، بێنه‌ ناو ژیاڵێک که‌ پرپه‌تی له‌ کۆسپ و ته‌گه‌ره‌و ناپه‌حه‌تی و ماندووبوون و، سه‌ختی و، ململانێ..؟!

چی وای له‌ لاوازه‌که‌م ده‌سه‌لاتانی هۆزه‌که‌ی کردبوو که‌ خۆ بده‌نه‌ په‌ناي و، به‌ره‌و لای ئالا و بانگه‌وازه‌که‌ی رابکه‌ن، له‌کاتیگدا که‌ ده‌یانبینی بێ سه‌روه‌ت و سامان و.. چه‌که‌.. تووشی ناپه‌حه‌تی ده‌کریته‌ و خرابه‌کاران به‌شێوه‌یه‌کی زۆر سامناک به‌ شوێنیه‌وه‌ن، به‌بێ ئه‌وه‌ی که‌ پێغمه‌به‌ری ئازیز ﷺ توانای به‌رگریکردنیانی هه‌بێته‌..؟!

چی وایکردبوو دلێه‌قترین که‌سی سه‌رده‌می نه‌فامی -عه‌مری کوپی خطاب- له‌کاتیگدا که‌ ده‌چوو سه‌ری مه‌زنی به‌شمشیره‌که‌ی ئه‌بکا ته‌وه‌، به‌دلێکی پڕ باوه‌په‌وه‌ بگه‌ڕێته‌وه‌و به‌هه‌مان شمشیر که‌ نووری باوه‌پ ڕه‌شنگدارتری کردبوو سه‌ری دوژمنان و ئه‌و که‌سانه‌ی ده‌ریه‌ده‌ریان کردبوو به‌پێنێ..؟!

چی وای کردبوو پیاوماقولاڵی شاری مه‌دینه‌و ریش سه‌پانی به‌ره‌و رووی بێن تا په‌یمانی پێ بده‌ن که‌ له‌گه‌لیدا ئاماده‌ن بچنه‌ ده‌ریاو مه‌ترسییه‌وه‌، له‌کاتیگدا که‌ ده‌یانزانی جه‌نگی نێوان ئه‌وان و قوه‌په‌یش گه‌وره‌تره‌ له‌ کاره‌سات..؟!

چی وای لێکرد بوو که‌ ئه‌و که‌سانه‌ی باوه‌پ پێ ده‌هێنن له‌ زیادیووندا بن و که‌مبوونه‌وه‌ی بۆ نه‌بێته‌، له‌کاتیگدا که‌ ئه‌و به‌یانی و ئێواره‌ پێی ده‌فه‌رموون: (له‌ توانامدا نیه‌ که‌ هیچ سوود یا زیانیگه‌م هه‌بێته‌ بۆتان و.. نازانم چی به‌سه‌ر من و ئێوه‌ش دێته‌)؟؟

چی وای لێکردبوون که‌ به‌ه‌وای پێ بکه‌ن و به‌پاستی بزافن که‌ دنیا به‌ه‌ووی ئه‌ماندا ده‌کریته‌وه‌، قاچی ئه‌مان له‌ نێو زێڕ و مرواریدا نغز ئه‌بێته‌ و.. ئه‌و قورئانه‌ی که‌ به‌ په‌نه‌انی ده‌یخوێننه‌وه‌، به‌و په‌ڕی ده‌نگ خۆشی و به‌رزیه‌وه‌ له‌ ئاسۆیلنده‌کاندا ده‌نگ ده‌داته‌وه‌، نه‌که‌ له‌ نه‌وه‌ی ئه‌ماندا.. یان له‌ دورگی ئه‌ماندا و به‌س.. به‌لکو له‌ هه‌موو کات و ساته‌کان و، له‌ گشت جێگایه‌ک..؟!

چی وایکردبوو بپه‌و پێشه‌اته‌ بکه‌ن که‌ پێغمه‌به‌ره‌که‌یان بۆی باس ده‌کردن، له‌کاتیگدا که‌ ئه‌وان هیچیان له‌ ده‌وروپشت و راست و چه‌پی خۆیاندا به‌دی نه‌ده‌کرد، جگه‌ له‌ نه‌هامه‌تی و

برسیتی و.. بهردی وهك پشكز گرم كړاو و.. چندها نرهختی وشك، كه سریان وهك سهری شهتانهكان واپو..؟؟!

چی وایگرد دلیان پر بیت له جهسوری و دلناییی..؟

(محمدی کوږی (عبدالله)..

کټی دیکه هیه بڼم کاره جگ لهو..؟!

به چاوی خویان هه موو چاکو باشه کانیان بیڼی.

پاکي و، خوکړی و، ددهستپاکي و، دامه زړو و نازایه تیه که یان به دی کرد.

به سوزی و سهریه رزییه که یان بیڼی.

ژیری و داناییان چار پټ کړوت.

بینیان خور خوی نه نوینئ خونواندنې راستی و مه زنی نهو.

بیستیان که گه شهی ژیان به ناخی ژياندا رڼی ده کرد، لهو کاته ی که محمد دهستی کرد به

رژاندنی نیگا کانی نهو رڼه ی و سهر خدانه کانی نوینئ به سهریدا..؟!

هه موو نه وانه یان بیڼی، زور له وه زیاتریش، نهك له پشت پرده وه.. به لکو روپه پوو، به

هلس و کړوت و، به بهر چاوپوونی و ناشکرایي..

کاتیک عره بیتکی نهو سرده مه شتیک به دی دهکات و دهپشکنئ، نهوا وهکو پسپوړتیک

هه والت ده داتئ..

نهوان خه لکټکی سهرناس و قیافه تناس (القیافه والعیافه) بوون، یه کټکیان شوین پییه کی

له سر ریگایه که ده بیڼی، پټی دهوتی: که نه مه جن پټی فلانی کوږی فلانه..!!

یان کاتیک بونی هه ناسه کانی قسه که دهکات، ده زانیت چی له ژیر سهر دایه له راستی و

درؤ..!!

نهوانه، (محمد) یان بیڼی و له گه لیدا ژیان، هه لهو کاته وهی هاته بوون.

هیچ شتیکي ژیانی نهویان لا شاراو نه بوو.

ته نانه قوناغی ساواییشی، نهوهی که ته نه خزم و که سی مندال ده بیڼیت.. به لام هی

(محمد) له لای هه موو خه لکی مه کهک ناشکرا و بینرلو بوو..

چونکه مندالیتی نهو وه هی مندالانی دیکه نه بوو.. هه زرو سهرنجی خه لکی بؤخوی

راکټشا به پټی نهو پیاوړه تیه پیښو هخته ی که به مندالی تییدا ده رکهوت، بهو راده یه ی که

له بری یاریکردنی مندالانه کاری پیاوړه ی ده کرد..!!

بڼ نمونه، قوره شیهه کان باسی کوږه زاکه ی (عبدالمطلب) یان ده کرد که حه ز به یاری و

گالته چارې مندالانه ناکات و، هه رکهاتیک بهرو لای بانگ بکرایه ده یگوت: (من بڼ نهوه دروست

نه کراوم)..!!

یان نهو هه والانه یان باس ده کرد که له (هه لیمه) ی دایه نیه وه بیستبوویان، کاتیک که

هینا یه وه بڼ لای خرمانی، باسی سهرنجی و نهوهی که لهو منداله دا به دی کړدبوو، نهو

نه زموږه ی که له گه لیدا هیه تی هیناویه تیه نه و باوه پدهی که مندالیکې ناسایی نیه و، نه پټنیه کی وای تیدایه که ته نها خودا نه یزانی، دواتریش روزگار ناشکرای ده کات.

لاوتیشی - ټای چ گه نجبیه کی پاک و بیگه رد بو - زیاتر روون و ناشکرا بو. به جزیک بوو که جیی قسه و باسی خزم و که سی و سه رقال بوونیان بوو پیوهی، زیاتر قول و گه وره تر بوو.

پیاویشی پر به هموو چاو و، گوئ و، دلک بوو.

له سه روی هموو نه مانوه، ویزدانی کڅمه لگه و هژده کی، هموو هلسوک و ټیکې ره و، جوان و چاکیان به پټی خوړه وشت و هلسوک و تی نه و ده پټوا...!!

* * *

که و ابو ژيانیکې روون و ناشکرا و خویندراوه یه..

له بی شکوه تا مردن..

هموو بچوونه کانی.. گشت هه نگاوه کانی.. ټیکرای وشه کانی.. هموو جوله کانی ته نانه ت گشت خهون و خورگه و خوړه کانی دلپشی، هر هه موویان له په کم روزی شادبوونیه وه به دونیا دیار بوو بچ ټیکرای خه لک.

وه که نه وهی خوای گه وره به هوی نه وه وه بیه ویت به خه لکی بلت: نه مه پټغه مېر و نیردراوی منه بچ لای نیوه، مه نطیق و ژیری به ده سته وه یه.. نه وهش هموو ژيانی له و ساته وهی کورپه یه که بوو له سکی دایکید..

ده سا نیوهش به هموو نه و مه نطیق و عه قلهی که هه تانه، بیپشکنن و، حوکی له سه ر بدهن..

هیچ گومانیکې تیدا ده بینن..؟ هیچ فیالیکې تیدا به دی ده کن..؟

ټایا هیچ جارئ درؤی کردوه.. یان هیچ کاتئ ناپاکی نواندوه..؟ یان هیچ که په ټیک سوکایه تی کردوه..؟ یان سته می له هیچ مرفقئ کردوه..؟ ټایا نه نگي که سټیکي هه لمالیوه..؟ یان دهستی به سه ر هیچ سپارده یه کدا گرتوه که لای دانرا بیت..؟

یاخود وازی له خزمایه تی هیناوه..؟ یا شوینکه و توانی خوی فهراموش کردوه؟ یا وازی له پیاوه تی و نازایه تی هیناوه..؟ یاخود قسه ی به هیچ که س و توه..؟ یان به رامبه ر هیچ بټیک وه ستاوه..؟

چاک لئی بکولنه وه و، به ته وای بیپشکنن، نه وه تا هیچ قوناغیک له قوناغه کانی ژيانی په رده و داپوشه ری له سه ر نیه..

خو گه ژيانیشی هه وه که ده بیبینن و به دی ده کن بچ خه وشی و، راستی و، مه زنیه.. ټایا مه نطیق و عه قل رده دا که پیاوئیک نه وه ژيانی بیت پاشی چل سال له ته مه ن درؤ بکات..!

له سر کپش درق بکات...؟ خودا .. وای دهربضات که نیردراوی نه وه، هلیبژاره و پاکي کړیته وه و نیگای یی نارووه...؟؟؟
نه خیر..

هست و زرنگی.. وا ده لټن..

مه نطیق و عقل.. وا ده لټن..

ده سا ئیوه به چ شتوازیك بیرده که نه وه...؟ و چ راستیه که به درق ده خه نه وه...؟

* * *

نومه - به بچوړنی ئیمه - تیروانینی ئیماندارانی سهر تا بوو به رانبر پیغمبر ﷺ خوا
به موهاجرین و.. نه وانه ی که شوینی که وتن و سه ریان خست..
له راستیدا نه وه تیروانینیکی په کلاکه روه و خیرابوو، که جیگه ی دودلی و لیلی تیدا نه بوو.

مرقټک که نه وه موو ژیاڼه رووناک و بیگه رده ی ه بیت، ناکریت به ناوی خوی گوره وه درق ه لېستیت.

تا به م به رچاوپوړنیه به جیټنرلوه وه، نه و پروادارانه رووناکی خوی گوره یان به دی کړیو و شوینی که وتن.

به دلدنیا یوه سوپاسگوزاری نه و به رچاوپوړنیه یان دین کاتیک پاشتر ده بین پیغمبر ﷺ خوا په روره دگاری سهری ده خات و، هه موو نورگه ی عهره یی ملکه چی دهن و، دهر وازه کانی رژی و ده سته و تیان لیده کړیته وه، که نه وان حسابیان یی نه کړیوو، به لام نه وه هر نه وه، ته نها دونیانه ویستی و خواپرستی و، خوگوشین و، خو پاراستن (ورع) ی زیاده کات، تا ده گاته وه لای په روره دگاری نه و ساته ی پی شاد نه بیت، له کاتیکدا که نه و له سر ه سیریک خه وتوه شوینه واری پوښه کانی له سر لاشه ی جیده هیلن...!!

یان له کاتیکدا که ده بینن، نه و پیغمبر ﷺ سهر به رز و سهر که وتوانه ئالاکانی ناسق پر ده که ن، کاتیک ده چیته سهر دوانگه (منبر) به گریان وه روو له خه لکی ده کات و ده فهرمویت:

(ههر که سیک قامچی من له پشته درلوه، نه وه پشته من به با توله ی خوی بکاته وه .. هر که سیک پاره ی که وتوته لام، نه وه سامانی من بیت بیباته وه).

یان کاتیک ده بینن، که (عباس) ی مامی دلاوی لیده کات که کاریکی پی بسپیریت له و کارانه ی که به زوری موسلمانانی ئاسایی داوه، به نر میوه به پیی ده کات و پیی ده فهرمویت:

(مامه، سویند به خوا ئیمه نه و ئیش و کاره به که سیک ناده ی که خوی دلاوی بکات، یان سویریت له سهری...!!)

یان شو کاتهی که نه ییښین، تهنہا به شداری هاتنی خہم و ناسوړی بؤ سر خہک ناکات و بهس، به لکو بنہمایہ بؤ خوی و خاوختزانی داده نیت که لئی لاندہن، بهوہی که (یہ کہ مین کہس بن برسیان بیت کہ برستی روی له خہک کرد و، دواکہ سیش بن له تیریووندا گہر خہلکی تیری روی تیکردن).

به لن، موسلمانانی پیشین زیاتر سوپاسگوزاری خوا دہبن له سر شو بهرچاووونپہیان کہ به چاکی کارویاریان له سره تاوہ پښ به دی کړیوہ، پاش شوہی کہ زیاتر و زیاتر سوپاسگوزاری خوی گہورہ دہبن له سر شوہی کہ ریونی کړیوون بؤ باوہ پمیان. هہروہا دہبینن شو ژیانہی چاکترین به لگہ بوو له سر راستیتی خاوه نہ کہی کاتیک پیی فرمون: ((من پیغمبرہی خودام بؤ شوہ)) به راستی زور مہ زنہ و، بهو گہورہ پیی بیتگہرییہوہ چاکترین به لگہیہ له سر راستگیی ماموستای مہ زن و پیغمبرہی به ریژ، ناست و پایہی شو له بلندی و سرہ ریژدا بؤ چرکہ ساتیکیش دانہ به زیوہو نہ کہ و توتہ له رزہ، به لکو وہک خوی بووہ له کات و ساتی سر بیتکہوہ تا مردن.

ثم ژیانہی بری و پاش شوہی گہیشتہ تر یوکی، وہک روژی رووناک پرشنکی داوہ کہ خاوه نہی ثم ژیان و پہیامہ، بؤ پلہوپایہ و، سامان و، سرورہی، هہولی نہ داوہ، ہر بؤیہ له کاتیکدا کہ هہموو شوانہ بهو پہیمانہ شوہوہ هاتنہ بردهستی کہ خوی کہسی یہ کہم بیت تییدا هہموویانی رہتکردهوہ و.. ژیانکی دنیانہ ویستانہی تاداو چرکہ ساتی ژینی بردهسر. هیندہی تالہ موویہک له مہ بہستہ مہ زنہ کانی ژیانی خوی لای نہ دا..

وادی خوی له پرستش و جہاددا نہ شکاند له گال پہرورہ دنگاری.. شو هیتا نیوہ شو دانہ هاتبوو ہلدهستا و، دہستونوژی دہ شوشت ہرورہکو ہہمیشہ له سرہی راہاتبو له پہرورہ دنگاری دہ پایہوہو فرمیسکی دہ پشت و.. نوژی دہ کرد و دہ گریا..

وہک گرد سرورہت و سامانی دہ هاتہ بردهست و، نہ گزرا و، تہنہا هیندہی موسلماننکی زور ہزار و کہم دہستی لی ہلدهگرت.. کاتیکیش مرد زری پوشتہ کی له بارمتہ دا بو..!! هہموو ولاتان هاتنہ زور رکیتی بانگہ وازہ کہ یہوہ و، زوریک له پادشایانی سر زوہی بہ ترس ولہ رزہوہ به رانبر شو نامانہی راوہستان کہ تییدا دلوای لیکردبوون موسلمان بن.. هیندہی گہریلہیہک له خوبایی بوون و خوبگہ ورہگرتن نہی توانیوہ به لایدا بگوزہریت با له دوری چہند فرسہ خیتکیشہوہ بیت..!

کاتیک بینی هہندیک له وانہی دہ هاتنہ خزمہتی دہ شیوان و ترسیان پتوہ دیار بوو، پیی دہ فرمون: (له سرخو بن، من دایکم قاوورمہ) گوشتی وشک کراوہی دہ خوارد له مہککہ)..!! هہموو نوژمنانی ٹاینہ کی چہ کیان فریدلو، ملکہ چی خویان راگہ یاند کہ چی پښ باشہ وایان لئ بکات، له کاتیکدا کہ دہ ہزار شمشیر له روژی (فتح) دا به سر ہر زاییہ کانی مہککہوہ به دہستی موسلمانہ کانہوہ دہ بریسکایہوہ، تہنہا هیندہی به نوژمنہ کانی ٹاینہ کی فرموو:

(برېښ، ښه نازان)!!

ته نانت خوی به دور گرت له بېښنی نهو سرکه وتنه ای که ژیاڼی خوی له پیناودا به خت کرد، له گه ل کاروانی سرکه وتواندا رژی رڼا کردنی مه که ده پوښت، ساری نه وی کرېبوو به چورک خه لکی نه یانده توانی سیمای بېښن و، له ده روونی خویدا سوپاسگوزاری و شوکرانه بژیری به ده م گریانوه به وپه پی شهرمه وه... به ره وای په روه ردگاری بالاده سستی نوویات ده کرده... هه تا گیشته که عبه و، روویه پووی قهره بالقی به کان بووه وه، ده سستی دایه ته ورک و فهرمووی:

﴿جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ الإسراء: ۱۸.

جا نایا هیچ جیگه ی گومان ماوه ته وه له په یامه که پدا...؟

مرؤفیک هه موو ژیاڼی به خت بکات بق بانگه وازه که ی، که هیچ ده سکه و ټیگی تاییه تی خوی بق ده و له مند بون تیا دا نه بیت، یان پله وپایه، یا سره ټکه په تی... ته نانت نه مری میژووی که سیتی خوی، هیچ له مانه له خه یالی نه ودا نه بون، چونکه نه و ته نها به وای به ژیاڼی لای خوی گوره هیه...

مرؤفیک ژیاڼی له مندا ټټیه وه تا چل سالی به بیگه ردی و رامن به ریته سر، پاشان له چل سالییه وه تا کړتایی به پرستش و رینوینی و جیهاد و ټیگوشان، هه موو دنیا به پرویدا بکړتیه وه، واز له ټیگرایس سره ورپه پر وپوچه کانی به ټټیت و، ده سبکرت به ریچکه و پرستشی په یامی خوی وه، پاش نه وه درون ده بیت...؟؟

باشه ښیدی له چیدا درق بکات...؟؟

به راستی مرؤی نهو... پیغمبر ټی نهو بیگه رده...!!!

* * *

وه ک پیشتیش و تمان مه نطیق و ژیری له زودا - و تا نه مړش - چاکترین به لگه ن له سر راستگی محمد کاتیک فهرمووی: (من پیغمبر ی خودلم).

نایه به خه یالی هیچ خاوه ن ټیوانینیکی ته و او و عاقله ندیکی هوشیاردا که مرؤفیک نه وه ژیاڼی بیت له سره تاوه تا کړتایی و درق به ناوی خوی گوره وه هله بیتیت...

به وادارانی پېښن که خیرا چون به ده م بانگه وازه که یه وه، نه وانه ی که له سر روویه پی نه م کتیب جیگای شانازیمانه که ناشنای به شیک له به سره مات و هه وایان بین، له وای هیدایه تی خوی گوره، به لگو نیشانه ی منطق و عقلیان پښ بووه، به لام چون به لگه یه ک...
تا نه وه (محمد)، پېش په یامه که ی...
نه و تانی، پاش په یامه که ی...
هر نه وه، نه و تانی نوینگی مردن ده پیچیته وه.

جا نایا چا و له هه موو ژیاڼی نه ودا هیچ به رز و نرمیه که به دی نه کات...؟

ئەو لە توانايدا بوو، مافی تەواوی خۆشی بوو، کە ھەستیت بە داپڕینی کۆمەلگا لەو
خوایانەی کە سەدەھا ساڵ بوو دەیانپەرستن، وە بزافی دەورەگرتن و لەوسەرەوە
گەرانە (الغاف) دەست بپێکات، بەبێی توانا دوور لە رووبەر و یونەوی ناھەموار و ناگاوە

ده زانیت له یه کهم چرکه ساتدا هه موو کینه و رقی هؤزه که ی له دژی ده جولینیت و، له یه کهم چرکه ساتیشه وه نه وان هه موو نه و چه کانه ی که پیښانه له دژی به کاری ده مینن.

به لاهم نه وه ی نه کرد... نه مش به لگوو نیشانه یه که نه و پیغمبره، گوپیستی ده نگی ناسمان بووه، له دلی خؤیدا پیی فهرمووه هه سته... نه ویش هه ستاوه... به خه لگی رابگه یه نه... رایگه یاند به یی شارینه وه و هه لاهتن...!!

له یه کهم چرکه ساته وه به ناوه رؤکی په یامه که ی و کرؤکی کیشه که وه روویه پرویان بوویه وه:

(نه ی خه لگینه، من نیردراوی خوام بق نیوه، بق نه وه ی بیپه رستن و، هیچ شتیک نه کهن به هاوتای نه... نه م بتانه هیچ و پوچ و ناږه وان و، له توانایاندا نیه سود یا زیانیان هه بیت بؤتان.)

له چرکه ساتی یه کهم وه، به و وشه روون و پارلوانه روویه پرویان بوویه وه، بی پهرده، هه ر له چرکه ساتی یه کهم وه، به ره و پرووی نه و چه نگه سهخته بوویه وه که له سهری ده نوسرا بیکات هه تا مالئاوایی له زیان...!!

جا نایا بروداران ی سهره تا پیوپیستان به هیچ هانده ریک هه بووه که ببیته پالنهر بؤیان تا برؤن په یمان به م پیغمبره بدهن...!!

چ ویردانیک ی زیندوو، نه م دیمه نه جوان و سه نگین و بی وینه یه نایخروشتین...؟
دیمه نی پیاوړیک که خه لگی ته نها به خاوه ن عه قلنکی ته واو و، خوږه وشتنکی کامل ناسییان، به ته نها به رانبر هؤزه که ی وه ستاوه به بانگه وازیک روویه پرویان بؤته وه که له به رانبر گران ی و سه ختیبه که یدا چیا دیتنه له رزه و... به ناشکرا و جوانی وشه کان له دل و ده می دیتنه دهره وه... وه که نه وه ی هه موو هیزی داهاتو و توانا و نه خشه کانی له ناخدا بالووویته وه، هه ر وه که نه وه ی قه ده ریک بیت و په یامی خؤی بدا به گوئی یاندا...!!

به لاهم، پیډه چیت که نه م هه لوپسته یه کی گیانی چاکه بیت، پاشی نه وه (محمد) بگه رپته وه سر خؤی و، چؤنی ثاره زوو لپه خودای بپه رستیت و، واز له خواوه نده کانی هؤزه که ی به ینیت به پیی خؤی یاندا برؤن و، ده ست له دینی هؤزه که ی هه لگريت به پیی خؤیدا بچیت...
گر نه م خه یاله له و کاته دا هات بیت به دلی هه ندیک که سدا، نه و (محمد) رذر زوو نه وه ی پوچه ل کرده وه... به ته واوی بق خه لگی روون کرده وه که نه و پیغمبره وه نیردراوه و له سهریه تی بیگه یه نیت و... نه وه ی له ده ستدا نیه که پیډه نگ بیت یاخود نه و هه ق و رووناکیه ی که رینوینی نه و ی بق کراوه ته نها هه ر بق خؤی بیت.

به لگوو تیکږای هیزه کانی جیهان و سروشت، توانای پیډه نگر دن و به ریه سستی نیه، چونکه خوا ی گوره خستویه ته گر و، ده جولینن و، هه نگاوه کانی به رپوه ده بات...

قوپه ییش رذر خیرا به رپه رچیان دایه وه، وه که بلنسیه ی ټاگرتیک په شه بایه کی ویرانکه ر مینا بیت ی...!!

نه مچا ده سترګا به تنګ پښه لچینې د ورونی، که به درېژایې ته مېنی ته نه ا ګه وړه و
ریژلېګیر او راهاتېوو.. ریژنک که له و بلندتر نه بیت..

پیغمه مېر وه ک ماموستایه کی بی وینه و.. به هونه ریځی سر سوپه ینه ره وه.. ده سټی کرد به
وتنه وه ی یه که م وانه ی..

له راستیدا وینه ی هم دیمه نه ه موو کات و جیګایه ک.. بګره میژووشی پر ده کرد. خاوه ن
وړژدانه زیندووه کانی نیو مه که که خو شحال دېسوون و، سر سامی دایده ګرتن و، نریک
ده بوونه وه..

پیاوړکی سر یلند و پایه داریان بیښی..
نازانن: نایا سهری درېژووته وه و ګه یشتو ته ناسمان و خوی ئی داوه.. یاخود ناسمان
له سهری نه و نریک بژته وه و شکو داری کردو..؟!
له خو پېران و، خو ګری و، مه زنیان به دی کرد..

سهرنج راکښترین شت که بینیان و، جواترین شت که که و ته به رچاویان، نه و رژه بوو که
پیاوماقو لانی قورپیشی چوونه لای (أبو طالب) و پټیان ګوت:
(نه ی-أبو طالب- تږ ته مېن و ریژ و پایه یه کت له نیوماندا ه یه، داوای وازه ټیانی
برازاګه تمان ئی کردیت، به لام وازی ئی نه ټینان..

ټیمه-سویند به خوا- خن ناګرین له سهر نه و جنیوانه ی به باو یا پیرانمانی دده و،
خو ه ګانمان به که م ده زانیت و، نه نګی و شوریه ی دده اته پال خواوه نده ګانمان، یا نه وه تا
وازی پښه ټیانی لیمان، یان له وه دا ململانئ له ګه ل نه و و توشدا ده که ین، هه تا یه کیګمان له ناو
ده چیت..)

(أبو طالب) یش هه وال بږ برازاګه ی ده نتریت و پټی ده لیت:

(برازی نازیم..)

هژده کت هاتنه لام و، له باره ی تږوه قسه یان بږ کردم، من و خو یشت به ټله و تووشی
کارنګم مه که توانای به رګه ګرتنیم نه بیت..)

ده بیت نه و رژه هه لویتستی پیغمه مېر چی بیت..؟

ته نه ا پیاوړک که پشټی ده ګرت، نه وه تا وه ک نه وه ی بیه وئ ده سټی ئی هه لګریت.. یان وا
دیاره، که ناماده نیه و توانای روویه پوویوونه وه ی قورپیشی نیه که له ه موو لاوه که لبه ګانمان
له تږنژ کردو ته وه..

پیغمه مېر ﷺ هیچ دوو دل نه بوو له وه لامدانه وه و، د ورونی به رزی نه له رزی.. نه خیر..
به دوا ی چنده و شه یه کا نه ګه را تا دلنایای خوی پښ جیګیر بګات..

تا له ویدا دلنایای نه و له سر دوانګه ی ماموستایه تی هه سټایه وه و، به هیژترین وانه ی بږ
هه موو مرقایه تی دا و، ګه وړه ترین بنه ماګانی دا به ګوټیاندا.

ئا بهم جوړه قسمی کړد... جا نازانین.. ئه مه مړۍ تیکه و دهوۍ...؟ یاخود هه موو
بوونه وهره و سرو نیک ده چریت...؟! (مامه..)

سویند به خوا، گر خور به نه دهسته راستم.. مانگیش له دهسته چه پم، هه تاوه کو
دهست له م کاره هه لگرم، تا خوا خوی سهری ده خات یان له پیناویدا تیا ده چم، هه رگیز وانی
لی ناهنیم...!!

سلاو و به زهیی و بهر که تی خودات له سهر بیت ئه ی پیغمبر، ئه ی سهره وری هه موو
مردان، به راستی قسه کانت مردانه بوو...!!!

* * *

(ابوطالب) دهست به جی پيشه نگاهی تی و میزی خوی و باپیرانی هاتوه بیر و، هه روو
دهستی خسته سهر شانی بر ازاکه ی و پی و ت:

(چیت پی خوشه بیل، سویند به خوا به هیچ شیوه یه که به دهسته وه نادم)..
که واته (محمد) پشتیوانی و پاراستنی له مامه یوه وهر نه ده گرت که رچی ده یتوانی، به لکو
(محمد) خوی په نادان و پاراستن و دامه زراوی بق که سانی ده روپشتی لی ده باری...!
چ مړۍ تیک له خه لگانی شهرفه مند، نیمه نیکي ئاوا به دی بکات، دلۍ، بهوپه پی
خوشه ویستی و نیمان و ریژه وه، بق لای ئه و پیغمبر له شه قه ی بال نادات...؟

* * *

دامه زراوی ئه و له سهر حق و خوراکری په یامه که پدا و.. نارامگری له سهر نارپه حه تی له
پیناوی خودادا، نه که له پیناوی خوی و سوو دمه ند بوونی.

هه موو ئه وانه وا دهکات که خاوه ن هوشه زیره که کان سهر سام بن و.. عه قله زیندووه کان به
ناگا بینیت و، شوین ئه و رووناکیه بکه ون که بانگیان دهکات بق لای و، خیرا به ره و لای ئه و
راستگری ده سپاکه بپون که هاتوه پاکیان بکاته وه و، رینوینیان بکات..

خه لکی ده یان بیننی ئازار له گشت لاوه ده وری داوه، ئه و ته نها (ابو طالب)ی مامی و
(خدیبه)ی خیزانی دلخوشکری بوون، ئه و انیشی له دهستی چو، له چه ند روژیکي نزیك
به یه کدا هه رووکیان مردن..

ئو که سه ی بیه ویت راده ی دهر به دهر کړدن و چه وساندنوه و ریژه ی ئه و جه نگی قوپه یش
به رانبر پیغمبر به یتیته پیش چاو، ئه و هینده ی به سه که بزانتیت (ابولهب) به ته نها خوی،
که پیسترین و دلره قترین نورمنی بوو، روژیکیان ویزدانی نارپه حه ت بوو به و دی که دیتی، بویه

رایگه یاند که نو پیغمبره ده پاریزی و دالده ی نه دات و، بهرنگاری هه موو دوزمنکاریه ک نه بیته وه بکرته سهری...!!^(۱)

به لام پیغمبر په نادانه کای روت کرده وه و به سهرلندی و بیداری و، ریزه وه مایه وه... هیچ کهس نیه نازار و ناپه هته ی له سهر لابات، چونکی هیچ کهس توانای لادانی نازاری نیه له سهری...!!

ته نانه ت (ابوبکر)ی مه زنیش، جگه له گریان توانای هیچی دیکه ی نه بوو...
روژکیان پیغمبر رۆشت بق که عبه، له کاتیکدا به ده وریدا ده سوپایه وه، گه وره پیاوانی قوپه یشی هاتن ده وره یان گرت و، پیاوان و ت: تۆی به خواکامان ناوا و ناوا ده لیت...
به هیمنی وه لای دانوه: به لئ... من وا ده لیم...!!
پاش نه وه به کراسه که ی رایده کیشن، (ابوبکر)یش به دهم گریان وه تکایان لئ ده کات:
(پیاویک ده کوژن ته نها له سهر نه وه ی که ده لیت په روهر دگارم خوايه)...؟؟

* * *

نه وه که سهری له روژي (طائف)دا پیغمبره ی بینسی، به لگه و نیشانه ی راستگویی و له خۆبوردویی نه وه جوړه ی که لیتی ده وه شپته وه و، شایه نیه تی بینیه وه...
رووی وهرده گیریت به ره و لای (ثقیف) و بانگه یشتیان ده کات بق لای خوی تاک و خاوه ن ده سته لات...

نایا هیته ده ی به ده سته ی هۆز و کهس و کاره که ی خوی تووشی بوو به سی نه بوو...؟
وه نایا چه نډباره ی نه و نیش و ناپه هته ی به ناگای نا هیته وه، کاتیک ده چېت بق ناو هۆزیک که هیچ سیله ی ره هم و خزمایه تی له نیتوان نه و نه واندانیه...؟
نه خیز... له هیچ کاتیکدا سهر نه دجامه کان ناچه نیو بیر کردنه وه و برپاری نه وه وه... په روهر دگاری بالاده سته ی فرمانی پین کړیوه: ((عليک البلاغ: راگه یاندنت له سهره...)).
یان روژیکي دپته وه یاد که قسه و گالته جاری هۆزه که ی نۆزی بق هینا و، گه رایه وه ماله وه، غه مگین و دلته نگ له جیگه که یدا خوی داپۆشی، کاتیکي زانی ده نگیک له ناسمانه وه له ده رگای دلی دا، ده ست به چې نیگای بق هات، نه و فرمانه ی به سهر دا دایه وه که پشتر له روژي نیو نه شکوته که دا به سهریدا درا...

---

۱ له هیچ یه کیک له په رتوکه کانی سهری پیغمبر ﷺ نه هه لویتسه ی (ابو لهب)م به دی نه کړیوه نه مزانیوه هه بیت، چونکه نه وه له سهره تایی بانگه یشته ی پیغمبر بق هۆزه کانی نیو مه کهک بق یه کتاپه رستی به رانگاری بویه وه و نه فره تی لیکرد و به شیت و گه مژه ی له قه له م دا، بۆیه ش خوی گه وره تداخلي کرد و نیگای نارده خواره وه و له عنه ت و نه فره تی هه تاهه تایی لیکرد و فره موی: (تبت بدا ابي لهب وتب) -لیکوله ر-

(پایاها المدثر، قم فائزر المدثر: ۱-۲).

که واته راگه یه نر و ترسینه ره .. و

پیغمبریزکه هیچ باکی له نازار و نه شک و نه نیه و، به شوین هوانه و دا ناگه ریت، ده روات
بق (طائف) تا په یامی خوی گوره به خه لکه کئی بگه یه نیت ..

له ویش گوره پیاوانی شار دهره یان دا و، له دږسته کانی شاری مه ککه یان خراپتر بوون،
مندال و تینه گه یشتوه کانیان ل هاندا، خویان له پیوژترین خه سله تی عه رب دامالی، که
نه ویش ریژگرتنی میوان و په نادانی په ناهه نده یه ..

تینه گه یشتو و مندال کانیان خسته شوین پیغمبر ﷺ تا به ردی تی بگرن ..

نه و پیاوهی که قورپه ییش پیښناریان بق کرد که هینده ی پاره بق کږده که نه وه له
هه موویان ده و له مه ندرت بیت ..

له پلو ریژیش به جوریک بیکاته سه رۆک و پادشایان، نه و پی رازی نه بوو، فهرمووی (من
ته نها به نده و نیردرلوی خوام) ..

نه و تا هر نه و له (طائف)، خوی خستوته په نا پرژینی باخیک تا له و گه مزانه ی شوینی
که و تون په نای بدات .. ده سستی راستیشی به رزکردوته و بق ناسمان و له په روه رډگاری
ده پارپته وه .. به ده سستی چه پیشی نه و به ردا نه له ده موچای ده گپړپته وه که تیی ده گرن، له و
کاته دا له به دیه ی نه و په روه رډگاری خوی ده پارپته وه و ده فهرمویت:

(گه ر تق توپه نه بییت لیم من باکم نیه، به لام له گال نه مه ش لی خوشبوونت بق من
فراوانتره) ..

به لئ، بیگومان نه و پیغمبره چاک ده زانیت که چنن به وپه یی نه ده ب و ریژه وه له گال
په روه رډگاری بدوی ..!

نه و کاتیک رایده گه یه نیت که باکی له نازار چه شتن له پیناوی خودا نیه، له مه مان کاته دا
رایده گه یه نیت که پتویسته کی زوری به لیبوروی می هیه، که خوی گوره پتی بیه خشیت ..
له ناوه ها هه لویتستیکدا، شانازی به نارامگری و نازیایه ی خویه وه ناکات و، خوی به به رز
نیشان نادات، نه و جورده خق به رز نیشان دانه له م هه لویتستدا له وانه یه واتای مننه ت گردن
به سه ر خودا هه لبرگرت ..

(محمد) ییش له و که سانه نیه نه مه ی ل شاراوه بیت ..

هر له بهر نه وه باشتین شت له و هه لویتستدا که گوزارشت له نازیایه ی و خورگه یه کی
بکات، ده نگی نوزانه وه و پارپانه وه یه تی ..!

به م جورده داوی لی خوشبوونی له په روه رډگاری ده کرد و ده پارپاوه:

(په روه رډگارا سکالای که م هیزی و، که م توانای و، که میم لای خه لک بق تق ده که م .. نه ی
به به زیترینی به زه یکاران، تق په روه رډگاری بین ده سته لاتانی و، په روه رډگاری منی، ده مه دیته
ده سستی کی ..؟ بق بیگانه یه ک روویه کی گرژم بداتی؟ یان بق لای نوژمنیک کارو فرمانی منت

داوخته دوستی...؟ گهر تر توپه نه بیت لیم من باکم نیه، به لام له گال نه مهش ایخوشبوونت بۆ من فراوانتره... به پوښنایی و نووری وهجهت که هه موو تاریکبهکانی روڤاک کردهوه و، کاروباری دنیواو دواپوښتی بههۆوه چاک بوو، په نادهگرم لهوهی توپه بیت به سهرما بیاری، یان خه شم و قینت له سهرم بیت... په شیعانی بۆ لای تۆیه تا رازی نه بیت و... هیچ تواناو هیتریکم نیه به تر نه بێ...)

نه مه چ خۆشه ویستیبه که پیغمبر به رانبهر بانگه وازه کهی هه یه تی...؟
که سیککی بێ چهک... روو له هر لایه که دهکات و بۆ هر کوپیه که ده پوات، رووبه پووی فرت و فیل و ته له که بازی ده بیتوه...

هیچ هۆکارئیکی ژیا نی دنیای نیه پشتی پێ بیه سستیت، ئنجاش نه وه موو سووریوون و، خۆگری و خۆشه ویستی بهی هه لگرتوه...

خه لکی بینیان له (طائف) دوه دهگه راپه وه بۆ (مهککه)، نه به نا ئومیدی، نه به تیکشکاو، به لکو زیاد له راده ئومید و مژده و خۆشحالی پێوه دیار بوو.

سهردانی هۆزهکانی ده کرد و، خۆی ده چووه گهره که و شوینی نیشته جی بوونیان:

رۆژێک بۆ لای هۆزی (کنده)...

رۆژێکی دی بۆ لای (بنی حنیفه)...

رۆژێکی که بۆ لای (بنی عامر)...

به و جۆره، هۆز له دواي هۆز...

به هه موو نه وانه ده لیت:

(من نیردراوی خودام بۆ لای ئیروه، هه رمانتان پیدهکات که ته نها خوا به رستن و هه یج هاوه لپه رستیکی بۆ دامه نین و، واز له و بئانه به یئین که ده یان به رستن).

له لای نشینگه ی هۆزه نزیکه کان، (ابولهب) شوینی ده کهوت و به خه لکی ده وت: باوه پی پی مه کهن، به لکو بۆ گومرایی و سه رلی شێوان بانگتان ده کات... !!!

خه لکی پیغمبر ﷺ خودا ﷻ یان ئا له و هه لومه رجه نا په حه ته دا بیینی، به دواي به رواداران و پشتیواناندا ده گه را، به لام رو به پووی که له په قی و دژایه تی ده بوویه وه.

ئا له و ساته دا ده یان بیینی هه موو سازشیک (مسامحه) رهت ده کاته وه و، رازی نابیت که ئیمان ترخیککی له دنیا هه بیت، ته نانه ت نه گه ره و ترخه ته نها واده و به لێنیک بیت له وه وه بۆ پله و پایه یان ده سته لات.

ئا له رۆژگار ه ناخۆش و گه رمانه دا، سهردانی هۆزی (بنی عامر بن صعصعه) ی کرد، له لایان دانیشیت و باسی خودای بۆ کردن و قورئانی بۆ خویندنه وه، لێیان پرسى:

(ئایا گه ر ئێمه په یمانان پیدایت له سهر نه و کاره ی تۆ، پاشان خودا تۆی به سه ر نه یارانتدا سه رخست، ئایا له پاش تۆ کارو فرمان بۆ ئێمه ده بیت...)؟؟

پیغمبر ﷺ وه لامی دانه وه هه رمووی:

(کارو فرمان بە دەست خودایە، لە کوێی بویت لەوێ دادەنیت)...!!
 کە ئەوەیان بیست، بلارەیان لێکرد و گوتیان: هیچ پێویستمان بە کاری تۆ نیە..
 پێغه مبر ﷺ بوجیتی هیشتن و بەدای ئەو برادارانە دا دەگەرا کە ئیمانەکی خۆیان
 بە نرخیکی کەم نافرۆشن...!!

* * *

لە راستیدا خەڵک بێنیان، کە سانیکی کەم برولیان پێ هێنا بوو.. لە گەڵ ئەوەشدا و، وێرایی
 کەمی ژمارەشیان ئەو هاو دەمی و هاو لەیی تێدا بەدی دەکردن..
 لە و لاشەو قورپەیش بریاری داوێ کە دەبیّت هەر هۆزێک تەمبێ کردنی برادارانێ خۆی
 لە ئەستۆ بگرێ..

لە پێشدا نازار و ئەشکەنجە وەک گەردەلولێکی شیت داباریە سەر تێکپاری موسلمانان و،
 بێ باوەڕان هەموو جۆرە تاوانێکیان بەرامبەر کردن..

تا لێرەدا ئەو شتە چاوەڕوان نەکرابووە دا کە لە خەیاڵدا نەبوو.
 (محمد) فەرمان بە موسلمانەکان دەکات کە بۆ (حەبەشە) کۆچ بکەن و، خۆی بە تەنها
 دەهێنێتەو و بەرەنگاری دۆزمنکاری دەبێتەو..

باشە بۆ خۆیشی کۆچ ناکات و، پەیامی خۆی گەورە لە شوێنێکی دیکە رابگەیەنێت، خۆ
 خودا پەرورەدگاری جیهانیانە و، تەنها پەرورەدگاری قورپەیش نیە...؟؟

یان، بۆ لە دەوری خۆی نایانەهێنێتەو، خۆ هێشتەوێان سوودی مسۆگەری تێدا بە.
 مانەوێان لە مەککە سەرەپای کەمی ژمارەیان کەسانی دیکە وای دەکات کە بپۆا بهێنن و
 بێنە ناو دینی خوا.

پاشان ئەو کەسانێ کە لە خێزانە بەرز و بەهێز و خاوەن دەسەلاتەکانی قورپەیشن
 لە ناویاندا ژمارەیان کەم نیە..

ئەو تا بۆ نمونە لە (بنی امیە) —عثمان کوپری عفان— و، عەمری کوپری سعید کوپری عاص
 و، خالدی کوپری سعید کوپری عاص.

لە (بنی اسد)یش، زبیری کوپری عوام و، اسودی کوپری نوفل و، یزیدی کوپری زەمعه و، عەمر
 کوپری امیە.

لە (بنی زهەر)ش، عبدالرحمن کوپری عوف و، عامری کوپری ابی وقاص و، مالک کوپری اهیب
 و، مطلب کوپری ازهر..

ئەو تا ئەوانە و کەسانی دیکەشیان لە نێودایە کە بنەمالەکانیان ماوێهەکی زۆر لەسەر
 چەوساندنەو و نازارەدنیان ئارام ناگرن.

باشە بۆ پێغه مبر ﷺ لە دەوری خۆی نایانەهێنێتەو، تاوێک پشتی بگرن و سەرچاوەی
 هۆزێک بن لە بەر دەستیدا...؟؟

ئا لیږده دا مه زنی (محمدی) پټفهمبرې خوا د دره وشيټه وه.. نو ناشووی ناوټ و، شه پټکی ناوځویشی هه به ست نیه، با نه گری سرکه وتنی ځویشی تیدا بیت، به لگو با ته او له سرکه وتنی ځویشی دلنیاش بیت..!!

ئا لیږده دا به زوی و مرقایه تی نو د دره که ویت، چونکه به رگه یی نه وه ناگریت که ببینیت څه لکی به موی نه وه نازار د درین، له گال نه وشدا چاک ده زانیت برپای وایه که قوریانیدان باجی هه مو جیهادیکی پیروز و بانگه وازکی گوره یه، به لام با کاتیک قوریانی بدریت که هیچ دهرفت و بوری دیکه نه ماییت.

وهی ئیستا، که ریگایه که هیه بق ځو پاراستن له نه شکه دجه، با مسولمانه کان بهو ریگایه دا بږن.

نهی بږچی ځویشی له گالیان ناووات..؟؟
چونکه نو هیشتا فرمانی کچ کرینی پی نه کراوه، ئیره جیگای نه وه.. له سر زهوی بته کان..

به دره و امیش ده بیت له سر هاوارکردن به ناوی خودای تاک و ته نها. و.. به دره و امیش به بی بیزاری ترس و نازار و نه شکه دجه ده چیژی.. چونکه هم نازار نه درنی نه نو لاواز و که م ده سته لاتانه ی که برپایان پی هیناوه و شوینی که وتوون..

به لگو نو که سه ریژدارانه ش که برپایان پی هیناوه و شوینی که وتوون..!!
هرکئ وینو نمونه ی دامه زوای و جوانی ځو بخت کرینی ناو ها ده زانیت، با بزمانی بهینئ..

به راستی نه وه بلندییه که ته نها که سانی خاوه ن عزم له پټفهمبران و هه لېژدراوه کان له توانایاندايه..!!

* * *

مرقایه تی و پټفهمبرایه تی، به شیوه یه کی پته و زور جوان له (محمد) دا به یه که یشتوون، نو که سانه یشی گومانیان له په یامه که ی هه بوو، گومانیان له مه زنی و بی څه وشي ناوکرک و بېگه ردی مرقایه تیه که ی نه بوو..

نو خودایه شی که ده زان+ پی په یامه که ی له کوڅ داده نیت، مرقایکی وه های بق هه لیژارد، که نه و په پی ریژ و بلندی و سهریه رزی و ده ستپاکي که هه ستي مرقایه تی ثاره زوی ده کات، پاکانه ی بق ده کن..

څه لکی گویبستی بوون و ده یانینی چون سهرزه نشتی نه وانه ی ده کرد که زیاده په وییان له گوره کرینی نه ودا ده کرد، به لگو له وانه ش که زور زور له زیاده په ویی نزمتر بوون..
سهرزه نشتی ده کردن له سر نه و هی کاتیک که دهاته لایان و نه وان دانیشتبوون، له بهری هه لده ستانه وه، پیانی ده فهرمو:

(وهك فارسه‌كان هلته‌ستنه‌وه، كه هه‌ندېكيان هه‌ندېكي ديكه به گه‌وره ده‌گرن)...

ديارده‌ي خوږگيرانه‌كې رڼي مردني كوپه‌ نازيزه‌كې كه ناوې (نېبراهيم) بوو، موسلمانان وايان باسده‌كرد كه خوږيش بڼ مه‌رگي (نېبراهيم) دلته‌نگ و غه‌مگين بڼوه، بڼيه روناكي لټ‌لپاره، نا له‌وساته‌دا پټغمبه‌ري ده‌ستپاك و م‌زن به په‌لو خټرا ده‌پوات بڼ پوچه‌لكړدنه‌وي نو پرپياگه‌نده‌يه، بهر له‌وه‌ي كه بېيت به نه‌فسانه‌يه‌ك و... وهك وتارويښك له‌نټو موسلماناندا ده‌وستيت و ده‌فرمويټ:

(خوږ و مانگ دوو نېشانه‌(ثايت)ن له نېشانه‌كاني خواي گه‌وره، له‌بهر مردني يان ژياني كه سيك ناگيرن)...!!!

نو پاريزه‌ريكي پاكي عقل و بېر كړدنه‌وي خه‌لكي به و، هه‌ستانيشي له مافداني نو سپارده‌يه، چاكره له‌لای و له‌پېشتره بڼي له پر به هه‌موو زوي سهره‌وي و بهر زپاگرتن... پټغمبه‌ر ښكاري به دلنبايه‌وه ده‌يزاني كه نو نيردراوه بڼ نو وه‌ي ژياني مرؤفايه‌تي بگړيټ و، ته‌نھا پټغمبه‌ري قوپه‌يش نيه‌و به‌س، يان ته‌نھا بڼ عه‌رب نيردرايټ، به‌لكو پټغمبه‌ر و نيردراوي خوايه بڼ هه‌موو خه‌لك.

خواي گه‌وره‌ش -سبحانه- نو زه‌مينه به‌رفراوانه‌ي خسته به‌رچاوي كه بانگه‌وازه‌كې پښي ده‌گات و، به‌يداخي نوې به‌سهره‌وه ده‌شه‌كېته‌وه...

به‌دلنبايه‌كي ته‌واوېشه‌وه ثاينده‌ي نو ثاينه‌ي بيني كه مژده‌ي دابو به خه‌لك و، له‌گه‌ل نو جاويدانيه‌ي(خلود) كه بڼي ده‌بيټ، قا نو كاته‌ي زوي و نو وه‌ي له‌سهره‌تي بڼ خودا ده‌مينټته‌وه... سهره‌پاي هه‌موو ثوانه نه‌خوې و، نه ثاينه‌كې و، نه نو سهره‌كوتنه‌ي كه سهره‌وي نمونه‌ي وهك نو وه‌ي به‌خووه نه‌ديو، له خشتيكي نټو ديواريك زياتر نه‌هاته پېش چاو...!!

نو مرؤفه مه‌زنه نو وه‌ي نځير به روون و ثاشگرايي خسته‌پوو، فرمويټ:

(نمونه‌ي من و پټغمبه‌راني پېش من، وهك نمونه‌ي مرؤفيكه خانويه‌كي به جوان و رازاوه چاكي دروست كړدبيټ ته‌نھا جيگه‌ي يه‌ك خشتي سووچيك له سوچه‌كاني نه‌بيټ، خه‌لكي به‌سهرساميه‌وه به ده‌ورېدا بسوپڼه‌وه و، بلن: خوږيا نو خشته داده‌نرا...؟؟ من نو خشته م و، دواين پټغمبه‌ريشم)...!!!

هه‌موو نو ژيانه‌ي گوزه‌راندې...

تيكړاي جيهاد و قاره‌مانتيه‌كاني...

سهرجه م‌زني و بيگه‌رديه‌كې...

هه‌موو نو سهره‌كوتنه‌ي ثاينه‌كې له ژيانيدا به‌ده‌ستي هټا و، نو سهره‌كوتنه‌ي كه ده‌يزاني پاش مردني پښي ده‌گن...

هه‌موو ثوانه، ته‌نھا خشتيكه...!

تاكه خشتيك له دروستكردني خانويه‌كي به‌رز و ډيرن...!!

نه وه خویه تی راپدېگه پېښت و، د پلټنه وه و، سوړه له سر دوپات کړنه وه...!!
 پاشان نه و قسه یی وک خاکه رای (تواضع) نه ددایه پال خوی، تا مرنی خوی
 بهگ وړه گرتنی نیو د پرونی پې تیر بکات.
 به لگو نه و هلویسته ی وک حقیقه ټک دوپات د کرده وه، که به پر سیار ټی گه یاندن و
 راگه یاندنی به شیک له کرځی په یامه کی پټگ ټنیت..
 چونکه خاکه رای، سره پای نه وه کی که رهوشتیک بوو له خوږه وشته ره سنه کانی
 (محمد)، به لگ و ناماژیه که نه بوو بډ گوره یی نه و.. چونکه له راستیدا مرنی پیغه مېر له
 به رزیوونه وه ره سنا په تیدا گه یشتبووه ئاسټیک که خوی به لگو نیشانه بیت و سلمینه ری
 خوی بیت..

* * *

تا نه وه تا ماموستای مړو، دواپین پیغه مېر.
 تا نه وه تانی نه و رووناکییه کی که خه لک بینیان وک مړو ټک له نیو خویاندا ده ژیا و.. پاش
 مردنیشی ه موو جیهان بینیان، وک راستی و باسکردنیک..
 نیستاش، نیمه، له سر لاپه پړه کانی داهاتوی نه م کتبه، ده چینه دیداری چنند که سیک له
 هاو له به پړه کانی، سر سام ده بین به ئیمان و قوریانیدانیان و، مرنی نه و مه به سته ی بډی
 ژیان، به جوریک که هاو شپړه ی به دی نه کین.. ه موو هکاره کانی نه و کاره ناوازانه ش بډمان
 روون و ئاشکرا ده بیت..*

نه و هکارانه کی که نه نها رووناکییه ک بوو شوینی ک وتن و به س..
 نه نها (محمد) نیردراوی خوا بوو، که خوی گوره حق بینی و د پروون به رزی بډ
 کور دېوه و، ژیانی پې ریزدار کړد و، نه دنازه کانی مړو فایه تی پې روشن کړد...!!

دووم: نه‌وانه‌ی شوینتی که‌وتن.

۱

موصعبی کو‌پی عومه‌بر

یه‌کیمیا / فیرده‌نیم‌سلا

چېند جوانه به باسکردنی هم هاو له ی پښه مېر دهست پي بکېن.

خوشه ویستترین گه نجی قوپه یش و، له هه موویان جوانتر و، به پښتر بوو. میژوونوس و سهربرده گڼپړه وان له باسی گه نجیتیدا ده لټن: (یو خوشترین که سی نیو مه که بو) ..

له نازو نیعمه تدا له دایک بوو، گزشکراو، له سیبه ریډا پښگه یشت ..

له وانه په له نیوان گه نجانی مه که دا که سی دیکه نه بوو بیت وک (موصعه بی کړی عومیر) له لایه ن دایک و باوکیه وه نازی کښکرا بی.

نو گه نجه ناسک و، نازدار و خوشگوزه رانه، قسه ویاسی سهرزازی نافرده تانی مه که و، گه وهری کړ و دانیشتنه کانیان بوو، نایا ده کریت بگړی و ببیت به په کیک له نه فسانه کانی نیمان و قوریانیدان ...؟؟

سویند به خوا له هه والو .. دهنگ و باسی (موصعه بی کړی عومیر) یان (موصعه بی به خیر) هه روک له نیو هاو له اندا ناسرابو جوانتر نیه !! ..

نه میس په کیک له و که سانه ی نیسلام گزشی کړدن و (محمد) ﷺ په روهرده ی کړدن .. به لام چ که سیک بوو ...؟

چپړوک و به سهرهاتی ژبانی ریژ و شانازی به ی هه مو نه وهی مرقایه تی ...

هم گه نجه روژکیان گوئی له و قسه و باسانه بوو که خه لکی مه که له (محمد) ی دهست پاکه وه گوئیستی ده بوون ...

نو (محمد) هی که ده لیت خوی گه وړه وک مژده دهر و ترسینهر و، بانگه وازکار یو پهرستن خوی تاک و ته نیا نارویه تی ..

له کات و ساتیکدا خه لکی مه که شه و روژیان ده گوزه راند و ته نیا خه م و قسه و باسیک سهرقالی کړدن پښه مېر ﷺ و ناینه که ی بوو، هم گه نجه نازداره ی قوپه یشیش له هه موو که س زیاتر گوئی له و قسه و باسانه ده گرت.

چونکه نو سهره پای که می ته منی و تازه پښگه یشتویی، رازینهر و جوانیه خشی کړ و دانیشتنه کان بوو، هه موو دانیشتنیک سور بوون له سهر نه وهی (موصعه ب) په کیک بیت له ناماده بوانی، چونکه جوانی روخسار و عاقله ندی و زیره کی له خه سله ته کانی (نبین عومیر) بوون که دل و دهر وون ده روزه یان یو والا ده کړد ..

له نیو نه وهی بهرگوئی که وتبوو بیستبووی که پښه مېر و نه وانه ی له گه لیدان و بهر یان هیتاوه پپی، دور له نازار و نه شکه نجه و ناگاداری قوپه یش .. له (حفا) له مالی (نهرقه می کړی نه بی نهرقه م) دانیشتن و کړیونه وهی خویان ساز ده کهن، بو دلی و، مانه وه و،

چاوه پوانیکردنی زوری نه خایاند و، ئیواره په کیان بهره و مالی ئه رقم به که یف و خوشیه وه که وته ری..

له ویندهر، پیغه مېر به هاوه لانی شاد ده بوو و، قورثانی بق ده خویندن و، نویژی بق خودای گوره و بالاده ست له گال ده کړدن..

هیشتا موصعب، شوین و جیی خوی نه گرتیوو، ثایه ته کانی دلی پیغه مېر که له سهر لیوی دده روشانه وه و، پاشان بهره و گوڼچکه و دلکان ریگایان ده گرت، له و ئیواره په دا دلی (ثیبین عومه یی) دلیکی واده پیدراو بیت..!!

هینده ی نه مابوو له خوشیان بال بگریټ و، له که یف و خوشی دا جیگای به خوی نه ده گرت..

ثا له و ساته دا پیغه مېر ی نازیز ده ستی راستی پیروزی به وپه پی سوزه وه بق دریز کرد هه تا بهر سنگه خرؤشاوه که ی و، دل ثارام و جیگره که ی که وت، قولی ثارام به خشیه که ی هینده ی قولی زه ریاکان بوو.

له چاوتروکانیکدا بروای هیثا و موسلمان بوو، به جوړی دیار بوو که داناییه که ی چندقاتی ته منی بیټ و، نه خشه سانییه کی وای لایټ که ریږه وی زیان بگریټ..!!

دایکی موصعب که ناوی (خوناسی کچی مالک) بوو، خاوه ن که سیټییه کی به هیژ و دیار بوو، شهرم لی کردنیسی گه یشتیوو ئاستی ترس و سام..

له و کات و ساته دا که (موصعب) موسلمان بوو جگه له دایکی هیچ هیژکی دیکه نه بوو له سهر زه ویدا که سلی لیټکات یا لیټی بترسی.

گر هه موو مه که به گشت بت و پیاوماقولان و بیابانیوه، ببوونایه ته ناره حه تکاری رکابه به رانبه ری، (موصعب) هیچ باکی لیثان نه بوو..

به لام دژایه تی دایکی، نه مه یان نه و ناره حه تییه که بهرگی ناگری..!!
خیرا بیرى کرده وه و، بریاری دا موسلمان بوونه که ی ناشکرا نه کات تا خوی گوره ده روی لیټه کاته وه..

پاش نه وه به رده وام هاتوچوی مالی ئه رقمی ده کرد و، لای پیغه مېری خودا ﷻ داده نیشت، سؤمای چای به ئیمان که ی و دووریوونی له توپه بوونی دایکی که هوالی موسلمان بوونی نازانیت روشنتر ده بوو..

به لام شارى مه که، به تاییه ت له و روژگاره دا، نهټنی تیدا ون نه ده بوو، قوپه یش چاوو گوڼیان بریپوه هه موو ریگایه ک و، شوین هه موو جیگه پییه کی سهر لمه گرم و نه خشاوه که ده که وتن..

جاریکیان (عثمانی کوپی طلحه) نه وی بینی که به نهټنی بق مالی (نه رقم) ده چوو..
جاریکی دیکه ش چای پیی که وتبوو که وه (محمد) نویژی ده کرد، به په له و زور خیرا وه ک

ره شه بای تیژپوهی بیابان، به ره ولای دایکی موصعب رویش و، نو هه والای پندا که نارامی له بهر بی...

موصعب له بهر دهم دایکی و، هۆزه که ی و، پیاوماقولانی مه که که له دهوری کزوبوونه و راهه ستا، به و په پری دلنیا یی حق و خوراگریه وه، نو قورنانه ی بق خویندنه وه که پیغمبر به هۆیه وه دل کانیان ده شوات و، پر دانایی و ریژ و، داد و ته قوای ده کات. دایکی ویستی به زله یه کی توند بیده نگی بکات، به لام نو ده سته ی که وه تیر ناراسته ی کرد، زوری پنه چو له ناست نو رووناکیه دا که روخساری جوانتر و به هاو ریژکی وه های پیدابوو ریژ لیکرتنی ده سه پاند به سر دا و، هیمنی و له سه رخویه کی قه ناعت پیکه ری پی به خشیوو، خاوبوویه وه...

به لام، ناخو دایکی له ژیر پاله په ستوی سۆزی دایکایه تیدا واز له لیدان و نازاردانی دیتیت، نو له توانایده به شیوازیکی دیکه توله ی وازهیتانی له خواوه نده کان لی بکاته وه... به مجوره دایکی بریده سوچیک له سوچه کانی ماله که ی و، له وی بهندی کرد و، به چاکی له سه ری داخست، به و شیویه به به بندکراوی مایه وه، هتا هندی که له بهواداران کوچیان کرد بق خاکی حبه شه، که نو هه والای بیست بیری له خوی کرده وه و، دایکی و پاسه وانه کانی خاقلاند و، نه ویش به ره و حبه شه کۆچی کرد...

ماوه یه که لگه ل هاوه له کانیدا له حبه شه مایه وه، پاشان گه پایه وه بق مه که و، بق جاری دووم له گه ل چند هاوه لیکیدا به فرمانی پیغمبر به ره و حبه شه و به و په پری گوپرایه لیه وه کۆچی کرد.

به لام (موصعب) له حبه شه بیت یا له مه که، نه زمونی ئیمانداریه که ی له کاردا به رزو سه رکه وتوه له هه مو شوین و جیه که و، له پوخته کردنی ژیا نی بووبوویه وه له سه ره نو وه ته نوییه ی که محمد نمونه هه لبارده که ی پیدابوو و، موصعب دلنیا بوو له وه ی که ژیا نی وای لیها توه که شایانی نه وه بیت گیانی خوی له پیناوی په روه ردگاری بالاده ست و دروستکاری مه زنیدا بکاته قوربان...

روژکیان به ره و لای هندی که موسلمان چو که له دهوری پیغمبر ﷺ دانیشتبوو، کاتیک که چاوایان پیی که وت سهریان نه ویکرد و چاوایان داخست و فرمیسکیان له چار هاته خوار، له بهر نه وه ی ببنیان... کراسیکی شری کونی له بهر دابوو، دیمه و روخساری بهر له موسلمان بوونیان هاته وه یاد، نو دهمه ی کالای وه ک گولی ناو باخچه دره وشاوه و، شهنگ و، بونخش بوو...

پیغمبره ی خوداش دانا یانه و، سوپاسگوزارو خوشه ویستانه سه رنجی دا و، زه رده خه نه یه کی ریژ و خوشه ویستی له سه ر لیوه کانی دره وشایه وه و، فهرمووی:

(پیشتر هم موضعه بهم بیني، له نټو شاري مهككه دا هيچ كه نجيكی ديكه نه بوو وهك هم نازدار بیت لای دايك و باوكی، له بهر خوځشه ویستی خوداو پیغهمبره كی وازی له وانه هم مووی هټنا)...!!

دایکي پاش نه وهی كه بټنومید بوو له گه پانه وهی، له هم موو ناز و نیعمه ت و خوځشیهك بټه شس كړد، نه نیده هټلا كه نه وانه ی پشستیان له خواوه ننده كان كړدو و بهر نه فرینیان كه وتوون، نانی نه و بخون، هه تا گه ر نه و مرقفه كوپي خویشی بیت...!!

نواقتناغی هویشی له گه لیدا نه و كاته بوو كه موضعه ب له حه به شه گه پابویه وه، هه ولیدا چاریكی كه بهندی بكاته وه، لای خوځوه سویندی خوارد گه ر نه و هوولی به نذكرنی بدات نه و نه هم همو نه و كه سانه ده كوژت كه بټو به نذكرنی په نایان بټو ده بات... دایکي به چاكی ناشنای دهریون به رزییه كی بوو، زانی هرچی بلیت ده بیاته سر، بویه به گریانو و مالئاواییان له یه كدی كړد...

ساتی مالئاوایی و له یه كداپان سووریوونی سر سوپه ټنری دایکي له سر كوفر له لایه ك و سووریوونی گوره تری كوپه كی له سر باوه پ له لایه كی ديكه وه ناشكرا كړد... له كاتیدكا كه له مال دهری ده كړد پټی گوت: بټو به پټی خوټدا... نیدی من دایکي تو نیم... نه و له دایکي نزيك بوویه وهو گوتی:

(دایه گیان، ناموژگاريت ده كم و، به زه یم به تودا دټه وه، دهی بهوا بیته و بلی: اشهد ان لا اله الا الله، وان محمد رسول الله)...

دایکي به توپه یی و رقه وه و له لای دایه وهو گوتی: سویند به نه ستیره كان، هرگیز نایه مه ناو ناینی تو، چونكه بیروپوچوون له ق ده بی و، عه قلیشم لاوا...!!

به و جوړه (موضعه ب) له و خوځسگوزه رانه ی كه ټییدا ده ژیا هاته دهر و ژیانكی پر له تنگی و بټنانی و هه ژاری به سر دا هه لټارد... نه و گه نجه بوقخوځه وای لیته اتبوو به زیرترین جل و بهرگه وه ده بیئرا، روژك تیر و، چهند روژئ برسی، به لام گیانی دره وشاوه ی به به رزی عه قیده و، وابهسته به روناكی خوی گه وړه وه، كړدبویه مرقفیکی ديكه كه چاوه كان پر له گه وړه یی و دهریونه كان پر له جوانی ده كات...

* * *

نا له و كاته دا، پیغهمبره ی نازیز بټو مهنترین كاری نه و ساته ی هه لټارد، كه ببیته نټرداو (سفری) بټو شاری مه دینه و، نه و نه نصاریانه له ناین ټیگه په نیت كه نیمانیان به پیغهمبره هټناو له عقه به به یه تیان پندا و، خه لكانی ديكه شیان بټو لای ناینی خودا بانگ بكات و، شاری مه دینه بټو روژي هجره تی گه وړه ساز و ناماده بكات...

له نټو هاوه لانی پیغهمبره دا نه و كاته كه سانی له و به ته مهنتر و پایه دارتر و، خزمی نزيكی پیغهمبره هه بوو... به لام پیغهمبره (موضعه ی خټی) هه لټارد و، چاك ده یزانی كه

مه تر سیدارترین کښه یی شو ساته یی پښ سپارډوه و، ټاينده یی نیسلامی له نښو شاری مه دینه داوه ته دوست که پاش کات و ساتیکی که م ده پټه خانه و مالی کوچکردن و، پیگه و شوینی بانگ واز و بانگ خوزان و، مژده ده ران و مواهیدان ..

(موصعب) یش پشت نه ستور به و بیر و تیگه یشتنه بلیمه ت و ناکاره جوانه ی خوی که وره پیی به خشیبو و شو سپارده یی گرته نه ستو و .. به دنیانه ویستی و به رزی و دلسوزیه کی دلی خه لکی مه دینه یی بق لای خو راکیشا و، پؤل پؤل و ده سته ده سته هاتنه نښو نیسلامه وه .. شو روزه یی که پیغمبر شو یی بق مه دینه نارد تنه ا دوازه موسلمان یی لښو که پیشت له په یمانی عهقه به دا به یعتیان به پیغمبر دابوو، به لام هیشتا چند مانگیک نه بوو هاتښووه ناویان، شو خه لکه هاتن به دم بانگ وازی خوداو پیغمبره که یوه ... !!

له وهرزی داهاتووی حه جدا بق په یمانی عهقه به، موسلمانانی مه دینه شان دیکیان به نوښه رایه تی موسلمانانی شاره که یان نارد بق شاری مه که بق دیداری پیغمبر که ژماره یی نه دنامه کانی حه فتا بېرواداری پیاو و نافوت بوو و .. له ژیر سرکرده یی ماموستا و نیردرای پیغمبر بق لایان (موصعبی کوپی عومه یی) ..

به راستی (موصعب) به لښاتووی و ناکاره جوانی خوی سه لماندی که پیغمبر یی خوا ﷺ زانیوویه تی چوڼ پیاوکی مه لښاردوه ..

(موصعب) به چاکی له په یامه کی گه یشتبو و له سنوره کانی شاره زابوو .. زانیووی که شو بانگ وازکاره بق لای خودا و، مژده به خشه به ټاينه یی که خه لکی به ره و رووناک یی زرگاریوون و، ریگای ته و او و راست و دروست بانگ ده کات و، نه میس وه که پیغمبره کی که بېوای پیی هیتاوه، تنه ا گه یاندنی له سهره ..

له وښ میوانی (نه سعه دی کوپی زاره) بوو، پیگه وه ده چوونه سهردانی هوزه کان و مال و کوپ و دانیشننه کان و، نه وه له قورثانی پېرؤژ ناشنای بوون بق خه لکیان ده خوښنده وه، به وپه پی نه رم و نیانیه وه به خه لکه یان راده گه یاند که خودای تانک و تنه ا (الله) یه و به س ..

له م پښاوه دا تووشی مه لوښتی نارحته تی وه ها بوو، گهر زیره کی و زنگی عه قلی و، به رزی روهی نه بویه، له وانه بوو که بیټه هوی تیاجوونی خوی و نه وانه شی که له گه لیدابوون ..

روښیکیان له کاتیکدا که ناموزگاری خه لکی ده کرد، له پریکا (نوسهیدی کوپی حوضه یی) سهرؤکی (بنی عبدالاشهل)ی شاری مه دینه، حه ریه کی به ده سته وه گرتبو، به رقی و قینیکی زوره به ره وپووی شو که سه دیت که هوزه کی له ټاينه که یان مه لده گه پښتته وه .. داویان لیده کات که واز له خولونده کانیان به یتن و، دهریاری تانک و نه یایی خوا قسه یان بق ده کات که پیشت هرچیان له باره وه نه زانیوه و، له سهری رانه هاتوون .. !

خولونده کانی نه وان شوین و جیبیان جیگیره، گهر یه کیکیان پیوښتی پیی مه بویه شوښنه کی ده زانی و رووی تیده کرد و به ره ولای ده چوو و، شو زیانه یی رووی تیگردبوو بوی

لاده برد و نهویش به دهم پارانه وده که یوه نه هات.. پېشتړ ناوا بیریان ده کرده وه و به خه یا لیا ندا نه هات.

به لّام خودای محمد که هم نیردراوی نه وه بۆ لایان بانگیان ده کات بۆ لای نه و خودایه، هیچ که س نازانی شوینی له کوپیه و، که س ناتوانی که بیینیت..!

کاتیک نه و موسلمانانای که له دهوړی (موصعب) دانیشتبوون بینیان (نوسیدی کوپی حوضه یی) به خشم و قینیکی درندانده به ره و لایان دیت، ترسیان لی نیشیت، به لّام (موصعبی خیر) له شوینی خوی خوراکر و، هیم و، له سرخو مایه وه..

(نوسید) به تورپیه وه به رانه بری وه ستا و، رووی دهمی کرده نه و (نوسیدی کوپی زاره) و وتی:

(چی نیوهی گه یاندوته نیره، لاوازه کانه مان گیل و نه قام ده که ن..؟ نه گه ده تانه وی له زیاندا بمین، برون لای نیمه مه میننه وه)!!!
تا لیره دا وه ک هیوری و به هیزی دریا..

وه ک ه لّه اتنی گزنگی به یان و ناوا بونی.. رووی گه شی (موصعبی خیر) دره وشایه وه و به زمانیکی شیرین پتی وت:

(یه که م جار لامان دانیشه و گوپراگره...؟! گه رسه کانه انت به دل بوو قبولی ده که یت..
خو نه گه رقیشت لی یو نه واز ده مینین له وهی حه زی پیناکه یت).
الله اکبر.. چند سهره تایه کی جوا نه کوتایی پینشاد نه بیت...!

(نوسید) پیاوړیکی دانوا ژیر بوو.. نه وه تا سهر ده کات (موصعب) ویزدانی خوی ده کاته دادوه و.. داوای لیده کات ته نها گوپرا دیزیت.. گه برپای پتی هه بوو، نه و له سره بوجوونی خوی وازی لیدیت، گه رازیش نه بوو به رسه کانی نه و (موصعب) بین زهره رو زیان ناوایی و هوزه که یان به جیده هیلیت و به ره و لای ناوایی و هوزیکی دیکه ده چیت.
(نوسید) که گوپی له وه بوو گوتی: راست ده که یت.. حه ربه که ی فریدایه سر زهویه که و دانیشیت گوپ بگریت..

هینده نه بوو (موصعب) دهستی کردبوو به قورمان خویندن و، رافه ی نه و بانگه وازه ی که (محمد کوپی عبدالله) ﷺ هیناویه تی، رووی (نوسید) له گه ل و اتای وشه کانه دا گه شایه وه، زیاتر جوانتر ده بوو.

هیشتا (موصعب) رسه کانی نه و او نه کردبوو، (نوسیدی کوپی حوضه یی) هاواری له و خه لکه که ی درویره ی کرد و وتی:

(قسه ی له مه جوان و راستر نیه.. باشه نه وه ی بیه ویت بیته ناو هم ناینه وه نه بیت چی بکات...؟؟)

خه لکه که به (لا اله الا الله) یه که وه لایان دایه وه زهوی له رانده وه، پاشان (موصعب) پتی وت:

(لاشهو جل و بهرگه کانی بشوات و، شاهیدی بدات که هیچ خوابه که نیه جگه له -الله-).
(نوسید) بۆ ماوه یه کی که کم لای نه وانی به جی هیشت و گه پایوه، سهری ناوی لیده چوړا،
راوه ستاو رایگه یاند که (أشهد أن لا اله الا الله، وأن محمداً رسول الله)..
هه والاکه وهک رووناکی بلایوویوه وه.. دواتر (سعدی کوپی مه عان) یش هات و گوئی له
(موصعب) گرت و بپوای هیئا و، موسلمان بوو، دواي نه ویش (سعدی کوپی عوباده)..
موسلمان بوونی نه وانهش بوویه خیر و بهرکه ت و، خه لکی شاری مه دینه به یه کدیان دهوت:
باشه که (نوسیدی کوپی حوضتیر) و (سعدی کوپی مه عان) و (سعدی کوپی عوباده)
موسلمان بووین، نیمه بۆ دوابکه وین..؟ دهبا خیرا بهر وه لای (موصعب) بپوین و، نیمه ش
له گ لیدا نیمان بهینین، نه و هتا نه و خه لکه و باس ده که ن که حق و راستی ده لیت..!!

* * *

یه که م نیرد راوی پیغمبر ﷺ سهرکه وتنیکي بڼ وینه ی به ده ست هیئا، سهرکه وتنیک که
شایسته ی بیت..

روژان و سال تپه رین و، پیغمبر و هاوه لانی کوچیان کرد بۆ مه دینه، قورپه یش بهر ده وام
رق و کینه له دلایندا په نگی ده خوارده وه و، که لویه لی ناهه قیه که ی خویان ناماده ده کرد، بۆ
نه و ی بهر ده وام بن له سهر راوه دونانی بهنده چاکه کانی خوا و.. نه و بوو غه زای بهر رویدا و،
تپیدا به جۆرک ته مبی کران که نارامیان نه مین و، هه ولی توله سهندنه وه بدن و، غه زای
(نوحود) بهر پابوو.. موسلمانان خویان ساز و ناماده کرد و، پیغمبر ﷺ له نپوهندی
ریزه کانیدا راوه ستا و سهرنجی سیمای بپواداره کانی ددها، تا یه کیکیان له نپودا هه لبریزیت بۆ
هه لگرتنی ئالاکه.. (موصعبی خیر) بانگ کرد.. هاته پیشه وه و ئالاکه ی هه لگرت..

نه و جهنگ ترسناکه دهستی پي کرد و، کوشتر گهرم بوو، تیرهاویژه کان سهر پچی
فرمانی پیغمبریان کرد ﷺ، کاتیک بینیان و بڼ باوه پان به دپولوی بهر وه دواوه
ده کشینه وه، شوینه کانی خویان له سهر بهر زایی کتوه که به جی هیشت، به لام نوری نه برد نه و
کاره ی نه وان سهرکه وتنی موسلمانانی کوپی بۆ شکست.. موسلمانان سهر سام بوون که بینیان
سواره کانی قورپه یش له سهر کتوه که وه بویان دینه وه و، به شمشیره تپوه شیته کانیان
هیرشیان بۆ دین..

کاتیک بینیان پشتوی و بیم ریزی موسلمانانی پارچه پارچه کرد، خیرا بهر وه لای
پیغمبر ی خوا ﷺ چون تا بیکوژن..

(موصعبی کوپی عومه رین) ههستی به و مه ترسیه ژوره کرد و، ئالاکه ی بهر زکرده وه و، وهک
نه په ی شیر الله اکبری کرد و، بهر ده وام ده هات و ده چوو و په لاماری ددها.. هه موو هه و لیکشی
بۆ نه وه بوو که سهرنجی نوژمنان رابکیشیت و له پیغمبریان ﷺ دوور بخاته وه و به خویه وه

سره قالیان بکات و، سوپایه کی ته وای له خوی پټکېټا.. به لن، (موصعب) به تنها جهنگا وه نه وهی که سوپایه کی بی شومار بیت..

ده سټیکی نالاکه کی به پیروزی گرتبوو..

ده سټه کی دیکه شی به وپه پری هیزه وه شمشیری پیده وه شاند.

به لاهم دوزمنان له سهری نذر بوون و، ده یانویست به سهر لاشه که یدا برېښ تا ده گنه پیغه مېر..

با گوئی بق شاهیدنکی ناماده بوو راگرین تا نه و دوا دیمه نی ژیا نی (موصعب) ی مه زلمان بق باس بکات..!!

(نېن سهد) ده لیت: (نیراهیمی کوپی محمدی کوپی شرحبیل العبدری) هه والی داینی که له باوکی بیستوه:

(موصعبی کوپی عومیر له رژی نوحودا نالاکه کی هه لگرتبوو، کاتیک موسلمانان هه لھانن، نه هه له شوینی خوی بوو، (ابن قمیثه) که سوارچاکیک بوو به ره وپووی هات و له ده سټی راستی دا و په پاندی و، (موصعب) ده یگوت: (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل)، به ده سټی چه پی نالاکه کی گرت وه نوشتایه وه به سهریدا، نه مجاره یان دای له ده سټی چه پی و نه ویشی په پاند، نه مجا به هه رډوو شانی نالاکه کی گرت به سنگیه وه ده یگوت: (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل).

سټیم جار رمیکي تیگرت و پټکای و له جه سټی چه قی، (موصعب) که وت و نالاکه ش که وت.

(موصعب) که وت و.. نالاکه ش که وت..!!

خشلی شه هادت و، نه سټیره ی شه هیدان که وت..!!

که وت، پاش نه وهی له جهنگی قوربانیدان و نیماندا پاله وانیتیه کی مه زنی نواند..

نه وای گومان ده برد گر بکویت، ریگای بکوژان بق لای پیغه مېری خودا ﷻ له بهرگریکار و پاریزهران چول ده بیت..

به لاهم نه و له مه زنی خو شه ویستی پیغه مېر و مه ترسی له ناوچوونی، گیانی خوی به خشی، کاتیک رښت و له گال هه موو لیداننکی شمشیردا که بالینکی ده په پاند ده بیوت:

(وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل) حال عمران: ۱۴۴.

نه وایه ته که له پاش نه و به وهی هاته خواره وه و دوپاره ی کرده وه و، ته وای کرد و، کردیه قوربانیک بخوینرته وه..

* * *

پاش کزتایی هاتنی نه و جهنگه تاله، لاشی نه م شه هیده تیگه یشتووه یان به راکشای دزیزیه وه، دم و چاری که وتبووه سهر نه و خاکه کی که تیکه ل به خوینه پاکه کی بوو بوو..

وهك ئه‌وه‌ی بترسێ كه‌ جه‌سته‌ی بێ‌گیا‌نیشی پێغه‌مبەر بپینیت خراپه‌یه‌کی توش ببیت،
 دەم و چاری خۆی شار‌بۆوه‌ هه‌تا ئه‌وه‌ی ئێی ده‌ترسا و خۆی لێ‌ده‌پاراست نه‌پینیت...!!
 یان وهك ئه‌وه‌ی شه‌رم بکات كه‌ شه‌هید بووه‌ به‌ر له‌وه‌ی دڵ‌نایبیت له‌ ده‌ریاز‌بوونی
 پێغه‌مبەری خوا و، پێش ئه‌وه‌ی کاری پارێز‌گاری‌کردن و به‌رگری لێ‌کردنی تا کۆتایی نه‌جام
 بدات...!!

بۆ تۆیه‌ پاداشتی لای خودا ئێ (موصعب)... ئێ ئه‌و كه‌سه‌ی باس‌کردنت ژیا‌ن بۆ‌خ‌ق‌ش‌تر
 ده‌کات...!!!

* * *

پێغه‌مبەر و هاوه‌لانی هاتن و به‌سه‌ر جێگای شه‌په‌که‌دا ده‌گه‌پان و مائاوا‌ییان له
 شه‌هیده‌کان ده‌کرد، له‌لای جه‌سته‌ی (موصعب) دا، به‌خو‌پ فرمێسک هاتنه‌ خوارێ.
 (خه‌بابی کۆپی ئه‌وه‌ت) ده‌لێت:

((له‌گه‌ڵ پێغه‌مبەری خودا ﷺ له‌پێت‌ناوی خودا کۆچمان کرد، مه‌به‌ستمان ره‌زامه‌ندی
 خوا‌بوو، پاداشتمان که‌وته‌ لای خودا، تیا‌مان‌دا بوو که‌ رۆش‌ت و، هه‌یجی له‌ پاداشته‌که‌ی له
 ئونیا ده‌ست نه‌که‌وت، (موصعبی کۆپی عومه‌ی) یه‌کێک بوو له‌وانه‌، له‌رۆژی ئو‌حود‌دا کۆژا،
 هه‌یجی نه‌بوو بیه‌گه‌ین به‌ کفنی ته‌نها جاجمێک نه‌بیت... کاتێک سه‌ری‌مان پێ داده‌پۆشت،
 قاچه‌کانی ده‌رده‌که‌وتن، که‌ قاچه‌کانمان پێ داده‌پۆشی سه‌ری ده‌رده‌که‌وت، پێغه‌مبەری
 خودا ﷺ فه‌رمووی پێمان: وای لێ‌گه‌ن سه‌ری دا‌ب‌پۆشیت و قاچه‌کانیشی به‌ سو‌پ‌نا‌تکه
 دا‌ب‌پۆش...))

وێ‌پای ئه‌و ئازاره‌ غه‌م‌گینه‌ قو‌له‌ی که‌ شه‌هید بوونی (حه‌زه‌ی) مامی پێغه‌مبەر و شت‌وان‌دنی
 جه‌سته‌ی له‌لایه‌ن بێ‌باوه‌پانه‌وه‌، به‌سه‌ر پێغه‌مبەریدا هه‌ینا و، بوویه‌ هۆی ئه‌وه‌ی چا‌وانی
 پێغه‌مبەر ﷺ پێ فرمێسک و دلی پێ له‌ نێش و ئازار بیت...
 سه‌ره‌پای پێ‌پوونی گه‌په‌پانی جه‌نگ له‌ جه‌سته‌ی هه‌موو ئه‌و هاوه‌ل و هاو‌پێ‌پانه‌ی که‌
 هه‌ریه‌گه‌یان لای ئه‌و ئه‌و‌نیا‌یه‌ک بوو له‌ راست‌گویی و پاکی و رووناکی...

وێ‌پای هه‌موو ئه‌وانه‌، پێغه‌مبەر ﷺ له‌سه‌ر جه‌سته‌ی یه‌که‌مین نێ‌رد‌را‌وی راوه‌ستا، مائاوا‌یی
 ئێ ده‌کرد و ده‌یلا‌وان‌ده‌وه‌...

به‌ئێ... پێغه‌مبەری خودا ﷺ لای (موصعبی کۆپی عومه‌ی) راوه‌ستا و چاوه‌کانی
 ده‌وره‌درابوون به‌ رووناکی و سۆز و ئه‌مه‌کی ئه‌و و فه‌رمووی:
 (من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه) الاحزاب/٣٣.

پاشان به‌ غه‌مباریه‌وه‌ سه‌ر‌جێ‌کی ئه‌و جاجمه‌ی دا که‌ کرابوو به‌ کفنی و فه‌رمووی:
 (تۆم بینی له‌ مه‌که‌که‌، که‌س نه‌بوو جلی له‌تۆ جوانتری له‌به‌ردایه‌ن، که‌س نه‌بوو له‌ تۆ
 چاکتری بۆ‌ش‌ی‌بیت... ئێستاش ئه‌وه‌تانێ تۆ به‌ قژ ئالۆس‌کا‌وی له‌ناو ئه‌م جاجمه‌دا‌یت...!!؟

پێغه‌مبەر ﷺ سەردجێکی بەسۆزانهی گۆڕه‌پانی شه‌په‌که و هه‌موو هاوه‌لانی (موصعب) ی داو ده‌نگی به‌رزکرده‌وه و فهرمووی:

(پێغه‌مبەری خودا له‌ رۆژی قیامه‌تا شاه‌پیدی ده‌دات که ئێوه لای خوا شه‌هیدن)..

پاشان ئاوپی له‌ هاوه‌له‌ زیندووه‌کانی ده‌وره‌به‌ری دایه‌وه و فهرمووی:

(ئه‌ی خه‌لکینه‌ سه‌ردانیان بکه‌ن و، وه‌ر نه‌ لایان و، سه‌لامیان لێ بکه‌ن، سوێند به‌و زاته‌ی گیانی منی به‌ده‌سته، هه‌تا رۆژی قیامه‌ت هه‌ر موس‌لمانێک س‌لاویان لێ بکات، وه‌لامی س‌لاوه‌که‌ی ده‌ده‌نه‌وه)..

* * *

س‌لاوت ئی بێت ئه‌ی موصعب...

س‌لاوتان لێ بێت ئه‌ی کۆمه‌لی شه‌هیدان..

س‌لاو و سۆز و به‌زه‌یی و به‌ره‌که‌ی خوا له‌ سه‌ر هه‌مووتان بێت..

سہ ماہی فارسی
گدیروہی سویتیلاسی

پالوانی نه مجارمان، له ولاتی فارسره دیت ..

له ولاتی فارس که پاشتر چهندين بېواداری دیکې تیدا موسلمان بوون و، بوونه پالوانانیک له ثیمان . و. . زانین . و. . ثاین . و. . دنیدا که سیان پي نه گات.

نوهش په کتیکه له جوانی و مه زنیه کانی نیسلام، نه چوته هیچ ولاتیک له ولاتان تا به شیوه یه کی سهرسوپه یتنه، هه مو تواناو وزه کانی نه بزوینی و، کرکی زیره کیتی و بلیمه تی نیو ناخی خه لک و دانیشته وانه که ی دهرنه مینیت .. نوه تا فه یله سوفه کان، موسلمان بوون ... دکتوره کان موسلمان بوون ... شاره زایان موسلمان بوون ... فه له کیه کان موسلمان بوون ... داهینه ران موسلمان بوون ... زانایانی بیرکاری موسلمان بوون ..

به هوی نوانوه له هه مو ناسویه که وه دهرده که ون و، له گفت ولاتیکه وه دین، هه تا چاخه کانی سهره تای نیسلام پر که سانی بلیمه ت ده بیت له هه مو بوره کانی هه قل و، ویست و، ویزدان .. که سانیک نیشتمانیان جودایه و. . ثاینیان په ک !! .. پیغمبر ﷺ پیښی نیو بلیو بوونه پیرزهی ثاینه که ی کرد، نه ک هه نوه، به لکو له لایه ن پروه ریکاری بالاده ستیه وه واده ی راستگورانه ی پدیرابوو ... پژیکیان کات و جی نیشاندرا و، به چاری خوی بی نی نالای نیسلام به سهر شاره کانی سهر زهوی، کرشک و تهلاری گوره کانیانه وه ده شه کیتوه ..

له مه دا سله مانی فارسی شاهید بوو، په یوه ندیه کی به تینی هه بوو به وه ی که رویدا.

نهمهش له پژی (خندهق) دا بوو .. سالی پیښجه می کرچی، کاتیک په کتیک له گه وره پیاوانی جوله که به ره و مکه که کوته پی، به مه بهستی کرکه کی گردنی بویاوه پان و کرکړنه وه ی هوزه کان و مینانیا ن بۆ سهر پیغمبره ی خوا و موسلمانان، په یمانیان له گه لدا به ستوون که هاریکاریان بکن له و جهنگ په کلکه ره وه یه دا بۆ دهره ینانی ره گ و پشه ی نهم ثاینه نوییه .

نه خشه ی شو جهنگه ستمکارانه یه دانرا، به وه ی که سوپای (قورهش) و (غطفان) له دهره وه ی شاری مه دینه وه هیرش به یتن و، (بنوقریظه)ش له ناوه وه ی مه دینه و له پشت ریزی موسلمانانه وه هیرش بکن، نوانه ی له و کاته دا ده که ونه نیوان هه رنوو ده ستپاره که وه ده یانهارن و، له ناویان ده بن و، ده بنه یاده وه ی !! ..

پژیکیان پیغمبر و یاوه رانی سهرسام بوون به هاتنی سوپایه کی بوشومار و پر چه ک و تفاق که له مه دینه نزیک ده بوویه وه .

شه‌ویکیان خودای گه‌وره‌ په‌شه‌بایه‌کی توندی زیخاوی بۆ هه‌لکردن په‌شماله‌کانیانی له‌بنه‌وه هه‌لگه‌ند و، به‌هیلاکی بردن!!

(نه‌بوسوفیان) هاواری له سوپاکه‌ی کرد و فه‌رمانی پێککردن که به‌و په‌پی نا ئومیدی و سه‌رکزییه‌وه بگه‌پینه‌وه به‌ره‌و ئه‌و جینگای لیوه‌ی هاتبوون!!

* * *

له‌ میانه‌ی هه‌لکه‌ندنه‌ی (خه‌نده‌ق) هه‌که‌دا سه‌لمانه‌ش شوینی خۆی له‌ نێو موسلماناندا گرتبوو که چالیا‌ن هه‌لده‌که‌ند و له‌ هه‌ول‌داندا بوون و ماندوو ده‌بوون، پێغه‌مبهری خوداش ﷺ پاچیک‌ی به‌ده‌سته‌وه بوو له‌گه‌ل‌یاندا کاری ده‌کرد..

له‌و به‌شه‌ی که سه‌لمان له‌گه‌ل ده‌سته و هاوه‌له‌کانیدا کاری لێده‌کرد، به‌ردیکی زۆر په‌ق هاته به‌ر پاچه‌کانیان.

(سه‌لمان) لاشه‌یه‌کی پته‌و و، خاوه‌ن ده‌ست و مه‌چه‌کێکی به‌هێز بوو، ته‌نها لێدانیک‌ی ده‌ستی ئه‌و به‌س بوو بۆ شکاندنی به‌رد و پڕژ و بلاوکردنی، به‌لام له‌ ئاست ئه‌و به‌رده‌دا ده‌سته‌وستان وه‌ستا .. ئه‌وانه‌ی دیکه‌ی ده‌ووبه‌ریشی هاتن، به‌لام ته‌نها خۆ هیاک کردنی زیاتریان بۆ مایه‌وه!!

(سه‌لمان) پوشت بۆ لای پێغه‌مبهری خوا ﷺ تا مۆله‌تی ئی بخوازیت له‌به‌ر ئه‌و به‌رده سه‌خته پێره‌وی چاله‌که بگه‌ڕن..

پێغه‌مبهری ئازیز ﷺ له‌گه‌ل سه‌لماندا هات تا شوین و به‌رده‌که ببینیت..
کاتیک بینی، داوای پاچیک‌ی کرد و، داوای له‌ هاوه‌لانی کرد که مێک دوور بکه‌ونه‌وه تا پارچه به‌ردیان به‌رنه‌که‌وێت..

پاشان ناوی خۆی ئی هێناو، به‌وپه‌پی جه‌سوری و هێزه‌وه هه‌ردوو ده‌ستی پێرۆزی به‌پاچه‌که‌وه به‌رزکرده‌وه و، دای له‌به‌رده‌که، به‌رده‌که شه‌قی برد، له‌ نێو که‌لینه‌ گه‌وره‌که‌یه‌وه بریسه‌که‌یه‌کی پووناک به‌رزبوویه‌وه.

(سه‌لمان) ده‌لێت ئه‌و بریسه‌که‌یه‌م بینی که ئه‌و ناوه‌ی پووناک کرده‌وه، واته‌ ده‌ووبه‌ری شاری مه‌دینه‌ی پووناک کرده‌وه، پێغه‌مبهری خوا ﷺ به‌ده‌نگی به‌رز-الله اکبر-ی کرد و فه‌رمووی:

(الله اکبر.. کليلة‌کانی فارسم پێدرا، له‌نیویدا کۆشک و ته‌لاره‌کانی (حیره‌) و (مه‌دائن)ی کيسرا پووناکی دا و، ئومه‌ته‌که‌ی من ده‌ستی به‌سه‌ردا ده‌گرن)..

پاشان پاچه‌که‌ی به‌رزکرده‌وه و لێدانی دووه‌می وه‌شاند، هه‌مان شت دووباره‌ بوویه‌وه و، به‌رده‌که بریسه‌که‌یه‌کی پووناکی ئی به‌رز بوویه‌وه، پێغه‌مبهر ﷺ هاواری کرد:

(الله اکبر.. کلپله کانی پښم پښ به خشرا و، کوشکه سوړه کانیان پوونا کیدا بڼم و، نوممه ته که م دهستی به سهر دا ده گرن)...

پاشان بڼ جاری سټیم پاچه کی لږدا، به رده که به ته وای ورد بوو، بریسکه په کی پوونا کی بی وینه ی لږ به زویووه، پښه مېر څخه و هاوړلان پښکه و -الله اکبر- یان کرد... پښه مېر ه وای ته وای پښان که نه و نیستاکه کوشکه کانی شام و صنعاء و شاره کانی دیکه ی سر زه وای ده بینیت که پښتک دادیت نالای خودایان به سهر ووه به شکه یته وه، موسلمانانیش به نیمانیکه مهنه وه به دهنگی به رز وتیان: ﴿ هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ۝ نَمَه نُو بَلَّتْنَاهُ كَه خُودَا وَ پښه مېر ده که ی به نیمه یان دابوو، به لښی خوا و پښه مېر ده که ی راستن. (الاحزاب- ۲۲)-

(سلمان) خاوه ن بیرته کی ه لکه ندنی خنده ق بوو... خاوه نی نه و به رده ش بوو که ه ندیک له نه نیته کانی غیب و ناینده ی لږه ده رکه وت، کاتیک پښه مېر څخه پشتمی به م به ست، (سلمان) له ته نیشته وه پاوه ستا بوو پوونا کیه کی بیني و، گوپیستی مژده کان بوو... ته مهنیشی هښده ی خایاند تا هاتنه دی نه و مژده نی له ژیانیدا به دی کرد و، شاره کانی (قودس) و (بڼم) ی بیني...

کوشکه کانی (صنعاء) و (شام) و (میس) و (عیراق) ی بیني...

همو لکانی سر زه وای به دی کرد به و دهنگه پښتکه ده وژا که له همو جڼگیا که له مناره ی مژگه و ته کانه وه به رز ده بوو و پوونا کی پښوینی و پزگاریوون و چاکه ی پښ بوو...!!
نه و تانی نیستا، له ژیر سټیبه ی داریکه چوپړی به رده م ماله که ی خړیدا له (مدائن) دانیشته و به سهراتی قاره مانیتیه مهنه که ی به مبه سستی گه پان به دوا ی پاستیدا بڼ نه و خه لکه ده گپښته وه که له دهوړی دانیشتون و، بڼیان باس ده کات که چوڼ له ناینی مژده که ی خوی (فارس) وه چوه سر ناینی مهنی، پاشان نیسلام...

چوڼ ده و له مهنی باوکه سر یلنده که ی به جڼپشت و، خوی هاوښته کوشی هه ژاری، به مبه سستی پزگار کردنی عقل و پښ...!!

هه روه ها چوڼ له بازار ی کږپه فروشیدا فروشرا، له کاتیکدا نه و له سر پڼگای گه پان به دوا ی حه قیقه ندا بوو...؟؟

وه چوڼ گه یشت به پښه مېر څخه و چوڼ باوه پری پښی هښا...؟

هرن با له و دانیشته به پښه ی نږیک ببینه وه و، گوپیستی نه و ه و له سر سوپهنه ر به بین که سرگوزشته ی خوی ده گپښته وه...

(من پیاوونکی خه لکی (اصهبان) بووم، له گوندیک که پټیان ده گوت (جی) .. باوکم سهرکاری ناوچه که ی بو.

منیش له خوښه ویستړین بنده کانی خوا بووم لای...

له ناگر په رستیدا پوچو بووم، تا نو پاده ی من هه لگړیستنه ری ناگره که یان بووم و، نه مده هیئت خاموش بیټت...

باوکم قه رزیکي مه بوو، پوژنیکان ناردمی بوی بهیتمه وه، چوومه ده ری، له رینگا به ته نیشته که نیسه په کی گا وره کاند ا تټپه پ بووم، گویم ئی بوو نوژیان ده کرد، چوومه ژورئ بقی لایان تا بزاند چ ده گن، نوژده که یان سهرنجی پاکیشام، به خوم گوت نه مه له و ئاینه ی که نیمه له سهرین چاکتره، لایان مامه وه تا خور ئاوا بوو، نه چووم بقی قه رزه که ی باوکم، نه شکه پامه وه بقی لای مه تا خه لکی نارد بقی سوراغ کردم...

کاتیک کار و بار و نوژی گا وره کان سهرنجی پاکیشام له باره ی بنه په تی ئاینه که پانه وه پرسیارم ئی کردن، وتیان: له شامه ..

که گه پامه وه به باوکم وت: به لای خه لکانیکدا تټپه پ بووم له کلټسایه کدا نوژیان ده کرد و نوژده که یان سهرنجی پاکیشام و، بینیم ئاینه که ی ئه وان له وه ی نیمه چاکتره ... ده ستمان کرد به گفتوگو و قسه له و باره ی وه ... پاشان کورت و زنجیری کرده قاچم و به ندی کردم...

مه والم نارد بقی گا وره کان که من هاتومه ته سهر دینی ئه وان و، پرسپاری ئه وه شم ئی کردن گهر کاروان له شامه وه هات بهر له گه پانه وه یان مه والم بدنه ئی تا وه کو له گه لیاندا پرؤم بقی شام، ئه وانیش وایان کرد، زنجیر و کوته ئاسینه که م پساند و هاتمه ده ری و له گه لیاندا به ره و شام که وتمه پی ...

له ویی ده ریاره ی زانای دیاریان پرسیارم کرد، پټیان وتم: ئه و ئه سقه فه ی خاوه نی که نیسه په، چوم بقی لای و سهر پرده ی خوم بقی باسکرد، له لای مامه وه و خزمه تم ده کرد و نوژم ده کرد و فیری زانیاری ده بووم...

نه م ئه سقه فه ش له ئاینه که پیدا پیاوونکی خراب بوو، هه لده ستا به کژکردنه وه ی خیر له خه لکی بقی ئه وه ی دابه شی بکات، به لام بقی خوی هه لی ده گرت و کزی ده کرده وه ... مرد...

په کیکی دیکه یان هیئا و خستیانه چینگاکه ی، هیچ که سم نه دیتبوو له ئاینه که یاندا له و چاکتر بیټ، زیاتر له و ئاره زومه ندی دواپوژ بیټ، هینده ی ئه و دنیا نه ویست و له سهر په رستش به رده وام بیټ...

به جوړیک خو شم ویست که پټشتر هیچ که سم به و جوړه خو ش نه ویستوه...

کاتیک نه جلی نریک بډوه، پټم وت: ئه و ده بینی نه مری خوات به سهر دای، جا چ ناموزگاریه کم ده که ی و بقی لای کی ده منیریت؟

نښه پټې وټ: نهی کوږم، که سټک ناناسم له سهر نه وه بیت که نښه له سهر وو، تنه نا پیاوړک نه بیت له موصل.

کاتیک که وه فاتې کرد، چوومه لای ماموستایه کی موصل. سهربردهی خوم بڼ گڼرپایه وه و نه و ماوه یی که خوا ویستی له سهر وو لای ماموه و نښه وه فاتې کرد و خواپرستیکی بڼ ده ستنیشان کرد بوم له (نصیبین).

چوومه لای و سهربردهی خوم بڼ گڼرپایه وه و نه و ماوه یی که خوا ویستی له سهر وو له لای بوم و نښه وه فاتې کرد و فرماني پڼ کرد بوم بچم بڼ لای پیاوړک له (عموریه) ی شاری رڼم و منیش چوومه لای و له لای ماموه.

بڼ بڼوی ژيان مانگا و مهم به خپو ده کرد... له پاشان نښه وه فاتې کرد.

کاتیک نه جلی هات، پټم وټ: ده منځیت بڼ لای کی؟ پټې وټ: که س ناناسم له سهر نه وه بیت که نښه له سهر وو، تا فرمانت پڼ بکه م بچیت بڼ لای، به لام سهرده می پښه مېرګه لیت نزیکه که ناپنی نبراهیمی حنیف دینیت و.. کلچ ده کات بڼ جینگایه کی پر دارخورمای نیوان دووکیو، که توانیت دلسوز به بڼی..

نه و پښه مېرګه هندیک به لکه و نیشانه ی هیه ناشاردرېته وه، نه و (صدهقه) ناخوات، دیاری ودرده گریټ و، موری پښه مېرګه تیشی به ناوشانیه وه یه تی، که ببینیت خپرا ده پناسیته وه.

بڼرڼکیان کارونیک به لامدا تیپه یی، دهریاره ی ولاته که یان پرسیارم لږ کردن، ننگه ی شتم که خه لکی دوروگی عره بن، پټم وټ: نه مانگا و مه پانه ی خومتان پڼ ددهم بمگه په ننه نه و شویننه ی خوتان، پازی بوون ووتیان: باشه..

له گه لږ خپاندا بردمیان هتا گه یاندمیانه - رادی القری- له ویدا سته میان لږکردم و، فرۆشتمیان به پیاوړکی جووله که... له وږ کومه له دارخورمایه کی زڼدم بینی، حزم ده کرد که نه و نه و جینگایه بیت بڼ من باسکرا، که ده بیتته شویننه ی کلچ کردن پښه مېرګه چاوه پوانکراو، به لام نه و نه وو..

لای نه و پیاوه ی کرپیوومی ماموه، هتا بڼرڼکیان جووله که یه کی (بنی قریظه) هاته سهردانی، خاوه نه که م فرۆشتمی به و پیاوه، نښه وه لکه لږ خوی بردمی هتا گه یاندمیه مه دینه!!

سویند به خوا هرکه بینیم ننگه ی شتم نه و نه و شویننه یه که بوم باسکرا..

لای نه و پیاوه ماموه و له سهر دارخورمای (بنی قریظه) کارم بڼ ده کرد، هتا خوی گه وړه پښه مېرګه نارد و پاشان به و مه دینه هات و له (قباء) لای (بنی عمروی کوږی عوف) لایدا.

بڼرڼکیان به سهر دارخورمایه که و بوم، خاوه نه که م له بنیدا دانیشتبوو، پیاوړکی جووله که ی ناموزای هاته لای و، له میانه ی قسه کانیدا وټی: خوا (بنی قبله) له ناو به ریت،

نوغانه له دهوړی پیاوړک کړیوونه ته وه له (قباء)، که له مکه کوه هاتوه و وا باس دهکون که پیغمبر بیت..

سویند به خوا له گڼ شو قسه یی نه ودا موچرکه به له شمد ا هات، دارخورماکه له ربه وه و خهړیک بوو بکه وم به سر خاوه نه که مدا!! به خیرایی هاتمه خواره وه، وم: چی ده لیتیت؟ دهنگ و باس چی یه...؟

خاوه نه که م دهستی به رز کرده وه و زلله یه کی توندی لیدام، پاشان وتی: چ په یوه ندیت به وه وه هیه؟ دهی پړوه سر کاره کی خوت.. چومه وه سر کاری خوم.. که شو داهات نه وه کی که لام بوو کرم کرده وه، پاشان چومه دهر وه تا که یستمه خزمه تی پیغمبر ﷺ .. له (قباء) ..

چومه ثوره وه بقی لای، چنه د هاوه لیکي له لا بوو، پیم وت: نیره که سانیکی نامق و نه دارن و پتویستیتان به شت هیه، منیش خوراکم له لا بوو که کړیوومه خیر (صدقه)، کاتیک باسی شوینی نیره م بقی زانیم که په واترین که سن به و خیره بویه هینام بوتان، خوارنه که م دانا، پیغمبر به هاوه لانی فرموو: به ناوی خودلوه بخون، داینا بویان و خوی دهستی بقی نه برد، له دلی خومدا وم: سویند به خوا نه مه نیشانه یه کیان... شتی (صدقه) ناخوات!!

دواي نه وه که پامه وه، بقی به یانی داهاتو و چومه خزمه تی پیغمبر ﷺ، هه نیک خواردم پی بوو، پیم وت: تقم ببنی (صدقه) نه خواردم.. شتیکم لا بوو پیم خوش بوو پرت لې بنیم وهک دیاری پیت بیه خشم، نه وم وت و له بهر ده میدا دامت، نه ویش به هاوه لانی فرموو: به ناوی خواوه بخون.. خویشی له که لیا ندا خواردی..

له دلی خومدا وم: سویند به خوا نه مه به لکه و نیشانه یی دووه مه.. شتی دیاری ده خوات!!

پاش نه وه که پامه وه و هینده ی خوا بیه ویت مامه وه، دواي نه وه که پامه وه بقی لای، بینیم له (بقیع) به شوین جه نازه یه که وه دهرات و، هاوه لانی به دهریه وه، دوو پشته مالی به سره وه یه و به یه کیکیان سری پچاوه، نه وی دیکه شی پوچی بوو، سلوم لې کرد، پاشان چومه پشتیه وه تا سیری نیر شانی بکه م، زانی که من نه وم ده ویت، عه باکی له سر شانی لادا، نیشانه که له نیر شانی دابوو، مزی دوا پیغمبر، هر وهک ماموستاکه م بقی باس کړیووم..

منیش خومدا به سریدا و ماچم کرد و گریام، پاش نه وه پیغمبر ﷺ بانگی کردم و له بهر ده میدا دانیشتم، سریرده و باسه کی خوم بقی گتیراپه وه، وهک نه وه نانیستا بوتانم باس کرد..

پاشان موسلمان بووم و.. کزیلایه تی بویه له مپهر له نیران من و هر دوو غزای به در و نوحود..

پښتیکیان پیغمبر ﷺ فرمووی (خوت له خاوه نه که ت بکړه وه تا نازادت بکات)، منیش له گه لې پټک هاتم، پیغمبر فرمانی به ماوه لانی کرد تا کړمه کم بکن، خوی گه وړه له کزیلایه تی پزگاری کردم و، موسلمانان به نازادی زیام و، له گه ل پیغمبر یی خودا به شداری غزای (خنده ق) و هه موو جهنگه کانی دیکه م کرد.

* * *

به م وشه پرشنگذار و سازگارانه.. سہ لمانی فارسی باسی پالوانیتیه بیکه رده پیروز و مزنده کی خوی له پیناوی گه پان به دوی شو حقیقه تی ناینه یدا کرد که دهیگه پینیت به خوا و، پۆلی خوی له ژیانیدا بۆ دیاری دهکات..

جا ده بیت شو مرقه چ که سیکی سر بلند بوو بیت...؟
چ بالاده سته کی مزین بوو گیانه پیشه ننگه کی به ده ستنی هینا بوو و، ویسته زاله که شی به سر کزسپ و ناسته ننگه کانیدا پتویستی کردبوو و، توانی تیپیه پینئ و، به سر هاله موتدا بگوزهرئ و سر کزی بکا بقی.. خواست و ویستی خوی له نامیزی دوله مندی و ناز و نیعمه تی باوکی بیت دهرئ و بهر و نادیارئ بهرئ بگویت، به هه موو کم و کورتی و، سهختی و ناسته ننگه کانیه و، له خاکیکه وه بگویت ته وه بۆ خاکیکی دیکه و.. له ولاتیکه وه بۆ ولاتیکه کی.. به ماندوویه تی.. زحممت و خواپه رستیه وه و.. به بهرچاوپوونیه په خنه گره کی خهک و، مزه ب و، ژیا، ده پشکنی.. بهو په پی سوریوونی مزنیه وه به دوی پاستیدا دهچوو، له گه ل شو خوبه ختکارییه بیکه رده ی له پیناوی به ده سته پنانی پینوینی دا، تا وای لیها ت وک کزیه بفروشریت.. پاشان خوی گه وړه پاداشتی گه وړه ده داته وه و، له گه ل حه قدا کزی ده کاته وه و، به پیغمبره کی ده گه پینیت و، پاشان ته مه نیکي درژی ده داتی تا به چاوی خوی ببینیت نالای خودا به سر هه موو ولتانه وه ده شه کیته وه و، بهنده موسلمانان کانیشی هه موو گزسه و جیگایه کی زهوی پپ ده کن له پۆشنایی و، ناوهدانی و، دادپه روه ی..!!

باشه چی چاوه پوان بکهیت له ئیسلامیتی پیاوینک شه هیمه ت راستگزی بیت؟
به پاستی وک موسلمان بوونی بهواداره زور چاکه ته قواداره کان بوو... له دنیا نه ویستی و، زیره کی، خپاریزیدا (ورع) زور له (عومری کورې خطاب) دهچوو.

---

۱ هم قسانه که له - سلمان فارسی - یوه ورگراوه بۆ (ابن عباسی گپراوه ته وه (رضی الله عنهما) و، (ابن سعد) له کتیبی (الطبقات الکبری) ج ۴ چاپی (بیروت) گواستویه تی وه (به ده سکاریه کی که مه وه) و هه مانگرتوه.

چەند پوځيک سەلمان لە گەل (ابو درداء) دا لە يەك خانودا پيښهوه بوون، (ابو درداء) ت به شهو هەلدهستا و شهونوځي دهکرد، رځيش به رځو بوو.. سەلمانيش ئەو زۆر زياته پوهيبيە لە پرستشدا بهو جوړه به چاک نه ده زانی.

رځنيکیان سەلمان ويستی رځووی سونهتی پي بشکينيت، (ابو درداء) سەرکۆنه ی کرد وتی: رځريم ئی دهکەيت که بۆ پهروه رنکارم به رځو بم و، نوځي بۆ بکه...؟! سەلمانيش له وهلامدا پي وت:

(چاره گانت مافيان ههيه له سەرت، خاو و خيزانت مافيان ههيه له سەرت، رځو بگهرو بشکينه (رځ نا رځ)، و.. نوځ بکه و بشخهوه)..

ئەم قسهيه گەيشته وه پیغمبر ﷺ و فەرمووی:

(به پاستی سەلمان لە زانیندا تیر بووه...)

پیغمبر ﷺ سەرخي زیرهکی و زانیاریه زۆره که ی دابوو..

له رځي (خه ندهق) يشدا، (ئەنصاريه گان) راوه ستابوون و دهیان وت: سەلمان له ئيمهيه، له

ولاره (موهاجره گان) دهیان وت: نه خير سەلمان له ئيمهيه..

پیغمبر ﷺ بانگی کردن و فەرمووی:

(سەلمان له ئيمهيه ی ئال و بهيته)..!!

له راستیدا شایسته ی ئەو پۆزه بوو..

(عهلی کوهی ابوطالب) يش ت به (لوقماني هکیم) ناوی دهبرد، پاش مردنی پرسپاریان ئی

کرد له بارهيه وه، وتی:

(ئەو پیاویکه له ئيمه و بۆ ئيمه ی (ئال و بهيته).. کيتان ههيه وهک لوقماني هکیم

بيت...؟

زانستی سەرهتا و، گۆتایی پیدراوه و، کتیبی به کهمین و، دوايه مینی خویندۆته وه و،

دهريابهک بوو بي پراڻه وه).

سەلمان له نيو دلی هاوه لانی پیغمبر ﷺ رځيکي بالا و جیگایهکی به رزی هه بوو.

له سەردهمی خيلافهتی (عومری کوهی خطاب) دا، به سەردان هات بۆ مهدينه، (عومەر)

کارځيکي بۆ کرد که شک نابهين هه رگيز بۆ که سی دیکه ی کردبیت، ئەوه بوو هاوه لانی کۆکرده وه

و پي وتن:

(وهرن با بجيته دهروه بۆ پيشوازی سەلمان)..!!

بهو جوړه هه موویانی برده دهروه ی شار به مه بهستی پيشوازی کردنی.

سەلمان له گەل پیغمبردا ژیا لهو ساله وه ی پي گەيشت و بپوای پي مينا و بوو

به موسلمانتيکی نازاد و، موجاهيد و خواناسيک له گه لیدا..

دوای نهو هوش له گه له خلیفه (نبو به کری صدیق) دا ژیا و، پاشان له گه له نه مری بپواداران (عومری کوپی خطاب)، له دوای نهویش تا سرده می (عثمان) ژیا و له کاتی خیلایه تی نه ودا به ره و لای په روه رډگاری گه پایه وه.

له ندری نه و سالانه دا، نالای نیسلام ناسوکانی پر کړدبو و، گه نجینه و سامانه کان وه ک باج و ده سکه و د ده مینرانه شاری مه دینه و، به شیوه ی به خشین پیکراو، پله و پایه ی جیگر به سر خه لکیدا دابش ده کرا و.. له سر ه موو ناسته کان به پر سیاریتی فرمانده وایی ندر بوو، کارویار و پله و پایه ش به میانه وه زیادی کړدبو.

ده بیت سله مان له و خو شگوزه رانیه دا له کوئی بوو بیت...؟ له و رڼو گاره ی خو ش و ده و له مهندي و ناز و نیعمه ته دا له کویدا به دی بگه ی...؟

چاوه کانتان به چاکی بگه نه وه...

تا نه و پیره به به یی ته ده بین له و سپه رده دا دانیشته و، قاپ و زه مبه له په لکی دارخورما دروست ده کات...؟

نه و سله مانه...!!

جوان جوان سه یی بگه ن..

چاک بپواننه کراسه کورته گه ی، نه ها له کورتیدا تا سر نه ژتی هاتوه، نه و سله مانه، له شکوه مهندي پیرییه گه ی و، سانایی گه رانه ویدا..

له راستیدا نه و به خشی ندری پی دره... پشکی نه و سالانه چوار تا شش هزار ده بوو، به لام نه و هه مووی ده به خشیوه و، رازی نه بوو ته نها په ک دره میشی لی بی ب بیت، نه و تانی خو ده لیت:

(په لکه خورمایه کم ده کپی به دره میک، چاکم ده کرد و، پاشان ده مفروشته وه به سی دره م، له و دره میکم ده میشته وه و، دره میکیشم بی مال و مندالم خه رج ده کرد و، دره مه گه ی تریشم ده کرده خیر...

خو گه ر (عومری کوپی خطاب) پیش ریگری نه و ی لی بکردمایه وازم نه ده مینا و ده ستم لی هه لته ده گرت)!

پاشان چی تر، نه ی شوینکه و توانی محمد ﷺ...؟

چی دیکه پاشی نه و نه ی ریز و سه رلندی مرقایه تی له هه موو سرده م و جیگایه کدا...؟ هه ندیکمان له کانتیکدا گوپیستی له خو گرتنه وه و خو گوشین و پاریزکاری (ورج) هه ندیک له هاوه لانی وه (ابوبکر) و (عمر) و (ابوذر) و براکانیان ده بووین، و امان گومان ده برده که سروشتی ژیان له نیوه دورگه ی عه ربه یدا به و جوړه یه و، عه ربه ی نه و جیگایه پیدلو یستیه کانی خو له ساده و ساکاری دا ده بینیه وه..

به لږم نه وړه تا نښتاکه نښمه له بهرامبر پياوړي فارس داين... له ولايتي سريلندي و
خوشگوزهراني و شارسانيه ته وه هاتوه و، له خه لکه نه داره که شي نه بووه... ده بېت بڼچي
نښتاکه سهره وټ و سامان و ناز و نيمه وټ رته بکاته وه و، سور بېت له سر نه وه ي که له
پوړيکدا به دره ميک رازي بېت که به کاري ده ستي خو ي په داي ده کات...؟

چيپه تي بڼ له سرکاري را ده کات و پتي رازي نابيت و ده لښت:

(که ر توانيت خو ل بڼو يټ به لږم نه بېته نه ميري دوکه س، نه وا بکه...)

هو ي چيپه له پله و پايه و سرکاري راده کات، مه که به نه ميري هيزک رازي بېت که
به ره و جيهاد بچيت... يان مه که له کات و ساتيکدا بېت که جکه له و که سي نيکه بڼ نه و پله يه
نه گوچي، نا له و کاته شدا به ژور ده دريت به سريدا و، به گريان و ترسه و به ره و هو ي
ده چيت...؟

پاشان بڼ له کاتيکدا که به ژور نه و سرکاري به ده دريت به سريدا رازي نابيت که
له به خششه حه لاله که ي به شي خو ي بيات...؟

(ميشامي کو ي حسان) له (حسن) وه گنډاويه تپه وه:

(نه و به خششه ي بڼ س له مان برابووه و پينچ هزار بو، سرکاري سي هزار که س ده کات
و وټاريان بڼ ده خو يټي ته وه، عه پايه کي له به ردايه نيوه ي راخسته تا له سري دانيشيت و
نيوه که ي تريشي پو شيوه، کاتي به خششه که ي بڼ ده مات همو ي ده به خششيپه وه و، به ري
په نجي شاني خو ي ده خواړه...)

ده بېت بڼ واکات و، به و جوړه دنيا نه ويست بېت، که نه و فارسه و، روله ي نيو ناز و
نيمه وټ، گرشکراوي نيو شارسانيه ته...؟

با گو يستي و لږم بين لي ي، له کاتيکدا له سر نو ينگي مردن راکشاه و، گيانه مه زنه که ي
خو ي ساز ده کات بڼ نيداري په روه ردگاري به رز و خاوه ن ميري.

(سه عد ي کو ي وه قاهر) چو بڼ سهر داني، س له مان ده ستي کرد به گريان...

(سه عد) پتي وټ: نه ي باو کي (عبدالله) چي وات لښه کات بگريت... خو که پيغه ميري خوا
وه فاتي کرد له تر رازي بو).

س له مان و لږم دايه وه:

سو يند به خوا نه له ترسي مردن ده گريم، نه له بهر سو يو يونم له سر دنيا، به لږم پيغه ميري
خوا ﷺ په يمانني که له گال به ستوبين و، فارموي: بابهي هر که س له نيوه له دنيا دا
هيته ده ي تيشوي ريوارک بېت، نه وړه تا من نه م همو پتيويستيم له ده وړه!!

(سه عد) ده لښت: منيش سر نچم دا، له ده وړي ته نها قاپيکي گوره و گوزه يه کم بيني، بڼيه

پي م وټ:

نه ي باو کي (عبدالله) ناموزگاري به کمان بکه تا لښت وه رگري، وټي:

(نهی (سه‌عد)، یادې خوا بکه له کاتې غه‌مباریتدا، گهر غه‌مت هه‌بوو..

وه له‌کاتې فرمان دهرکردندا گهر دابوهریت کرد..

و له‌کاتیکدا که به ده‌سست شت دابه‌ش ده‌کیت..)

که‌واته هه‌ر نه‌وه بوو دهروونی به‌پاده‌یه‌ک پر ده‌وله‌مندی و، وازمپنان له دنیا به‌و هه‌موو سامان و، پله‌وپایه و، ده‌سه‌لاته‌یه‌وه کردبوو.. په‌یمان وناموزگاری پیغمبري خوا ﷺ بۆ ئه‌و و هه‌موو هاوولانی، که پټگه نه‌دون دنیا به‌سهرتاندان زال بټ و، هیچ که‌ستان له هینده‌ی تیشووی پټیواریک زیاتری ل هه‌لنه‌گرټ..

به‌راستی (سه‌لمان) ئه‌و په‌یمان و ناموزگارییه‌ی پاراستبوو، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا به‌خوږ فرمیسکی ده‌رشت له‌کاتیکدا ده‌یبینی گیانی بۆ دهرچوون خوی ساز ده‌کات، له‌ترسی نه‌وه‌ی نه‌بادا سنووری به‌زانديټ.

ته‌نها قاپټکی له‌ده‌ور هه‌بوو نانی تټدا ده‌خوارد و، گوزه‌یه‌ک ناوی تټدا ده‌خواردوه و ده‌ست نوټی پټ ده‌شوت.. له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا وایداده‌نا خوښگوزهرانه..

من پټم نه‌وتن له‌هه‌موو که‌س زیاتر نه‌م له‌عومهر ده‌چوو..؟

له‌و روژانه‌شدا که‌نه‌میری (مدائن) بوو، بار و دق‌خی هیچ نه‌گوزابوو، هه‌روه‌ک بینیمان رته‌ی ده‌کرده‌وه که‌ته‌نها دره‌مه‌یک له‌ده‌ستخوشانه‌ی نه‌میرټی وهرگرټ و.. به‌رده‌وام له‌به‌ری په‌نجی شانی خوی ده‌خوارد و، به‌کاری په‌لکی خورما چینه‌که‌ی ده‌ژیا.. پوښاکه‌که‌شی به‌س عه‌بایه‌ک بوو هاووشیوه‌ی عه‌با کونه‌که‌ی له‌خاکه‌پاییدا..

روژټکیان به‌ریگادا ده‌پوښت، پیاویکی خه‌لکی شامی پټی گه‌پشت که‌باریک هه‌جبر و خورمای پټ بوو..

باره‌که‌کابرای خه‌لکی شامی هیلاک وکه‌نه‌فت کردبوو، هیشتا که‌سیکی به‌دی نه‌کردبوو که‌وا دیاربټ له‌خه‌لکه نه‌دار و هه‌ژاره‌کان بټ، تا باره‌که‌ی خوی بدات به‌شانیدا، که‌گه‌پاندیه جیگای خوی له‌بری نه‌وه شتیک پاره‌ی بداتی..

نامازه‌ی بۆ پیاویک کرد، نویش هات بۆ لای، پیاوه‌که‌ی خه‌لکی شام پټی وت: نه‌مهم له‌گه‌ل هه‌لبره‌.. نویش هه‌لی گرت و پټکه‌وه روښتن.

له‌ریگادا که‌گه‌پشتن به‌کومه‌لیک که‌س، سلاری لیکردن، به‌پاوه‌ستانه‌وه وه‌لامیان ده‌دایه‌وه: سه‌لام له‌سهر نه‌میریشمان..

سه‌لام له‌سهر نه‌میریشمان..؟؟

مه‌به‌ستیان چ نه‌میرټ بټ..؟؟!! پیاوه‌که‌ی خه‌لکی شام به‌و جوړه له‌دلی خویدا پرسى..

زیاتریش سه‌رسام بوو کاتیک بینی هه‌ندیک له‌و خه‌لکه خیرا به‌رو لای (سه‌لمان) دټن تا باره‌که‌ی ل وهریگرن و ده‌لټن:

بیده نیمه.. نه‌ی نه‌میر...!!

خاوهن یار ټنگه‌یشت که نه‌وه (سلمانې فارسي) نه‌مېری (مدانن)ه، تازه له‌ده‌ستی ده‌چوو، وشه‌ی داوای لی‌بوردن و غوړد خوازی له زاری ده‌رده‌په‌ړین و، نژیک بوویه‌وه تا باره‌که وەرگړیت، به‌لام سلمان داواکه‌ی پټ کرده‌وه و وتی:

(نه‌ختر، رازی نابم تا نه‌تگه‌په‌نمه شوینتی خوت)...!!

روژنکیان پرسپاری لیکرا: چی وات لیده‌کات رقت له سرکاری و نه‌مېری بیت...؟
وتی: (شپړینی سره‌تاکه‌ی و، تالی گوتاییه‌که‌ی)...

روژنکیان هاوړپه‌کی دپته ماله‌که‌ی، ده‌بینیت هه‌ویر ده‌شیلیت، لیتی ده‌پرسیت: نه‌ی کوا خزمه‌ت کاره‌که‌ت؟

پټی ده‌لټ: (بق پټویستی‌ک ناردومه و، هه‌زیشمان نه‌کرد دوو کاری له‌یه‌ک کاتدا له‌سر کړپکه‌په‌وه...).

کاتیک ده‌لټین ماله‌که‌ی، با به‌جوانی بزاین چوڼ مالیک بو...؟ کاتیک سلمان دروست کردنی نه‌مه‌ی مات به‌خه‌یالدا که ئیتستا له‌گل چاوپوشینیدا پټی ده‌وتریت مال، پرسپاری له وه‌ستا کرد: چوڼی دروست ده‌که‌یت...؟

وه‌ستا‌کش شاره‌زا و زیره‌ک بو، ناشنای دونیا نه‌ویستی و پاریزکاری سلمان بو...
پټیه وتی: ((مه‌ترسه... خانویه‌ک ده‌بیت له‌گرمادا سپهرت بق بکات و، له‌سرما بت پاریزیت، گهر تپیدا به‌پوره بوه‌ستیت سهرت لی بدات، که راکشایت له‌ناویدا قاجت به‌ر دیواره‌که‌ی بکه‌ویت)...!!

(سلمان) پټی وت:

(به‌لی، ناوای دروست بکه)...!!

هیچ شتیک له‌خوشیه‌کانی دونیا نه‌بوو بق ته‌نھا چرکه ساتی سلمان رووی ټیکردبیت، یان ده‌رونی وابه‌سته کردبیت پټوه‌ی، ته‌نھا یه‌ک شت نه‌بیت که زور سوور بوو له‌سهری و، به‌نه‌مانه‌ت دابویه‌ ده‌ست ژنه‌که‌ی و، داوای لیکردبوو که له‌شویننکی دووره ده‌ست و پاریزاودا بوی بشاریته‌وه.

له‌کاتی نه‌خوشی سره‌مه‌رگیدا، سر له‌به‌یانی نه‌و روژه‌ی تپیدا گیانی سپارد، بانگی کرد:

(نه‌و شته‌ی پټم سپاردبوویت بیشاریته‌وه بقم به‌ینه)...!!

هینای بوی، قوتوویه‌ک بوو میسکی تپدا بوو، له‌روژی رزگار کردنی (جه‌له‌ولا)دا به‌ری که‌وتبوو، پاراستبووی تا ببیته‌ه‌تری روژی مردنی.

داوای نه‌وه داوای ناوی کرد و میسکه‌که‌ی تی کرد، پاشان به‌ده‌ستی ټیکی وهردا و، به‌ژنه‌که‌ی وت:

(بیپرژینه به دهوړمدا.. ثانیستا دروست کړاوانیک له دروستکراوه کانی خوا دینه سهردام، که خواردن ناخون و، هه زیان له بونی خوښه)...

کاتیک بونه کای پرژاند، پتی وت: دهرگا کهم له سهر پیوه بده و بهر خوارۍ.. ژنه که ش چونی له رمان پی کړدبوو به جیتی هینا...

پاشی که میك هاتوه سهری بقی لای، سهیری کرد گیانه پیروزه کای له جهسته ی جیا بۆتوه و مالشواپی له دنیا کړوه و.. په دیداری مه لایکه ته پایه بهرزه کان (ملا الاعلی) گه یشتوه، به سهر باله کانی روښناییدا بهر بۆتوه بقی لای، چونکه له ویدا ژوانی له گه ل پیغمبر ﷺ و، (ابوبکر) و (عمر) هاورپی و.. دهسته یکی پایه بلندی شهیدان و چاکه کاراندا هه بوو.

له وخته ی رووناکی له سه لمان ددهات تامه زړویه تی..

نهوا نیستا ده توانی که نارام بگریت و، تامه زړویه کای بشکینتی..

نہ بودہ ری غیبار

سہری سہی نہ پالاط و وزنی نہ روت و ساما

به ماستی و خوشیه به بهرو مهککه کهوته پئ... .

راسته سهختی و ناره حهتیهکانی سهغه و گهرمای بیایان تووشی نازار و ماندویه تی نقریان کرد، بهلام شو نامانجهی هولی بق ددها، برینهکانی له بیر بریدیه وه، سهبوری و مژدهی ده پړاند به سر گیانیدا..

به په نهانی هاته ناوی، وهک شهوی په کک پیت لهو که سانهی که یق تواف به دهوړی خواونده مزهکانی که عبه هاتپیت، یان وهک شهوی ریوارک پیت و بی لی تیکچوویت، یا وهک شهوی سهغه و گشته کهی دریژهی کیشاپیت و بل حهوانه وه و به دهسته پانی تی شو په نای بق هیناپیت.

خو گهر خه لکی مهککه بیانزانیایه هاتوه به دواي (محمد) ﷺ ده که پیت و گوی لی راده گریت، شهوا له ناویان ده برد.

شهو هیچ باکی نه بو له وهی که لی بدریت، بهلام پاش شهوی به دیداری شهو پیاوه شاد بیت که چنده ها ریگی بریه تا ببینی، نواي شهوی که باوه ری پی دهه پیت، گهر بهوای هینا به راستگویی و دلنیا بو له بانگه وازه کهی..

دهمک بو له دوروه گوتیستی دنگ و باسی بو، هه روه ختیک که سانکی ببیناپه له باره ی (محمد) وه چپه یه کیان بگرداپه به وریاییه وه لیان نریک ده بوه وه، هه تاوه که له تویی قسهکانی تیره شهو هیندهی لا که لاله بو. (محمد) ی نیشان بدات و، شهو چنگایه شی ناشنا بکات که ده توانیت شهوی تیدا ببینیت.

رؤزکیان دهمه ویه یانی بهرو شهو جیه رقت، بینی پیغمبر ﷺ به ته نها دانیشته وه، لی نریک بوویه وه وتی: به یانیت پاش برای عره ب..

پیغمبر له وه لامیدا هه رموی: سهلام له سر ترش شهی برا..

(شه بوزه) وتی: له وهی ده یلنیت بوم بهونه روه..

پیغمبر ﷺ هه رموی: شهوی ده یلیم شیمر نیه تا بقی بهونه وه، به لکو قورثانی پیروزه..

(شه بوزه) وتی: باشه بیخونه روه بوم..

پیغمبر دهستی کرد به خویندنه وه و، (شه بوزه) یش گوی لی راگرتبو، ماوه یه کی نذر کهم تپه پ بیو، (شه بوزه) هاواری کرد: (أشهد ان لا اله الا الله... وأشهد ان محمدا عبده ورسوله)!!

نه ما پیغمبر لئی پرسى: خه لکى کویت براکم...

(نه بوذه) وتی: غیفار.

زه درده خه نه یكى فرلوان له سر لئوه كانى پیغمبر ﷺ دره وشایوه و، روخسارى سر سامى دایگرت...

(نه بوذه) یش به هه مان شیوه پیکه نى، نهو نهینى نهو سر سورمانه ی له سر روخسارى پیغمبر دره کوت ده زانیت، کاتیک زانى نهو که سه ی له به دره میدا موسلمان بوونى خوی ناشکرا ده کات پیاوینکى هژی (غیفار) ه.

چونکه (غیفار) هژی که هاوشانیان نه له دزی و جه رده یی و ربه کاروان گرتندا...!! خه لکه که شی بوونه ته نمونه ی پهنی تالانکاری.. نه وانه هاوپه یمانى شه و تاریکین، تیاچوون بۆ نهو که سه ی له شه ودا به ویت چنگى که سیکى هژی (غیفار).

ده بیت نه منۆ- که هیشتا نیسلام نابینکى په نهان و ژێرده سته په- په کچکیان لى بیت تا موسلمان بیت...!!

(نه بوذه) سر یرده که ده گپ نه وه و ده لیت:

(...) پیغمبر ﷺ له سر سورمانیدا چاوه كانى ده کرده وه و سه یری ده کرد، کاتیک له غیفار وه بیت، پاشان فرموی: (ان الله يهدي من يشاء) خوی گه وره رینوینى هر کس ده کات بیه ویت...! به لى، له راستیدا خوی گه وره هر که سیکى بویت رینوینى ده کات.

(نه بوذه) یش ﷺ په کیک بوو له وانه ی خودا ویستی رینوینى بکات و، مه به ستى چاکه ی پى مه بوو.

که سیکى حق بین و بهرچا و روون بوو، ده گپ نه وه که نهو له سر درده مى نه فامیدا په کیک بوو له و که سانه ی له دزی به کان هه لکه رابوونه وه و، بهر و بره ویتان به خودای به دیه پنه ی مه زن ده چوون.

به م شیوه په هر که بیستی پیغمبر ﷺ هاووه ویت و بهرستى لاده بات و، خه لکى بۆ بهرستنى خودای تاك و ته نه ای خاوهن ده ستلاات بانگه یشت ده کات، نهو بهر و رووی ههنگاوی هه لگرت و، پشتینى سه فهرى بۆ به ست.

* * *

(نه بوذه) ده ست به جن موسلمان بوو...

ریزه ندیشی له نیو نه وانه دا که باوه ریان هیتاوه، پینجه م یا شه شه م که س بوو. که واته، موسلمان بوونى له رۆژانى په که م، به لکو له ساته كانى سره تاي هاتنى نیسلامدا بوو و، موسلمان بوونه که شی زۆر زوو بوو...

نو کاته ی نو موسلمان بوو پیغمبر به په نهانی و چرپه بانگوازی ده کړد.. به چرپه له گال خوی و، نو پینچ که سې بهوایان هینا بوو ده ووا، (ته بوذه) یش ده بوو نیما ن هینا ته کی له نیو سنگیدا بیاریزیت و، به نهینی له مه کهکه بچیته ده روه و، به روه لای هژده کی خوی بگ پرته وه..

به لام (ته بوذه) - جوندی کړی جونده - سروشتی کی به جوش و خروش هه بوو. نو بې نه وه دیوست کرابو له دزی ناروا هه لگ پرته وه له هر کوی بیت.. نه و تا نیستا به چاوی خوی ناروا ده بینیت.. به ریدکی داتاشراوه، نه و ته ی ده بیهرستن میژوی له دایکوبونیان گوره تره له میژوی داتاشینی به رده کان، له به رده میدا هوش و سریان ده چه میتنه وه، خه لکی بانگی لیده کن: لبيک.. لبيک.. !!

راسته نو له ورژاندها بیني پیغمبر نهینی و چرپه ی پېن باشتو بوو.. به لام هه رده بوو نم شورشگرته پایه داره هاوارکی بلند بکات بهر له وه ی پروات..

پاش نه وه ی موسلمان بوو نم پرسپاره ی ناراسته ی پیغمبر ﷺ کړد:

به چی فرمانم پېن ده که یت، نه ی پیغمبر ی خوا..؟

پیغمبر وه لامی دایه وه: بگ پرته ی لای هژده که تا فرمانی منت پېن ده گات..

(ته بوذه) وتی: به و خواجه ی گیانی منی به ده ست ناگ پرته وه، تا به ناشکرا بې نیسلام له مزگرتدا هاوار نه کم نارپته وه.. !!

نه ی پېن نه وتن..؟

نو سروشتی کی یاخیانې به جوشی هیه، جا تایا له ساتیکدا (ته بوذه) جیهانگی نویی به هه مو نهینی کانی وه بې ناشکرا بیت، که خوی له پیغمبر ده ده بینیت وه، که نیما نی پېن هینا وه و، له و بانگوازه دا که مژده کانی له سر زاری نو گوئی لی بوو.. تایا تا له و چرکه ساته دا ده یانه ویت به بیده نگی بې لای هژده کی بگ پرته وه..؟

له راستیدا نو کاریکه له سر و توانای نه وه...

لېره دا چوپیه که هیه و به هه مو دهنگی خوی هاواری کړد:

(أشهد أن لا اله الا الله.. وأشهد أن محمداً رسول الله)..

نو هاوار کړنه - هه که نیمه بزاین - په کهم هاوار کړدنې نیسلام بوو که به رهنګاری لوته رزی قوره یش بوویه وه و گویی زیرنگانده وه... خاوه نه که شی که سیکی نامویه له شاری مه کهکه دا هیچ پله وپایه و خزم و کهس و په ناده ریکي نیه..

نه وه ی به زرنګی خوی به ته ما بوو تووشی بیت، تووشی بوو.. بې باوه پان لای کړبوونه وه و که وتنه لیدنی تا خشتیان هه سر زه وی..

نو هه واله که یشته به (عهباسی مامی پیغمبر، به په له هات، به هوی فیلکی زیره کانه وه توانی له بن که لبه کانیان ده ریبه یتیت، نه وه بوو پېن و تن:

(نهی خه لکی قورپیش، نټوه بازگانن، ریگاشتان به لای غیفاردا ده پوات، نه مهش پیاوټکه له وان، نه گره مؤزه کیتان لې هان بدات، نه وا ریگا له کاروانه کانتان ده گرن).. که پانه وه سر هؤشی خویان و وازیان لټی هیتا.

به لام (نه بوذه)، تامی شیرینی نازار چه شتنی له پیتناوی خودا چه شت و، نایه ویت له مه که بروات هه تا چاکه ی زیاتر به ده ست به یتیت...!!

به و جۆره، بۆ رۆژی دوهم - له وانه یه هه ره مان رۆزیش بوو پیت - ده گات به دوو ئافره ت که به دهوړی هه ردوو بتی (نوساف) و (نائیله) دا ده سوپنه وه و هاواریان بۆ ده گن، (نه بوذه) له سه ریان دهو ستیت و جنیو به بته کانیان ده دات.. دوو ئافره ته که ده قیژنن، پیاوان وه ک گولله ده بارن به سه ریدا و، ده ست به لیدانی ده گن تا له هؤشی خوی ده چیت.. کاتیک به ناگا دپته وه، جاریکي دیکه هاوار ده کات که (أشهد أن لا اله الا الله - وأن محمداً رسول الله)..

پیغمبر ﷺ سروشتی نه و قوتاییه هاتووه نوټیه و توانای بیوټنه ی له به ره نگار بوونه وه ی نا په وادا تیده گات.. به لام هیشتا کاتی نه وه نه هاتووه، بۆیه نه رمانه کی دوو یاره ده کاته وه بوی که بگه پته وه بۆ لای هؤزه کی، هه تا کاتی ئاشکرابوونی ناپنه کی بیت بگه پته وه و به شداری له رووداوه کانیدا بکات.

* * *

(نه بوذه) ده گه پته وه بۆ لای کهس و کار و هؤزه کی، ده ریاره ی نه و پیغمبره بۆیان ده دوت که خه لکی بۆ په رستشی خوی بیهاوه ل بانگپشت ده کات و بۆ لای ئاکاری په سه ند رینمایان ده کات، به و جۆره یه ک به یه کی هؤزه کی موسلمان ده بن و، نه نه به وه واز ناهیتیت که هؤزی غیفار موسلمان بن، به لکو ده گوژپته وه بۆ لای هؤزی (نه سلم) و چراکانی خوی تیدا داده گیرسینن...!!

رۆزگار ده گوژه ری و، پیغمبر به ره و مه دینه کۆچ ده کات و، موسلمانان له گه لیدا له وټی جیگر ده بن، رۆژکیان کومه له سواره و پیاوه یه کی رۆر، به کاروانیکي گوره به ره و شاری مه دینه دین، زرمه ی پټی نه سه په کانیان گوټی ده زرينگانده وه.. خو گهر (الله اکبر) ی بلندیان نه بوايه، نه وا هه رکس به دی بگردنایه وایده زانی سوپایه کی گه وړه ی هیزی بیباوه پانه.

که ژاوه بی شوماره که نزیک بووه وه و.. چوو نه نټو مه دینه وه.. به ره و رووی مزگوتی پیغمبر و شوټنی نیشته جی بوونی بوونه وه..

نه و که ژاوه یه هه ردوو هؤزی (غیفار و نه سلم) بوو، (نه بوذه) هه موویان به موسلمان ی له گه ل خوی هیناوو.. پیاو و، ژن و، پیز و، لاو و، مندا ل...!!

بۆیه پیغمبر ﷺ حه قی بوو زیاتر سه رسام بیت..

له دوینتیه کی دوردا زږد سهری سورما کاتیک پیاوویکی له هؤزی غیفار بینی له بهر ده میدا راوہ ستاوه و موسلمان بوونی خوی راده گه یه نیت، نه وه بوو به سهرسامییه وه فهرمووی: (إن الله یهدی من یشاء)!!

به لام نه مرق، نه وه تانی سهرجه م هؤزی غیفار به موسلمانیتى هاتوونه ته خزمه تی و.. چہند سالتیکان له نیسلامیتیدا گوزهراندوه، پاش نه وه ی خوای گه وړه له سهرده سستی (نه بوذه) میدایه تی دان.. نک هر هیڼده، به لکو هؤزی (نه سلم) یشیان له گه ل خویان هیناوه.. زلهیزانی چهرده یی و هاوپه یمانانی شهیتان، نه مرق بوونه ته پاله وان و زلهیزنی چاکه و، هاوپه یمانی هق..

جا نایا به راستی خوای گه وړه هر که سې بیه ویت میدایه تی نادات..؟؟
پیغهمبه ﷺ سهرچنکی پرشادی و، سوز و، خوشه ویستی سیمای چاکیانى دا و.. سهریزکی هؤزی غیفاری کرد و فهرمووی:

((غفار غفر الله لها)).. غیفار خوا لیى خوځش بووه.

پاشان ته ماشای هؤزی (نه سلم) ی کرد و فهرمووی:

((وأسلم سالمهم الله)).. (نه سلم) یش خودا بن زیان (سالم) ی کردن..

(نه بوذه) یش.. نه و بانگخوازه چاکه.. به هیز و خاوه ن په یمانه.. به ده سته پنه ری نه و

ده سته و ته پر به های.. نایا پیغهمبه ﷺ ریزی لى نه نیت به سلاویکی تاییه ت..؟؟

به لى.. به راستی پاداشتی نه و زږد زږد ده بیت و، به خیر هاتنه کوشی پر وړه، سنگی نه و، میژووی نه و، به رزترین نیشانه و، بالا مه نترین ریژ و جه سووری له خق ده گریټ..

سهرده م و نه و کان نه و او ده بن و، خه لکی هه مان بیروپوچوونی پیغهمبه ﷺ له باره ی (نه بوذه) وه دووباره ده که نه وه:

(زه یی که سی له سهرخوی هه لته گرتووه و، ناسمانیش سیپه ری بى هیچ که س نه کردووه که

له (نه بوذه) راستگوتر بیت))!!

شیوازی قسه کردنی چاکتر بیت له (نه بوذه)؟؟

* * *

له راستیدا پیغهمبه ﷺ داهاتووی هاوه له که ی خوینده وه و، هه مو ژيانی له و چہند وشه یه دا

کورت کرده وه..

چونکه راستگویی بویرانه، کرکزی هه مو ژيانی (نه بوذه) بوو..

راستگوری ناخی و، راستگوری روا له تی..

راستگوری بیرویاوه پی و، راستگوری شیوازی دواندنی.

جا به راستی هم مو ژیا نیشی راستگويانه دهگوزه رینې و.. خوۍ به هه له دا نابات و، خه لکي دیکه ش تووشی هه له ناکات و، ریگه به میچ که سیش نادات که به هه له یدا بیات..
راستگويه که شسی چاکه یه کی بن زمانې لال ناییت.. چونکه راستگوي بیده نگ لای (نه بوذه) راستگوي نیه..

به لکو راستگويی ناشکرو دهرېراوه.. ناشکراکړدنی رها و به رهنکار یوونه وهی ناپروایه..
پشتگیری راست و پوچه لکړدنه وهی هه له یه..
راستگويی پشتیوانی کړدنیکی جوامیرانه ی حقه و، گوزارشت کړدنیکی بویرانه یه لپی و، رویشتنیکی چاپوگانه یه له گه لی..

پیغه مېرمنه به چارپوونیه دروسته که ی له نادیاړی دوور و نه زانواړی دووره وه هم مو نه و
ناسته نگ و ناپه هه تیانه ی بینیبو که (نه بوذه) به خوۍ راستگويی توندیه وه تووشی ده بیت،
بژی هه مو کات فرمانی پیده کړد که له سه رخوۍ و نارامگری بکاته به رنانه و ریباړی خوۍ.
روژنکیان پیغه مېرمنه هم پرسیاره ی ناراسته کړد:

((نه بوذه)، چی ده کیت گه رایت و بینیت کومه له سه رکارتک مالی ده سته کوت و سه رانه
تایهت ده که نه به خوۍان و به س)) ٩٩٠٠
وه لای دایه وه که:

(سویند به و که سه ی تقی به حق ره وانه کړدوه، به م شمشیرم لپیان ده دم)) !!
پیغه مېرمنه پتی فرموو:
((تایا شتیکی له وه چاکرت نیشان نه دم ٩٠٠ نارام بگره تا به دیداری من ده گه یتوه))..
ده بیت بق پیغه مېرمنه هم پرسیاره ی به تایهت له و کړد بیت ٩٩٠٠
سه رکاران. و.. سامان ٩٩٠٠

له راستیدا نه وه کیسه یه که، (نه بوذه) هم مو ژیا نی خوۍ بق ته رخان ده کات و، نه وه
گرفتې نه مه له گه ل کومه لگا و له گه ل داهاتوودا..

پیغه مېرمنه به چاکی ناشنای ببو بژی نه و پرسیاره ی ناراسته کړد، تاوه کو نه و
ناموزگاری به نرخه ی بق بکاته تیشو: ((نارام بگره تا به دیداری من ده گه یتوه))..
(نه بوذه) یش راسپارده ی ماموستاو پیغه مېرمنه که ی ده پاریزیت.. نه و شمشیر هه لنگریت
که په یمانی دایو له دژی نه و سه رکارانه ی سامانی میلته بق خوۍان خپ ده که نه وه به رز
بکاته وه.. به لام بق ته نها چرکه ساتیکی روژیش لپیان بیده نگ ناییت..

به لی.. که پیغه مېرمنه ریگری نه وه ی لیده کات شمشیر له روویاندا هه لگریت، نه و ریگری
نه وه ی ایته کړدوه که حق له سه زمانه راست و دروسته که ی هه لگریت.. به دلناییه وه
نه وه ش ده کات..

سهرده می پیغمبر تپه پي و پاش نهویش سهرده می (نوبه کر) و، سهرده می (عومس) یش له بالاده سته کی ته واتهیدا بوو به سر گومراکارانی ژیان و پالنه رکانی ناشویدا..

ته نانه ت نهو دهر و نانه شی مهیل و ناره زوویان لی پوو، هیچ که لین و ریگه کیان له به رده م ناره زووه کانیاندا به دی نه ده کرد..

نهو رژه نه، خواروختی و لای پوون نه بوو تا (نه بوذه) دهنکی خوی له دژیان به رز بکاته وه و به وشه گرم و بلنسه داره کانی دایان شو ریت..

سهرده می نه میری بهواداران (عومس) درې ژه ی کپشا، به جوریک دنیا نه ویستی و، سگکوشین و، دادگری به سر والی و نه میره کان و دهوله منده کاندانا نابوو، که له وانه بوو له سه رووی توانای مرقه وه بیت..

جا والی به که له والیه کانی له عیراق، یا له شام، یاخود له صنها، یا له هر ولایتی بیکه ی دوور بوو بیت، نهیده توانی جوریک له شیرینی بخوات، که زړه یی زوری خه لکی توانای کرپنیان نه بیت، چونکه پاشی چنه د رژیک هواله که دهگه شته وه به (عومس) و.. فه رمانه راسته و خوکانی ده هات بق نهو والیه که بیت بق مه پینه تاوه کو حسابی گرانای خوی وه رگریت...!!

جا که و ابو (نه بوذه) ده بیت پیرزیایی لی بکات و.. زور دلخوش بیت که فاروقی مزن نه میری بهواداران، له کاتیکدا (نه بوذه) هیچ شتیک له ژیانیدا وه ک قوستانه وهی ده ستلات و قورخکردنی سه روه ت و سامان بیژاری نه ده کرد، نهوا (عومری کوی خطاب) به چاود پریکردنی توندی ده ستلات و، دانوهری له دابه شکردنی ساماندا ناسوده یی و دلنپایی بق نهو ده سته به ر ده کرد..

هر بزیه خوی ته رخان کردبوو بق پرستشی په روه رگار و.. جیهاد له پینا ویدا.. هر کاتیکش سه ریچیه کی لیره یا له وئ به دی بگردایه لپی بیده نگ نه ده بوو.. شتی واش زور که م ده بینرا..

به لام کاتی که مهنترین و، دانگه رترین و، چاکترین فه رمانه وای شیر ناسای مرقه یه تی، له و رژه دا مالساوایی له دنیا ده کات و، له وای خوی بقشاییه کی نیچگار گه وره به جی ده میلینت و، گزچکردنه کی کار دانه وهی وه های ده بیت که بواری لی هه لپه اتنی نیه و خه لکی توانایان نیه به رامبه ری، رزگارکردنی خاکی ولتانیش به رده وامه، له گه ل نهویشدا رده ی ناره زو و گه یشتنی به خوشیه کانی ژیان له و په ریدایه ..

(نه بوذه) نهو مه ترسییه به دی ده کات..

خستنه پیتی به رژه و هندی خوی له وانه یه نهو که سانه توشی ناشووب بکات که رژیان له ژیاندا نهو بوو به یداخی خودا به رز بکه نهو..

دوڼیا به رازاندنوه پوچه له که ی و گومراییه زیان به خشه که یه وه، له وانه یه نه و که سانه تووشی ناشووب بکات که هه موو په یامه که یان نه وه یه ژبان بکنه کیلگه یه ک بق کرده و چاکه کان.. سامانیش که خوی گه وره کردویه تیه خزمه تکاریکی گوپرایه ل بق مرقه، له وانه یه بکوپیت و بیته گه وره یه کی سته مکار..

له گه ل کن ۹۹۰۰

له گه ل هاوه لانی (محمد)، نه و (محمد) هی کاتن وه فاتی کرد زری پشه که ی له بارمته دا بوو، له سه رده میکا ده سته کوت و سامانه کان له بهر پییدا که له که کرابوو!!
نه و هه پو بهر که تانه ی زهوی که خوی گه وره به سه ر هه موو خه لکیدا رژاندوه و.. مافی هه موویانی تیدا داناوه و پپی ده بریت، گومان ده بریت که داگیر بکریت و بیته هوی حق به گه وره زانین..

ده سته لاتداریتی نه و بهر پرسیاریتی به که به هوی سه ختی لیترسینه وه ی خوی گه وره له سه ری دلی چاکه کاران له بهری ده له رزی، وا ده گوپیت بق هکاری بالاده ست برون و، ده وله مند ی و، رباوردنی تیگده ری توند..

(نه بوذر) هه موو نه وانه ی به دی کرد، که چی له دوی نه رک و بهر پرسیاریتی بق خوی نه گه پا.. به لکو هات و ده سته راستی دایه شمشیره که ی و، له هه وای داو له تی کرد و، هه ستایه به و شمشیره ی که ناشنای سه رشوی نه بووه روویه پوی کومه لگا بیته وه.. به لام زقر خیرا ناموزگارییه که ی پیغه مبه ری هاته وه یاد و، شمشیره که ی خسته وه ناو کالانه که ی، چونکه بوی نیه له رووی موسلماندا به رزی بکانه وه..

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً: بَقِ هَيْجًا يَبْوَادِرُكَ نِيَهْ كَهْ بَوَادِرُكِي دِيكهْ بَكُوژِيْتْ مَهْ گَهْ بهْ هَهْ﴾ النساء: ۹۲.

نه مرق رولی نه و کوشتن نیه.. به لکو بهر هه لستی کردنه..
شمشیریش نامیری گوپین و راستکردنه وه نیه، به لکو وشه ی راستگوی ده سته پاکی مه ردانه نامرازی گوپان و راستکردنه وه..

نه و وشه دادگه رانه ی که ریگه ی خوی ون ناکات و، سه رنه نجامی مه ترسیدار نابیت..
روژنکیان پیغه مبه ر هه والی به کومه لیک له یاهورانی دا، که زهوی هیج که سنیکی هه لته گرتوه و، ناسمانیش سنبه ری بق که س نه کردوه له (نه بوذر) راستگوتر بیت له قسه کردندا..

جا که سیک نه و هه موو توانایه ی هه بیت له راستی وتن و، دروستی بهوا پی هیناندا، چ پتویستییه کی به شمشیر هه یه..

ته نها وتنی وشه یه ک، کاریگه رتره له پر به زهوی له شمشیر..

دهبا به راستگویی وه بپروات بهرو لای سرکاران و، دوهلمه ندان و، هه موو نه وانه ی که به هوی چوک دادانیان له بهر دم دنیادا دینه هوی مه ترسی بۆ سر نه و ناینه ی که بۆ ریتوینی هاتوره، نهک دهست پانکرینه وه و، پیغمبرایه تییه، نهک پادشایی.. به زمییه.. نهک سزا و.. خاکه راییه.. نهک لوت به رزی.. هاوشانیه.. نهک جوداخوای، قناعت هیتانه.. نهک ته ماح کاری و، تزیوونه.. نهک رابواردن و.. له سرخوییه له وهرگرتنی ژیان، نهک تووشی فیتنه بوون به دنیا و تیاچوون له پیناویدا..

با (نه بوذه) بۆ لای هه موو نه وانه بگه ویته ری، هه تا خوی گه وړه له نیتوان هم و نه واند به حهق دانوهری بکات، که له راستیدا خوی گه وړه چاکترینی دانوهرانه..

* * *

(نه بوذه) بهرو لای بنگه ی دهسته لاتداریتی و سامان که وته ری و، پهک به پهک دای به سه ریاند و، له چه ند رۆژیکي که مدا بووه خاوه نی نه و نالایه ی که جه ماوهر و زه همه تکیشان له دهوړی گۆبوو بوونه وه..

ته نانه ته له ولاته هه ژارانه ش که خه لکه که ی تا نه و ساته نه ویان نه دیوو.. باسی نه ویان پیگه یشتبوو.. وای لیتابوو که نای لای هه ر هۆژیک بهینرایه ده بووه هوی وروژاندنی چه ندین پرسیری گرنه که هه ره شه یان له بهر ژه و نه دی دهسته لاتدار و دوهلمه ندان ده کرد.

خو که نه م شۆرشگیت په پایه بلنده بیویستایه خوی و بزافه که ی نالایه کی تاییه تیان هه بیت، نه و دروشمی هه لکولروی سر نه و نالایه ته نها لفاویک ده بوو که ناگریکی سوور و بلیسه داری لیده هاته دهر وه، نه و سروده شی که له هه موو کات و جیگایه ک دوویاره ی ده کرد وه و.. خه لکیش له وه وه وه ک سرود ده یان و ته وه نه م وشانه بوو:

(مژده بده به و که سانه ی نالتون و زیو کۆده که نه وه به کۆمه له ئوتویه کی ناگرین ناوچه وان و لاشه یانی پین داخده کری له رۆژی دواپییدا)!!!

به هیچ شاخیکدا هه لته ده زنا و، به هیچ دهشتیکدا نه ده هاته خوار و، نه ده چوو هیه شاریک و، رو به پوی هیچ سرکاریک نه ده بوویه نه و وشانه ی له سر زار نه بویه..

تا وای لیتابوو که خه لکی ده یانینی بۆ لایان دپت به م وشانه پيشوازیان لپی ده کرد:

(مژده بده به وانه ی سامان و مال کۆده که نه وه به ناگر داخده کریین).

نه و دروشمی بوو بووه نالایه کی سر نه و په یامه، که ژيانی خوی بۆ ترخان کردبوو، کاتیک که بیانی سامانه کان که له که ده بن و قورخ ده کریین و.. کاتیک سهیری کرد دهسته لاتداریتی لوت به رزی و قۆستنه وه یه.. کاتیک ده بینن خۆشه ویستی دنیا خه لکی سرکه ش ده کات و گومان ده بریت هه موو نه و جوانی و پارێزکاری (ورج) و، دلسۆزی و، لیتپانه ی له ماوه ی چه ند سالتیکدا په یامه مه زنه که دروستی کرد زینه ده چال بکریت..

له م رووه به بنګه يک دهستی پکړد که له هممويان زياتر دهسته لاتدار و مهترسی دارتر بوو.. که نهویش شام بوو، لهوئ (معاویې کړې نهو سفیان) فرمانپه وای خاکیک بوو که له هممو ولاتانی دیکې نیسلا می زیاتر پر خیر و بیر و دهسکوت بوو.. (معاوی) به بن شومار سامانی دابش دهکرد و، کهسانی پلهوپایه دار و ناسراوی پئ له خوی نړیک دهکرده وو، نایندهی خوی پئ مسوګر دهکرد که ناره زوی دوری پئ هه بوو.

لهوئ زهویوزار و کړشک و تهلار و سهرووت و سامان هه لګرانی بانګه وازی توووشی ناشووب دهکرد، دهبا (نه بوذه) درک به و مهترسیه بګات بهر له وې گماروی بدات و بیروخینئ.. سردهستهی بهر هه لستکاران کراسه خاکه راییه کې هه لګرد و، زور خیرا بهره و شام کوته رئ..

خه لکه ثاساییه که هرکه به هاتنی نهویان زانی، بهوپې جوش و خرغشوه چوونه پیشوازی و، بهره و هر لایه ک برپیشتایه له دوری بوون..
قسمان بق بکه ئی (نه بوذه)..!

دهی ئی هاوېلی پېغمبرې خوا بومان بدوئ..!
(نه بوذه) پش سرهجنګی وردی دهوړوپه ی خوی ددات و، دهبنیت زوریان هزار و نه دارن.. پاشان سرهجنی لایه نړیکه کانی شار دهکات و کړشک و تهلار و زهویوزار بهدی دهکات..

پاشان هاوار له خه لکه کې دهوړوپه ی دهکات و ده لیت:
(سرم سوپماوه له و که سې ژمن له ماله کېدا شک نابات، چون شمشیره کې هه لاکیشیت و بچیته سر نه و که سانه)..!!؟؟!

دهست بهجن ناموزګاریه کې پېغمبرې خوی دپته وه یاد که له سرخوی بخته جیګای هه لګه پانه وو، وشه بویرانه له جیګای شمشیر دابنئ، واز له و زمانه ی شه پ دهینیت و دهگه پته وه سر زمانه منتیق و پرواپن مینان، خه لکی فیژدهکات که هممويان وه ددانه کانی شانه په کسانن.. هممويان هاوېشن له رنق و ریزیدا.. که س ریز و چاکه ی (نه زلی) به سر نهوی تردا نیه به ته قوا نه بیت.. ده بیت سرکار و نه میر و والی خه لکی، په که مین که س بیت برسی بیت، گر برسیتی روی له خه لکی کرد و، دوايه مین که سیش بیت بق تیربوون گر خه لکی تیر بوون.

نهو برپاری دا که به وشه و بویره کې رایه کی گشتی و له هممو ولاتانی نیسلامدا دروست بګات که زنگی و، بهرګری و، میژنکی وه هایان پئ بیه خشیت که بیتته لغاوی نه میر و دهوله مندهکان و، نه میلیت که چینیک په دایدیت دهسته لات بق خویان بقوزنه وه، یان سهرووت و سامان قورخ بکه ن..

له روزانیکې که مډا، شام همووی بڼ گوڼپایه لڼی وه ک شانه ی هه نگ و ابوو که شاهه ننگه کی
خوی دوزیبتتوه، خو گهر (نه بوذن) تنها ناماژیه کی سرپیڅی بدایه بڼ شلږش نهوا ناگر
هه لده گپرسا.. به لام - وه وتمان - گرنگیدانی خوی له وده خه ست کردبووه وه که رایه کی
گشتی وا دروست بکات که ریژی خوی بسه پیڅیت، و ته کانیشی بوو بوونه قسه و یاسی نیو کڅپ و
دانیشتنی مزگوت و ریگاو یان..

نهو روزه مه ترسیه کی له سر خاوه ن به روزه ونه دیبه کان زیاتر پهری سهند، که به
ناماده بوونی کومه لیک خه ک وتویژی له گه ل معاویه دا کرد و، ناماده بووی نیو کڅپه که بڼ
که سانی ناماده نه بوویان گپرایه وه، بای شه مالیش هه واله کی بللو کرده وه..
(نه بوذن) له هموو که س راستگوتر، هه روه ک پیغه مبر و مامقستا کی وه سفی کرد،
راده وه ستا و به یی ترس و پیچ و په نا پرسپاری له معاویه کرد دهرپاره ی نهو سروهت و
سامانه ی هه پیوو به رله وه ی بیته دهسته لاتدار و، نهوه ی نه مرق هه یه تی...!
له باره ی نهو خانوه ی له مه که ته تییدا ده ژیا و، نهو کڅشک و ته لارانه ی نه مرق له شام
هه یه تی...!

پاشان پرسپاره کی ناراسته ی نهو هاوه لانه کرد که له گه ل معاویه دا هاتبوون بڼ شام و له و
دانیشتنه دا ناماده بوون و هه ندیکیشیان نیستا خاوه ن زهوی و زار و کڅشک و ته لارن..
پاشان هاوار له هه موویان ده کات: نیوه ن له گه ل پیغه مبر دا ده ژیان و قورثانی بڼ ده هاته
خواره وه...؟؟

له بری نهوان خوی وه لاسی ده دایه وه: به لڼ خوی گه وړه قورثانی له ناوتان ناره خوار و،
له گه ل پیغه مبر دا چه ندین غه زاتان بینپوه..

پاشان ده هات و ده پیرسی: نایا نیوه له قورثانی پیرژدا تم نایه ته به دی ناکن:
﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَفْقَهُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ، يَوْمَ يُخْمَىٰ
عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فُكْرَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَأُخْرُؤُهُمْ هَٰذَا مَا كُنَزْتُمْ لَأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا
كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ: نهو که سانه ی زپ و زیو کڅده که نه وه و له پای خودا به ختی ناکن، تق مزده یان
بده ری سهاره ت به و ناازره به ژانه ی توشی دین، رځی که تم زپ و زیوه له ناگری دوزه خ
سور ده کړینه وه و ته ویل و که له که و پشتیان ی پڼ داغ ده کړی، دهردی نهو شته بچیز که بڼ
خوتان له سر په کتان دانابوو. التوبة: ۳۴-۳۵...؟؟

معاویه ره وتی قسه و یاسه کی ده کڅپ و ده لیت: نهو نایه ته له سر نه هلی کیتاب هاتوته
خواری..

(نه بوذن) هاوار ده کات: نه خیر.. به لکو بڼ نیمه و نهوانیش دابه زیوه..

(نه بوذه) بېرده وام ده بېت له سر ناموزگاری كړدنې معاويو و نه وكه سانه ی له گه لیدان و داویان لیده كات كه واز له و هم مو زهوی و زار و كوشك و تیار و سامانه بهینن كه له بېرده ستیاندايه و، هر كه سه ته نها پټوېستی رڼك زیاتر لای خوی گل نه داته وه..
مه والی هم دیمانو دنگ و باسه ی (نه بوذه) بې نټو كړې و دانیشن و كړبوونه و ده كان ده گویزیته وه....

سروده كې (نه بوذه) یش له نټو مال و سر ریگا كاندا بېرتر ده بېته وه:
(مژده بده به وانه ی سامان و مال كډه كه نه وه له قیامه ندا به ناگر داخده كړین).
معاويو هه ست به مېترسی ده كات و، وشه كانی نه و شوېشكېره پایه بلنده بېزاري ده كات، به لام نه وده ش ده زانیت كه خاوه ن ریزي تاییه ته، بڼه ده ستی خراپه ی بې درېژ ناكات، ده ست به چې نامه یك بې خه لېفه (عوسمان ؓ) ده نووست و پڼی ده لیت: (نه بوذه) خه لكی شامی ټیكداوه.

(عوسمان) یش نامه بې (نه بوذه) ده نووست و بانگی ده كاته وه بې مهینه.
له رڼكدا كه هر گیز شاری دېمه شق رڼی ناوا گېرم و گړې شادی و خوا هافیزی لېكړدنې به خڅوه نه دېبوو، چارېكې تر (نه بوذه) كراسه كې هه لده مالې و له شامه وه بېرو مهینه ده گېټه وه.

* * *

(هیچ پټوېسته كم به دونیای نټو نه) ...!!
(نه بوذه) پاش نه وې كه گېشته مهینه نه وې به خه لېفه (عوسمان) وت، گفتوگپه كې دورو درېژ له نټوانیاندا دروست بوو.
خه لېفه (عوسمان) پاش كوتایی هاتنی گفتوگپه كې له گه ل هارېكه یدا و، له و مه والانه شه وه كه له هم مو چېگا كانه وه پټی ده گه شت ده رپاره ی بېرو دانی خه لكی به بېچوونه كانی (نه بوذه)، به راستی له مېترسی و هڼی بانگه وازه كې (نه بوذه) ټیگېشت، بېاری دا كه لای خوی له شاری مهینه بېه لیته وه و، شوینی نیشته چې بوونی بې دیاری بكات.
نه وده بوو (عوسمان) بېرپاره كې به شتوازیكې جوان و نرم و نیان به (نه بوذه) راگه یاند و، پټی وت:

(لیره لای من بمینه روه، توژ و خولی گومان له سرت نامینیت و ده پوات)..

(نه بوذه) وه لامی دایه وه: (هیچ پټوېسته كم به دونیای نټو نه) ...!!
به لن، نه و هیچ پټوېستی به دونیای خه لكی نه و.. له و كه سه دونیا نه ویستانه یه كه به دای ده وله مهندي رځدا وین، بې به خشین له ژاندان، نه ك وهرگرتن...!!
داوی له خه لېفه (عوسمان ؓ) كرد كه موله تی بدات بېرو (ره بذه) بچیت، نه ویش

مؤلېتى دا..

له بهر نه لستى كړدنېشدا نو هر به ده ستياكى بڼى خودلو پښتېمېره كې مابووېوه، له قولايى دېروونيدا نامؤزگارېه كې پښتېمېره ^{څرګندا} ده پارساى كه شمشير بهر نه كاته وه، له راستيدا وهك نه وهى پښتېمېره هم مو غېبى بينيبيت واپوو.. غيب و نايندهى (نه بوذه)، بڼيه نو نامؤزگارېيه به نرخى پې به خشى.

له گېل نه وهشدا (نه بوذه) بيزارى و نارېه متى خوى نه ده شارده وه، كاتېك ده بېبىنى هه نديك له وانهى تامه زړوى هه لكېر سينه رى ناشووين و ته كاني نو و بانگه وازه كې ده كنه هوكارى تير كړدى تامه زړوى و فيله كانيان.

نو كاته كې كه له (ره به ذه) بوو، رڼيكيان شانديك له كوفه وه هات دوايان ليكړد نالاي شوېش له دږى خهليفه بهر نه بكتا وه، نه وېش به وشهى توند سه زه نشتى كړې و وتى؛ (سوېند به خوا گېر (عوسمان) له سر دريژتيرين تهخته، يان شاخ، له خاچم بدات، هر كوي بېست و كويړپه لى دېم و، نارامى له سر ده گرم و، خوږاگر دېم، نو به چاك ده زانم بڼى خقم..

يا گېر له ناسقوه بهرو ناسق رڼكام پې بكتا، هر كوي بېست و كويړپه لى دېم و، نارام ده گرم له سرى و، خوگر دېم و، نو به چاك ده زانم بڼى خقم..

گېر بشم گېر پښتېتو به بڼى مالى خقم، هر كوي بېست و كويړپه لى دېم و، نارام ده گرم له سرى و، خوگر دېم و، نو به چاك ده زانم بڼى خقم)...

نو پياوه هيچ كام له مېهسته دونيابيه كاني ناوېت، پاشان خواى گوره رووناكى بهرچاو روونى پې به خشيوه، جاريكى ديكه هستى به به لا و مترسى ناشوويى چه كدارى كړېوو بڼيه خوى ئى نورخسته وه، هره كه چوڼ دهر كې به به لا و مترسى بېدهنگ بوون كړېوو، خوى له وېش ده پارساى و، دهنكى بهر نه ده كړده وه - نهك شمشير ه كې - به وشهى حق و وتنى راستى.

نه چاوچنوكى گومپاى ده كات و نه نه دجامه كان ملكه چې ده كات..!

له راستيدا (نه بوذه) خوى بڼى بهر نه لستى كړدنېكى پاك و دونيانه ويستانه په كلا كړېووه. هم مو ته مېنېشى بڼى سر دجدان له هه له كاني فرمانپه وايى و سامان ترخان كړېوو، چونكه فرمانپه وايى و سامان نه وهنده گومراكارى و ناشوويان له خوگر تووه كه (نه بوذه) ترسى هه په تووشى نو برايانه بېت كه له گېل پښتېمېره ^{څرګندا} نالاي ئيسلاميان هه لكړتېوو، نو كه سانهى دېن بهر ده وام هه لگري بن.

هره وها فرمانپه وايى و سامان، هر دويو كيان ره كې ژيانى نه توهو كومه له كانن، گېر تووشى گومپاى بوون، نو نايندهى خه لكى روويه پووى مترسيه كې تولو ده بېت..

(نه بوذه) ناواتى نه وهى ده خواست كه هيچ كام له هاوه لاني پښتېمېره نه ميرايه تى له

نه ستو نه گړيت، يان سامان كونه كاته وه، وهكو جاران سهر يازي رټوټيني و، خواپه رست بن..
 نهو به چاكي ناشنای درنده يي دونيا و درنده يي سامان بوو و، ده يزاني كه (نه بوبه كي) و
 (عومه) دو ياره نابنه وه.. زور جاريش له پټغمبهري څخه ده بيسټ كه هاوه لاني له كورمابوون
 به هڅي نه ميريټي يوه ناگدار ده كرده وه ده يفه رموو:

((... نهوه سپارده يه و، له رڼي قيامه ندا سهر شقوي و په شيمان يه.. مه گر كه سيك
 وهكو پټويست به پټوه ي برديت و، نهوه ي له سهر شانيه تي به جټي مينابيت)) رواه مسلم.
 كار په وه گه يشتبوو كه (نه بوذه) له هاوه له كاني دووره پريز بيت، چونكه نهوان
 فرمان په وايه تيان گرته ده ست، به هڅي سروشني كار كه شيان نه وه ده ولهمندي روي ټيكر دن..
 رڼيكيان (نه بوموساي نه شعري) پټي گه يشت، هر كه بيني هريوو ده ستي بڅ كرده وه و
 له خوشي بينيدا هاواري كړد: (سلاوت ئي بيت (نه بوذه).. سلاوت لټي بټي براكه م).
 به لام (نه بوذه) له خوي دورخسته وه و تي:

(من برات نيم، نهو كاته برات بووم كه هڅستا نه بوو بوو يته والي و نه مير)،!
 هره وه رڼيكيش به (نه بوهره يره) گه يشت و له ناميزي گرت، به لام (نه بوذه) پالي
 پټوه ناو پټي وت:

(دور يكه وهره وه لټم.. نهوه تو نيت كه نه ميريټ وهر گرتووه و، كوشك و ته لارت به رز
 كړد ټه وه، مه پ و مالات و كشتوكالت هيه)..؟؟
 (نه بوهره يره) ش به رده وام بووو له بهر گر يكر دن له خوي و پوچه لكر دن وه ي نهو
 پرويا گه ندانه..

وا د ياره كه (نه بوذه) زور رڼوويټ له وه لويستيدا به رامبر ده سته لات و سامان..
 به لام (نه بوذه) خاوه ني بڅ چونيك بوو راستگريي له گه ل خوي و نيمانه كه پدا بڅي دوست
 كړد بوو، (نه بوذه) به هيو او ناوات و كرده وه كاني.. ناكار و خه ونه كاني، له و ناسته دا وه ستا بوو
 كه پټغمبهري خوا و (نه بوبه كي) و (عومه) ي هاوه لي به جټيان هڅستبوو..

خو نه گر هه نديك كه س نهوه به نمونيي ټيډه گن و واداده نين كه كه س پټي ناگات، نهوا
 (نه بوذه) وه كه پټشه نكيك سه يري ده كات كه نه خشي ريگاي ژيان و كار ده كيشيت، به تاييه ت
 بڅ نهو پياوانه ي هاويزاني پټغمبهري څخه بوون و، له پشت يوه نويزيان كړد وه، له گه ليدا
 جيهاديان كړد وه و، په يمانيان پيداوه له سهر گوپړ يه لي..

هره وه نهو- وهك پيشتر يش باس مان كړد- به ټيگه يشتنه پر شن گداره كه ي ده يزاني كه
 ده سته لات و سامان چه ند كاريگه ريبه كي يه كلا كه ره وه يان هيه له سهر ناينده ي خه لكې، پاشان
 هر ناته واوييه ك تووش ي سپارده ي ده سته لات يان دادگري سامان بيت، نهوا ده بيته
 مه تر سيبه كي خراب و پټويسته لابر يټ و به ره لستي بكر يټ..

(نه بوذه) نه و نه دهی پټی کړا له ژياندا ه لگري ټالای پټشهنگی مه زنی پټغمهبر رڼا و
 هردوو هاو له کی بوو، نه مه کدار بوو بویان و، پاسه وانی بوو،.. ماموستا بوو له هونه ری
 زالبجون به سر گومراییه کانی دهستلالت و، ساماندا.

داوایان لیکرد له عیراق بیټه نه میر، وتی:

(نا به خوا... هرگیز ناتوان سر رنجم بۆ لای دونیا کی خوتان راکیشن)..

رژیکیان هاو پټیه کی بینی پۆشاک کی کونی له بهر دایه، لټی پرسی:

- چکه له مه هیچ کراسی کی دیکه ت نه...؟! خۆ هر له م چهند روزه دا بوو دوو کراسی نویم

له لات بینی...؟

(نه بوذه) وه لای دایه وه:

(برازای نازیم... به خشینم به که سانی که له من زیاتر پټوستان پټی بوو)..

وتی: سویند به خوا... ترش پټوستان پټیانه !!

(نه بوذه) وه لای دایه وه:

(خودایه لیمان خوش بیټ... به راستی تو دنیا زور به گوره دهگری، نه م عابایه
 به سر شامه وهیه ناپیینیت...؟! دانه کی دیکه شم هیه بۆ نوږی جومه، بزنی کشم هیه
 ده دیو شم، گویدر ژیکیشم هیه پټی ده پرم، ده باشه چ نیمه تیک له وه مه زتره که نیمه
 تیداین)...؟!؟

* * *

رژیکیان دانیشتبوو قسهی ده کرد و ده یوت:

(نازیزه که م به جهوت شت رایسپاردم..

فرمانی پیکردم به خوشیستن نه داران و، نزیک بوونه لټیان..

فرمانی پیکردم که سهیری نه که سه بکه له خوم خوارتره و، سهیری نه که سه نه که م

که له سه روی خومه وهیه.

فرمانی پیکردم که داوای شت له هیچ که سه نه که م.

فرمانی پیکردم که سیلهی رهم به جی به ینم.

فرمانی پیکردم که راستی بلیم با تالیش بیټ.

فرمانی پیکردم له پټناوی خوادا له لومهی لومه کاران نه ترسم.

فرمانی پیکردم که زور (لا حول ولا قوة الا بالله) بلیم.

له راستیدا له سر نه م راسپاردهیه مایه وه و، هموو ژيانی خوی پټ زاخو دابوو، هه تا

بوو بووه (ویژدانیک) له نیوان گه ل و نومه ته که یدا..

نیمامی عه لی ده لټت:

(نهمړی هېچ کهس نه ماوه له پېنځوای خوادا له لږمې لږمه کاران سل نه کات جگه له (نه بوذه)!!..)

ژیا بې دژایه تی کردنی قوستانه وهی دهستللات و، قورخ کردنی سامان..

ژیا بې له ناوېر دنی مه له و، بونیاتنانی راستی..

دونیانه ویستانه بې بهر پرسیار ټیټی نامؤزگار یکردن و ناګا دار کړدنه وه ژیا..

رېګریبان لیده کړد فتوا بدات، نو زیاتر دهنګی خوی بهر زده کړدنه وه و، به رېګره کانی

دهوت:

(سویند به خوا، گهر شمشر بخه سر ملم و، دواي نه وه وا گومان بېم که من به چې پېنځه وری وشه په کم که له پښه مېرمن ګلدا بیستوه بهر له وهی لټی دهن، نو هار جیبه جیټی ده کم..!!)

بریا نه کات و ساته موسلمانان گوپیستی قسه و نامؤزگاریه کانی بوونایه..

نو هار ناشووبه کان هار له لانګدا دهمردن، نو ناشووبانه ی که دواتر ګوره بوون و مه ترسیان زیادی کړد و، دهولت و کومه لگا و نیسلا می توشی مه ترسی ودها کړد، که له وه مه ترسیدار تر نه بیت..

نیستاش (نه بوذه) له (ره بذه) چاره سازی ټیټش و ژانی سهره مرګی ده کات.. نو جېګایه ی که مه لیبژارد بې نیشته چې بوونی پاش نا کوکبه کی له ګل عوسماندا ګل، دسا وهرن با پتکه وه سلوی مالئاوایی له م ریبواره مه زنه بکه ی و، دوا دیمه نی ژیانی سهره سوپه پنه ری سهر بکه ی.

نو نافره ته ګنم رهنګه لاوازی له تنیشتیه وه دانیشته وه ده ګری، خیزانه که به تی..

نویش لټی ده پرست: بچی ده ګریټ که ده زانیت مردن حقه..؟

وهلامی ده دانه وه که بې نه وه ده ګری: (تو دهمریت و، هېچ پوښاک ټکم لایه بیکم به کفن

بوت)!!..

زهرده خه نه په کی مالئاوایی ناسای بې ده کات و، پټی ده لټ: دلنیا به.

(... مه ګری، رور ټکیان من له ګل چنده هاوه لټکا لای پښه مېرمن ګلدا دانیشته بووم، ګویم

لټیو فهرمووی: په کیټک له نټیو له دهشتاییه کی وشکی سهره ویدا دهمریت، کومه لټک له

بېواداران ده پینځن و ده پینځن..

همو نو هاوه لانه ی له و دانیشته دا له ګلدا بوون له نټیو کومه ل و ناوه دانیدا مردن و

جگه له من که سیان نه ماوه.. نه وه تا منیش له م دهشته وشکه دا دهمرم، چاودیری رنګا بکه..

کومه لټک بېوادار دهر ده کون، سویند به خوا من نه درؤم کردووه نه درؤش له ګل کراوه)..

رؤی به ره و لای به روه ردګاری که پایه وه..

راستی شی وټ..

نو کاروانه‌ی که له بیاباندا ریگا ده‌بیت، له کومه‌لیک موسلمان پیکهاتوه، له سه‌روی هموویانه‌وه هاوه‌لی پیغمبره‌ی خودا - عبدالله‌ی کوپی مه‌سعود - ی تیدایه .
 (نبین مه‌سعود) دیمه‌نه‌که به‌دی ده‌کات به‌ر له‌وه‌ی پنی بگات.. دیمه‌نی لاشه‌یه‌کی راکشراو وه‌ک نه‌وه‌ی مریدیت، له‌ته‌نیشتی‌وه‌ نافرته‌تیک و مندالیک ده‌گرین..
 جله‌وی ولاخه‌که‌ی ده‌سورپنیت و کاروانه‌شی له‌گه‌لیدا به‌ره‌و لای نو دیمه‌نه‌یان ده‌بات، هر که ته‌ماشای لاشه‌که ده‌کات، روخساری (نه‌بوذه‌ر)ی هاوه‌ل و برای له‌ نیسلامه‌تی به‌دی ده‌کات، چاوه‌کانی پر له‌ نه‌شک ده‌بن، له‌سه‌ر لاشه‌که‌ی ده‌ه‌ستیت و ده‌لایت:
 (پیغمبره‌ی خوا راستی فرموو... به‌ته‌نیا ده‌پویت و.. به‌ته‌نیا ده‌مریت.. به‌ته‌نیا زیندوو ده‌گریتته‌وه)..
 * * *

(نبین مه‌سعود) داده‌نیشیت و نه‌ورسته‌یه بق هاوه‌له‌کانی لیک ده‌داته‌وه .
 (به‌ته‌نیا ده‌پویت و.. به‌ته‌نیا ده‌مریت.. به‌ته‌نیا زیندوو ده‌گریتته‌وه)..
 نه‌وه‌ش له‌ غه‌زای ته‌بوکدا بوو... سالی تزی کچی، پیغمبر ﷺ فرمانی کرد که خویان ناماده بکن بق روویه‌پوویونه‌وی رقم، نه‌وانه‌ی خه‌ریکی فرت و فیژ و پلان دانان بوون له‌ دژی نیسلام.
 نه‌و ریزگاره‌ش خه‌لکی تیدا بانگکرا بق جیهاد ریزانیکی سه‌خت و گهرم بوو..
 ریگا که دور و ناره‌حه‌ت و.. نوژمنیش سامناک...
 هه‌ندیک له‌ موسلمانان له‌ چونه‌ده‌ره‌وه‌دا ته‌مه‌لیان کرد، جوړه‌ها به‌هانه‌یان بق خویان ده‌هینایه‌وه .
 پیغمبر و هاوه‌لانی چونه‌ ده‌ره‌وه.. هه‌رچند دریزه‌یان به‌ رویشتن ده‌دا هیلک و ماندووتر ده‌بوون، هه‌رکه پیاوړیک دواکه‌وتایه، به‌ پیغمبریان ده‌وت: نه‌ی پیغمبره‌ی خوا، فلان کس دواکه‌وت، ده‌یفرموو:
 (وازی لټبینن..
 گهر خه‌یری تیدابیت نه‌وا خوی گه‌وره ده‌یگه‌یه‌نیتته‌وه پیتان.. خو گهر واش نه‌بیت نه‌وا خوی گه‌وره ده‌ریازی کردن لیی)!!
 جارنیکان ناوریان دایه‌وه، (نه‌بوذه‌ر)یان نه‌بینی، به‌ پیغمبریان ﷺ وت:
 (نه‌بوذه‌ر دواکه‌وتوه و، حوشره‌که‌ی خاوه‌پوات..
 حوشره‌که‌ی (نه‌بوذه‌ر) له‌ ژیر باری برستیتی و تینویه‌تی و گهرمادا لاوز بوویوو، له‌ ناره‌حه‌تیدا هه‌نگاوه‌کانی سست بوویوو..
 (نه‌بوذه‌ر) هه‌موو هه‌ول و کوششیکه‌ی له‌گه‌لدا کرد به‌ هر فیژ بووه به‌لکو به‌رده‌وام بیت له‌سه‌ر روشتن، به‌لام ماندوویه‌تیه‌که‌ی قورسای خستبووه سه‌ر حوشره‌که..
 * * *

(نه بوذه) سهیری کرد گر وا بپوا شو اثم له مسلمانان داده بریت و لئی دیارنامینن، بقیه له حوشره که دابهزی و، شت و مهک و باره که هی هه لگرت و دای به سر شانی خویدا و به پین به نیوه پاکردن، له نیو شو بیابانه زور گر مه دا که و ته ری، تا بگاته وه به پیغمبر ﷺ و هاو لانی..

سهر له به یانی، له کاتیکدا که مسلمانان باره کانیاں کړد بووه وه تا به سیننه وه، په کینکیان ته ماشای کرد، گرده لولیکي بینی تارمایی پیاوړکی له پشته وه دیاره که ده پوات. شو پیاوړی شو هی بینی وتی: هی پیغمبر هی خوا، شو پیاوړیکه به ته نیا ریگا ده بریت.. پیغمبر ﷺ فرموی: (دهی نه بوذه بریت)..

گه پانه وه سر قسو باسی خویان، هه تا نه وکه سهی ریگا ده بریت زیاتر لییان نزیک ده پیته وه، نه وکاته ده زانن کتیه..

ریبواره پای به رزه که ورده ورده لییان نزیک ده بووه وه.. هه نگاهه کانی له سر شو له داخ بووه هه لده گرت و، باره که شی به سر پشتیه وه بوو نازاری ده دا.. به لام خو شحال و به خته وه ره چونکه گه پشته وه کاروانه پیروزه که و، له پیغمبر هی خوا ﷺ و برا موجهیده کانی دوانه که و توه..

کاتیک گه پشته سهره تای کاروانه که، په کینکیان هاواری کرد: هی پیغمبر هی خوا، سویند به خوا خویه تی، (نه بوذه)..

(نه بوذه) به ره و روی پیغمبر چوو.. هر که پیغمبر ﷺ به دی کرد زرده خه نه په کی پې له سؤز له سر لیوه کانی دره وشایه وه فرموی:

(خوا ره هم به (نه بوذه) بکات..

به ته نیا ده پوات..

به ته نیا ش ده مریت..

به ته نیا ش زیندو ده کړتته وه..)

پاش تیپه پپوونی بیست سال یان زیاتر به سر شو وژده دا، (نه بوذه) به ته نیایی وه فاتی کرد، له ده شتی وشکی (ره بذه) دا.. پاش شو هی که هه مو ژیا نی به ته نها له سر ریگایه ک رۆشت که جگه لهو که سی دیکه به سر دا نه پویشتبوو.. له مه زنی دونیانه ویستیه که و، قاره مانیتی خپراگریه که یدا، میژووش به ته نیا یادی ده کاته وه.

هه روه ها لای خوا ی گوره ش هر به ته نیا زیندو ده کړتته وه، چونکه به پاستی چاکه زور و هه مه جوره کانی، جیگا بؤ هیچ که سیکی دیکه له ته نیشته وه ناهیلیت...!!!

سیلانی کوہی پرہاج

جنی بابر، دسہ غنی و فدا سہ

(عومړی کورې خطاب)، کاتې باسی (نه بویه کر) له لای بکرایه ده یگوت:
(نه بویه کر سهروه رمانه و، سهروه ریشمانی نازاد کرد).

مه به سستی له وه - بیلال - بوو...

جا پیاوونک که (عومړ) ناز ناوی (سهروه رمان) ی لې بښت، به پاستی پیاوونکی مه زن و
خوښه خته...

به لام هم پیاوه په شتاله، له پ و لاوازه، بالا به رزه، قزل لول و چره، برق ته نکه، (هروهک
سه ربرده گنډه وان باسیان کړدوه) که گوښی له وشه ی پیا مه لدان و باسکردنی ده بوو که
ناراسته ی ده کړا و، به سه ریدا ده ووترا، سه ری داده خست و چاوه کانی ده نوقاند، له کاتیکدا
تاره ق به نیوچاوانیدا ده هاته خوارې ده یگوت:

(به لکو من حه به شیم. و. تا دوینیش کزیله بووم) ...!!

جا ده بیت نو حه به شیه کي بیت، که تا دویني کزیله بووه...؟؟

نه وه (بیلال کورې په باح) ی بانگه ده ی نیسلام و، نابوتکری به کانه...

په کیکه له موعجیزه کانی نیمان و راستگویی..

په کیکه له موعجیزه کانی نیسلامی مه زن...

له وه ته ی نیسلام هاتوه و تا نه مړ و، هه تا نه و کاته ی خوا ویستی له سه ریته ی، له نیو
هر ده که سی موسلماندا - لای که م - هه وتیان بیلال ده ناسیت..

واته له سده و سه رده مه کانی پیښه وه تا نه مړ به سده ها ملیون مړو (بیلال) بیان
ناسیوه و، ناویان له بهر کړدوه و، ناشنای رولی نه و بوون، هروهک چوڼ شاره زای ژیا نی

هر یو مه زنترین خه لیفه ی نیسلام (نه بویه کر و عومړ) بوون...!!

گر بیت و له هر مندالیک بېرسیت که هیشتا له سه ره تای ساله کانی خویندیدا بیت له

میسریا له پاکستان، له مه لایو، یا له چین...

له هر یو نه مریکا که و، له نه وروپا و، له روسیا..

له عیراق و، سوريا و، تورکیا و، تیران و، سودان..

له تونس و، جه زائیر و، مه غریب..

له قولابی نه فریقیا، له سه رده شتاییه کانی ناسیا و.. له هر جیگاهیه که موسلمانن تیدا

نیشته چی بیت، ده توانیت لئی بېرسیت، بچکول بیلال کی بوو؟

وه لامت ده داته وه که بانگه ده ی پیغه مېر څرګندا بوو.. نه و کزیله یه بوو که سه رکه ورده ی

به بهردي گرم و قورس سزای ددها هه تا له ټاينه کي پاشگهزي بکا ته وه، نه ویش ده بگوت:
(أَحَدٌ ، أَحَدٌ .. خَوَا تَاك و ته نهايه ..)

کاتیکش هم جاويدانيه ده بينيت که نيسلام به خشيوه تي به بيلال .. نه او چاک بزانه که بيلال بهر له موسلمان بوونی ته نها کږيله يه کی ده ست به سر بوو و خوشتری خاوه نه کی به چنده چنگه خورمايه ک ده له وه پراند، له چاره ی نوو سربوو- گهر نيسلام نه بوايه- کږيله يه کی سر لږ شتياو بڼی و له و قهره بالقیه دا بڼت، تا مردن ده پيچتته وه و بهر و قولايي له بير چونه وه ی دهبات ...

به لام راستی ټيما نه کی و، مه زنی شو ټاينه ی بړواي پڼی هينا له ژيانيدا و، له ميژووشدا جينگايه کی بهرزيان له نيو گوره پياوانی نيسلام و پياوسالانيدا پڼی به خشی ... !!

ژرړک له که سانی خاوه ن پله و پايه و، ده ستلات و سامان و جڼی، ده يه کی شو جاويدانيه ی (بيلال) ی کږيله ی حه به شپيان ده ست نه که وت ... !!

به لگو ژرړک له پاله وانا نی ميژوو هينده ی بيلال له ميژوودا نه ناسران ..

له راستيدا، ره شپي پسته کی و، که می رهگ و ره چه له کی و، به که م زانینی لای خه لک وه کو کږيله يه کی بنده، کاتیک که نيسلامي ه لېژارد، به به شپي نه کرد له وه ی که جينگايه کی بلند به ده ست به پيښت که شايسته ی راستگري و، دلنایي و، بېگه ردی و، لېږانه کی بڼت ... هه مو نه وانه، له پېودانگی ه لسه ننگانن و ريز لېناندا لای هيچ سه نگی کی نه بوو، ته نها نه وکاته مايه ی سر سوپمان بوو که مه زنيه تي له که سيکدا ده پيښری که س گومانی مه زنی پڼی نه یرد بڼی ..

خه لگی پېشتروايان ده زانی، که کږيله يه کی وه کو بيلال، خاوه ن بڼه چه يه کی عه ره بی و، بڼکس و، بڼده ستلات ... له ژيانيدا خاوه نی هيچ نه و، مولکی گوره که يه تي که به پاره ی خزی کرپويه تي و .. له نيو ته ويلی ولاخ و خوشتره کانی گوره که پيدا دیت و ده چیت ..

وايان ده زانی که شو جوړه که سانه، توانايان به سر هيچ کار ټکدا ناشکيت و ناتوانن بېنه هيچ ..

دواي نه وه شو هه موو گومانه کانی ره واندوه و، توانای به سر ټيما نه هيناندا شکا، نای له و که س ی وه نه و پڼی بکريت ... پاشان ده بڼت به يه که مين بانگدهری پښه مېر ښکېدا و نيسلام، نه و کاره ی هه موو سردار و گوره کانی قورپه شپي که موسلمان بوو بوون و شوینی پښه مېر که وتبوون به ناواتيه وه بوون ... !!

به لڼی ... (بيلال کوپي ره باح) !

چ پاله وانيته که ... چ مه زنيه کی گوره يه، هم سڼ وشه گوزار شتی لڼ ده که ن (بيلال کوپي په باح) ... !!

به لڼی نه و حه به شپي بوو له نه ته وه يه کی په ش، رږگار کرد بوويه کږيله ی کابرايه کی نه وه ی

(بني جومح) له مهكه، دايكيشي په كټك بوو له كه نيزهك و خزمه تكاره كانيان..

زيانكي كزيلاهي ده گوزراند، روزه كاني سهخت و هاوشتوهي په كدي به سر ده چوون،

به بي نه وې له مړيدا هيچ مافيكې ه بې و، هيچ نوميدكي به سبه يني ه بېت...!!

ورده ورده گوپيستي دهنگوباسه كاني (محمد) ده بوو، له كاتيكدا خلكي مهككه

قسه كانيان ده گوزرايه وه و نه و كاتانه ي كه گوټي له قسه و باسي كه وره كې و ميوانه كاني

ده گرت، په تاييبت (نومه يي كوپي خه لف)، په كټك له كه وره پياواني (بني جومح)، نه و

هوزهي كه بيلال په كټك بوو له كزيله كاني..

گوټي ئې ده بوو (نومه يي) هه ندي جار له گهل هاورينگانيدا له باره ي پټغمبه روه ﷺ قسه ي

ده كرد، زړد جاريش له گهل نه نداماني هوزه كيدا، قسه كاني به شيوه يكي پر له بوغز و كينه و

غم و خراپه كاري بوو..

گوټيه كاني بيلال له نيو نه و وشه رقاويه شپتانده نه و بنه مايانه ي ده بېست كه نه م نايه

نوييه هيناويه تي و.. هه ستي ده كرد كه نه وانه بنه ما گه ليكي نوين بڼه م ژينگه يي كه نه مې

تيادا ده ئي... هه روه ها له قسه و باسه توند و تيزه كانياندا دانپياناني به رڼزي و راستگويي و

ده ست پاكې (محمد) ي گوټي ليده بوو...!!

به ئي.. نه و لياني ده بېست سهريان ليې سوږده ما و، سه رسام ده بوون، به وې كه (محمد)

هيناويه تي...!!

هه نديك به هه نديكي ديكه ي ده ووت: (محمد) روزه ك له روزه ن دروزن نه بووه، جادوگر

نه بوو و، شيت نه بووه.. هه تا نه مړي بدين به وانه عه پيداري بكه ين و، ريگري له وانه بكه ين كه

خيرا به روه نايه كه ي ده رڼ...!!

گوټي ئې بوو ده رياره ي ده ستپاكيه كه ي ده دوان..

باسي نه مهك و..

مه ردايه تي و.. خوږه وشت و..

پاك و بېگه ردي و عاقله نديان ده كرد..

هه روه ها ده بېبېست نه و هژكارانه يان به گوټي په كترده ده چرپاند كه واپان له نده كات

روويه پووي بېنه وه و دوژمنايه تي بكه ن، نه و ش: په كه م پشتيواني و خوشويستني نايي باو

باپيرانه.. دوهم مه ترسيان له شكومه ندي قوږه يش - نه و شكويه ي كه مه لېنده نايه كه ي،

وهك پايته ختكي پرستش و قورياني كردن له هه موو دوږگه ي عه ربيدا، پټي به خشيبوو - ،

پاشان رق و كينه يان به رانېر (بني هاشم)، كه له نيو نه واند پټغمبه ر و نيردراوټك ده ركه وېت

و له مان نه بېت...!

روژيكيان (بيلال كوپي په باج) روناكي خوي به دي كرد و، له قولايي ده روونه چاكه كيدا

گوپيستي له رينه وې ده بېت و، به روه لاي پټغمبه ري خوا ﷺ ده چيت و موسلمان ده بېت...

نږدی پسې ناچیت هه والی موسلمان بوونه کي بللو ده بېته وه... زهوی له بهر چاوی
سهرگه وره کانی له (بهني جه موح) سوږ ده خوات... نه سهرانه ی که لوت به رزی فووی
تیکردبوون و له خوږیایی بوون قورسی کړدبوون...!! شه پتانه کانی سهر زهوی له سهر سینگی
(نومه یی کوږی خه لف) کږبوونه وه، که موسلمان بوونی کږیله یه ک له کږیله کانیان به زله یه ک
ده زانیت که مایه ی سهر شوږی و شوره یی به بڼ ه موویان..

کږیله حه به شیه که یان موسلمان بیت و، بکه ویتنه شوین (محمد)...!!؟!

(نومه یی) به خوی ده لیت، له گال نه وه شدا قه پناکه... خوری نه مږ به مانه وه ی نه م کږیله
بی گوږیبه له سهر نیسلام ناوا نابیت...!!

به لام خور هر گیز به موسلمان بوونی بیلال ناوا نه بوو، به لکو به له ناوچوونی هه موو
بته کانی قورده یش و، پاریزه رانی بته رستی ناوا بوو...!

* * *

له و لاشه وه (بیلال) هه لویتستیکی وه های هه بوو نه ک هر جتی شانازی و ریزه بڼ نیسلام و
به س - نه گره یش نیسلام له هه موان شایسته تر بیت - به لکو ریز و شانازی بڼ هه موو
مړوږ فایه تی..

نه و له بهر ده م سه خترین جوړه کانی سزادا خور پاگر بوو وه ک خږ پاگرتنی که سانی مه زن و
چا که کار.

وه ک نه وه ی که خوی گه وره کړد بیتیه نمونه بڼ خه لکی تابزانن که رهش پیستیتی و
کږیله یه تی کار له مه زنی روح ناکه ن گره نیعمانی تیدا بیت و، دهستی به خودای خوږیه وه گرت بیت
و په یوه دستی مافه کانی بیت..

به راستی (بیلال) وانه یه کی ره وانی به خه لکی سهر ده مه که ی و، هه مو سهر ده مه کانی دیکه
پیشه که ش کړد، بڼ نه وانه ی که له سهر ناپنه که ی نه ون و، له سهر هر شایینکی دیکه، وانه یه ک
کږیله که ی نه وه بوو که نازادی ویزدان و سهر وریه که ی نافرو شریږن به پږی زهوی زیږ، یان به
پږی زهوی له سزادان..

نه و به روت و بی پږشاکي خرابووه سهر پشکو، تا له ناپنه که ی پاشگه ز بیته وه، یان پږو
بڼ چونه که ی بگوږیت، به لام رازی نه بوو..

له راستیدا پیغمبر ﷺ و، نیسلام، نه م کږیله حه به شیه بی ده سه لاتیه یان کړد بووه
ماموستای هه موو مړوږ فایه تی له هونه ری ریزگرتنی ویزدان و، بهرگریکړدن له نازادی و
سهر وریه که ی..

نوغان له قرچې گرمای نیوه پواندا، کاتي بیابان ده بوویه دوزه خيکي بکوژ. ده يانبرده
دهره وه و به رووتی فرتيان ده دايه سر چه وه بلنسه داره کاني، دواي شوه به چند پياوړيک
به رديکي زور گرميان ده هينا و ده يانخسته سر جه سته و سنگي...

نو سزا د پندانه به هم مو رږڅک دوپاره ده بووه وه، هه تاوه کو له بهر سه ختي سزاگي دلي
هه نديک له جه لاده کاني بډي نه رم بوو، دواچار رازي بوون که وازي لي بهينن، به و هرجه ي
به چاکه ناوي خواو نه د کانيان بهينن، با به تهنه وشه يه کيش بيت - بهس و زياتر نه بيت - تا
لوت به رزي نوان پيازيږي، قوره يش باسي شوه نه کن که نوان رووخاون و له بهرامبر
خوږاگري و سوږبووني کړيله که ياندا چوکيان داداوه...

به لام شو ته نانه ت شو تاکه وشه ي که ده يتواني به نابه دلي بيليت و، ژيانی خوي پي
بکړي ته وه، به يي شوه ي ثيمانه که ي له ده ست بدات و، واز له بړيو چوني بهينن...

ته نانه ت شو تاکه وشه سر زاره کيش (بيلال) رازي نه بوو بيليت..!

به لي.. رهي کرده وه که بيليت.. له جيگاي شوه سروده نه مره که ي دوپاره ده کرده وه:
(أحد.. أحد.. خودا تـک و ته نهايه..)

که جه لاده کاني هاواريان لي ده کرد، به لکو لي ده پارانه وه و ده يان وت:
(ناوي لات و عوزا بهينه).

نه ویش وه لامي ده دانه وه: (أحد.. أحد..)

پتيان ده وت: نيمه چي ده لئين شوه بلي..

به گالته چارپيه کي سر سوږهينر و، گالته پيکړدنيکي جنيو ناميزه وه وه لامي ده دانه وه:
(زمانم شوه ي پي ناوتريت)...!!

(بيلال) له بهر گه رما و له ژر به رده که ده مايه وه، هه تا کاتي نيواره هه ليانده ستانده وه و،
گوريسنکيان ده کرده ملي، پاشان فرمانيان به منداله کانيان ده دا که به ده وري شاخه کاني
مه که و شه قامه کانيدا بيگيږن.. (بيلال) يش تهنه زاري به سروده پيرزه که ي هه لده هينا و
بهس، ((أحد.. أحد..))

وه که شوه ي له گه لياندايم ده زانم که شه و داده مات سازشيان له گه لدا ده کرد:

سبه يني چند وشه يه کي چاک له باره ي خواو نه د کانيان بلي، بلي: په روه رداگرم لات و
عوزايه، تا وازت لي بينين بډي ت به رتي خوته وه، به راستي له سزادانت هاندو بوين، واي
لي تانوه ده لي نيمه سزا ده ردين!

(بيلال) يش سري ده جولاند و ده يوت: (أحد.. أحد)

نمجا (نومه يي کړي خه له ف) بوغز و توږه ييه که ي ده ته فيته وه و زلله يه کي لي ده دات و،

هاوار ده کات:

نهی کڅیله ی پدهش، چ شومی و به لایه ک بووی توو شمان بوویت...؟ سویند به لات و عوزا ده تکه مه په ند بڼ ه موو کڅیله و گوره پیاوان..

(بیلال) یش بهو په پری دلنیا یی بپوادارانه و مه زنی خواناسانه وه دیته وه لام و ده لیت: (اهد... اهد... خودا تاک ته نه پایه...)

مه روه ها نهو که سه ی رڼلی که سیکی خاوه ن به زه یی پیدراوه، ده ست ده کاته وه به گفتوگوو سازش و ده لیت:

— وازی ئی بینه نومه یه.. سویند به لات له نه مپږوه نیدی سزا نادریت.. (بیلال) له نیمه یه... دایکیشی که نیزه کمانه، به راستی نه ویش رازی نابیت که به هڅی نیسلام بوونی نه موه ببینه قسه و باسی سه رزاری و گالته جاری قوپه یش...

(بیلال) چاری کرده وه و سه رنجیکی روخساری ته له که باز و دروژنیانی داو، به زرده خه نه یکی وه ک گزنگی به یان ده می کرده وه و به نارامیه کی وه ک بومه له رزه ی هه ژینه ر وتی: (اهد... اهد...)

سبه ینی هات و کاتی نیوه پڼ نژیک بوویه وه، (بیلال) به ره و نهو گه رمایه برا، به رده وام بوو له سه ر نارامگری و خوپاگری به که ی.

له کاتیکدا که سزایان ددها، (نه بو به کری صدیق) ده چیت بڼ لایان و، هاواریان ئی ده کات: (نایا پیاویک ده کوژن ته نها له بهر نه وه ی که ده لیت (الله) په روه ر دگارمه) ...؟؟؟ پاشان هاواری له (نومه ی کوپي خه له ف) کرد: ها له نرخه که ی خڅی زیاتر وه ریگره و نازدی بکه ...

(نومه یه) ش وه که نه وه ی له نفر و بووندا بیت و که شتی ده ریا زیوونی پی گه یشتبیت وا بوو... ده روونی ناسووده و به خته وه ر بوو کاتی گویی (له نه بو به کر) بوو ناماده یه نرخي نازاد کردنی بدات، چونکه بی نومید بوونی له ملکه چکردنی بیلال گه یشتبوه نه و په پی. مه روه ها له بهر نه وه ی که نهوان باز رگان بوون و، چاک ده یانزانی که فرو شتنی قازاد جتره بڼیان له مردنی..

فروشتیان به (نه بو به کر) و نه ویش ده ست به جی نازادی کرد و، نیدی (بیلال) له نیو پیاوani نازاد دا شوینی خڅی گرت...

له و ده مه شدا که (نه بو به کر) باله به ستراوه کانی (بیلال) ده کرده وه و به ره و نازاد کردنی ده برد، (نومه یه) پتی وت:

— بیبه، سویند به لات و عوزا، گه ر به نوقیه یه کیش رازی بوویتایه بیکریت هر پیم ده فرق شتیت...

(نه بویه کړی) زړنگ ټیځه یشت که نه و وشانه چ بڼی نومیدی و بیزار ییبه کیان له خو گرتووه و، شایسته ی وه لام دانوه نه بوو...

به لام له بهر نه وهی که هیرشی بوسه ژاېو و ریزی نه و که سه تیدایه که بوو به برای و، هاوېشتی، له وه لامي (نومه یه) دا وتی:

- سویند به خوا گر نټوه به سه د ټوقیه ش رازی بوونایه بیفرۆشن هر ده مکړی...!!

له گڼ هاوېکه یدا بهر و لای پیغمبر ﷺ خوا ځکه وته پږی تا مژده ی نازاد کړنی بداتی... له راستیدا نه وه ش خوښی و جهننکی مه زن بو!

پاش کړچ کړنی پیغمبر و موسلمانان بق مه دینه و، نیشته چی بوونیان له وې، پیغمبر ﷺ ریسای بانگدان بق نویژ داده نیت...

باشه ده بی کی روزه پینچ جار بیتنه بانگدهر بق نویژ...؟ دهنگی (الله اکبر) و (لا اله الا الله) ی به رزی ټیکل به ناسو یه کان بکات...

نه و که سه (بیلال) بو... که پیش سیازده سال نازار هر په شه ی لی ده کړد و، ده یېژاند و، نه ویش هاوړی ده کړد: (الله احد... احد... خودا تک و ته نهایه).

پیغمبر ﷺ نه وی مه لېژارد تا بیتنه یه که م بانگدهر له نیسلامدا.

به دهنگ خوش و پاراو و، غه مگینه که ی، به رده وام ده کانی پر له نیمان و، گو ییبه کانی پر له شادی ده کړد، له کاتیکدا که بانگی دده:

(الله اکبر... الله اکبر... الله اکبر... الله اکبر...)

اشهد الا اله الا الله... اشهد الا اله الا الله...

اشهد ان محمدا رسول الله... اشهد ان محمدا رسول الله...

حي على الصلاة... حي على الصلاة...

حي على الفلاح... حي على الفلاح...

الله اکبر... الله اکبر... لا اله الا الله...

جهنگ و کوشتار له نیوان موسلمانان و، سوپای قورده یشدا به رپا بوو، که مه به ستیان بوو مه دینه داگیر بکن...

شه پړیکی سهخت و نار په حته ی پر زیان... له یه که م غه زادا که نیسلام ده یکات (بیلال) ده مات و ده چوو، غه زای به در... نه و غه زایه ی که پیغمبر ﷺ فرمانی ده رکرد درو شمه که ی (احد... احد) بیت.

* * *

له م جهنگه دا قورده یش پږی نا به جه رگی خویدا و، مه مو که وره پیاوانی به ره و مه رگی خو یان ده رچوون...!!

(نومه یی کوپی خه لف) ویستی نه یته دهړی و به شداری نه کات... نو (نومه یی) یه ی که گوره ی (بیلال) بو و، به د پندانه ترین شیوه سزای ددها...

بیری له نه هاتنه دهر وه کړدبوه وه، گهر (عوبه یی کوپی اُبی معیط) ی هاو پتی نه هاتایه لای، که زانیبوی نیازی دانیشتن و دهر نه چوونی هیه، بو خور دانیکی به دده ستوه بو و، به ره و لای رُشت و، بینی له ناو هژده کیدا دانیشته وه، بو خور دانه که ی خسته به رده می و پتی و ت: نه ی باوکی عه لی، خوتی پی بون خوش بکه، چونکه تر له پی پی نافرمانی...!!!!

نومه یی هاواری لی کړد وتی: خوا روپړه شت کات و نه ویش ناشیرین کات که هیناونه... دوا ی نه و هیچ ریگایه کی دهر نه چوونی به دی نه کړد و له گه ل جه نگاوه راندا چوه دهر وه... چ نه نیه کی قه دهره، ده پیچ پته وه و ده ی کاته وه...؟
پیشت (عوبه یی کوپی نه بی معیط) گهره ترین هانده ری نومه یی بو ب سزادانی بیلال و، موسلمان به دده سته لاته کانی دیکه...

نه مرقش، هر نه و هانی ددهات که به ره و جهنگی به در بگه و پته ری، که تیا چوونی نه و تیډا ده بیت...!! هره وک تیا چونی (عوبه) شی تیډا ده بیت!
له راستیدا (نومه یی) له و که سانه بو که دانیشته بو... گهر سه رزه نشتی (عوبه) نه بوايه به و چوړه ی که بینیمان دهر نه دچو ب شپ...!!

به لام خوی گهره فرمانی خوی به جی ده گه یه نیټ، ده بیت (نومه یی) ده ریچیت، چونکه حسابتی کون له نیوان نه و په کی که له بنده کانی خوادا هیه و، کاتی پاکتاو کړدنی هاتوه و، قهرز کون ده بیت به لام نافه و تیت، وه ک چون قهرز ده کن، ده بیت ناوه هاش بیده نه وه...!!!!
قه دهر بوی دهره خسی که گالته به سته مکاران بکات... نه و تانی نه و (عوبه) یه ی که (نومه یی) گوپی له هاندانی ده گرت و، ناره زووه کانی له سزادانی بپوادارانی بی گونا هدا به جی ده هینا، هر نه و (نومه یی) به ره و تیا چوون ده بات...
به دده ستی کی...؟

به دده ستی خودی (بیلال)... ته نیا (بیلال) و به س!!
همان نه و دده ستی که (نومه یی) به زنجیر ده ییبه ستوه و، خاوه نه که ی نه شکه نجه و نازار ددها...

هر نه و دده سته نه مرق و، له غه زای به دردا، واده و ژوانی هیه که قه دهر چاکترین کاتی بون دیاری کړدوه، له گه ل نه و جه لاده ی قوړه ی شدا که به سته م و دژمنایه تی موسلمانانی سه رکز کړدبو...

نه وه به ته ووی پویدا...
کاتیک شپ له نیوان هره ووی لادا به رپا بو و، لای موسلمانان به دروشمه که یان (أحد...أحد) له ریبه وه، (نومه یی) دلی داخو رپا و، ترسی لی نیشته...

نډو وشه یه ی که دویښی کویله که ی له ژیر سزا و نه شکه نه دا ده یوتوه، نه مړی بۆته
دروشمی ثابینک به تیکړا و بۆته دروشمی هه موو نوممته نوی...!!
(أحد...أحد.)

تا به مجزوه...؟ بهو خیراییه و.. نهو گه شه کردنه مه زنه...؟؟

* * *

شمشیره کان به یه کدا چون و، شه پ گرم بوو...
له کانتیکدا که جهنگ له کوتایی نزیك ده بووه وه، (نومه یه ی کوپي خه له ف) (عبدولپه حماني
کوپي عوف) ی هاوولی پیغه مېرمنه ﷺ به دی کرد، هانای بۆ برد و، دلاوی لیکرد که لای نهو
دیل بیت به لکو ژيانی رزگار بکات..
(عبدالرحمن) یش به دلاوکه ی رازی بوو و، په نای دا، پاشان به نیوه ندی گزپه پانی جهنگدا
به ره و جینگای دیله کانی برد.

له ریگادا (بیلال) چاری پیکه وت و، هاواری لی کرد:
(سری کوفر...نومه یه ی کوپي خه له ف)... رزگار نه بیت گه نهو رزگار بیت..
شمشیره که ی به رزکرده وه تا نهو سهره ی پی بقرتینی که له خۆبایی بوون و لوت به رزی
قورسی کردبوو، (عبدالرحمنی کوپي عوف) هاواری لی کرد:
(نا... بیلال... نهو دیلی منه)

دیلی چی... که هیشتا جهنگه که گرم و به رده وامه...؟؟
دیلی چی هیشتا شمشیره که ی خوینی جهسته ی نهو موسلمانانهای لیده چوپرت که پیش
که میک له گه لیان ده جهنگا...؟
نه خیر... نهو لای (بیلال) پیکه تین و گالته جاری بوو به عه قله کان... (نومه یه) ش به پیی
پیویست پیکه نیوه و گالته ی کردوه..
هینده ی گالته کردوه که هیچی نه هیشته و نهو بۆ روژیکي وه که نه مړی و، بۆ نه م تنگانیه
و، نه م سهر نه جامه...!!

(بیلال) که بیینی خوی به ته نها توانای به زاندنی په نادانی (عبدالرحمنی کوپي عوف) ی
برای ثابینی نیه، بهوپه ی دهنک به رزیوه هاواری له موسلمانان کرد:
(نه ی پشتیوانانی خوا... سری کوفر...نومه یه ی کوپي خه له ف) نهو تا، رزگار نه بیت
نه گه نهو رزگاری بیت)...!!

دهسته یه که له موسلمانان که شمشیره کانیان مهرگی لیده چوپا، به ره و لای هاتن و، دهوړی
(نومه یه) و کوپه که یان دا -که له گه ل قوپه یشدا به شداری شه ری کردبوو-، (عبدالرحمن)

نیتوانی هیچ بکات.. نه ک هر شه به لکو له بهر جه نجالی توانای پاراستنی زړیپوشه کی خویشتی نه بوو..

(بیلال) به قولی له لاشه ی (نومه یه) راما که له ژیر شالووی شمشیره کاندای و تېوو، پاشان به خیرایی لئی دورکه و ته وه و به دنگه خۆشه به رزه کی هاواری ده کرد: (أحد.. أحد).

* * *

به مافی خۆمانی نازانم که نا له و شوین و جینه دا بۆ چاکی لی تېوورده یی لای (بیلال) بگه ریتن...

خۆ نه گه به یه ککه یشتنی (بیلال) و (نومه یه) له ره و شیکي دیکه دا بوايه، نه وای بۆمان هه بوو که پرسیری مافی لی تېوورده یی له (بیلال) بکه یین و، بۆ که سیکي وه نه و ئیماندار و خاوه ن ته وای نه بوو که رژی تیدا بکات.

به لایم نه و دیداره ی که بوو، له شه ردا بوو، هر لایه و بۆ شه هاتبوو که دوژمنه کی له ناو به ریتن...

شمشیره کان گریان ده سهند و.. کوژراوان ده که و تنه سهر زه یی و.. هرگ به نوای یه کدا ده هات، پاش شه بیلال چاوی به (نومه یه) بکه ویت، نه و (نومه یه) یه کی شوین سهر په نه یه کی له جه سته ی نه هیشته شوینه واری نه شکه نه یی نه و ی پتوه نه بیت.. له کوئی ده بیینیت و چۆن..؟

له گورپه پانی جهنگ و کوشتاردا ده بیینن، که به شمشیره کی سهری هر موسلمانیکي بکه ویت به رده ست دروینه ی ده کات، خۆ گه به سهری (بیلال) یش بگه یشتایه نه وای ده بیه راند.. نا له ره وشه دا نه و دوو پیاوه به یه کی ده گهن، هیچ دادگه رییه کی تیدا نیه له (بیلال) بپرسین: بۆچی به جوانی لئی نه بورا؟؟

* * *

روژان ده گوزهری، مه کهکه رزگار ده کریت... پیغمبر ﷺ به سوپاسگوزاری و به دم -الله اکبر- وه، له پیش ده هزار موسلمانوه ده چیته ناوی... خیرا به ره و (که عبه) ده چیت.. نه و جیگا پرۆزه ی که قوه یش به قه د ژماره ی روژه کانی سال بتیان تیدا دانابوو، جه نجالیان کردبوو...!!

به راستی (حق) هات و، (ناحق) له ناو چوو.. له مړ به نواش نه عوزا و.. نه لات و.. نه هو به ل ده مینیت.. له نیسته به نواوه هیچ مړفی له به رده م به رنیکدا یان بۆ بتیک خۆی ناچه مینیت وه و.. خه لکی پر به ویزدانیان جگه له و

خودایه ی که هاوشیوه ی نیه و، تاک و ته نیا و بیهاوه له و، که وره و پایه به رزه، هیچی دی ناپه رستن..

پیغمبر ﷺ ده چیته (که عبه) وه و، (بیلال) پیش له گه ل خۆی ده بات...!!

هر که ده چیته ژووری رووبه پووی په یکه ریکی داتا شر او ده بیته وه، که وینه ی (ئبراهیم) ده خاته روو که بهخت ده گریته وه، پیغمبر ﷺ توپه بوو فرموی:

(خو! بیان کوژیت.. سه روهرمان ئبراهیم بهخت گهروه نه بوو... ﴿مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ ئبراهیم نه جوله که بوو نه گاور، به لام په کتاپه رستتیک بوو خۆی به خوا سپارد بوو، هیچ هاوه لی بق خودا په پیدا نه ده کرد. ٦٧/ عمران.

دوای نه وه فرمانی به (بیلال) کرد که بچیته سه ر مزگه وته که و، بانگ بدات.

بیلال بانگ ده دات.. ئای له جوانی و شادی و خۆشی شو سات و، شوین و، بۆنه یه...!!

ژیان له مه که ده له جوله وه ستا و، هه زاره ها موسلمانیش وه که شنه بایه کی وه ستاو راوه ستان و، به ملکه چی و له بهر خۆوه به نزمی له دوای (بیلال) وه وه شه کانی بانگیان ده وته وه.

هاوه له پهرستان له نێو ماله کانی خۆیاندا بوون، خه ریک بوو باوه پ نه کن:

ئه وه (محمد) و ئه وه هه ژارانیه که دوتینی لێره ده ر کران...؟؟

ئه رێ به راست ئه وه ده هه زار موسلمانیه له گه لدايه...؟؟

به راستی ئه مه ئه وه که سه یه که ده رمان کرد و، له دژی جه نگاین، خۆشه ویستترین خزم و نزیکترین که سیمان کوشت...؟؟

ئه رێ به راست ئه وه، که پیش چه ند ساتی بۆمان دوا و، ملمان له بهر ده ستیدا بوو، پتمانی وت:

(بپۆن.. ئیوه ئازادن)...!!

به لام ئه وه ساته سیان له گه وره پیاوانی قوهریش، له سیبه ری (که عبه) دا دانیشتیبوون، وه که ئه وه ی دیمه نی (بیلال) بیزاری کردبن، که به کانیان ده خاته ژێر پیتی و، به سه ر خۆله که له که به وه که یه وه ده نگیه بانگه که ی وه که بۆن و به رامه ی به هه زار له ئاسۆی مه که که بلاو ده کاته وه..

---

١ ئه وه جۆره بهخت گرته وه یه بریتی بوو له وه ی که سیک بیویستایه کاریک ئه نجام بدات یا سه فه ریک بکات یان نه یکا (واته دوو دلایت)، ده یانوسی و ده یانخسته ناو په ردایه که وه به (بیکه) و (نه یکه) پاشان تیروپشکیان بق ده کرد -وه رگێڤ-

نهو سې که سه ش (نهو سوفیانی کوږی هرب- که پیش چه ند ساتی موسلمان بوو-) و
(عهتابی کوږی نوسهید) و، (حارسی کوږی هیشام) بوون- که نهو دوانه یان هیشتا موسلمان
نه بوو بوون..

(عهتاب) سهیری (بیلال) ی ده کرد که بانگی ددها، وتی:
- خوا ریژی له (نوسهید) گرت که گوټی له مه نه بوو، که پټی ناپه حهت ده بوو.
(حارس) یش وتی:

- سویند به خوا.. گهر بمزانیایه (محمد) حهقه شوینی ده که وتم...!!

(نهو سوفیانی) ی نؤز زانیش له باره ی قسه کانیانه وه وتی:

- من هیچ نالیم، چونکه گهر قسه بکه م نهوا نه م بهر دانه خه بهرم لی ده دهن!!
کاتی پټغمهبر ﷺ (که عبه) ی به جی هیشت چاوی پټیان که وت، له چرکه ساتیکدا نیو
چاوانی خویندنه وه، له کاتیکدا که چاوه کانی به رووناکي خودا و، شادی سهرکه وتن
ده دره وشانه وه فهرمووی:

- زانیم که چیتان ده وت...!!!!

نهو ی که وتبوویان بؤی باس کردن..

(حارس) و (عهتاب) هاواریان لی هه ستا:

شاهیدی ده دهن که تو پټغمهبری خودایت، سویند به خوا که س گوټی لیمان نه بوو تا
بلټین نهو هه والی پټداویت...!!

نه ما به دلټکی نویوه پیشوازیان له (بیلال) کرد.. که له دلټاندانه نهو وشانه ده نگی
ده دایه وه که له پټغمهبریان ﷺ بیست له وتاری سهرتهای هاتنه نیو مه که ده ا:
(نه ی خه لکی قور هیش!!! خوی گوره خو هه لکیشانی نه فامی و خو هه لټان به باو و
باپیرنی له نیودا نه هیشتن، خه لکی له ناده من و.. ناده میش له خو له)..

* * *

بهو جزره (بیلال) له که ل پټغمهبر ددها ﷺ زیا و هه موو دیمه نه کانی له که لدا بینی و، بؤ نویژ
بانگی ددها و، دروشمه کانی نه م ناینه مه زنه ی ده بوژانده وه و ده پاراست، که له تاریکی
ده ریازی کردبوو بهرو رووناکي، له کویله په تیه وه ده ریازی کرد بهرو نازاد بوون...
ریژی نیسلام به رزیووه وه، له که لیشیدا موسلمانان ریژدارتر بوون، (بیلال) یش رؤژ له دوی
رؤژ له دلی پټغمهبری خوا نزدیکتر ده بووه وه، پټغمهبر له باره یه وه ده یفه رموو: (پیاوټکی
نه هلی به هشت)..

له که ل نهو ددها بیلال هه به چاکي و خاکه پایي مایه وه، تنه ا خوی و ده هاته پیش چاو
که (حه به شیه که تا دوینی کویله بوو)...!!

رۆژێکیان رۆشت دوو ئافرهت بۆ خۆی و براگهی بخوازیت، به باوکیانی وت:
(من بیلالم.. ئەمەش برامە، دوو کۆیلە یەحەبەشین.. گومرا بووین خوا رێنوینی کردین..
دوو کۆیلە بووین خوا ئازادی کردین.. گەر ئەو دوو ئافرهتەتان پێداین، ئەوا سوپاس بۆ خوا
و... ئەگەر رازیش نەبوون، ئەوا خوا گەورەترە)!!

* * *

پێغه‌مبه‌ری ﷺ وەفاتی کرد و بە رەزامەندی و رازیکراوی گەڕایەوه بۆ لای پەرورەدگاری
بالادەست و، لەدوای ئەو (ئەبوبەکر) خەلیفەی کاروباری موسڵمانانی گرتە دەست..
بیلال چووێ خەزمت خەلیفەی پێغه‌مبه‌ری خواو پێی وت:
(ئەو جێنشینی پێغه‌مبه‌ری خوا...
گویم لە پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بوو دەیفەرموو: باشترین کردەوه‌ی برادار، جیهادکردنە
لەپێناوی خوا)..

(ئەبوبەکر) پێی وت: باشە چیت دەوێ ئەو بیلال؟
وتی: دەمەوێت کە خۆم ببەستم لە پێناوی خوادا هەتا دەمرم..
(ئەبوبەکر) پێی وت: ئەو کێ بانگمان بۆ بدات؟
(بیلال) چاوەکانی پڕ لە فرمێسک بوون و، وتی: لەدوای پێغه‌مبه‌ری خوا بۆ هیچ کەس بانگ
نادەم.

(ئەبوبەکر) پێی وت: نا بیلال... بەمێنەرەوه‌و بانگمان بۆ بدە..
(بیلال) وتی: گەر ئازادت کردووم بۆ ئەوه‌ی کە بۆ تۆ بم، ئەوا با چۆنت دەوێ وابکەم، گەر
لەپێناوی خواشدا ئازادت کردووم ئەوا وازم لەئێبێنە بۆ ئەوه‌ی کە ئازادت کردم لەبەر ئەو..
(ئەبوبەکر) وتی: لەبەر خوا ئازادم کردیت ئەو (بیلال)..
سەربردەگێڕەوان جیاوازییان هەیه، هەوایان هەیه دەگێڕێتەوه کە بۆ شام چوو، لەوێ بە
موجامیدی و، ئامادەیی ماوەتەوه.
هەندێکی دیکەیان دەگێڕنەوه کە داخوازییەکی (ئەبوبەکر)ی قبوڵ کردووه کە لە
(مەدینە) بەمێنێتەوه، کاتیەک کە مرد و، (عومەر) بویە جێنشینی، مۆلەتی ئی خواست و بەرهو
شام رۆشت.

بەهەر حال، (بیلال) ئەوه‌ی مابوو لە ژیاڵ و تەمەنی کردیە نەزری خۆبەستن و
ئامادەبوون بۆ جیهاد لەو شوێنەنەو کە مەترسی هەبوو لەسەر ئیسلام، سوور بوو لەسەر
ئەوه‌ی کە لەسەر چاکترین کارێک بێت کە خوا و پێغه‌مبه‌ر لایان خۆشه‌ویسته تا شاد دەبێتەوه
بە دیداریان.

ئیدی لەوه بەدواوه بە دەنگەخۆشه‌ غەمگینە سامدارەکی بانگی ئەدا، چونکە نەیدەتوانی

که به زمان بلایت: (أشهد أن محمداً رسول الله) له بهر نه‌وهی یاده‌وه‌رییه‌کانی هی‌رشیان بۆ ده‌هینا و ده‌نگی له ژیر خه‌مه‌کانیاندا ون ده‌بوو و، به فرمیسک وشه‌وپه‌نده‌کانی ده‌رده‌بپی. دوا بانگی‌شی نه‌وجاره‌بوو که نه‌میری بپواداران (عومه‌) سهردانی شامی کرد و، موسلمانان لیتی پارانه‌وه که داوا له (بیلال) بکات که ته‌نجا جارێک بانگیان بۆ بدات. نه‌میری بپواداران (بیلال) ی بانگ کرد، له‌کاتی بانگدا داوای لیکرد که بانگی بۆ بدات.. (بیلال) چووه‌ سهر و بانگی دا.. هه‌موو نه‌وه‌وه‌لانه‌ی که پیغه‌مبه‌ریان بینیبوو بیلال بانگی بۆ ده‌دا ده‌ستیان کرد به‌ گریان.. به‌جۆرێک گریان که پیشتەر هه‌رگیز وا نه‌گریاون.. (عومه‌) له‌هه‌موویان زیاتر ده‌گریا..!!

* * *

بیلال هه‌روه‌ک ده‌بویست به‌ جه‌نگاوه‌ری له‌شام کۆچی نوایی کرد.. نه‌مۆش له‌ژیر خاکی نیعه‌ش‌قدا نیسکی پیاوێک شاردر اووه‌ته‌وه که له‌ مه‌زنترین پیاوانی مرقّایه‌تییه له‌ خۆراگری و دامه‌زداویی له‌سه‌ره‌قیده و باوه‌پ..

عبدلہی کوہی عومہ ر

کوٹہ وری فوہہ مار

له تر ټپکي ته مېنی دريژيدا هاته گډ ووتی:

(به يعمتم دا به پښه مېری خوا ښکاري.. تا نه مړوش نه شکاندووه و نه گړپومه.. هر گيزيش به يعمتم به ناشوويکار نه داوه .. هيچ به وادار ټکيشم له گړه کيدا رانه چله کاندووه)..
 هم وشانه پوخته ی باوه پيښکړای ژيانی پياوچا کيکه که زياد له هه شتا سال ژياوه و،
 سه رتهای په يوه ندي کړدنیشی به نیسلام و پښه مېره وه له ته مېنی سيازده ساليده بوو،
 کاتيک له گال باوکيدا هات بډ غه زای بهر، به و نوميده ی که له نيرو موجهيداندا جتيگايه کی
 هه بيت، گه پښه مېر ښکاري له بهر که می ته مېنی نه يگيږايه ته وه..
 له و روزه وه.. به لکو بهر له و روزه کاتيک له گال باوکيدا کڅچی کړد بډ مه دينه..
 په يوه ندي هم منداله، که زور زوو پياوته تيډا به درکه وت، به پښه مېر و نیسلام وه ښکاري
 دهستی پيکړد..

تا له و ساته وه تا نه و روزه ده گړپته وه بډ لای په روه رديگاری، له ته مېنی هه شتا و پيښ
 ساليده، له هر کويدا پيی بگه ين کولته دهري و توبه کاری تيډا به دی ده که ين، که هينده ی
 تاله موويه که له ريښاره کی لاندات و، له و په يمانه ی که داويه تی پاشگه ز نابيته وه، هر
 به لينيکيشی دايبت به که م سه يری ناکات.

لاينه سه رنج راکيشه ره کانی (عبداللہ کوپي عومر) زډن.

زانينه کی و، خاکه پایي و، سه قامگري ويژدان و ريښازی و، سه خاوه تی و،
 پاريزگاری (ورغ) و، به رده وامي له سر پرستش و راستگويی ده سترگنی به پيشه نگووه..
 به هه مو نه و چاکه و خه سلته تانه، (نيين عومر) که سایه تيه به هيژه کی و، ژيانه بيگه رده
 راستگويانه کی زاخا و دابوو..

له (عومری کوپي خه طب) ی باوکيه وه چاکه ی زور فیر بوويوو، له گال باوکيشيدا
 له پښه مېره وه تيکپای چاکه و مه زنيه کان فیر بوو..

وه کو باوکی نيمان هينانه کی به خوا و، پښه مېر، چاک بوو، پاش نه وه ش چاوديري کړدن
 نه و بډ هه ناگواه کانی پښه مېر مایه ی سه رسو پمانی عاقله ندان بوو..
 نه و سه يری ده کړد، بزانی پښه مېر له هه موو کارنگدا چی ده کړد، نه ميش به وردی و
 ملکه چيپه وه لاسایي ده کړد وه.

بډ نمونه ليره دا پښه مېر ښکاري نوږی ده کړد.. نيين عومریش له هه مان جتيگه دا نوږی
 ده کړد..

له ویشدا، پیغمبر ﷺ به پټوه ده پاپایه وه، ئیښ عومریش به پټوه ده پاپایه وه.
یان له ویدا پیغمبر ﷺ به دانیشتنه وه ده پاپایه وه، (عبدالله)ش به دانیشتنه وه
ده پاپایه وه..

تا لږه شدا و، له سهر هم ریځایه روژتکیان پیغمبر له سهر وشتره که ی دابه زی و، دوو
رکات نوږی کرد، (ئین عومر) یش گهر ری بکه وتایه ته سهر هه مان شوین و جی هه مان کاری
نه تمام ده دا..

نه که هه هینده، به لکو ده گڼپنه وه که وشتره که ی پیغمبر له و جیځایه ی نیو مه که ده
دووجار سوپایه وه، به له وهی که پیغمبر ﷺ دابه زی و دوو رکات نوږ بکات، له وانه یه
وشتره که له خوپا وای کرد بیت تا شوینیک بڅو بسازینیت.

به لأم (عبدالله ی کوپی عومر) هه که بگیشته ته شو شوینه دوو جار وشتره که ی
ده سوپانده وه، پاشان دایده نا و.. دواتر دوو رکات نوږی بڅو خودا ده کرد.. ته واو به و
شیوه یه که له پیغمبر ی بینیبوو...!!

هم زور لاسای کردنه وهی پیغمبر له لایه ن (ئین عومر) وه، وای له عایشه ی دایکی
بهواداران کردبوو که له باره یه وه بلیت:

(هیچ که س شوین پټی پیغمبر ی له جیځای خویدا وه ئین عومر هه لنه گرتوه).

ته مه نه دریزه پیروزه که یشی به و خۆشه ویستیه به تینه وه به سهر برد، هه تا وه کو سرده میک
هات به سهر موسلماناندا چا که کاریان ده پاپایه وه:

(خوایه چنده منت هیشته وه (عبدالله ی کوپی عومر) یش بمینیتنه وه، تا شوین پټی
هه لگرم، چونکه بیجگه له و که س له سهر فرمانه کانی سهره تا نابینم)..

* * *

به وهی به هیزی پشکنینی توند و به تینی هه نگاو وابه ستیی به سوننه ته کانی
پیغمبر وه ﷺ، (ئین عومر) هیشته له گڼپانه وهی فرموده له پیغمبر ی خواوه
ده ترسا، فرموده ی نه ده گڼپایه وه تا به ته واوه تی یه که به یه کی پینه کانی له یاد نه بویه.
خه لکانی هاوسرده می ده لږن:

(له نیو هاوه لانی پیغمبر ی خوادا که س نه بو هینده ی (عبدالله ی کوپی عومر) خوپاریز
بیت له زیاد کردن بڅو فرموده یان که مکرده وهی)...!!
به هه مان شیوه زور خوی ده پاراست له هه تا دان...

روژتکیان بپاویک هاته لای بڅو پرسیار کردن، کاتیک پرسیاره که ی ناراسته ی (ئین عومر)
کرد، له وه لأمدا پټی وت:

(هیچ زانیاریم نیه له باره ی نه وهی که تو پرسیاری له باره وه ده که یت)..

پیاوړه که رښت به ریځای خوږه وه... هر که چاند هه نځایک دور که وته وه (نښه عومر) دهسته کانی به خوږی و شادی وه ده خشانده به یه کدا و به خوږی دهوت:

(نښه عومر له باره ی شتی که وه پر سیاری لیکرا که نه ده زانی، وتی نازانم)!

ژوریش ده ترسا له وهی له فه تواداندا نیجتهاد بکات و، هله بیته نیجتهاده کی، سه ره پای نه وهی که نه و بڼه ماکانی ټاینیکي مه زنی په پړه وه کرد، که بڼ نیجتهادی هله پاداشتی که داده نیته، دوو پاداشتی ش بڼ هی ته واو، به لام وهره که ی زاتکردنی له سره فه توادان نه هیشته بو.

هر وه ها دوری ده خسته وه له پله و پایه ی دادوهری.

له و کاته شدا دادوهری ته به رزترین پله و پایه ی ده ولته و کومه لگا بوو، ده ولته مه ندی و ریژ و شکوی بڼ خاوه نه که ی دهسته بهر ده کرد...

به لام (نښه عومر) ی پاریزکار چ پیوه سته کی به ده ولته مه ندی و پله و ریژ و شکو هیه...؟!

ژوریکیان خلیفه (عوسمان) ټ بانگی کرد و داوای لیکر که پله ی دادوهر وه ریگریته، لیبور دنی خواست، (عوسمان) ژوری له گه ل وت، به لام نه و هر سور بوو له سر لیبور دنه که ی...

(عوسمان) لیتی پرسي: سه ریچی فرمانم ده که یت؟؟

(نښه عومر) له وه لامدا وتی:

(نه خیر... به لام پیتم گیشته وه که دادوهری سی جوره...

دادوهری که به نه زانی دادوهری ده کات، نه وه له ناگر دایه...

دادوهری که به پیتی ویست و ناره زوی خوږی دادوهری ده کات، نه وهش هر له ناگر دایه...

دادوهری که ی نیجتهاد ده کات و ده پیکیته، نه وه شیان هر نه وهی بڼ هیه، نه گونا می

له سره، نه پاداشتی هیه...

منیش له بهر خاتری خوا داوات لی ده که م بمیوریت له وه رگرتنی نه و کاره)...

(عوسمان) لیتی بورا، به لام پاش نه وهی که په یمانی لی وه رگرت که نه وه بڼ که س

نه گڼیته وه.

چونکه (عوسمان) پله و ریژی (نښه عومر) ی له دلای خه لکیدا ده زانی و، ترسی نه وهی

هه بوو گر پیاوچا کانی ته قوادار به وه رنه گرتنی قازیتی که ی بزانه، شوین و پی نه و بگرن و،

نه و کاته ش خلیفه که سانی ته قواداری بڼ قازیتی ده ست نه که ویت...

رهنگه نم هه لویسته ی (عبداللهی کوپی عومر) وه ک نیشانه ی کی ناچور (سلیبی) دیاریت.

به لام له راستیدا وانیه، نه و که دادوهری نه ده کرد له کاتیکدا نه بوو که که سی دیکه

شایانی نه و شوینه نه بیت، به لکو ژوریک له هاوه له چاک و پاریزکاره کانی پیغه مبهری خوا له

ژياندا بوون و، هندیکیان سره قالی کاروباری دابوهری و فتهوا دان بوون..
 هـروهـها دور که و تنه وهی (ثین عومـهـ) یش نه بووه هـزی له کارکه وتنی کاروباری
 دادوهریتی، یان بکه ویتنه دهست نه و که سانهی شیایو نین...
 به لکو نه وه های پی باشر بوو له گه ل دهرونی خؤیدا بمینیتنه وه و، به گوپراهلی زیاتر و،
 په رستشی زؤتر که شهی پی بدات و پاکی بکاته وه..
 هـروهـها له سرده مهی ژيانی نیسلاداد، دنیا به رووی موسلماناندا والا بوو، سه روهت و
 سامان به سهریاندازا بوو، پله و پایه و نه میرایه تی زؤر بوو بوو..
 گومپایی سه روهت و سامان و پله و پایه له دلی هندی بپوادار نزیك بووه وه، نه مه وایکرد
 که چه ندین هاوهلی پیغمبر، له نیویانداندا (ثین عومـهـ)، نالای به ره لستی کردنی نه و
 گومپاگردنه به رز بکه نه وه و خؤیان بکه نه نمونهی دنیا نه ویستی و پاریزکاری و دور
 که و تنه وه له پله و پایه ی به رز و، شکاندنی ناشووب و گومپاگردنه کی...
 * * *

له راستیدا (ثین عومـهـ) هاوهلی شهو بوو، تییدا هـلده ستایه وه و شه ونویژی ده کرد و..
 هاوپزی به ره به یان (سحر) بوو، به گریان و پاپانه وهی لیخوشبون به سهری ده برد...
 له لاویدا خه و نیکي بیني، راه و لیکدانه وهی پیغمبر ﷺ پی نه و خه ونه ی و ابو که شه و
 نویژی کرده نه و په پی نومیده کانی عبدالله و، مایه ی خؤشی و شادیه کانی..
 ده با گوپرا دیرین بقی، خؤی خه ونه که یمان پی ده گپرتنه وه:
 (له سرده مهی پیغمبر خوادا ﷺ له خه وندا بینیم پارچه یه ک ناوړی شم به ده سته وه بوو،
 پی هر جینگه یه کی به هشت بمویستایه ده یردم...
 بینیم دور که س هاتن پی لام، ویستیان بمبه ن پی ناو ناگر، مه لانیکه یه کیان پی گه یشته
 وتی: مه ترسه، مه شله ژئی، نه وانیش وازیان لی هینام..
 (هـفـصهـ) ی خوشکم خه ونه کی پی پیغمبر ﷺ گپراه وه، نه ویش هـرمووی: (عبدالله)
 چاکترین پیاوه، خؤرگه شه ونویژی ده کرد و زؤریشی ده کرد)...
 جا له و زؤره و تا گه یشته وه خزمه تی خوا، له مال، یان له سه هـر، وازی له شه ونویژ
 نه هینا..
 نه وه بوو نویژی ده کرد و قورنانی ده خویند و، زؤر یادی په روه ردگاری ده کرد... هر که
 گوپی له نایه ته ترسینه ره کانی قورنانه ده بوو، وه کو باوکی فرمیتسک له چاوانی ده بارین..
 (عوبه دی کوپی عومـهـ) ده لیت: زؤرکیان نه نایه ته م پی (عبدالله کی کوپی عومـهـ)
 خوینده وه:

﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا، يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا

وَعَصُوا الرُّسُولَ لَوْ تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا: ده بې چوڼ بې نه گهر نېمه له هر کومه لې هاوښايين په کيکيمان لي هه لېږاردن که بېنه شايهت له سوريان، توښمان کرده شايه تيك له سر نه مانه... نه وي رڼي نه و که سانه ي کافر بوون و به قسه ي پښه مېريان نه کرد، هر ده که نه له گال زه وي ته سخت بکړين و، ناشتوانن هيچ قسه يه که له خوا بشپړنه وه. النساء ۴۱/۴۲.

نهمه وای له (نېن عومه) کرد ده دست بکات به گريان هه تا پيشي به فرميسکه کاني ته پو...

رڼيکيان له نيو براکانيدا دانېشت، نهم نايه ته ي خوينده وه:
 ﴿وَيَلِّ لِلْمُطَفِّينَ، الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ، وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ، أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ، لِيَوْمٍ عَظِيمٍ، يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ: هواره له که م فروشان، نه و که سانه ي به پيوانه شتي له مردم ده ستين، ده شتي هه موويان پي بدنه... نه گهر خوشيان بويان پيوان، يان به کيشانه يان پيدان، لي ي که م ده که ن... ناخو نه وانه نازانن که هه زيندو ده کړينه وه، بې رڼيکي که وړه و گران، نه و رڼيکي که هه موو مېرمن بې ديداري پوره دگاري هه موو دنيا راده وه ستن. المطففين ۱-۶.

پاشان به رده وام نهم نايه ته ي دوپاره ده کرده وه:

﴿يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾...

له که ليدا فرميسک باران ناسا ده هاته خوراي... هه تا له بهر رڼد تاهه زڼوي و گرياني بورايه وه و که وت!!

* * *

سه خاوهت و نونيانه ويستي و پاريزگاريه که ي نه و پيکه وه له هونه ريکي مه زندا کاريان ده کرد، بې پيکهياني باشتين چا که کاني نهم مروفه مه زنه... که رڼي ده به خوشي، چونکه به خشنده بوو...

حه لالي پاکي ده به خوشي، له بهر نه وه ي خو پاريز بوو...

باکي نه بوو له وه ي به خشنده ييه که ي هه ژاري بکات، چونکه نونيا نه ويست بوو!!

(نېن عومه) له و کاسانه بوو که داهاتيکي فراوان و چا کيان هه بوو، رڼي ي ته مه ني بازگانتيکي ده دست پاک و سرکه وتوو بوو... موچه يه که رڼي ي له بيت المال- بې بېر بوويه وه...

به لاه هرگيز نه و ده ستهاته ي بې خوي کونه ده کرده وه، به لکو به ليشاو ده ينارد بې هه ژار و نه دار و که م ده ستان...

نه و هه تا (نه يوي کوي وائي راسي) باسي يه کيک له و به خشنده ييانه يمان بې ده کات و،

هوالتان دداتې که رږښکيان (ثيبن عومر) چوار هزار درهم و قديفه يکې بڼه هات..
 بڼه رږښ دواتر، (نويوي کورې وائل) له بازارې بيني ناليک به قهرز بڼه ولاخه کې ده کړې..
 (نويوي کورې وائل) چو بڼه لای کس و کاره کې و لټي پرسين: باشه دوتنې چوار هزار
 درهم و قديفه يک بڼه باوکی عبدالرحمن (واته ثيبن عومر) نه هات...؟
 وتیان: با...
 وتی: دهی نه مو له بازارې بينيم ناليکې بڼه ولاخه کې ده کړې و پاره کې پي نه بوو.

وتیان: نو دوتنې نه خوت هتا هم مو پاره کې به خشيبه وه، قديفه کې دا به شانیا و
 چوپيه دهر وه... که گه پايه وه نه ویشي پي نه بوو، که له باره يوه پرسيارمان ئی کرد، پي
 وتين: به خشيبه تي به هژارک...!!
 (نويوب) چوپيه وه دهر وه و هردو ددستی دده به يه کدا، هتا گيسته بازارې و چوپيه
 شونښکي به رز و هاواری له خه لکي کرد:
 (نوي ددستی بازگانان...)

چی له دنيا ده کښ، نو وه (ثيبن عومر) و هزاره ها درهمی بڼه دیت و ددیه خشيبه وه،
 بڼه به يانیه کې ناليک بڼه ولاخه کې به قهرز ده کړت...!!؟؟
 به ئی به راستی هر که سيک (محمد) ماموستای بیت و.. (عومر) یش باوکی، که سيکی
 مه زنه، شایانی هم مو مه زنيه کيشه...!!

به خشنده يی (عبداللهی کورې عومر) دنيا نه وستی و خواريزيه کې، هم سې خاصيه ته
 لای (عبدالله) راستيتي پيشه نگی و، راستيتي کورپايه تي ده خسته روو.
 که سيک به راده يه شوين پي پیغمبري خوا ه لگريت، تهنات به و شتره که يوه له
 شونښک راده وه ستيت که رږښکيان پیغمبري بينيو به و شتره که يوه له وي راده ستاوه و،
 بلن: (به لکو شوين پيپه کانی بکه ونه سر شوين پي)..!
 نو که سي له چاکه و ريزگرتن و سرسوپمان به باوکيدا بگاته نو ناستی که که سي تي
 (عومر) به سر دوزمنانيدا سه پاندبوو، چ جای خزم و کس و کار و مناله کانی..
 ده لټم: ناکريت که سيک وابه ستی نو پیغمبره و، نو باوکه بیت ببيت به ندهی سه روه
 و سامان..

سامانی زور و به ليشاو دهاته لای.. به لام ته نها به لايدا تیده په پی و، به ماله کېدا
 ده په پيه وه..

به خشنده يیه کې، یان به چاکه باسکردنی، مايه ی له خوربايي بوون نه بوو.
 پاشان، نو تاييه تي ده کرد به هزار و نه داران.. زور که ميش روويده دا که به ته نها نان
 بخوات.. هر دهبو هتويک.. یان هژارکي له گه لدا بیت.. زور جار سه رکونه ی هندی که له
 کورپه کانی ده کرد، کاتيک ددبيبي دهوله مندانيان داوه ده کرد و، هژارانيان له گه ل خزاندا

نه ده هیڼایه وه، پټی ده وت:

(بانگه‌پشتی تیره‌کان ده‌کن و، برسیه‌کانیش به‌جی ده‌هیلن)...!!
 مه‌ژاران ناشنای سۆزه‌کی بوون و، چیژی چاکه و خۆشه‌ویسته‌که‌یان کردبوو و له‌سه‌ر
 ریڅاکه‌ی داده‌نیشتن، تا بیانینی و له‌گه‌ل خۆی بیانباته‌وه بۆ مال و.. وه‌ک چۆن کۆمه‌له‌ی
 هه‌نگ ده‌وره‌ی گول ده‌دن بۆ مژینی شيله‌که‌ی، ئه‌وانیش ئاوا ده‌وره‌یان ده‌دا!

* * *

له راستیدا سامان له ده‌ستی ئه‌ودا خزمه‌تکار بوو.. نه‌ک فه‌رمان به‌ده‌ست..
 هۆکارێکی پێداویسته‌کانی گۆزه‌ران بوو، نه‌ک بۆ خۆشگۆزه‌رانیو رابواردن.
 سامانه‌که‌شی ته‌نها می خۆی نه‌بوو، به‌لکو هه‌ژارانیش به‌شیکی دیاری کراویان تێیدا
 هه‌بوو، به‌لکو مافیکی وه‌ک یه‌ک که‌هیچی له‌وان جیاوازه‌نیوو..
 دونه‌ی نه‌ویسته‌که‌ی له به‌خشنده‌یه‌ی فراوانه‌که‌یدا هاوکاری بوو... هه‌رگیز خۆی بۆ دونه‌یا
 ماندوو نه‌ده‌کرد و، هه‌ولێ بۆ نه‌ده‌دا، به‌لکو ته‌نها ئه‌وه‌نده پۆشاکه‌ی ده‌ویست که‌ جه‌سته
 دابپۆشیت و، ئه‌وه‌نده خۆراکه‌ش که‌ برسیه‌تی نه‌هێلێت..
 یه‌کێک له‌و برایانه‌ی که‌ له خوراسانه‌وه هاتبوو کراسیکی نه‌رمی جوانی به‌دیاری بۆ هێنا و،
 پټی وت:

—ئه‌م پۆشاکه‌م له خوراسانه‌وه بۆ هێناویت و، چاوه‌کانم رووناک ده‌بن، گه‌ر بیه‌نم ئه‌و جله
 زیرانه‌ت لا بیه‌یت و، ئه‌م جله جوانه بپۆشیت..
 (ئیه‌ن عومه‌) پټی وت: ئاده‌ی پێشانمی بده..
 ده‌ستی لێدا و وتی: ئه‌ری ئه‌مه ئاوڕیشم نه‌...؟؟
 هاوپیکه‌ی وتی: نه‌خێر.. لۆکه‌یه.

(عبدالله) که‌مێک لێی راما، پاشان به‌ ده‌ستی لایبرد و وتی:
 (نا.. له خۆم ده‌ترسم.. ده‌ترسم بمکاته که‌سیکی لوت به‌رز و له‌خۆبایی.. خوداش که‌سی
 لوت به‌رز و له‌خۆبایی خۆش ناوێت)...!!!

رۆژێکیان هاوپییه‌کی کیسه‌یه‌کی پڕی به‌ دیاری بۆ هێنا..
 (ئیه‌ن عومه‌) لێی پرسی: ئه‌مه چی‌یه؟
 وتی: ئه‌مه ده‌رمانێکی زۆر گه‌وره‌یه له عیراقه‌وه بۆم هێناو..
 (ئیه‌ن عومه‌) وتی: باشه ئه‌م ده‌رمانه بۆچی چاکه...؟؟
 وتی: بۆ هه‌رسکردنی خۆراک..

(ئیه‌ن عومه‌) زه‌رده‌خه‌نه‌ گرتی و به‌ هاوه‌له‌که‌ی وت:
 (خواردن هه‌رس ده‌کات...؟؟ من ماوه‌ی چل ساڵه هه‌رگیز تیر خواردم نه‌خواردوه)...!!

نهم پیاووی که ماووی چل ساله له خواردن تیری نه خواردووه، تیر نه خواردنه که ی به هوی نه بوونیوه نه بووه، به لکو به هوی دنیا نویستی و پاریزکاری و، هولدانیوه بوو بق شوین پی مه لگرتنی پیغه مبهه که ی و باوکی..

نو ده ترسا له ووی رژی قیامت پی بگورت: ﴿أَذْهَبْتُمْ طَيْبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا: له ژبانی دنیاتاندا هه موو خوشی و له زه ته کانی خوتانتان دواپی مینا و ته وواتان کردن، به نارهنووی خوتان به و هه موو نیعمه ته پاک و به له زه ته ی هه تانبوو راتان بوارد. ﴿الاحقاف/۲۰

هه ووه ها به چاکی تیگه یشتبوو که له دنیادا میوان و، رتیاره.. له باره ی خویه وه ده یگوت: (له و ته ی پیغه مبهه ی خوا ﷺ وه فاتی کردووه، نه خستم له سه ر خشت داناوه، نه دارخورمایه کم چاندووه)...

(مه یونی کوی مه ران) یش ده لیت: (چووم بق لای (نبین عومر)، هه رچی شتی نئو ماله که ی هه یه خه ملاندم، له نوین و لیتفه و پایخ و.. هه موو نو شتانه ی که تییدا بوو، نرخی هه مووی نهیده کرده سه دره م) !!! نه مهش به هوی نه داریه وه نه بوو.. چونکه (نبین عومر) ده وله مه ند بوو.. به هوی په زلی شه وه نه بوو.. چونکه به خشنده یه کی ده سترکروه بوو.. به لکو نه ووی له بهر دنیانه نویستی و، خن دور گرتن له راپواردن و، پابه ندبوون به رتیاره که یوه له راستگری و پاریزکاریدا بوو..

به راستی (نبین عومر) ته مه نیکي زوی به سه ر برد و، له سه رده می نه مه ویدا ژبا که پر بوو له مال و سامان و زه وی و زار نذر بوو، خوشگوزهرانی زوړبه ی ماله کانی گرتبوه وه، به لکو بلای زوړبه ی کوشک و ته لاره کانی گرتبوه وه.

له گهل نه وه شدا، نه م کپوه پایه بلانده به سه ر به رزی و خوپاگری مایه وه، ره وتی خوی نه گپی و وازی له دنیا نویستی و پاریزکاریه که ی نه هینا.

که باسی به شی دنیا و پیوستیه کانی بکرایه، که نو لپی هه لده هات، ده یگوت: (من و هاوه لاثم له سه ر فرمانیک کق بوو بوینه وه، ده ترسم گه سه ر پیچیان بکه م نه گه م پینان)...

پاشان خه لکه که ی تیده گه یاند که نه و له بهر بیده سه ته لاتی وازی له دنیا نه هیناوه و، هه رنو ده ستی به ره و ناسمان به رز ده کرده وه و ده یگوت:

(په ووه ریدگارا.. خوت ده زانی گه له بهر ترسی تق نه بوايه پيشېپکئی قوپه یشمان ده کرد له دنیادا)...

بە ئێ... گەر لە بەر ترسی پەرەردگاری نەبواوە لەم دۆنیایەدا پێشێرکێی دەکرد و، لە سەرکەوتووەکانیش دەبوو.

بە لێکو پتووستیشی بە پێشێرکێی نەبوو، چونکە دۆنیا بەرەو لای ئەو دەهات و، بە شتە چاک و فریودەرەکانیوە بە شوێنێه دەبوو.

باشە دەبێت چی هەبێت لە پلە و پایەیی خەلیفایەتی زیاتر فریودەر بێت...؟؟
چەندین جار پێشنیار کرا بۆ (ئێبێن عومەر) بە لām ئەو خۆی لادەدا... هەرەشەیی کوشتنی لێکرا گەر پێی رازی نەبێت، ئەو زیاتر رەتی کردەووە و، خۆی ئی لاداد...!!
(هەسن) ت دەلێت:

(کاتێک (عوسمانی کوپی عەففان) کوژرا، بە (عبداللهی کوپی عومەر) یان وت: تۆ سەرورەیی خەلیکیت و، کوپی سەرورەیی خەلیکیت، وەرە پێشەووە تا وا بکەین خەڵک بەیعتەت بدەن...
وتی: سوێند بەخوا من چەند لە توانامدا بێت ناهێتم بەهۆی منەووە دڵۆپە خوێنێک بڕێ...
وتیان: دێیتە پێشەووە، یا لە مالهەکی خۆتدا بکۆژین...
ئەویش قسەکی پێشترتی بۆ نوویارە کردنەووە.

تەماحیان خستە بەری... ترساندییان... بە لām هیچیان ئی هەلنەکراند...!!
نواوتریش... کە رۆژگار دەگوزەرا و، ئاشووب زیادی دەکرد، هەمیشە (ئێبێن عومەر) جێی ئومێد بوو، خەڵکی داکوکیان دەکرد تا پلەیی خەلیفایەتی وەر بگرت و ئەوانیش پەیمانی پێی دەدەن، بە لām هەمیشە رەتی دەکردەووە و رازی نەدەبوو.

ئەم رەتکردنەوویە رەخنەیکە بەرەو رووی (ئێبێن عومەر) دەکێتەووە.

بە لām ئەو بە لێگە و پاساوی خۆی بە دەستەووە بوو.

پاشا کوژانی (عوسمان) ت، باروێخ تێک دەچوو، بە جۆرێک کە مەترسی و خراپیی ئی چاوەڕوان دەکرا.

(ئێبێن عومەر) گەرچی پلەیی خەلیفایەتی وەر نەدەگرت، بە لām رازی دەبێت بەرپر ساریەتیەکی و مەترسیەکانی لە ئەستۆ بگرت، بەو مەرجەیی هەموو مۆسڵمانان بە گوتیارەیی و ویستی خۆیان هەلیبژێرن، بە لām تەنها کە سێک بەزەبیری شمشیر بھێنرێت بۆ پەیمان بێدانی، ئەمە بوو ئەو رەتی دەکردەووە و لەگەڵیشیدا بە خەلیفایەتی رازی نەدەبوو.

لەو کاتەشدا، ئەم کارە لە توانا بە دەرووو... سەرەرای فەزڵەکی و، کۆدەنگی مۆسڵمانان لە سەر خۆشویستن و ریزگرتنی ئەو، بەهۆی فراوان بوونی ناوچەکانی ژێر دەستەلاتیان و، نووریان لە یەک و، ئەو جیاوازیانەیی کە و قەووە نێوان مۆسڵمانان و، کۆدەبوونیە دەستە و کۆمەڵی جیا جیا و، مەترسی جەنگ و، شمشیر وەشاندنی لێدەکرا، هەموو ئەوانە وایان کردبوو کەش ساز و گونجاو نەبێت بۆ ئەو کۆ دەنگییەکی (عبداللهی کوپی عومەر) کۆدەبوویە مەرج...

رۆژێکیان پیاویکی پێگەبەشت و پێی وت: هیچ کەس وەك تۆ بۆ ئومەتی موخەممەد خراب نەبوو..!

(ئێین عومەر) وتی: بۆچی..؟ سوێند بەخوا نەخوێنی کەسیانم پشتوووە، نە پێزی کۆمەڵیانم شکاندوووە، نە هێزیانم پارچە پارچە کردوووە..

پیاوێکە وتی: گەر تۆ ئارەزووت هەبواوە هەمان بەتۆ رازی بوون.

(ئێین عومەر) وتی: حەزناکەم کە بۆم ببواوە، و، پیاویک بێگوتایە: نەخێر، یەکیکی دیکە بێگوتایە: بەئێ.

تەنانت پاش ئێوەی کە رووداوەکان قوناغێکی درێژیان بپێ و، کاروبار بۆ معاویە بەکلا بوویووە.. لە دواى خۆیشی درا بە (یەزید).. پاشان (معاویە)ی دووھەمى کۆپى یەزید لەبەر دۆنیانەویستی پاش چەند رۆژێک لە وەرگرتنى خەلافەت وازی لێهێنا..

هەتا لەو رۆژەدا، (ئێین عومەر) هەر چەندە بەتەمەن بوو، بەلام هێشتا جینگای ئومیدی خەلکی و، ئومیدی خەلافەت بوو.. ئێوە بوو (مەروان) چوو بۆ لای و پێی وت:

— دەستت بێنە پەیمان بەتۆ بدەین، چونکە تۆ سەرورەى عەرەب و کۆپى سەرورەیانى..

(ئێین عومەر) پێی وت: ئێى چی بکەین بە خەلکی رۆژەلات..؟

(مەروان) وتی: لێیان دەدەین هەتا پەیمانت پێ دەدەن..

(ئێین عومەر) وتی: (سوێند بەخوا پێم خۆش نیە کە حەفتا سال تەمەنم بێت و، بەهۆی منووە تەنھا یەك پیاو بکۆژێت)..!!

مەروان لای ئێوى بەجێ هێشت و، لەبەر خۆیەووە ئێم هۆنراوەی دەوت:

إني أرى فتنة تغلي مراحلهما والملك بعد أبي ليلى لمن غلبا

واتە: من ئاشووب دەبینم جێی خۆدەکاتووە و دەستەلات پاش (بیاوکی لەیلا) بۆ ئێو کەسە یە بەسەردا زال بێت.

مەبەستی لە بیاوکی لەیلا (معاویەى کۆپى یەزید) بوو..

* * *

ئێم رەتکردنەوێ لەبەر بەکارهێنانى شمشیر و هێز بوو، وایکردبوو لە (ئێین عومەر) کە هەلوێستی گۆشە گیرى و بێلایەنى لە ئاشووبى چەكدارى نێوان لایەنگرانى (عەلى) و، لایەنگرانى (معاویە)دا وەرگیرێت و، ئێم وشانە بکاتە دروشم و رێبازى خۆی:

(هەرکەسێ وتبێتتى: (حي على الصلاة) بەدەمیووە چووم..

هەرکەسێ وتبێتتى: (حي على الفلاح) وەلامم داوێتووە.

هەرکەسێ وتبێتتى: وەرە بۆ کوشتنى براى موسلمان و، بردنى مالهەكى، وتومە: نەخێر..!!

به لّام له وگړشه گيری و بيلايه نيه يدا، خوار نابيته وه به لای ناپه وادا..
له کاتيکدا (معاويه) نه وپه پي دهسته لاتی هه بوو، (ثيبن عومه) به جورک به رهنګاری کرد،
نښی پښه ياند و شتواندی.. که (معاويه) په يمانی کوشتنی بدات و، هه معاويه ش بوو وتی:
(ګر له نيوان من و خه لګيدا تاله موويه ک مابيت ناميتم بېچريت)!!
رؤژکيان (حه جاج) وهستا بوو وتاری ددها، وتی: (ثيبن زويهير) دهستکاری قورثانی
کردوه!

(ثيبن عومه) بهرپه رچی دايه وه و هاواری ليکود: (دروث کرد.. دروث کرد.. دروث کرد..)
(حه جاج) له دهستی دهرچوو و، نه و کاره له ناکاوه رايچله کاند، له کاتيکدا نه و هه موو شتی
لیی ده ترسی، په يمانی خراپترين سزای به (ثيبن عومه) دا..
(ثيبن عومه) دهستی له رووی (حه جاج) راوه شاند و، وه لّامی دايه وه و، خه لکه کش
سهرسام بوو بوون، وتی:

(ګر نه ووی په يمانت دا به جیي بهيتيت هيچ سهر نيه، چونکه تّ نه فاميکی
سه پيترایو)!!..

به لّام نه و -سهر پای به هيزی و بوپويه کې- تا دوا رؤزی ته منی سور بوو له سهر
نه ووی که له ناشووی چه کداريدا به شی نه بیت، رازی نه ده بوو لای هيچ دهسته يه ک بګریت..
(نه و عاليه ي به راو) ده لیت:
(رؤژکيان له دواي (ثيبن عومه) وه ده پښتم، نه وهستی پی نه ده کردم، گویم ليیو
به خوی دوت:

(شمشيره کانيان خستوته سهر ملی يه کدی، هه يه که نه ووی تر ده کوژی، ده لّين: نه ي
عبداللهی کوپی عومه، دهست بیتنه)!!...؟
کاتيک ده ييینی خوینی موسلمانان به دهستی خویان ده پښی، له داخ و په ژاردها وهخت بوو
بته قی!!..

نه و -هروه که له سهره تاي قسه کانماندا له باره يوه خویندمانه وه-، (هيچ برودار يکی له
کوړه کېدا رانه چله کاندوه)..

خو ګر له توانيدا بوايه شه پ راګریت و، خوین رشتن بوه ستينيت، نه و ده يکرد، به لّام
روداوه کان له و به هيزتر بوون، بويه خوی گړشه گير کرد.

به لّام دلی هه له ګه ل (عه لی) دا بوو. به لکو وه که درده که ویت دلنبايه کېشی له ګه ل نه ودا
بوو، ته نانت ليی ده ګپړنه وه که له دوا رؤزه کانی ته منيدا وتويه تی:

(داخ و که سهر بقی هيچ شتيک ناخوتم که له دنيادا له دهستم چووييت، ته نها بقی نه ویت
که له ګه ل (عه لی) له دوی دهسته هه لکه راوه کان نه چه نګام)!!..

نو کاته ش که ناماده نه بوو له گال نیمای عیدای بیت که له سره حق بوو، هه قیش له گال نه ودا بوو، نو کاره ی بق هه لاتن یان دهریاز بوون نه بوو.. به لکو ره تکرینه وهی هه موو جیایمی و ناشوویه که بوو، بق حق دوور خستنه وه له کوشتریک که له نیوان موسلمان و هاوه لپرستدا نیه، به لکو له نیوان موسلمانان دایه، هه ندیکیان هه ندیکی دیکه یان ده خن..

نوه شی به ته وای روون کردوته وه، کاتیک که (نافع) لئی ده پرسیت:

نهی باوکی عبدالرحمن، تق کوپی عومریت و، هاوه لی پیغمبره ی خویات ﷺ و، تق ولو.. تق و... باشه چی ده ست دهرگړی له کاره دا- واته له پشتیوانی کردنی عمل دا-؟؟

پتی وت: (نوه ی ریگریم ئی ده کات نوه یه خوی گه وړه خوینی موسلمانن له سره حرام کردوم، خوی گه وړه هه رمویه تی:

﴿وَلَقَالُوا لَهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ...﴾ له گه لیان به ننگن تا نازاوه بنه ب بیت و ناین هه بق خوا بیت. البقره/۱۹۳.

نیمه ش به جیمان هیئا و، شه پی هاوه ل پرستانمان کرد هه تا ناینی خوا سه رکه وت، به لام نه مړی، له بهر چی به ننگین..؟؟

نوه کاته من جه ننگم، که عبه له گوشه یه وه تا درگاه ی پړپړو له بت، هه تا خوی گه وړه خاکی عهره ی ئی پاک کرده وه...

جا باشه نه مړی که سیک بکوړم که ده لیت: (لا اله الا الله)!!

نهمه بقوون و، پاساو، بیرپای نه بوو..

که واته حق دوور گرتنی نه و له کوشتر و به شداری نه کردنی تیتدا، هه له اتن یان ناجوړی (سلبی) نه بوو، به لکو ره تکرینه وهی جه ننگی ناوخری نیوان بهروداران و، بهر زکرینه وهی شمشری موسلمان بهرووی موسلماندا بوو..

(عبداللهی کوپی عومر) زقر ژبا.. نه و روژانه ی بینی که دهروازه کانی دنیا بهرووی موسلماناندا کرایه وه و، سه روت و سامان زیادی کرد و، پله و پایه زقر بوو و، چاوچنؤکی و ناره زووه کان گه وړه ده بوون..

به لام توانا دهروونیه گه وړه که ی، پیکهاته ی سه رده می گړپی...!! سه رده می چاوچنؤکی و سامان و ناشوویی، لای نه و کرده سه رده می دنیا نه ویستی و، پاریزکاری و، ناشتی و، نه و کولنه دهره توبه کاره به هه موو دنیایی و خوا پرستی و بهرزیه کیه وه به سهری برد و، هه رگیز به سه ر سروشته دهرونیه باشه کیدا زال نه بوو که نیسلام له روژانی مرن و بهرزی یه که میدا داپشتبوو و پاکي کردبووه وه..

له گال سه رده تای ده ست لاتی نه مویدا سروشتی ژبان گورا، هیچ دهروازه یه که نه بوو بق دهریاز بوون له و گورانه و.. نه و سه رده مه بوو بووه سه رده می فراوان بوون له هه موو شتیکدا..

فراوان بوونیک که تنها چاوچنځکی دهولتی نه گرتبوه و بهس، به لکو چاوچنځکی کړمه ل و تاکه کانیښی گرتبوه.

له نیوهندی دهریای سرنج راکښان و، جوش و خرڅشی سرده می شهیدابون به رووکاری فراوانخواری و، دستگوت و، خوځشیه کانی، (ثین عومه) له گه ل چاکه کانی خویدا ده ژیا و، بهردهومی له سر بهر دان به پیشکه وتنی رځی مهنی له هه موو نه وانه سرقالی کړدبوو.. له راستیشدا نه و له پتویستیه کانی ژیا نه پایه بهرزه که ی نه وندوی به دست هینا بوو که به ثاوتیه ووه بوو، هه تا هندی که له هاوسرده مه کانی له باره یوه ده لئین:

(ثین عومه که مرد، وهک (عومه) وایو له چاکه دا.)

به لکو له بهر سر سامیان به تیشکی چاکه کانی، ده یانویست که چاکه کانی نه م له گه ل (عومه) ی مهنی باوکیدا به راورد بکن، ده یانوت:

(عومه له سرده می کدا بوو هاو شیوه ی هه بوو، به لام ثین عومه له سرده می کدا ژیا هاو شیوه ی نه بوو)!!

نه مهش زیاده پویه که شایسته یی (ثین عومه) لیخو شېوونی بق ده خوازیت.. به لام (عومه) له گه ل هیچ که سدا به راورد ناکریت و.. زور دووره له وه ی که له هه موو سرده مه کاندای نمونه ی هه بیت..

له سالی هه فتاوسنی کړچیدا... خوړ بهر و ناوا یوون ده چوو، په کیک له که شتی هه میښه یه کان خوی پیچایه ووه، بهر و جیهانه که ی دیکه و لای په روهر دگاری رویش، که جهسته ی نوایه مین نوینه ری روژانی وه ی - له مه که و مه دینه ی - له گه ل خویدا هه لگرتبوو، که نه ویش - عبداللهی کوپی عومه - بوو.

---

۱ نوایه مین هاو ل کړچی دوا ی کړد بیت - نه نه سی کوپی مالیک ﷺ - بوو، که له به سره وه فاتی کرد، له سالی نه ووه و یه کی کړچیدا، یان ده لئین له سالی نه ووه و سنی کړچیدا وه فاتی کړدبوو.

سعد کوری بی بی و قاص

سیرہ دہشتیں بروند

نو هووالانتهی سه بارهت به هیرش و ده ست درژییه کانی هیزه چه گداره کانی فارس بق
سر موسلمانان و.. جهنگی (جسر) که له تنها رژیکا چوار هزار شهید بوونه قوریانی و..
شکاندنی خه لکی عیراق بق نو به لاین و په پمانانهی له سریان بوو، گه یشته نه میری بپواداران
(عومری کوپی خطاب) نیگه رانی کردبوو..

بویه بپاریدا که خوی به رو نه وی بپوات و له جهنگی یه کلاکه ره وه دا دژ به فارسه کان
سه په رشتی سوپای موسلمانان بکات...
نه وه بوو له گه ل کومه لیک له هاوه لانیدا به پی که وت و (علی کوپی نه بو طالب) ی کرده
جیشینی خوی له سر مه دینه..

به لام هیشتا له مه دینه دور نه که وتبوه وه، هندیک له هاوه لانی وایان پی چاک بوو که
بگه پیتوه و، بق نه م کاره گرنگه هاوه لیکي دیکه راسپیژت له بری خوی..
نه م بق چونهش (عبدالرحمنی کوپی عوف) هینایه ناروه و، رایگه یاند که ژیا نی نه میری
بپواداران به و جوره بخریته مه ترسییه وه له کاتیکا که نیسلام له رژیگاری یه کلابونه وه یدایه،
کاریکی دروست نه..

(عومری) فره مانی دا که موسلمانان کڅ بینه وه بق راویژ و بانگی نویژی به کومه ل(الصلاة
الجامعة) کرا و (علی کوپی نه بو طالب) یش بانگکرا، نویش له گه ل هندیک له خه لکی مه دینه دا
به رو نه و جیگایه ریشت که نه میری بپواداران و هاوه لانی لی بوو.. بیروپا به وه گه یشت که
(عبدالرحمنی کوپی عوف) بانگه شهی بق ده کرد و، ناماده یوان بپاریاندا که (عومری)
بگه پیتوه بق مه دینه و، سر کرده یه کی دیکه له نیو موسلماناندا بق روپه پوویونه وه ی
فارسه کان هه لبرژیت..

نه میری بپوادارانیش هاته سر نه و رایه و، له هاوه لانی پرسى:

—پاشه کیتان پی چاکه بینیرین بق عیراق؟؟

بق که میک بیده نگ بوون و بیریان کرده وه...

پاشان (عبدالرحمنی کوپی عوف) هاواری کرد: دژیمه وه...!!

(عومری) وتی: کی پیه...؟

(عبدالرحمن) وتی:

(شیر له هه لمهت بردندا.. سه عدی کوپی مالیکی زوه ری..)

موسڵمانانیش پێشنیاره‌که‌یان به‌لاوه‌ په‌سه‌ند بوو، ئه‌میری یه‌واداران ناردی به‌دوای (سه‌عدی کوپی مالیکی زوه‌ری) دا - که (سه‌عدی کوپی ئه‌بو وه‌قاص) ه‌ - و کردیه‌ ئه‌میری عێراق و، فه‌رمانده‌ی سوپا..

ده‌بی ئه‌و که‌سه‌ که‌ی بێ که (شێره‌ له‌ هه‌لمه‌ت بردندا)؟! ..
ده‌بی ئه‌و که‌سه‌ که‌ی بێت گه‌ر به‌اتابایه‌ بۆ لای پێغه‌مبه‌ر ﷺ و، ئه‌ویش له‌نیۆ یاوه‌رانیدا بوایه‌، سلۆی لێده‌کرد و قسه‌ی خۆشی له‌گه‌ڵ ده‌کرد و ده‌یفه‌رموو:
(ئه‌مه‌ خالی منه‌ .. ده‌ی بایه‌ که‌ک له‌ نیۆه‌ش خالی خۆیم نیشان بدات)!! ..
ئه‌و پیاوه‌ (سه‌عدی کوپی ئه‌بو وه‌قاص) ه‌... باپیره‌ی (ئوه‌بیی کوپی مه‌ناف) ه‌... مامی خاتوو (ئامینه‌) ی دایکی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ..
له‌ته‌مه‌نی خه‌فده‌ سالی‌دا موسڵمان بوو، موسڵمان بوونه‌که‌شی ژۆر زوو بوو، له‌ باره‌ی خۆیه‌وه‌ ده‌دوێت و ده‌لی:

(...رۆژگارێک بوو من سێیه‌کی ئیسلام بووم)!! ..

واته‌ ئه‌و سێیه‌مین که‌سی سه‌ره‌تا بوو که‌ به‌ره‌و ئیسلام هاتن.
له‌ رۆژانی سه‌ره‌تادا که‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ باره‌ی خودای تاک و ته‌نهاوه‌ ده‌دا و، مژده‌ی ئابینی نوێی با‌لو ده‌کردوه‌، به‌ر له‌وه‌ی که‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ مالی (ئه‌رقه‌م) بکاته‌ په‌ناگه‌ بۆ خۆی و ئه‌و هاوه‌لانه‌ی که‌ باوه‌ریان پێی هێنا‌بوو، (سه‌عدی کوپی ئه‌بو وه‌قاص) ده‌ستی په‌یمان‌دانی بۆ پێغه‌مبه‌ر ﷺ درێژ کرد..

له‌و باره‌یه‌وه‌ کتێبه‌کانی سه‌ری‌رده‌و می‌ژوو بۆمان ده‌گێر‌نه‌وه‌ که‌ ئه‌و په‌که‌ک بوو له‌و که‌سانه‌ی به‌هۆی موسڵمان بوونی (ئه‌بو به‌کر) و له‌سه‌ر ده‌ستی ئه‌و موسڵمان بوون..
بۆی هه‌یه‌ له‌و رۆژه‌دا له‌گه‌ڵ ئه‌وانی تر که‌ ئه‌بو سه‌به‌ه‌ کره‌ناعه‌تی پێهێنان موسڵمان بوونه‌که‌ی راگه‌یانده‌ی، که‌ ئه‌وانیش (عوسمانی کوپی عه‌فان) و، (زویه‌یری کوپی عه‌وام) و، (عبدالرحمنی کوپی عه‌وف) و، (طه‌له‌عی کوپی عبیده‌الله) بوون..
ئه‌مه‌ش پێ له‌وه‌ ناگه‌یت که‌ پێشتر به‌نه‌ینی موسڵمان بووبێت..
له‌ راستیشدا (سه‌عدی کوپی ئه‌بو وه‌قاص) سه‌روه‌ری ژۆری هه‌یه‌ که‌ ده‌توانیت پێیان‌وه‌ بنازیت و شانازیان پێوه‌ بکات..

به‌لام ئه‌و ته‌نها به‌ دوو چاکه‌ی گه‌وره‌ له‌ چاکه‌کانی شانازی ده‌کرد..
یه‌که‌میان: یه‌که‌مین که‌سه‌ له‌ پێتاوی خوادا تیر و پمی هاویشته‌ی..
دووه‌میش: ئه‌و تاکه‌ که‌ سێکیشه‌ که‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ دایک و باوکی خۆی به‌قوربان کردبێت، ئه‌وه‌ بوو له‌ رۆژی (ئوحود) دا پێی فه‌رموو:
(تیر به‌هاوێژه‌ ئه‌ی سه‌عد .. دایک و باوکم به‌قوریا‌نت بێ)..

به لې.. نو هه میښه شانازی بهو دوو به خشخشه مه زنه ده کړد و، سوپاسگوزاری خوا بوو له سهریان و دهیوت:

(سویند به خوا.. یکه مین پیاوم له نټو عه رېدا که له پټناوی خوادا تیری هاویشتبې)..

(علی کوږی نه بو طالب) یش ده لیت:

(هر گیز گویم ټی نه بووه پټغه مېر ښاد دایک و باوکی بکات به قوریانی هیچ کهس جگه له (سه د)، گویم ټی بوو له رڼی (نوحود) دا ده یفه رموو:

(سه د تیر بهاوږډه.. دایک و باوگم به قوریانت بی)..

به راستی (سه د) یش یه کیڅک بوو له نازاترین سوارچاګانی عه رب و موسلمانان و دوو چه کی هه بوو.. رمه کی و.. نزاګانی..

له جهنگدا تیری بڼ هر نورمنځک بهاویشتابه ده بیټکا.. هر پارانه وه و نزابه کیښی بگردایه خوا گیرای ده کړد..!!

خوی و، هاوه لانیښ، هڅاری نه وه یان بڼ پارانه وه یه کی پټغه مېر ښاد بڼی ده که پانده وه.. نه وه بوو رڼنکیان پټغه مېر ښاد شتیکی ټی بینی دلخړش و به خته وه ری کړد، نه م پارانه وه و هر گیراوه ی بڼ کړد:

(په روه ردگار هاویشتنه کی راست رهو بکه و.. نزاګانی گیرا بکه)..

به جزره له نټو برا و هاوه له کانیدا ناسرابوو که پارانه وه ګانی وه ک شمشیری بره وان، خویشی له کارو کړده وه ی خویدا ههستی به وه بوو، بڼیه دعای له کهس نه ده کړد ته نها ده یدایه ده ست خوا.

له و باره یه وه (عامری کوږی سه د) ده گڼپټه وه:

(سه د) پیاوکی بینی جنټوی به (علی) و (مله لحه) و، (زوبیر) ددها، ریگری ټی کړد، به لام پیاوه که وازی نه هیتا.

سه د پټی وت: که واته دعوات ټی ده که م.

پیاوه که وتی: ده بینم وه که نه وه ی پټغه مېر بیت هه په شهم ټی ده که یت..!!

سه د رښت و ده ست نوږځی گرت و دوو رکات نوږځی کړد، پاشان ده سته ګانی به رزکړده وه و وتی: خودایه گهر ده زانی نه م پیاوه جنټو به که سانیک ده دات که پیشتړ چاکه یان لای ټو هه بووه و جنټو پډانیشیان رقت هه لده سستینی، نه وای بیکره په ند و عیبره ت...

ته نها ماوه یه کی کورتی به سهردا تیپه پی.. هه تا رڼنکیان خوشتریک له مالیکه وه هاته ده ری و به هیچ نه گیراوه وه و که وته نټو قهره بالنی خه لکه وه -وه که نه وه ی بڼ شتیګ بکه پټ-، پاشان په لاماری پیاوه جنټوده ره که ی دا و خسته ی ژیر قاچه ګانی و، که وته سهری هه تا مرد...!!

له راستنېدا هم دیارده یه، گیان ناسکی و بیګه ردی و، راستنېتی دنیایی و، قولی دلسوزی
 نه و ده خاته روو.

به راستیش .. سه عد .. گیانه که ی نازاد و .. د لنیاییه که شی پته و .. دلسوزیه که شی قول
 بوو ..

همو کاتیکش به پارووی حه لال پشتگیری ته قوای خوی ده کرد، هه رده م سوور بوو
 له سر ره تکرندو هی هر دره میګ که جیګی گومان بوو بیت ..

(سه عد) نه وندهش ژیا .. هتا گیشته نه و هی له ده وله م ندرتین که سانی نیو موسلمانان
 بیت، نه و رژه یش که مرد سه روهت و سامانیکي چاکی له پاش به جیما .. له گه ل نه و شدا که
 زوری سامان و حه لالیتی، زور که م پیکه وه ریګه که ون، نه و لای (سه عد) کز بوو بوونه وه و ..
 خوا زوری حه لال و .. چاکی پېدا بوو ..

به راستیش (سه عد) ﷺ له هونه ری مال به خشیندا ماموستا بوو، هه روه ک چوڼ له هونه ری
 ده سته و تندا ماموستا بوو ..

توانای نه و له کزکړندو هی مالی حه لالی پوخت و بی خه وشدا، هاوتا - بګره به رزتریش -
 بوو له توانای به خشینی له پېناوی خوادا ..

له حه جی مالئاواید، نه و له گه ل پیغمه مبرخوا دابوو له وی نه خوش که ووت، پیغمه مبر ﷺ
 چوه سهردانی، (سه عد) لئی پرسى:

(نه ی پیغمه مبری خوا ﷺ .. من خاوه ن سامانم و .. ته نها کچیکم هه یه میراتګرم بی ..
 ده کړی دوو له سی به شی سامانه که م بګه مه خیر ..؟

پیغمه مبر ﷺ فرمووی: نه خیر ..

وتم: نه ی نیوه ی ..؟

پیغمه مبر ﷺ فرمووی: نه خیر ..

وتم: نه ی سټیه کی ..؟

پیغمه مبر ﷺ فرمووی: به لی .. سټیه کیش زوره .. تو ګر میراتګره کانت به ده وله م ندی
 به جی به یلایت .. چاکتره له و هی به هزاری به جییان به یلی و چاویان له ده سستی خه لکی بیت،
 تو هر شتیګ له پېناوی خوادا بیه خشیت پاداشتی خویت لی ده ست ده که ویت، ته نانه ت
 پارویه کیش که ده رخواړدی خیزانه که تی ده ده پت) ..

نوا تر (سه عد) هر ته نها باوکی کچیک نه مایه وه و .. خوی ګوره پاش نه و نه و هی دیکه ی
 پی به خشى.

(سه‌عد) له ترسي خوا زړه ده‌گړيا..

نه وهر کاتيک گوټي له پټفهمبر ﷺ بوايه ناموزگاريان ده‌کا و، بزيان دده‌وي، چاوه‌کاني پر له فرميسک دهبوون، تا ده‌گه‌شته نه‌وه‌ي فرميسکه‌کاني کوشي ته‌ي بکات.. له راستيشدا پياويک بوو که نيمه‌تي سرکه‌وتن و رازي بووني پي به‌خسرا بوو.. رږزيکيان، له کاتيکا که پټفهمبر ﷺ له‌گه‌ل هاوه‌له‌کانيدا دانيشتبوو، چاوي بريپوه ناسق وه‌ک که‌سي گوټي له چرپه و په‌نهانيک بگري، پاشان سره‌رجي روخساري هاوه‌له‌کاني داو فرموي:

(نيستا پياويکي نه‌هلي به‌هشت ديت بق لاتان)..

هاوه‌لانيش سره‌رجي هه‌موو کوچه و لايه‌کيان دده‌ا تا به‌بينيني نه‌و که‌سه به‌خته‌وه‌ره سره‌فرازه خوښه‌خت و شاد بين..

پاش ماوه‌يه‌کي که‌م، (سه‌عدی کوپي نه‌بي وه‌قاص) هات بق لايان. له‌دواي نه‌وه (عبداللهی کوپي عمری کوپي عاص) خږي که‌يانده لاي و زړه به‌تکاوه ليتي پرسى که نه‌و کار و په‌رستشانه‌ي پي بلټت که له خواي که‌وره‌ي نزیک ده‌کاته‌وه و، نه‌وي وا ئي کړوه شاياني نه‌و پاداشت و، مژده‌يه بيت.

(سه‌عد) پټي وت:

(هيجي زياتر نيه له‌وه‌ي که هه‌موومان پټي هه‌لده‌ستين و ده‌په‌رستين..)

بيجکه له‌وه‌ي که من هيج رق و کينه‌يه‌ک به‌رامبه‌ر به‌موسلمانان هه‌لناگرم).

تا نه‌ويه (شيري هه‌لته‌به‌ر) هه‌روه (عبدالرحمنی کوپي عوف) پټناسه‌ي کړد..

تا نه‌مه نه‌و پياوه‌يه که (عومر) هه‌ليبارد بق رږزي مه‌زني (قادسيه)..

له راستيشدا هه‌موو چاکه‌کاني نه‌و له‌به‌رده‌م به‌رچاو رووني نه‌ميري باوه‌پدرارانددا دده‌ره‌وشايوه له کاتيکا که بق نا‌په‌ه‌تترين چالاکی که روويه‌پروي ئيسلام و موسلمانان دده‌پوه‌وه هه‌ليبارد.

نه‌و دوعاي گيرا بوو.. گهر داواي سرکه‌وتن له خوا بکات پټي ده‌به‌خشيت.

نه‌و خواردن پاک و.. زمان پاک و.. ويزدان پاک بوو..

نه‌و په‌کتيک بوو له نه‌هلي به‌هشت.. هه‌روه‌ک پټفهمبر ﷺ پيشبيني کړد.

نه‌و سوار چاکی رږزي به‌ر و.. سوار چاکی رږزي نوحود و.. سوار چاکی هه‌موو ديمه‌نيک بووه که له‌گه‌ل پټفهمبري خوادا ﷺ بينبټتي..

چاکه‌يه‌کي نيکه‌ي، که هه‌رگيز (عومر) له‌يادي ناچيت و بي‌تاگا نيه له گرنګي به‌ها و جيگاي له نيو نه‌و تاييه‌تمه‌نديانه‌دا که پټويسته هه‌بيت له هه‌موو نه‌و که‌سانه‌دا که روويه‌پروي کاري مه‌زن ده‌بنه‌وه، نه‌ويش باوه‌په‌ويه‌تي..

هروه ما (عومر) هرگیز هوالی (سعد) له گال دایکی له یاد ناچیت، له ورژده دا که موسلمان بوو و شوینی پیغمبر ﷺ کهوت..

نو کاته ی که هه موو هه وله کانی ریگری کردن و پاشگه زکردنه وی له سر ریگی خوا بی تا کام بوو.. دایکی په نای برده بهر هژکاریک که بن گویمان بوو له وی گیانی (سعد) شکست ده هیئت و ده یگپړته وه بۆ سر بت په رستی خرم و که سه کانی..

دایکی ده ست هه لگرتنی له خواردن و خواردنه وه راگه یاند، هتا (سعد) ده گپړته وه سر ثانی باووباپیر و نه ته وه که ی و، بهوپه ی سه ختی له سر مانگرتنه که ی برده وام بوو تا ته واو شه که ت بوو..

نو هه موو و سه عدیش هر گوئی پسی نه ده دا و، نیمانه که ی خوی به هیچ شتیک نه ده گوپییه وه، نه گره یش نو شته زیانی دایکی بیت..

له کاتی که دا له مردن نزیک بوو بوویه وه، هه ندیک له خرم و که سه کانی بردیان بۆ لای دایکی تا سه رنجی مالتاوا یی لای بدات، بهو ئومیده ی به بیینی دایکی له سه ره مرگدا دلی نه رم ببیت..

(سعد) رۆشت و.. دیمه نیکی بیینی که به ردی ده تاوانده وه.. به لام نیمانی نو به خوا و پیغمبره که ی ﷺ له بهرد و بۆلا پته وتر بوو، دم و چاوی برده پی شه وه له روخساری دایکی و هاواری لیکرد تا ببیستی: (دایه بزانه، سویند به خوا.. گهر سه د گیانت هه بیت و، یه که به یه که دره یچیت، واز له م ناینم نا هینم بۆ هیچ شتیک..

ده تۆش که یفی خۆته، ده خۆی یان ناخۆی)!!
دایکی وازی له مانگرتنه که ی هینا و.. نیگا هاته خواره وه و ده ستخۆشی هه لوسته که ی (سعد) ی کرد و، پشتگیری کرد، ده فهرموت:

﴿وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا﴾: نه گهر هانیا ن دای هاوه لپه رستیک بۆ من پرپار بده ی که زانپاریست پیسی نیه، له وه دا گوپرا به لییان مه که. (العنکبوت/۸).

نهی به پاستی نه مه (شیری هه لمت بهر) نیه..؟؟
که واته با نه میری بروداران ئالای (قادیسه) بداته ده ستی و، با تیربارانی زیاد له سه د هزار جهنگاوه ری مه شق پیکراوی کۆبووه وی فارسی پی بکات، که به ترسناکترین تفاق ی جهنگی نو سه رده مه وه چه کدار کرابوون.. زیره کترین عه قلی جهنگی نو سه رده مه و، فیلبازترین که سیان سه رکردایه تی ده کرد.

به لی.. بۆ لای نه وان به له شکره سامناکه کانپانه وه، (سعد) ته نها به سی هزار جهنگاوه ری.. رم به دهسته وه.. ته نها رم و بهس.. به ره و روویان ده بیتنه وه.. به لام له دلیاندا

وېستی هم ټاينه نوښه به وپېږي نيمان و، په رښي و، تازه زوومېندی و دلخوشي بهرو مردن و، شهيد بوون هيه...!!!

هر دوو لا به يک که يشتن...

به لام... نا... هېشتا به يک نه که يشتوون...

(سعد) له وې چاوه پوانی رښوینې و ناموزگاری نه میری بروداران (عومر) دهکات...
نوهش نامه ی (عومر) به و و فرمانی پندهکات که بگنه (قادیسه) که دهرواه ی فارسه و، په یامی رووناکي و رښوینې ددات به گویدا:
{نه ی (سعدی کړی وهیب)...!!}

له خوبایي نه بیت گروتر: خالی پښه مېری خوا و هاو له یی، چونکه ره چله که له نیوان
خوا ی گوره و بهنده دا نیه تنها به ملکه چی و گوړپایه لی نه و نه بیت... خه لکیش پایه بلند و
بی پایه لای خدا وک یه که... په رور دگاریان خواجه و، نهوانیش بهنده ی نه و... به وې
له ش ساغی و به یزیزیان ریزدار دهن و، به وې گوړپایه لیه و پاداشتی لای خودایان دهست
ده که ویت...

سرنج بده نه و ری و شوینې که پښه مېری خوات ﷺ له سړی به دی کرد، له و روزه وې
نیزدرا و تا نه و ساتی لیمان جیا بوویه و، پابه ند به پیوه ی، چونکه به پاستی نه و ری و
شوینی ته واه...}

پاشان پیی ده لیت:

{له باره ی ه موو کاروباریکانه وه نامه بې بنووسه... چون داده بزن...؟ دوزمنتان
ده که ویت که کویتانه وه... به وې نامه کانتنه وه وام لی بکه، وک نه وې ته ماشاتان بکه م
وابی...!!}

به مجوره (سعد) نامه بې نه میری بروداران دنوسیت و باسی ه موو شتیکی بې دهکات،
هتا وخته بگاته نه و راده ی که شوین و ه لویتستی ه موو سهریازیکی بې دیاری بکات...
(سعد) له (قادیسه) داده بزیت، فارسه کانیش به گل و سوپاوه کډه بته وه، به جوری که
پیشتر واکونه بونه ته وه، روسته میش که ناودارترین و مترسیدارترین سه رکرده یانه
سهرپرشتی سوپا ده گریته نه ستق...

(سعد) نامه بې (عومر) دنوسیت و، نه میش و ه لامی دداته وه:

{خه مبار مه به به وې له وانه وه ده بیستی، یا نه وې بۆتی دهینن، پشت به خوا بیهسته
و، په نای پی بگره و، چند پیاویکی هوشمند و خاوه ن بیروا و به غیرت بنیره بې لایان،
بانگیان بکه ن بې لای خوا... و ه موو رۆژیکیش نامه بې من بنووسه...}

(سعد) دهگه پټه وه و نامه یو شمیری بهواداران دهنووسیت و ده لیت: {(رؤستم) سهریازگه ی له (ساباط) دناوه و نه سپ و فیلیان هیئاوه و، نیستا له ناماده باشیدن به رانبهرمان...}.

(عومر) یش وه لامي ددهاته وه و دلنای ددهکاته وه و ری نیشان ددهات...

(سعد) ی سوار چاکی زیره کی گیان له سهر دهست، خالوی پیغهمبری خوا ﷺ و، دهست پیغهمبر له موسلمان بوون و، پالوانی جهنگ و غه زاکانه، نه و که سیه شمشیره کی هله ناکات و، رمیسی لار ناپوات، له یه کیڅ له جهنگه میژوویه کاند له پیغهمبره ی سوپا که پیدا وه ستاوه.

وه ستاوه وه که نه وه ی سهریازکی ناسایی بیت.. نه له خویایی بوون به هیژ و، نه پله و پایه ی سهرکردایه تی، وایان ی کردوه که تنها متعانه تی واور ی به خوی بیت.. به لکو په نا یو شمیری بهواداران دهیات له مدهینه، که ماوه یه کی زور نیوانیانه، هه موو رزیک نامه ی پرس و راویژی له که لدا نالوگر ددهکات و جهنگه گوره کهش له بهرپا بووندايه..

(سعد) بزیه نه وه ی دهرکرد چونکه دهیزانی که (عومر) به تنها خوی له مدهینه فهتوا نادات و، به تنها برپار دهرناکات.. به لکو پرس وړا به و موسلمانان ته که له دهوړین و به هاوه لانی دیاری پیغهمبره ی خوا ﷺ ددهکات...

(سعد) یش ویزای هه موو رهوشیکی جهنگ نایه یی که خوی یان سوپا که ی له پیت و فه ی راویژ و لیکولینه وه کانیان به پش بکات، به تاییه ت له کات و ساتیکدا که (عومر) یتکه یشتووی مهن له ننیو گوره پیاویندا بیت.

* * *

(سعد) راسپارده کی (عومر) به جی ده هیئت، و چند هاوه لیکي دهنیزیت یو لای (رؤستم) ی سهرکرده ی فارس تا یو لای ئیسلام بانگی بکن..

گفتوگو له نیوان نوان و سهرکرده ی فارسدا دریژه ده کیشتی، له دوا پیدا کوتایی به قسه کانیان ده هیئن به وه ی قسه که ره کیان ده لیت:

{خوا ی گوره نیمه ی هه لیزاردوه تا به هو ی نیمه وه نه وه ی ویستی له سهره له دروستکراوه کانی له بته پرستی به وه یو یه کفواناسی دهریاز بکات و... له تنگی دویاوه یو فراوانیه کی و، له ستم و زوری فرمانبره واکانه وه یو دادگری ئیسلامیان بیات...

نه وه ی نیمه ی یو قه بول کردین، نیمه ش لپی قه بول ده که ین و، وازی ی دینین، نه و که سه ش به رانبهرمان به نگی، له دزی ده جهنگین تا به لینی خوا به جی ده که یه نین...}

رؤستم پرسى: باشه خوا واده و به لینی چی داوه پیتان...؟؟

هاوه له که وه لامي دایه وه:

{په مهشت بڼه شه میده کاشان و، سرکه وتن بڼه زیندوانان...}

شاندکه گه راپهوه بڼه لای (سعدی) سرکرده ی موسلمانان، تا هوالی پښ بدهن که
جهنگ روو ددهات..

چاوه کانی (سعد) پر له نه شک دهن..

پښ خورش بوو نهو جهنگه یا که میځ دوا بکه وتایه، یا که میځ پېښبکه وتایه.. نهو روزه
نه خورشیه که ی توند بوو له سوری و ناروحت و بڼه هیزی کرد بوو.. هه موو لاشه ی دوو
مهلی دهر کردبوو به جوریک که نهیده توانی دابنیشیت، چ جای بتوانی سر بکه ویتنه سر
نه سپه که ی و به شداری شه پزکی وا گوره و پر له په لاماردان و دلره قانه بکات...!!

خو گر جهنگه که بهر له نه خورش که وتنی دهستی پښ بگردایه، یان دوا بکه وتایه تا چاک
دیهووه خوی دهرگرت، نهوا تاقیرکونه ویه کی مه زنی نه انجام ددها.. به لام نیستا.. به لام نا،
پیغمبر خا ﷺ فیزی کردوون که هیچ کامیان نه لیت: ((نه گن))..

چونکه (نه گن) مانای دهسته وسانی ددهات و، بروداری به هیزیش بڼه فرت و فیل نیه و،
هر گیز دهسته وسان نابیت..

تا له و کاته دا (شیری هلمهت بهر) له نیو سوپاکه یدا بڼه وتاردان راوه ستا، بهم نایه ته
پیروزه دهستی پیکرد:

بسم الله الرحمن الرحيم

{وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ} الانبياء/۱۰۵.

پاش ته واورکړنی وتاره که ی، نویژی نیوه رڼی به سوپاکه ی کرد و، پاشان به دهنکی بهر
چوار جار (الله اکبر - الله اکبر - الله اکبر) کرد و پښواری له سهریازه کانی کرد..
که رڼوون دهنکی ددهایه وه و له گه دهنکی بلندی (الله اکبر) ته وان ددهیوته وه، دوی
نهوه دهستی وکو تیری پیکر روو کرده دوژمن، هاواری له سهریازه کانی کرد:
له سهر بهر که تی خوی گوره با به یین..

خویشی بهو هه موو ژان و نازاره یه وه بهرو لای نهو که پره بووه وه که تپیدا داده نیشته و
کربوویه باره گای سرکردایه تیه که ی.. له گوشه یه کی که پره که یدا به سنگدا راکشا و
سهرینیکی خسته ژیر سنگیه وه، دهرگای که پره که شی کراوه بوو.. به جوریک که که مترین
هیزی فارسکان بهس بوو بڼه نه وه که به زیندوویی یا مردوویی دهستگیری بکن.. به لام
نهو سلی نه دهرکرد و نه دهرسا..

دومه له کانی گوره دهبوون و کتیمیان لی ددهات، به لام نه به شتیکی که وه سهر قال بوو،
له گوشه یه کی که پره که دا بوو (الله اکبر) دهرکرد و هاواری دهرکرد.. فهرمانی دهرده کرد بڼه
ته وان: بهرو لای راست بهر نه پیغمبر.. بڼه نه ولنه ی دیکه ش: که لینه کانی لای چه پ پر
بکه نه وه..

(موغیره) ناگات له بېرده مې بڼې .. ئه ی (جریر) شوپنیا ن که وه .. ئه ی (نوعمان) لپیان ده .. ده ی (نه شعس) هیرش بهر .. توش ئه ی (قه عاق) .. ده ی هاوه لانی پیغمبر ﷺ بهر وه پېشه وه بړون ... !!

ده ننگه که ی عزیزه و ثومیدی له خق گرتیو، هر تاکه سهر یازنکی ده کړده سوپایه ک .. جه نگاوه رانی فارس وه ک میشی گپژ ده که وتن .. له گال نه وانیشدا بت په رستی و ناگر په رستی هه لده وهری ... !!

کانتیکه پینیشیان سهر کړده که یان و باشتړین جه نگاوه رانیان کوزا ئیدی وره یان به ته ولوی نه ما، سوپای موسلمانان تا (نه هاوه ند) شوپنیا ن که وه .. پاشان (مه دائن) و چوونه ناویه وه تا ته خت و تاجی کیسرا وه ک ده سته کوت و غه نیمه هه لېگرن !!

* * *

له شه پی (مه دائن) دا (سعد) تووشی نا په حه تیه کی گوره بو .. جهنگی (مه دائن) نزیکه ی دوو سال پاش جهنگی (قادیسه) بو- که تئیدا پیکدانان له نپان سوپای فارس و موسلمانان کانداه بېرده وام بو، هتا هه موو پاشماوه ی سوپا روخواوه که ی فارس له (مه دائن) کزبووه وه و .. بق دوا هه لویتست و یه کلابوونه وه خوی ساز کړد ..

(سعد) تنگه یشت که کات له بهر ژه وه ندی دوژمنه کانیدایه، بویه بپاری دا که نه وه له یان له ده ست بدات .. به لام نه وه ی چۆن بق بکړیت له کانتیکدا رووباری دیجله له وه رزیکې پې لافاو و شه پې لداردا ده که ویتته نپوان نه و مه دائن ..

تا لیره هه لویتستیک هه یه که ده یسه لمپنی به پاستی (سعد) هه روه (عبدالرحمنی) کوپی عه وف) وتی، (شپړه له هه لمه ت بردندا) ... !!

نیمان و سوور بوونی (سعد) و چوست و چالاک بوون له روویه پوو بوونه وه ی مه ترسیدا و، به شپوه یه کی نه بهردانه به سهر (مه حال) دا زال بوو ... !!

به مجوره، (سعد) فرمانی بق سوپاکه ی دهر کړد که له (دیجله) بپه پنه وه و .. فرمانی دهر کړد که بگه رپن بق بواریک له روویه ره که دا تا بتوانن بپه پنه وه لپي .. له دواپیدا ته نکاویتکیان دویزه وه که په پینه وه لپوه ی کم مه ترسیدار نه بوو ..

بهر له وه ی که سوپا کاری په پینه وه ی ده ست پی بکات (سعد) دهر کی به وه کړد که پتووسته جینگایه ک بق گه یشتن له وپهر دابین بکړیت که دوژمن دهوره ی گرتوه .. له و کاته دا دوو ده سته ی ناماده کړد ..

یه که میان: که ناویان نا ده سته ی نا په حه تیه کان (کتیبه الاحوال)، (عاصمی کوپی عمری) ی کړده فرمانده یان ..

دووه میښیان: که ناوی دهسته ی بڼه ننگه کان (کتیبه الخرساء) بوو، (قهقاعی کوږی عه) ی کرده فرمانده یان..

نړکی سر شانی نهو دوو دهسته یه بوو که بهر دنگاری ناخوشه کان بېنه وه تا جټیه کی بڼ ترس بق سوپا له ویره وه دابین بکن که به شوینیا ندا دیت.. به شیوه یه کی لیژانان هی سر سوپه ټنر نهو چالاکیه یان نه نجام دا..

نه خشه کی (سه عد) نهو رژه سرکه وتنیکي وه های به دست هټنا که میژوونو سانی سر سام کردوه..

سرکه وتنیک که (سه عدی کوږی ټبی وه قاص) یشی سر سام کردو..
هروه ها (سه لمانی فارسی) هاوړی و هاوړلی شه په که شی سر سام کردیوو.. له سر سامی و خوشیدا دهسته کانی ددا به په کدا و دهیوت:
{به پاستی نیسلام نوییه..}

سویند به خوا دهریاکانیشیان بق ملکه چ کرا، هروه ک چون وشکاییان بق ملکه چ کرا..
سویند به و زات هی گیانی (سه لمانی) ی به دهسته، به کومه ل لئی دهرده چن هروه ک چون به کومه ل چوونه ناویه وه..}

هرواش بوو.. چون به کومه ل چوونه ناو رویاری دیچله وه، به همان شیوه و به کومه ل لئی هاتنه دهره وه... تنها په ک سهریازیان له دست نه دا.. به لکو لغاوی نه سپیکیشیان ټیدا نه چوو..

په کیک له سهریازه کان په رداخه کی لی که وت، پیی ناخوش بوو که له نیو هاوړه له کانیدا تنها نهو شتی لی ون بیت، بټیه هاواری له هاوړه له کانی کرد تا هاوکاری بکن بق گرته وهی، شه پلټکی بهر به رو لایه کی برد تا هندی که له وانه ی که ده په پینه وه توانیان بیگرته وه...!!
په کیک له سربرده میژووییه کان جوانی دیمه نی نهو په پینه وه یی دیچله مان بق باس ده کات و، ده لټت:

{(سه عد) فرمانی کرد که بلتین: حسبنا الله ونعم الوکیل..}

پاشان به سواری نه سپه که یه وه خوی کوتایه ناو دیچله وه.. خه لکه که ش له دوا ی نهو خویان تن کوتا، که س دوا نه که وت، پییدا ده پښتن هروه ک به سر زویدا بڼ، له مېر تا نهو بهریان پر کردیوو، وای لیټا بټیو له بر دهسته ی نه سپ سوار و پیاده روی ټاوه که دیار نه ما بوو، خه لکه که له کاتی په پینه وه دا پیکه وه ددوان وه که نه وهی له سر زوی به په که وه قسه بکن، نه مهش به هوی نهو دلنیا یی و تاسایش و بڼا بون به فرمانی خوا و سرکه وتنی و، واده و به لټنی پېشتگرییه ی هستیان پیده کرد...!!}

ئو رۆژە (عومەر) والیبتی عیراقی به (سەعد) سپارد، دەستی دایه ئاوه دانکردنه وه و دروست کردنی خانوو بۆ خەڤ و، کوفە بنیات نا و، رێساکانی ئیسلامی له و ولاته پان و بهرینه دا دامه زراند..

رۆژێکیان خەلکی کوفە لای ئەمیری بڕواداران شکاتیان لێ کرد.. سروشته هەلگه پاره راپڕییه کان به سه ریاندا زال بوو، شتیکی پێکه نیناوایان بۆ هەلبەست، وتیان: (سەعد) نازانی جوان نوێژمان پێ بکات..!!

(سەعد) یهش پر به ده می پێکنی، وتی:

{سوێند به خوا من به شیوه ی پیغمه بری خوا ﷺ نوێژیان پێده کم.. له دوو رکاتی یه که مەدا درۆژی ده که مه وه و، له دوو رکاتی دووه مەدا کوژی ده که مه وه}..
(عومەر) بانگی ده کات بۆ مه دینه، هیچ توپه نابێت، به لکو ده ست به جێ داواکه ی جو بیه جێ ده کات..

پاش ماوه یەک (عومەر) سوور ده بیته له سه ر ئه وه ی که بیگێرتته وه بۆ کوفه، سەعد به پێکه نینه وه وه لامی ده داته وه:

{ئایا فه رمانم پێده که یت که بگه ریمه وه بۆ ناو هۆژێک که وا مه ست ده کن من به جوانی نوێژ ناگه م}...؟؟؟!

وا ی به باش زانی هه ر له مه دینه به مینیتته وه..

کاتی که ئەمیری بڕواداران (عومەر) ٦ بریندار کرا، له نێو هاوه لانی پیغمه بره دا شه ش پیاوی هه لبژارد، تا کاروباری هه لبژاردنی خه لیفه ی نوێیان به ده ست بێت، له باره ی هه لبژاردنی ئه وانه وه، وتی که ئه و شه ش که سی هه لبژاردوه کاتی پیغمه بری خوا ﷺ وه فاتی کرد لێیان رازی بوو.. (سەعدی گوپی ئەبی وه قاهر) یه کێک بوو له و شه ش که سه.

به لکو له دوا وته کانی (عومەر) دا ده رده که ویت گه ر ئه و یه کێکی له و هاوه لانه هه لبژاردایه بۆ خه لیفایه تی ئه و (سەعدی) هه لده بژارد..

ئه وه بوو له کاتی که دا ده سپارد و مالئاوایی لێده کردن پێی وتن:

{گه ر (سەعد) گرتیه ده ست ئه و چاکه..

خۆ نه گه ر به که سێکی دیکه یان سپارد ئه و با پشت به (سەعد) به ستیت}.

* * *

ته مه نی (سەعد) درۆژ ده بیته و.. ناشوویی گه وره دیت به سه ردا و.. ئه و گۆشه گیر ده بیته لێی.. بگه ر فه رمان به خاو و خێزان و که س و کاری ده کات که هیچ هه والێکی ئه و ناشووبه ی بۆ نه هینن..

روژنکیان رووی خه لگ بهرو لای شو وه رگه پ، (هاشمی کوړی عوتبهی کوړی نه بی وه قاصی) برزای ده پوات بۆ لای و پتی ده لیت:

—مامه، نا لیره دا سده هزار شم شیرتق به رهواترین کس ده زانن بۆ نم کاره.
(سعد) وه لامي ده داته وه:

{له وسه هزار شم شیره... تنها شم شیرتکم ده ویت... که گهر پتی له برودار درا هیچی لئ نه کات و... گهر پتی له بیباوه پ درا بیبریت}...!!

برازاکه ی له مبه سته که ی تیگه یشته و، له کوشه گهری و ناشتیه که پدا وازی لیته ینا...
کانتیکش کاروبار بۆ (معاویه) یه کلا بووه وه و، کورسی فرمانده وایه یی له ده سته شو دا جیگیر بوو، له (سعد) ی پرسى:

—نوه بچی له گه ل نیمه دا نه جه نگایت...؟؟
وه لامي دایه وه:

{من به پشه بایه کی توندا تپه پریم، وتم: شخ...شخ... خوشتره کهم پالی دایه وه تا منیش خوم دایه پالی...}.

(معاویه) وتی: له قورناندا (شخ...شخ) نیه، به لکو خوی گوره فرموویه تی:
﴿وَإِنْ مَكَانُ فَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتُلُوا فَلَا ضَلٰوةَ لَكُمْ مِنْهُنَّ وَمَا لَهُمْ بِالْأَعْمٰلِ﴾
التي تبغى حتى تبنى إلى أمي الله: نه گره دوو ده سته له بروداران له گه ل په ک جهنگان، نیوه ناشتیا ن بکه نه وه، نه گره یه کیان ویستی ناهه قی له وری تر بکا، نیوه له گه ل نه وه بجهنگن که ناهه قی ده کا، هه تا بۆ فرمانی خوا ملکه چ ده کا. ۹ هجرات/
توش له گه ل هه لکه پراوه کاندانه بوویت له دژی دادگه ره که... یان له گه ل دادگه ره که دا نه بووی دژی هه لکه پراوه که.

(سعد) وه لامي دایه وه وتی:

{نمده توانی شه پ له گه ل پیاویندا بکه م— مبه سته (عهی کوړی نه بی طالب) بوو— که پښه مېره ی خوا ﷺ پتی فرموویت: تق بۆ من له پایه ی (هاپون) دایت بۆ (موسا)، به لام له دوا ی من هیچ پښه مېرښه نایته}...

* * *

له یه کتیک له روژه کانی سالی په نجا و چواری کچیدا، تهمه نی (سعد) له هه شتا تپه پرېبوو، له ماله که ی خویدا له (عقیق) خوی بۆ دیداری خوا ساز ده کرد...

کوړه که ی دوا سانه کانی ژیا نیما ن بۆ ده گپړته وه و ده لیت:

{سهری باوکم له کاتی گیاندانا له سهر کوشم بوو، گریام، وتی:

کوړم چی وات لئ ده کات بگریته...؟؟

خوای گوره هرگیز نازاری من نادات و.. من له نه هلی به هه شتم}...!!
پته وی ئیمان هکلی هیچ شتیک لاوازی ناکات، ته نانه ترس و له رزی مردنیش..
نو پشتر پیغه ممبر ښودا مژده ی پیدابوو، نه ویش پته ودارترین ئیمانی به راستگویی
پیغه ممبر ښودا هه یه.. ئیدی له چی بترسیت..؟

{خوای گوره هرگیز نازاری من نادات و.. من له نه هلی به هه شتم}...!!
له گڼ نه وشدا نو ده یویست که ده گاته وه به خوای گوره هه لکری جوانترین و
رازوهرترین یادگاری بیت که له گڼ ئاینه کله کوی کرده ته وه و به پیغه مبری خوای ښودا
گه یاندوه.. پاشان ئامازه ی بڼ سندوقه کله کرد و کردیانه وه، کراسیکی کونی دږا و شریان ئی
دهر هیتا، فرمانی دا به خاو و خیزان و که سه کانی که له وه دا کفنی بکن و وتی:
{ له روژی به دردا له نیو نه و کالایه دا به ره و رووی هاوه لپه رستان بوومه وه و، بڼ نه م روژه
هه لمکرتیوو}...!!

به ئی.. تا نه و به رگه کونه، ته نه کالایه ک نیه و به س.. به لکو ئالایه که به سه رژیانیکی دود
و دریزی سه ریلنده وه ده شه کیتته وه که خاوه نه کله به بږواداری و، راستگویی و، نازیاه تی
گوزره راندویه تی!!

له سه ر شانی پیاوان لاشه ی دواين موجه میدی کڅچکړدو به ره و مه دینه هه لگبرا، تا جیگای
خوی به هیمنیه وه له ته نیشته ده سته یه که له هاوه لانی پاکي مه زنیه وه بگریټ که به ر له و
به ره و لای خوا بوو بوونه وه و، لاشه تیڅکوشه ره کانیا ن نارامگه یه کیان له کلکوی (به قیغ)
دو زیه وه.

مالئاوا.. نه ی (سه عد)..!!

مالئاوا، پاله وانی (قادیسه) و، رزگارکاری (مه دائن) و، خاموشکاری ناگری په رستراوی
فارس بڼ هه تا هه تایي..!!

صوفیہ کی کوری سینا ہے

باو کے یہ جیادہ نامہ کہ بدلاقانہ بھی کرے

له نيو ناز و نيمه تدا له دايك بوو...

باوكي فرمانډه واي (نويله) و والي (كيسرا) بوو له سهری... له و عره بانه بوو كه سهرده ماني زور بهر له نيسلام پړ رهيان كړدبوو بڼ عيراق، له نيو كوشكه كه يدا كه به سهر كه ناري رووباري فوراندا ده پهلوانی، له ولاي (جهزيره) و (موصل)، تا له ويدا منداله كه به خوشي و به خسته وهری ژيا..

رؤښكيان ولات تووشی هيرشي رومه كان بوو.. نو رق له دلانه ژماره يه كي زوريان به ديل گرت و نو منداله ش كه (صوه يبي كوپي سينان) بوو كړديانه كويله...

بازرگانانې كويله ده ستا و ده ستيان پيډه كړد، تا نو سورانه وه دوور و دريژهي له مه كه كه كوتايي هات و، فرقشرا به (عبداللهی كوپي جه دعان)، دواي نه وه قوناغي مندا ليتي و سهره تاي لاري له ولاتي روم به سهر برديوو، هه تا زمان و شيوازي قسه كړدني نه واني وه رگرتبوو.

خاوه نه كه ي به زيره كي و چوست و چالاكي و دلسوزييه كه ي سهر سام ده بيت، بڼه نازادي ده كات و، بواړي بڼ دهره خستينيت له گه ل خويدا بازرگاني بكات.

رؤښكيان... با ليگه پټين (عه ماري كوپي ياسي) هاوپي له باره ي نو روزه وه بومان بدويت:

{له دهرگاي مالي (نهرقم) كه ي شتم به (صوه يبي كوپي سينان)، كه پټفهمبري خواي ښكاري تيدا بوو...}

پټم وت: چيت ده وي...؟

وه لامي دامه وه: نه ي تر چيت ده وي...؟

پټم وت: ده مه ویت بچم بڼ لای (محمد) و، گوټيبيستي نه وه بم كه ده ي ليت.

وتي: منيش هه مان شتم ده ویت..

چوپينه ژوره وه بڼ لای پټفهمبر ښکاري و، نه ویش باسی نیسلامی بڼ كړدين و، موسلمان

بووین...

لواي نه وه بهو شيوه يه ماي نه وه تا نيواره داهات...

پاشان به په نه اني و شارلوه ي چوپينه دهره وه {!!!}

كه وا ته (صوه يي) به ريگاي خوي به ره و مالي (نهرقم) تا شنا بوو...

ريگاي خوي به ره و ريوني و رووناكي و، قوربانيداني قورس و خزه خشيبي مهن

د ژبیه وه...

تپه پوښ به و دروازه دارینه دا که نیو مالی نهرقه می له دهره وهی جیا ده کرده وه، تنها تپه پوښ به دروازه یکه نه بوو... به لکو مانای تپه پوښ له سنوړی هه موو جیهانی ده که یاند...!

جیهانی کون، به هه موو نه و شتانه ی له ناین و خوړه وشت و، رژیم و، ژیان که له خوی گرتبوو... ده پرتنه وه بق جیهانیکی نوی به هه موو نه وهی له خوی گرتووه له ناین و خوړه وشت و، رژیم و، ژیان...

تپه پوښ به دروازه ی مال که ی (نهرقه م) یشدا، که پاناییه که ی له یه پښ زیاتر نه بوو، له راستی و واقعیدا واتای برینی دهریایه کی به رین و فراوانی پر له نه هامت ی ددها... چوونه ژورده وه به و کړسپه دا، هه به ستم نه و دروازه یه یه، چار دانی سرده میکی پر له لښر سراویتی که وړه بوو...!

به لای هه ژاران و، غریبان و، کویله کانیشووه، چوونه ژورده وه به دروازه که ی مالی نهرقه مدا مانای قوریانی دانیک ی ده به خشی که له سه رووی هه موو وزه و توانایه کی ناسایی مرقفه وه بوو.

(صوهیب) ی هاوړت شمان پیاوړکی غریب بوو... نه و هاوړتیه شی که له دروازه ی مال که دا پتی گه یشت، (هه ماری کوړی یاسر) پیاوړکی هه ژار بوو... ده بی چی وایان لی بکات که به دهم نه هامتیه وه بچن و نامیزیان بق پیشوازیی کردبوه وه...؟؟ نه وه بانگی شیمانه که به ری ناگیریت...

نه مه سروشتی (محمد) ه ﷺ، که بون و بهرامه که ی دلی چاکه کاران پر له پینوینی و خوشه ویستی ده کات...!

نه مه شنگیه کی نویی پرشنگداره، نه و عه قلانه رووناک ده کاته وه که له کونی بؤگن کردو و، گوهرایی و ده ست به تالیه که ی بیزار بوون... بهر له هه موو نه وانه، به زه میی خواجه بق هر که سی بیه ویت... رینوینی خدا هر که س رووی لی بکات به هره وه ری ده کات...

* * *

(صوهیب) له کاروانی بهواداراندا شوینی خوی گرت...

له ریزی په راگنده و سزادارانیشدا چیگایه کی فرلوان و بلندی گرت...!!

له ریزی کوششکار و خویه ختکارانیشدا هه روه ها چیگایه کی به رزی گرت...

نه و تا به راستگوپییه وه دهریاره ی خوشه ویستی مه زنی خوی بق نه و به برسر یارتیتیان ی که وه ک موسلمانیک په یمانی به پیغمبر ﷺ داوه و، هاتوته ژیر تالای نیسلام ددهوی و، ده لیت:

{پټغمبه‌ره ﷺ هیچ دیمه‌نیکې به‌دی نه‌کردوه، منی له‌گه‌لدا نه‌بوویت...

هیچ به‌یغه‌تیکیشی پی نه‌دراوه... من ناماده‌ی نه‌بویم...

له‌گه‌ل هر ده‌سته‌یه‌کیش دهرچوویت... من ناماده‌ی بووم...

هیچ غه‌زایه‌کی نه‌کردوه، له‌سهرتا و کړتاییدا، لای راست یا چه‌پیه‌وه نه‌بویم...

هر کاتیک موسلمانان ترسیان له‌پیشه‌وه‌ی خویان بوویت، نو من له‌پیشه‌ویان

بووم...

یا له‌پشته‌وه‌ی خویان مه‌ترسیان ه‌بوویت، نو من له‌پشتیانوه‌ بووم...

نه‌مېشتوه که پټغمبه‌ری خوا ﷺ بگوتنه نیوان من و دوښمنه‌وه، ه‌تا نو روزه‌ی

گه‌شته‌وه به‌په‌ره‌دگاری}...!!

نه‌مه نمونه‌یه‌کی سرسوپه‌تیه‌ری نیمانیکی به‌رز و خۆشه‌ویستی و پشتیوانیه‌کی

مه‌زنه...

(صوه‌یب)یش -خوای گوره‌ له‌و و له‌همو برایانی رازی بیت-، له‌یه‌کم روزه‌وه که

پیشوازی له‌روناکی خوا کرد و، ده‌ستی خسته‌نیو ده‌ستی پټغمبه‌ره‌وه ﷺ، شایانی نو

نیمانه‌ به‌رزه‌ بوو...

له‌روزه‌وه، په‌یوه‌ندییه‌کانی به‌خه‌ک و، به‌دوینا و، بگره‌ به‌خۆشیه‌وه شتیه‌یه‌کی نویی

له‌خو گرت.

نو روزه‌، دهرنیکې پته‌وی، دونیانه‌ویستی لټراوی به‌ده‌ست ه‌ینا و، به‌هویه‌وه پیشوازی

له‌رووداوه‌کان ده‌کرد و ملکه‌چی ده‌کرد و، نه‌هامه‌تیه‌کانیشی سوک ده‌کرد...

-ه‌روه‌ک پیشتیر باسماں کرد- به‌نه‌به‌ردی و جه‌سورانه‌ رووپه‌روی نه‌نجامه‌کانی

ده‌بووه‌وه... له‌هیچ دیمه‌ن و مه‌ترسییه‌ک دوا نه‌ده‌کوت... سه‌رقالی و خۆشه‌ویستی خوی

له‌بری ده‌ستکه‌وت به‌بژارډنیه‌وه خه‌ریک ده‌کرد... له‌بری ثاره‌زووی ژیان، شه‌یدای مه‌ترسی و

خۆشه‌ویستی مردن بوو...

سهره‌تای خه‌باتی پیرؤز و پشتیوانی پایه‌بلندی به‌رؤزی ه‌یجرت ده‌ست پټکرد، تا له‌و

روزه‌دا ده‌ستی له‌همو نو سامان و زټپه‌ ه‌لگرت که له‌بازرگانیه‌ قازانجه‌نده‌که‌ی نو

همو سالانه‌ی له‌مه‌که‌که‌ به‌سه‌ری بردبوو به‌ده‌ستی ه‌ینابوو... ده‌ست به‌رداری همو نو

سهروت و سامانه‌ بوو که همو ده‌ستمایه‌که‌ی بوو، له‌ساتیکدا وازی لی ه‌ینا که

شکومه‌ندییه‌که‌ی ریگه‌ به‌نوودلی و په‌شیمان بوونه‌وه نه‌ده‌دا.

نوه‌ بوو کاتیک پټغمبه‌ره ﷺ ویستی کړچ بکات، (صوه‌یب) به‌وه‌ی زانی، له‌راستیدا

ده‌بوو نو یه‌کټک بیت له‌م سیانه: پټغمبه‌ره ﷺ و... نه‌بویه‌کو... صوه‌یب.

به‌لام قوره‌بشپه‌کان پیلانی خویان دانابوو بؤ ریگرتن له‌کړچی پټغمبه‌ره ﷺ.

(صوه‌یب) که‌وته ته‌له‌کانیانه‌وه و، ماوه‌یه‌ک له‌کړچکردن دوا که‌وت، له‌کاتیکدا

پیغمبر ﷺ و هاو له کوی له سر بهر که تی خوا ری خویان گرتبوه بهر..
 (صوهیب) گفتگو و بگره و بدهی زوری کرد، تا توانی له دهستی ناحه زانی دهریاز بیت،
 چوه سر حوشتره کوی و به غاردان که و ته برینی بیابان..
 قوه یشیه کان سیړه گرانی خویان به شوینیا نارد و پی گیشتن، هر که (صوهیب)
 چاوی پیتان که و ته بهر له و دی له نریکه ووه روویه پرویان بیتوه، هاواری لیکردن:
 {نهی خه لکی قوه یش...!! خوتان دهرانن که من ده ستراسترین که ستانم له تیر
 هاوړیدا.. سویند به خوا نامیلیم پیم بگن تا هرچی تیرم پیته نه یاوړیم، پاشانیش به
 شم شیر که لیتان ددهم هتا هیچ شتیکم له ده سدا نامی، دهی گه ده تانه وی وهر نه
 پیش...}

گر ده شتانه وی نه و سهره و ته و سامانه که متان نیشان ددهم و، وازم لی بینن...
 به زه بیان به خویاندا هاته و، رازی بوون که سامانه کوی بیه و پیتان و ته:
 - به هزاری و نه داری هانیه ناومان و، لای نیمه مالت زیادی کرد و، له نیتوماندان که یشتیه
 نه و پله یی پی گیشتی، نیتاش دته ویت به خوت و ماله که توه دهریچیت...؟؟
 نه و جیگاهیه یان نیشان ددهات که سهره و ته و سامانه کوی تیداد حه شاردا بوو، نه وانیش
 وازیان لی هینا به پی خویدا بچیت و، بهر و مه که که گه پانه و..
 سیر له و دایه نه وان بی هیچ گومانیک باوه پیان به قسه کوی کرد، به بی دودلی و، داوی
 هیچ به لکه یه کیان لی نه کرد.. بگره سویندیشیان نه دا که قسه کانی راست بیت...!!
 نه مش هلو یستی که بۆ (صوهیب) مه زنی زوری تیدایه که وهک پیاوکی ده سترک و
 راستگو شایانیه تی...!!

(صوهیب) تنها و دلخوش له سر کچ کردنه کوی بهر ده وام بوو، تا له (قهبان) گیشته ووه
 پیغمبر ﷺ.

پیغمبر ﷺ دانیشتبوو، هندی که له هاو لانی له دهر دابوو، (صوهیب) بیان لی دهر که و ته،
 هر که پیغمبر ﷺ بینی به روویه کی که شه ووه بانگی لیکرد: {باوکی یه حیا له مامه له که ویدا
 قازانجی کرد...!!}

باوکی یه حیا له مامه له که ویدا قازانجی کرد...!!
 تا له و سته دا، نه مایه ته پیروزه هاته خواره ووه:
 {وَمِنْ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ: که سانی واهن بۆ
 رهامندی خوا گیانیان دده به خشن، خودا له که ل بهنده کانی خوی زود به سوز و
 به زه ییه. البقرة/۲۰۷.

به لی، (صوهیب) گیانه بپواداره کوی خوی به هه موو نه و سهره و ته و سامانه کی که
 لاویتی خوی له پیناودا به سر بریدوو.. هه موو لاویتی که و.. هر گیز هه سته نه دهر کرد که

ئهو خه‌له‌ تاوه‌.

مال چیه‌، ئالتون چیه‌، هه‌موو دونیا چیه‌، که‌ ئهو ئیمانه‌که‌ی، سه‌روه‌ری وێژدانی، ویستی ئاینده‌ی بۆ به‌مێنێته‌وه‌...؟؟

پێغه‌مبه‌ر ﷺ زۆری خوێش ده‌ویست... (صوه‌هب)یش له‌ پال پارێزکاری و ته‌قوایدا، رۆح سوک و، قسه‌ خوێش بوو...

رۆژنیکان پێغه‌مبه‌ر ﷺ چاوی پێی که‌وت خورمای ده‌خوارد و، چاویکیشی کول ببوو!!

پێغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ پێکه‌نینه‌وه‌ پێی فهرموو: خورما ده‌خوێت و چاویکیشت کول بووه‌...؟

وه‌لامی دایه‌وه‌: جا چی تێدایه‌...؟ به‌ چاره‌که‌ی دیکه‌م ده‌یفخۆم!!

ئهو له‌ به‌خشینییدا زۆر ده‌ستکراوه‌ بوو... هه‌موو ئهو پارهی له‌ (بیت المال) پێی ده‌دا له‌ پێناوی خوادا ده‌یه‌بخشی، هاوکاری ده‌ست کورتی ده‌کرد و... به‌هانی لێقه‌وماوانه‌وه‌ ده‌چوو... به‌ ویستی خۆی نانی ده‌رخواردی نه‌دار و هه‌تیو و دیل ده‌دا.

ته‌نانه‌ت ده‌ستکراوه‌یه‌ زیاده‌که‌ی سه‌رنجی (عومه‌ری) راکیشا بوو، ئه‌وه‌ بوو پێی وت: ده‌بینم زۆر خواردن ده‌به‌خشیت تا که‌ یشتۆته‌ ئه‌وه‌ی زیاده‌پۆیی تێیدا بگه‌ی...

(صوه‌هب) وه‌لامی دایه‌وه‌: له‌ پێغه‌مبه‌ری خوام بیستوه‌ ده‌یفه‌رموو:

{چاکترین که‌ستان ئهو که‌سه‌یه‌ که‌ خواردن بیه‌خشیت}...

گه‌ر ژبانی (صوه‌هب) پڕی بێت له‌ چاکه‌ و مه‌زنی، ئه‌وا هه‌لبژاردنی له‌لایه‌ن (عومه‌ری) کوپی خطاب)وه‌ تا پێشنوێژی بۆ موسلمانان بکات هه‌موو ژبانی پڕ له‌ دره‌وشانه‌وه‌ و مه‌زنی ده‌کات...

ئه‌وه‌ بوو کاتی که‌ ئهمیری بڕواداران له‌ نوێژی به‌یانیدا بریندار کرا...

که‌ هه‌ستی به‌ گۆتایی ئاکامی کرد، راسپارده‌ و دواين وشه‌کانی دا به‌ گوێی هاوه‌لانییدا و، وتی:

{با (صوه‌هب) نوێژ به‌ خه‌لکی بکات}...

له‌و رۆژه‌ (عومه‌ری) شه‌ش له‌ هاوه‌لانی هه‌لبژارد و، کاری هه‌لبژاردنی خه‌لیفه‌ی نوێی خسته‌ نه‌ستۆ...

خه‌لیفه‌ی موسلمانان خۆی پێشنوێژی بۆ ده‌کردن... به‌لام له‌و رۆژانه‌دا که‌ که‌وته‌ نێوان برینداربوونی (عومه‌ری) و، هه‌لبژاردنی خه‌لیفه‌ی نوێ، کێ پێشنوێژی بۆ خه‌لک بکات...؟
(عومه‌ری) به‌تایبه‌تی له‌و ساتانه‌دا که‌ گیانه‌ بێ گه‌رده‌که‌ی به‌ره‌و لای خواي گه‌وره‌ ده‌گه‌راپه‌وه‌، هه‌زار جار بیری ده‌کردوه‌ به‌ر له‌وه‌ی هه‌لبژێریت... گه‌ر هه‌لیشی بژاردایه‌، ئه‌وا که‌س به‌خته‌وه‌رت‌ر نه‌یه‌ له‌و که‌سه‌ی که‌ هه‌لبژێردراوه‌...

عومه‌ر (صوه‌هب)ی هه‌لبژارد...

هه‌لبژێرد بۆ ئه‌وه‌ی بپێته‌ پێشه‌واي موسلمانان له‌ نوێژدا تا خه‌لیفه‌ی نوێ ده‌ست به‌کار

دهی.. هه لیږد و دهیزانی که زمانی (عهجه می) ایه، نه هه لیږدنهش له تهوای
نیعمه ته کانی خوی گوره بوو به سر (صوهی بی کوپی سینان) ی بهنده ی چا کیدا..

مہ عسازى کورپى جسہ پل
نلانا ترينيا جا بھسہ لاک وھد پل

کاتیک پښه مېر څخه په پمانی عه قبه ی نوو می له گڼ نه نصاریه کاند د به ست، له نړی
 نه و هفتا که س ی شانه ده ک ی ل پښکاتېو، لاوکی روو خسار گه شی، سرنج راکشی، ددان
 برسکه دار دانیشتبوو... به مینی و سه نگینه ک ی بینری سرسام ده گرد، که قسه شی
 ده گرد بینر زیاتر ده چه په سا...!!

نه و لاوه (مه غزی کوړی چه به ل) بو ٦ ..

که و بو نه و پیاوکی نه نصاریه و، له روژی عه قبه ی نوو مدا په پمانیدا و، بووه
 موسلمانیکې پیشین..

پیاوکیش ناو ها زو موسلمان بوو بیت و، وه نه و ثیمان و دنیایی ه بیت، له هیچ
 دیمه و چه نگید که له پښه مېری خوا څخه دوا ناگویت، مه غز مه روای گرد...

له گڼ نه و شدا که شدارترین چاک و، مه زنتین خاسیه ته کانی تیگه پشترن (فقه) که ی بو،
 له فیه و زانیدا که یشتبوه نه و ناسته ی شایسته ی فرموده که ی پښه مېر څخه بیت که
 له باره و په فرمووی:

{زاناترین که سی نومم تم له باره ی حال و هرامه وه، مه غزی کوړی چه به له}.

مه غز له عاقله ندی و به میزی زیره کیدا هاوشیوه ی (عومری کوړی خطاب) بو، پښه مېر
 څخه که ناردی بقیه من لئی پرسی:

- نه ی مه غز به چی هوکیمان ده که یت؟

له وه لامیدا وتی: به کتیبی خودا...

پښه مېر څخه فرمووی: نه ی نه گڼ له کتیبی خودا نه تدوزیه وه...؟؟

مه غز وتی: به پښی سوننه تی پښه مېر که ی څخه به جپی ده که یه تم...

فرمووی: نه ی نه گڼ له سوننه تی پښه مېر که یدا څخه نه تبیینیه وه...؟؟

مه غز وتی: به بچونی خرم نیجه تاد ده که م و، که مته رخمی نا که م...

روخساری پښه مېر څخه که شایه وه و فرمووی:

{سوپاس بقی خوا که نیردراوی پښه مېری خوی سرکه وتوو کردوه بقی نه و کاره ی که

پښه مېری خوا پښی رازیه} ..

جا پشتگیری و خو شه ویستی (مه غز بقی قورئان و، سوننه تی پښه مېر که ی پرده پوښی

عه قلی نه ده گرد له چاودیزی کردنی بیروچونه کاندیا، هرو ها نه و راستیه زوره په نهانانی

له عه قلی ناشاریته وه... که چاوده روانی په کتیکه ببندوزیته وه و ناراسته ی بکات.

له وانه په هم توانایه له سهر نیجتهاد و، نو نازایه تیه ی له به کاره یتانی زیره کی و عه قلدا، وایانکړدبو له (مه عاز) که له نیو برا و هاوه لاندیا له هموان زیاتر له فیه شاره زابیت، هره که پیغه مبه ریش ﷺ باسی کرد، بویه (زاناترین که س له باره ی حال ل و حه رامه وه).

سهربرده میژووییه کان وای ده خه نه روو - له هر جییه کدا بویه - عه قلنکی رووناکي به خش و به یتنی هه بوو که ده یزانی به چاکی کارویار په کلابکاته وه..

نو ده تانی (عائذ اللهی کوپی عبدالله) بزمان ده گڼرته وه، که روژنکیان له سهره تای سهرده می خه لیقایه تی عومه ردا له گ ل هاوه لانی پیغه مبه ردا ﷺ چوویه مزگوت، ده لیت:

{له نیو کړنکدا دانیشتم که له سی که س زیاتر بوون، هه موویان فهرمووده یان له پیغه مبه ری خواوه ﷺ ده گڼرپایه وه، له نیو دانیشتمه که دا لویکی خوین گهرمی، بیروا جوانی، دره وشاوه هه بوو، که له هه موویان که نچتر بوو، گهر گومانیان له فهرمووده یه که هه بویه ده یان گڼرپایه وه بوی و نویش فته وای بډ ده دان، هه تا پرسیاریشیان لی نه کړدایه قسه ی بډ نه ده کړدن، کاتیک کړه که یان ته و او بوو چومه نریکیه وه و لیم پرسى: نه ی به نده ی خوا تو کیتیت؟؟

وتی: من (مه عازی کوپی جه به ل) م.

نو هه تا (نوبو موسلیمی خه ولانی) ش ده لیت:

{چومه نیو مزگوتی (حومص)، کومه لیک پیاوی پیرم به دی کرد که نجیکی جوانی به توانای بیده نگ له ناوه راستیاندان دانیشتبوو.. گهر خه لکه که گومانیان له شتیک بډ دروست ببویه روویان ده کړده نو و پرسیاریان لی ده کړد.. به که سیکي ته نیست خوم وت: نو هه کتیه..؟

وتی: مه عازی کوپی جه به له..

نیدی خو شه ویستی نو که وته نیو دلمه وه}..

(شه هری کوپی حه وشه ب) یش له باره یه وه ده لیت:

{هاوه لانی پیغه مبه ری خوا ﷺ گهر مه عازیان له نیو دابویه کاتیک قسه یان ده کړد، سهرنجیان دودا وه که سامیک بوی}...

نهمیری پرواداران (عومه) ت زور جار پرس و رای پی ده کړد..

له هه ندی جیگا شدا که پشتی به بیروپوچوون و تیگه یشتنی (مه عاز) ده به ست، ده یوت:

{گهر مه عازی کوپی جه به ل نه بویه (عومه) به هیلاکدا ده چوو}..

وا دیاره مه عاز خواوه نی عه قلنکی چاک مه شق پیکرو و، پتگیه کی کاریگری قه ناعه ت

هینر بووه، که له همینی و شاره زاییه هه مه لایه نه که یه وه سهرچاوه ی ده گرت..

له میانی نو سهربرده میژوویانه شدا که پیی ده گهرین، ده بینین - ره که پیشتر باسمان کرد - لابه ری گرنیه کانه..

که و ابو نو هه دانیشته وه و خه لکی له ده وره..

بېده نگیشه، قسه ناکات هه تا دانیشتونای کڅړه که په روشی قسه ی نه بن..
 کاتیکیش دانیشتون له کاریکدا جیاړا بوون، ده یانگړپایه وه بۆ معاز تا په کلای بکاته وه..
 که قسه ی ده کرد، وهک یه کیک له هاوسه رده مه کانی باسی دهکات:
 {وهک نه وهی له زارییه وه رووناکي وگه وه پ بیته دهر و ابوو}...
 نهو له سه رده می پیغمبر ﷺ و پاش وه فاتکردنیشی که هیشتا هه ر گنج بوو،
 گه یشتبووه نهو هه موو پله پایه له زانین و، نهو ریژگرتنه ی موسلمانان بۆی.. تا له سه رده می
 (عومر) دا ت (معاز) وه فاتی کرد که هیشتا ته مه نی سی و سئ سالی تینه په پاند بوو...!!

* * *

(معاز) له ده ست و، ده روون و، ئاکاردا لیئورده بوو..
 داوای هه ر شتیکی لیئکرایه به خۆشییه وه ده ییه خشی... به هۆی نهو مالیه خشین و
 سه خاوه تیه وه هه موو سامانه کی له ده ست دابوو
 کاتیک پیغمبر ﷺ وه فاتی کرد، (معاز) له یه مه ن بوو له و ساته وهی که پیغمبر ناردی
 بۆ نهوئ تا موسلمانان فیئ بکات و له ئاین شاره زایان بکات..
 له سه رده می جیشینی (نهو به کر) (معاز) له یه مه ن ده گه پایه وه، (عومر) ده یزانی که
 معاز دهوله مند بووه.. پیشنیری کرد بۆ نهو به کر که مال و سامانه کی له گه ل به ش
 بکات...!! عومر هیچ چاوه پوانی نه کرد، به لکو به په له هه ستایه وه و به ره و مالی معاز که وته
 پئ و قسه کانی پیگه یاند..
 له راستیشدا (معاز) ده ستپاک و، باخه ل پاک بوو، با دهوله مندیش بوو بیت، نهو
 خراپه یه کی نه کردوه، هیچ شتیکی گومان لیئکراوی نه نجام نه داوه، له پال نهو ه شدا داواکی
 (عومر) ره تکرده وه و، له و باره یه وه گفتوگۆی له گه لدا کرد.
 (عومر) له لای هه ستا و رۆشت..
 بۆ به یانی، (معاز) به په له به ره و لای مالی (عومر) ده پویشت..
 گه ده گات پئی خیرا ده ست دهکاته ملی و به ر له وهی قسه بکات، فرمیسک به چاوانیدا دیته
 خوارئ و ده لئیت:
 {ته مشه و له و خه ودا بینیم له ناو ئاوکیدا په له قاژه مه، ده ترسام که نغز بیم، هه تا تر هاتی
 نهی (عومر) و ده ریاژت کردم}..
 جا هه ردوکیان پیکه وه به ره و لای نهو به کر چوون و.. (معاز) داوای لیئکرد که ماله کی
 له گه ل به ش بکات.

(نهو به کر) پئی فهرموو: ((هیچ شتیکت ئی وهرناگرم)).
 (عومر) سه یری (معاز) کرد و وتی: ((ئیسنا پاک و حه لاله)).

نېبویه کړی له خواترسې پاريزگار تاگه دره ميکي بڼ معاز به جي نده هېشت، گهر
بيزاناييه به ناروا په يدای کړېوه.

(عومر) يش هيچ ترمهت يا گوماننکي به رانېر (معان) نه بوو.

به لڼکو نه وه سهرده مې نمونه ييه کان بوو، که ساننکي نږدی وای تېدا بوو که بهر و تړوپکي
ته ولومه ندی خو شېبه خت پېشېرکتيان بوو، تېياندا بوو وهک بالنده دهغې، تېياندا بوو خيرا
دهوشت، تېياندا بوو له خوی دهگرتوه... بهلام هموويان له نيو کاروانی چاکه دا دهوېشتن و
ريگانان دهې.

(معان) کوچ دهکات بڼ شام و، له نيو خزم و که سهکاني و نهو خه لکي روويان تېده کړد
وهک ماموستا و تيگه يشتوويهک دهژيا، کاتيک نه ميري شام (نه بو عوبه يده) که هارپي له دلا
شېرينی گيانی به گيانی معاز بوو مرد، نه ميري بېواداران (عومر) نهوی له جيگاندا کړده والی
شام و، تنه چنده مانگيک به سر نه ميري تيه کيدا تېپه پي تا به هيمنی و توبه کاربیه وه بڼ لای
په روهردگاری گه پايه وه.

(عومر) ت دهيووت:

{گهر معازم بکرديا به جيشتين و، په روهردگارم پرسيازی لي بکرديا: بڼ کړده
جيشتين؟ نهوا ده موت: گويم له پیغهمبره که ت بوو ﷺ دهيفه رموو: زانايان کاتيک ده چنه
خزمتي په روهردگاری بالاده ستیان، معاز له پيشيانه وه په}...

نهو جيشتيني (عومر) ليرده ما به ستيه تي، دانانيه تي له سر هموو موسلمانان، نهک
ته نها له ولاتيک يا ويلايه تيک.

(عومر) بهر له وهی که بهریت پرسيازيان ليکړد: گهر يه کيکت بڼ دابناييه...؟ واته خوت
جيشتينيکت بڼ دابناييه و نيمه ش په يمانان پي بدايتايه له سري...
له وهلامدا وتي:

{گهر معازی کوپی جه بهل زيندو بوايه و، نهوم دانابايه، پاشان که دهگه يشته وه
خزمت په روهردگارم و دهپرسی لي: کيت له سر نومم تي موهممه دانا، منيش ده موت:
(معازی کوپی جه بهل) دانا، پاش نه وهی گويم لي بوو پیغهمبر ﷺ دهيفه رموو: معازی
کوپی جه بهل پيشه وای زانايانه له روژي دواييدا}...

* * *

روژنيگان پیغهمبر ﷺ فه رموی:

{نهی معاز... سويند به خوا خوشم دهوئيت، توش با له بيرت نه چي دواي هموو نوژنيک
بلييت:

(اللهم اعني على ذكرك و شكرک و حسن عبادتك: خودايا کومه کم بکه له سر يادکردن و
سوپاسگوزاری و چاک په رستنت){...}

به لې.. خواجه کره کم بکه.. پیغمبري خوا ﷺ هميشه جهختی له سر نهو مانا مه زنه
ده کرده وه که خه لکی به هوی وه تیده گن که هیچ توانا و ده سلات و، په نا و پشتیوانیکیان
نیه جگه له خوا، بهس خوی بهرز و بی هاوتایان هیه..

(معان) یش به چاکی له وانه یه گه پشت و به جوانی به جی هینا..

به یانیه کیان پیغمبر ﷺ پتی گه پشت و لئی پرسى:

{ئى معاز چون رږژت کرده وه..؟؟}

وتی: وه بروداریکی راست رږژم کرده وه ئى پیغمبري خوا..

پیغمبر ﷺ فرمووی: هموو په وایه که حقیقه تی خوی هیه، جا حقیقه تی نیمانه کی

تو چیه؟

(معان) وتی: هیچ به یانیه که هلته ستاوم هردهم وام گومان بردوه که شهوم به سرده

نایهت.. هیچ شه ویکشیم به سرده نه هاتوه ده نا وام گومان بردوه که ناگه به یانی.. هیچ

هه ناگویم نه ناوه، مه گر وا گومان بردوه که هه ناگای دیکه به شویندا نانیم... وه نه وهی

سهیری هموو نوممه ته پیشینه کان بکه که بانگده کرنن بۆ لای نامه که یان.. وه نه وهی که

به هشت نشینان به دی بکه له ناز و نیعمه تی به هشتدان و.. ناگر نشینان ببینم له نئو ناگردا

سزا ده درین...

پیغمبر ﷺ پتی فرموو: چاکی بۆ چوویت، پابه ندبه پیوهی... {

به لې.. معاز هموو شتیکی خوی و ناینده ی به خشیبوه خوا و، جگه له و هیچ شتیکی

دیکه به دی نه ده کرد..

(نبین مه سمود) له پیا هلدانیا چاکی بۆ چووه کاتی ده لیت:

{له راستیدا (معان) نوممه تیک بوو، ملکهچ بۆ خوا و بڼ گرد بوو، نیمه معازمان به

(ثیبراهیم) ده چوواند}...

* * *

(معان) هميشه خه لکی بۆ لای زانست و، یادی خوا بانگ ده کرد..

بانگه شهی خه لکی ده کرد بۆ ده سنگرتن به زانستی راستی سوودمه نده وه و ده یوت:

(به ناگا بن له خوار یوونه وهی دانایان.. په وا به هوی په واوه بناسن، بزائن که په وا رږژنایی

هیه)...!!

نهو په رستشی وه که مه به ست و، دادگری سهیر ده کرد..

رږژتکیان موسلمانیک پتی وت: فیرم بکه.

(معان) لئی پرسى: نایا گر فیرت بکه م گوپراهیم ده بیت..؟؟

پیا وه که وتی: من رږژیش له سر گوپراهیم سوورم..

معاز پتی وت: (رږژ نا رږژ به پلښو به..

شهو نو پږ بکه و، بشخوه.. رڼزی په یدا بکه و، خرابه مه که.. هر به موسلمانې بمره و..
به ناگا به و خق دوور بگره له پارانه وهی ستم لیکراو) ..

زانستی وهک ناسین و، کردار، سیر ده کرد و.. دهیوت:

(هرچی ده تانه ویت فیری بن، بزائن که زانست لای خواي گوره هیچ سودیکتان پتی
ناگه په نیت هتا کاری پی نه کهن) ..

باوه پھتیا ن به خوا و یادکردنی وهک ناماده کردنی همیشی مه زنی خوا و، پیداجوونه وهی
همیشی ناکاری دهوون سیر ده کرد.

(نسهو دی کوپی هیلال) ده لیت: {له گال مه عازدا به رتگادا ده پویشتن، پتی وتین:
دانشن با ساعاتیک نیمان تازه بکه بینه وه} ..

له وانه په هوی ژور بیده نگ بوونه کی نو کرداری رامن و بیرکړنه وهی بوویت که له
ناخیدا نه ده سره وت و رانه ده وستا.. نه مه بوو که هر وهک به پیغه مېهر رښکړ و: هیچ
هنگاوک نانیت، وا گومان بیات هه نگاوکی دیکه ی به دوا دهنیت.. نه مهش به هوی زیاده
پوچوونیه وه له یادی په روه ردگاری و، پوچوونی له لیپیچینه وهی دهوونیدا..

* * *

ناکامی (معان) هات و، بانگرا بق دیداری خوا..

له کاتی ژانه کانی گیانکپشاندا له نه ستوه راستی هه موو زیندوویه که درده که ویت و، نو
وشانه به سر زمانیدا دیت- گه توانای قسه کردنی هه بیت- که کاروبار و ژیا نی تیدا کورت
پوته وه..

نا له و چرکه ساتانه دا، معان چند وشه یه کی مه زنی درکاند که بپواداریکی مه زن ناشکرا
ده کات.

نوه بوو سهرنجی ناسمانی دها و له په روه ردگاری خاوهن مېهری ده پاراپه وه و دهیوت:
(په روه ردگارا.. من پیشتر له تق ده ترسام، به لام نه مرق تکات لیده که م، په روه ردگارا.. تق
ده زانیت که من دینام به هوی رښتنی روپاره کان، یا روواندنې داره کانه وه خوش
نه ویستوه.. به لکو به هوی تینویته کی کاتی گه رمای ژور توند و ناخوشیه کانی هندی کات و،
به ده سته پتانی زانست و نیمان و گوپراهی زیاتره وه خوشم ویستوه) ..

ده سستی راستی درپژ کرد وهک نوهی ته وقه له گال مردندا بکات و، له بی هوشیه که یدا
دهیوت:

(به خیر بیت مردن.. خوشه ویستیکه له کاتی نه داریدا هاتوه) ...

* * *

نه مچا (معان) گه پایه وه بق لای خوا..

میتزادی کوری عه مر

یہ کہ میں کس ویرجیا کے لئے

هاوړل و نړستانى له باره يوه دهوین و، ده لیت:

(ی که م که م که نه سپی تاودا له پیناوی خودا، میقدادی کوپی نه سوه بوو)...

(میقدادی کوپی نه سوه) پالوانی نه مجارمانه و به (میقدادی کوپی عه م) ناو ده بریت، له سرده می نه فامیدا په پمانی له گڼ (نه سوه دی کوپی عبد یغوث) دا به ست و نویش کردی به کوپی خوی، به و جوره به ناوی (میقدادی کوپی نه سوه) موه بانگ ده کړا، تا نه و نایه ته پیروزه ی قورنات هاته خواره وه و مندالی خه لک به می خو کردنی هه لوه شانده وه، پاش نه وه ره چه له کی نه میس درایه وه پال (همری کوپی سه عدی) باوکی راسته قینه ی..

میقداد له و که سانه بوو که زږد زوو موسلمان بوون و، هه و ته مین که سیشه که موسلمان بوونی خوی راگه یاند و ناشکرای کرد، به و په پی نازیایه تی مەردانه و خوزگه ی نړستانه وه، پشکی خوی له سزا و نه شک دجه ی قوربه ی شیه کان چه شت..

هه لویتستی رږزی (به در) یسی بڼ هه میسه وه که تابلیزه کی قه شه ننگ ده میتینته وه و هیچ به هاو نرخی که م ناکات...

هه لویتستی بلند، هه مو نه وانه ی بینیان ناواته خواز بوون که هر که سه و خوی خاوه نی نه و هه لویتسته مه زنه بوايه..

(عبداللهی کوپی مه سوه) ی هاوړلی پیغمبر ی خوا ﷺ، ده لیت:

(دیمه نیکم له میقداد بیی، من خاوه نی بوومايه، لام خو شه ویستر بوو له هه مو نه و شتانه ی که له سر زه ویدا هه یه)...

تا له و رږزه دا که به ناخو ش و ده ستی پیکرد... قوربه ی شیه کان به هیزکی به تین و سووربوونکی زږد و، لوتبه رزی و خو هه لکیشانه وه هاتبوون..

تا له و رږزه دا، که موسلمانان که م بوون، پېشتریش له شه پکردن له پیناوی نیسلامدا تا قی نه کړا بوونه وه و، نه وه یه که مین جه ننگ بوو که بیکه ن..

پیغمبر ﷺ راوه ستا و نیمان و ناماده باشی نه و که سانه ی له گه لیدا بوون تا قی ده کړده وه له رو به یرو بوونه وه ی نه و سوپا زږه پر پیاده و سواره ی به ره ورو پوویان دیت.

هات و داوی راویژی له و باره یوه کرد، هاوړلانی پیغمبر ﷺ ده یانزانی کاتیک داوی پرس و پلویژ بکات، نه و به راستی کاره که نه دجام ددات و، راستی تپوانین و بڅوونی ته وای هه ریه که له هاوړیکانی ده ویت، خو گه ر یه کیکیان بڅوونکی هه بولایه جیاواز یان به پېچه وانه ی بیروپای هه موویان، نه و هیچ شهرم و نه نگی تیدا نه ی..

(میقداډ) ترسی ئه‌وه‌ی هه‌بوو که له‌بارهی ئه‌و جه‌نگه‌وه له‌نیۆ موس‌لمان‌ه‌کاندا هه‌لو‌یستی خۆپارێزی هه‌بیت.. به‌ر له‌وه‌ی که‌سی دیکه‌ بدو‌یت ئه‌و پێش که‌وت تا به‌ وشه‌ تیزه‌کانی دروشمی شه‌په‌که‌ بخاته‌ روو، به‌شداري له‌ پێکهاته‌ی ویژدانیه‌دا بکات.. به‌لام به‌ر له‌وه‌ی لیوی بجلێنی، (ئه‌بو به‌کری صدیق) ده‌ه‌ستی به‌ قسه‌ کرد، (میقداډ) زۆر دل‌تارام بوو.. (ئه‌بو به‌کر) قسه‌ی جوانی کرد.. پاش ئه‌ویش (عومهری کوپی خطاب) دوا و قسه‌ی چاکی کرد..

پاشان (میقداډ) هاته‌ پێشه‌وه‌ و وتی:

(ئه‌ی پیغمه‌به‌ری خوا ﷺ!!.. به‌ره‌و ئه‌وه‌ی خوا خه‌ستویه‌تی به‌رده‌ستت به‌پێ بکه‌وه‌، ئێمه‌ هه‌موومان له‌گه‌لتداین.. سو‌یند به‌خوا هه‌رگیز وه‌ك ئه‌وه‌ی به‌نی ئیسرائیل به‌ (موسا)یان گوت پێت نالێین: بپۆ تۆ و په‌روه‌ردگارت به‌جنگن، ئێمه‌ لێره‌دا داده‌نیشین... به‌لكو پێت ده‌لێین: بپۆ تۆ و په‌روه‌ردگارت به‌جنگن و، ئێمه‌ش له‌گه‌لتاندا ده‌جه‌نگین...!!)

سو‌یند به‌و زاته‌ی تۆی به‌ه‌ق ره‌وانه‌ کردوه‌، گه‌ر به‌ره‌و چه‌قی ده‌ریامان به‌بێ ئاو‌پدان‌ه‌وه‌ له‌گه‌لتدا دیین تا ده‌گه‌یه‌ته‌ شو‌ینی خۆت و، له‌لای راست و چه‌پ و له‌ دواوه‌ و پێشه‌وه‌ت ده‌جه‌نگین، تا خ‌وای گه‌وره‌ سه‌رکه‌وتووت ده‌کات)...

وشه‌کانی وه‌ك ده‌ستپێزی گولله‌ ده‌ره‌په‌ین و.. ده‌موچاو و روخساری پیغمه‌به‌ر ﷺ که‌شایه‌وه‌ و لیوه‌کانی به‌ پارانه‌وه‌ی خه‌یر که‌ بۆ میقداډی کرد بریسکانه‌وه‌... ئه‌و وشانه‌ی که‌ (میقداډ) درکانه‌ی جۆش و خ‌رقشی خه‌سته‌ نیۆ کۆمه‌لی به‌وادارانه‌وه‌، که‌ به‌و په‌پی هه‌یز و به‌وای خ‌ویه‌وه‌ جو‌ری قسه‌ کردنی بۆ هه‌رکه‌سی به‌وه‌یت بدو‌یت و... به‌ شیوازیك بۆ هه‌ر که‌سی که‌ به‌وه‌یت قسه‌ بکات دیاری کرد...!!

به‌لێ.. وته‌کانی (میقداډ) مه‌به‌ستی خ‌وای له‌ دلی به‌واداراندا پێکا و، (سه‌عدی کوپی مه‌عزی) سه‌رکرده‌ی ئه‌نصاریه‌کان هه‌ستایه‌وه‌ و وتی:

((ئیمانمان پێ هه‌ینایه‌ت و به‌راستمان زانیته‌، و، شایه‌تییمان دا که‌ ئه‌وه‌ی تۆ هه‌یناوته‌ خه‌قه‌، له‌سه‌ر ئه‌وه‌ واده‌ و به‌لێن و په‌یمانمان پێدایه‌ت، ده‌ ئه‌ی پیغمه‌به‌ری خوا به‌رێ بکه‌وه‌ به‌ره‌و ئه‌وه‌ی که‌ ده‌ته‌و‌یت، دل‌نیا به‌ ئێمه‌ له‌گه‌لتداین... سو‌یند به‌و زاته‌ی تۆی به‌ه‌ق ره‌وانه‌ کردوه‌ گه‌ر بچیه‌ نیۆ ده‌ریابه‌وه‌ له‌گه‌لت دیین، ته‌نها که‌ سێکمان دوا ناکه‌و‌یت، هه‌چ پێمان ناخ‌وش نیه‌ که‌ سه‌به‌ینی رو‌وبه‌په‌روی نو‌رمه‌نیکمان بکه‌یه‌ته‌وه‌..

ئێمه‌ له‌ جه‌نگدا ئارامگیرین و، له‌ روو به‌ رووبونه‌وه‌دا راستگوین. به‌لكو خوا ئه‌وه‌ی چاوتی پێ رو‌شن ده‌بێت له‌ ئێمه‌دا به‌دی بێنیت.. ده‌ی له‌سه‌ر به‌ره‌که‌تی خوا بمان به‌..))

دلی پیغمه‌به‌ر ﷺ په‌ریو له‌ شادی... و به‌ هاوه‌له‌کانی فره‌موو:

(ده‌ی به‌پێ بکه‌ون و، مژده‌تان لێ بێت)...

هه‌ر‌وو کۆمه‌ل به‌یه‌ك گه‌یشتن...

موسلمانان له ورژدها تهنه سئ تهسپ سواريان هه بوو بهس، نهوانيش: (ميقداى كوپى
عمر) و (مهرسدى كوپى نهى مهپسد) و، (زوبيرى كوپى عوام) بوون، تيكراى موجهيدانى
ديكه به پياده، يان بهسوارى وشتره وه بوون.

* * *

نو وشانهى (ميقدا) كه پيشتر باسماں كرد، تهنه نازايه تيه كى ناخاته روو و بهس،
بهلكو دانايى دروست و، بيركړدنه وهى قوليمان نيشان ددهات.

(ميقدا) نا بهو جوړه بوو.

دانا و، زينگ بوو، داناييه كشى تهنه بهوشى رووت گوزارشتى له خوى نه دهكرد، بهلكو
بهبنه ماي بئ وينه و، ناكارى پر بهاو راست گوزارشتى له خوى دهكرد و، نه زمونه كانيشى
مايهى بههيز بوونى دانايى و نيشانهى ژيريه كى بوو.

جاريكيان پټغمهبر ﷺ ته ميرايه تى جىگايه كى پئ سپارد، كه گپايه وه پټغمهبر ﷺ لئى
پرسى: (ته ميرايه تيت به لاهو چؤن بوو)؟؟

به پاستگړيه كى مهنه وه وه لامى دايه وه:

(وات ئى كردم ودها سهيرى خؤم بكم كه له سهرو خه لكه وم و، نهوان هه موو له خوار
منه ونه. سوئند بهو زاتهى توى به حق رهوانه كړدوه له نه مړې بهدوا تا هه تايه ته ميرايه تى
سهر روو كه سيش ناكم)...

جا گهر ته مه دانايى نه بئ. نهى ده بئ چى بئ.؟؟

گهر نه وئيش دانا نه بئ. ده بئ كئى ديكه بئ.؟؟

پياويكه به هؤى دهروونى، يا لاوازيه وه هه لئاخه له تئ.

فرماندارى پئ ده درئ، له له خؤبايى بوون و سهر كه شى دهروونى ده ترسيئ و، نو
لاوازيه دهروونى بئ ده رده كه وئ و، سوئند دهخوا كه خؤى ئى دوور بگريئ و، پاشى نو
نه زمونه رته فرمانداريئى ده كاته وه و خؤى ئى ده پارزيئ و... پاشان سوئنده كى ده باته
سهر و له دواى نه وه هرگيز نابيئه نه مير!!

نو هه ميشه نو فرموده دهى له سهر زار بوو كه له پټغمهبرى ﷺ بيستبوو، كه نه وئيش:

((بهخته وهر نو كه سهيه كه له ناشووب دوور بگويته وه))...

نه وئيش كاتئ له فرمانداريدا لوت بهرزيه كى بهدى كرد تووشى ناشووبى دهكرد، يان
له ودها بوو تووشى بكات، نهوا بهخته وهى نو له خؤ دوور گرتندايه لئى.

زؤر له سهر خؤى و هئدى بوونى له هه لسه نگاندى پياواندا. يه كئى ديكه بوو له
نيشانه كانى داناييه كى.

نهمهش له پیغمهبری خواوه ﷺ فیر ببوو. پیغمهبر ﷺ فیری کردبوون که دلی ئادهمیزاد له وهپگه پاندا خیرا تره له هه لگه پانه وهی مه نجه ل له کاتی کولاندا..

(میقداد) مه زنده و هه لسه نگاندنی خۆی له باره ی خه لکوه دوا ده خست تا کاتی مردنی نه و که سه ده هات، بۆ نه وهی دلتیا بیت که نه و که سه ی نه م ده یویت هه لسه نگاندنی خۆی له باره وه بخاته روو ناگۆریت و گۆرانی تازه به سهر ژياندا نایهت.. یان هه یج شتیکی نوێ له پاش مردنی روونادات..؟؟

داناییه که شی له م گفتوگویه دا که یه کێک له هاره ل و کۆرڤینانی بۆمانی باس ده کات، له زۆری شاره زاییه کهیدا دهره وشیتته وه، نه و هاره له ی ده لیت:

{رۆژیکیان لای (میقداد) دانیشتبووین، پیاویک به لایدا تێپه ی.. روویکرده (میقداد) وتی: خوش به ختی بۆ نه و دوو چاره ی که پیغمه بریان ﷺ بینیه.. سویند به خوا هه زمان ده کرد نه وهی تر بینیت ئیمهش بهمان بینایه و، نه وهی تر تیندا ئاماده بوویت ئیمهش تیندا ئاماده بووینایه..

(میقداد) رووی تیکرد و پێی وت:

((چی واتان لیده کات که خۆزگه به دیمه نیک بخوازن که خوا لیتانی په نهان کردوه، که نازانن گر تیندا ئاماده بووینایه چۆن ده بوون؟؟ کۆمه لانیک هاوسه رده می پیغمه بری خوا ﷺ بوون خۆی گهره به سهر ده م و چاویان کردنیه نۆزه خوه.. نه وه بۆ سوپاسی خوا ناکن ئیوه ی له و تاقیکردنه وه یه ی نه وان پاراست و، کردنیه به وادار به په روه رداگر و پیغمه برتان..))

داناییه.. به لام چۆن داناییه ک...!!

ناگه یه به هه یج به واداریک که خوا و پیغمه بری ﷺ خوش بوویت، ده بیینی ئاواته خوازی نه وه یه که له رۆژگاری پیغمه بر ﷺ دا بژایه و بیبینایه...!

به لام به رچاو رۆشنی (میقداد)ی دانای زیره ک ره هندی شاراره ی نه و خۆزگه یه ئاشکرا ده کات..

ئایا ریی تێ ناچیت نه و که سه ی ئاواته خوازه له و رۆژگاره دا بژایه.. له پێی نۆزه خیاب بوایه..؟؟

ئایا له واته نه بوو که له گه ل بێ باوه راندا نه میس بێ باوه ر بوایه...؟؟

که وایوو چاک وایه نه و که سه سوپاسگوزاری خوا بیت که له سه رده میکدا ژيانده یه تی ئیسلام له سه قامگیردایه و، نه ویش به بێ گری و به سه لامه تی وه ریکرتوه..؟؟

نه م نید و بۆچوونه ی (میقداد) ، که له دانایی و زړنگیدا دهره وشیتته وه.. له هه موو هه لۆسته و، نه زمونیکی و، وشه یه کیدا، ژیریکی دانا بوو.

میقداډ خۆشه ویستیه کی مه زنی بۆ ئیسلام هه بوو..

له پال نه وه شدا، تیگه یشتو و دانا بوو..

خۆشه ویستیش ئه وکات مه زنی و داناییه که خاوه نه که ی بکاته مرفیکی پایه بهرز، چژی ئه و خۆشه ویستیه له خودی خۆیدا هه ست پئ نه کات.. به لکو له بهرپر سیاریتییه کانیدا بیدۆزیتته وه..

(میقداډی کوپی عه مریش له و پێپه بوو..

خۆشه ویستیه که ی بۆ پیغمهبر ﷺ، دلی پر کردبوو له بهرپر سیاریتی به رانه بهر سه لامه ت بوونی پیغمهبر ﷺ.

له شاری مه دینه دا هه ر ده نگێکی ناساز ببیسترایه، (میقداډ) له چاوتر و کانیکدا خۆی ده گه یانده ده رگای پیغمهبر ﷺ خوا ﷺ و به سواری ئه سپه که یه وه راده وه ستا و، زۆر به توندی شمشیری به ده سه ته وه ده گرت و له خزمه تیدا بوو..!!

خۆشه ویستیه که شی بۆ ئیسلام، دلی پر کردبوو له بهرپر سیاریتی ئه و به رانه بهر پارێزگاریکردنی ئیسلام.. نه که هه ر له فیل و ته له که ی نوژمنانی،.. به لکو له هه له ی دۆسته کانیشی..

رۆژنیکیان له گه ل سهریه کدا چوه ده ر و، نوژمن توانی گه مارۆیان بدات، ئه مبه ری سهریه که فه رمانی دا که هه یج که س و لاخه که ی نه له وه پێنیت.. به لام یه کێک له موسلمانه کان ناگاداری فه رمانه که ی نه بوو و، سه رپێچی کرد، ئه مبه ره که یان سزایه کی وای دا زیاد له وه ی که شایسته ی بێت، یان هه ر شایه نی نه بووه..

(میقداډ) به لای ئه و پیاوه دا تێپه پی، ده گریا و هاواری ده کرد، کاتێ له و باره یه وه لێی پرسى و، ئه ویش به سه رهاته که ی بۆ گێپرایه وه..

(میقداډ) ده ستی گرت و، پێکه وه به ره و لای ئه و ئه مبه ره رۆشتن و، (میقداډ) ئه وه نده ی گفتوگۆ له گه لدا کرد تا هه له که ی بۆ ده رخست و پینی وت:

(ده ی ئیستا، خۆت بخه به رده ستی و... ریگه ی بده تۆلەت لێ بکاته وه)..!!

ئه مبه ره که به گوێی کرد.. به لام سه ربازه که لێی خوشبوو و هه یچی له دلدانا، (میقداډ)یش به مه زنی هه لویتسه که و، مه زنی ئه و ئایه نی که ئه م سه ره وه ریه یی پێداوه، زۆر شادومان بوو، وه که ئه وه ی که گۆرانی بلێت له بهر خۆیه وه ده یوت:

(من ده رم و... ئیسلام ده سه تله تداره)..!!

به لێ.. ئه وه خۆزگی ئه و بوو.. که کاتێک به ریت ئیسلام ده سه تله تدار بێت... و به راستیش بۆ به ده یتنانی ئه و ئاوا ته له گه ل تیکۆشه راندا هه ول و کۆششیکى بێ وینه ی وه های دا که شایسته ی ئه وه بێت پیغمهبر ﷺ پینی به ره موویت:

((خوای گوره فرمانی پیکردم خوشم بوویت و.. هوالی پیداوم که توی خوش
دهویت))...

بہ عیدی کو پی عامر
سہزنی لہڑیوں کا کوندا

کې له نېمه ناشنای هم ناوړه په و، پښتو بیستویه تی...؟؟
 -وا گومان ده بهم- گر هر هه مووشمان نه بیت، نهوا زړیه مان، هرگیز نه مان بیستوه..
 وهک نهوهی له گه لئاندا بم نیستا که ده یخویننه وه، پرسپار ده کښ: ده بیت هم (سه میدی
 کوږی عامه کې بیت...؟؟
 بهلې... نیستا ده زانین هم (سه مید) ه کتیه...!!

* * *

یه کیکه له گوره هاوړه لانی پیغمبر ﷺ خوا ﷺ، با ناوړه کوشی وهک ناوی گوره هاوړه لانی
 دیکه بلار و ناشنا نه بیت.

یه کیکه له گوره خوپاریزه په نهانه کان...!!

پېده چیت ناسایی و دوپاره کړنه وه بیت، که بلین له هه موو دیمه و غه زایه کدا له گه ل
 پیغمبر ﷺ دا بووه... چونکه نهوه پړه وی هه موو موسلمانان کان بوو، بق هیچ بهوادارک نه بوو
 که له ناشتی یان جیهاندا له پیغمبر ﷺ خوا دوا بکویت.

(سه مید) بهر له رزگار کړنی (خه یبه) موسلمان بوو، له و ساته وهش که نیسلامی له نامیز
 گرت و واده و بهلینی دا به پیغمبر ﷺ، هه موو زیان و، بوون و، نایندهی خویشی پی
 به خشین.

گوپړاپه لی و، دویانه ویستی و، بهرزی... خو خه فکړدن و، وهر و، خو بهر ز گرتن،
 هه موو خه سلته چاکه کان له م مرقه پاک و بیگرد و برا و هاوړی گوره یه دا هه بوو.

کاتیکش هه ولده ده دین به مه زنیه گوی بگین و بیبینین، پتویسته که زرنگ بین تا بې ناگا
 نه بین له و مه زنیه و لیکه پین له ده ستان دهریچیت و خوی ون بکات..

کاتیک له نیو قهره بالفیدا چاومان به (سه مید) ده که ویت، هیچ شتیکی تیدا به دی ناکه بین
 جیگای رامن و سرجدان بیت..

چاویه کیک له نندامانی ده ستی هزاران ده بینیت.. قز نالوزکاو و تهپ و تزلوی... له
 پوښاک و، شتیهی دهره وهیدا، هیچ شتیکی تیدا نه به له موسلمانان هزاره کانی جودا
 بکاته وه...!!!

خو گړ پښاک و شپوړی دهره و هیمان کرده به لگه و نیشانه یو ناشنا بوونی حقیقه تی نهو، نهوا هیچ به دی ناکه یین، چونکه مهنی نه م پیاوه زور له وه ره سه نره که به رووک شتیکی دهوله مهنده و نال و والا خوی بنویتیت.

نه و تانی نا له ویدا له پشني ساده یی و پښاکه کزنه کانیوه خوی حه شارداوه ..
نایا مرواری شاراوه ی نیو گویچکه ی ماسیتان بینیه ..؟ نه میش شتیکی له و بابه ته یه ..

* * *

کاتیک نه میری بروداران (عومری کوپی خطاب) معاویہ ی له والییتی شام لادا، به ده ورو به ری خویدا چاوی گپړا، یو که سیک ده گړا له جیگای نه و دایبیت.

شپوړی (عومر) یش له ه لېژاردنی والی و یاریده دهره کانیدا نه و پې پی به ناگا بوون و، وردی و، له سره خوی تییدا بوو .. چونکه له و برپا یه دا بوو که هر والیه کی له دوورتین جیگای سره زهوی هه له یه ک بکات، خوی گه وړه له سر نه و پرسیار له دوو که س ده کات: په که میان عومر .. دوه میان خاوه نی هه له که ..

پیودانگیشی له هه لسه نکاندنی خه لک و هه لېژاردنی والیدا زور به وردیینی و توندی و، گشتگیری و، بهر چا ورو نیه وه بوو، تا نه و پې پی وردیینی ..

شامیش، له و روزگاردها جیگایه کی گه وړه بوو، زیانیش تییدا بهر له گه یشتنی نیسلام یو ناویان به چهنین سده، له نیو شارسنانیته رکابه ره کاندان گپړانی به سردها دهات و، ناوه ندیکی بازوگانگی گرنګ و، چاوکه په کی فراوانی نیعمت بوو، بویه به وانه وه و، له بهر نه وانه .. خانہ ی هه لسه له تاندن بوو، هر بویه به یوچوونی (عومر) که سیک د دنیا نه ویستی، خواپه رستی، رازی بووی، تهویه کاری، پشت له دنیا کردوی ودهای ده ویست که هه موو شه یقانه کانی گومړا کردن له بهر دم نه ویستنی نه ودا هه لېین ..

(عومر) بانگی کرد: دوزیمه وه .. (سه عیدی کوپی عامر) م یو بانګ بکن .. !!

دواتر، (سه عید) دیته لای نه میری بروداران و نه ویش داوی لای ده کات بییته والی (حومر) ..

به لام (سه عید) داوی لېبوردنی کرد و .. وتی: (تووشی ناشویم مه که، نه ی نه میری بروداران) ..

(عومر) به دهنګی بهر زوتی:

(سویند به خوا وازت لای ناهینم .. نیوه سپارده کان و جی نشینیتان خستقته گهردنی من و ..

پاشان به جیم دینل) .. ۱۹۹۰ !!

له ماوه په کی که مدا (سه عید) ی رازی کرد، چونکه به راستی وشه کانی عومر شایانی نه وه بوون که برپای پی بیتیت.

به لڼی هېچ دادگه ری تڼدا نیه که سپارده و چی نشینیان بدهن به سر نه ودا و، پاشان به تنهنا جیتی بهیلن.. جا گه ر که سانی وهك ((سهعیدی کوپی عامر)) له بهر پرسپاریتی هه لیڼن، نیدی عومهر کی له سره فرمان په واییه گرانه کانی دابنیت...؟؟

(سهعید) له گه ل ژنه کهیدا، که تازه بووک و زاوا بوون، به رهو (حومص) که وتنه پی، هاوسره که شی هه ر له مندالیوه زور جوان و نازدار بوو.. (عومهر) یش بهی پټویست له سامانی پیدان.

کاتیک له (حومص) جیگیر بوو.. ژنه کی ویستی مافی خوی وهك هاوسه ریك له و سامانه بخاته کار که عومهر پټی به خشین و، دلاوی لیکرن که جل و بهرگیکی شایان و، پټویستی و که لوبه لی پی بکړن و.. نه وی دیکه ی هه لېگرن..

(سهعید) پټی وت: ده ته وی له وه چاکرت نشان بدهم..؟؟ نیمه له ولاتیکداین بازرگانیه کی قازانجه منده، بازار په کی شی گرم و گوړه، ده با نم پاره یه بدهن به که سیك بازرگانی پټوه بکات بومان و بیبوژنیتته وه..

ژنه کی وتی: نهی گه ر له بازرگانیه کهیدا زهره ری کرد..؟؟

(سهعید) وتی: پاراستنه کی له سر نه و داده نیم..!!

ژنه کی وتی: که وایت.. زور چاکه..

(سهعید) چووه دهره وه، هه ندیک پیدایستی ژیانکی کوله مرگی پی کرې، پاشان هه موو سامانه کی به سر ه ژار و نه داراندا به خشیوه..

زورژان تیپه پی و.. له نیوان هه ر ماوه و کات و ماوه یه کی که دا ژنه کی له باره ی بازرگانیتیه که یانه وه پرسپاری لیده کرد، که قازانجیان به کوئی گه یشتوه..

(سهعید) یش وه لای ده دایه وه: بازرگانیتیه کی سرکه وتووه و.. قازانج له گه شه و زیاده بووندا یه.

زورژانکیان له بهر دهم که سیکي نزیکیدا که به راستی کاره که ناشنا بوو هه مان پرسپاری لیکرد، زهرده خنه گرتی، پاشان پیکه نی به جوریك که ژنه کی گومان و دووولی بؤ دروست بوو، زور دلاوی لیکرد که به راستی و رونی بوی بدویت، پټی وت: میرده که ت هه ر له زورژده ها هه موو سامانه کی به خشیوه.

ژنه کی (سهعید) گریا و، غمبار بوو که له و پاره سوو دمنه نه بوه، نه نه وی خوی ده ویوست لټی کرې، نه پاره که ش ما..

(سهعید) سرنجی دا، فرمیسه ر ژاوه کانی زیاتر جوان و قه شه نگیان کردبوو.

به ر له وه ی نه و دیمه نه سرنج راکتیه دهر وونی لاواز بکات، به چاری عه قل سرنجی به هه شتی دا، هاوه له دیرین و کزچکریده کانی خوی تڼدا به دی کرد، وتی:

((هاوه لانتېکم هه بوو بهر له من بهر و لای خوا روشتن... منیش پیم خوش نیه گهر هه موو
 نه و دی له دونیادا هیه بزم بیت له ریگی نه وان لا بدهم...!!!
 گهر بشترا سیه که به جوانیه که هیلیک پښته وه، وه نه و دی له گهل دهر وونی خزیدا
 بدویت، وتی:

((ده زانیت که له به هشتدا پهری چا ورهش و چاک و باشی وا هیه، که گهر یه داننه ان
 به پښتښته سر زوی هر هه مووی رووناک ده کاته وه و، رو شانییه که دی رووناکي خور و مانگی
 پتگوه نه ده هشت... دهی نیستا قوریانی به تر بدهم له پیناوی نه واند، چاکتره له و دی
 نه وان بکه مه قوریانی له پیناوی تودا...!!!
 قسه کانی، هه روک چون به هیمنی و، رووگشی و، ره زامه ندی، ده ست پتکردبوو به هه مان
 شیوهش کورتایی پی هیئا...))

ژنه که پشی دلنارام بوو، تیگه یشت هیچ شتیک نیه چاکتر بق نه و له رویشتن له سر ریگی
 سه عید و، هاندانی دهر وونی خوی بق لاسایی کردنه و دی نه و له دنیا نه ویستی و ته قواد...!!!

* * *

(حومص) له و روژگار د، به (کوفه ی دوهم) ناو دهربا، نه م ناو لپانه شی به هوی زور
 هه لکه پانه و دی خه لکه که ی و راجپاییان به رانبر به والیه کانیان بوو...
 گرچی (کوفه) که له عیراقه له یاخی بووندا له پښتر بوو، (حومص) یش ناوی نه و دی
 به هوی هاو شیوه ییه وه وهرگرت...

سهره پای سهرقال بوونی (حومص) یه کان به یاخی بوونه وه، هه روک باسما ن کرد، نه و
 خوی گهره دل کانیانی به رانبر نه و بنده چاکه که (سه عید) بوو رینوینی کردبوو، خوشیان
 ده ویست و گوړپایه لی بوون.

(عومر) روژکیان پرسپاری لیکرد: ((خه لکی شام توپان خوش ده ویت...))؟
 (سه عید) له وه لامیدا وتی: ((له بهر نه ویه که هاوکاریان ده کم و دلنه واییان ده کم...))
 خوشه ویستی خه لکی (حومص) بق سه عید هر چه ند بیت، نه و بیژاری و سکالایان هر
 ده بیت و دهر یازوونی لی نیه... گهر هر بق نه و هشت بیت بیسه لمپنیت که هشتا (حومص)
 رکابری (کوفه ی عیراقه...!!!

روژکیان، نه میری بپواداران (عومر) سهردانی (حومص) ی کرد و له نیو هه شاماتیکی
 زوری خه لکه که یدا پرسې: له باره ی (سه عید) وه چی ده لین...؟؟
 هه ندیک که س سکالایان لپی هه بوو... به لام سکالایه کی پیروز، چونکه به هوی نه و
 سکالایه وه لایه نیکي زور سهر سوپه نیری مه زنی نه و پیاوه دهرگوت... که زور جیگای
 سهر سوپمان بوو...!!!

(عومر) داوی له پټې سکاکاران کرد، که یه که به یه کی خاله کانی سکا لکه یان بخه نه

پوو...

قسه که رڼک به ناوی نه پټه وه هه ستایه وه و وتی: ((چوار سکا لمان له سر هه یه..

تا رڼ نه بیته وه نایه ته دهر وه بڼ لمان...

به شه ودا وه لامي هېچ که س ناداته وه...

له مانگینکا دوو رڼی هه یه که تییدا نایه ته دهر وه بڼ لمان و نایبینن...

چواره میش، که نه هېچ دهسته لاتیکی تییدا نیه، به لام نیمه ی بېزار کړدوه، نه ویش

نه وه یه که ناویه ناو بی هوش ده بیت - واته ده بوریته وه -))...

پیاوه که نه وه ی وت و دانیش...

(عومر) بڼ ماوه یه که مات و بیده نگ بوو، رووی له خوا کرد و، به چرپه وه ده یوت:

((خودایه من وه که چاکترینی به نده ی تڼ ناسیومه..

خودایه پیشبینی و شپوه ناسیه که م بڼی به خه سار نه بیت))...

جا بانگی کرد به رگری له خوی بکات، (سه عید) وتی:

((نه وه ی که ده لڼن: تا رڼ نه بیته وه ناچه دهر وه بڼ لایان..

سویند به خوا پیم خوش نه بوو باسی هویه که ی بکه م... له راستیدا خیزانه که م خزمه تکاری

نیه، خوم هه ویر ده شپلم و، وازی لیدیتم تا هه لدیت، ټینجا نان ده که م، دوی نه وه ده ستونوږ

ده گرم بڼ نوږی چپشته نگاو، پاشان نیمه وه دهر وه بڼ لایان))...

روخساری (عومر) که شایه وه و، وتی: سوپاس بڼ خوا.. نه ی دوو م...؟!

(سه عید) درڼی به قسه کانیدا:

((نه وه شی که ده لڼت: به شه ودا وه لامي که س ناده مه وه..

سویند به خوا پیم خوش نه بوو باسی هویه که ی بکه م.. من رڼم داناوه بڼ نه وان و،

شه ویش بڼ په روه ردارم))...

((نه وه یش که ده لڼن: له مانگینکا دوو رڼم هه یه ناچه دهر وه بڼ لایان تییدا..

خزمه تکارم نیه جل و به رکه که م بڼ بشوات و، جل و به رگی نیکه شم نیه بیگرېم، هر بڼیه

خوم جل و به رکه کانم ده شوم و چاره پوان ده که م تا له دوی ماوه یه که وشک ده بیته وه.. له

کوتایی رڼیشدا ده چه دهر وه بڼ لایان))...

((نه وه یشی که ده لڼن: که ناو به ناو بی هوش ده بم..

ناماده ی کوژدانی (خویه یی نه نصاری) بووم له مه که، که قورپه یش گوشته که یان لڼ

ده کردوه، خستبوویانه سر خوشتریک و، پټیان دهوت: پټ خوزه ټیستا (محمد) له جیگی

تڼدا بوايه و، تڼس ساغ و سه لامه ت بوویتا په...؟! وه لامي ده دانه وه و ده یوت: سویند به خوا

پیم خوښ نیه من له نڼو کهس وکار و منډاله کاندې یم، له نڼو ساغ و سهلامه تی و خوښی
 دونیادا و، پیغمبره خواش درکښک بچیت به پئیدا..
 هر کاتیک ئو دیمه نه م پیته وه یاد که بینیم و، که من ئو روزه له هاوه له پرستان بووم،
 پاشان بیرم ده که ویته وه که ئو روزه سرخستنې خو به یم واز ئی هینا، له ترسی سزا و
 نه شک نه جی خوا ده له رزم و له هوشی خوم ده چم...
 وشه کانی (سه عید) کوتایی هات، که به تپې فرمېسکی خوپارنزی بیگه ریبیه وه لیوه کانی
 به جیده هیشت..
 (عومر) خوی پې رانه گرا و له خوښیاند، به دهنکی به رزوتی:

((سوپاس بق ئو خواجه ی که پیشبینی و ناسینه که می به مه له نه برد...!!
 دهستی کرده ملی (سه عید)، نڼو چاوانه روښنه پایه به رزه که ی ماچکرد..

* * *

چ به ختیکه له رڼو نڼی ئو پیره دروستکراوه به دهستیان هیناوه...؟؟
 چ ماموستایه ک بوو پیغمبره خوا ﷺ...؟؟
 چ رووناکیه کی پرشنګدار بوو کتیبی خوی که وره...؟؟
 ئیسلام چ قوتا بخانه یه کی ئیلهام به خش و چ فیرکارک بوو...؟؟
 به لام، نایا زه وی ده توانیت ژماره یه کی زوری له م پیره له سر پشتی خوی هه لگړیت...؟؟
 گهر ئو وه روویدایه، ئو وا به زه وییه تی نه ده مایه وه و.. ده بووه فیرده وس..
 به لی.. ده بووه فیرده وسی واده دراو..
 له کاتیکدا که فیرده وس هیشتا کات و ساتی نه هات بیت، ئو وا ئو که سانه ی له م پیره
 پایه دار و سه ریلندانه که به ژياندا ده گوزرین و به سر زه ویدا تیده پهن.. هه میشه که م و،
 ده گمه نن..
 (سه عیدی کوپې عامر) یه کیکه له وانه..
 به خشش و موچه که ی به پپی ئه رک و کاره که ی زور بوو، به لام ئو هیندنه ی ئی هه لده گرت که
 به شی خوی و خیزانه که ی بکات و.. ئو ی دیکه ی به سر ماله هه ژاره کاند ده به خشیه وه..
 رڼو نڼکیان پپی و ترا: به و زیاده یه خاو و خیزان و خزمانت ببوژننه ره وه..
 له وه لاما ده یوت: ((باشه بق خاو و خیزان و خزمانم...؟؟
 سویند به خوا من ره زامه ندی لای خوا نافروشم به خزمایه تی...))
 چه نده جاریش پپی ده و ترا: (خه رجیی خوت و خاو و خیزانت زیاد بکه و له شته باشه کانی
 ژیان به هره ور به).

به لام ئو هه میشه له وه لاما، ئه م وشه مه زنانه ی دوپات ده کرده وه:

((نهخبر هرگیز له دهستی په کم دوا ناکه وم، پاش نه وی گویم ئی بوو پیغمبری خوا
 ﷺ دهیفرموو: خوی گوره خه لکی بۆ لیپرسینه وه کۆ ده کاته وه، بپواداره هه ژاره کان وه
 بۆله کۆتر به خوشیه وه دین، پتیا ن دهوتریت: راوهستن بۆ لیپرسینه وه، ده لئین: هیچ شتیگمان
 نه بووه تا له سهری لیمان بپرسنه وه... خوی گوره دهفرمویت: بهنده کانم راستیان وت و..
 بهر له خه لکی ده چنه به هه شته وه))...

* * *

له سالی بیستمی کۆچیدا، (سه عید) گه پایه وه بۆ لای پهروهردگاری، پاکتر له په په
 سپی، به ته قوا ترین دل و، جوانترین ژیا ننامه ی هه بوو..
 مهیل و تامه زبۆیی بۆ گه یشتنه وه به دهستی په کم دریزه ی کیشا، که ژیا نی خۆی له
 پیناوی پاراستنی به لینه که ی و شوین پی هه لگرتنیاندا نه ز کردبوو..
 به لئ.. خۆزگی گه یشتن به پیغمبر و مامۆستا که ی و.. به هه موو هاوه له پتیشینه
 بیگه رده کانی دریزه ی کیشا..
 نهوا نه مۆ، ئاسوده یی و، دلنیا یی دهروون و، بار سووکیه وه پتیا ن دهگات..
 له باری دنیا و خۆشی به کانی نه هیچی پتیه و نه هیچی جیه پتشته تا پشت و شانی قورس
 بکات..

ته نه نا خۆ پارێزیه که ی، دنیا نه ویستیه که ی، ته قوا که ی، مه زنی دهروون و ئاکاری پتیه.
 نه و چا کانه ی ته رازو و قورس ده که ن، به لام له سه ر پشت سوکن...!!
 له گه ل ئاکاری واکه خاوه نه که ی دنیا ی پی هه ژاند و.. له خۆ بایبوون نه وی
 نه هه ژاند...!!

* * *

سلوو له (سه عیدی کوپی عامر)..
 سلوی لیپن له ژیا ن و، مردنیدا..
 سلوو، پاشان سلوو، له ژیا ن و یادئ..
 سلویش له که سه به پیز و بیگه رده کان.. هاوه لانی پیغمبر ﷺ خوا... ﷺ

جه مزه ی کوری عبدالطلب

سبزی خور و لاور و لاری / هیلما

مه که له خه ویکې قولدا بوو، پاشی رږښکی پر کوشش و، ماندوویوون و، پرستش و،
ناره زووبانی..

قوپه پشیه کانیش له نړیو نوینه کانیاندا نه مډیو و نهو دیویان ده کرد.. تنها په کیکیان نه بیت
که له ناو نوینه که یدا نارامی نه ده گرت، زوو ده خزیته ناوی و، چهند ساتیکې کم نیایدا
حه سایه وه، پاشان به خوشی و شادییه کی مه زنه وه هله ده ستایه وه، چونکه واده ی له گه ل
په روه ریدگاریا هه بوو، رووی ده کرده شوینی نو یز کرده که ی له ژوره که یدا و، به رده وام له گه ل
په روه ریدگاری ده دوا و لپی ده پارایه وه.. هر کاتیک ژنه که شی به هوی پر خه ی سنگی تکاکاری
و پارانه وه گرم و گوړه دوپاره بووه کانی به خه بهر بهاتبایه، به زه ی پییدا ده هاته وه و، داوی
لیده کرد به زه ی به خویدا بیته وه، به شی خوی بخه ویت، وه لای ده دایه وه و نه سرینه کانی
پیش وشه کانی ده که وتن:

((سهرده می خه وتن به سهر چوو نه ی خه دیجه))...!!!

هیشتا کاره که ی خه ی قوپه پشیه نه زړاند بوو، گهرچی له وده دا بوو بیته مایه ی سهرنج
راکیشانیان، نهو ساته هیشتا له سهره تای بانگه وازیدا بوو و، به چرپه و نهیته وشه کانی
ده درکاند.

نهو که سانه ی نهو رږځانه باوه پیان پیی هیئا بوو زورده کم بوون..

جگه له نیمانداران که سی دیکه ش هه بوو ریژ و خوشه ویستیه کی زوریان هه بیت بوی و، به
جوش و خرخشیکې مه زنه وه باله کانیان لیک بدن به رهو نیمان هیئان پیی و روشن له نړیو
کاروانه پیژده که ی. تنها کاریگری عاده ت و ژینگه و، پاله په ستوی داب و نه ریت و بوماوه و،
دودلی له نیوان بانگی رږځاواو بوون و، بانگی رږځه لاتندا، ریگریوو..
(حه مزه ی کوړی عبدالمطلب) مامی پیغه مېرمنه ﷺ و، برای شیری.. په کی که بوو له وانه..

* * *

(حه مزه) به چاکی ناشنای مه زنی و کاملی برازاکه ی بوو... به روون و ناشکرای راست و
دروستی کاره که ی و، کرکې خه سه له ته کانی ده زانی..

نهو تنها وهک مامیک ناشنای برازاکه ی نه بوو به س.. به لکو وهک برا و، هاوپی، ده پیناسی..
چونکه (حه مزه) و پیغه مېرمنه ﷺ له یه نه وه بوون و، ته مه نیان نزی که بوو.. پیکه وه گوره

بوون و، به یکه وه یاریان کرد و، بوون به برا و، له سهره تاي ريگاوه ههنگاو ههنگاو له گهڼ
یه کدا پیکه وه روښتن..

خو گهر گنجیتی هر یه که یان به ريگایه کدا روښتیت، نه وه همزه پېشی هاوته مه نه کانی
خو دی ده کوت له به ده سته پتانی خوشیه کانی ژيان و، کردنه وه دی جیگا بخو دی له نیو
پیاوماقولاتی مه ککه و گه وره پیاوانی قوپه یشدا... له کاتیکدا (موحه مه د) له خه لوه تدا بوو
له گهڼ روښناییه کانی روحي که دهستی به روونا کردنی ريگای بهرو خوا چوون کردبو و،
قسه دی دلی که له ژاوه ژاوی ژيان دووړی خستبوه بهرو بیر کردنه وه ورامانی قول و، رووه و
خو سازدان بؤ ده ست خستنه نیو دهستی حق و وهرگرتنی..

ده لټین: گهرچی لاویتی هر یه که یان ناراسته یه کی جیای گرت، نه وا همزه بؤ چرکه
ساتیکیش له چاکه کانی هاوته مه ن و برازاکی دانه برا.. نه و چاکه و ریژداریانه دی که
خاوه نه که یان خستبوه جیگایه کی بلند له دلی هه موو خه لگیدا و، وینه یه کی ناشکرای بؤ ناینده
مه زنه که دی ده کټشا.

له سپیده دی نه و روژده دا، همزه وه کردبو یه خو، هاته ده ری.
له لای که عبه کومه لټک له گه وره پیاوانی قوپه یش و پیاوماقولاتیانی به دی کرد و له گه لټان
دانیش، گوئی له قسه کانیا ن گرت..

ده ریاره دی (موحه مه د) ده دوان...
همزه یه که مجار بوو ببینی بانگه وازی برازاکی خستونیه ته دل راوکی.. قسه کانیا ن بونی
بوغو و کینه و، داخ له دلی و، تالی لټ دیت.

نه و ان پېشتر باکیان نه بوو، یان وایان ده خسته روو که گوئی پی ناده ن و به لایانه وه هیچ
نیه.

به لام نه مړ، دل راوکی و، خه م و، ناره زوومه ندی هه لمه تبردن بوی، له روخساریاندا شه پو لی
ده دات..

همزه به قسه و باسه کانیا ن زور پیکه نی و.. زیاده پوهی و، خراپ لټیکدانه وه دی دایه
پالټان..

به دوایدا (نه بو جهل) بؤ ناماده بوانی دوپا تکرده وه که همزه له هه موو خه لکی زیاتر له
مه ترسی نه وه دی (موحه مه د) بانگه وازی بؤ ده کات ناگاداره، به لام ده یه ویت کاره که لای
قوپه یش ناسان بکات تا بخافلټن و، کاتیک به ناگا پیته وه، خرابترین روژی بیت و، کاری
برازاکه ی به سه ریاندا زال بوو بیت..

به رده و ام له قسه کانیا ندا ده یاننه راند و هه رده شیان ده کرد و.. (همزه) یش هندی جار
پټده که نی و، جاری واش هه بوو قینی هه لده ستا، کاتیکیش جیابوونه وه و هه رکه سه و به پی

خۆیدا روشت، (حه مزه) سه ری به بیرۆکه ی نوێ و، خوړپه تازه که قورس بوو بوو، کاری
برازاکه ی ده مینایه بهرچاو و، سه ر له نوێ له گه ل خۆیدا تاوتوئی ده کرد... !!!

* * *

روژان تپه پی، هر روژه و بانگی له وی دیکه ده کرد و، له گه ل هر روژنکدا قسه و باسی
قورپه یش له سه ر بانگه وازه که ی پیغمه بر ﷺ زیاتر ده بوو...
پاشان قسه و باسه کان ده گۆپا بۆ شه پ فروشتن.. (حه مزه) ش له دووره وه چاودیری
هه لوسته که ی ده کرد..

خۆپاگری برازا که ی سه رسامی کردبوو... لیپرا نه که ی له پیناوی ئیمان و بانگه وازه که یدا
لای هه موو قورپه یش شتیکی نوێ بوو، سه ره پای ئه و لیپران و خۆگرییه ی که پیی
ناسرابوو... !!

خۆ گه ر له روژه دا گومان بیتوانیایه هه ر که س به رانه بر راستگویی پیغمه بر و مه زنی
خوړپه وشته کانی هه لبخه له تپتی، ئه و توانای نه بوو که لێن و جیگایه ک بۆچوونه نێو تیکه یشتنی
حه مزه بدۆزیته وه..

حه مزه له هه موان چاکتر ناشنای (موحه ممه د) بوو... له کاتی زۆر مندالیه وه.. تا لاوتی
بیگه ردی... و تا کاتی پیاویتی ده ست پاک ی به رزی..

ئه و وه ک خۆی ده یناسی، به لکو زیاتر له وه ی که خۆی ده ناسیت ناشنای بوو، له و کاته وه ی
که پتیکه وه هاتبوونه ژبان.. به یکه وه گه وه بسوون... پتیکه وه پتیکه یشتن... ژبانی
(موحه ممه د) یش هر هه مووی وه ک تیشکی روژ بیگه رده... !! حه مزه هه یج گومانێکی به دی
نه کردوه سه باره ت به و ژبانه.. نایه ته یادی روژنیک بینییستی توپه بیت، یان نا ئومید، یا
چاوچنۆک، یان ئاره زوویان، یان به یۆره و دارپوخواو بیت..
(حه مزه) ش ته نها خاوه نی هیزی جهسته نه بوو به س، به لکو خاوه نی هۆشمه ندی عه قل و،
به هیزی ویستیش بوو..

ئا لیره وه شتیکی سروشتی نه بوو که له شوین کهوتنی که سێک دوا بکه ویت که ئه و هه موو
راستگویی و ده ستپاکییه ی تیدا ده رک پێ کرد بوو.. به و جۆره له دلیدا پێچایه وه تا ئه و
کاته ی به هۆی کاریکه وه له روژنکی نزیکدا ئاشکرا ده بیت..

* * *

روژی دیاریکراو هات...

(حه مزه) له مال هاته ده ر و، تیر و که وانه که ی له شان کرد بوو و، به ره و پوی بیابان
ده چوو تا ئاره زووه خۆشه ویسته که ی و، وه رزشه په سه نده که ی، که راوه، ئه نجام بدات... که
راوچی به کی لیها تووی که م وینه بوو..

به شیکي روژ له وې مايه وه... کاتیک له راو گه پایه وه، وهك كړدېويه پيشه، بهره و که عبه چو، تا ته وانی بگات، بهر له وهی بهره و مال وه بگه پټه وه.

له نزيك كه عبه خرمه تكارېكي (عبدالهي كورې جه دعان) ی پيگه بشت...

هر كه چاوی پټی كه وت، وتی:

((نهی باوكی (عوماره)... گهر ده تبینی (محمد) ی برازات چی به سهرات به ده سستی (نهبو) كه كه می كورې هیشام)... نا له وې چاوی پټی كه وت دانیشتبوو، نازاری دا و، جنیوی پټا و، نه وهی پټی ناخوش بوو پټی كړد...))

نیجا نه وهی نهبو جه هل به سر پیغمبري ﷺ هیڼا بوو بوی شیکر ده وه...

حه مزه به چاکی گوښی له قسه کانی گرت، پاشان بؤ كه میك بیري كړده وه، دواي نه وه ده سستی برد كه وانه كی له سر شانی دانا و... به خپرایي و جه سورانه بهره و لای كه عبه روشت، بهر نومیده ی له وې به نهبو جه هل بگات... خق گهر له وې نهیدوزییه وه، نهوا له شوین و جیگای دیکه به دوايدا ده گه پټی تا پټی ده گات...

به لام بهر له وهی بگاته كه عبه، سیري كړد نهبو جه هل له حه وشه كه پدا له نټو كومه لیک له گهره پیاوانی قورپه بشت دانیشتوه...

به هیمنیه کی ترسناکه وه، حه مزه له نهبو جه هل نزيك بووه وه، پاشان كه وانه كی بهر زكړده وه و دای به سهری نهبو جه هلدا، شكندی و خوږنی لپهات، بهر له وهی كه ناماده بوان له سر سامیه كه یان به ناگابینه وه، حه مزه هاواری به سر نهبو جه هلدا كړد:

((جنیو به موحه ممد ده دهیت، له كاتیکدا كه من له سر ناینه كی نوم و نه وه ده لیم كه نه و ده یلټ...؟! دهی گهر ده توانیت وه لام بدهره وه...))

له چركه ساتیکدا، هه موو ناماده بوان نهو سووكایه تیه ی به (نهبو جه هل) ی سر كړده یان كرا و نهو خوږنه ی له سهری ده چوړا، له بیریان چو، نهو وشه یی وهك هه وره بروسكه دای به سهری اندا سر قالی كړدن... نهو وته یی كه (حه مزه) تییدا رایگه یاند له سر ناینی (محمد) وه، هه مان تیپوانینی هه یه و، نهو ده لټ كه نهو ده یلټ...

نایا حه مزه موسلمان ده بیټ...؟؟

به پریزترین و به هیزترین گه نجی قورپه بشت...؟؟

به پراستی نه مه نه هامة تیه كه قورپه بشت توانای بهر گه گرتنی نیه، چونكه موسلمان بوونی حه مزه ریگه بؤ تدر كه سی هه لېژارده و دیاری دیکه خوش دهكات تا موسلمان بېن و، (موحه ممد) بشت كه سانتيکی خاوه ن توانا و هیزی له ده ور كؤ ده بیټه وه كه بېنه ما یی به هیزیوونی بانگه وازه كی و خق كؤ كړدنه وهی و، روژكیش قورپه بشت به دهنگی نهو پاچانه بیدار ده بیټه وه كه خواوه ند و بته كانیان ده شكینټ...!!

بهلئ.. همزه موسلمان بوو، نه وهی له دلیدا پښاېوړیوه بڼ خه لکی ناشکرا کرد و، هه موو
 نهو خه لکه حه په ساوهی به نانومیدی به جیهیتشت و، نه بوجه هلیش نهو خوښه ده سپری
 له سهره شکاوه کی دهاته خواری.. همزه چارلکی دیکه دهستی دایه که وانه کی و له سهر
 شانی راگرت و، به هه نگاهی چه سپاو و، نازایه تی به هیزیه وه بهرو مال که وته ری..!

* * *

همزه خاوه نی عه قلیکی به جیهیتنه و، ویزدانکی راست و دروست بوو..
 که که پایوه ماله وه و، ماندویتی نهو رژی دهرچو، دانیشیت پیری کرده وه و، نهو
 رووداوانه ی پیش ماوه یه کی کم روویداو ده هیئایه خه یالی..
 چوڼ موسلمان بوونی خوی راگه یاند و.. کی..؟؟

له چرکه ساتیک له چرکه ساته کانی حه ماسه ت و توپه یی و هه لچووندا رایگه یاند..
 پتی ناخوښ بوو خراپه به رانبر برازاکی بکریټ و، ستمی لی بکریټ و نهویش هیچ پشت
 و په نا و سهرخه ریکی نه بیټ، بویه توپه بوو، له سهر ریز و پایه ی به نی هاشم غبروت گرتی و،
 سهری نهو جه هلی شکاند و، موسلمان بوونی خویشی دا به روویدا..

به لام، نایا نهو ریگایه کی په سنده تا مړو واز له ناینی باو یا پیر و هوزده کی به یتیت..
 ناینی چرخ و سهرده مه کان.. پیشوازی له ناینکی نوی بکات که هیشتا بنه ماکانی ناکی
 نه کردوه ته وه و، له باره ی راستیه وه ته نها شتیکی که م ناشنا بیټ..

راسته نهو بڼ چرکه ساتیکش گومانی له راستگویی (موحه ممد) و بیگه ردی مه به سته کی
 نه.. به لام نایا ده کریټ مړو واز له چرکه ساتیکی توپه بووندا پیشوازی له ناینکی نوی بکات
 و، هه موو نهو به رپر سیاریتی و ماندوویه تیه ی له نه ستو بگریټ، هه وه کو نیستا همزه
 کردی..؟؟

له راستیدا نهو له دل و دهر ویندا ریزی هه بوو بڼ نهو بانگ وازه نوییه ی که برازاکی نالا
 هه لگریه تی..

به لام، گهر له سهری نورسراییت که یه کیټک بیټ له شوینکه وتوانی نهو بانگ وازه و، بپوادار
 بیټ پتی و، پاریزه ری بیټ.. ده بی کاتی گونجاو بڼ چوونه نیو نهو ناینه کی بیټ..
 له چرکه ساتیکی غبروت و توپه یی..؟ یان کاته کانی بیر کردنه وه و له سهر خوی..؟؟
 بهو چوړه راست رهوی ویزدانی و، بیگه ردی بیر کردنه وه، به سهر یاندا سه پاند که نهو
 بابه ته هه مووی سهر له نوی به چاکی و وردبینی بیر لی بکاته وه..

دهستی کرد به بیر کردنه وه و، چند رژیکی به سهر بود، له بیر کردنه وه نه ده سهروت و،
 شه وانه ش چاوه کانی نه ده چوونه خو..

کاتیکیش بمانه ویت به هوی عه قله وه راستنی بدوژینه وه، گومان وه هکاريکی گېشتن به ناسیني خوی ده سه پینیت.

به جوړه، همزه هر که عه قلی خسته کار له توژینه وهی رهوشی نیسلام و، ثاینی کون و ثاینی نویی له گه ل په ک به اورود کرد، به هوی سؤزی خورسکی بؤماوهی به رانبر ثاینی باووباپیری و، ترسی خورسکی بؤماوهی به رانبر هممو شتیکی نوی، گومانیان له ده روونیدا وروژاند.

هممو یادوه ریه کانی له باره ی که عبه و، خواوهنده کانی و، بته کانی... دهریاره ی نو سه روه ریه ثاینیان هی هاته وه پیش چاو که نو خواوهنده داتاشراوانه بق هممو قوپه یش و، تیگرای مه که که به گشتی ده سه بهر کردوه....

دابړان له هممو نو میژوه و... ثاینه دیرینه زور سهخته... نو وهش رستن و شیکردنه وهی مه زنی پتویسته.

همزه سهری سوپده ما له وهی که چون ناده میزاد ده توانیت ناوا به ناسانی و خیرا ثاینی بلو و باپیرانی به جی بهیلت و په شیمان بووه وه له وهی کردویه تی... به لام گه شتی بیرکردنه وهی ژیرانه ی درېزه پیدا... کاتیکیش بینی که تنها عه قل بهس نیه به هممو دلسؤزی و راستگویی به کیوه په نای برده بهر نادیار (غیب).

له لای که عبه، به ملکه چیوه روویکرده ناسمان و، په نای برده بهر هممو شتیکی نیو نو گه رونه له توانا و روشنایی، تا بهر و لای حق و ریگی راست ریئوتینی بکن، ده با گوی له خوی بگرین، پاشماوهی به سهر هاته که مان بق باس بکات:

{... پاشان هه ستم به په شیمانی کرد به دابړان له ثاینی باووباپیر و هؤزه کم و... له کاره مه زنه به گومان بووم، به جوړیک که چاوم نه ده چوو ه خو...}

پاشان هام بق لای که عبه، له خوا پارامه وه که سنگم بق حق بکاته وه، گومان و دوو دلیم لا نه هیلت. خوی گه وره پاپانه وه کی گرا کردم و دلی پر کردم له دلنایی.

بهر و لای پیغه مېرمنی خوا ﷺ که وتمه پی و، هه والی سهر گوزه شتی خوم پیدا و، نو ویش پاپایوه بوم که دل به سهر ثاینه کی چیگیر بیت...

به مجوره (همزه) موسلمان بو... موسلمان بوونیکي ته او به دلنایی به وه...

خوی گه وره به هوی همزه وه نیسلامی شکدار کرد و... سهریلند و بویرانه راوه ستا و بهرگری له پیغه مېرمنی خوا و، هاوه له بېده سه لاته کانی ده کرد.

نه بو جهل که بینی له ریزی موسلماناندا ده وه ستیت، تیگه یشت که جهنگ بهرپا ده بیت، هر بؤیه هات و هانی قوپه یشیه کانی ده دا که نازار و نه شکه بهی پیغه مېرمن و هاوه له کانی بدن و، بهر ده وام ریگی بق شه پیکي نیوخوی ساز ده کرد که به هوی وه سارپژی رق و کینه و بوغه کانی دلی خوی پی بکات.

دیاره (همزه) ش نهیده توانی ریځګری له ههمو نازاردانیک بکات.. به لام له گڼ نهوه شدا
موسلمان بوونی قهلقان و پاریزګارک بوو.. ههروهه سهرنج راکیشانیکي سر کهوتو ویش بوو
بڼ ژورک له هوزدکان که به هوی موسلمان بوونی همزه و، پاشان (عومری کړی خطاب) هوه
نهوانیش دهسته دهسته بیتنه ناو نیسلامه وه...!!

له و ساته وهی که همزه موسلمان بوو ههمو خوڅی و، توانا و هیژ و، ژیاڼی بڼ خودا و
ثابته کی نه ز کرد بوو، هه تا وای لیکرد پټغمبر ﷺ هم نازناوه مزنه ی پی بیه خشیت:
{شیری خودا و، شیري پټغمبره کی ﷺ} ..

یه که مین دهسته ی موسلمانانیش که بڼ روو به روو بوونه وهی نوژمن که وته پری، همزه
به رپرسی بوو..

یه که مین نالاش که پټغمبر ﷺ دایته دهست یه کیک له موسلمانان، نهوا به همزه درا..
نه و ژده شی له غه زای به دردا هر دوو کومه له به یه که ګیشتن، شیري خودا و شیري
پټغمبره کی ﷺ، له و غه زایده مایه ی سهرسورمان بوو...!!

پاشماوه ی له شکرې تیکشکاوې قوپه یش له به دروه بهره و مه که به سهر شلوی و
ناو میدی که پانه وه، نه بو سوفیانیش دلشکاو و، سهرشپانه که پایه وه..

چونکه له نیو کړه پانی چه نکدا لاشه ی که وره پیاوانی قوپه یش وهک.. نه بو جهل و..
عوتبه ی کړی ره بیعه و.. شه بیه ی کړی ره بیعه و.. نومه یه ی کړی خه لف و.. عوتبه ی
کړی نه بی موعیت و، نه سوه دی کړی عه بدول نه سده ی مخزومی و.. وه لیدی کړی عوتبه
و.. (نظر کړی حارس) و.. (عاص کړی سه عید) و.. (کعم کړی عه دی) و.. دهیه ها پیاوی
دیکه ی قوپه یش وهک نهوان که وره ی به جی هیشتبوو..

جا له بهر نه وهی که قوپه یش به ناشتی و هیمنایه تی نهو شکسته خراپه یان له یاد
نه ده چوو.. هر بویه دهستیان کرده خق سازدان و، کړکردنه وهی هیژ و بی هوده ییان، تا
تولی خو یان و ریژ و کوژاوه کانیان بکاته وه..

قوپه یش سوور بوو له سهر شه پ..

غه زای نوحود هاته پټشه وه و قوپه یشیه کان ژور زوو به سهرکایه تی (نه بو سوفیان) بڼ
جاریکی که هاتنه دره وه و، ههمو هوزده عه ره به هاوپه یمانه کانی خو یان له گڼا بوو..

که وره پیاوانی قوپه یش له م جهنگه نوټیه یاندا نامانجیان دوو پیاو بوو: یه که میان
پټغمبر ﷺ .. دووه میشیان همزه له دوا ی پټغمبر.. به لی.. نهو که سده ی گوټیستی قسه و
باسی پلانه کانیان بوايه بهر له دره چوونیان بڼ جهنگ، ده بیینی که چوڼ همزه له دوا ی
پټغمبر ﷺ مه به ست و نامانجی جهنگه که بوو..

بهر له دره چوونیش پیاوټکیان هه لېژارد و کاری همزه یان پی سپارد، که نه ویش
کړیله یه کی حه به شی خاوه ن شاره زاییه کی که م وینه بوو له پم هاوټیدا... ههمو پوټلی نه ویان

له جهنگه که دا چر کرد بووه وه له وهی که لیدانیکي کوشنده ناراسته ی همزه بکات به پمه کی و، ناگاداریان کرده وه که جگه له وه به هېچ شتیکی دیکه وه سر قال نه بیت، ناگامی جهنگه که و ناراسته ی کوشتاره که هر چون بیت..

ته نها نه وه کاری نه وه..

واده و به لیتنی به هایکی زدر مه زنیان پیدا بوو که نه ویش نازاد کردنیه تی.. نه و پیاوه که ناوی وه حشی بوو، کویله ی (جوبه یری کوپی موعتم) بوو.. له رژی به دریشدا مامی جوبه ییر تیا چو بوو،

جوبه ییر پی و ت: {له گل خه لکیدا برقره دهره وه، خو گهر توانیت همزه بکوژیت نه و ترق نازادیت}..!!

پاشان ناردی بق لای (هیندی کچی عوتبه) ی خیزانی نه بو سوفیان تا زیاتر هانی بدات و، پالی پیوه بنیت به ره و نه و ناما جهی که ده یانه ویت..

هیند پیشتار له جهنگی به دردا باوکی و، مامی و، برایکی و، کوپنکی تیا چو بوو.. پیشتی و ترا بوو همزه هندی که له وانه ی کوشتووه و، ده ستیشی هه بووه له کوژانی نه وانی دیکه دا..

له بهر نه وه زقریه ی پیاو و ژنانی قوپه ییش سوور بوون له سر چوونه دهره وه بق جهنگ، ته نها بق هیئانه وی سهری همزه و به س به هر نرخیک بووه و چه ندی ناپه حتی بویت..!! هیند چه ند رژی که بهر له چوونه دهره وه بق جهنگ، ته نها کاری نه وه بوو هه موو رق و کینه ی بکاته نیو دلی وه حشیه وه و رژی خوی بق دیاریرکرد، خو گهر سرکه و توو بوو له کوشتنی همزه دا نه و به نرخترین خشلی خو پازاندنه وه که ثافره ت هه بیبت پی بیه خشیت و، به په نجه کین له دله کانی گواره و مرواریه به نرخه کانی و گهر دانه زیړه که ی که گهر دنیان قهره بالغ کردبوو گرت و، له کاتی که دا که چاوه زه قه کانی برپیوه وه حشی و تی: {هه موو نه مانه بق تویه، گهر همزه بکوژیت}...!!!

وه حشی لیکي له دم ده هاته خورای و... خه یالی به جوش و خرؤشوه به ره و لای نه و جهنگه له شقه ی بالی دها که نازاد بوونی خوی تیدا به ده ست ده هیئت و، نیدی به کویله و ده ست به سهری نامینیتووه و، هه موو نه و خشلانه ییشی که شان و ملی سرکرده ی ثافره تانی قوپه ییش و، ژنی سرکرده که یان و، کچی سرکرده که یانی رازاندو ته وه دیته ده ستی..!! که واته پیلان بوو.. هه موو نه و جهنگه ش همزه ی به شیوه ی کی روون و ناشکرا ده ویت..

جهنگی نوحود ده ستی پیکرد..

هر دوو کرمه ل به یه که یشتن و.. همزه به کالای شه پوه که و ته نیوان زه وی مردن و کوشنار و، په پریکی نه عامه ی له سر سنگ بوو که پیشتیش سنگی له جهنگدا پی رازاندووه..

دهستی کرد به هاتن و چوون، هر سه رڼکی بیویستایه به شمشیره که ی ده بیه پاند،
به رده وام له بی باوه پانی دده، وه که نه ووی مه رگ هات بیتته ژیر فرمانیه وه، هر که سنی بیویستایه
تیی ده گرت و یه کسر ده بییکا...!!

همه موو موسلمانان هه له تیان برد تا له ودها پوو سه رکه وتنی ته واو به ده دست به پښن..
ته نانه ته هیزه شکاوه که ی قوپه ییش دهستی به کشانه وه کرد، هه لده مات.. گهر تیرهاو پښان
شوینی خویان له سر کڅو ده که چی نه هیش تایی و، نه هاتنایه ته خواره وه بق کڅو په پانی شه پ به
مه بهستی کڅو کړنه ووی ده سته که ته کانی بوژمنی تی کشکاو.. خو گهر نه وان شوینی خویان
چول نه کړدایه و نه و که لیننه گه وره یان له به رده م سواره کانی قوپه ییشدا والا نه کړدایه نه وا
جهنگی نو هوو کڅوستانیک بوو بڅه موو قوپه ییش" به پیاو و.. ژبیه وه.. به لگو به نه سپ و
حوش تریشیه وه...!!

سواره کانیان له پشته وه له کاتی بڼ ټاگایدا له موسلمانانیا ن دا و، شمشیره تینو وه
شیته کانیان خسته کار بویان و.. موسلمانان سر له نوئی ده ستیان دایه وه خو کڅو کړنه وه و،
شمشیره کانیان هه لگرت وه که هه ندیگیان کاتیک سو پای قوپه ییشی به دی کڅو بسو ده کشیته وه و
هه لدیت دایان نابوو.. به لام به راستی نه و کاره چاوه پوان نه کراوه سهخت و دژوار بوو..

حه مزه که نه ووی بیینی هیز و چوست و چالاکي و هه ولی چه ند قات زیاتری کرد..
له راست و چه پ و به رده م و دواوه ی خویوه لئی دده دان و.. (وه حشی) ییش له ویدا چاودیری
ده کرد و، چاوه پوانی ده رفعتی ده ستریز یی کردن بوو تا لیدانی خوی ټاراسته بکات..
با لیکه پښ (وه حشی) خوی باسی نه و دیمه نه مان بق بکات، به ده می خوی:

{... پیاویکی حه به شیی بووم، رم به شییوه ی حه به شیه کان دوه وشاند، زور که م هه لم
ده کرد له گرتنه نیشانه دا.. کاتیک خه لکه که به یه ک گیشتن، چووم و سهیری حه مزه م ده کرد،
تا له نیو خه لکه که دا وه ک حوشتری که له گت به دیم کرد.. به شمشیره که ی خه لکی له ت له ت
ده کرد و، هیچ شتیک له به رده میدا خوی نه ده گرت..

سویند به خوا خوم بق ټاماده ده کرد و ده مویت، له پشت دره ختیکه وه خوم شاردوه تا
بیپیکم یا لیم نرک بیتته وه، (سیباعی کوپی عه بدول عوزا) بر دمی به پششه به ره و لای، کاتیک
حه مزه چاوی پتی که وت هاواری لئی کرد: و ره به ره و پووم نه ی کوپی خه ته نه که ری کچان،
پاشان لیدانیکي وای لیدا سه ری له لاشه که ی کرده وه..

تا له و کاته دا رمه که م جوولان، هه تا به دلی خوم هاویشتم و دای له سنگی و له نیوان
قاچه کانیوه هاته دهر، هه ستایه وه به ره و لام، به لام توانای به سه ریدا نه شکا و مرد..
چوومه سه ری و رمه که ی خوم هه لگرت، پاشان گه پامه وه بق سه ریا زگه و تئیدا دانیشتم،
چونکه من هیچ پښو سته کی دیکم نه بوو تئیدا و، نه وم کوشت تا ټازاد بم... {
هیچی تیدا نیه گه ر واز له وه حشی به پښن قسه کانی خوی ته واو بکات:

{کاتیک که پامه وه بڼه که که نازاد کرام و، له وږی مامه وه تا پټفهمبری خوا څخه له روڼی رزگار کړدنی مه که که دا هاته وه ناوی، منیش هه له ات بڼه تائیف.

کاتیکش شاندی تائیف به رو لای پټفهمبری خوا څخه چوون تا موسلمان بین دوو دل بووم که رو له کوږی بکه م، وتم: بکه مه شام، یا به مهن، یا هر جیکایه کی دیکه..

سویند به خوا من تا له و خه فته دا بووم پیاوښک پی و، تیا چوون بڼه تو...!! سویند به خوا پټفهمبری خوا هر که س بیته ناو ناینه که یه وه نایکوږت..

منیش هام تا که یستمه خزمه پټفهمبری خوا څخه له م دینه و نه بیینیم تا له به رده میدا راوه ستام و شایه تومانی هه قم هیتا، کاتیک بینمی فرمووی: تو (وه حشی) یت...؟ وتم: به لن نهی پټفهمبری خوا.. فرمووی: بڼه باس بکه که چوون هه مزه ت کوشت، منیش بڼه گڼپایه وه.. کاتیک له قسه کانم بوومه وه فرمووی: تیا چوون بڼه تو، له بهر چاوم ون به.. منیش خوم له ریگه ی پټفهمبری خوا څخه لاده دا، تا نه م بینیت هه تا نه و کاته ی وه فاتی کرد و که پایه وه بڼه لای خوا ی که وړه.

کاتیک موسلمانان چوونه دهره وه بڼه (موسه یله مه ی که زاب) ی خاوه نی یه مامه، منیش له که لیاندا روښتم و، هه مان نه و رمه ی که هه مزه م پی کوشت له که ل خوم برد..

کاتیک هه لکه که دای به یه کدا (موسه یله مه ی که زاب) م بینی وه ستابوو، شمشیرکی به دهره وه بوو، خوم بڼه ساز کرد و، رمه که م جوولاند، تا به دلی خوم تیم گرت و بهری که وټ..

جا هر به م رمه م باشتیرین که س که هه مزه یه کوشت پیتم، نه و خوازیارم خوا ی که وړه بمبه خشیت و لیم ببوریت چونکه خراپترین که سیش که (موسه یله مه ی که زاب) هه پیتم کوشت}.

* * *

به م شیوه یه شیر خورا و شیر ی پټفهمبره که ی، سهر فرازانه شهید بوو...!! هره وه که چوون ژیا نی دهن گدهره وه و سهر فرازانه بوو، مردنیشی به هه مان شیوه دهن گدهره وه و سهر فرازانه بوو.. دوزمه کانی ته نها به کوشتنی وازیان لئنه هیتا.. باشه چوون وازی لئنه بیتن و رازی بن.. له کاتیکدا که نه وان هه موو بهنده کانی قورپه یش و تیگرای پیاره کانیان هاتنه نه و هه نگه وه که ته نها پټفهمبره هه مزه ی مامیان مه به ست بوو.

(هیندی کچی عوبه) که خیزانی نه یوسفیان بوو فرمائی کرد به (وه حشی) که هرگی هه مزه ی بڼه به ییت.. وه حشی به دم نه و خواسته ناجوره وه روښت و.. کاتیک هیتا ی بڼه هیند، به دهره ستی راستی پیی دا و به دهره ستی چه پیشی گواره و گدرانه که ی وه که به خشش له سر نه و کاره ی نه نجامی دا و هر گرت لئی..

هیندی کچی نو عوتبه یی که موسلمانان له جهنګی به دردا کوشتیان و ژنی نه بسوفیانی
 سرکرده ی سوپای بڼ باوه پی بت پرستی.. جهرګی همزه ی خسته ناو دهمی و ده یجوی
 بهو نومیده ی که نو کاره سرشیتانه ساپیژی بوغز و کینه ی بکات، به لام جهرګه که له نیتوان
 که لبه کانی نه وستا، نه یوانی که نیدی بیمزیت، هر بویه له دهمی دهریهنا و، چوپیه سر
 بهردیکی بهرز و هاواری ده کرد:

نحن جزیناکم بیوم بدر   والحرب بعد الحرب ذات سُر
 ما کان عن عتبه لی من صبر   ولا أخی، وعمّۃ، ویکری
 شغیت نفسی وقضیت نذری   أزاح وحشی غلیل صدري

واته: نیمه سزای رژی به درمان دانه وه، شپی دوی شه پش ناپه حه ته، له دوی عوتبه و
 براکم و مامی و کړه کم نارام نه ما، ساپیژی دهرونی خوم کرد و نه زره کم به جی هینا،
 وه حشی داخ و کینه ی دهرونی نه هیشت..)

جهنګ کژتایی هات و، بڼ باوه پان سواری خوشتره کانیان بوون و، جلهوی نه سپه کانیان
 گرت و به کاروان بهرو مه که که و تنه وه ری..

پیغه مېر څخه و هاوه لانی بهرو کړه پانی جهنګه که هاتن تا سهیری شه هیده کانیان بکن..
 له ویدا له نیتو جهرګه ی دل که دا، له کاتیکدا له دهم و چاوی نو هاوه لانه ی دهرونی که
 گیانی خویان له پیناوی خوادا به حشی و، کردیانه قوربانیه کی بیګرد بڼ په روه ردګاری
 بالاده ستیان. له ناګاو راوه ستا و ... سرنجی دا، نیتوچه وانی گرژ بوو... به ددانه کانی لیوی
 خوی کرژشت و... پیلوی چاوه کانی دا به یه کدا..

هرګیز لهو باوه په دا نه بوو که ناګاری عه رب هینده بیته خوار و نو دپنده یه تیه ی لی
 بوه شیتوه و، جهسته ی مردویه ک بشیونیت بهو جژه ی که بینی جهسته ی مامی شه هیدی
 پایه بهرز (جهزه ی کړی عبدالمطلب) ی شیری خودا و سررداری شه هیدان شیونرا بوو..

پیغه مېر چاوی که وه مانګی تابان ده که شایه وه، له کاتیکدا که سرنجی جهسته ی
 مامی دا فرمووی:

(هیچ کژستی وه که نه می تو ناپه حه ت نابیت لام.. رانه و ستاویشم هرګیز له م راوه ستانه
 ناپه حه ت تر..)

پاشان ناوپی دایه وه له هاوه لانی و فرمووی:
 (له بهر نه وه نه بوايه (سه فییه) ی- خوشکی جهزه - دلته نگ نه بیت و نه کرپته خوویه ک
 له دوی من، لی ده که پام دپنده بالنده کان بیانخورادیه ..

له هر شونیکدا خوا بالاده ستم بکات به سر قوربه شیه کاندا، جهسته ی سی که سیان
 ده شونیم..)

هاوه لانی پیغه مېر هاواریان کرد:

(سویند به خوا، هر رڼه خوی گوره سرمانخت بکات به سریاندا، نه تکیان ده کین، به جوړک که هیچ عره بیک وای نه کردیت...!!)

به لاهم نو خودایه ی که حمزه ی به شهید بوون ریزار کرد، جاریکی دیکه ش ریژی ایدنه نیت به وه که کوژانی نو ده کاته دهرهت بق وانه یکی زور مزن که تا هه تابه دادگری بیاریزیت، به زهی پیداهاتنه وه ته نانهت له سزادان و توله سندنه وده ده کاته فریز و پیویست..

فریز به مجوره که میشتا پیغه مېرمنه ﷺ له وتنی په یمانه پیشینه که ی نه بوو یوه و نه نیگی بق هاته خورای له جیگای خویدا.

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ، وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ، وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ، إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾ النحل ۱۲۵-۱۲۸.

واته: به کارزانی و ناموژگاری په سندن، مردوم به ره ورنگی په روه ردگارت بانگ بکه و به چاکترین شیوه له گه لیان بدوی، په روه ردگارت لهو که سانه ی له ریگی نو لایانداوه - له گشت که س- ناگادارتره و هر خوشی باشت دوزانی کړ به له سر راسته پی یه.. نه گه ر توله ده ستیننه وه، دار به دار یی و پتر نه یی، خو نه گه ر خوپاگریش بن، دیاره بق خوپاگره کان زور باشته.. خوپاگر به! دیاره خوپاگر تیشته هر بق خویاه و خه میان مه خو و لهو گزی و فیالنه ش ده یکن، دلته نگ مبه، بیگومان خودا له گه ل خوپاریزان و چاکه کارانه.

هاتنه خواره وه ی نه م نایه تانه ش لهو جیگایه دا، چاکترین پاداشت بوو بق حمزه که پاداشتی که وته لای خوی گوره..

* * *

پیغه مېرمنی خوا به مهنترین شیوه خوشی ده ویست، نو - هره کو پیشتر باسماں کرد - ته نها مامه ی خوشه ویستی نه بوو به س..

به لگو برای بوو له شیر وه..

هاوژینی بوو له مندالتید..

و هاوژینی هه موو ته منی بوو..

له م چرکه سانانه ی مالئاوایشدا، پیغه مېرمنه ﷺ هیچ سلاوکی بق مالئاوایی لیکردنی به دی نه کرد چاکتر بیت بقی که به قه د ژماره ی هه موو شهیدانی جهنگه که نوژی له سر کرد..

به مجوره لاشه ی حمزه به ره شوینی نوژکردنه که برا له گوره پانی جهنگ که نه می له نیودا تیاچوو، خوینی پڑا... جا پیغه مېرمنه ﷺ و هاوه لانی نوژیان له سر کرد، پاشان

شهیدیکي دیکه یان هیڼا و، پیغمبر نوږی له سره کرد. دوی نه وه شهیده که ده برا و
 همزه له جی خوی دهمایه وه شهیدی سیم ده هیڼرا له تنیشت همزه وه دانرا و
 پیغمبر نوږی له سریان کرد.

بهو جوړه. شهیدان همویان. یه یه یه هیڼان و. پیغمبری خوا ﷺ نوږی له سره
 هریکه یان و همزه له گه لیدا بیت ده کرد، نهو روزه هفتاچار نوږی له سره مامی کرد.

* * *

پیغمبر ﷺ له جنګه که وه بهرو مال گه پایوه، له ریګادا گوږی له دهنگی ثافره تانی
 مؤزی (عبدولنه شهل) یو بؤ شهیده کان ده گریان، پیغمبر ﷺ له زور به سوزی و
 خوشه ویستیدا ده یفرموو:

{ به لام همزه که س ناگری بوی } ... !!

(سه عدی کوی معان گوږی لهو قسه یه ده بیت و، وا گومان ده بات که پیغمبر ﷺ
 دهرونی تاسوده نه بیت گه ثافره تان بؤ مامی بگرین، بویه خیرا بهرو لای ثافره تانی
 مؤزی (عبدولنه شهل) ده پوات و فرمانیان پیده کات که بؤ همزه بگرین، هر که پیغمبر
 گوږیستی گریان که یان ده بیت بهرو لایان ده چیت و، ده فرمویت:

{ مه به ستم نه وه نه بوو، بگه پښه وه خوا به زه یی بیت وه پیتاندا، له مې به دواوه گریان نیه }.

نیدی هاوه لانی پیغمبر ده سټیښخه ریان ده کرد له لاوانده وهی (همزه) و بهرز راگرتنی
 رهو شته زور مه زنه کانیدا.

لهو باره یه وه (حه سانی کوی سابت) له چامه یه کی دریزیدا ده لیت:

دع عنك دارا قد عفا رسمها	وابكي على حمزة ذي النائل
اللابس الخيل إذا أحجمت	كاللث في غابته، الباسل
أبيض في ذروة من هاشم	لم يمر دون الحق بالباطل
مال شهيدا بين أسيا فكم	شلت يدا وحشى من قاتل

واته: وا ز لهو خانوه بهینه که دروستکردنی تهواو بووهو بؤ همزه ی پایه بهرز بگری، نهو
 پیاوهی که خوی کډه کډه وهو سوار ی نه سپه کی ده بوو، وه شیری به جهرګ و ابو له
 بیشه که یدا. سپی بو له پنجه دا و نه وهی هاشم بوو، به سر هه قدا نه ده پښت به ناپه وا
 له نیو شمښیره کاناندا شهید بوو، هر دوو ده سټی و حشی بکوړه کی بشکیت.

* * *

عبداللہی کړی ره واهه ش ده لیت:

وما یغني البکاء ولا العويل	بکت عیني وحق لها بکائها
أحمزة ذاکم الرجل القتيل	على أسد الإله غداة قالوا :
هناک وقد أصيب به الرسول	أصيب المسلمون به جميعاً
وأنت الماجد البرّ الوصول	أبا یعلی، لك الأركان هدّت

واته: چاوه کانه نه شکيان رشت و حه قيشيان بوو که گريان، گريان و ډوډ چ سوډيکي هه به جا.. به سر شيری خودادا، کاتيک به يانی وترا: ئه ری نهو پياوه کوډاوه هه مزه به، کړستی هه موو موسلمانان کهوت له ويدا و پیغهمبه ریش غه مبار بوو بوی. نه با به علی، ده ست و پتی بی هیژ کړین، تق سه رفراز و چاک و په روش بوویت.

* * *

(صه فیه ی کچی عبدالمطلب) ی پوری پیغهمبه ښودا و خوشکی هه مزه ش وتی:

دعاه إله الحق ذو العرش دعوة	الى جنّة يحيا بها، وسرور
فذلك ما كنا نُرجي ونرتجي	لحمزة يوم العشر خير مصير
فوالله لا أنساك ما هبت الصبا	بکاء وحزنا، محضري ومسيري
على أسد الله الذي كان مدرها	يذود عن الاسلام كل كفور
أقول وقد أعلى النعي عشرتي	جزى الله خيراً من أخ ونصير

واته: خودای هه قی خاوه نه خت بانگهیشتی کرد بقی نهو به هه شته ی تیدا به ناسوده ئه ری.. نه وه ش خواست و نومیدی نیمه بوو بقی هه مزه که له روژی هه شردا باشترین سه رنه دجامی هه بیت.. سویند به خوا تا شنه پای به يانی هه لکات له بیرت ناکم، گريان و هه م و په ژاره، خوشی و خاموشی، بقی شیري خودا که ویستی پاراستنی نیسلام بوو له هه موو بی باوه پیک، ده لیم و شیوه نی هوزه کم به رز ده که مه وه، خوا پاداشتی برا چاک و سه رخره که مان به چاکترین شیوه بداته وه..

له گه ل نه وه شدا باشترین لاواندنه وه ی بون و به رانه دار له یاددا وته کانی پیغهمبه ر بوو کاتس له سره لاشه ی راوه ستا، نهو ساته ی له نیتو شه هیده کانی جه نگدا به دی کرد و فره مووی: {به زه یی خوات له سره، به راستی تق-نه ونده ی من بزانه- په یوه ندی خزمایه تیت به جن ده که یاند و، ډوډ کاری چاکه ت نه نجام ددها}...

* * *

به راستی په ژاره ی پیغهمبه ر ښودا بقی هه مزه ی مامی مه زنی ډوډ قورس بوو.. سه ره خوشی لیکړدنیش تیدا کاریکی سه خت بوو.. له گه ل نه وه شدا قه در جوانترین سه ره خوشی بقی پیغهمبه ر له گه ل خویدا هه لگرتبوو.

له ریځای گه پانه ویدا له نوحوده وه بڼ مال، پیغه مېرمنه څخه به لای نافرته تیکي هوزی (به نی دینان) دا تیپه پی کرد که باوکی و، میړده کی و، برایه کی شهید بوو بوون..
کاتیک چاوی به موسلمانان کهوت له جهنگ ده گه پانه وه، به په له بهر و لایان پوشت و دهنگ و باسی شه په کی لیده پرسین..

هوالی مەرگی میړد و... باوک و... براکه یان پيدا...
نه مچا به په روشیه وه لئی پرسین:

{نه ی پیغه مېرمنی خوا چی لی هاتووه}...؟؟

وتیان: {نور باشه... سوپاس یو خوا چاکه هروک تو پیت خوښه}...!!

وتی: {نیشانم بدن، هتا سهیری بکم}...!!

له گه لی رویشان تا له پیغه مېرمنه څخه نزیك بوو یوه، کاتیک چاوی پی کی کهوت بهر و رووی روست ووتی:

{همو کوستیک له دواي تو، کاریکه و ناسان ده بیت}...!!

* * *

به لی... نه مه جوانترین و زیندوترین سره خوښی بوو..

پیده چیت که پیغه مېرمنه څخه یو نهو دیمه نه گوره و بڼ وینه به زه رده خه نه گرتبیتی، چونکه له دنیادا ه و ل و، خوښه ویستی و، خو به ختکردنی هاو شیوه ی نه وه نیه..

نافرته تیکي... لاوازی، بیده سته لات، له یه ک ساند باوکی و، میړده کی و، برایه کی له ده ست بدات.. کاردانه وه ی بهر انبه ر نهو کوسته له ساتی بیستنی نهو ه و له دا که کیو له بن دینن نه وه بوو:

{نه ی پیغه مېرمنی خوا چی لی هاتووه}...؟؟!!

به راستی نه وه دیمه نیک بوو که قه دهر به چاکی وینای کیتشا و ساته کی دیاریکرد تا بیکاته سره خوښی یو پیغه مېرمنه... به لام چ سره خوښیبه... سره خوښی بیت یو شیري خدا و، سر داری شهیدان...!!

عبداللہ کی کوہ پی مہ اسعود

بدلتہ میں کہیں بدلتا سکرلا قورٹانہ خونین

بەر لەوێی کە پێغه‌مبەری خوا ﷺ بچیتە مالی ئەرقلە مەوێ، (عبداللەهی کوپی مەسعود) باوەری پێ هێنا بوو، بووبوو شەشەمین کەسی موسلمان بووی شوێنکەوتە پێغه‌مبەر ﷺ کەواتە لەو کەسانە یە نۆز زوو باوەریان هێنا...

لەبارە یە کەمین دیداری لەگەڵ پێغه‌مبەری خوادا دەلێت:

{گەنجیکی تازی پێگە یشتوو بووم، مەپەکانی (عوقبەیی کوپی ئەبی موغیث)م دە لەوێ وێراند، پێغه‌مبەر ﷺ و ئەبوبەکر هاتن، وتیان: ئەی گەنج، شێرت لایە بەشمان بدەیت...؟؟
وتم: ناتوانم بێتان دەم، لەبەر ئەوێ هی خۆم نیە و من لایان دانراوم..
ئەمجا پێغه‌مبەر ﷺ فرمووی: ئەی مەپەکت لایە هیشتا قسەر بێت و، کەلی نەگرتبێت...؟؟
وتم: بەئێ...}

هێنام بۆ لایان، پێغه‌مبەر گرتی و دەستی بە گوانیدا هێنا و لە پەرورەدگاری پاراپیوه گوانەکانی پڕشیر بوو.. پاشان ئەبوبەکر بەردیکی ناو چالێ هێنا و، دۆشێ ناوی و، ئەبوبەکر لێی خواردەو، دواي ئەوێ منیش خواردەو.. ئینجا بە گوانەکی فرموو: بچۆرەوێ جێی خۆت، ئەویش چوووەو جێی خۆی..

پاش ئەوێ چووێ خزمەت پێغه‌مبەر و، وتم: لەو قسانەم فێر بکە..
فرمووی: تۆ گەنجیکی فێرکراویت...}

* * *

(عبداللەهی کوپی مەسعود) سەرسام بوو کاتیکی بەندەییەکی چاکی خودا و پێغه‌مبەر دەست پاکەکی بینی لە پەرورەدگاری دەپارێتەو و دەست دەهێنێت بە گوانیکدا کەوادی شیردانی هێشتا نەهاتوو، ئەویش لە خێر و رزق و رۆزی پەرورەدگار شیریکی پوختی پالتیروای دا بۆ خواردنەو...!!

ئەو رۆژە نەیدەزانی، کە ئەوێ بینوییەتی ساناترین و بچوکترین موعجیزە و، لە کاتیکی نزیکدا لەو پێغه‌مبەر موعجیزە وەها بەدی دەکات کە دنیا دەهێنێت و، پڕ لە رووناکی و رێنۆینی دەکات...

بگەر ئەو رۆژە نەیدەزانی، ئەو کە منداڵیکی هەزاری لاوازی کرێگرتەوێ و شوانی مەپەکانی (عوقبەیی کوپی ئەبی موغیث) دەبێتە یەکێک لە موعجیزەکان، رۆژگارێک کە ئیسلام دەیکاتە

بپوادارېکې ودها به ئیماننه کې لوتبه رزی قوپه یشیه کان هره س پندیتې و ستمکاری
گوره کانی ده به زیتیت..

ده پوات له کاتیکدا که نه و نهیده ویرا به لای مه جلیستکدا تېپړیت که یه کیک له
سهرکرده کانی مه که کی تېدا بیت، مه گهر سهری نه وی بگردایه و هه نگاوه کانی هیواش بنایه..
ده لئین: پاش موسلمان بوونی بهرو لای ده سته یه که له گوره پیاوانی قوپه یش ده چیت لای
که عبه، له کاتیکدا که هه موو پیاوما قولانی قوپه یش و سهرکرده کانی له وی دانیشتبوون و،
به سهر سهریانه وه راده وه ستیت، قورثانی خودا به دهنکه کاریگه ره به رزه که کی ده خوینیت:

بسم الله الرحمن الرحيم ﴿الرَّحْمَنُ، عَلَّمَ الْقُرْآنَ، خَلَقَ الْإِنْسَانَ، عَلَّمَهُ الْبَيَانَ، الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
بِحُسْبَانٍ، وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ﴾ الرحمن ۱-۶.

پاشان به رده وام ده بیت له سهر خویندنه وه که کی و، سهرکرده کانی قوپه یش حه په ساون،
باوه پیان نه ده کرد به وهی که چاوه کانیان ده بیینی و... به وهی که گوئی کانیان ده بییست..
هه رگیز له و باوه پدا نه بووه که نه و که سهری له دزی ده سلات و لوت به رزی نه وان وه ستاوه..
کری گرتی یه کیکه له وان و، شوانی مه په کانی پیاوما قولیکانه.. (عبداللهی کورپی مه سعودی)
هه زاری نادیار و نه ناسراوه...!!

با لیکه پین که سیک که به چاوی خوی نه و نیمه نه کاریگه رهی به دی کردووه بومانى
بگپړتې وه.. که نه ویش (زویه) ه ﷺ، ده لیت:

{یه که مین که س که له دواى پیغمبرى خوا ﷺ به ئاشکرا له مه که ده قورثانی خویند
(عبداللهی کورپی مه سعود) بوو ﷺ، رۆژکیان هاوه لانی پیغمبر کوبوونه وه و تیان:

سویند به خوا قوپه یشیه کان هه رگیز گوئیان له م قورثانه نه بوو به ئاشکرا بخویندیت، چ
پیاویک نه ییات به گوئیاندا...؟؟

(عبداللهی کورپی مه سعود) وتی: من..

وتیان: ده ترسین خراپت به سهر بیتن، ئیمه پیاویکمان ده ویت خاوهن هوز بیت، نه گهر
ویستیان لئی بدهن بیپاریزن...

وتی: وازم لی بیتن، خوی گوره ده مپاریزیت..

(نبین مه سعود) هات تا له چیتنه نگاودا گه یشته سهر که عبه، پاشان به دهنکی به رز
نه مه ی خویند: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.. الرَّحْمَنُ.. عَلَّمَ الْقُرْآنَ﴾، دواتر بهرو روویان
وه ستا و خویندی..

لئی رامن و وتیان: کورپه که کی (نوم عبه) چی ده لیت...؟؟ له وه ده خویندیت که موحه ممه د
هیناویه تی، هه ستانه وه بوئی و که وتنه لیدانی دم و چاوی، نه ویش به رده وام بوو له سهر
خویندنه وه که کی هه تا گه یشته نه و جیگایه ی که خوی گوره ویستی له سهر بوو پتی بگات...

پاشان به روخسار و جهستی برینداره وه گه رایه وه بۆ لای هاوه له کانی، پتیا و ت:

ئیمه ئا له وه نه ترساین به سهرت بیټ..

وتی: دوژمنانی خوا هرگیز ئاوا بئ نرخ نه بوون لام وهك ئیستا، گهر دهشتانه ویت سبه بئیش دو یاره ی ده كه مه وه بۆیان..

پتیان وت: به سته، نه وه ی ئه وان رقیان لیته تی دات به گوئیاندا...!!

به ئی.. (ئین مه سعود) نه و رۆژه ی كه چه په سا به پرپوونی گوانی مه په قسره كه له شیر كه له پرئكدا و بهر له وه ی كه كاتی شیردانی بیټ.. نه و رۆژه نهیده زانی كه نه و وه ژاران و كهسانی ساده ی وهك نه و، ده بئه یه كك له موعجیزه گه وه كانی پیغمه بر، نه و رۆژه ی كه بهیادخی ئیسلام مه لده گرن و. تیشکی خۆر و رووناکی نیوه پۆی پئ جئ لئژ ده كن...!!
نهیده زانی كه نه و رۆژه نزیکه...

به لام رۆژ خیرا نه و رۆژه هات و، زهنگی واده هاتنی لییدا و، نه و گه نجه كری گرت هه ژاره، ونبوه... نووه موعجیزه یه كه له موعجیزه كان...!!

* * *

له بهر چه نجالی ژبان نه ده بئیرا...

بگه دوور له قه ره بالغیشی...!!

هیچ جیگایه کی نه بو له نیو نه و كه سانه دا كه خاوه نی سامانیکی رۆژ بوون، یا له نیوان نه وانه دا كه خاوه نی جهسته یه کی به هئژ بوون، یا له نیونه وانه دا كه شتیك پله و پایه یان پئدرابوو..

نه و مال و سامانی نه بو.. جهسته ییشی له پ و لاواز.. له پله و پایه شدا نه ناسراو.. به لام ئیسلام له بری هه ژاریه كه ی باشتی پئ به خشی و به ختیکی رۆزی له گه نجینه كانی کیسرا و گه وه ره كانی قه یسه ری پئده دا...!!

له بری نه و جهسته لاوار و بئ هئزه ی، وستیکی پئ ده به خشیته كه سته مكاران له ناو ده بات و، به شداری ده كات له گوپینی داهاتوی میژودا...!!

له جئیی ونبوونه كیدا نه مری و زانست و پایه یه کی پئده به خشیته كه له پئشه وه ی زانایانی میژودا بیټ...!

راستی پیغمه بری ﷺ ئییدا به دی هات، نه و رۆژه ی پئیه فرموو:

((تو گهنجیکی فیركراویت)).. په روه رداگار فیری كرد، تا بوویه شاره زای نیوئومهت و، راگری نه و كه سانه ی هه موو قورئانیان له بهر بوو..

له بهاره ی خۆیه وه ده لئیت:

{له ده می پیغمه بره وه ﷺ چه فتا سوره تم وه رگرتوه، كه س لئیم ناباته وه تییاندا}..
وهك نه وه ی خوا وستی پئیه ی پاداشتی بداته وه، نه و كاته ی ژیا نی خۆی خسته مه ترسییه وه له

پیناوی نه وې قورئان به دهنګی بهر ز بخوینیت و له هه موو جیګایه کی مه که دا بلاوی بکاته وه
له سالانی دهر به دهری و نه شکه نجه دان و خوی گوره ش به هره ی جوان خویندنه وه و راست
تیګه یشتنی و اتاکانی پی به خشیبوو...

پیغمبریش هاوه له کانی راده سپارد که شوین پی (نبین مه سعود) هه لېګرن و ده یفه رموو:
(ده ست بګرن به ریګه ی کوپی (نوم عه بد) هوه) ...
رایده سپاردن که لاسایی خویندنه وه که ی نه و بګن و، لئییه وه فیژ بین که چوڼ قورئان
بخویننه وه.

پیغمبر ﷺ ده یفه رموو:

((نه و که سه ی که حز ده کات قورئان وه ک خوی که هاتوته خواره وه بییستیت، نه و با
گوئ له کوپه که ی (نوم عه بد) بګریت)) ...
زور جاریش پیغمبر ﷺ حه زی ده کرد که گوپیستی قورئان بیت له زاری (نبین
مه سعود) هوه ...

روژکیان پیغمبر بانګی کرد و، پیژ فهرموو:

((قورئانم بق بخویننه وه نه ی عبدالله)) ...

عبدالله وتی:

(من بؤتی بخویننه وه، له کاتیکدا که بق تو هاتوته خواره وه، نه ی پیغمبر خوا)؟!)

پیغمبر پیژ فهرموو:

((پیغم خۆشه که له کهسانی دیکه وه گوپیستی بم)) ...

(نبین مه سعود) ده ستی کرد به خویندنه وه له سوره تی (النساء) هه تا که یشته نه و نایه تی
خوی گوره ده فهرمویت: ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا،
يَوْمَئِذٍ يَوْمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصُوا الرَّسُولَ لَوْ نَسَوَىٰ فِيهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا﴾
النساء ۴۱-۴۲.

پیغمبر خوا خوی بق نه ګیرا و ګریا و، چاوه کانی پر له نه سرین بوون، به ده ستی
ناماژه ی بق (نبین مه سعود) کرد: که ... (نه و نه ده به سه ... نه ی نبین مه سعود هینده به سه) ...
نبین مه سعود له باره ی نه و به خششه ی خوی گوره پیژ داوه ده ویت و ده لن:

(سویند به خوا هیچ نایه تیکی قورئان نیه که نه زانم له باره ی چیه وه هاتوته خواره وه و،
هیچ که س نیه له من شاره زاتر بیت له قورئان، خو ګر بزانم که سیکی دیکه هیه له من
شاره زاتر بیت ده توانم به سواری و شتر پیژ بګم، نه و خومی ده ګه یه نمئ و، منیش له نئیوه
چاکتر نیم) !!!

هاوه لانی پیغمبر خواش ﷺ له باره ی نه و پیښه نګیه یه وه شایه تیان بق داوه.

نهمیری باوه پداران (عومر) ﷺ له باره یه وه ده لیت:

((لټوان لټوه له شاره زای))..

نه بوموسای نه شعهریش ده لټت:

((له باره ی هیچ شتیکه وه پرسیارمان ئی مه گن تا نو ده ریای زانیاریه تان له ناودایه))..

ته نها پېشنګیتی له قورثان و (فقهدا جیتی ستایش نه بو و بهس.. به لکو له پاریزکاری و ته قواشدا هر له پېشه وه بو.

(حذیفه) له باره یه وه ده لټت:

((هیچ که سیکم نه بینیه وه (نبین مه سعود) له پټفمبه ری خوا بکات له هلس و که وت و خوړه وشت و ټاکریدا..

هاوه لانی پاریزکاری پټفمبه ښودا ده یان زانی که (نبین نوم عه بد) له نزدیکترین که سیانه له خواوه))!!..

رؤزیکیان چه ند هاوه لیک لای (عالی کوړی ابوطالب) ښودا دانیشتبوون و پټیان وت:

(نهی نه مری باوه پداران، هیچ که سمان نه بینیه وه ره وشت جوانی و نرم و نیانی و زانین و، خوړی هاو نیشینی له گه لی و، پاریزکاریدا چاکتربیت له (عبداللهی کوړی مه سعود)... نیمامی عالی وتی:

سویندتان ده دم به خوا، له ناخی دلتانه وه بو...؟؟

وتیان: به لی...

وتی: (خودایه تو شامید به... خودایه منیش هه مان نه وهی نه وان وتیان ده یلټمه وه، یان چاکتر له وه..

نه و قورثانی خویند و هه لاله کی هه لال کرد و، هه رامه که پشی هه رام کرد... شاره زا بو له ټايندا، له سوننه تیشدا زانا بو)...!!

* * *

هاوه لانی پټفمبه ښودا که باسی (عبداللهی کوړی مه سعود) بیان ده کرد، ده یانوت:

کاتئ ری له نیمه ده گیرا، روخست به و ده درا، هه رچیه ک نیمه ناماده ی نه بوین، نه و ناماده ی بو).

مه به ست له مه نه وه بوو که (عبدالله) ښودا دهره تی له لایه ن پټفمبه ره وه ښودا بو ده په خسا که بق که سی دیکه نه په خسابوو، له هه موو که س زیاتر ده چوو ه ماله کی، زیاد له که سانی دیکه ش له خزمه تیدا داده نیشت... جیا له هه موو هاوه لانی دیکه جیگه ی نه پنی و په نهانی بو، ته نانه ت به (صاحب السواد) ناویان ده برد، واته خاوه نی نه پنی..

نه بو موسای نه شعهری ښودا ده لټت:

(پټفمبه رم ښودا بیني، وام ده بیني که نبین مه سعود له که س وکاری بیت)..

نهمهش به موی نهووی که پیغه مبهەر ﷺ خوشه ویستیکی زۆر مه زنی به رانبه ری هه بوو، پارێزکاری و زنگی و، دهروون به رزیه که ی خوش دهووست... هتا پیغه مبهەر ﷺ له باره یوه فهرمووی:

((گەر به یی راولی موسلمانان که سیکم بۆ ئه میری دیاری بکردایه، ئه واهرمانم ده کرد که کوپی (ئوم عه بد) دابنن...))

پیشتریش راسپاردی پیغه مبه رمان بۆ هاوه لانی خسته روو:

((دهست بگرن به ریکه ی کوپی (ئهم عه بد) وه...))

ئهم خوشه ویستی و، متمانه پیکردنه کردبوویانه شایستی نهووی که زۆر نزیک بیت له پیغه مبه ری خواوه ﷺ و، نهووی به و به خشره به که سی دیکه نه درا کاتیک پیغه مبه ر ﷺ بیی فهرموو: ((مۆلّت خواستنت بۆ لای من نهوویه په رده به رز بکه یته وه...))

نهمهش مافی مؤلّت پیدانی بوو که له هه ر کاتیکدا بیهویت، شه و بیت یا زۆر، له ده رگای مالی پیغه مبه ر ﷺ بدات.

به مجۆره هاوه لانی له باره یوه ده یانوت:

((ئه گه ر ریکری له ئیغه بکرایه مؤلّت به و ده درا، له هه ر جیه که نهوینایه ئه و تاماده

ده بوو...))

له راستیشدا (ئین مه سعود) شایانی ئه و ریزلنانه بوو... سه ره رای نهووی که تیکه لاوییه که ی به و جۆره نزیک بوو، ده یوانی زۆر خانه حویی بیت، له گه ل نهووشدا (ئین مه سعود) ته نها ملکه چی و ریز و نه ده یی پیتی زیادی ده کرد...

له وانه یه چاکترین شتیش بۆ ده رخستنی ئه و ئاکار شیرینه تییدا، روخساری بیت کاتیک له باره ی پیغه مبه ری خواوه ﷺ ده واه له پاش وه فاتی... سه ره رای زۆر که م قسه کردنی له باره ی پیغه مبه ره وه ﷺ، ده یینن کاتیک لئوی بجولاندایه تا بلیت: گویم ئی بوو پیغه مبه ری خوا ده واه و ده یفه رموو... موچه که ی توند ده یگرت و شه رزی و ده لاوکی پیوه دیار بوو. له ترسی نهووی نه بادا له بیر بکات و پیتیک له جیگای پیتیک دیکه دابنن...!!

با گوینیستی براکانی بین که له باره ی ئه و دیارده یه ده درن:

(عه مری کوپی مه یمن) ده لیت:

{سالتیکان چومه خزمه ت (عبداللهی کوپی مه سعود)، گویم لئنه بوو له باره ی پیغه مبه ری خواوه ﷺ بدویت، که چی رزیکیان باسی فهرمووده یه کی کرد به سه ر زاریدا هات: پیغه مبه ری خوا فهرمووی، نا په حه ت بوو تا بینیم ئاره قه به نۆچه وانیدا هاته خوار، پاشان - وه که نهووی به بیر هاتپیتته وه - وتی: نهووی پیغه مبه ر فهرمووی نزیک بوو له مه {...!!

(عه لقه مه ی کوپی قه یس) یش ده لیت:

{عبداللہی کوپی مه‌سعود ئیوارانی هه‌موو پێنج شه‌مه‌یه‌ک وتاری ده‌دا، له‌ هه‌ج ئیواره‌یه‌کیان گویم ئی‌نه‌بوو بلیت: پێغه‌مبهری خوا فه‌رموویه‌تی.. ته‌نها جارێک نه‌بی‌ت.. سه‌یرم کرد خۆی دابوو به‌سه‌ر گۆچانه‌که‌یدا، گۆچانه‌که‌ی ده‌له‌ری و، ده‌جولایه‌وه‌و خۆی نه‌ده‌گرت}!!..

(مه‌سروق)یش له‌ (عبداللہ)وه‌ بۆمان باس ده‌کات:
{رۆژێکیان (ئێبێن مه‌سعود) وتاری ده‌دا وتی: گویم ئی‌بوو له‌ پێغه‌مبهری خواوه‌...
دوای ئه‌وه‌ له‌ری و جله‌کانیشی له‌رانه‌وه‌.. پاشان وتی: وه‌ک ئه‌وه‌ی فه‌رموو... یان نزیک له‌وه‌.}!!..

ریژ و به‌رز پاگرتنی پێغه‌مبهری خوا ﷺ لای ئه‌و گه‌یشته‌بووه‌ ئه‌و ناسته‌ زۆر مه‌زنه‌، ئه‌مه‌ش له‌ زیره‌کیه‌که‌یه‌وه‌ سه‌رچاوه‌ی گرتبوو، به‌ر له‌وه‌ی که‌ له‌ ته‌قواکه‌یه‌وه‌ بی‌ت...!!
چونکه‌ ئه‌و پیاوه‌ی زیاد له‌ که‌سانی دیکه‌ هاوده‌می‌تی پێغه‌مبهری ﷺ کردبی‌ت، به‌پاستی له‌ پله‌و ریژی ئه‌و پێغه‌مبهره‌ تێگه‌یشته‌بوو.. پاشان هه‌لس و که‌وتیشی له‌گه‌ڵ پێغه‌مبهر ﷺ دا کاتی‌ک که‌ له‌ ژياندا بوو، له‌ باسکردنیشیدا پاش مردنی، خووپه‌وشتیکی نایاب بوو...!!

* * *

له‌ هه‌ج گه‌شت و ئاوه‌دانیه‌که‌دا له‌ پێغه‌مبهری خوا ﷺ دانده‌بهر...
هه‌موو دیمه‌نه‌کان و، تێکرای جه‌نگه‌کانی بی‌نی... له‌ رۆژی به‌دریشدا له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌بو جه‌هلدا رۆژێکی هه‌بوو شایانی باسکردن بوو، که‌ له‌و رۆژه‌ پایه‌ بلنده‌دا شمشیری موسلمانان له‌ناویان برد...

جێ‌نشینه‌کانی پێغه‌مبهر و هاوه‌لانی ریژ و قه‌دری ئاشنا بوون و... ئه‌میری باوه‌پداران (عومه‌ر) کردیه‌ سه‌ره‌رشتی (بیت المال) له‌ کوفه‌، کاتی‌کیش ئاردی به‌ خه‌لکه‌که‌ی وت:
{سویند به‌و خوایه‌ی که‌ هه‌ج خوایه‌کی دیکه‌ نیه‌ جگه‌ له‌و، ئی‌وه‌م له‌خۆم له‌پێشتر داناوه‌، ده‌ی ئی‌وه‌ش لێی وه‌رگرن و لێی فێر بن}..

خه‌لگی کوفه‌ش به‌جۆری خوشیان وێستبوو که‌ که‌سی دیکه‌یان پێشتر له‌و زیاتر خوش نه‌ده‌ویست.. و که‌سیشیان دوای ئه‌و خوش نه‌ویستوه‌..

یه‌که‌ده‌نگی خه‌لگی کوفه‌ش له‌سه‌ر خوش وێستنی مرو‌فیک، کارێکه‌ له‌ مو‌عجیزه‌ ده‌کات..
چونکه‌ ئه‌وان یاخی‌بوو و گێژه‌ شێوین بوون و، له‌سه‌ر یه‌ک خواردن ئارامیان نه‌ده‌گرت...!!
توانای هێمنی و ناشتیان نه‌بوو..

خۆشه‌وێستیان به‌رانبه‌ری گه‌یشته‌بووه‌ ئه‌و ناسته‌ی، کاتی‌ک خه‌لیفه‌ی موسلمانان (عوسمان) ؓ وێستی له‌سه‌ر کوفه‌ لای بیات، له‌ ده‌وری کۆبوونه‌وه‌ و، پێیان وت: (له‌لامان به‌مینه‌ره‌وه‌و مه‌رۆ، ئیمه‌ش ناهیلین ته‌وشی هه‌ج خراپه‌یه‌ک بیت لێی)..

به‌لام (ئێین مه‌سه‌ود) به‌ چه‌ند وشه‌یه‌ك وه‌لامی دانه‌وه كه ده‌روون به‌رزى و ته‌قواى ده‌خاته روو، پێی وتن:

{گۆپراپه‌لى ئه‌وم له‌سه‌ره و، ئه‌وه ده‌بێته هۆى ئازاوه و ئاشووب و، منیش پێم خۆش نیه كه یه‌كه‌مین كه‌س بم ده‌رگاكانى والا بكه‌م}!!..

ئه‌م هه‌لوێسته پایه‌بلنده پارێزكاره ده‌مانگه‌یه‌نێته هه‌لوێستی (ئێین مه‌سه‌ود) له ئاست خه‌لیفه‌ی موس‌لمانان (عوسمان)... كه گه‌توگۆ و جیاپایی له‌نیوانیاندا دروست بوو تا گه‌یشه ئه‌وه‌ی موچه و یارمه‌تى (عه‌دالله) له (بیت المال) بپرا.. له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا ته‌نها وشه‌یه‌كى خراپى به‌رانبه‌ر (عوسمان) نه‌درکانه... به‌لكو هه‌لوێستی پارێزگاری لێکردن و به‌ناگاهمێنانه‌وه‌ی هه‌بوو، کاتێك بێنى پیلان گێران له سه‌رده‌مى عوسماندا ده‌گۆپێت بۆ ئازاوه‌گێپى.. و کاتێك هه‌وله‌كانى له‌ناویردنى عوسمانى بیست، و ته‌به‌نرخه‌كه‌ی وت:

{گه‌ر بیکۆژن، كه‌سى وه‌ك ئه‌ویان پێ ناکرێته جێ نشین}..

هه‌ندێك له‌ هاوه‌لانی (ئێین مه‌سه‌ود) ده‌لێن:

{هه‌رگیز نه‌مان بیستوه (ئێین مه‌سه‌ود) قسه‌یه‌كى خراپ به‌ عوسمان بلێت}..

* * *

خوای گه‌وره هه‌روه‌ك چۆن ته‌قواى پێ به‌خشیبوو، به‌هه‌مان شێوه داناییشى پێداوو. توانایه‌كى زۆریشی هه‌بوو له‌ به‌دى کردنى قولایی ناخه‌كان و، گوزارشت کردن لێی به‌ جوانی و راست و دروستی.. بۆ نمونه با گۆی‌بگرین له‌ کاتێکدا كه ژیاى مه‌زنى (عومه‌ر) کووت ده‌گاته‌وه و له‌ چه‌ركنده‌یه‌كى سه‌رسوپه‌ینه‌ردا ده‌لێت:

{موس‌لمان بوونى رزگارکردن(فتح) بوو.. کۆچه‌کردنیشی سه‌رکه‌وتن بوو.. جێ نشینی‌ه‌كه‌شى ره‌حمه‌ت بوو}..

له‌باره‌ی ئه‌وه‌ی ئه‌مڕۆ به‌ رێژه‌یه‌تى کات (نسبیه الزمان) ناوی ده‌به‌ین، ده‌دوا و ده‌یوت:

{په‌روه‌ردگارتان شه‌وو رۆژى لا نیه.. رۆشناى ئاسمانه‌كان و زه‌ویشی له‌ رووناکی روخساریه‌وه‌یه}!!..

ده‌ریاره‌ی کار و گرنگیتی له‌ به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی ئاکاری خاوه‌نه‌که‌یدا ده‌دوا و ده‌یوت:

{من سه‌ره‌زنه‌شتی پیاویك ده‌که‌م، كه ببینم ده‌ست به‌تāl بێت و.. هه‌یج ئیشیکى ئونیا و.. هه‌یج کاریکی ئواپه‌ژى نه‌بێت}..

له‌ و ته‌کۆکراوه‌کانیشی:

{باشترین ده‌وله‌مه‌ندى، ده‌وله‌مه‌ندى ده‌روونه‌و، چاکترین تیشووش ته‌قوايه و، خراپترین کوێریش کوێرى ده‌ و، مه‌زنترین هه‌له‌ش درۆکردنه، خراپترین کاسییتی سوخواردنه و،

خراپترین خواردنیش خواردنی مالی هه تیوه، نو که سه‌یشی که خو بگریټ خوی گه‌وره لیی
خوښ ده‌بیټ، هرکه سیش لی‌پورده‌بیټ، خوداش لیی ده‌بوړیټ} ..

* * *

ئا ئه‌مه یه (عبداللهی کړی مه‌سعودی) هاوه‌لی پیغمبر ﷺ خواږه.
نه‌میش گۆشه‌یه‌کی ژیاڼه مه‌زنه شکوداره‌که‌یه‌تی، که خاوه‌نه‌کی له پیتاوی خودا و
پیتغه‌مېره‌کی و ناینه‌که‌یدا گوزهراندی..

نه‌وه‌تا نو پیاوړی که لاشی وه‌ک قه‌باره‌ی چۆله‌که و ابوو...!!
لاواز، کورت، له‌ودا بوو که خه‌لکی دانیش‌توو له بالادا له ناستی نه‌مدا بیټ، له‌کاتیځدا هم
به‌پیوه وه‌ستایټ...}

دوو لاقی لواز ویاړیکی هه‌بوو.. روژنکیان پیتان سهرکه‌وته سهر دارنک تا خورما بۆ
پیتغه‌مېره‌ی خواږه لی‌بکاته‌وه.. هاوه‌لانی پیغمبر ﷺ باریکیه‌که‌یان به‌دی کرد پتکه‌نین،
پیتغه‌مېره‌ی فهرمووی:

{به‌قاچه‌کانی ئین مه‌سعود پیده‌که‌ن، که له کیشانه‌دا لای خوی گه‌وره قورسترن له
کپوی نوحود}!!..

به‌لن.. ئا ئه‌مه نو هه‌زار و کرگرت لواز به‌میزه‌یه.. که نیمان و دلناییه‌کی کردیه
پیشه‌وای پیشه‌نگانی چاکه و رینوینی و رووناکي..

پشکی خوی له‌سهر سهر‌خستنی خوا و به‌خششی پتېرا، به‌وه‌ی که کردیه په‌کټک له ده
هاوه‌له په‌که‌مینه‌کی نپو هاوه‌لانی پیغمبر ﷺ نه‌وانه‌ی له‌کاتیځدا له‌سهر زه‌وی بوون مژده‌ی
ره‌زانه‌ندی خوا و به‌هه‌شتیان پندرا..

له هه‌موو جه‌نگه براوه‌کانیشدا به‌شداري کرد له‌گه‌ل پیغمبر ﷺ و.. جی‌نشینه‌کانیدا
پاشی نه‌و.. له‌سهرده‌می نه‌ودا بیني مه‌زنترین دوو ئیمبراتوریه‌تی جیهان رزگاردنه‌بن و
ده‌روازه‌کانیان به‌ملکه‌چی و گوت‌پایه‌لی له‌به‌رده‌م به‌یداخه‌کانی ئیسلام و ویسته‌که‌یدا والا بن..
پله‌وپایه‌کانی دی که به‌شوین موسلماننیکدا ده‌گه‌را پری بکاته‌وه و، سهرود و سامانی
زوریان که‌وتبووه ده‌ست، به‌لام هیچ کام له‌وانه له‌و واده‌و به‌لټنه‌ی دوور نه‌خسته‌وه که دابووی
به‌خودا و پیغمبر ﷺ خوا و.. هیچ ریگرک له دلنایي بۆ لای خوا و ملکه‌چی و خاکه‌رایي و
په‌پړه‌وی ژیاڼی لانه‌دا..

له‌خوزگه و ناوانه‌کانی ژیاڼیش ته‌نھا خوزگه‌یه‌کی هه‌بوو، هه‌موو جارنک خوزگه‌ی بۆ
ده‌خواست و دووباره‌ی ده‌کرده‌وه گورانی به‌بالادا ده‌وت و، ئومیدی ده‌خواست که پتی
بگات..

ده‌با گوی له خوی بگرین بۆمانی باس بکات:

{له جهنگی ته‌ببوکدا له‌گه‌ڵ پێغه‌مبەری خوا ﷺ بوم نیوه شهو هه‌ستام.. بلیسه‌ی ئاگرێکم بینی له‌لایه‌کی سه‌ریازگه‌که‌وه به شوێنیدا ته‌ماشام کرد، سه‌یرم کرد ئه‌وه پێغه‌مبەری خوا و، ئه‌بویه‌کر و عومه‌ره‌و، عبداللهی قاچ باریک مردووه و ئه‌وان چالێ بۆ هه‌ڵده‌که‌نن، پێغه‌مبەری خواش له چاله‌که‌یدایه، ئه‌بویه‌کر و عومه‌ریش ده‌یده‌نه ده‌ستی، پێغه‌مبەریش ده‌فه‌رموئ: بڕا‌که‌تانم بده‌نه ده‌ست.. دایانه ده‌ستی، کاتی‌ک ئه‌لحه‌ده‌که‌ی ئاماده کرد فه‌رمووی، خودایا من ئیواره‌م کرده‌وه و لێی رازی بوم تۆش لێی رازی به.. خۆزیا من خاوه‌نی ئه‌و چاله بوومایه}..

ئه‌وه تا‌که ئاواتی بوو له دنیا‌دا ده‌یخواست..

ئه‌ویش-وه‌ک ده‌بینین- ئه‌و شته ناخوایێت که خه‌لک به ئاواتیه‌وه‌ن له‌سه‌ربه‌زی و ده‌وله‌مه‌ندی و پله‌و پایه و ناویانگ...

چون‌که ئه‌وه ئاواتی پیاوی‌کی دلفراوانی ده‌روون به‌رز و یه‌قین پته‌و بوو.. پیاوی‌ک خوای گه‌وره هیدایه‌تی دا‌بی‌ت و پێغه‌مبەر په‌روه‌رده‌ی کرد‌بی‌ت و قورئان پێش‌په‌وی بکات...!!

موزه یمنی کوری به مان

و درستی و در پندنی و دوستی فسه له پرو

خەلکی (مەدائن) پۆل پۆل و دەستە دەستە هاتنە دەرەوە بۆ پێشوازی ئەو والییە نوێیەیان
کە ئەمیری باوەرداران (عومەر) ﷺ بۆی هەلبژاردبوون...

بەوپەڕی شادی و خوشییەو هاتنە دەرەوە بۆ بینینی ئەو هاوێڵە پایە بلندە ی کە زۆریان
لە بارە ی پارێزکاری و تەقواکە یەوە بیستبوو... زیاتریشیان دەریارە ی ناپەهەتیە سەختەکانی
لە رزگارکردنی عێراقدا بەرگۆی کەوتبوو...

لە کاتی کدا ئەوان چاوە پوانی کە ژاوە ی هاتوویان دەکرد، پیاویکی نورانیان لە بەردەم
خۆیاندا بینی، بە سواری گۆیدرێژیکە وە یە کە کورتانیککی کۆنی لە سەر پشتە و، پیاوێکەش
قاچەکانی بە ملار لایدا شۆڕ کردۆتەو و، کۆلێرە یە ک و کەمە ک خۆیی بە دەستەو و گرتبو
دە یخواردن...!!

کە گە یشتە نیوێندی کۆمە لە کە یان، ئەوجا زانیان کە ئەو (حۆدە یفە ی کۆپی یەمان) ه، ئەو
والییە یە کە چاوە پوانیان دەکرد، وەخت بوو لە خوشیا بال بگرن...!!
بە لام، سەریان لە چی سوپە دەمێنن...!!

چاوە پوانیان دەکرد هەلبژاردنی عومەر چی بێت...؟!
لە راستیدا ئەوان بە هانە یان هەبوو، چونکە ولاتی ئەوان چ لە سەردەمی فارسەکان و، چ لە
پێشی فارسەکان، والی وە ها پایە بلند ی لەم جۆرە ی بە خۆو نە دیو...!!

* * *

حۆدە یفە دە رۆشت و، خەلکە کە ییش هەر دە وریە یان دایوو، لە دە وری خپوویوونەو...
کاتی ک بینی روویان تێ کردوو وە ک ئەو ی چاوە پۆی بن قەسە یان بۆ بکات، سەرنجیککی بو دی
روخساریانی داو، پاشان وتی:

{ئەگادارین لە هەلوێستەکانی ئاشووب}...!!

وتیان: ئە ی باوکی عبدالله هەلوێستەکانی ئاشووب کامە یە...؟

وتی: {بەردەرگای دەستە لاتدارانە..}

یەکی کتات دە چێت بۆ لای ئەمیر یا والییە ک، بە درۆی باوەر دە کات و، شتانیککی تێدا وەسف
دە کات کە تێیدا نیە}...!!

بە راستی چەندە جێی سەرسوڕمانە، ئەو نە دەش دەست پێ کردنیکی جوان بو...!!
خەلکە کە ئەو یان لە والی نوێیان بیست دەست بە جێ بە خۆیاندا هاتنەو، کە ئەو لە
نوینادا هێندە ی رقی لە دوو پوویە و بێزارە لێی، رقی لە هیچ شتیککی دیکە نیە.

ئەم دەستپێکەش راستترین گوزارشت بوو له کەسیتی فەرمانپەرەیی نوێ و، له رێبازی فەرمانپەرەیی و والیەتیەکی...

* * *

(حۆدەیفە ی کوپی یەمان) بە سروشتیکی نایابەوه هاتۆتە ژبان و رقی له دوو پووییە و، خاوەنی توانایەکی زۆر گەورەیه له بەدی کردنی ژێرپەژێرییه دوورەکانیدا... له و زۆرەوهی ئەو و (سەفوان) ی برای له گەڵ باوکیدا هاتە خزمەت پێغه‌مبەری ﷺ و هەرسێکیان موسلمان بوون، ئیسلام ئەو بەهرەیهی زیاتر گەشەدار و سەنگینتر دەکرد... چونکە ئەو هاتە نێو ئاینیکی بەهیزی، پاک، ئازای، خاوەن بەهاو... که رقی له ترسێکی و، دوو پوویی و، درۆکردنە...

لەسەر دەستی پێغه‌مبەر بە روون و ئاشکرای وەک سپێدە ی بەیان گۆش کراو، هیچ شتێکی ژبانی نیە لای ئەوان نادیار بێت... یا له قولایی دەروونیدا پەنەن بێت... راستگو و دەست پاک... بەهێزەکانی لەسەر حق خۆش دەوێت و، رقی له ماستاوەکاران و، ریاوازن و، فێلباز و هەڵخەڵەتێنەرانی...!!

هیچ یواریکی دیکە ی وەها نەبوو که بەهرەکی (حۆدەیفە) تێیدا گەشە بکات، وەک ئەو بواری، له ئامیزی ئەم ئاینە، لەبەردەستی پێغه‌مبەردا و، لەنێوەندی ئەو نەوه مەزنە ی هارەلاند...!!

بەراستیش بەهرەکی چاک گەشە ی سەند و... له خۆپێندەوهی روخسارەکان و نەپێنییه‌کاندا تاییەتمەندی خۆی وەرگرت... بە یەک تەماشاکردن روخساری دەخۆپێندەوه، دەچوویه گۆشە و قوژینی قولاییه شاراوەکان و، نییه‌تە پەنەنەکانی بەی هێلاک بوون ئاشکرا دەکرد...!!

لەمەشدا ئەوهی دەپووست پێی گەشت... تەنانت ئەمیری باوەرداران (عومەر) ﷺ که سێکی زۆر زیرەك و زڕنگ و ژیر بوو، بیروبووچوون و بەرچاوپوونی حۆدەیفە ی وەرەگرت، له هەلبژاردن و ناسینی پیاواندا.

حۆدەیفە له چاکی و تۆکمەیی بیروبووچووندا هێندە ی پێ بەخشاوبوو که بزانی ت چاکە لەم ژبانەدا روون و ئاشکرایه بۆ هەر کەس بیهوێت... خراپەش خۆی ئێ هەلەدەکرێت و دەشاردرێتەوه، هەر بۆیه پێویستە لەسەر کەسی هۆشمەند که توێژینه‌وه لەسەر خراپە بکات له‌وانە ی دەپێنن و، له شاراوەکانی.

بەمجۆرە (حۆدەیفە) ﷺ خۆی یەکلەکردەوه بۆ توێژینه‌وهی خراپە و خراپەکاران و، دوو پوویی و دوو پووەکان...

ده لیت:

{خه لکی له باره ی چاکه وه پرسپاریان له پیغه مېرمنه خوا څو ځله ده کرد، به لام من له باره ی خراپه وه پرسپارم لیده کرد له ترسی نه وه ی نه بادا بمگاتئ... وتم: نه ی پیغه مېرمنه خوا، نیمه له نه قامی و خراپه دا بووین، خوی گوره هم چاکه یه ی بډ ناردین... نایا له دوی هم چاکه یه خراپه ه یه...؟

فرمووی: به لئ...

وتم: جا نایا له دوی نه و خراپه یه ش چاکه روو ده دات...؟

فرمووی: به لئ... خراپیشی تیدا ده بیت...

وتم: خراپه ک ی چیه...؟؟

فرمووی: که سانیک دین سوننه تی من جږ به جن ناکن و... رینمایي دیکه ده گرنه بهر له بری نه وه ی من هندیکیان ئی ده ناسیت و هندیکیان نانا سیت وه...

وتم: نایا له پاش نه و چاکیه خراپه روو ده دات...؟

فرمووی: به لئ! بانگوزانیک دین له بهر ده روازه کانی دوزه خن، هر که س به ده میانه وه بچیت فری دده نه ناوی...

وتم: نه ی پیغه مېرمنه خوا، جا فرمانت چی یه بزم گره به وه گیشتم...؟

فرمووی: پابه ند ده بیت به کږمه لی موسلمانان و پیښه واکه یانه وه...

وتم: نه ی گره کږمه ل و پیښه وایان نه بوو...؟؟

فرمووی: له و ده سته و رچکانه گزښه گیر ده بیت، گره باوه شت کرد بیت به بنی داریکدا هه تا ده مریت و تو له سر نه وه به...!!

چاوتان له قسه ک ی بوو: ((خه لکی له باره ی چاکه وه پرسپاریان له پیغه مېرمنه خوا څو ځله ده کرد، به لام من له باره ی خراپه وه پرسپارم لیده کرد له ترسی نه وه ی نه بادا بمگاتئ))...؟؟

به راستی (خوذه یفه ی کړی یه مان) چاوکراوه بهر چاوپوون ژیا بهرانبه ر چاوگی ناشوبه کان و، رپړه وه کانی خراپه تا خوایان ئی بیاریزیت و، خه لکیشیان ئی ناگدار بکات، نه مه ش چاوه کراوه ی کړیو بهرانبه ر دنیا و، شاره زایی له باره ی خه لکی و، ناسینی کات و ساته وه... له هوش و عقلیدا بابه ته کانی به شپوازی فیه سوف و، لیزانی دانایه کان تاووتویی ده کرد...

(خوذه یفه) څو ځله ده لیت:

{خوی گوره موحه مېرمنه څو ځله نارد، نه ویش بانگی خه لکی کرد له تاریکپه وه بهر و رووناکي و، له بډ باوه پیه وه بهر و باوه، له نیتو خه لکیشدا نه وه ی ویستی هات به ده میه وه، نه وه ی مریدو به هوی خه قه وه ژيانی هاته وه به بهر دا... نه و که سه ش کی ده ژیا به هوی نا په واوه ژيانی له بهر برپا...}

پاش نه وه پښه مېرمنه ته روښت و، چې نشي نايه ته له سهر رښتيازي نه وهات...
پاشان ده بېته پادشاهيې كي داگيركړاو...!!

خلك هه به دل و دهست و زمان به ره له ستي دهكات.. نه و كه سانه به دهم حقه وه
چوون.. تيشياندا هه به كه به دل و زمانې به ره له ستي دهكات، به بې دهست، نه مهش لقيكي
حقي واز لې هېناوه...

له نيويشياندا هه به دل به ره له ستي دهكات، به بې دهست و زمان، نه مهش وازي له دوو
لقي حقه هېناوه...

هه پشه له نيوياندا كه نه به دلي، نه به دهستي، نه به زمانې به ره له ستيان ناكات، نه مانهش
مردوي ناو زيندوه كانن}...!!

له باره ي دله كان و دهرياره ي ژيانې رووناكي و تاريخي تييدا ده دوا و ده يوت:
{دله كان چوار جوړن:

- دلېك داپوشراوه، نه مهش دلي بې باوه په...

- دلېك دوو ديوه، نه مه شيان دلي دوو پوه...

- دلېكيش رووته، چرايه كي تيديا نه گه شپته وه، نه مهش دلي بېواداره..

دلېكيش هه به كه دوو پويي و ثيماني تيديا، نمونه ي ثيمانيش وهك دره ختيك وايه به ناري
پاك ناو بدرېت.. نمونه ي دوو پويش وهك جوگه په كه كيې و خوښي پيدا بېوات! جا كاميان
بالاده ست بوو، نه واه سهرده كه وېت}...!!

جا شاره زايي حوذه يفه له خراپه و، سوړپووني له سهر روپه پوښوونه وهو بهر په رچدانه وه،
شتيک له تيزيان به خشيبووه زمان و وشه کاني و، خوي به نازايه تيه چا که که وه له وياړه يه وه
هه والمان ده داتي، ده لېت:

{هاتم بې خزمهت پښه مېرمنه ﷺ و وتم: نه ي پښه مېرمنه خوا، زمانې كي تيزم هه به رامېر
خاووخي زانم، ده ترسم به هويوه بخريمه نيو ناگر...

پښه مېرمنه ﷺ پي فېرمووم، نه ي تو بې زور داواي ليخوش بوون ناکه يت ؟؟.. من له
روژنيکدا سهر جار داواي ليخوش بوون له خوا ده که م}...

* * *

نا نه وه يه حوذه يفه ي دوژمني دوو پويي و، دوسي قسه له پويي..
پياوړيكي له م جوړهش، ثيمانه كي پته و توکمه ده بېت... و خوشه ويستي و پشتيواني شي
قول ده بېت.. حوذه يفه له ثيمان و خوشه ويستي و پشتيواني دا به و جوړه بو..
باوکی موسلمانې به دي کرد له روژي نوحودا به دهستي موسلمانان کوژا، کوژانېكي به
هه له و به که سيكي بې باوه ي تيگه يشتبوون...!!

خوډه یفه ناوړېکي دایه وه، بینی شمشیره کان هاتوون به یه کدا، هاواری له لیډه ره که ی کرد: باوکمه.. باوکمه.. نه وه باوکمه...!!
به لām ناکامی هاتبوو..

که موسلمانان به وه یان زانی، ماته مینی و غم دایگرتن.. به لām نه وه به سۆز و لیږدنه وه ته ماشای کردن و وتی:

{خو! لیټان خوش بیت، که له هه موو به به زه ییه کان به به زه بیتره}...

پاشان به شمشیره که یه وه به ره و جهنگ هه لگیر ساوه که رؤیشت تا خوی تیدا تاقی بکاته وه و نرکی سه رسانی به جی بیټی...

شه پ کزتابی دیت، هه وال ده گاته وه به پیغمبر ﷺ، هه ویش فرمان ده کات که خوینی بدریت له باتی باوکی خوډه یفه (خوسیلی کورې جابر) ﷺ، به لām خوډه یفه ی کورې به هانه ده هیټیټه وه و رازی نابیت پتی و، هه مووی دابش ده کات به سه ر موسلماناندا، به وهش خوڅه ویستی و ریزی پیغمبر به رانبرې زیاتر ده بیت...!!

* * *

نیمان و وه لانی خوډه یفه، رازی نابیت به ده سته وسانی و، لاوازی... به لکو به مه حالیش رازی نیه..

له جهنگی (خندهق) دا، پاش نه وه ی که دۆران بوویه به شی بی باوه پانی قوپه پش و جوله که هاوپه یمانه کانیان، پیغمبر ﷺ ویستی که ناگاداری کؤتا گورپانکاری هه لویستی سه ر یازگی نوژمنه کانی بیت..

شه ویکي تاریک و سامناک بوو.. ره شه باش گفه گفی ده دایه وه و هاژه هاژی بوو، وه که نه وه ی که بیه ویت چیا په گو ریشه داره کانی بیابان له بن ده ریټی... هه لویسته که ش به و هه موو نابلقه و سه ر سه ختی و سوور بوونه ی له خوی هه یبوو و بوو بووه هوی ترس و توقین، برسیتی زوریش که یشتبووه ناستیکی زور ناره حه ت له نیو هاوه لانی پیغمبر ﷺ

تا له و کاته دا کئ توانا و، هیژی نه وه ی هه یه که بجیته نیو مه ترسیه کی تاریکه وه و به ره و سه ر یازگی کانی نوژمن بجیت و بیبه زینیت، یان دزه بکات بق ناوی، پاشان سه یری حالیان بکات و ناگاداری هه واله کانیان بیت...؟؟

پیغمبر خوی له نیو هاوه لانی که سیک دیاری ده کات که به م چالاکیه گرنگه زور ناره حه ته هه ستیت...

بللی نه و پاله وانی کئ بیت...؟؟

هر نه وه... (خوډه یفه ی کورې یه مان)...!

پښه مېرې خوا بانگي کړد و نه ویش به جېتي هينا، خوی بهو راستگريه زږد مه زنه ی که هیه تی بزمان باس دهکات و هه واله که مان بږ ده گټر پته وه، ته نها نه وه ی له توانادا بوو که ده بیت داواکې پښه مېر به جې بهنیت... به هوی مه ترسی نهو چالاکیه ی که خرابووه نه ستوری وه نامازه بږ نه وه دهکات و، له سره نه نجامه کانی سل دهکات و، هه ستانیش به نه نجامدانی له ژیر باری برسیتی و، سرما و سوله و ماندوویه تی زږدا که به هوی نابلقه ی مانگیک یا زیاتری دوژمنانه وه گیروده ی بوویون...!

کاری حوذه یفه نا له و شه ودا سرسوپه ینه ر بوو...

ماوه ی نیوان هه ردو سهریازگه کی بې و، نابلقه که ی به زاند و... دزه ی کړد بږ ناو سهریازگه ی قوپه یش و، په شه بای تووندیش ناگری سهریازگه کی خاموش کړدبو و، تاریکی بالی به سر دا کیشابوو، حوذه یفه څخه له نیو ریزی جهنگاوهرانیاندا شوینی خوی کړدوه... نه یوسوفیانی سرکړده ی قوره یش ترسی نه وه ی هه بوو، که تاریکی بیته هوی دزه کړدنی موسلمانان بږ ناویان سهرسامیان بکات، هر بږیه هات و سوپاکه ی ناگادار کړد... حوذه یفه ش گویی ایږو به دهنکی به رز دیوت:

(نه ی خه لکی قوپه یش، با هه ریه که له نیوه سهری هاونشیننه کی بکات و، دهستی بگریټ و بزانت ناوی چیه)...

حوذه یفه ده لیت: (منیش خیرا دهستم برد بږ دهستی نه وه ی تهنیشتم و وتم پتی: ناوت چیه...؟ وتی: فلانی کورې فیسار...!!

به مجوره ناماده بوونی خوی له نیو سوپاکه دا به سه لاهه تی دهسته بهر کړد...! نه یوسوفیان دریژه ی به بانگه وازه که ی بږ قوپه یش دا و وتی: (نه ی خه لکی قوپه یش... سویند به خوا نیوه ناتوان لیره دا رږ بکه نه وه... به راستی ولاخه کان-واته خوشتر و نه سپه کان هیاک بوون... (به نو قوره یزه) ش ناپاکیان ای کړدین و هه والی ناخوشمان لپانه وه پی گیشته وه، به هوی ره شه بای تووندیش هوه ده بینن چیمان به سر هاتوه... مه نه له کانمان راناوه ستیت و، ناگرمان بږ ناگریته وه... چادره کانمان بږ راناگریټ... بار بکه، نه و منیش بار ده که م)...

پاشان چوه سهر وشتره که ی و، دهستی به روشتن کړد و، جهنگاوهرانیش به شوینیدا که وتنه ری...

حوذه یفه ده لیت: (نه گهر له بهر فرمانی پښه مېرې خوا څخه نه بوايه که هیچ شتیک نه نجام نه دم، به تریک (نه یوسوفیان) م ده کوشت)...

حوذه یفه گه پایوه بږ لای پښه مېرې خودا څخه و هه واله که ی پی که یاند و نه و مژده یه ی پیدا...

نډو که سې سهرنجی حوډه یفه بدات له بېرکړدنه وه، شتوانی کارکردنی و... له سهرقالبونو به زانست و زانیاریه وه رابمیتیت، هیچ پالوانیتیه کی له میدانې شپړ و کوشتاردا لی چاوه پوان ناکات..

له گال نه مه شدا.. حوډه یفه له م بواره دا ه موو گومانه کانی دسپړه وه...

نډو پیاوه خواپه رسته، سهرنجه ره، هر که شمشیره کی ه لده گرت و روپه پووی سوپای بت په رستی و تاریکی ده بویوه توانای له راده به در و سهرسوپه ښیږی خوی ده خسته روو که جیگه ی سهرسام بوون بوو.

به سه بزمان که بزاین، نډو سیه مین که س، یان پینجه مین که س بووه، له نپو نډو هاوه لانه ی ده سته پشخه ی مزن بوون له رزگار کړدنی ه موو عیراقدا..!

هه مه دان و، ره ی و، دینه وه، له سهرده سته نډو رزگار کړان..

له جهنگی (نه هاوهندی) مه زینشدا، که فارسه کان له سد و په نجا هزار جهنگاوه ردا خویان ده نواند.. نهمیری باوه پداران (عومر)، (نوعمانی کوپی موقره ن) ی ه لېژارد بۆ سهرکرده یه تی سوپای موسلمانان و، نامه یی نویسی بۆ (حوډه یفه) که سهرکرده یه تی سوپایه ک بکات و له کوفه وه به ره و لای بجیت..

(عومر) نامه ی خوی بۆ جهنگاوه ران نارد و، نویسی:

{که موسلمانان کزبوونه وه، با هر نهمیره به سهر له شکری خویوه بیت... و با (نوعمانی کوپی موقره ن) سهرکرده ی ه موو له شکره کان بیت..

گر (نوعمان) شه هید کرا، نډو با (حوډه یفه) نالاکه ه لېگریت.. گر نهمیش شه هید بوو، با جهریری کوپی عبدالله) بیگریته ده ست}{..

به مجوره، نهمیری باوه پداران سهرکرده کانی جهنگی ه لده بژارد، ه تا ناوی ه وتیانی هینا..

هه ر دو سوپا به یه ک گیشتن..

فارسه کان به سد و په نجا هزار که سه وه..

موسلمانان کانش به ته نها سی هزاره وه.. زیاتر نا..

جهنگ به شپوه یه کی کم وینه به رپا بوو.. به جوری که له ه موو جهنگه کانی میژوو زیاتر گیانفیدایی و توندوتیژی تیدابوو..

(نوعمانی کوپی موقره ن) شه هید بوو... بهر له وهی که نالای موسلمانان به ریبتوه سهر زه وی، سهرکرده ی نوی به ده سته راستی لئی وه رگرت و، شنه پای سهرکه وتن له نپو ده نگ و هه را و تیکوشانیککی زور مه زندا شه کاندیه وه.. نډو سهرکرده یه ش ته نها (حوډه یفه ی کوپی یه مان) بوو..

دهست به جی ټالاکه ی گرتنه دهست و، فرمانیدا که هه والی مردنی نوعمان بلاونه بیته وه
هه تا جهنگه که کۆتایی دیت و، (نه عیمی کوپی موقره ن) یشی بانگ کرد و وه ک ریزلینانی
خستیه شوینه که ی (نوعمان) ی برای..

هه موو نه وانه ی به تیگه یشتنه پرشنگداره که ی له چهند چرکه ساتنیکا نه نجام دا- جهنگیش
هه ر درژده ی هه بوو-..

پاشان وه که شه بای له بن هیته ر که وته ویزه ی سوپای فارسه کان و هاواری کرد:

{الله اکبر، به لینه که ی راست بوو!!}

الله اکبر، سه ربازه کانی خوی سه رخست!!}

دواتر جله وی نه سپه که ی سوپانده وه به ره و لای جهنگاوه رانی سوپاکه ی و هاواری لیکردن:
نه ی شوینکه وتوانی موحه ممه... نه و تا به هه شته کانی خوا سازده دن بۆ پیشوازیستان،
ده ی ئیوه ش درژده به چاوه پوانی مه دن...

ده ی نه ی پیاوانی به در..

بۆ پیشه وه، نه ی پاله وانانی خنده ق و، ئو خود و، ته بوک..

حوزه یفه توانی هه موو جۆش و خرۆشی جهنگه که یپاریزیت، گه ر زیادی نه کرد بیت بۆی..

جهنگه که ش به دۆپانی فارسه کان کۆتایی پی هات.. دۆپانیکی زۆر خراپ.. دۆپانیک که
خه ریکه هاوشیوه ی نه بی...!!

* * *

نهم بلیمه ته له داناییه که یدا، کاتیک خواپه رستیه که ی له ته کدابیت..

بلیمه ته له خۆبه ختکردنیدا، کاتیک له سه ر گۆپه پانی جهنگ راده وه ستیت..

نه و به و جۆره بوو، بلیمه ته بوو له هه موو چالاکیه کدا که پیی ده سپێردرا و، له هه موو
راویژنیکا که داوای لیکرایه..

کاتیک (سه عدی کوپی نه بو وه قاس) و نه و موسلمانانه ی که له گه لیا بوون له (مه دائن) وه
گواستیان وه بۆ (کوفه) و تیایدا نیشته جی بوون..

نهمه ش پاش نه وه ی که که ش و هه وای (مه دائن) زیانیکی زۆری له عه ره به موسلمانانه کان
دا، که نه وه ش وای له (عومه ن) کرد نامه بنوسیته بۆ (سه عد) پاش نه وه ی گه را به دوا ی
جیگایه کی زیاتر گونجاودا دهست به جی نه وئ به جی به یلایت و، موسلمانانه کانی بۆ بگۆیزته وه..

تا له و رۆژه دا کن کاری هه لپژاردنی نه و شوین و جیگایه ی پی سپێردرا؟

به (حوزه یفه ی کوپی یه مان) سپێردرا.. له گه ل (سه لمانی کوپی زیاد) دا رۆشت تا شوینیکی
گونجاو بۆ موسلمانان بنۆزنه وه.

کاتیک گه یشتنه خاکی کوفه، که له و کاته دا زهویه کی لماوی روت بوو، حوذه یفه به هواره بونی کرد و، به هاورپکه ی وت: نه مه ده بیته شویتان به ویستی خوا.. به م شپوره نه خشه ی کوفه کیشرا و دهستی ناوه دانکردنه و ی پی گه یشت و کردیه شاریکی ناوه دان..

هر که موسلمانان کان گواستیان وه بقی نه وئ، نه خوشه کانیان چاک بوونه وه، لاوازه کانیان هیزیان هاته وه به بردا و، دهماره کانی خوینیان بوژایه وه...!! به راستی حوذه یفه خاوه نی زیره کییه کی به فراوان و، نه زمونیکی هه مه چشن بوو، هه میشه به موسلمانانی دهوت:

{چاکترین کهستان نه وانه تان نین که واز له دونیا یان دههین بقی دواړوژ.. و نه وانه شتان نین که واز له دواړوژ دههین بقی دونیا.. به لکو نه وانه یه که له میش و له ویش و درده گرن.}

* * *

له یه کیک له روژه کانی سالی سی وشه شی کړچیدا.. بقی دیداری په روه ردگاری بانگکرا.. له کاتیکدا که نه و خوی بقی دوايه مین گه شتی سازده کرد هندیک له هواره لانی هاتنه لای، لئی پرسین:

نا یا کفتان له گه ل خوی بقی هیناوم؟؟

وتیان: به لئی..

وتی: نیشام بدن..

کاتیک بینی، سهیری کرد تازه و جوانه..

دوا زه رده خه می گالته نامیز که وته سهر لیږه کانی و، پئی وتن:

{نه م کفنه بقی من نابیت.. به لکو من دوو له فافی سپیم به سه که کراسی له گه لدا نه بیت..}

چونکه من بقی که میک له گوړدا ده مینمه وه، دواتر ده گوړد ریټ بقی چاکتر له و.. یان خراپتر له و...!!

چند وشه په کیشی له بهر خوی وه درکاند، نه وانه ی له وئ دانیشتبون گوټیان بقی رادیرا..

{سلاو له مردن...}

خوشه ویستیک به خوشی هات..

نه و ی په شیمان بیت سهر که وتوونه {..

نه و ی وت و گیانیک له مهنترین گیانه کانی مړوژ و، له زوریه یان به ته قواو دره وشاوه و ملکه چتر به ره و لای خوی گه وره به رز بوویه وه..

عہ ہماری کوری یا سر
ہیاونگی بہرہ سینی ...!

ګر خه لکانیک هه بووايه له بهه شتدا له دايک بوونايه و، له سایه یدا پټيګه یشتنایه و ګوره ببونايه، دواتر بهیترایه ته سر زهوی تا ببیته رازینه ره وهی و، رووناکي بزى، ثوا (عهمار) و (سومه یی) دایکي و (یاسر) باوکي له وګه سانه ده بوون...!!
 به لام نیمه بڼ ده لټین: نه ګر... بزچی ثم ګریمانه یه ده که ین، له کاتیکدا که خاووخیزانی یاسر به راستی له پټی بهه شتیان بوون...؟؟
 پیغمبر ﷺ ته نها دلنه وایی نه ده کردن بهس، کاتیک فرموی:
 {خاووخیزانی یاسر نارام بګر، واده ی ټیوه ی له ناو بهه شته}...
 به لکو بریاری حه قیقه تیکي ددها که ناشنای بوو و، واقعیکی دوپات ده کرده وه به چاوی خوی ده ییښی و به دی نه کرد..

* * *

(یاسر) کوپي عامر) ی باوکي (عهمار) شاره که ی خوی له ولاتی (یهمن) به جی هیشت و به دواي برایه کیدا ده ګر و، پرسپاری ده کرد..
 شوین و ریی مه که کی به دل بوو، تییدا ګیرسایه وه بووه هاوپه یمانی (نه بو حوده یفه ی کوپي موغیره)...
 (نه بو حوده یفه) ش به کیک له خزمه تکاره کانی که ناوی (سومه یی کچی خه یات) بوو لی ماره کرد..

له م ژن هیئانه پیروزه شدا خواي ګوره (عهمار) ی پی به خشین..
 زږد زووش موسلمان بوون.. وه ک نو چاکه مه ندانه ی خواي ګوره هیدایه تی دان..
 هره وه هاوشانی نو چاکه مه ندانه ی پټشین که پشکی خویان له سزاو نه شکه دجه و ناره حه تی قوپه ییشیه کان چه شت...!!

له و کاته دا قوپه ییش زږد چاوی له سر نه وه بوو بپواداران به لایه کدا بګون..
 خو ګر له وګه سانه بوونايه که خاوه ن مؤز و ریز و پالپشتن، ثوا به هره شه و ګوپه شه روویه پووی ده یونه وه، (نه یوجهل) به هر باوه پردار ټکیان بګه یشتایه پیی دهوت: وازت له ټایینی باوو بایرانت هیئاوه که ثوان چاکتر بوون له تتر.. خهوت به با ده دین و.. ریزت نامیلین و... باز ګانیه که ت ټیک ده شکینین و.. سهروهت و سامانه که ت تیا ده یین.. پاشان شه پی دهرونی توندیان له دژی به ریا ده کرد.

خو گهر بېوادار که پش له بېده ستلاّت و هژارانى مهککه بوايه، يا له کږيله کاني،
ناپهحه تيان ده کرد و نه شکه نجهى زږريان ددها..

خانه وادهى (ياسر) له دهستهى هزار و بڼ دهسته لاتان بوو..

کارى نه شکه نجه دانيشيان به (بهنى مخزوم) سپېږدرا، هموويان دههينانه دهره وه.. ياسر
و، سومه يه و، عهعمار، ده يانېر دنه بهر گهرماى به تينى مهککه و، به هموو جوړ و شيوه يه ک
بهر ده بوونه گيانيان و نه شکه نجه يان ددهان !!

به شى (سومه يه) ش له م نه شکه نجه دانه دا سامناک و ترسناک بوو، که لېره دا خويمان له
قهرى باسکردنى ناده يڼ.. به پشتيوانى خوا ديدارمان ده بېت له گه ل بهرېزى قوربانيدان و،
خوږاگرېيه مه زنه که پدا و له باره يه وه نه دوپڼ له گه ل باسى خوشک و هاوشيوه نه مره کاني نه و
رؤږگاردها..

لېره شدا تنها هينده مان به سه به بڼ زياده پړه وى بلڼين که (سومه يه) ش هيد نا له و
رؤږدها مه لوېستېکى وه هاى نواند رېزېکى نه پړاوه ي به خشيه هموو مړفايه تى، له سره تايه وه
تا کړتايى و، حورمه تېکى پېدا که به هاكى ته واو نايېت..!

مه لوېستېک، کرديه دايکېکى مه زن بڼ هموو بېوادار کاني تېکړاى سرده مه کان و،
رېزدارانى گشت کات و ساته کان..!!

* * *

پېغه مبهړ ځلدا دهاته دهره وه تا بهرو نه و چېگايه بېوات که دهيزانى خانه وادهى ياسرى
تېدا نه شکه نجه ده دريت..

له و رؤږانه شدا هڅکارى بهر نه کار بوونه وه و لاېردنى سزاي هيچ له ده ستدا نه بوو.. نه وه ش
ويستى خوا بوو..

چونکه نايڼى نوې- بهرنامه ي بېگه ردى نېبراهيم- نه و نايڼه ي (موحه ممد) به پداخه کى
به رز ده کاته وه، بزلفېکى چاکسازى سه رزاري و روک ش نيه.. به لکو بهرنامه ي ژيانه بڼ هموو
مړفايه تى بېوادار و... ده بېت نه م مړفايه تى به خاوه ن باوه پړه يش که نه م نايڼه له گه ل ميژوو
به هموو پاله وانتي و، قوربانيدان و، مه ترسيه کانيه وه بڼ بمينځته وه..

نه م هموو گيانفېدايه چاکانه، نه و (بنچينه) يه يه که خوږاگرېيه کى بڼ پسانه وه و،
جاويدانيه کى له ناونه چووى به نايڼ و بېرو باوه پ ده به خشى..!!!

نه مه ش (بڼنېکى خو شى) يه و دلې بېواداران پړده کات له دښتايه تى و خوژگ و، نه و
(بلندگړ) يه يه که رېنمايى نه وه کان بهرو لاي حه قيقه تى نايڼ و راستگويى و مه زنيه کى
ده کات..

به مجوړه مهر ده بوو نيسلام نه و گيانفېدايى و قوربانيناهى مه بېت و چاره يه کى دېکه
نه بوو، قورناني پېرؤزېش له م چنه د نايه تدا نه مه ي بڼ موسلمانان روون کړېوته وه..

ئەو تانی دەفەر مویت:

﴿أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَمُوتُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾: ئاخۆ مەردم لایان وایە هەر کە بڵێن ئیمە باوە پەمان هێناوه، ئیتر وازیان لەئەدەمەیتێت و تووشی هیچ تاقیکردنەوەیە ک نابن؟ ﴿العنکبوت/۲﴾.

﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ﴾: ئاخۆ ئێوە لاتان وایە سەر بەخۆ دەچنە بەمەشت؟ کەچی هێشتا خودا خەباتکاران و خۆپاگرانى ئێوەی دیاری نەکردووه. ﴿ال عمران/۱۴۲﴾.

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾: ئیمە ئەوانەى بەر لەمانیشمان تاقى کردەو، بێگومان خوا ئەوانەى کە راستیان گوت، ئەوانەش کە درۆزنن، دیاری دەکا. ﴿العنکبوت/۲﴾.

﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُفْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ...﴾: پێتان وایە کەس خۆتان تێناگەیهێنێ و خواش لەوانەى لەئێوە چوونە جیهاد بێناکایە! ﴿التوبة/۱۶﴾.

﴿مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ﴾: خوا هیچ کاتى باوە پداران لە بارودۆختیدا-وا ئێوە هەن- نەهێشتۆتەو، مەگەر لەبەر ئەوەى ناپاکان لە پاکان هەلاوێژێ. ﴿ال عمران/۱۷۹﴾.

﴿وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَيَاذَنَ اللَّهُ وَلَيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ﴾: هەرچی ئەو رۆژه تووشتان هات و دوو کۆمەل بە یەک گەیشتن، گشتى بە ئیزنى خودا بوو، هەتا خاوەن باوەرەکان نیشان بدا. ﴿ال عمران/۱۶۶﴾.

* * *

بەلێ.. بەم شێوە قورئان وەچەو هەلگرانی فێرکرد، کە قوربانیان کردوکی ئیمانەو، بەرهنگاریبوونەوێ دەستدرێژییە ستمکارەکان بە خۆپاگرى و ئارامگرتن و بەردەوامى.. چاکترین و جوانترین باشیەکانى ئیمان پێکدەهێنن...

تا لێرەو ئەم ئیمانەى خواى گەورە یاساکانى دادەپێژێت و، رەگ و ریشەى دادەکوژێت و، نمونەکانى دەخاتە روو، پێویست دەکات کە پشتیوانى بوونی بە قوربانیان بکێت و بە خۆپێنەکەى دەروونی خۆى پاکژ بکات و، بۆ ئەم چالاکییە نۆز بەرزە کۆمەڵێک لە ئەوەو لایەنگران و پیاوچاكانى هەلبژێرت ببنە پێشمەنگێکى گەشاو، نمونەیهکى بەرز بۆ ئەو بروادارانەى بەرەو لای دێن.

(سوعەییە) و.. (یاسر) و... (عەمما)یش لەو کۆمەلە پێرۆزە مەزنە بوون کە قەدەرەکانى ئیسلام هەلبژاردن تا قوربانیان و خۆپاگرى و سووربوونیان ببێتە برۆانامەى مەزنیتى و چاويدانیان..

* * *

وتمان: هه موو رۆژك له مال دهاته دهري تا بهره لای خانه وادهی (ياسر) بپوات، تا دهستخوشي له خړپاگري و پالوانتييه گيان بکات و.. دل گوره کوشي له سۆز و بهزه بيدا دهتوايه وه که ديمهني ئو سزاو نه شکه نجه يانی به دی دهکرد که له تواناياندا نه بوو..

رۆژنيان، له کاتيکدا که سهر دانی دهکرد (عهمار) بانگی کرد:

(ئهی پیغمبري خوا سزا و نه شکه نجه دانمان گيشته ئه پيهی).

پیغمبريش بانگی لیکرد:

{ئارام بگره (باوکی يه قظان)..}

ئارام بگرن خانه وادهی (ياسر)..

جی ژوانی ئۆره به هه شته {..}

هاوه لانی (عهمار) له رۆر جیگادا دهبارهی سزادانیان داوان.

عهمری کوپی هه کیم ده لیت:

{(عهمار) سزا ده درا، تا هوشي له لای خوی نه ده ما و نه يده زانی چی ده لئ}{.

عهمری کوپی مه یونیش ده لیت:

{بئ باوه په کان (عهمار) یان به ئاگر سوتاند، پیغمبري خواش له وکاته دا به لايدا

تیده پيهی، دهستی هینا به سهری (عهمار) دا و فهرمووی: ئهی ئاگر سارد و بئ زیان به بۆ

(عهمار)، هه روه چۆن سارد و بئ زیان بوویت بۆ (ئمبراهيم){..}

ئو هه موو سزایه نه يده توانی گیانی (عهمار) ببه زینتی، ئه گه رچی پشتی نا په حهت کرد بیئت

و هیز و توانای که م کرد بیئت..

(عهمار) له راستیدا ههستی به ماندوویهتی نه کرد، له و رۆژدا نه بیئت که جه لاده کانی

هه موو بلیمهتی خویان له تاوان و دهستدریژیدا خسته گه و.. له داخ کردنی وه به ئاگر، بۆ

راکشانی له سهر ئو زهویه گهرمه بلتیهسه داره له ژۆر به ردی گهرما و... بۆ نغز کردنی له نێو

ئاودا هه تا هه ناسه ی پئ نه مینیت و، برین و زامه کانی ته پ بیئت و بیته ژان.

ئا له و رۆژدا، کاتيک له باری سهختی نه شکه نجه داندان هوشي لای خوی نه ما بوو، پتیان

وت: ناوی خواوه نده کانمان به چاک به پینه، دووباره یان ده کرده وه لئ و، ئه ویش به بئ

هه سته کړدن به دواياندا ده یوته وه.

هه ره له و رۆژدا، پاش ئه وهی که مێک هوشي هاته وه، ئه وهی که وتیوی هاته وه یادی و،

ئارامی نه ما و، ئه م کارهی له پيش چاو گه وره بوو تا وه های سهیر کرد که هه له یه که و لیبوردن

و قهره بوو کردنه وهی نه یو.. له چه ند چرکه ساتیکی که ما، هه سته کړن به گونا هباری ئه وه نده

سزای پئ گه یاند که سزای بئ باوه پانی له ئاستیدا که م و خۆش بوو...!

خۆ گه ره (عهمار) بۆ چه ند کاتژمیریک به و هه سته ی وه وازی لئ به پینه رایه ده بوویه هوی

تیاجوونی..

نهو بهرگي نارېحه تي جه سته ی دهگرت، چونکه گیانی له ویدا بهرز بوو...
به لām نیستا وا تیدهگا که گیانی شکستی هیئا و، خهم و خهفت و ترس بهره و تیاچوون و
مهرگی ده بات...

خودای مه زن و بالاده ستیش ویستی و ابوو نهو دیمه نه وروژینه ره بکاته ترؤپکی
کوتاییه کی...

دهستی پیروزی نیگا هات تا ته و قه له گهل (عه مام) دا بکات و، هاواری لیبکات: هسته
ته ی پالوان... هیچ سهرزه نشت و نه نگیکت له سهر نیه...

پیغهمبری خوادش ﷺ که یشت به هاوه له کی و بینی دهگری، فرمیسه کانی به دهستی
سپړی و، پتی فهرموو:

{بی باوه رکان نه شکه نجه یان دایت و، له نیتو تاودا نفرویان کردیت، وت تاواو...
تاوات...وت؟}

عه مام سهری نهوی کرد و وه لامي دایه وه:

به لئی ته ی پیغهمبری خوا...

پیغهمبری خوادش ﷺ به زهرده خه نه وه فهرمووی: ((گر هاتنه وه، وه که نه م قسه یه ی
نیستایان پی بلن))...!!

پاشان نه م نایه ته پیروزی قورثانی بق خوینده وه:

{إِلَّا مَنْ أَكْرَهُ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ: مه گر نه وکه سه ی به زور کوفری پی بکریت و دلشی
له سهر باوه ر دلتیابیت. النحل/۱۰۶.

دهروونی (عه مام) سوکنایی بق هات، نیدی هستی به تازاری سزا و نه شکه نجه ی
جه سته ی نه ده کرد و، هیچ باکی لئی نه بوو...

به راستی گیانی نهو قازانجه مند بوو، نیمانه که شی به هه مان شیوه قازانجی کرد و...
قورثانیش باسی نهو بازرگانیه ی له خو گرت، نیدی پاشی نه وه چی ده بیت با بیی...!!

(عه مام) هیته خوپاگر بوو جه لاده کانی لئی بیزار و ماندوو بوون و، له بهر ده م سووربوونی
نه ودا به چوکدا هاتن...!!

* * *

پاش کچکردنی پیغهمبر و موسلمانان له شاری مه دینه جیگر بوون و، کومه لگای
نیسلای له وی زور خیرا پیک ده هات و، خوی دهگرت و ته واد ده بوو...

له ننوه ندی نهو کومه له موسلمانان باوه رداره شدا، (عه مام) یش جیگایه کی بلندی گرت...!!
پیغهمبری خوادش ﷺ زوری خو شده ویست و، سهرنجی هاوه لانی بق لای نیمان و ناکاره کانی

را ده کیشا...

پیغهمبر ﷺ له باره یه وه ده فهرمویت:

{(عهمار) تا سر ټیسکه کانی لیوان لیوه له نیمان}.

کاتیک لیک تې نه گېشتنیکي سهرزاري که وته نیوان (خالیدی کوړی ولید) و (عهمار) وه، پیغمبر هرموی:

{هه رکس دژایه تی عهمار بکات، خواش دژایه تی شو دهکات، هه رکس شیش دلی عهمار بره نجینیت، خوی گه وړه دلی دهره نجینیت...}

هر بویه هیچ ریگایه کی دیکه له بهر دم (خالیدی کوړی ولید) - پالوانی نیسلام - دا نه بوو، نه وه نه بیت که خیرا خوی بگه نیته (عهمار) و داوای لیبور دنی لی بکات و، بهو نومیده ی به جواني لپی بیوریت...!!

کاتیکش پیغمبر ﷺ و هاوه لانی مزگوتیان له شاری مه دینه دروست ده کرد، پاش مانده بیان له وئی، نیامی علی ﷺ هونراوه یه کی هونیبووه و دووباره ی ده کرده وه، موسلمانانیش له گه لیا ده یانووته وه، ده یانووت:

لا یستوي من یعر المساجدا یأب فیها قائما، وقاعدا

ومن یری عن الفجار حائدا

واته: وهك یرك نیه، نه وه ی مزگوت شاهه دان دهکات و، په رستشی تیدا دهکات به هه ستانه وه و دانیشتنه وه، له گه ل نه وه ی که له تپ و تروازی بوون خوی لاده دا.

(عهمار) یش له لایه کی مزگوت که دا کاری ده کرد و، سروده کی ده وته وه و دهنگی بهر ز ده کرده وه... یه کیک له هاوه لانی وای گومان برد که (عهمار) خوی به سر دا ده نویتی، بویه به هه ندیک وشه دلی ره نچاند، پیغمبر ﷺ توپوه بوو، هرموی:

{هه قیان چیه به سر (عهمار) وه...؟؟}

بانگیان دهکات بؤ به هه شت، نه وانیش بؤ ناگر بانگی ده کن..

(عهمار) نووړی چاومه..

جا پیغمبر ﷺ خوا ﷺ موسلماننیکي تا شو راده یه خوش ویستبیت، ده بیت نیمان و، تاقیر دنه وه و، ده روون بهرزی و، سه قامگیری ده روون و ریپوه ی.. گه شیشیتنه شو په پی و، له تروپکی ته واومه ندیدا بیت...!!

خوادی گه ورهش له نیمه ته کانی خوی پی به خشیبوو به ریپوه ی راست ری نوینی کریدوو، له پله ی باوه و د دنیا ییشدا گه شیشوووه شو ناسته ی پیغمبر ﷺ خوا ﷺ پاكانه بؤ نیمانی بکات و، له نیو هاوه لانی دا بهرزی بکاته وه وه ک پیشهنگ و نمونه نیشانی بدات و، له باره یه وه ده هرمویت:

{شوین پیی نه وانه ی دوا ی من هه لبرگن.. نه بوبه کر و عومه.. و به ری و شوینی عهمار دا برؤن}..

سه زړه گټه وان له باره یوه وتویانه:

(بالا بهرز و، چاوشین و، چوارشانه بوو.. له هه موو کهس زیاتر بڼه ننگ ده بوو.. له هه موانش که متر قسه ده کرد)..

جا ده بیت ژبانی ئه م که له پیاوه، بڼه ننگه، چاوشینه، سنگ پانه، چوڼ گوزه رابیت که جهسته شوینه واری نه شکه نه بهی جوړو جوړی پتو ده بوو، هه رو ده ها- له هه مان کاتدا- پروانامه ی خوراکریه سه رسو پهنه و مه زینه له پاده به ده رکه ی پی بوو...؟! ژبانی ئه م دۆسته دلسۆزه و، ئه م پرواداره راستگریه و، ئه م خو به ختکاره به هره مه نده چوڼ گوزه رابیت...؟؟

ئه و له گه له پیغه مبر و مامۆستا که بیدا هه موو دیمه نه کانی به دی کرد.. هه ر له به در و ئو خود و خه نده ق و ته بو که وه بیگره.. تا هه موو غه زاکانی دیکه.. کاتیکش پیغه مبری خواﷺ وه فاتی کردی به ره و لای په روه ردگاری بالاده ست که پاپه وه، ئه م که له پیاوه به رده وام بوو له سه ر رۆشتن..

له کاتی روویه پروو بوونه وه ی موسلمانان له گه له فارس و، له گه له رۆمه کاندا و، له روویه پروو بوونه وایاندا له گه له سوپای به لیشاوی هه لکه پراوه کاندا، (عه ممان) هه میشه له ریزی پی شه و دا بوو.. سه ر یازکی ئازا و ده ست پاک بوو، شمشیره که ی له ئاست هه یچ لیدانیکدا نه وی نه ده کرد و، پرواداریکی پاریزکاری پایه بلند بوو، هه یچ ویستیک له خوا بن ئاگای نه ده کرد.. کاتیک ئه میری باوه رداران (عومری کوپی خطاب) به وپه پی وردبینی و خو پاریزی به وه والی موسلمانان کانی هه لده بژارد و کئ هه لیزیرئ، هه میشه چاوی به وپه پی متمانه وه ده که وته سه ر (عه ممانی کوپی یاسر)..

به مجۆره خیرا کردی به والی کوفه و، (ئین مه سعود) بیتی له لای کرده سه ر په رشتی (بیت المال) ده که ی.. و نامه ی نووسی بۆ خه لگی ئه وی و مژده ی هاتنی والی نوینیانی پیدان و وتی: {من عه ممانی کوپی یاسر ناردوه بۆ لاتان وه که ئه میر و.. ئین مه سعودیش وه که مامۆستا و وه زیر..}

ئه م دوانه ش له خانه دانه کانی هاوه لانی (موحه ممه د)ن، له به شداری وانی به درن... { (عه ممان) یش به جوړئ فرمان په وای ده کردن زۆر گران بوو به لای ئه و که سانه وه که چاوچنۆک بوون له دونیادا و به رگه گرتنی سه خت بوو لایان تا که یشته ئه وه ی که له کومه کی ئی بکهن یا له وه دابوو ئه نجامی به دن..}

له راستیدا والیتیه که ی خا که رای و، پاریزکاری و، دونیانه ویستی زیاده کرد.. (ئین ئه بی هوزیل)، که له هاوسه رده مانی کوفه ی ئه وه، ده لیت: { (عه ممانی کوپی یاسر) مبینی ئه و کاته ی والی کوفه بوو ترۆزی ده که ی، پاشان به په تیک ده بیسته وه ئه یدا به کۆلیا و، به ره و ماله وه ده رۆشت} !!!

له وکاته دا که سیکي ره شوکی به نه میری کوفه ده لیت: (نه ی گوی پراو)، تانه و ته شهری دا له گویی که له جه نگی یه مامه دا به شمشیری هه لگه پراوه کان قرتابوو. نه میریش که دهسته لاتداره ته نها هینده ی به و تانه لیدره و ت:

{جنیت به چاکترین گویم دا... که له پیتاوی خوادا وای لیته اتوه} !!!

به لئ... له پیتاوی خوادا رۆزی یه مامه وای لیته ات، نه و رۆزه ش یه کیک بوو له رۆزه پیر سهروه ریبه کانی عه مامار.. که تیتیدا نه م که له پیاوه گه رده لول ئاسا سوپای (موسه یله مه) ی درۆزی درۆینه ده کرد و، به ره و شکست و تیاچوونی ده بردن..

له نئو موسلمانان کانی شیدا ساردبونه وه ی هه ست پیر کردایه به دهنگه هه ژینه ره که ی هاواری لیده کردن، نه وانیش وه ک تیری هاویرا و شالاویان ده برد.

(عبداللهی کوپی عومه) ﷺ ده لیت:

{له رۆزی یه مامه دا عه ماری کوپی یاسرم بینی له سه ر به ردیکی گه وره بوو، چوو بووه سه ری و هاواری ده کرد: نه ی کۆمه لی موسلمانان.. ئایا له به هه شت راده که بن..؟ من عه ماری کوپی یاسرم، وه رن بۆ لام.. سه یرم کرد، بینیم گویی قرتاوه و ده له ریتته وه، له کاتیکدا که رۆز به گرمی ده جهنگا} !!!!

هه ره کس گومانی له مه زنی موچه مه ده ی پیغمه مبه ری راستگ و، مامۆستای ته واومه ند هه یه، با له ئاست نه م نمونه نه ی شوینکه وته و هاوه له کانیدا هه لویتسه یه ک بکات و، له خو ی بیرسیت: ئایا که سی دیکه توانای وه به ره ییتانی دهسته یه کی ئاوا مه زنی هه یه جگه له پیغمه مبه ریکی به خشنده و، مامۆستایه کی مه زن..؟؟

که له پیتاوی خوادا ده جهنگان و به جوړی هه لمه تیان ده برد وه ک چوونه پیتی که سیک که به دوا ی مرندا بیت، نه ک سه رکه وتن !!!

کاتیکیش چی نشین و فه رمان په وان، خه لیفه ده چوو مه ری بیتوه ژنه کانی ده دۆشی و، هه ویری نانی بۆ ماله هه تیوو ده شپلا.. هه روه ک نه بوبه کرو، عومه نه نه جامیان دا... !!!

نه و ده مه ی والیش بوون، خوارنده که ی خو ی به په ت ده به ست و ده یدا به کۆلیدا.. وه کو عه مامار نه نه جامی دا.. یا ده ستیان له موچه که یان هه لده گرت و ده هاتن له په لکی دارخورما قاپ و زه میله یان دروست ده کرد.. وه ک سه لمان.. !!

ده با سه ری ریژ و نه وازش له ئاست نه و ئاینه دا دانه ویتین که نه وانه ی وه بهر هیناو، بۆ نه و پیغمه مبه ره ی که په روه رده ی کردن، با له پیش ئاین و پیغمه مبه ریشه وه، بۆ خوادا بالاده ستی دانه ویتین که بۆ هه موو نه وه ی هه لپژاردن و... رۆنۆینی کردن بۆی و... کردنی سه رمه شق بۆ چاکترین ئومه ت که بۆ خه لکی نیردرا بیت !!!

(خوډه یفه کوی یه مان) ی پسرپوړ له زمانې نه پټیه کان و دلته کان له ناماده سازیدا بڼ دیداری خوا و، له سره مرگدا بوو، یه کټک له و هاو لانه ی که له دهوړی دانیشتبوون لټیان پرسې: (فرمانمان به چی پټده کهیت، گهر خه لکی جی اوازیان که وته نیو)؟ خوډه یفه له کاتیکدا که دوا وشه کانی ددرکاند، پټی وتن:

{په یوه ست بن به کوی (سومه یه) وه... چونکه به راستی شو تا مردن له حق داناپریت} به لئ... (عهمان) له گه ل حقه دا دهوړات له هر کوئ بیت... ثانیستاش که نیمه له سر شوینه واری پسرپوړی هه لویسته مان کردووه، شوینی شته دیاره کانی ژیاڼه مه زنه که ی ده که وین، وهرن با له دیمه نیکی مه زن نریک ببینه وه...

به لاهم، با به رله وه ی به روهووی نه م دیمه نه ببینه وه له جوانی و به نریخیدا... له پاکي و ته و اومه ندیه کهیدا، له لټیران و سووریوونیدا... له سرکه وتن و توانیدا... وهرن با سهیری دیمه نیکی دیکه بکه ی که له ویهان له پټیشره و هوالی هاتنی ددات و خوی بڼ د سازنیټ...

نه وه ش کاتی جیکر بوونی موسلمانان بوو له مېدینه و، پټغمبهړی ده ست پاک و هاو لانه چاکه کاری دهوړی هه ستابوون و، خویان ته پ و توژاوی کردبوو له پټناری په روهردگاریاندا و، ماله که ی نه ویان دروست ده کرد و... مزگوتیان بنیات دنا و... دلته بپواداره کانیان پر بوو له خوژگ و، له خوژشیدا ددره وشایه وه، سوپاس و ستایشی په روهردگاری ده کرد...

هموان به سنگ فراوانی و هیواوه کاریان ده کرد و... بهردیان هه لده گرت، یان قورپان ده شټلا، یا دیواریان دروست ده کرد...

ده سته یه ک لټره و، کومه لټک له وئ...

ناسوی به خته وهریش نه وه ی دووباره ده کرده وه که نه وان به دهنکه خوځ و ناسکه که یان به بهرزی ده یانچې:

((لئن قعدنا والنبي يعمل لذاك منا العمل المظلل))

واته: گهر نیمه دابنیشین و پټغمبهړ کار بکات، نه وه کاریکی سه رلیشیاوانه یه بڼ نیمه . بهو جوړه سرودیان ده چې و ده یانوته وه...

پاشان دهنکی گه وره و خوشیان زیاتر هه لده بې بڼ چېرینی سرودیکی نوئ:

((اللهم إن العیش عیش الآخرة فأرحم الأنصار والمهاجرة))

خوادایا ژیان، ژیاڼی دواپوژه به زه دیت بیتوه به نه نصار و کژچکه راندا

سرودی سټیه میان:

لا يستوي من يعمر المساجدا يدأب فيها قائما، وقاعدا

ومن يرى عن القبار حاندا

وهک یه که نیه، نه وه ی مزگهوت ناوهدان دکات و په رستشی به هه ستانه وه دانیشته وه

تیدا دکات، له گه ل نه وه که سه ی که له ته پ و توژاوی بوون خوی لاده دا

نهمانه دروستکړاوه کانی خوان کارده کهن... سهریازه کانی نهون و، نالاه لگری نهون و، ماله که ی دروست ده کهن..

پټفمبه ډه سپاک وچاکه کیشی له گه لیاندایه و، قورسترین بهرد ه لده گریټ و نارپه حه ترین کار نه نجام ددهات و.. به دهنگی بهرز و ناسکیش رازی دهروونی ره زامه ند و دلنیا یان ده دریکنی و... ناسمانیش له سهریانه وه پیژزیایی له زهوی دهکات که نه وانه ی له سر خوی ه لگرتووه.. ژبانی گه شاوهدیش خۆشترین جه ژنی به خویوه ده بینیت...!!
(عهماری کوپی یاسر) یش له ویدا و له نیوه ندی نه و ناهنگه جه نجاله دا به ردیکی قورس

ه لده گریټ و له شوینی خویوه به رهو جینگای مبهستی دهبات..
موحه ممدی پټفمبه ډی خودا ره حمتی هیدایهت دهر، چاوی پی که وت و سۆزی بۆ جولاً و لئی نزیک بویه وه به دهستی چاکه کاری نه و ته پ و تۆزه ی که له سهری نیشتبو ته کاند و له روخساری جوانی بهروداری راما، رامانیکي پر له رۆشنایی خودا، پاشان به هه موو هاوه له کانی ده فهرمویت:

{هاوار له کوپی سومه یه...!! کۆمه لیکي یاخی ده یکوژن}.

بۆ چاریکی تر پیشبینی کردن دوباره ده بیته وه.. کاتیک دیواریک روخا که نه و له بنیدا کاری ده کرد، هه ندیک له براکانی وایان گومان برد که مردیت و، هه والی مردنی ده به ن بۆ پټفمبه و، کاریگری هه واله که هاوه لان شپرز دهکات.. به لام پټفمبه ډی خواص به وپه پی متمانه و دلنیا ییه وه ده فهرمویت:

{عه ممار نه مردوه.. کۆمه لیکي یاخی عه ممار ده کوژن}.

جا ده بی نه و کۆمه له یاخی یه کئ بن...؟؟

که ی بیت و، له کوئ...؟؟

(عه ممار) یش به چاکي گوئی بۆ نه و پیشبینی هه لڅستبوو، وه ک گوئ هه لڅستنی که سیک ناشنای راسنبینی نه و به رچاوپوونی بیت که پټفمبه ډی مه زنی هه لیگرتووه..
به لام نه ترسا.. چونکه له وه تی موسلمان بووه له هه موو چرکه ساتیکي شه و و رۆژدا

پالئوراوه بۆ مردن و شهید بوون..

رۆژگار گوزده شت و سالان تیپه پین..

پټفمبه ډی خوا وه فاتی کرد و به رهو لای خوی بالاده ست گه پایه وه.. پاشان نه بوبه کریش وه فاتی کرد.. دوی نه وانیش عومه ر...و

(عوسمانی کوپی عه فان) ی (ذو النورین) جئ نشینی گرت ه ده ست..

پیلان له دزی نیسلام تا دوا هه ناسه له کار دابوو، هه ولی ددها به هوی خیانهت و وروژاندنی ناشوب نه وه ی له جه نگدا له دهستی دابوو به دهستی بهینیت..

کوژرانی عومهریش په که م سه رکه وتن بوو که نه و پیلانانه به دهستی هینا و وه
ره شه بایه کی به تین له و ولاته وهی که نیسلام کورسی و پادشاکانیانی هر هس پی هینا بوو دهیدا
به سهر مه دینه دا..

شه هید بوونی (عومر) له خوبایی کردن بۆ نه وهی به رده وام بن له سهر هه وله کانیان و،
نازاوهی نایه وه و گه یانديه زوړ بهی ولاته نیسلامیه کان.

له وانه یه (عوسمان) ﷺ و هکو پیو یست گرنگی به کاره کان نه دابیت و خوی لی نه پاراستیبت
و، به دهمیه وه نه چوو بیت، هر بۆیه روداوه سه خته که رویدا و (عوسمان) ﷺ شه هید بوو،
ده روزهی ناشووب له موسلمانان والا بوو.. (معاویه) دهستی دایه ململانی له گه ل خلیفه ی
نوی (علی) دا ﷺ و داوای مافی خوی کرد له کاروبار و خلیفایه تیدا..

دید و تپروانیی هاوه لانیس هه مه چه شن بوو.. تیاندا بوو دهستی خوی له و جیاو زازیه
کیشابووه و و چوو بووه مالی خوی و وته ی نین عومری کرد بووه دروشمی:

(هر که س وتی و ره بۆ نویژ، به دهمیه وه چووم

هر که س وتیبتی و ره بۆ سهر فزانی، به دهمیه وه چووم

هر که سیش وتیبتی و ره بۆ کوشتنی برای موسلمانان و سامانه کی به، و تومه نه خین)..

له نیویشیاندا بوو دابویه پال معاویه..

هه یشیان بوو له گه ل علی خاوه ن په یمان و خلیفه ی موسلماناندا بوو..

بلتی له و رۆژدا عه ممار له گه ل کیدا بیت؟؟

نه و پیاوه ی که پیغه مبهري خوا ﷺ له باره یه وه فهرمووی:

(به شوین ری و شوینی عه مماردا برۆن)..؟

ده بیت نه و پیاوه له کام لادابیت که پیغه مبهري خوا ﷺ له باره یه وه فهرمووی:

(نه وهی دژایه تی عه ممار بکات خوی گوره دژایه تی ده کات)..؟

نه و که سه ی که پیغه مبهري خوا ﷺ گوئیستی دهنگی ببوايه له ماله کی نزیك ده بیته وه

ده یغه فهرموو:

(باشی باشبوو به خیر بیت، مؤله تی بدن با بیت)..!!

پشتیوانی (علی کوړی أبو طالب) ی کرد، نه ک بن لاین بن یان ده مارگیر بن، به لکو ملکه چ

بوو بۆ حق و، خاوه ن به لاین بوو..

چونکه (علی) خلیفه ی موسلمانان بوو، خاوه ن به لاین پیغه وایه تی بوو.. له کاتیکیشدا

جیشینی وهرگرت که شایانی بوو، لیتی ده و شایه وه..

علی بهر له هه مو نه وانه و پاش نه وه، خاوه نی نه و باشیتیان به بوو که پله و شوینی لای

پیغه مبهري خوا ﷺ وه ک پایه ی هارون بۆ موسا لیکر دبوو.

ئو عماره ی که له گەل حەقدایه بهر و هه رکۆ بروت، به هۆی روشنایی بهر چاوپوونی و دلسۆزیه که یه وه رینویتی ده کریت بۆ لای تاکه خاوهن مافی راسته قینه له مملانییه دا.. له و رۆژه شدا به بۆچوونی ئو تهنا ئیمامی عه لی خاوهن مافی راسته قینه بوو، هه ربۆیه شوینی خۆی له په ناوه گرت.

ئیمامی عه لی ﷺ به جۆرێک دلفۆش بوو به و پشتیوانی لیکردنه ی له و رۆژه دا له وانه یه به و شیوه یه دلفۆش نه بو بیت و باوه ی زیاتر پته و بو به وه ی که له سه ر حه قه بۆیه پیاوی حه قی مه زن (عه ممان) هاتۆته لای ئه م و له گه لیدا رێگا ده بپیت..

رۆژی ترسناکی (سه فین) هات.

ئیمامی (عه لی) یش بۆ به ره نگاریوه نه وه ی ئو کاره پر مه ترسیه چوویه ده ره وه که ئو به یاخێ بوونیکێ داده نا که به پر سياریتێ خامۆش کردنی له نه ستۆی ئه ودايه..

(عه ممان) یش له گه لیدا چوویه ده ره وه..

ئو ساته (عه ممان) ته مه نی نه وود و سێ ساڵ بوو..

نه وود و سێ ساڵ و، بۆ شه پ ده چیت..؟؟

به ئێ.. چونکه له و بپوايه دایه که جهنگ به پر سياریتێ و ئه رکی سه رشانه تی.. و به شیوه ی که سێکی سی ساڵه توندوئۆتر و جوان تر جهنگا..!!

ئو پیاوه ی هه میشه بێ ده نگ بوو، که م قسه ی ده کرد، هه ر که لێوه کانی ده جولاند ئه م نزایه ی ده درکاند:

{ په نا به خوا ده گرم له ئاشووب..

په نا ده گرم به خوا له ئاشووب.. }

له دوا ی وه فاتی پیغمه بری خواوه ﷺ به رده وام ئه م وشانه ویردی سه رزاری بوو..

له گه ل تێپه رپوونی رۆژگاریشدا، ئه م زیاتر دووباره ی ده کرده وه و په نای ده گرت.. وه که ئه وه ی دله بێ گه رده که ی هه سته ی به و مه ترسیه هاتوه کردبێ کاتێ رۆژه کانی نزیک ده بوویه وه..

کاتی که مه ترسیه که شی روویدا و، ئازاوه و ئاشووب به رپا بوو، (عه ممان) شوینی خۆی ده زانی و له رۆژی (سه فهین) دا، له کاتی که ته مه نی نه وود و سێ ساڵ پوو-هه ره وک وتمان- شمشیره که ی گرت به ده سته وه تا حه قیکێ پێ سه ریخات که سه رخستنی به ئه رکی سه رشان ده زانیت..

دید و تێپروانی نی خۆیشی له باره ی ئه و جه نگه وه راگه یاند و، وتی:

{ ئه ی خه لکینه:

به ره و لای ئو که سانه به مانبه ن که وای ده رده خه ن تۆله ی (عوسمان) ده که نه وه، سویند به خوا مه به ستیان تۆله سه ندنه وه ی نیه، به لکو چێژی دونیا یان کردووه و، به خۆشی قوتیان

داوه و، ده زانن که حق دایانده بریت لهو خوشی و ناره زوانه ی دنیایان که کاتیان پښ
ده برده سر...

نو که سانه ش رابوردویه کی وایان نیه له نیسلا مده که شایانی نه وده بیت موسلمانان
گوږپایه لیان بن و، ده سته لاتدار بن به سهریانه وه، دلشیان نه وده نده ناشنای خوا نه بووه که
وایان لې بکات شوینی حق بکه ون...

به راستیش نه وانه خه لکی ده خه له تیتن به وهی که وای ده خه نه روو توله ی (عوسمان)
ده که نه وه.

ته نها نه وده یان مه به سته که ده سته لاتدار و پادشا بن { ..^(۱)

۱ بېگومان عه معاری کوپی یاسر، کاتیک که شان به شانی نیمامی علی ده جهنگا له به رامبه ر
معاویه له شکرده کی خویانی پښ له سر حق بوو، چونکه داوای نه وده یان ده کرد که معاویه
و له شکرده کی بیت ژیر گوږپایه لی کردنی نیمامی علی، کاری نه وده یان به یاخی بوون و
ده رچوون له فرمانی خلیفه ی موسلمانان له قه لده م ده دا.

بن گومانیش معاویه و له شکرده کی خویانیان پښ له سر حق بوو که نه م جهنگه یان
به رپاکرد و پتیا و ابوو توله له بکوژانی نیمامی عوسمان ده که نه وه که نیمامی علی نه وکات
نهیده ویست بیانکوژیته وه و توله یان لې بستینیته وه، چونکه ترسی ناژاوه و ناشوویی مه بوو،
توانای به سهریانه نه بوو، له بهر نه وه ی ژماره یان زور بوو، ده ویست کوشتنه وه یان دوا بها تا
هه لیکي ده سکه وئ و بیقوژیته وه.

نه وده تا نه بو دهر داو و نه بو نومامه چوون بې لای معاویه و پتیا و وت له سر چی له گه ل نه م
پیاوه دا ده جهنگی، سویند به خوا له خوت و له باوکیش زووتر موسلمان بووه و بې خزمایه تی
پیغمبریش له تږ نریکتره، له تږ زیاتر مافی نه م کاره ی هیه.

معاویه ش وه لای دانه وه و فرموی له سر خوینی عوسمان له گه لید ده جهنگم، چونکه
بکوژانی عوسمان له لایدا جتیا و بوته وه، ده ی بړون پښی بلین یا بکوژانی نیمامی عوسمانان
به ده سته وده بدات، نه وکاته له ناو دانیشترانی شام من په که م که سم به یعه تی پښ ده دم.

نه بو دهر داو و نه بو نومامه ش هردووکیان چوونه لای نیمامی علی و قسه کی معاویه یان بې
گوږپایه وه، نه ویش پښی وتن: له معاویه زیاتر خه می خوینی عوسمان له دلدايه، به لام ده بیت به
خه کیمانه توله ی بکوژیته وه، نا نه وانه ی که ده یان بینن خه لیکي په کجار زور هاتنه دهر وه و
جیا بوونه وه و وتیا: نیمه عوسمانان کوشته وه، جا کی ده یه وئ با بیت به رانه رمان و به
گژماندا بیت.

نه بو دهر داو و نه بو نومامه له هه لویتستی راستی هردووکیان گه یشتن، معاویه له سر هه قه
که ده یه وئ توله ی عوسمان بستین و نیمامی علی پاس ده کات و توله سنده نه وه له بکوژانی
عوسمان کاتی نه هاتوه.

پاشان ئالاكی كړته دهستی و، به سهریانه وه به شهكاوایی به رزی كړده وه و، هاواری له خه لكه كه كړد:

{سویند به و زاته ی گیانی منی به دهسته.. به م ئالایه وه شان به شانی پیغمبري خوا ﷺ چهنگوم، نه وه تانی نه مړوش ده چهنگم...

سویند به و زاته ی گیانی منی به دهسته.. گهر به سهرماندا سهریكون تا ده گنه (سعفات هجر)

دلنیام له وهی كه نیمه له سهر چه قین و، نه وان ناپره وان {...

خه لكه كه ش شوینی عه معار كه و تن و، به وایان به راستی قسه كانی هینا..

(نه بو عبدالرحمنی سوله می) ده لیت:

{له گه ل نیمامی علی دا ﷺ به شداری چهنگی (هه فهین) مان كړد، (عه معاری كوری یاسم) بینی له ههر لایه كی شه په كوه بووایه، یا له ههر دژلك له دژله كانیدا بوایه، هاوه لانی پیغمبر ﷺ شوینی ده كه و تن وهك نه وهی به یداهیان بیت} !!

(عه معار) كه له چهنگه كه دا ده هات و ده چوو، له و به وایه دابوو كه نه و په كیكه له شه میدانی... پیشبینیه كی پیغمبر ﷺ به پیتی گه وړه له بهر چا ویدا ده دره وشایه وه:

((كومه لیکي یاخی عه معار ده كوژن))...

له پیتناری نه وه شدا له ناسوی چهنگه كه دا به م هژناره و په دهنگی ده دایه وه:

{نه مړ به نازیزانم شاد ده بهمه وه...

به موچه ممه و، هاوه له كانی} !!

پاشان وهك موشه كیكي ئاراسته كراو به وه شوینی معاویه و نه و نه موه بیانه ی كه له دوری بوون ده چوو به دهنگی به رز هاواری لیده كړدن:

له سهر هاتنه خواره وهی لیمان دان.

نه مړوش له سهر خراپ راله كړدنی لیتان ده دهین، لیدانك سهرتان له لاشه بكاته وه و هاوړی له هاوړی بئ ناگا بكات، یان حق بگه پتته وه شوینی خوی..

نهمه ش مه لویستی عه معاری كوری یاسره كاتيك كه قه یسی كوری عوبباد پرسپاری لیده كات ئایا نه م چهنگی كه له بهرانه ر معاویه ده یكه ن فرمانیکه له پیغمبري خواتان وه رگرتوه، یان بچوونیکي خواتنه كه قابیلی راستی و مه له یه. نه ویش له وه لاما وتی: به لكو بچوونیکي خوامانه و پیغمبري خوا فرمانی ئاوی نه به نیمه و نه به هیچ كه سیک نه كړبوه.

سهرچاوه: (الظلاء الراشدون بین الاستخلاف والاستشهاد)، (معاویه ی كوری نه بی سوفیان) ی ماموستا حبیب محمد سعید. (لیكول)

مه به ستيشي له مه نه وه بوو که هاو له ديرونه کاني پښه مېر، که عه معاريش په کيکيانه،
دوښتي دږي نه مه ويه کان شه پيان کرد که نه بسوفيان نالامه لگري بي باوه پي بوو، سوپاي
بي باوه پاني به پټوه دهبرد...

دوښتي له دږيان جهنگان، چونکه قورثاني پيروز به ناشکرايي فرمان به شه پکردن دهکات
له گه لپان له بهر نه وه ي موشريک بوون...

به لام نه مړي، با موسلمانيش بووين و، با قورثاني پيروزيش به ناشکرا فرمان به کوشننيان
نهکات، نيجه تادي عه معار^ﷺ له گه پاني به دواي حه قيقيت و، تيگه يشتني له مه به سته کاني
قورثان و ويسته کاني گه يان دبوويانه نهو برهوايي له دږيان بجهنگيت تا حه قي داگير کراو
دهگه پټه وه بږ لاي خاوهني و، تا بږ هه ميشه ناگري ناشووب و هه لگه پانه وه خاموش ببيت...
هه روه ها مه به ستيشي نه وه بوو، نه وان له دوښنيدي دږي نه مه ويه کان جهنگان به هڅي باوه پ
نه بوونيان به ثاين و برهوا نه بوونيان به قورثان...

نه مړي... به هڅي لادانيان له ثاين و، شيواندني قورثان و خراپ ليکدانه وه ورافه کردني
و، هه ولدانيان بږ گونجاندني ثايه ته کاني له گه ل ويست و ناره زوو و پټويستييان له دږيان
ده جهنگن...!!

نه وه تا ته ميني نه وه و سي سالو دواين جهنگي ژياني به جهرگ و نازايانه نه انجام
دهدات...

بهر له وهيش که کړچ بکات ليي کړتا وانه ي خورپاگري له سر حه حق ددها به گوځي ژياندا و،
دواين هه لويستي مزن و، به پير و، فيرکاري بږي به جي ده هيليت...

پياواني معاويه به پټي توانا هه ولياندا عه معار دوور بخه نه وه تا به شمشيري نه وان
نه کوږيت، چونکه نهو کاته بږ خه لکي روون ده بيته وه که نه وان (کږمه له ياخي په که)ن، به لام
نازايه تي عه معار که خڅي به ته نها وه سوپايه که له دږيان ده جهنگا، هڅي له لا نه هيتشبوون.

هه نديک له سهريازه کاني معاويه بږ دهرغه تيک ده گه پان برينداري بکه ن، تا هه لپان بږ
هه لکه وت و پيکايان...

* * *

له شكري معاويه زږيک له تازه موسلمان بوواني له خڅو گرتبوو... که به هڅي رزگار بووني نهو
ولاته زږدانه ي نيسلام نازادي کردن له ژير چنگي رږم و فارس... زږبه ي نه وانه بوو بوونه
سووته ميني نهو جهنگه ناوخوييه که به هڅي ملکه چ نه بووني معاويه بږ په يماندان به عه لي وه
خه ليفه و، نيمام هه لگير سا... نه وانه سووته ميني جهنگ بوون، و نهو نه وته بوون که بلږسي
ناگره که يان زياتر ده کرد...

نهم رووداوه پر مه ترسپه، دهکړا به هیمنی و ناشتی چاره سر بکرایه گهر کاروبار به ده دست
موسلمانان پټسینه کان بوایه.. به لام بهر له وهی بگاته نهوپه پری تووند و تیزی دهستی
که سانیکي پی گه پشت که نایندهی ئیسلامیان به لاهه گرنه بیت، و ناگره که یان زیاتر خوش
دهکړد و بلایسه دارتریان دهکړد..

به یانیه که هوالی کوژانی عه معمار بلایو بوویه وه، و، موسلمانان له نڼو خویاندا پټسینه که ی
پټغمبه ری خویان ﷺ بقیه کدی باس دهکړد که روزگار یکی زور بهر له ئیستا هاوه لان له
کاتی دروستکردنی مزگوتی مه دینه دا گوښیستی بوون..

{هاوار له کوپي سومه یه، کومه لیکي یاخی دهیکوژن}..
خه لکه که ئیستا دهزانن، نه و کومه له یاخی به کټپه.. نه و کومه له یه که عه معماري کوشت..
نویش به دهستی سوپای معاویه کوژا..

هاوه لانی علی به مه نیمانیان زیاتری کرد..
دهستی معاویه ش، گومان که وته داگیر کردنی دلیان و، هندیکیان ناماده بوون بقی
هه لکه پانه وه و چوونه لای نیامی علی..

معاویه هر که نه و هوالی بیست، خیرا له مال هاته دهر و به ناو خه لکیدا بلایو کرده وه
که نه و پټش بینه راسته و، پټغمبه ری خوا ﷺ پټسینه که ی ته واو درچوو که عه معمار
کومه لیکي یاخی دهیکوژن..

به لام کټ عه معماري کوشت..؟ پاشان هاواری لهو خه لکه کرد که له گه لیدا بوون و تی:
((نه وانه عه معاریان کوشت که له ماله که ی خوی هیئایانه ده ری و شه پریان پټی کرد))..
هه نډیک له وانه ی هه واو نارهنوو له دلیاندا بوو به و لیکدانه وه په فریویان خوارد و، جهنگ
له سر په وتی خوی به رده وام بوو تا گه یشته کاتی دیاری کړاوی.

* * *

به لام عه معمار.. نیامی علی له سر سینگ خوی هه لیگرت به ره و نه و شوینه ی که له گه ل
موسلماناندا نویژی له سر کرد بردی، پاشان به جله کانیوه به خاکیان سپارد..
به لټ، به و جلانه یه وه که به خوړنی پاکي سوور بوو بوو.. جا هه مووناو ریشمی دنیا و
(دیباچه) دهستی نادهن بقی نه وهی بینه کفنی شهیدیکي پایه به رز و، دنیاویستیکی
خواپه رستی وه که عه معمار..

پاشان موسلمانان به سر سوپمانه وه له سر گډه که ی راوهستان!!
پټش چند ساتیک عه معمار له نڼوانیاندا بوو، له گډه پانی شه پدا هونراوه ی ده چری..
دهروونی پر له خوشییه کی زور سهیری مژده به خش به گه پانه وه بقی نیشتمانه که ی دهکړد و،
هاواری دهکړد:

{نمړې به نازیزانم شاد دېمه وه، به موخه مېد و هاوړه له کانی}!!!!...
 بلنی نمړې واده یی هېوویت له گه لیان و زانیبیتي و، له چاوه پوانی کاته کېدا
 بوویت...؟؟!

هاوړه لان له یه کدیان ده پرسی:
 یه کتکیان به هاوړه له کوی وت: ئهړئ ئه و دهمه و ئتواری ئه و روزه له یاده له مېدنه له
 خزمه ت پیغه مېری خوادا عليه السلام دانیشتبووین و.. له ناکاو روخساری گه شایه وه و فرموی:
 {به هشت بؤ عمار به پرؤشه}؟؟..
 هاوړه له کوی وتی به ئئ، هر ئه و روزه ناوی که سانی دیکه شی برد... له وانه علی و، سه لمان
 و بلال...

که واته به هشت به پرؤش بوو بؤ عمار..
 که وایی، پرؤشیه کوی دروزه ی کتیا و، ئه م خوی راگرتبوو تا هموو ئه رکه کانی به جئ
 به ئیت و، دوا ئه رکی سرشانی نه نجام بدات..
 له راستیدا به جوانی به جئ هئتا و، به چاکی جئ به جئ کرد..
 واده ی ولامدانه وه ی بانگی ئه و پرؤشیه هات که له به هشتی به رینه وه بانگی
 لیده کرد...؟؟

به ئئ.. ومختی ولامدانه وه ی ئه و بانگ کردنه یه و... پاداشتی چاکه ش هر چاکه یه..
 به مجوره پمه کوی دانا و رؤشت..

کاتیکیش خؤلی سرگوره کوی به دهستی هاوړه لانی له سهر لاشه ی ریکده خرا، گیانی دهست
 له ملانی چاره نویسی به خته وری بوو له وئ.. له به هشتی نه مریدا، که پرؤشیه کوی بؤ
 عمار دروزه ی کتیا...!

عوبادہی کوری صامیت

سہرہ سہی کو تہہ نامی سنانا

یه کټیکه له و نه نصاریانہی، که پیغمبر ﷺ خوا ﷺ له باره یانہوہ فرمویہ تی:

{نه نصاریه کان به هر شوین و ریگه یه کدا برین، منیش به همان شوین و ریی نه نصاریه کاند ا ده پرم و، گر هجره تیش نه بوایه نو ا من یه کټیک بووم له نه نصاریه کان} ..

(عوباده ی کوپی صامیت) جگه له وهی که نه نصاریه، یه کټیکشه له و سرگردانه یان که پیغمبر کرډیه سرده سته ی که س و کار و هوزده کانیا ن..

کاتیک شاندي یه که می نه نصار هات بق مه که که تا په یمان بدات به پیغمبر له سره مسولمان بوون، نو په یماندانه ی که به (عهقه به ی یه کم) ناسراوه، (عوباده) ﷺ یه کټیک بوو له و لوازده بروداره ی که زو به دم نیسلامه وه هاتن و، ده سته راستیان بق لای پیغمبر ﷺ دریزکرد و په یمانیا ن پیدا و، ده ستیان توند گوشتی و بوونه پشتیوانی موسلمانان.

کاتیک بق سالی داهاتوو ورزی حه ج هات (په یمانی عهقه به ی دوهم) ی به خوره دی، که شاندي دوهمی نه نصار په یمانیا ن دا، که له حه فتا بروداری پیاو و ژن پیکهاتبوو، له مه شدا (عوباده) یه کټیک بوو له سرگردانه کانی شانده که و سرده سته ی نه نصاریه کان.

له وه به دواوه دیمه نه کان یه که له دوا ی یه که ده هاتن و.. هه لویتستی قوریانیدان و کوشش و، خویه ختکردن به دوا ی یه کدا ده هات، (عوباده) له هه موو نه وانه دا بق تنها جاریک دوانه کهوت و، زړدی نه کرد له قوریانیداندا...

له و کاته وهی که خودا و پیغمبره که ی هه لبرارد، به چاکترین شیوه هه لده سته به شوینکه ورتنی نو هه لبراردنه، هه موو وه لانی بق خوا بوو.. تیگرای په رستشی بق خوابوو.. گشت په یوه ندیه کانی به خرم و هاوپه یمانه کانی و دوزمنانیه وه، به پیی نیمانه که ی و، نو ناکاره ی که نیمانه که ی به سریدا ده سه پاند نه نجامی ده دا..

بنه مالی (عوباده) وابه سته ی هاوپه یمانیتیه کی دیرین بوون له گه ل جولکه کانی (به نو قهینقاج) له مه دینه..

له و کاته وهش که پیغمبر و هاوه لانی کزچیان کرد بق مه دینه و، جولکه کانیش وایان خسته روو هه قیان به سریه وه نیه، هه تا نو روزانه ی پاش جهنگی به در و بهر له شه یی نو خود هات و جولکه کانی مه دینه ده ستیان دایه خراپه کاری و.. یه کټیک له هوزده کانیا ن - به نوقه ینقاج - په نایان برده به ره کاری ناشووب و ناژاوه نانه وه بق موسلمانان کان.. هر که (عوباده) نه وه لویتسته یانی به دی کرد، به لینه که ی له گه ل هه لوه شانده وه و کوتایی به هاوپه یمانیتیه که یان هینا و، وتی:

{پشت به خوا و، پټغمبه ر و، بږواداران ده به ستم} ..

ثایه هاته خواری و ده ستخوڅی له و ه لویست و پشتیوانیه ی کرد و، فهرمووی:

﴿وَمَنْ يَقُولِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَلَّذِينَ آمَنُوا فَإِنْ حِزَبَ اللَّهِ هُمْ الْقَائِلُونَ﴾: هرکس پشت له خوا و

پټغمبه ر ه ک ی و بږواداران بکات، نو و ا هر کومه لی خوا سره و تون. (المائدة/ ۵۶).

* * *

نم ثایه ته پیروزه دامه زړاندنی کومه لی خودا (حزبی خودا) ی راگه یاند...

حزبی خوداش، هه موو نو بږواداران ته ی که به یداخه هیدایه ت و حه قیان هه لگرتووه و له دهوړی پټغمبه ر ی خودان ﷺ و، درېزه پیده ری پیروزی ریزی نو بږواداران ته که به درېزایی میژووی کون هاتون و نو و انیش به دهوړی پټغمبه ر و نیردراوه کانی خو یان بوون و، له کات و سرده می خو یاندا په یامی خودای به رزی راگری بوونه و ریان گه یاندووه ..

حزبی خودا - نه مجاره یان - ته نها به موحه ممد ﷺ ناوه ستیت، به لکو له ری نه و ه کانی داهاتوو و سرده مه کانی دیکه وه به رده وام ده بیت، تا زهوی و نو و ی له سریه تی کوده کاته وه لای خودا و، هه موو بږوادارک به خودا و پټغمبه ر ه ک ی له حق ده گرت ..

به مجرزه، نو و پیاو دی که نم ثایه ته پیروزی له سر دابه زی و ده ستخوڅی نو و هه لویستی لیکرد و و ه لائو نیمانه ک ی پته وتر ده کات، ته نها و ه ک سرده سته یه ک ی نه نصاره کان له مه دینه دا نامینیتسه وه به س، به لکو ده بیت به یه کک له سرده سته کانی نم ثایه که هه موو لایه کانی زهوی پی ده گات ..

به لئ، (عوباده ی کوپی صامیت) بوو به سرده سته ی هوزده ک ی خوی له خه زره ج و، سرکرده یه که له سرکرده کانی ئیسلام و پیشه وایه که له پیشه وایانی موسلمانان که ناوی و ه ک نالا له زوری ولاتانی سرزه ویدا ده شه کیتسه وه، نه ک بق نه ویه ک، یان دوو نه وه، یا سئ، بق هه موو نه و ه کان ... ماوه کانی داهاتوو ... کات و سرده مه کان .. به لکو بق تا خودا ویستی له سر بیت !!

* * *

رژیکیان گوئی له پټغمبه ر ی خوا ﷺ بوو له باره ی به رپر سیاریتی نه میر و والیه کانه وه ده نو ..

گوئی لی بوو پټغمبه ر ﷺ باسی نو چاره نووسه ی ده کرد که چاوه پی هرک سیکه که له حه قدا زیاده و هوی بکات، یان سامانیک ده خاته نه ستی خوی و فیلی تیدا ده کات .. نه مجا له رزیکی زوری لی هات و، سویندی خوار به خوا که هرگیز نه بیت نه میری دوکه س .. سوینده ک ی خویشی برده سر ..

له کاتنی جی نشینی (عومەر) دا ﷺ، (عومەر) نهیتوانی رازی بکات پله و پایه یه ک وه ریگریټ،
تهنہا فیټکردنی خه لکی و تیگه یاندنیان له ثابین نه بیټ..

به لئ.. ئه وه تهنہا کاریک بوو که (عوباده) له ئه سټوی گرت و، خۆی له هه موو کاروباریکی
دیکه که پرپوو له خۆشی و، ده سټه لات و، ده وه له مهندي و، دوورخسته وه که مه ترسی هه یه بۆ
سه ر ثابین و چاره نووسی.

به مجۆره کچی کرد بۆ شام له گه ل (مه عازی کوپی جه به ل) و، (ئه بو ده ردام) دا و... ئه و
ولا ته یان پر له زانست و زانیاری و رووناکی کرد.

پاشان (عوباده) به ره و فه له سټین روشت و بۆ ماوه یه ک کاری قازییه تی گرت ده ست و،
به ناوی خه لیفه (معاویه) وه وه ک والی ئه و بی به رتوه ده برد..

(عوباده ی کوپی صامیت) له کاتیکدا نیشته جی شام بوو چاوی برپیوو ئه ویدیوی سنوور
و.. سهیری مه دینه ی منه وهری پایته ختی ئیسلام و مه له بندی جی نشینایه تی ده کرد و، تییدا
(عومهری کوپی خطاب) ی به دی ده کرد.. که پیاویکه هاو شیوه ی نه ..!!

(عوباده) ش له پیژی یه که م بوو که باشترین و مه زترین و کاریگه رترین روژانی ژیا نی له گه ل
پیغه مبه ری ئازیزدا گوزه رانده بوو.. ئه و نه وه یه ی که تیکۆشان وه به ری هتا و به قوریانیدان
نه خشه ی سازکرد و، به ویستی خۆی ئیسلامی هه لبژارد نه ک له ترسا.. گیان و سامانیشی
له پیتاوی خوادا به خشی..

(عوباده) له و پیژه بوو که موحه ممه د به ده سټی خۆی په روه رده ی کردن و، له گیان و،
رووناکی و، مه زنی خۆی به هره وهری کردن...

خۆ گه ر له نیو زیندواندا که سیک هه بیټ له ژیا ندا بیټ و نمونه ی به رزی فه رمان په وایی بیټ
و ده روونی (عوباده) پر له خۆشی و، دلی پر له متعانه بکات، ئه وه تهنہا ئه و پیاوه بالا به رزه
جیگره یه که له مه دینه داده نیشت.. (عومهری کوپی خطاب) ه..

جا (عوباده) گه ر ه لئس و که وته کانی (معاویه) ی به و پیتاونه یه بپتوایه، ئه و زۆر له یه کدی
دووربوون و، پیکدادان هه ر ده بوو بیټ و... بوویش..!!

* * *

(عوباده) ﷺ ده لیت:

{په یمانمان دا به پیغه مبه ری خوا ﷺ که له به ر خوا ی گه وره له لۆمه ی لۆمه کاران
نه ترسین}..

(عوباده) ش چاکترین که س بوو بۆ به لئین بردنه سه ر.. که واته ئه و سل ناکات له (معاویه) ی
خاوه ن ئه و هه موو ده سه لات و، له دژی هه موو هه له کانی راده وه سټیت..

خه لکی فه له ستین رۆژنکیان شتیکی ژۆر سهیریان بینی و.. هه والی ئه و به رهنگار بوونه وه
جه سورانه یی (عوباده) به رامبر (معاویه) گه یشتبووه ژۆری و لاتانی ئیسلام و بوو به
پیشهنگ و چرا..

سه ره پای ئه و نه رمیه فراوانی (معاویه) ی پئناسرابوو، هه لویسته کانی (عوباده) دانهنگی
کرد و هه په شه یه کی راسته و خۆی به رانبر هه یبه تی ده سه لاتی خۆی تیدا به دی کرد.
(عوباده) ش له لای خۆیه وه سه یری کرد مه و دای جیاوازی نێوان ئه و و معاویه زیاتر و
فراوانتر ده بیئت، هه ریۆیه به (معاویه) ی وت: ((سویند به خوا هه رگیز له یه ک جیگادا له گه ل تۆدا
نیشته جی نابم)).. ئه وه بوو فه له ستینی به جی هتشت و گه پایه وه بۆ مه دینه..

* * *

ئه میری باوه پداران (عومەر) خاوه نی زیره کییه کی مه زن و، که سێکی دوورین بوو.. ژۆر
سوور بوو له سه ره ئه وه ی که رێگه نه دات که سانی وه ک (معاویه) بینه والی که پشت به زیره کی
خۆیان ده به ستن و له راده به دهر به کاری ده مینن به بێ ئه وه ی که هیچ کرمه له هاوه لیک
پارێزکاری دونیانه ویست و ئامۆزگاری کار و دلسۆزیان له ده وره بیئت، تا جله ی سه رکه شی
چاوچنۆکی و ئاره زووی ئه و والییانه بگرن و، تا بۆ ئه وان و بۆ خه لکیش بینه یادیه ئه ره وه ی
هه میشه یی رۆژانی پیغه مبر و سه رده می ئه و..^(۱)

۱ له راستیدا ئیمامی عومەر یه که مجار که معاویه ی کرده والی شام لاشی نه دا له سه ر کاره که ی تا
سه رده می ئیمامی عوسمان و، هیچ کاتیکیش معاویه T پشتی به زیره کی و لیها توی خۆی
نه به ستوو، چونکه ئه و په روهر ده ی ده ستی پیغه مبر بوو ئیمان و باوه رێکی به تینی به خوا
هه بوو، ده شیرانی ئه گه ر خوا پشتیوانی نه بیئت و یارمه تی نه دات ئه وه به هیاک ده چیئت،
بۆیه ش هه موو کاتیکی ئه م نزایه ی که پیغه مبر ی خوا بۆی کرد بوو دووباره ی ده کردوه و
ده یوت: (خوایه معاویه فیزی قورئان و ژمیریاری بکه و له سزای رۆژی قیامه تیش بیپاریزه).
هه ره ها معاویه T فه رموده یه کی پیغه مبر ی خۆی ﷺ بیستبوو که به رده وام ده ترسا
هه په شه که ی پیغه مبر ئه ویش بگریته وه، به وه ی که شتیکی بلی و که سیش نه توانی وه لاسی
بداته وه یا په خنه ی لیگری.

ئه بوقه بیل له معاویه ی کوپی ئه بوسوفیان ده گپێژته وه که معاویه رۆژنکی جومعه ده چیته
سه ر مینه ر بۆ ئه وه ی موسلمانان تاقی بکاته وه. له ناو وتاره که یدا ئه می وت:
(سامان سامانی خۆمانه، ده سته و تیش ده سکه وتی خۆمانه، هه رکه سیک بمانه وئ
ده یده یی و هه رکه سیکیش نه مانه وئ نایده یی).

له پېناوې نه وده دا، هر که نه میری باوه پداران (عوباده ی کړې صامیت) ی بېنی که پایوه بڼ
مه دینه، خیرا لئی پرسى: ((عوباده چی وای لیکردی بگه پښتو ده))...؟؟ کاتې چېرېکی نه وې
له نټوان نه و معاویو دا روویدابوو گټر پایوه بڼی، (عومر) پټی وت:
{بگه پږه وه بڼ جیگای خۆت، خوا نه شو پښه ویران بکات که خه لکی وه ک تږی
تیا نه بیت}!!..

پاشان عومر نامه یه کی نارد بڼ معاویو و تیایدا نووسی:
{هیچ ده ست لاتیکت بڼ نیه به سر عوباده دا}!!..
به لئ.. عوباده خۆی نه میری خۆی بوو..
کاتیک (عومری فاروق) نه وها ریز له که سیک ده گړیت، که وایوو که سیکې ژور مه زنه..
به راستیش (عوباده) ژور مه زن بوو له نیمانه که یدا و، له راستی ویزدان و ژیانیدا..
* * *

نه و قسه یه ی کرد و که سیش وه لاسی نه دایه وه، بڼ جومعه ی دووه میش نه م قسه یه ی
دوویاره کرده وه، که س وه لاسی نه دایه وه.. بڼ جومعه ی سییه م نه م قسه یه ی دوویاره کرده وه،
یه کیک له ناو مرگه و ته که ه لسا و وه لاسی دایه و وتی:
(نه خیر، سامان سامانی خۆمانه و ده سته و تیش ده سکه وتی خۆمانه، جا هر که سیک
لیمان ده ستینې نه و به شمشیر کاتمان ده یده نه بهر دادگای خوا).
خه لیفه معاویو له سر مینه ره که ی هاته خواره وه و ناردی به دوا ی کابرا دا و بردیا نه
ژوره که ی، خه لکه که ش وایده زانی که نه م وه لادانه و یه ی کابرا که دلی خه لیفه ی ناړه حه ت
کرد و خه لیفه ش تږلی لیده ستینې ته وه..
پاشان خه لکه که چوونه ژوره وه لای خه لیفه، ده بینن پیاوه که له سر ته خته که ی خه لیفه
دانیشتوه، پټش نه وې نه و ان به سر سامیه وه پر سبار بکن، خۆی هاته قسه کردن و وتی:
نه و پیاوه منی رزگار کرد، خوا رزگاری بکات، گویم له پیغمبر ی خوا ﷺ بووه فرمویه تی:
((دوا ی من چند کاریه ده ستیکدن کاتیک قسه یه ی بکن هیچ که س ناتوانی وه لامیان بداته وه
و، نه گه ر پایه کی نادرست و ناړیکیان ه بیت هیچ که س ناتوانی راستیان بکاته وه.. نه و
ده ست لادارانه وه ک م میون فېر ده درېنه ناو ناگری دږزه خ)).
جا منیش جومعه ی یه که م نه م قسه یه ی کرد که س وه لاسی نه دامه وه و جومعه ی دووه میش
هر وده ها، له دلې خۆمدا وتم له وانه یه من له وانه بم.. جا له جومعه ی سییه مده نه و قسه یه ی
دوویاره کرده وه و نه و پیاوه هستا و وه لاسی دامه وه و رزگاری کردم، خوا رزگاری بکات.
جا لیزه دا نه و یه پی خاکه رایی و ملکه چی و زه لیلی نه و هاوه له به پږه به دهرده که وئ که
همو و کاتیک حه ق گډ بووه و ملکه چی حه قیش بووه.. (لیکول ره وه).
سهرچاوه: (معاویو ی کړې نه بوسوفیان) ی حبیب محمد سعید

له سالی سی و چواری کوچیدا، له شاری (رهمله) ی فه له ستین، نه م سردهسته رینماکاره ی
 نیسلام مالئاوایی له زیان کرد و، جیده ست و بوخوشتی خوی به چی میشت..

خه بابی کوری ندره ت

ماژ سئای هونری فیلکاری

چەند کە سێکی قورەیشی لە ماڵ هاتنە دەری و، بەرەو رووی مالی (خەباب) هەنگاویان دەنا، تا ئەو شمشیرانە ی ئۆ وەرگیرن کە لە گەلی پێکھاتبوون بۆیان دروست بکات..

(خەباب) ئاسنگەری شمشیز دروستکار بوو، شمشیزی دروست دەکرد و دەیفروشت بە خەلکی مەککە و، دەیناردە بازارەوه..

ئەمجارەیان وانەبوو، ئەو (خەباب)ە ی لە ماڵ و کارەکی دوور نەدەکەوتەوه، ئەو تا چەند کە سێکی قورەیشی هاتوون بۆ لای و نەیانبینی و لە بەردەرگای ماله کەیدا دانیشتون چاوه‌پوانی دەکەن..

پاش ماوه‌یه‌کی زۆر (خەباب) گەڕایەوه و لە روخساریدا نیشانەیه‌کی پرسى پرشنگدار بەدی دەکرا و، چاوه‌کانیشی فرمێسکی خۆشی خۆیان دەنواند.. هات و بەخێرهاتنی لە میوانەکانی کرد و دانیش..

خێرا لێیان پرسى: ها.. خەباب.. شمشیزە کانت بۆ دروستکردین؟؟
فرمێسکەکانی خەباب وشک بوو، شادیەکی درەوشاوە جێگە ی گرتەوه لە چاوه‌کانیدا و، وەک ئەوێ لە گەل خۆی بدوێت وتی: کارەکی زۆر سەیره..
خەلکە کە دووبارە لێیان پرسییەوه: کابرا، کاری چی..؟ ئێمە لەبارە ی شمشیزە کانیانەوه پرسیار دەکەین، تەواوت کردین..؟؟

ئەمجا خەباب بە سەرئێخە قوڵە خەپالییه‌کانی بە ئاگایان دەهێنێتەوه و دەلێت:

- ئەو ئێوه بینووانە..؟ گۆیتان لە قسە ی بوو..؟؟

کرپارەکان بە سەرسویمانەوه سەیریەکی دەکەن..

یەکیکیان بە گالته‌جارییه‌وه لێی پرسى:

- ئەو ئێ خەباب تۆ خۆت بینووتە..؟؟

خەباب گالته‌ی بەفێلی هاوێکە ی دێت و وەلامی پرسیارەکی دەداتەوه و دەلێت:

- مەبەستت کی یه‌..؟؟

کابراش بە رقووه‌ وەلامی دەداتەوه: مەبەستم لەو کەسە یه‌ کە تۆ باسی دەکەیت..؟؟

(خەباب) پاش ئەوێ کە نیشانی دان لەوه‌ دوورە قسە ی ئۆ دەرپهێتن و، گەر ئەو ئێستا

ئیمان هێتانی بدرکێنێت لە بەردەمیاندا، ئەوا لە بەر ئەوه‌ نیه‌ هەلیان خەل تاندبێت و، قسەیان ئۆ

دەرهێنابێت، بەلکو بەهۆی ئەوه‌یه‌ کە هەقی بەدی کردووه‌ و لە ئامیزی گرتووه‌، بپاری

داوه‌ کە بە دەنگی بەرز باسی بکات و رایبگەیه‌نێت..

بهوپه پي گه شي و خوښي گيانپوه، وه لاميان ددهاته وه و ده لټت:

- به لټي... بينيم و... گويم لټي گرت... حقم بيني له هه و لايه كپه وه ددره په پي و،
رووناكي له دم دهاته ددره وه..

هډي هډي به كړي گيرواني قورپه يشي خهريك بوو تنده گيشتن، په كڅكيان نه راږندي و وتي:

- نه و كه سه كڼي به باسي ده كه كيت نه ي كړيله ئوم نه شمار...؟؟

(خه باب) يش به هيمنپه كي خودا په رستانه وه پتي و ت:

- كه سي دي هه يه جگه له و.. براي عه ربم.. كڼي دي هه يه جگه له و له هژده كه تدا،

حقي ئي بياريت و رووناكي له دم بيته دهر...؟؟

په كڅكي ديگه يان به سامه وه هاواري ئي به رز بووه وه:

- وا هه ست ده كه م كه م به ست موجه ممد بيت..

(خه باب) يش به شاديپه وه سوري بڼ له قاند و وتي:

- به لټي، نه وه كه نږدراوي خوايه بڼ لاي ئيمه تا له تاريخپه وه دهر يازمان بكات به ره و

رووناكي..

(خه باب) ئيدي نازانيت له پاش نه و وشانه چي ديكي و ت و، چي پي و ترا، نه وه ي له يادي

ماوه تنها نه وه يه كه پاش ماوه يكي زور به ناگا هاته وه بيني ميوانه كاني رښتون و..

جهسته و نه ندانه كاني لاشي ژان و نازاريان هه يه و، خوښي به ربوي جهسته يشي جل و به رگ

و لاشه يان خوښاوي كړبووه...!!

هرډو چاوه گه شه كي بريه دهر وي و.. جيگا كه شي له وه ته نگر بوو كه جيگي

سهرنجه تيزه كاني تيدا بيته وه، داني به خندا گرت و، هه ستايه وه به ره دهر وه و، له به ردم

دهر گاي ماله كه يدا پالي دا به ديواره كه يه وه وه ستا و، چاوه زيره كه كاني له گه شتيكي دريژدا

بريه تاسو و، سهرنجي راست و چه پي پنده دا.. نه و دوو چاوه له تاست ره هه نده

پي پرا هاته وه كاني خه لكيدا نه ده وه ستان و... نه وان به دواي ره هه شتيكي ون بوودا ويژ بوون..

به لټي.. به دواي ره هه شتيكي بزويوي ژياني نه و، هه مو نه و خه لكي له گه ل نه وودا ده ژين

له مه كه، بگره هه مو خه لكي گشت شوين و ساته كانش، ده گه را...

بلټي... نه و قسانه ي كه نه مږ له موجه ممد ي... گوي لټي بوو، نه و رښنايه بيت كه

ريښوني بكات به ره و لاي نه و ره هه نده ون بووي ژياني هه مو مرقا يه تي...؟؟

(خه باب) به رده وام بوو له سهر رامي جوان و، بير كړنه وه ي قول.. پاشان گه رايه وه نيو

ماله كه ي.. هاته وه تا برينه كاني جهسته ي تيمار بكات و، ناماده ي بكات بڼ پيشوازي

نه شه كه جهه دانتيكي نو ي و، ژان و نازاريكي تازه...!!

له و رژه وه (خه باب) جيگاي بلندي خوي له نيو نه شه كه نده دراو و چه وسوا نندا گرت..

جنگای بلندی خوی گرت له نټوان شو که سانه دا که سره پای هژاری و، بیده سه لاتیان،
 روپه پوړی لوت به رزی قوپه یش و توندوتیژی و سرشیتی شوان دېوونه وه..
 شوینی به رزی خوی له نټو شوانه دا گرت که له دلایاندا خۆشه ویستی شو لالایه یان چاندوه
 که له ناسوی رووندا ده شه کایه وه جاپی سرانه وه ی سرده می بت په رستی و، قه پسه ری دده
 به گوئیاندا و.. مژده ی هاتنی جیهانکی دده که خه لکی بهوپه پی دلسوزی و لپړانه وه تنها
 خوی گوره دپه رستی و.. مژده ی هاتنی رږزانی بیده سته لات و زحمه تکیشانی دده،
 شوانه ی که له سیپه ری شو لالایه دا له گال شو که سانه دا وه که یه دده وستن که پیشتر
 به کاریان ده هیتان و، بی به شیان کر دیون و نه شکه نجه یان دده دان..
 به بویریپه کی مهنه وه، (خه باب) وه که سرکرده یه که ههنگوی نا..
 (شه عی) ده لیت:

{خه باب زور نارامی گرت و، له به رده سستی بی باوه پاندا هیچ نه رم بوونکی تیدا به دی نه کرا
 و، گه شسته شوه ی به روتی پشتیان ده خسته سر به ردی زور گرم تا گزسته که ی
 توایه وه}!!..

به لی.. پشکی خه باب له نازار چه شتندا زور بوو، به لام به رگریکردن و نارامگرتنه که ی
 گه وره تر بوو له نه شکه نجه دان..

بی باوه پانی قوپه یش هه موو شو ناسنه ی که له ماله که ی خه بابدا هه بوو بق دروستکردنی
 شمشیر، کردیانه کز و زنجیر و، ده یادخسته نټو ناگر بوی تا داغ دده بوو، پاشان جه سته و
 ده ست و قاچه کانی پی کز دده کرا..

رږزکیان له گال چند هاوه لیکي چه وساوو چوون بق لای پیغمه مېری خواص نه که له بهر
 ترسی قوریانیدان، به لگو بق دواکردنی له ش ساغی و، وتیان: ((نه ی پیغمه مېری خوا.. نایا
 داوای سرکه وتنمان بق ناکه یت..؟؟)) واته داوای سرکه وتن و له ش ساغیمان لای خوا بق
 ناکه یت..

دده لیکه پښ خه باب خوی هه واله که مان بق بگریږته وه:

{سکالای خومان برده لای پیغمه مېری خواص له کاتیکدا که له سر عه باکه ی شانی
 دادابوو لای که عېدا، وتان: نه ی پیغمه مېری خوا.. نایا داوای سرکه وتنمان بق ناکه یت..؟؟
 پیغمه مېری داندیش و، دهم و چای سوور هه لکه پا و فهرمووی:

((خه لکاتی بهر له نټوه پیاوی وایان لیده گېرا، چالی بق هه لده که ندرا و، پاشان مشاریان بق
 ده هیتا و، ده یادخسته سره سری و، ده یانکرد به دوو له ته وه، هیشتا له ناینه که ی پاشگه ز
 نه دده بوویه وه..!!

یان به شانه ی ناسنین گوشت و نټسکیان دا ده هیتا، به وهش له ناینه که ی پاشگه ز
 نه دده بوویه وه..!!

جا بزانن خوای گه وړه نه م تاینه ی خوی سهرده خات تا وای لیدیت سواریک له شاری
(سهنه) وه بهرو شاری (هه زړه موت) دیت له کهس ناترسیت جگه له خوا و، په لاماری گورگ
بۆ سره مېره کانی، به لام نئوه په له تانه))!!..!

(خه باب) و هاوه له کانی شو و شانه یان گوی لیبوو، نیمان و سووریونیان زیادی کرد و
برپاریان دا که هریه کانیان شو سووریون و، نارامگرتن و، قوریانیدانه ی که په وړه ردگار
و پیغهمبره که ی پتیاان خۆشه نیشانی بدهن.

(خه باب) یش شو شه په ناچه ته ی به وپه پې نارامگری و، خۆپاگری و، چاوه پتې پاداشت
لای خواوه نه جامدا.. قوپه یشیه کان هانایان برده لای (نوم نه نما) خواوه ی (خه باب)، که
کزیله ی شو بوو بهر له نازادکردنی، نه ویش رازی بوو به شداری کرد له هه لمته ی
نه شکه نه جانیدا..

ده هات و ناسنی سوورکراوه ی داخی ده هیئا و، ده یخسته سره سر و ناچه وانی، خه بابیش
له ناو نازار ده تلایوه، به لام هه ناسه کانی خوی خه فده کرد، تا هاواریکی لیدنه چیت و
له خویای ی بوونی سته مکاره کانی پې رازی بی..!!

رؤژکیان پیغهمبره ی خواوه به لایدا تپه پې و، له و کاته دا ناسنی سووره وکراو له سره
سهری بوو ده یسوتاند و ده یبرژاند، دلی له ناو سۆز و به زه یی و خه م دا بۆی داخوړیا، به لام شو
رؤژه پیغهمبره ی چی له توانادا بوو تا بۆ خه بابی نه انجام بدات..؟؟

هیچ.. ته نها نه وه نه بیت که خۆپاگری بکات و بۆی بپاړتته وه..

تا له ویدا پیغهمبره ی هه ردوو دهستی کراوه ی به رز کرده وه بۆ ناسمان و، فهرمووی:
(خودایه خه باب سهریخه)..

ویستی خوای گه وړه و ابوو که ته نها چنه د رؤژکی که م تپه پې بوو (نوم نه نما) تۆله ی
خیرای بۆ سره دابه زی، وهک نه وه ی قه ده ر کرد بیتیه ترسینه ر بۆ شو و جه لاده کانی لیکه،
نه وه بوو تووشی (هاریه کی) توند و سهر سوپه یته ر و سه یز بوو- وهک میژوونوسان باسی
ده که ن- وهک سه گ ده وه پې..!!

نه و رؤژه پتیاان وت: هیچ چاره یه کی لیکه نیه جگه له وه ی سهری به ناگر داخ بکن..!!
به مجۆره به یانی و نئواره سهری ره قینی (نوم نه نما) ناسنی سوورکراوه ی پتیدا
ده هیتره..!!

* * *

قوپه یشیه کان به نه شکه نه جان به رهنکاری نیمان ده بوونه وه.. بروادارانش به قوریانیدان
روپه پووی نه شکه نه جان ده بڼه وه.. خه بابیش یه کتیکه له وانه ی که قه ده ر دیاری کردبوو تا
بیکاته مامۆستایه کی هونه ری فیداکاری و قوریانیدان..

(خه باب) بهرده وام بوو له سر به خښینی کات و ژیاڼی خڅی له پېښاوی نه و ټاينه دا که هیشتا ناشکرا نه کرابوو..

(خه باب) له روژانی سره تاي بانگه وازدا به پرستش و نوټز کړدن وازی نه ده هیټا، به لکو توانای خڅی خستېوه گپ بڼ فیزیوون و، له ترسی سته مکاریی قورپه یشی به دزییه وه ده چووه مالی هه ننځی لهو برا بېوادارانای که ئیسلام بوونی خڅیان شار دېووه وه، له گه لیاندا قورټانی ده خویند و فیزی ده کړدن..

سهرقالبوو به لیټکولینه وهی قورټان که ټایټ ټایټ و، سوره ت.. سوره ت ده هاته خوار.. ته نانه ت (عبداللهی کوپي مه سعود) که پیغه مېری خوا ﷺ له باره یوه فرموییه تی: ((هر که س ویستی که قورټان وه نه وهی هاترته خوارئ بخوینن، نه و با وه کوپي (نوم عه بد) بیخوینن)).. ده لټین:

ته نانه ت (عبداللهی کوپي مه سعود) یش (خه باب) ی وه ک سرچاوه یه کی گوره ی له بهر کړدن لیټکولینه وهی قورټان داده نا..

هر نه ویش بوو قورټانی به (فاتیمه ی کچی خطاب) و (سه عیدی کوپي زه دی) هاوسه ری دهوت، کاتیک (عومری کوپي خطاب) له ناکاو هات بڼ لایان و شمشیر ه کی به شانیه وه بوو که هاتېوو تا کاری خڅی له گه ئیسلام و پیغه مېره که یدا به کلا بکاته وه، به لام هر که قورټانی لهو دیرانه ی نه و په پیه ی خه باب فیزی ده کړدن خوینده وه هاوارکی پېرزی لی به رزیوویه وه: (موحه مده نیشان بدهن)!!

(خه باب) گوئی لهو قسه یه ی عومر بوو، خیرا لهو په نایه ی خڅی حه شار دابوو هاته دهر و، وتی:

نه ی عومر...

سویند به خوا، نومیدم وایه که خوای گوره تزی تاییه ت کردیټ به نزای پیغه مېره که ی ﷺ، گویم لیټوو دوینن ده یفرموو: ((خودایه ئیسلام به هیز بکه به خوشه ویسترین که سیان لهم دوو پیاوه.. نه بی حه که می کوپي هیشام و عومری کوپي خطاب))..

ده ست به جی عومر لیټی پرسى: نه ی خه باب ئیستا موحه مده له کوئی بدوزمه وه...؟؟ خه باب وه لامی دایه وه:

له لای سفا، له مالی نه رقه می کوپي نه بی نه رقه م..

(عومر) به ره و لای به خته وه ری زڅی و، چاره نووسی مه زنی رښت...!!

(خه بابی کوږی نهرت) هه موو دیمه ن و غه زاکانی له گه ل پیغه مبهري خودا بینيوه و، هه موو ته مهنی به نیمان و دلنیا ییوه گوزهراند..

کاتیکش له سرده می (عومر) و (عوسمان) دا (بیت المال) ی موسلمانان پر بوو له سامان، (خه باب) موچه یه کی زوری هه بوو به پئی نه وې که له موهاجیره دیرینه کانه که زوو موسلمان بوون..

نم ده ست مایه زوره ش بواری بې خه باب ره خساند که له کوفه خانویه ک بق خوی دروست بکات و، سامانه که ی له شویتیکي ماله که پیدا داده نا که هاوه ل و میوانه کانی پتیا ن ده زانی و.. هه رکس پتویستی پئی بوايه، ده چوو چه ندی پتویست بوو له سامانه که ی هه لده گرت..

له گه ل نه وهدا.. خه باب چاوی نه ده چوووه خو و، فرمیسه کانی وشک نه ده بوون، هه رکه باسی پیغه مبهري خوا ﷺ و نه و هاوه لانه ی بکرایه که زیانی خویان له پتیاوی خوادا به خشی و، پاشان به سرفرازی گه پانه وه بق لای بهر له وې که دنیا به رووی موسلماناندا والا بیت و، سامانی زوریان بگويته ده ست.

گوږی لی بگرن له کاتی سره مه رگیدا بق نه وکه سانه ده دویت که هاتوونه ته سهردانی.

پتیا ن وت:

- نه ی باوکی عبدالله، مژده ت لی بیت، سبه یینی ده گه یته وه به براکانت..

به دم گریانه وه وه لاسی دانه وه:

{هیچ ترسیکم نیه نیستا.. به لام نیوه برا و که سانیکتان هینامه وه یاد که هه موو پاداشته که یان برد له گه ل خویان و هیچیان له دنیا پی نه برا..}

نیمه ش له پاش نه وان ماینه وه هه تا نه وهدمان له دنیا پی برا که جگه له خول جیگایه کی دیکه شک نه به یین تپییدا دابننن..}

ناماژه ی بق خانووه ناساییه که ی کرد که دروستی کردبوو..

دواتر بق جاریکی دی ناماژه ی بق جیگای پاره که ی کرد و وتی:

{سویند به خوا نه به پت به ستومه ته وه، نه له دواکاریشم گرتوته وه}..!

پاشان ناوپی دایه وه له و کفنی بقی ناماده کرابوو، که به زیاده پوهی و ده ستیلاوی ده زانی، له کاتیکدا فرمیسه که له چاوانی ده هات وتی:

{سه یر بکن.. نه وه کفنه که مه..}

به لام (حه مزه) ی مامی پیغه مبهري خوا ﷺ نه و زوره ی که شهید بوو کفنی نه بوو جگه له عه پایه کی کزن تا پتی کفن بکن.. سهری پئی داده پشرا قاچی ده رده که وت، که ده درا به قاچیدا سهری ده رده که وت}..!!

(خه باب) له سالی سی و چه وتی کۆچیدا وه فاتی کرد...

مامۆستای دروستکاری شمشیر له سهرده می نه فامی و...

مامۆستای دروستکردنی خۆبهختکردن و فیداکاری له نیسلامدا مرد...!!

ئو پیاوه مرد که یه کێک بوو له و کۆمه لهی قورئان هاته خواری و بهرگری ئی کردن و، سالدی لێکردن ئو کاتهی که هه ندیک له گه وره پیاوانی قوربهش داوایان کرد له پیغمهبری خوا ﷺ که رۆژیکیان بۆ دیاری بکات و، رۆژیکێ دیکهش بۆ هه ژارانی وهک (خه باب) و (صوههیب) و (بیلال) بێت.

که قورئان پیاوانی روو له خودا ئاوا به بهرزی و ریزه وه له خۆ دهگریت و، ئایه تهکانی داده بهزیت بۆ پیغمهبر و پێی دهفرمویت:

﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (۵۲) وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ﴾ (۵۳) وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ: ئو كه سانه مه تۆرینه و دهریان مه كه كه گشت به یانیان و ئیواران هانا ده به نه بهر خودای پهروهردگاریان و بۆ ره زامه ندی ئو كۆشش ده كن. تق ههچ كارت به كاری ئه وان نه ی، ئه وانیش ههچ کاریان به سه ر تۆوه نه ی، سا ئه گه ر ئه مانه ده ركه ی، تۆش له سه ته مكاران ده بی. ئیعه ئاوا هه ندیک به هه ندیک تر تاقی ده كه یه نه وه، تا بلین: چۆن خودا له ناو ماندا هه ر ئه مانه ی وه بهر چاكه ی خۆی خسته؟ ئاخۆ خودا له وان باشتر شوكرانه بژێران نانا س؟ هه ركاتی ئه وانه دینه لات كه به نیشانه كانی ئیعه بهوادرن، پێیان بلێ: سه لامتان لێ بێ، پهروهردگارتان له سه ر خۆی نوسیوه كه به بهر بهزه یی خۆیتان بخات. الانعام: ۵۲-۵۴.

به مجۆره پیغمهبر ﷺ له پاش هاتنه خواره وهی ئو ئایه ته هه ر كه ببینی نایه ریزی لێ ده گرتن و عه باكه ی خۆی بۆ راده خستن و، ده ستی ده خسته سه ر شانیان و پێی ده فرموی: ((به خه یزیت ئو كه سانه ی پهروهردگارم له باره یانه وه رایسپاردم)).

به ئی.. یه کێک له و کورپه چاكه کارانه ی رۆژانی دابه زینی وهی و، نه وهی قوربانیدان مرد...

* * *

پێده چیت چاکترین شت که مائناوایی ئه و ی پێ بکه ی، وه کانێ ئیمامی عه لی ﷺ بێت که له کاتی گه رانه وه ی له شه پی (سه فه ی)، چاوی به گۆرێکی ساده وساکار که وت و، پرسێ:

ئه مه گۆرێ کی به...؟

وتیان: گۆرێ خه بابه...

سه ری دانه واند و خه م بر دیه وه و وتی:

نو پیاوه کئ بوو که پیغمبر دهستی گرت و له باره یوه فہرمووی:

((ہموو نومہ تیک ئه مینکی ھہ، ئه مینی ئم نومہ تہش ئه بو عوبہ یدہی کوپی

جہ پراچہ))؟؟

نو پیاوه کئ بوو کہ پیغمبر له جہنگی (ذات السلاسل) دا بؤ ھاریکاری کردنی (عہمری

کوپی عاص) ناردی و، کردیہ ئه میری سو پایہ ک کہ ئه بوہ کر و، عومہری تیدا بوو؟؟

نو ھاوہ له کئ بوو کہ یه کم کہ س بوو نازناوی (ئہ میری ئہ میرہ کان) ی لئ ترا؟؟

نو کہ سہ بالا پرزہ، جہ سته لاوازه، دہم و چاو بئ گؤشته، ریش تہنک، ددان کہ لہی کہ

ددانہ کانی پیٹشہ و ی کہ وتبوون کئ بوو؟؟

بہ لئ.. نو پیاوه بہ میژہ ئه مینہ کئ بوو کہ عومہری کوپی خطاب له کاتی سرہ مرگیدا

له باره یوه وتی:

(گہر ئه بو عوبہ یدہی کوپی جہ پراچ زیندو بوایہ دہمکرده جینشین و گہر پەرودہ گارم له و

بارہ یوه پرسیری لئ بکرده مایہ، دہموت: ئه مینی خودا و، ئه مینی پیغمبرہ کہیم کردوتہ

جینشین))؟؟

نو پیاوه ئه بو عوبہ یدہیہ.. (عامری کوپی عبد اللہی کوپی جہ پراچ)...

له روژانی سرہ تہی ھاتنی ئیسلا مدا، بہر له وہی کہ پیغمبر ﷺ بپواتہ مالی ئہ رقمہ،

له سرہ دہستی ئه بوہ کر موسلمان بوو، له کؤچکردنی دووہمدا چوو بؤ حہبشہ و، پاشان

گہ پایہ و تا لہ گہ ل پیغمبردا بہ شداری بہدر و، ٹوحد و، ھموو غہ زاکان بکات، پاش

ئوہش بہردہ وام بیت له سر رہوتی بہ میژی ئه مینی و له دوا ی وہ فاتی پیغمبر ریش ﷺ له

خزمہتی جینشینہ کہ ی پیغمبردا بیت کہ ئه بوہ کرہ و، دوا ی ئویش له خزمہتی ئه میری

باوہرداران (عومہر) دا بیت، بہ جؤرک کہ پشتی کردہ دنیا و، بہ وپہری دونیانہ ویستی و، تہقوا

و، خؤراگری و، دہستپاکییہ و بہ دہم ٹاینہ کہ یہ وہ دہچوو.

* * *

کاتیک کہ ئه بو عوبہ یدہ بہ لئنی دایہ پیغمبرہی خوا ﷺ کہ ژانی له پئناوی خوا دا

بہخشیت، چاک له واتای ئم سن وشہیہ له پئناوی خودا- گہ یشتبوو، له وپہری

ئامادہ باشیدا بوو تا ئوہی ئو ریگایہ پئویستیہتی له کؤشش و قوریانیدن پئی بہخشیت.

له و ساتہ وہی دہستی راستی خستہ دہستی پیغمبر و بہ لئنی پئدا، خؤی و روژانی خؤی

و ژانی خؤی ھمووی بہ سپاردہ یہ کہ دہبینی کہ خوا ی گہ ورہ پئی سپاردوہ تا له پئناوی

خودا و رهامه ندى ئه ودا بيبه خشيت، به شوين هيج كام له ئاره زووه كانى خویدا نه چیت و..
هيج چه ز و ترسك له پىي خدا لای نه دات..

كاتيك كه ئه بوعوبه يده ئه مه كدار بوو به رانبر ئه و به لینهى كه هاوه لانی ديكه ش
ئه مه كدار بوون به رامبه رى، پیغمبر ﷺ له رپه وى ویزدان و، زیانیدا ئه وى تیدا به دى كرد كه
شایسته ی ئه و نازناوه دلئارایه بیت كه رڙا به سه ریدا و، پىي به خشى و، فره مووى:
(ئه بوعوبه يده ی كوپى چه پراح، ئه مینى ئه م ئومه ته به)).

* * *

ده سته پاکی ئه بوعوبه يده له سه ر به رپرسيارتيه كانى، ديارترين خاسيه ته كانى بوو.. ئه و به و
له غه زای ئو خودا هه سته به سووربوونى بى باوه پان كرد له سه ر ره وى چه نگه كه، نه له به ر
به ده سته ئنانى سه ركه وتن تیدا، به لكو به ر له وه و به دژ له وه، بى باوه پان له سه ر كوشتنى
پیغمبرى مه زن سوور بوون، هه ر بۆيه له گه ل خویدا پتكه ات كه له چه نگه كدا له شوینی
خویدا كه نزك بوو له پیغمبرى خوا به مینیتته وه.

به رده وام به شمشیره كه ی كه وهك خۆی ئه مین بوو كه وته لیدانى سوپای بته رستى كه
وهك گومرا و ده ستریزكار هاتووه و ده به ویت رووناكى خوا خامۆش بكات..

هه ركاتيكيش ره وى چه نگه كه و پىوستى شه پكردن وای بخواستایه له پیغمبرى
خوا ﷺ دووركه ویتته وه سه رنجى له لای لیدانى شمشیره كه ی نه بوو.. به لكو هه میشه سه یری
ئه و جیگایه ی ده كرد كه پیغمبرى تیدا وه ستاوه و ده چه نگا و، به وه پى په رۆشى و
دل په راوكیته وه چاوپى رى ده كرد.

ئه بوعوبه يده هه ركه مه ترسيه كى به دى بكردایه له پیغمبر نزك ده بیته وه، له جیگای
دوورى خۆی هه لده كه ندرا و خیرا به سه ر زه ویه كدا ده هات تا دوژمنانى خودا تيك بشكینى و،
روویان وه رگیزیت به ر له وى كه زیان به پیغمبرى خوا بگه یه نن...!!

له یه كيك له و رۆشتنانه ودا، له كاتيكدا كه چه نگ گه یشتبووه ئه وه پى گه رمى، كۆمه له
چه نگاوه ريك چواره وهره ی ئه بوعوبه يده یان گرت، چاوه كانى هه ره كه كردبووه خو، چاوى
وهك چاوى باز به ریبوووه شوینی پیغمبرى خوا ﷺ، ئه بوعوبه يده وهخت بوو له هۆشى خۆى
بچیت كه بىنى تیريك له ده سته ی بى باوه رپكه وه هاويزا و پیغمبر ده پتكت، به شمشیره كه ی
وهك ئه وى سه د شمشیر بیت كه وته ویزه ی ئه وانەى ده وره یان داوو، تا بلاوه ی پى كردن و له
ده وری خۆى لادان و، به په له به ره و لای پیغمبر رۆشت، خوینی پاکی به دى كرد به دم و
چاويدا دیته خوارى و، بىنى پیغمبرى ده سته پاك به ده سته راستى خوینه كه ده سريت و
ده فره مویت:

((خه‌لکانێک چۆن سه‌رده‌که‌ون ده‌م و چاوی پێغه‌مبهره‌که‌یان خوێناوی کرد، له‌ کاتی‌که‌دا که‌ نه‌و بۆ لای په‌روه‌ردگاریان بانگیان ده‌کات))...؟؟

سه‌یری کرد هه‌ردوو ئەل‌قە‌ی زێ‌پۆشه‌که‌ی که‌ پێغه‌مبەر له‌سه‌ری ده‌کرد چه‌قیونه‌ته‌ روومه‌تی، خۆی پێ‌پانه‌گیرا و... خێرا لێی نزیک بوویه‌وه‌ به‌ ددانه‌کانی ئەل‌قە‌یه‌کیانی گرت و ده‌رهێنا، ددانی که‌وت، پاشان ئەل‌قە‌که‌ی دیکه‌شی ده‌رهێنا و، ددانێکی دیکه‌شی که‌وت..

وا جوانه‌ گوتی له‌ ئەبویه‌که‌ری صدیق راگیرین ئەم دیمه‌نه‌مان بۆ باس بکات:

(که‌ رۆژی نوحود هات، تیرێک هاوێژرا بۆ پێغه‌مبەر ﷺ و دوو له‌ ئەل‌قە‌کانی زێ‌پۆشه‌که‌ی چه‌قینه‌ روومه‌تی، به‌ره‌ولای پێغه‌مبەر ﷺ رۆیشتم، بینیم که‌سیک له‌لای رۆژه‌لاته‌وه‌ به‌ په‌له‌ وه‌ک نه‌وه‌ی بفری به‌ره‌ولای ده‌پوات، له‌ دلی خۆمدا وتم: خودایه‌ بیکه‌یته‌ گوێزایه‌لی.

کاتی‌که‌ گه‌یشتی‌نه‌ لای پێغه‌مبەر ﷺ، سه‌یرم کرد ئەبویه‌بیده‌ی کوپی جه‌پراحه‌ به‌ر له‌ من گه‌یشتو‌ته‌ لای، پێی وتم: ئە‌ی ئەبویه‌که‌ر له‌پێی خوا وازم ئه‌تێینه‌ من له‌ روومه‌تی پێغه‌مبهری ﷺ ده‌رهێنم..

منیش وازم ئه‌تێنا، ئەبویه‌بیده‌ش به‌ دوو ددانی پێشه‌وه‌ی یه‌کێک له‌ ئەل‌قە‌کانی ده‌رهێنا و، که‌وته‌ سه‌ر زه‌ویه‌که‌ و له‌ گه‌لێشیدا ددانێکی پێشه‌وه‌ی که‌وت..

پاشان به‌ ددانه‌که‌ی دیکه‌ی ئەل‌قە‌که‌ی تری گرت و ده‌رهێنا و، ئەویش که‌وت، له‌وه‌ به‌دوا ئەبویه‌بیده‌ له‌نیۆ خه‌لکی‌دا به‌ ددان که‌ل ناسرابوو..)!!!

ئهو رۆژگاره‌یشی لی‌په‌رساوی‌تی هاوه‌لان زۆد فراوان و مه‌زن بوو، ئەبویه‌بیده‌ به‌وپه‌پی راستگویی و ده‌ست پاکیه‌که‌یه‌وه‌ هه‌ر له‌ ئاستی خۆیدا بوو..

کاتی‌که‌ پێغه‌مبەر ﷺ له‌ غه‌زای (خه‌به‌طه‌) دا کردیه‌ سه‌رکرده‌ی سه‌ر سێ‌سه‌د و هه‌ندێ جه‌نگاوه‌ر، که‌ تیشوو‌یان ته‌نها خورما بوو..

چالاکیه‌که‌ سه‌خت و، گه‌شته‌که‌ش دوور بوو، ئەبویه‌بیده‌ به‌وپه‌پی لی‌په‌ران و دلفراوانیه‌وه‌ نه‌رکه‌که‌ی گرتو‌ته‌ ستر و له‌گه‌ل سه‌ربازه‌کانیدا که‌وته‌ پێ و، خۆراکی هه‌ر یه‌که‌شیان به‌ درێژایی رۆژێک چنگێک خورما‌بوو، ئەو کاته‌یشی خورماکه‌ خه‌ریک بوو ته‌واو بی‌یت، پشکی هه‌ر یه‌کێکیان بوو به‌ ته‌نها خورمایه‌ک.. که‌ هه‌موو خورماکه‌ش ته‌واو بوو ده‌ستیان دایه‌ لی‌کردنه‌وه‌ی (خه‌به‌طه‌) واته‌ گه‌لای دار به‌ که‌وانه‌کانیان، ده‌یانگوتی و، ئاویان ده‌کرد به‌سه‌ری‌دا و ده‌یانخوارد.. له‌به‌ر نه‌وه‌ش بوو جه‌نگه‌که‌ ناو‌تر غه‌زای (خه‌به‌طه‌) -گه‌لادار..

بێ‌گوێدانه‌ برسی‌تی و بێ‌به‌شبوون به‌رده‌وام بوون، ئەوه‌ی به‌لایانه‌وه‌ گرنگ بوو ته‌نها نه‌وه‌بوو که‌ له‌گه‌ل سه‌رکرده‌ به‌هێزه‌ ئەمینه‌که‌یاندا، ئەم چالاکیه‌ به‌رزه‌ ئەنجام ده‌ن که‌ پێغه‌مبهری خوا ﷺ هه‌لی‌بژاردبوون بۆ ئەنجامدانی...!!!

به راستی پښه مېرمنه خواښه زږد زږد نه مینى نه م نوممه تهى خوش دهوېست و..
زږد ريښى لىږده نا..

نه و روزه شى شاندی موسلمانانى خه لکى (نه جرانی) يه مهن هاتن و، داوايان لىى کرد که
که سيکيان له گه لدا بنډریت تا شاره زای قورشان و سوننه ت و ئيسلاميان بکات، پښه مېرمنه خوا
پښى فرموي:

((پياوړکى نه مينتان له گه لدا ده نيرم.. که به راستى نه مينه، که به راستى نه مينه، که
به راستى نه مينه))!!

هاوه لان که گوښان له م ستايشه پښه مېرمنه خواښه بوو، هره يه که يان ناوا ته خوازي نه وه
بوو که پښه مېرمنه ه لى بډریت و، نه و شايه تيدانه راستگريانه بښته پشک و به شى..
عومره کړې خطاب ده لیت:

(هرگيز حرم له نه ميرايتى نه کردوه، وه که نه و حرم لى بوونى نه و روزه م، به و نوميده ي
که من نه و که سه بم، زږد زوو چوم بى نوښى نيوه پى، کاتک پښه مېرمنه خواښه نوښى
پکړدين و سه لامى دايه وه لى بوويه وه، به لای راست و چه پيدا رووانى، خوم به رزده کردوه
تا بم بښت..

زږى نه برد نه بو عوبه يده ي کړې چه پراخى به رچاو کوت و بښى، بانگى کرد و پښى
فرموو: بږد دانگري له نيوانياندا بکه له وهى که جياوازيان ه بوو تيدا.. ئيدى نه بو عوبه يده
رؤشت)!!!

نه م رووداوه نه وه ناگه يه بښت که له نيو هاوه لاندا ته نها نه بو عوبه يده ريښى هه بو بښت لای
پښه مېرمنه و جڼگای متمانى بو بښت.. به لکو نه وه ده خاته روو که يه کک بوو له و که سانه ي
نه و متمان به نرخه و، نه و ريښلنه گوره يه ي به ده سته تئا..

پاشان نه و ته نها، يان تاکه که س بوو که رهوشى کاروبار و بانگواز له و روزه دا بواری
نه وه ي پيده دا که دور بښت له مدينه و، ناکاره چاکه کانيشى ريگا خوشکار بوون بى نه نجام
دان و ده رچوونى له و چالاکيه دا..

نه بو عوبه يده هره که چن له سرده مى پښه مېرمنه به نه مینى ژيا، پاش وه فاتکړدى
پښه مېرمنه هر به نه مینى مايه وه.. به پرسياريتيه کانى به نه مانه تيکى وه هاوه ده گرتنه
نه سستى خوى که به شى هه مو خه لکى سر زهوى ده کرد گر دابه شکرايه به سر ياندا..

له زږر سايه ي نالای ئيسلاميشدا بوه هر که وئ چو بښت وه که سر يازک، به هوى ليه اتوويى
چاکيه وه وه که نه مېر بو بښت و ابووه.. به نه مېر شى رؤش بښت... به هوى خوبه که مرانى و
دلسوزيه وه وه که سيکى ناسايى نيو جهنگاوه ران و ابووه..

هۆزه کە: قورەیش..

تەنھا ئەو ناسنامەیەتی..

بەلام ئەو وەک ئەمیری ئەمیرەکان و، سەرکردهی زۆرینەی سوپای ئیسلام لە روی ژمارەو، لە هەموویان بەهێزتر و، خاوەن سەرکەوتنی مەزوتر..

بەلام ئەو وەکو فرمانڕوای ولاتی شام، فرمانەکانی جێبەجێ دەکری و، خواستەکانی بەجێ دەهێنری..

هەموو ئەوانە و لەوێش زیاتر، نابنە مایەی سەرنج راکێشانی و، لە تێپوانینی ئەودا هیچ سەنگێکی نیە.. هیچ سەنگێک!!

* * *

ئەمیری ئیمانداران (عومەری کۆپی خطاب) دێتە سەردانی شام و، لەو کەسانەی هاتوونەتە پێشوازیکردنی دەپرسی: -

کوا براکەم..؟؟

پێی دەلێن:

- کێت دەوێ..؟؟

و لەامیان دەداتەو: ئەبو عوبەیدە کۆپی جەبّاح.

ئەبو عوبەیدە دێت و، ئەمیری باوەرداران (عومەر) دەست دەکاتە ملی و.. پاشان بەرەو ماڵ لەگەڵیدا دەبات، لەنێویدا هیچ کەلوپەلێک بەدی ناکات.. تەنھا شمشێرەکی نەبێت، لەگەڵ قەلغان و رمەکی..

عومەر بە زەردەخەنەیکەوێ لێی دەپرسی: -

(ئەو بۆ وەک خەلکی بەشی خۆت پێکەوێ نەناوێ)؟..

ئەبو عوبەیدە لە وەلامیدا دەلێت:

(ئەو ئەمیری باوەرداران، ئەمە دەمگەیهێنیتە جێی خۆم)!!..

* * *

رۆژێکیان، لەکاتیکیدا ئەمیری باوەرداران (عومەری فاروق) لەشاری مەدینە سەرقالی کاروباری جیهانی بەرفراوانی موسلمانان بوو، ئەو هەواڵە غەمناکی بۆ هات، کە ئەبو عوبەیدە مردووە..

فاروق پێتووی چاوەکانی لێک نا و چاوی پێبوو لەسەری..

ئەسەری ئەوانە خوارێ.. بەناچاری چاوەکانی کردووە..

ره حممتی بڼه هاو له که ی نارد و، یاده وهریه کانی له گه لیدا بهوپه پری سؤزو نارامه وه هاته وه یاد.

نو وته یه ی له باره وه دووباره کرده وه:

(گر تاواتیکم مه بوايه، نهوا ته نها نهوم به تاوات دهخواست که مالیکي پر له پیاوانی وه که نه بوعوبه یدهم مه بوايه) ..

* * *

نهمینی نوممه له سهر نهو خاکه ی له بته رستی فارسه کان و، سته مکاری رومه کان ، پاکی کرده وه مرد ..

له ویش نه مړی له ژیر خاکی نوربوندا نیسقانه کانی نه م به جهرگه حه شاردراوه، که جینشینگه ی گیانی چاک و، دهروونی دلنیا ی بوو ..

نیدی بڼه تق و .. بڼه ویش، گر نه مړی گورپه که ی پی بزانی یا نه زانی ..

گر ویستت پی بگه یت هیچ پیویستت نیه به که سیک تا بته یه نیته لای ..

چونکه په ند وانه به جیماوه کانی، نهوت نیشان ده دن .. !!

عوسمانی کوری مد ظعون

غولپرستینا زیاہ خدوہ نگہیں

نه گه رويست ريزيه ندى هاوه لانی پښه مبهري ﷺ بگهيت به پتي زوو موسلمان بونيان،
نهوا بزانه که خاوه ني ژماره چوارده (عوسمانی کوپی مهظعون) ه..

ههروهه بزانه، که هم (عوسمانی کوپی مهظعون) ه، يه که مين موسلمانى مهاجر بوو که
له مهدينه کړچى دوايي کرد و، يه که مين موسلمانينش بوو که له گړستانی (به قيع) به خاک
سپيږدرا..

له کوتايشدا بزانه، که نهو هاوه له پايه بلندهى نيستا سه ريږدهى ژيانى ده خوښينه وه
خواه پرستنيکى زود مه زن بوو.. وه که خواه پرستاني نيو پرستگا نا، به لکو وه که خواه پرستاني
ژيان...!!

به لئ.. ژيان به هه مو شادى و، بهر پرسياري تي و، چاکه کانيه وه خه لوه تگه ي بوو..
خودا پرستيه که شى کار يکى ژيرانه بوو له پيناوى حق و، لپړان يکى به رده وام بوو له پيناو
چاکه و چاک سازيدا..

* * *

کات يک نيسلام تير وژى سهره تاي بانگ خوازي له دلى پښه مبهري وه ﷺ ده گويزايه وه.. له
وشه کانيه وه که هه نديک که س به په نهاني و نزييه وه گوښان لوده بوو..

(عوسمانی کوپی مهظعون) له ويدا بوو.. يه کيک بوو له و که مينه يه ي که زود خيرا به ره و لای
بانگ وازى خودا هات و دهوړى پښه مبهري که يان گرت..

له م پيناوه شدا تووشى هه مان سزا و نه شکه نجه بوو، که بروداراني نارامگر و خوږاگر
تووشى بوون..

کات يک ش پښه مبهري ﷺ هم ژماره که مه موسلمانان ده ربه دهوړى به ره و ژيان يکى
باشتر نارد و فره مانى پيکړدن که کړچ بکن بڼ حبه شه، خځى هيشته وه تا به ته نها
به رهن گاري نه شکه نجه ببيته وه، عوسمانی کوپی مهظعون نه ميري ده سته ي يه که مى کړچ کاران
بوو، (سانب) ي کوپيشى له گال خځى برد و، رووى کرده ولاتيکى دوور له ده سته لاتی
(نه بوجه ل) ي دوژمنى خوداو، دپنده ي قوپه يشى و.. سزا و نه شکه نجه يان..

* * *

وه که هه مو موسلمانانى کړچ کردوى هه ردو کړچه که.. يه که م و دووم.. بڼ حبه شه،
(عوسمانی کوپی مهظعون) يش ﷺ پابه ند بوونى به نيسلام وه و، په يوه ست بوونى پيوه ي

زیادی کرد..

له راستیدا ههردوو کۆچه که بۆ حه به شه دیاردهیه کی دهگهن و، سه رفرازی رهوشی

نیسلان..

چونکه نهوانه ی برهوان هینابوو به پیغهمبه رسول الله ﷺ و به راستیان زانیبوو، شوینی نه و رووناکیه که وتیوون که بۆ هاتبوو، به هه موو شیوه یه بیزار بوو بوون له بته رستی به گشت سه رله شتیوان و نه قامیه کانیوه و، هه لگری فیه ته تیکی راستی وه هابوون که تازه به په رستی بقی له به رد داتاشراو یان له قور دروستکراو نه ده خه له تان...!!

کاتیک چوونه حه به شه رووبه رهوی ئایینیکی به ریللو و، ریکخراو بوونه وه.. که که نیسه و قه شه و خواپه رستی خۆی هه بوو..

جا نه و ئاینه-ئیدی تیروانیان به رامبه ری هه چی بیت- دوور بوو له و بته رستیه ی له ولاتی خۆیاندا له سه ری راهاتیوون و، له په رستی بت به شیوه ی ناسراو و نه و داب و نه ریتانه ی که له پاش خۆیان به جیتیان هیشته بوو..

پیاوانی که نیسه ی حه به شه ش هه ولی خۆیان دا بۆ راکیشانی نه و کۆچکروانه بۆ لای ئاینه که یان و، برهوان هینانیا ن به مه سیحیه ت وه ک ئاینیک.

له پال هه موو نه وه دا ده بینین که نه و کۆچکردوانه له سه ر خۆشه ویستی و پشتیوانی به سنووری خۆیان بۆ نیسلان و موحه ممه دی نێردراوی خوا ﷺ مانه وه.. به خۆشی و ده لاپاوکییه وه چاوه پێی نه و رۆژه نزیکه یان ده کرد که تییدا ده گه پێنه وه بۆ ولاته خۆشه ویسته که یان و، ته نه ا خودای به هاوه ل ده په رستن و، شوینی خۆیان له پشت پیغهمبه ری مه زنه وه ﷺ ده گرن.. له رۆژانی ناشتی و هیمنی له مرگه وتندا و.. له گۆره پانی جه نگیشدا، گه ر هیزی به باوه پان ناچاری شه پ و کوشتاری کردن..

* * *

که واته کۆچکردوان له حه به شه به دلنایی و هیمنی وه ژیان و.. (عوسمانی کوپی مه ظعون)یش له گه لیاندا ژیاو له و غوری ته شدا فیل و ته له که ی (نومه یی کوپی خه له ف)ی ئامۆزای له یاد نه چوو بوو که له پال نه و ئازار و نه شکه جیه یی که به و و که سانی دیکه ی که یاندبوو، دهستی دابوو داشوری و به لینی پێده دا که:

وتبری نبأ، ریشها لك اجمع	تریش نبیلاً لا یواتیک ریشها
وأهلک اقواماً بهم کنت تفزع	وحاریت اقواماً کراماً أعزة
وأسلک الأوباش ما کنت تصنع	ستعلم إن نابک یوماً ملمة

* * *

له کاتیکدا که کړچکاران له ولاتې کړچیان بډکړدبوو پرستشې خویان دهکرد و، نهوړی له قورنآن پټیان بوو دهیانخویندهو و، سهره پای غوریته جوشیکی گیانی که م وینه یان هه بوو..

هه والیان بډ دهات که قوړه پش موسلمان بوون و، له گډل پیغمبري خوادا ﷺ کړنووش بډ خودای تاکی به دهستالات ده بن..

نا لیره دا کړچکردوان شت و مه کی خویان پېچاپه وهو بهوپه پي پرورشې و شادیوه بهرو مه که هاتنه وه، شنه پای ئه وینیان پټشیان که وتبوو..

له گډل نهوړشدا که له دهوړوپه ری نړیک بوونه وه بویان ده رکوت که ئو هه والی له باره ی موسلمان بوونی قوړه پشه وه پټیان گیشتبوو نړی بوو..

نا لهو ساته دا له دهستیان دهوړچو بوو، سیریان کرد په لیان کردوه، به لام چون بډن نهوړش له کاتیکدا که له پټش چاویان...!!!

بډ باوه پانی مه که ش گویبستی هه والی گه پانه وړی ئو نیچیره بوون که له میژه له دوی وځل بوون و توړیان بډ گرنی هه لده دا.. ئیستاش نا نهوړتانی، هلی ره خساوه، قه ده رکانی هتیاو په تی...!!

(په نامه ینده ی) لهو کاته دا یه کټک بوو له داب و نه ریته پیوړز و ریژداره کانی عه رب، گهر پیاوړکی بیده ستالات له په نای دهسته لاتداریکی قوړه پشیدا خوی په نا بدایه، ئو ا دهوویه قه لایه کی بهرگریکار بوی نه خوینی ده پړا و، نه نارامی ده شویو نرا..

هه موو گه پاره کانی وک یه که نه بوون له دهسته که وتنی په ناداندا..

لهو پټناو دا که میکیان توانیان په نا دهسته بهر بکن، له وانه (عوسمانی کوپی مظهره) چوه په نای (وه لیدی کوپی موغره).

به مجوره به هیمنی و دلنیایی گه پایوه مه که و به ریگاویانه کانیدا ده پویش و دهوویه کوپ و دانیشتنه کانی به بډ نهوړی به که م سیر بکریت یان نازار بدریت..

* * *

به لام (عوسمانی کوپی مظهره).. ئو پیاوړی که قورنآن گوشی کرد و، پیغمبر ﷺ په روه رده ی کرد، سهرنجی دهوړی خوی دهات، ده بینیت برا موسلمان هه ژار و بیده ستالاته کانی، نه وانه په نایان دهست نه کوت.. ده بینیت تووشی نه شکه نجه و ناره هتی ده بن له هه موو لایه که وه و... له هه موو ریگایه که وه ستم به دویانه وه یه..

له کاتیکدا که ئو دور له نازار و نه شکه نجه ی هژده کی له هیمنی و ساغیدایه و، به مه گیانی نازادی دهه ژینیت و، ویژدانی پاکی نازار ده جیژیت و، دهرونی به سر خویدا زال دهکات و، له مالی خوی دپته ده ری و سووره له سر نهوړه که له په نامه ینده ی (ولید) خوی لا

بدات و، خوی له پاراستنه دهرباز بکات که بښه شی کردوه له چیرې نازار چه شتن له پټناوی خوا و، ریښی ویکچوون به برا موسلمانان کانی، نه وچه وانانی بروداری دونیا و، مژده کانی نه و جیهانه ی که سبه یښی هموو گوشه و قوږبه کانی به نیمان و، په کخواناسی و، رووناکي، دته قیته وه...

با لیکه پټین که سیک که خوی رووداوه که یی بښوه بښمانی باس بکات:
{کاتیک (عوسمانی کوپی مه موعون) بښی که هاو لانی پښه مېری خواﷺ له چ ناپه حه تیه کدان و، نه ویش نازاده و دیت و ده چیت له په نای (ولیدی کوپی موغیره) دا، وتی: سویند به خوا من نازادانه له په نای پیاوونکی پټی هاو ل په رستاندا بښم و بچم و، هاو لان و هاو نیانیشم تووشی نازار و نه شکه نجه و ناپه حه تیه ک بښ که من تووشی نابم، ناته واوپییه کی که وره یه له ده رووندا..

هر بویه روشت بۆ لای (ولیدی کوپی موغیره) و پټی وت:
نه ی باوکی (عبدولشه مس)، په نادانان کات به س بڼ و، په ناهه نده ییه که م وا بۆ گټر ایته وه..
پټی وت:

— بچی برا زام.. له وانه یه که سیکي هوزه که م نازاری دابیت..؟؟
وتی: نه خیر، من به په نای لای خوا رازی دهیم و، نامه وی هانا بۆ لای که سیکي دیکه جگه له و بښم..

ده پټ بۆ مزگوت و به ناشکرا په ناداریم بۆ بگټر وه، هروک چوڼ به ناشکرا هاتیه په نام.. هر دووکیان رویشتن تا گیشتنه مزگوت، ولید وتی: نه مه عوسمانه.. هاتوه په ناداریه تیه که یم بۆ ده گټر یته وه..

عوسمان وتی: راست ده کات.. به راستی په ناگړیکي به نه مه ک و به خشنده بوو، به لام من پټم خوښ بوو که جگه له خوا که سی دیکه نه که مه جڼگه په نای خوم.

دواي نه وه عوسمان روشت و، له گړپکي قوپه یشیه کاند (له بیدی کوپی ره بیعه) هوزراوه ی بۆ ده وتن، نه ویش له لایان دانیشتن، (له بید) وتی:
دلنیا به جگه له خوا هموو شتن ناپه وایه.

عوسمان وتی: راست وت..
له بید وتی: هموو خوښییه کیش هر چاری نیه و ده بریته وه.
عوسمان وتی: وانیه.. خوښی و نیعمه تی به هه شت نابریته وه..

له بید وتی: نه ی خه لگی قوپه یش، سویند به خوا پښتر نیوه دلی هاو نشینتان نه په دجان دوه، نه مه چیه له نیتواندا روودات..؟؟
پیاوونکی هوزه که هه ستاوه و وتی: نه م که مژه یه له تاینی نیمه دابراوه.. بویه دلت هیچ زویر نه بښت به قسه که ی..

(عوسمانی کوړی مه ظعون) یش وه لامي داپه وهو بووه دهمه قالی له نټوانياندا و، نهو پیاوه هه ستایه وه بړی و مشتته کولنکی دا به چاويدا و برينداري کرد، وه لیدی کوړی موغیره ش لهو نزیکه بوو، به چاوی خوی دی که چی توووشی عوسمان بوو، بویه وتی: برازام سویند به خوا ده توتوانی که چاوت توووشی نه وه، نه بیټ، چونکه له نه سترگی که سیکدا بووی که ده پیا راست. عوسمان وتی: نا سویند به خوا چاوه ساغه که یانم ناتاجی نه ویه که توووشی چاوه که ی دیکه بووه له پټناوی خوا و.. من له په نای زاتیکدام که له تق جه سوور و به توانا تره نه ی باوکی عه بدولشه مس...!!!

وه لید پټی وت: گهر ویستت برازام نهوا بگه پریره وه بق په نای من..

عوسمان وتی: نه خیر....

عوسمان نهو شوپنه ی به چی هیشت و چاوی ژانی ده کرد، به لام گیانی، خوشی و، توکمه ی و، مژده ی لی هه لده قوللا..

به ریگادا به ره و ماله که ی هه نگاوی ده نا و نهو هونراوه یی خوی ده و ته وه:

فإن تك عيني في رضا الله نالها   يدا ملحد في الدين ليس بمعتدي

فقد عوّض الرحمن منها ثوابه   ومن يُرضيه الرحمن يا قوم يسعد

فإني وإن قلتم غوي مضلل   لأحيا على دين الرسول محمد

أريد بذاك الله، والحق ديننا   على رغم من يبغينا ويعتدي

واته: گهر چاوم له بهر خودا به ده سستی خوانه ناسیکی رینمایي نه کراو لئی درابڼ، نهوا خودا خوی پاداشتی ده داته وهو نهو که سه شی خودا رازی بکات، خوش به ختم نه ی خه لکینه، منیش با نټوه هر بلین سه رلیشیواو و گومرپایه، هر له سه ر نایینی موحه ممد ده ژیم، مه به ستم له وه خودایه و، ناینه که شمان حقه و با که سانیکیش هه بن شالو مان به پنه سه ر و لیمان بده ن.

* * *

به مجوره (عوسمانی کوړی مه ظعون) وانه یه کی وه های نواند، که شیاوییه تی و گونجاوه

بړی..

به م شپوه یه ژبان مرقیکی پایه به رزی وه های به خوره دی که به م هه لویسته به رزه ی بوونی گولاو پرتین کرد..

به م وشه جوانه جاویدانه ی:

{سویند به خوا، چاوه ساغه که یانم ناتاجی نه ویه که توووشی چاوه که ی دیکه بووه له پټناوی خودا.. له په نای زاتیکدام که له تق جه سوور و به توانا تره }...!!!

جا (عوسمان) له پاش ره تکرښه وهی په ناگری لای (ولهید) تووشی نازاردانی قورپه یش
ده بوویه وه، به ویش زور شاد و به خته وړ بوو. نو نازار و نه شکه نجه یه بڼو و نه وه که
ناگره وه هابوو که نیمانی به تینتر ده کرد و پاکی ده کرده وه..
به مجوره له گال برا بروداره کانیدا که وته ری و، له هیچ نه شکه نجه و ریگریک باکیان نه بوو..
هیچ توندوتیژی به کیش نه ده بووه به ربه ست له برده میاندا!!..!

* * *

دواتر (عوسمان) یش کوچی کرد بڼو مه دینه له وځی ښدی نه نه بوجه هل خوی ده زپاند و، نه
نه بوله هب و نومه یو، عوتبه.. نه هیچ کام له و داخ له دلانه که شه وو ریژیان لی تیکدا بوون..
له گال نه و هاوله مه زنانه دا ده پوات بڼو مه دینه که به وځی خوراگری و دامه زراو بیانه وه له
نه زمونی کدا سرکه و تن که ته و او سخت و ناراحت و مترسیدار بوو، نه وانی کوچیان نه کرد
بوو بڼو مه دینه تا پالی لیده نه وه و به وینه وه.. به لکو تاوه کو له ده روازه یه کی فراوانی والاوه
به ره و ه موو گوشه و قوینه کانی سر زه وی بگه و نه ری و نالای خودایان به ده سته و بیت و،
به وشه و نایه و ریونی نه کانی مرده به خه لکی بگه یه نن..

له خانۍ کوچ بڼو کراوی رووناکبوو شدا، ناوکر وکی (عوسمانی کورپی مظهر) و حه قیقه تی
مه زنی ده گمۍ ده رده که ویت، که چنه د خواپه رست و، دونیانه ویست و، خورا ریژ و،
توبه کاره..

که واته خواپه رستی پای بلندی زیره که، که ناچیته خه لوه تگه که یه وه له زیان گوشه گیر
بیت تیتدا.. به لکو زیان به کار و کرده وه، تیکوشانی له پیناوی خوادا پر ده کات..
به لی..

خوا په رستی شه و، سوارچاکی روژ، به لکو خواپه رستی شه و روژ و، سوارچاکی
هر دوو کیشیان بوو پیکه وه..

خو گر هاوله لانی پیغمبر ﷺ، به تاییه تی له و هاوله یی ته مه نیاندا، ه موو گیانی
دونیانه ویستی و خورا ریژیان تیدا بوو بیت، نه و (عوسمان) له م بواره دا خاوه ن سروشتیکی
تاییه ت به خوی بوو.. که زور روچو بوو له دونیانه ویستی و لیپرانیدا به شتیه یه کی زور جوان، که
ه موو ژیا نی، شه و ورزه کانی کرد بوویه نویژیکی هه میسه پر شنگذار و، پاکیا گریه کی دریژی
سازگار!!..

هر که چیژی شپړینی روچوونی له په رستشدا ده چه شت ده گه یشته نه و خه یاله ی هستی
بکر دایه به دابرا ن له ه موو نه و ه کارانه ی که خه لکی په یوه ست ده کات به خوشیه کانی
ژیا نه وه.

هر بویه به رده وام کالای زیری ده پوخی و، خوار دنی ساده و هر زانی ده خوارد..

رؤښکيان چوو بؤ مرگوت، له کاتيکدا که پیغمبري خواﷺ و هاوولانی لهوی دانیشتبون، نه میش کالایه کی شپي له به ردا بوو، که به پارچه فرهویه ک پینه ی کردبوو. پیغمبر ﷺ به زهیی پیتیدا هاته وه، چای هاووله کانیشی پر بوو له نه شک، پیغمبر ﷺ پتی فرمون:

{نه بیت نیوه چۆن بن که له رؤښکدا به یانیه که ی جلکک ده پۆشن و، نیواره که ی به ککی دیکه دینه دهر وه .. جۆرک خواردنی له به رده ستدایه و... جۆرکی دیکه هله ده گریت و... ماله کانی خۆتان وه کو که عبه داپۆشیوه...!}

هاوولان وتیان:

{حه زمان ده کرد وه هاوایه نه ی پیغمبري خوا، نه و جا نيمه ش له خۆشگوزهرانی ژيانمان پیده بړا}..

پیغمبر ﷺ وه لامي دانته وه فرموو:

{نه وه دینه دی، نیوه نه مړی چاکترن له و کاته}.

شتیکی ناسایی بوو که عوسمان گوئی له وه بیت و، زیاتر خوی بگریت و له خۆشی و شادی رابکات...!!

ته نانه وازی له چونه لای هاوسره که شی هینابوو، گهر ناگاداریوونی پیغمبر نه بوايه، نه وه بوو بانگی کرد و پتی فرموو:

{خاووخیزانیش مافیان هه یه له سهرت}.

* * *

پیغمبر ﷺ زور زوری خۆش ده ویست..

کاتیکش گیانی بیکه ردی له خۆسازدانا بوو بؤ کۆچکردن و خاوه نه که ی ده یکرده به که م موهاجیری کۆچکردو له مەدینه و، به که مین رینگاپ به ره و به هه شت، له ویدا و نه و ساته پیغمبر ﷺ به نه نیشتی وه بوو..

سه ری شۆر کردبووه وه و نیوچاوانی ماچ ده کرد و، به و فرمیسکانه ی له چاوانی به سۆزی ده هاتنه خوار بۆنخۆشی ده کرد، دهم و چای (عوسمان) له چرکه ساتی مردنیدا له وه پی رۆشنی و دره و شانته ویدا بوو..

پیغمبر ﷺ بؤ مالئاوایکردن له هاووله نازیزه که ی فرموو:

{خودا به زهیی بیتته و پیتدا نه ی باوکی (سانیب).. له دنیا دهرچوویت و، هیهت لی به ده ست نه هینا و، نه ویش هیهی لیت ده ست نه که وت}.

* * *

له پاش مړنیشی پټفهمبه ری به سۆز نه و هاوړلای له یاد نه کړد، به لکو هه میسه باسی ده کړد و، وه سفی ده کړد.. ته نانه ت پټفهمبه ﷺ وشه کانی مالئاوایی لیکړدنی روقیه ی کچیشی، کاتیک که رۆحی کیشرا نه وه بوو:

{ بگه پټوه بۆ لای پټشینى چاکمان، عوسمانى کوږى مه ظعون } !!!

زہید کوری چاریسہ

کہ سب تری وہ کہ دم خوش نہ دیند

پیغهمبری خوا ﷺ راوهستا بوو سوپای ئیسلامی به پړی دهکرد بهر و غزای (مؤتة) بڼ
 روویه بوو بوونه و هی رومه کان و، ناوی سې سرکرده ی سوپاکه ی پې پاگه یانندن و، فرموی:
 {زهیدی کوپی حاریسه سرکرده تانه.. خو نه گهر زهید شهید کړا، نه و جه عفر کوپی
 نه بوطالب له جی بیت.. گهر جه عفریش شهید بوو، نه و عبداللهی کوپی ره واحة له شویتی
 بیت}..

جا ده بیت نه و (زهیدی کوپی حاریسه) به کی بیت...؟؟
 نه و کی به که به تهنه له نیو که سانی دیکه دا نازناوی (خوشه ویستی) لی نرابوو..
 خوشه ویستی پیغهمبری خوا ﷺ ؟..
 به لام رووکهش و شپوهی، نه و دهک سربریده گپړه وان و میژوونوسان باسیان کردوه:
 ((کور و، رهش نه سمر بووه و، گری ته که له لوتیدا هه بووه))..
 به لام هه وال و به سهراتی، نذر نذر گه وړه و مه زنه...!!
 * * *

حاریسه ی باوکی زهید ولاخ و کهل و په لی ثاماده کرد بوو بڼ (سوعدا) ی خیزانی که
 دهیویست سر دانی خزمانی (به نی معن) ی بکات.
 هاته دهره وه بڼ مالئاوایی کردن له خیزانه که ی که منداله بچوکه که یانی به باوه شه وه بوو
 که ناوی (زهید) بوو، هر که بیري ده کرده وه له وهی خودا حافیزی له و کاروانه بکات بگه ریته وه
 بڼ ماله وه که خیزانه که یی له گه لیاندا ده پوشت، سوز و نهوینتیکی په نهان و سرسوپهینه ر
 پالی پیوه دهنه که بهرده وام بیت له رشتن له گه ل خیزان و منداله که یدا..
 به لام له شویته که ی دور که وتبووه و، کاروانه کهش دهستی به رشتنی خوی کرد بوو،
 کاتی نه وه بوو که حاریسه مالئاوایی له خیزان و منداله بچوکه که ی بکات و، بگه ریته وه..
 به مجوره به چاوی پر له نه سرینه وه مالئاوایی لی کردن و.. ماوه یه کی نذر له جیگای خویدا
 راوهستا تا له بهر چاوی دیار نه مان و، وای هه ست ده کرد که دلی له شویتی خویدا نه ماوه..
 دهک نه وه ی له گه ل کاروانچیاندا نهویش رشت بیت...!!!
 * * *

(سوعدا) ش هیڼدهی خوا ویستی له سهر بیت له نیو خزم و که سه کانیدا مایه وه..
 روژنکیان گه پره کی (به نی مه عن) له ناګاو دوچارۍ هیژنی هژنکی نه یاری بوویه وه و دای
 به سه ریاندا و (به نی مه عن) تووشی شکست و دژپان بوون، پاشان نه وهی گپرا گپرا و، له نیو
 دیله کانیشدا نه منداله تازه پیڼګه یشته وه ش بردرا که ناوی (زهیدی کوپې حاریسه) بوو.
 دایکیشی به تنه او دهستی به تال گه پایه وه بۆ لای میړده کی.
 (حاریسه) هر که نه وهی بیست وه ک بروسکه لئی بدات که وت و، گزچانه کی ه لگرت و
 که وته گه پان، به مالان و بیابان دا و، پرسپاری کوپه نازیزه کی له کاروانچی و هژده کان ده کرد
 و، سوکناپه تی دهروونی خوی به م هژراویه ده دایه وه که له ناسور و ژانی خویدا بوی هاتبوو
 دهیوت و، به رنګاری حوشره کی ده بوویه وه:

بکیت علی زید ولم ادر ما فعل	أحي فیرجی؟ أم أتى دونه الاجل
قوالله ما أدري، وإنی لسائل	أغالك بعدي السهل؟ أم غالك الجبل
تذكرني الشمس عند طلوعها	وتعرض نكره إذا غربها أفل
وإن هبت الأرواح هيحن نكره	فيا طول ما حزني عليه، ويا وجل

واته: بۆ زید گریام و نازانم چی به سهرات، زیندوه و دهیدوزمه وه؟ یان ناګامی هاتوه.
 سویند به خوا نازانم و، هر له سوراغیدام، نایا دواى من دهشت، یا شاخ قوتی دا خور له کاتی
 هه لپاتنیدا ده پینتیه وه یادم و، له ناوابوونیشدا یاده کانی پشت هه لده کهن و ون ده بن که
 گیانه کان هه لده کهن یادی ده وروژیت، نیی له غه مگینی ژور و، ناخووشی و تالیم بوی.

* * *

کزیلایه تی له و سرده مه دیرینه دا هه ولی ددها وه که رهویشکی کز مه لایه تی پتویست خوی
 به سه پینتیت..
 به هه مان شیوه بوو، له (نه سینا)، ته نانت له پیښکه وتووترین چاخی نازادی و به رهو
 پېښچوونیدا..
 له (رؤما) ش هر و ابوو..

هه موو جیهانی کون به و جژه بوو.. (دورګه ی عه رب) یش به هه مان شیوه..
 کاتیک نه و هژدهی دای به سهر (به نی مه عن) دا و سهرکه وتنی به ده ست هیئا و،
 به دیله کانه وه گه پایه وه، به رهو بازپای (عوکاظ) روشت که له و سرده مه دا هه بوو، دیله کانیان
 فروشت..
 (زهیدی) بچوکیش که وته ده ست (حه کیمی کوپې حوزام)، دواى نه وهی که کپې و کردیه
 دیاری بۆ خه دیجه ی پوړی - خووشکی باوکی -.

(خه دیجه)ش په زای خوی لی بیت، له و کاته دا خیزانی (موحه ممدی کوپی عبدالله) بوو، که تا نه و کاته ش نیگای بۆ نه هاتبووه خورای، به لām له گهل نه وه شدا هه موو ئاکاریکی مه زنی تیدا به دی ده کرا که میژای نه ورژده بیت که سبهینی ببیته په کیک له پیغمبران..

(خه دیجه)ش رولی خوی به جیپینا و (زهید)ی خزمه تکاری به خشیه میړده کی، کردیه دیاری بۆ پیغمبرای خوا، شویش به خوشحالیوه وهری گرت دهست به جی نازادی کرد و، نیدی هه موو سۆز و چاودیریکی له دهوونه مهن و دلگه ورده که یوه به رامبرای هه بوو..

له په کیک له ورزه کانی حه جدا، په کیک له هاو نیشتمانانی گه په کی مالی (حاریسه) گه یشت به (زهید) له مه که و باسی په رقیسی و خه می دایک و باوکیان بۆی کرد، شویش سلو و سۆز و خوشه ویستی و په رقیسی خوی بۆ دایک و باوکی پنیاندا ناردوه و، به حاجیه کانی موزه کی وت:

{به باوکم بلین که من لیږه له گهل به ریژترین باو کدām}...

هر که باوکی (زهید) شوینی کوپه کی بۆ ده رکوت له گهل برا کهیدا به ره و لای کهوته

پئی..

له مه که ش به رده وام ده رباره ی (موحه ممدی ده سته پاك) پرسپاریان ده کرد.. کاتئ گه یشتنه خزمه تی پنیان وت:

{نه ی کوپی عبدالمطلب...}

نه ی کوپی سر گه ورده ی موزه که ت، نیوه خه لکی مه که کن، دیل به ره لا ده کن و، نان ده رخوا ردی دیل ده دن.. بۆ کوپه که مان ها توینه ته خزمه ت، ده توش چا که مان له گهلدا بکه و نازادی بکه بۆمان}..

پیغمبر ﷺ دهیزانی که (زهید) چنده په یوه ست بووه پیوه ی و، له هه مان کاتیشدا مافی باوکی تیدا ره چا و ده کرد..

تا له ویدا به (حاریسه)ی وت:

{زهید بانگ بکن و، سریشکی بکن، گه ر نیوه ی هه لیژارد نه وه به یی به رانبر بۆ خوتان بیبه نه وه.. خو گه ر منیشی هه لیژارد نه و سۆیند به خوا به رانبر هه لئا بزیږم به سر که سیکدا که منی هه لیژارد بیت}!!!

(حاریسه) که هر گیز چا وهری نه م هه موو لیږورده نی نه ده کرد، روخساری گه شاپه وه و،

وتی:

((به پاستی چاکت له گهل به ش کردین و، زیاد له نیوه ت پی به خشین)).

پاشان پیغمبر ﷺ ناردی به شوین (زهید) داو، کاتئ ها ت لئی پرسى:

{نه وانه ده ناسیت}؟؟..

زهید وتی: به لی، نه وه باو که و.. نه وه ش مام..

پیغمبر ﷺ نه وی به (حاریسه) و تېو بوی دووباره کړه وه... ثالثه دا (زهید) وتی:
{که س به سر تودا هه لئابژیم. تق باوک و، ماممی}!!..

هه رډو چاوی پیغمبره وی خوا پر له نه سرینی سوپاسگوزاری و سوز بوون، پاشان دهستی
(زهید) ی گرت و، بردی بقی سیبهری که به، که قوپه پیشیه کان له ویدا کړ بوو یوونه وه پیغمبره
بانگی کړد:

{شاهیندی بدن که (زهید) کوپی منه... میراتگرم و میراتم ده گرت}!!..

دلی (حاریسه) وهخت بوو له خوشیا بفریت... کوپه که ی هه نه وه نیه نازاد بیت و به س،
به لکو کوپی پیاوړکه که قوپه پیش به (پاستگزی ده ستپاک) ناوی ده بن و له نه وی (به نی
هاشم) ه و، جیگای پیز و خوشه ویستی هه موو مه که یه..

باوک و مامی که پانه وه بقی لای هوزه که یان و، بی خه م بوون له به جی هیشتنی کوپه که یان
له هیمانیه تی و خوشگوزه رانیدا به که وره یی له مه که، پاش نه وی که باوکی نهیده زانی
پیشتر بیابان قوتی داوه، یان شاخ...!!

* * *

پیغمبر (زهید) ی کړد به کوپی خوی... نیدی له وه به دوا له نیو هه موو مه که دا به (زهیدی
کوپي موحه ممد) ناسرا..

له روزنکی پرشنگذاری سه رسو هینه ردا، نیگا موحه ممدی دواند:

﴿أَفَرَأَى بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ، اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ، الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ، عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾ العلق/۱-۵.

پاشان دواندن، وشه کانی نه می به دوا دا هات:

﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ، قُمْ فَأَنْذِرْ، وَرَبُّكَ الْكَبِيرُ﴾ المدثر/۱-۳.

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ المائدة/۶۷.

هه که پیغمبره وی خداش ﷺ په یامه که ی گرت نه ستو، (زهید) دووه مین که س بوو
موسلمان بیت. به لکو ده لاین په که مین که سیش بوو که موسلمان بوو...!!

* * *

پیغمبره وی خدا ﷺ به خوشه ویستی کی زور مهن خوشی ده ویست و، نه ویش هیژا و
شایسته ی نه و خوشه ویستی بوو. چونکه نه مه کداریه کی بی وینه بوو، خاوه نی گیانیکی مهن
و ویزدان و، زمان و که سیتی کی بیتگه رډ بوو..

هه موو نه وانه و زیاد له وهش بوو یوونه رازینه ری خه سلته که کانی (زهیدی کوپی حاریسه) یان
(زهیدی خوشه ویست) هه روه که هاوه لانی پیغمبر ﷺ ناوای لی نابوو..

خاتوو (عائیشه) ره زای خواى لى بیت ده لیت:

{هرگیز پښه مېرى خوا ﷺ (زهیدى کړې حاریسه) نه نارووه له گه ل هیچ سوپایه کدا نه یکر دبیته سرکرده یان، خو گهر له پاش پښه مېر بیا په ده یکرده جی نشینی خوی} ..

پله و پایه ی زهید لای پښه مېرى خوا ﷺ گه یشتووه نه و ناسته ..

جا ده بیت نه و (زهید) ه کی بیت ..؟؟

نه و - مهروه و تمان - مندالیک بوو فریندان و، پاشان فرقشرا، دواتر پښه مېر نازادی کرد و بهر لای کرد ..

نه و پیاویکی کورته بالای، نه سمه ری، لوت فش بوو، له گه ل نه وهدا نه و مرقطیک بوو که دلکی کړ و گیانکی نازادی هه بوو ..

پاشانیش له نیسلام و، له دلی پښه مېرى خدا ﷺ بلندترین شوین و جیگای بډ هه بوو، جا نه نیسلام و نه پښه مېر ده که ی دهریه ستی پله و پایه ی ره چه له ک و، شتوازی رووکه شی نه بوو ..

له هه گبه ی نه م ناینه مه زنده دا، ((بیلال)) د دهره وشیتنه وه، (سوه یب) د دهره وشیتنه وه، (عهمار) و (خه باب) و (نوسامه) و (زهید) د دهره وشیتنه وه ..

هه موویان وه ک چاکه کار و، سرکرده د دهره وشیتنه وه ..

به راستیش نیسلام به هاکانی ژیا نی راست کرده وه، کانتیک قورنای پېرؤز فرموی: ﴿إِنْ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾ به ریزترینان لای خدا پاریزکارترینان هجرات ۱۲/

د هروازه و نامیره کان والا بوو له بهر دم بهر هه چاک و، توانا بیگه رده، ده ستپاکه، به خشنده کاند ..

پښه مېرى خداش ﷺ (زهینه ب) ی کچی پوری لى ماره کرد، به لام وادیاره که (زهینه ب) له شه رماندا به م هاوسه رگریه رازی بووه که ناکړی بپاری پښه مېرى خدا ﷺ بداته دواوه، یان به ویستی خوی هه لیبریزیت ..

هر بډیه ژیا نی هاوسه ریتیان بهر و تیکچوون ده پویش و، شیرازه ی پیکه وه مانه وه یان ده پچرا، نه مچا (زهید) له (زهینه ب) جیا بوویه وه ..

پښه مېریش ﷺ بهر پرسیاریتی نه و هاوسه رگریه ی له نه ستوی خوی گرت که نه و بهر پرس بوو له پیکه اتنی و، به جیا بوونه وده شی کژتایی پی هات، جا پښه مېر که پوره که ی هتیا ی لای خوی و ماره ی کرد و بوو به خیزانی و، دواتر هاوسه ریکی نویی بډ (زهید) خواست که (نوم که لسومی کچی عوقبه) بوو ..

جا ناژاوه گتپان ده ستیان دایه قسه و قسه لوک له نیو مه دینه دا و ده یانوت: چوڼ (موحه ممد) ژنی ته لا قدر اوی (زهید) ی کړې ده خوازیت؟؟

قورئان وه لامي دانوه و جيايي خسته نيوان شهوي وا داده نين كه كوپيان له گه ل كوپي خويان.. هروه ها جياوازي نيوان كوپ و به كوپي خوكردني خسته پوو، بپياري هه لوه شانده وي داب و نه ريتي به كوپي خوكردني داو، رايگه ياند:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولُ اللَّهِ وَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ﴾ محمد بابي هيج پياويك له پياواني نيوه نيه، به لام پيغمه مبري خوايه و دواييني پيغمه مبرانه. (الاحزاب/ ۴۰).
به م جوړه (زهيد) ناوي يه كه مي كه (زهيدى كوپي حاريسه) بوو بۇ گه پايوه.
نيستاش..

نو سوپايه ي موسلمانان به دي ده كه ن كه به ره و جهنگي (جه معوح) ده پوات..
(زهيدى كوپي حاريسه) سر كرده ي تي.
نو هيزانه ي شي كه به ره و جهنگه كانى (طه ر ف) و، (ثا ل ع ي ص) و، (ح ي س م ي)، و ه ي ديكه ده كشيټ..
(زهيدى كوپي حاريسه) سر كرده ي هه موويانه..

نو هه روه ك له خاتوو (عائيشه) مان گوي ل بوو پيشتر له باره ي وه وتي: (هه رگيز پيغمه مبر ﷺ (زهيدى كوپي حاريسه) نه ناردوه له گه ل سوپايه كدا نه ي كړد بيټه سر كرده ي نو سوپايه))..
هه تا غه زاي (مؤته) به رپا بوو..

رؤمه كان به نيم پراتقريه ته په ك كه وتوه كه يانه وه، مه ترسيان له نيسلام بۇ پهيدا بوو بوو، نه ك هه ر شه به لكو وه كه مه ترسيه ك سه يريان ده كرد كه هه ر شه به له سه ر بووني شه وان، به تاييه ت له ولا تي شامدا كه له ژور چنگي شه واندا بوو و، ثم ثاينه نو ي ته له و ولا ته دا راي ده مالين جينگاي خوي ده كرده وه و له فراوان بوون و گه شه دا بوو..
به م جوړه شه وان شاميان كړد بوويه خالي پاراستنيان له دوورگه ي عه ره بييدا و، ولا تي نيسلامدا..
پيغمه مبري خوا ﷺ له مه به ستي نو ده ست پيشخه ريانه تيگه يشت كه رؤمه كان بۇ چاو تر سيني نيسلام ده ستيان دابوويه، هه ر بۇيه بپياري دا كه ثم ده ست پيشخه ر بيت و، سوور بووني نيسلاميان له سه ر به ره نكار بوونه وه تي بگه يه نيټ..
به مجوړه..
له مانگي (جه مادي يه كه مي) سالي (هه شتي كړجي) دا سوپاي نيسلام به ره و خاكي (به لقاء) له شام كه وت پي، تا گه يشته نيو جه رگي سوپا كانى هه ره قل كه له رؤمه كان و شه و ه و ه به به كړي گه راوانه ي ني شته جي تي سه ر سنوور پي كه تابوو..
سوپاي رؤمه كان لايدايه جينگايه ك كه پتي ده و ترا (مه شارف)..
سوپاي نيسلامي ش لايدايه نزيك شارچكه يه ك كه به (مؤته) ناو ده برا و، جهنگه كه ش به ناوي شه وه نو نرا..

پیغمبري خوا ﷺ گرنگی و بایه‌خ و مترسی نه و جه‌نگی به‌چاکی ده‌زانی بویه سی خواهرستی شه‌و، سوارچاکی رژی بډ دیاریکرد.

سیان له‌وانه‌ی که گیانی خویان به‌خوای گه‌وره فروشتبوو و، هیچ ناوات و خورنگه‌یکشیان نه‌بوو جگه له شه‌هید بوونیکي مهن که به‌هویه ره‌زانه‌ندی خویان ده‌ست بگوت و، به‌دیتنی روخساری پیروزی شادبڼ.

نه‌و سی که‌سه‌ش به‌پتی ریزیه‌ندی سرکردایه‌تی کردنی سوپاکه‌دا بریتی بوو له:

* زه‌یدی کوړی حاریسه.

* جه‌غفری کوړی نه‌بو طالب.

* عبداللهی کوړی ره‌واحه.

خوای گه‌وره لییان رازی بیت و رازیان بکات و، له تیکړای هاوه‌لانیس رازی بیت. به‌م جوره بینیمان پیغمبري خوا ﷺ کاتی راوه‌ستا و سوپای نیسلامی به‌پتی ده‌کرد، نه‌م فرمانانه‌ی خواره‌وه‌ی راگه‌یاند:

{زه‌یدی کوړی حاریسه سرکرده‌تانه..}

گر زه‌ید شه‌هید کړا، نه‌وا جه‌غفری کوړی نه‌بو طالب له جیتی بیت،..

گر جه‌غفریش شه‌هید بوو، نه‌وا عبداللهی کوړی ره‌واحه له شوینی بیت {..}

له کاتیکدا که (جه‌غفری کوړی نه‌بو طالب) له هم‌وو که‌س زیاتر نریک بوو له دلی پیغمبري خوا ﷺ که ناموزایه‌تی..

سره‌پای جه‌سوړی و، نازایه‌تی و، ناویانگ و ره‌چه‌له‌کی، پیغمبري خوا ﷺ خسته‌ی دواي (زه‌ید) وه و، (زه‌ید)ی کرده سرکرده‌ی یه‌که‌می سوپا..

ناوه‌ها، پیغمبر ﷺ هم‌میشه نه‌و راستیبه‌ی ده‌خسته روو که نیسلام نابینکی نویه و هاتوه تا هم‌وو په‌یوه‌ندیه مرییه به‌سرچوه خرابه‌کان، که له‌سر بنه‌مای جیاکاری پوچ و نا‌په‌وا بونیات نراوه بسپرت‌هوه، له جیگای نه‌واندا په‌یوه‌ندی نویی، مه‌ردانه و چاک، دابمه‌زینیت که کوله‌که‌کی مرفیته‌ی مرفیته‌ی بیت!!

وه‌ک نه‌وه‌ی پیغمبري خوا ﷺ نادیاریتی و په‌نهانی جه‌نگی داهاتوو بخوینت‌هوه و، وایوو کاتیک که سرکرده‌کانی سوپاکه‌ی به‌م شیوه‌یه ریزیه‌ند کرد: زه‌ید، نه‌مجا جه‌غفر، دواي نه‌و عبداللهی کوړی ره‌واحه..

نه‌وانیش هرسنکیان به‌همان ریز به‌ند شه‌هید بوون و گه‌پانه‌وه بډ لای په‌روه‌ر‌دگاریان!!

هر که موسلمانان سوپای رومیان به‌دی کرد دووسه‌ده‌زار جه‌نگاوه‌ری ساز و پر تفاهه، ژماره‌که سرسامی کردن که هرگیز وایان مه‌زنده نه‌کردیوو. به‌لام که‌ی جه‌نگه‌کانی نیمان جه‌نگی ژماره نوری بووه...؟؟

له ویدا بې باک چوونه پښه وه .. (زهید) ی سرکرده یان له پښه وه و بهیځی
پښه مېری خوا ﷺ به دهسته وه و، چووه ناو رم و تیر و شمشیر هکائی دوزمنه وه،
نه ونده ی بڼ به دهسته تانی نه و پښه یی که بازرگانیه کی له گل خدا هه ییو، که خوی
گوره گیان و سامانی له پرواداران کپوه به وه ی به هشتیان بڼ هه یه ده گپا، هینده به دوی
سهرکه وتندا ویل نه بو.

(زهید) نه لکه کی (به لقاء) ی له دهوری خوی ده بیی، نه سوپای روم به لکو له خه یالی
به هشتا بو و، هر شه سه وزه کانی وه ک نالا له پیش چاویدا ده شه کاپه وه و، هه والی نه وه ی
پیده دا که نه مړ رڼی زه ما ونده ی نه وه ..

هر یو یه لئی ده دان و، ده جنگا و سهری شه پکرانی ده په راند، به لکو ده روزه کانی والا
ده کرد و، نه و به ریه ست و ریگریبانی لاده دا که که وتیوه نیوان نه و ده روزه گوره و
فراوانه گوره، که به ره و خانگی ناشتی و، به هشته کانی جاویدانی و، هاوشینی لای خودا،
پیدا تیده په ریت ..

(زهید) به ناکامی خوی گه یشت ..

گیانی له ریگادا بو به ره به هشت و به خوشییه وه خنده له سهر لئو بو و، که جهستی
خاوه نه کی به دی ده کرد، به ناویشمی نه رم نه پیچراوه ته وه، به لکو خه لسانی خوینیکی
بیگه رده که له پیناوی خوا دا رڼا ..

پاشان زه رده خه نه بې خه مه شاده کی زیاتر ده بیت، که ده بیت دووه مینی سرکرده که
جه عفره وه ک تیر به ره و نالا که دیت تا وه ریگریت و، هه لیگریت به ره له وه ی که له خولدا ون
بیت ..

جہ عفری کوری نہ بوطالب

نہ تیرہ و سنی لہو و چین

سهرنجی لاوړتی به رزی بدهن..

ته ماشایه کی جوانی هه بیبه تی بگن..

سهیری له سهر خوی و نارامگری و.. به سوزی و.. خیرومه ندی و خاکه پایی و
ته قواداریه که ی بگن..

هروانه نازایه تیه که ی که ناشنای ترس و بیم نیه و.. سهرنجی به خشنده بیبه که ی بدهن که
ترسی له هژاری نیه..

دیفه تی پاکي و بی خه وشیه که ی بدهن..

له پاستگری و ده ستپاکیه کانی رابمیتن.

سهرنجی هه موو شه نگیه که له جوانیه کانی چاکیتی و، باشی و، مه زنی بدهن و، سهرسام
مه بن دواتر، چونکه نیمه له به رامبر که سیکدان که له هه موو که س زیاتر شپوه و ناکاری له
پیغهمبر ده چیت..

نیوه له به رامبر که سیکدان که پیغهمبر به (باوکی نه داران) ی ناو بردووه..

نیوه له به رانبر که سیکدان که پیغهمبر ﷺ نازناوی (خاوهن دووال) ی لئناوه..

نیوه روویه پرووی (بالداری به هه شت) ی ده نگخوش.. (جه عفری کوپی نه بوطالب) ن!!
که وره یه که له که وره کانی یه که مین جار بهوایان هینا و مه زترین رولیان هه بوو له داپشتنی
ویردانی زیاندا..!!

هاته خزمهت پیغهمبری خوا ﷺ و موسلمان بوو، و جیگای بلندی خوی له نیو نه وانه دا
گرت که زور زوو بهوایان هینا..

(نه سمائی کچی عومه یس) ی خیزانیشی هه مان روژ له که لیدا موسلمان بوو..

نه مانیش مه رانه و بویرانه پشکی خویان له نه شکه نجه و، دهر به دهری چه شت..

کاتیکیش پیغهمبر کچکرینی به ره و حه به شعی بؤ هاوه لانی هه لېژارد، جه عفر و
خیزانه که پشی کچریان کرد و چه ند: سالتیک له وی مانوه و، خوی که وره سی مندالی
پیبه خشین: موحه مه د، عبدالله و، عهوف..

له حه به شه (جه عفری کوپی نه بوطالب) و ته بیژی زمانپاراوی سهرکه وتووی نیسلام و
پیغهمبر که ی بوو..

نه مه شه هوی نه و زیره کی دل و، عهقل پوونی و، زرنکی دهر وون و، زمان پارویه یه وه که
خوا پتی به خشیبوو..

گەر رۆژی (موتنه) که پاشتر تا شهید بوون تێیدا ده‌جەنگیت..
 جوانترین و سەرفرازترین و جاویدانترین رۆژی تەمەنی بوویت..
 ئەوا رۆژی (گفتوگر) کردنی لەگەڵ نەجاشیدا لەحەبەشە، لە جوانی و، بایەخ و، سەرفرازیدا
 هیچ لەو کەمتر نیە..

بەراستیش رۆژیکی زۆر گەوره و، دیمەنێکی تەواو سەرسوڕهێنەر بوو..
 چونکە قوڵەیش پاش کۆچی موسڵمانەکان بۆ حەبەشە لە هەڵدانی خۆی نەکەوتبوو و،
 هیچ لە رقی و کینه‌ی کەمی نەکردبوو، بەلکو دەترسا لەوەی که لەوێ بەهێز بێن و، ژمارەیان
 زیاد بکات و، خۆ گەر دەرڤەتی زۆریبوون و بەهێزیوینیشیان بۆ نەپەخسیت، ئەوا لوت بەرزیان
 ئەوەی بەسەر شوێی دەزانی که ئەوانە لەژێر باری ئەشکەنجە و، نازاری ئەمان دەرچێن و..
 لەوێ لە شوێنی کۆچ بۆ کردوویاندا بە هیواپەکی گەوره و، دلی پێغه‌مبەر بۆی بەهێزیت و،
 سنگی ئیسلامی پێ فراوان بیت..

ئالێزەوه سەرکرده‌کانیان بپاریان دا که دوو نێردراو بەدیاری پێ بەهاوه ره‌وانه‌ی لای
 نەجاشی بکەن و، تکای خۆیانیان پێ بگەیه‌نن بەلکو ئەو کەسانە ی ئەناواریه‌ی و پەناهێنده‌ی
 هاتووونەتە لایان لەو ولاتە دەریان بکەن..

ئەو دوو نێردراوه‌ش: عبداللهی کۆپی ئەبی ره‌بیعه و، عەمری کۆپی عاصی بوو، کەتا ئەو
 ساته موسڵمان نەبوو بوون..

نەجاشی که ئەو سەرده‌مه‌ له‌سەر تەختی پادشایی حەبەشە بوو، خاوه‌نی به‌روایه‌کی رۆشن
 بوو..

لەناخی دڵ‌وه‌ ئاینی مەسیحی بە پاک و بێگەردی و هۆشمەندانە وەرگرتبوو، دوور لە‌لادان
 و، بە‌ده‌ر لە‌ده‌مارگیری و داخران..

باسکردنی زۆر لە پیش خۆی بوو.. سەربرده‌ی دادگەریشی ئەوه‌نده بە‌ناویانگ بوو
 هەرکەسێ رێی بکەوتایه‌تە ئەوێ له‌ هەموو جێگایه‌ک کەپێی بگەیشتا به‌بەسی ئەو دادگەریه‌ی
 ده‌کرد، لە‌بەر ئەوه‌ش بوو پێغه‌مبەر ﷺ ولاته‌کە ی ئەوی هەڵبژارد و کردیه‌ خانە ی کۆچ کردنی
 هاوه‌لانی..

هەر لە‌بەر هەمان هۆش بوو قوڵەیش دەترسا لە‌وه‌ی که ئەوه‌ی ده‌یان‌ه‌وێت بۆی نه‌یه‌ته‌دی،
 هەر بۆیه‌ هەردوو نێردراوه‌کە ی خۆیان بە‌دیاری گەوره و پێ بە‌هاوه‌ ناردە لای قەشه‌ و، گەوره
 پیاوانی که‌نیسه‌ لە‌وێ، سەرکرده‌کانی قوڵەیش هەردوو نێردراوه‌کە ی خۆیان راسپارد که
 تاداریه‌کان نه‌ده‌ن به‌ به‌تريکه‌کان نه‌چنه‌ دیداری نەجاشی، هەتا دید و بۆچوونه‌کانی خۆیانیان
 پێ بگەیه‌نن و، بینه‌ تەکا‌کار و کۆمه‌ککاریان لای نەجاشی..

هر دویو نږدراوه که گېشته حه به شه و کول و باریان لږ خست و، چاویان به هه موو گوره پیاوانی رځانیاں که وت و، نو د یاریانه ی هیټابوویان پیټیان به خشین.. پاشان دیارییه کانی نه جاشیان نارد.

به رده وام دهرونی (قه شه و به تریکه کان) یان له دوی موسلمانان کان پر ده کرد له رق و، ده یان کرده پالېشت تا نه جاشی والی بکن که له ولاته کیان وه دهریان نی. رځی دیداری نه جاشی دیاریکرا، که له به رده میدا روویه رووی رکابه ره قوره یشیه کانیاں ده بڼه وه که هر دم به فرت و فیّل و نازاریانه وه به شوپنیانه وه.

به ویقاریکی رځ و، بی فیزییه کی پایه بلند وه، نه جاشی له سهر کورسیه به رزه که ی دانېشت و، نسقف و پیاوانی کاریه ده سستی له دهوړی بوون و، به رامه ریشی موسلمانانی مواجیر به شپوه یه کی رځ و پټک دانېشتن، سه بووړی خودا دایگرتبوون و، له سیټه ری به زه یشیدا بوون، هر دویو نږدراوی قوره یشیش راوه ستان و هه مان نو تومه تیان دوویاره کرده وه که پټش ماوه یه که لم دیداره به رفراوانه گوره یه له چاو پټکه وتنیکي تاییه تدا به نه جاشیان راگه یاند بو!

((نهی پادشا.. چهند گه نجیکی گڼ و گڼل په نایان هیټاوه بق ولاته که ت، که له ناینی هڅه که یان دایراون و نه ماتوونه ته نیو ناینه که ی تڅشه وه، به لکو ناینیکیان داهیتاوه، که نه نیمه ناشناینی و نه تق، هر بوی گوره پیاوانی هڅه که یان، له باوک و مامه و تیره کانیاں نیمه یان نارده وه بق لاتان تا بیانگرتپته وه بق لایان))..

نه جاشی ناوې دایه وه له موسلمانان کان و، لئی پرسین: ((نو ناینه تان کامه یه که له ناینی هڅه که تان دایپرپیوون و، بی باکیشی کردوون له ناینی نیمه))...؟

جه غفر هه ستایه سهر پی.. تا نو هر که ی موسلمانانی کچکر دویو به راویژ ه لایان بژارد بوو بوی بهر له هاتنیان بق نم دانېشتنه نه انجام بدات.. به لی.. جه غفر بهو په پی سۆز و ریزه وه هه ستایه وه و، سهرنجیکی خۆشه ویستانه ی نو پادشایه ی دا که په ناداریکی چاک بوو بویان و، وتی: {نهی پادشا..

نیمه که سانیک بووین له سهرده می نه فامیدا.. بتمان ده په رست و، گزشتی مرداره وه بوومان ده خوارد و، خراپه مان ده کرد و، په یوه ندی خزمايه تیمان پچراند بوو، له هاوسیه تیدا خراب بووین و، به میژ له نیوماندا بی ده سلائی ده خوارد.. تا خوی گوره له خومان پیغه مبریکي بق ناردين، که ره چله ک و، راستگویی و، ده سټپاکي و، پاک و بیگه ردی ناشناین، نه ویش بهرو لای خودا بانگی کردین تا تنها نو به خوا بزاین و بیپه رستین و، واز له و بت و بهردانه بهینین که نیمه و باو و باپیرانمان ده مانپه رست..

فرمانمان پې دهکات له قسه کردندا راستگو بین و، سپارده به جې بگه یه نین و، په یوه ندی خزمایه تی به جې بهتین و، هاوسپیه کی چاک بین و، واز له شتی قه ده غه کراو و خوینتریژی بهتین..

رېگری نه نجامدانی خراپه کاری و، قسه ی درق و، خواردنی مالی هه تیوو، قسه هه لېه ستن بډ نافرمانی داوین پاکمان لیده کات.. نیمه ش به راستمان زانی و بپوامان پې هینا و، شوینی که وتین له وهی که لای په روه ریدگاریه وه بډی هاتبوو، جا خودای تاک و ته نهمان په رست و هیچ شتی کمان نه کرده هاویه ش و، نه وهی لای قه ده غه کردبووین نیمه ش وازمان لای هینا و، نه وهی حه لالی کرد نیمه ش حه لالمان کرد، جا هوزده که مان دایان به سه رماندا و، نه شکه نه جیان داین و له سه ر ناینه که مان بگره و برده یان بډ دروست کردین، تا بمانگپنه وه بډ په رستنی بت و، نه و خراپه کاریانه ی که پیشتر له سه ری بووین..

کاتی دلړه قانه روویه روومان بوونه وه و، سته میان لیکردین و، جیگه یان پې لیکردین و، نیمه یان له ناینه که مان دابری، له ولاتی خومان ده رچووین و په نامان بډ لای تق هینا، به و نومیده ی له لای تق سته ممان لای نه کریت}..

جه عفر نه م وشانه ی وه ک گزنگی به یان درکاند و، ده روونی نه جاشی پر کرد له هه ست و شادی و..

ثاوپې له جه عفر دایه وه و لای پرسی:

((نایا له وهی بډ پیغه مېره که تان هاتو ته خواره وه هیچت پییه))..؟؟

جه عفر وتی: به لای..

نه جاشی پېی وت: ده ی بیخوینره وه بډم..

نه مجا جه عفر ده سستی کرد به خویندنه وهی چنه د نایه تیک له سوورده تی (مهریه م)، خویندنه وهیه کی سه رنج راکیشی جوانی کاریگر و.. نه جاشی گریا و هه موو قه شه کانی ده وریشی له گه لیدا ده ستیان کرد به گریان..

کاتیک فرمیسکه به کوله کانی سپییه وه، ثاوپې له هه ردو نیردراوی قوپه یش دایه وه و، وتی:

{نه مه و، نه وهی که عیسا هینا بووی، له یه ک سه رچه شمه وه ده رچوون.. بډونه وه سویند به خوا نایانده مه وه ده ستان}..!!!

خه لکه که بلاوه یان لای کرد و، خوی گه وره به نده کانی سه رخست، له کاتیکدا که هه ردو نیردراوه کی قوپه یش تووشی دډوانیکې خراپ بوون..

به لای (عمری کوپې عاص) که سیکي فیلباز و دډزان بوو، دډوان شکستی پې نه ده دا و، سه ری بډ بی نومیده کی که چ نه ده کرد..

به مجوره که له گڼ هاورپکه یدا ده که پایوه بڼ شوینی حه وانه وه یان، له بیرکړدنه وه و نه خشه داناندا بوو، به هاورپکه ی وت:

((سویند به خوا سبه یینی ده چمه وه لای نه جاشی و، شتیکی پیده لیم ثم خوشیه یان نه هیلنیت))..

هاورپکه ی پتی وت: ((وامه که، نه وانه خزمانن، نه که رچی جیاوازیشیان هه بیت له گلمان و سه ریچیچیمان بکه ن))..

عمر وتی: ((سویند به خوا پتی ده لیم که نه وانه ده لاین عیسای کوری مریه م بنده یه که، وه ک هه موو بنده کان))..

که واته نه مش داویکی نوییه که نیردراوه که ی قوره یش بڼ موسلمانان کانی ناو ته وه تا بیانخانه هه لویستیکی دیژواره وه و، بکه ونه نڼو هه ردو به ردی ده ستهارپتیکه وه، گه ر وتیان: عیسای کوری مریه م بنده یه که له بنده کلنی خوا، نه وارق و قینی پادشا و قه شه کانیان له بهر امهر هه لده ستینن،.. خو گه نه ویشیان ره تکرده وه که عیسا مرقف بیت، نه و له ناینه که یان ده رچوون!!

بڼ به یانی به ره و لای پادشا که و تنه پتی و، عمر پتی وت:

((نه ی پادشا: نه مانه قسه یه کی سه یر له باره ی عیساه ده که ن))..

قه شه کان شله ژان..

ثم ده سته واژه کورته ورته ورتی تی خستن و وروژاندنی..

بڼ جاریکی دی ناردیانه وه به شوین موسلمانان کاندایا له باره ی هه لویستی ناینه که یان سه باره ت به عیسا پرسیاریان لی بکه ن..

موسلمانان هه ستیان به پلانه نوییه کرد و، کویونه وه و راویژی خویان ده کرد..

پاشان پیکهاتن له سه ره نه وه ی که نه و راستیه ی له پیغمبره که یان ﷺ بیستوه هه نه وه بلین و، هینده ی تاله موویه ک لینی لانه دن، نیدی چی ده بیت با ببیت!!

سه ره له نوی دانیشن سازکرا و.. سه ره تا نه جاشی ده ستی کرد به قسه کړدن و له جه عفری

پرسی:

{له باره ی عیساه چی ده لاین}؟؟..

جه عفر بڼ جاریکی که وه چرایه کی پرشنگذار هه ستایه وه و وتی:

{نه وه ی که پیغمبره که مان ﷺ هیناویتی بزمان له باره یه وه نه وه ده لاین: عیسا بنده ی

خوایه و پیغمبریه تی و، خوا به خشی به مریه م و، رچییشی له نه و بوو}..

نه جاشی راستی و دروستی نه وه ی که له باره ی عیساه رایگه یاند دووپا تکرده وه و، وتی عیسا ش هه ره مان شتی له باره ی خوییه وه و تووه..

به لام ریزی قه شه کان ژاژاوه ی تی که وت وه که نه وه ی ناپازی بن..

نه جاشی بېواداری بهرچاو روون بهرده وام بوو له سره قسه کانی بقی موسلمانان کان و، وتی:
{بږون، نثویه له خاکی مندا پاریزاون و، هر که سیک جنیوتان پی بدات یان نازارتان بدات،
نوا باجی شو کاره ی له سره که نه تجامی داوه}..

پاشان ناوړی له دهوړیو بهر که ی دایه وه و، به په نجه یش ناماژه ی بقی هر دوو نیردراوه که ی
قورپه یش ده کرد، وتی:

{دیاریه کانیان پی بدنه وه، هیچ پیویستیم پییان نیه}..

سویند به خوا کاتیک خوای گوره نهم مولکه می بقی گپرامه وه بهرتیلی لی وهرنگرم، جامن
پییم و بهرتیلی تیدا وهریگرم}!!!!

دوو نیردراوه که ی قورپه یش به سر شوپی هاتنه دهره وه و، دست به جی بهرو مه که
پییان گرت بهر وچوونه وه بقی نه وئ}..

موسلمانانیش به سرکایه تی جه عفر هاتنه دهره وه تا دریزه به زیانی نارامی خوایان
بدن له حبه شه، تیدا بمیننه وه هر وه که دهیان ووت: ((له چاکترین مال و.. له گال باشتیرین
دراوسی دا...)) هتا خوای گوره موله تیان دهادت که بگریته وه بقی لای پیغه مېرمنه و براکانیان
و بهر و زیدی خوایان}..

پیغه مېرمنه خوا ﷺ نامه نگی رزگار کردنی (خه ییهر) ده گپرا کاتیک جه عفری کوپی
نه بوطالب و نه موسلمانان ه ی که تا نه و سانه له گالیدا مابوونه له حبه شه، هاتنه وه..
به هاتنه وه شی دلی پیغه مېرمنه پچووه له خویشی و، شادی و، مژده..
دهستی کرده ملی و فرموی:

{نازانم به کامیان دلخوش بم: بهر رزگار کردنی خه ییهر.. یان به گه پانه وه ی جه عفر}..

نه مجا پیغه مېرمنه و هاو لانی بقی نه جامدانی ((عومره ی قهزا)) بهرو مه که که وتنه پی و،
پاش به جیه پنیانی گه پانه وه بقی مه دینه و، دلی جه عفر پچووه له شادی بوو به بیستنی هوالی برا
بېواداره کانی که له گال پیغه مېرمنه ﷺ غزای -بدر و ثوحد... چندی نیمه و غزای
دیکه یان نه نجام داوه و.. چاویشی پچووه له شک بوو بقی نه وانه ی که به پله ی شهید ی گیشتن و
راستیان کرد له گال نه و به لینه ی دابوویان و..

دلی نه میس بقی به هشت لپی دها و پخویشی بوو، له بوسه دا بوو بقی ده سته و تنی
دهرفه تی شهید بوون و، چاوه پروانی سانه سرفرازه که ی ده کرد...!!

غزای (موتنه) هر وه که پیشت باسمان کرد، نالاکانی له ناسودا ده شه کایه وه و بهرو
کوپی تیکوشان ده جولا..

جه عفر هلی ته منی له غزایه دا به دی کرد، یا نه و هتا سرکه و تنیکی گوره بقی ناینی
خودا به دست ده پینیت، یان شهید بوونیکی مه زنی له پیناوی خودا بقی ده بیت..

جا له پیغمبري خوا ﷺ چووې پيشه وه به نومېدهی که له م غزايه دا جيگايه کی بڼ
دياری بکات..

جه عفر به چاکی دهیزانی که نه وه گشت و سیران نیه و.. جهنگيکی بچوک و ئاسايیش
نیه.. به لکو جهنگيکه که ئیسلام پيشتر شه پری وه های به خوره نه ديیوو.. جهنگ له دزی
سوپاکانی ئیمراتوریه تيکی گوره و به ریللو، که خاوهنی چهک و تفاق و ژماره و نه زمون و
مال و سامانيکی وه های که عه رب و موسلمانان هاتای نین، له گه له نه وه شدا پر به دل
به رۆشی بوو، به کيک بوو له و سئ که سئ که پیغمبر بڼ سرگردايه تی سوپاکه ی نیاری
کریوو..

سوپا به پئی کهوت و، جه عفریش له گه لیاندا رۆشت..

له رۆژيکی سامناکدا هه ربوو سوپا به یه که گیشتن..

له کاتيکدا جه عفر مافی خۆی بوو که تووشی سه رسامی بیت کاتيک سوپای رۆمی به دی
کرد که خۆی له دوو سه د هه زار جهنگاور دا ده بينيته وه، به لام به پيچه وانه وه وهک
بهواداريکی به پيژ و ناماده سازي پالوانيکی به توانا هه ستي به شادييه کی بڼ سنوور کرد و،
دهیزانی که نه وه له دزی هاوشان و هاوشيوه ی خۆی ده جهنگيت..!!

ئالاکهش له وه دا بوو له ده ستي راستی (زهیدی کوپي حاريسه) به رييته وه، جه عفر خۆی
که ياندي و به ده ستي راستی ليی وه رگرت و.. به شيويه کی بڼ ويته ده جهنگا..!

جهنگانی پياويک که به دواي سه رکه وتندا ويژ نیه، به لکو شه هيد بوونی مه به سته..

سه ربارزانی رۆم رۆر بوون و ده وره يان دا، سه يری کرد نه سپه که ی ريگای جولانی نیه بۆیه
ليی دابه زی و.. شمشيره که ی ئاراسته ی دوژمنه کانی کرد و.. بينی به کيک له دوژمنان ده يه ويته
له نه سپه که ی نزیک بيته وه تا سواری بيت، به لايه وه نا په هه ت بوو که نه وه نه گريسه بچيته سه ر
نه سپه که ی، هه ر بۆیه شمشيره که ی بڼ دريژکرد و، ملی په پانده..!!

نه مچا وهک زيان به ريويوه ريزی رۆمه کان و، نه م هه ليه سته وروژينه ره ی به دهنگی به رز
دهوته وه:

يا حبذا الجنة واقترابها طيبة وباردا شرابها

والرؤم روم، قد دنا عذابها كافرة بعيدة انسابها

علي اذ لاقيتها خرابها

واته: چهند شيرينه به هه شت و نزیک بوونه وه ليی، که خواردنه وه کانی خۆش و سارده و..
رۆميش هه ر رۆمه سزا و نه شکه نه جي نزیک بۆته وه و، کافر و بڼ بنه چهن.. هه ر بۆیه له سه رمه
ليی بده م که پيی گيشتم.

جهنگاورانی رۆم توانای نه م پياوه يان بڼ ده رکهوت که وهک سوپايه کی بڼ شو مار
ده جهنگيت..

هر بویه شیتانه دوریهان داو سوور بوون له سر کوشتنی .. بهجۆرێک ئابلقهیان دا که ریگای دهریازیوونی نه بیته ..

به شمشیر له دهستی راستیان دا و، بهر له وهی ئالاکی له دهست بکهوێته سر زهوی به دهستی چهپی گرتی .. له دهستهکی دیکهشیان دا، ئەمجا به بالهکانی ئالاکی راگرت ..
ئالێره دا هه موو بهرپرسیاریتی ئه و له وه دا خۆی دهبینیه وه که لێنه گه پێت ئالای پیغمبری خوا ﷺ تا ئه و گیانی تیدا بیته بکهوێته سر زهوی ..

ئهو ساته یشی جهستی پاکێ به لادا هات و کهوت، داری ئالاکه له نێو ههردوو بالی جهستهیدا چهقی بوو و، شهکانه وه کهی بانگی (عبداللهی کوپی پهواحه) دهکرد و، ئه ویش وهک تیریکی هاوێژراو به رهو رووی هات و، به هیژانه گرتیه دهستی و، به رهو سر ئه نجامیکی مهزن پیوهی کهوته ری !!

به م جۆره، جهغه مرندیکی بۆ خۆی هه لێژارد که له مهزترین مردنهکانی مۆف بیته !!
به م شێوه به دیداری پهروهردگاری بالادهستی شابوو یه وه و، به خۆ بهختکاری یه کلاکه ره وه و، پالهوانیتی پیچراوه یه وه ..

خودای زانا و به ئاگا پیغمبری له سر ئه نجامی شه په که و، ئاکامی جهغه ناگادار کرد و، ئه ویش مالتاویایی لیکرد و گریا ..

هه ستایه وه و به رهو لای مالی ئامۆزاکه ی کهوته پی و، مندا لهکانی بانگ کرد و، بۆنی کردن و ماچی کردن و، چاوی پر بوو له ئه سرین ..

پاشان گه پایه وه بۆ کۆرپه که ی و، هاوه لانی دوریهان دا بوو، شاعیری ئیسلام (ههسانی کوپی سابیت) هه ستا بۆ شیوهی جهغه و هاوه لانی وتی:

غدا مضوا بالمؤمنين يقودهم	الى الموت ميمون النقية ازهر
اعز كضوء البدر من ال هاشم	ابي اذا سيم الظلامه مجسر
فطاعن حتى مال غير موسد	لمعترك فيه القنا يتكسر
فصار مع المستشهدين ثوابه	جنان، و ملتف الحقائق اخضر
وكننا نرى من جعفر من محمد	وفاء و امرا حازما حين يامر
فما زال في الاسلام من آل هاشم	دعائم عز لا يزلن ومفخر

له دواي (ههسان) یش (کهعبی کوپی مالیک) هه ستایه وه و هۆنراوه ی (الجزلی) خۆی ئاراسته کرد:

وجدا على النفر الذين تتابعوا	يوما بمؤتة، اسندوا لم ينقلوا
صلى الاله عليهم من فتية	وسقى عظامهم الغمام المسبل
صبروا بمؤتة لاله نفوسهم	حذر الردى، ومخافة أن ينكلوا
اذ يهتدون بجعفر ولو اوه	قدام أولهم، فنعم الأول

حتی تفرجت الصفوف وجعفر
حيث التقى وعث الصفوف مجدل
فتغير القمر المنير لفقده
والشمس قد كسفت، وكادت تأفل
همو هوډار و نه داران بې باوكيان گريان، چونكه به راستی جه غفر باوكی هډاران، بوو..
نه بو هوډه يره ده لیت:

{جه غفری کوپی نه بو طالب باشتړین کهس بوو بې هډاران}..
به لې، به خشنده ترين کهس بوو له ماله کهيدا کاتیک زیندو بوو.. نه و ساته ی ناکامیشی هات
ته نها به وه رازی بوو که له همو شو هیدان به خشنده تر و له همو ویان زیاتر گیان و ژيانی
کوشش پی کړ دیت..

عبداللهی کوپی عومر ده لیت:
{له غه زای موته دا له گه ل جه غفر دا بوو، کاتی سهیرمان کړد، بینیمان زیاد له نه وه د
جی شمشیر و رمی پټوه دیار بوو}!!..
زیاد له نه وه د جی شمشیر و شویننی رم..!!؟؟!

له گه ل نه وه شدا، ثایا بکوژانی توانیان زیان به رڼج و سهړنه جامی بگه په نن..؟؟
همه رگیز نه یان توانی.. شمشیر و رمه کانیشیان ته نها پردیک بوو شهیدي پای به رز به سه ریدا
په پړپړه بولای په روه ردگاری خاوهن به زه یی و بالاده ستی و، جیگاهه کی بلندی به ده ست
هینا..

نه و له وټیه له به هه شتی نه پړاوه دا، نیشانه ی جهنگه کی له سهړ همو جی شمشیریکي
جهسته ی له ت له تی هه لگرتووه..

که ر ناره زووشتان لی بوو، نه و اگوئ له پیغمبر ﷺ رادین، که ده فرمویت:
{له به هه شتا به دیم کړد.. نوو بالی خویناوی هم بوو.. قاچه کانیشی بزیه کرابوون}!!!!

عبداللہ کی کوری پرہ واحہ

مندی نہ فسرہ کیم، گہر نہ شکوہ دینہ ہر وہ میریں !!

کاتیک پیغمبري خوا ﷺ به دزی بڼې باوه پاتې قوربه يسه وه له گټل شاندې موسلمانانې مه دینه دا له نزيك مه ککه دانیشته و، دوازه سرده سته ی نه نصار تپیدا په یمانی په که میان دا، (عبداللهی کوپې ره واهه) په ک بوو له و سرده ستانه ی نیسلامیان بهره و مه دینه مه لگرت و، نه وانه ی که نه م په یماندانه یان ریگای بڼ کړچکردن سازکرد که نه ویش پښگه یه کی چاک بوو بڼ ټاپنی خودا و نیسلام..

نو ساته یشی پیغمبر ﷺ په یمانی عهقه به ی دووه می له هه فتاوی سې که سی نه نصاری خه لکی مه دینه ودرگرت، (عبداللهی) مه زن په ککې بوو له و سرده سته په یمانده رانه..

پاش کړچکردنی پیغمبر و هاوه لانیشی بڼ مه دینه و جیگر بوونیان له وی (عبداللهی کوپې ره واهه) له هه موو نه نصاریه کان زیاتر کاری ده کرد بڼ سر خستنی ټاپنی خوا و پالپشکردنی بونیاتنای و، له هه موویان زیاتر ناگاداری فرت و فیله کانی (عبداللهی کوپې ثوبه ی) بوو که خه لکی مه دینه له وه دابوون بهر له کړچکردنی نیسلام بڼ نه وی بیکن به پادشا و فرمانپه وای، که تالی نه و درفته ته له ده ست چوه ی له قورگی نه ده هاته دهره وه، هه ریویه زور زانی و فرت و فیلی خوی به کارده هینا بڼ ته له نانه وه بڼ نیسلام.

له هه مان کاتدا (عبداللهی کوپې ره واهه) به زنگی و بهرچا و پوونیه وه چاودیزی نه و فرت و فیله ی ده کرد و، زوری به هوله کانی (عبداللهی کوپې ثوبه ی) به هه در دابو، فرت و فیله کانی له جوله خستبوو..!! (عبداللهی کوپې ره واهه)، خوینده وار بوو له ژینگه په کدا که زور که م خوینده واری تپدا بوو..

جکه له وه شاعیریش بوو، هژنراوه ی سازگار و به میز له لژوه کانی وه دهره په پین..

له و کاته وه یش که موسلمان بوو، توانای شیعی خوی خستبوو خزمه ت نیسلام..

پیغمبریش ﷺ شیعه کانی خورس ده ویست و زوری له ده بیست..

روژنکیان پیغمبر ﷺ له گټل هاوه لانیدا دانیشته و، (عبداللهی کوپې ره واهه) هات،

پیغمبر لیتی پرسې:

{ گهر ویستت شیعه بلتیت چون ده میهنیته وه }؟؟..

عبدالله و له می دایه وه: { سرنجی ده دم و پاشان ده یلیم }..

نه مچا حازر به ده ست ده ستی به هژنینه وه کرد:

يا هاشم الخير ان الله فضلكم	علي البرية فضلا ماله غير
إني تفرست فيك الخير أعرفه	فراسته خالفتهم في الذي نظروا
ولو سألت أو استنصرت بعضهم	في حل أمرك ما ردوا ولا نصروا

فثبت الله ماأتاك من حسن تثبيت موسى و نصرا كالذي نصرُوا.

واته: ئه‌ی هاشمی چاک خودا فه‌زلی ئیوه‌ی به‌سه‌ر چاکه‌کاراندا، به‌شیوه‌یه‌کی نه‌گۆږ من پټشبینی چاکم کردووه له تۆدا و ده‌یناسم، پټشبینیه‌ک جی‌اوازه له تیروانیی دیکه‌ی سه‌یرکاران جا گه‌ر داخوازیت بوو، یان هه‌ندیکیانته سه‌رخست، له چاره‌سازي کاروبارتدا هه‌رگیز ره‌تی ناکه‌نه‌وه و سه‌رت ناخه‌ن خودا ئه‌و چاکه‌ی پټی به‌خشیشوویت بچه‌سپینیت، وه‌کو موسا و سه‌ره‌که‌وتنیکي وه‌ک نه‌وت پی‌ی ببه‌خشیت.

پټفهمبر ﷺ دلخۆش بوو پټی و، فه‌رمووی:

{له‌گه‌ل تۆدا، خودا بیچه‌سپینیت} ..

ئه‌و کاته‌ش که پټفهمبر ﷺ له عومره‌ی قه‌زادا به‌ ده‌وری مالی خودا ده‌سورایه‌وه، (عبداللهی کوبی ره‌واحه) له‌به‌ر ده‌ستیدا بوو و، هه‌لبه‌ستی بۆ ده‌وت:

يارب لولا انت مااهديننا ولا تصدقنا ولا صلينا

فأنزلن سكينه علينا وثبت الاقدام ان لاقينا

ان الذين قد بغو علينا اذا ارادوا فيتنه ابينا

واته:)) په‌روه‌ردگارا گه‌ر تۆ نه‌بای هیدایه‌تمان نه‌ده‌درا و، به‌رومان نه‌ده‌هینا و، نوێژمان نه‌ده‌کرد ده‌سا سه‌بووریت داببارینه به‌سه‌رماندا و، دامه‌زرومان بکه له‌کاتی رووبه‌پووبونه‌وه دا، ئه‌وانه‌ی ده‌ستدریژیان کرده سه‌رمان، گه‌ر مه‌به‌ستیان ناشووب بیته خۆمانیان لی (لا‌ده‌هین))

موسلمانانیش هۆنراوه جوانه‌کانیان ده‌وته‌وه ..

ئهم شاعیره شيعر نۆده، غه‌مبار بوو کاتیک ئایه‌تی:

{وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ: شاعیران، گومراکان له دوویان ده‌چن.} الشعراء/ ۲۲۴-دابهنی ..

به‌لام ده‌روونی سه‌بووری بۆ هاته که ئایه‌تیکي دیکه هاته خوارئ:

{إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا: مه‌گه‌ر

ئه‌وانه‌ی به‌روایان به‌خوا هه‌یه و ئاکارچاکن و نۆد یادئ خویان کردووه و پاش نه‌وه‌ی

چه‌وستنرا نه‌وه، هه‌ر تۆله‌ی خۆیان کرده‌وه.} الشعراء/ ۲۲۷.

کاتیکیش ئیسلام ناچارکرا بۆ به‌رگری کردن له‌خۆی بجه‌نگیت، (عبداللهی کوبی ره‌واحه) له

غه‌زاکانی (به‌در) و (ئوحد) و (خوده‌بیه‌یه) و (خه‌بیه‌دا) شمشی‌ره‌که‌ی گرتبووه ده‌ست و، ئه‌و

وشانه‌ی هۆنراوه‌که‌ی کردبوو دروشمی هه‌میشه‌یی:

{ئه‌ی نه‌فسه‌که‌م، گه‌ر نه‌شکوژیت هه‌ر ده‌مریت} ..

له ههمو جهنگ و غزایه کیشدا هاواری لمبی باوه پان ده کرد:

خلوا بني الكفار عن سبيله   خلوا، فكل الخير في رسوله

واته: واز له بې باوه پان بېنن بهرې خویاندا بېن، وازيان ئې بېنن، ههمو چاکه يه که له پیغمبري خوداوه يه.

غزای (موتنه) بهرپا بوو..

(عبدالله) ستيه مين سر کرده ي بوو، ههروهک پيشت له باسي (زهيد) و (جه عفر) دا خستمانه روو..

(عبدالله) له کاتيکدا که سوپا مه دينه ي به جي ده هيشت راوه ستا و، هونراوه ي ده هونيه وه ووتی:

وضربة ذات فرع تقذف الزيدا

لكنني أسأل الرحمن مغفرة

بحرية تنفذ الاحشاء والكبداء

أو طعنة بيدي حران مجهزة

يا أرشد الله من غاز، وقد رشدا

حتى يقال إذا مروا على جدثي

واته: له خودای به خشنده ده خوازم ليم بيوريت و، ليدانيکي وام بهريکه ویت که يا برينداريونيکي وا، به پمیک که ناوسک و جهرگ بېريت، هه تا گر به سهر لاشه که مدا تپه پرين بلين، چهند جهنگاوه ريکي به توانا بوو، توانای خوی نواند.

به ئې.. نه وه خورگي بوو.. به س.. ليداني شمشيريك يان بهريکه وتنی رمیک، که بيگه يه نيته دونيای شه ميدانی سهرفران..!!

سوپا به رهو (موتنه) که وته ري، کاتيک موسلمانان له دوژمنه که يان نزيك بوونه وه سلیمان ده کرد له سوپای دووسه د هزار که سی روم.. ريزی ودها يان به دی ده کرد کزتابی نه بوو، له ژماره نه ده هات..!!

موسلمانان سهرنجی ژماره ي که می خويانيان دا و، دهسته وسان بوون و.. هه نديکيان وتيان:

((با هه وال بنيرين بق پیغمبري خوا و، له ژماره ي دوژمن ناگاداری بکين، جا يا نه و ته خه لگمان بق ره وانه دهکات، يا نه و ته فهرمانان پیده کات بگه پيینه دواوه و نيمه ش گوپرايه لي ده بين..))

به لام (عبداللهی کورې ره واهه) له نيو ريزه کانياندا وهک رژی رووناک هه ستايه وه و، پتي وتن:

{نه ي خه لکينه...}

سویند به خوا نيمه.. له گه ل دوژمنه که ماندا به ژماره و، هیز و، رژی، ناچه نگين..

ته نها به هوی نه و نايه وه ده جهنگين که خوی گه وړه ريزی ليتاوين پتي..

ده سا به پړۍ بکه ون... سر ته نجام په کښک له م دوو چاکه په ده بیت، یا سرکه وټن، یان شهید بوون}..

جا نیماندلوانی ژماره که می، زور باوه پدار هاواریان کرد،..
{سویند به خوا، (کوپي رهواحه) راستی وت}..

نمجا سوپا به روو نامانجی خوی که وته پړۍ و، به ژماره یه کی که موه پوویه پووی نوو
دوسه د هزاره پوویه وه که رڼه کان بڼ شه پښکی خویناوی ترسناک کړی کرد پوویه وه..
هر وک پښتر باسما ن کرد، هر دوو سوپا به یه که گه پښتن..
سر کرده ی په کم (زهیدی کوپی حاریسه) که وت و پله ی به رزی شه هیدی به ده ست هینا..
سر کرده ی نووم (جه عفری کوپی نه بو طالب) شوینی گرتوه تا به و پهری که یف و
شادی و سر به رزی وه نه ویش شه هید بوو..
نمجا نوره ی سر کرده ی سیم هات، که (عبداللهی کوپی رهواحه) بوو، هات نالاکه ی
به ده ستی راستی له جه عفر وهر گرت.. له کاتیکدا که جه نگ له گهر مه دا بوو و، له ودا بوو نوو
موسلمانان که مانه له نیو جه نجالی نوو سوپا زور و بی شو ماردا ون ده بوو، که (هیرقل)
هینا بووی..
نو کاته ی که (عبدالله) وک سر یازیک ده جه نگا، به بی دوو دلی و سل کردن ده هات و
ده چوو..
به لام نیستا.. که بڼه سر کرده ی سوپا و به رپرس له ژبانی، له به رامبه ر پښده ی رڼمه دا
خهریک بوو دابمینیت، وک نه وه ی دوو دلی و ترس دایگریتیت، به لام هینده ی نه برد هه موو
هیزی مه ترسی له خوی دوو خسته وه و هاواری کرد..
اقسمت یا نفس لتنزلنه
ما لي اراك تکرهين الجنة
يا نفس لا تقتلي تموتي
هذا حمام الموت قد صليت
وما تمنيت فقد أعطيت
إن تفعلی فعلهما هدیت

وات: نهی نه فسه کم، سویندم خوار بووه که ده بیت دابه زیته ناو جه نگه که، چیه ده بینم
رقت له به هشته؟؟ نهی نه فسه کم، که نه شکوژیت هه ده مریت، نه مش کوتری مهر که و
واکه یشتروه. نه وه ی ناوات بوو واپیت به خشرا، که وک نه وان بکهیت، نهوا هیدایه تراویت.
مه به ستیشی له وان هر دوو سر کرده ی هاوولی بوو که شه هید بوون: زهید و جه عفر.

نمجا وکو زریان به رپوویه سوپای رڼم..
خو که له به نه وه نه بویه که نهو رڼه وک واده ی له که ل به هشتدا نوو سراپو، نهوا به
شمشیر که ی به رده وام لئی ددهان هه تا هه موو جه نگا وهر کوکراوه کانی له ناو ده برد.. به لام
ساتی مالئاوای و کوچکرینی زهنگی لینا و سره تایی به روو لای خوی که وره که پانه وه ی
راکه یاند و، شه هید بوو..
اقسمت یا نفس لتنزلنه
ما لي اراك تکرهين الجنة
يا نفس لا تقتلي تموتي
هذا حمام الموت قد صليت
وما تمنيت فقد أعطيت
إن تفعلی فعلهما هدیت

جستهی به لادا هات و، گیانی به جهرگی بیگهردی به ره و لای پهروهردگاری بالا دهست بوویهوه..

و گه وره ترین خوژگه ی هاته دی:

حتى يقال إذا مروا على جدتي يا أرشد الله من غاز، وقد رشد
واته: هه تا گه به سه ره لاشه که مدا تپه پین بلین، چند جهنگاوه ریکی به توانا بوو، توانای
خوی نواند.

به ئی ئه ی (عبداللهی کوپی ره واهه) ..

ئهی ئه و جهنگاوه ره به توانایه ی، توانای خوژ نواند... !!!
له کاتیکدا جهنگ له سه ره خاکی (به لقاء) له شام به رده وام بوو، پیغمه بهری خوا ﷺ له
مه دینه له گه ل هاوه لانیدا دانیشتبوو، قسه ی بۆ ده کردن و قسه یان بۆ ده کرد..
له ناکاو، که به دلنیا یی و خوشیه وه بۆ یه ک ئه دوان، پیغمه بهری خوا ﷺ بیده نگ بوو،
پیلوی چاوه کانی که میک داخست و.. پاشان به رزی کرده وه و بریسکه ی غم و ناسور و
خوشه ویستی ده رکه وت... !!

سه رنجی پپ له داخ و که سه ری بپیه روخساری هاوه لانی و، فه رموی:

{زه یدی کوپی حاریسه ئالا که ی هه لگرت و جهنگا تا شه هید بوو..}

پاشان (جه عفر) لئی وه رگرت و پتویه ی جهنگا، تا ئه ویش شه هید بوو..

که میک بیده نگ بوو، دواتر دهستی کرده وه به قسه کردن و فه رموی:

پاشان (عبداللهی کوپی ره واهه) گرتیه دهست جهنگا، تا شه هید بوو} ..

بۆ جارێکی دی که میک بیده نگ بوو، ئه مجا چاوه کانی به رووناکیه کی، شادی، دلنیا،

په رۆش، دره وشاوه و فه رموی:

{به رزکرانه وه بۆ لام له به هه شتدا} ... !!!

چ گه شتیکی به رزه ئه و گه شته یان..

چ پێکه اتنێکی به خته وه رانه یه ..

هه موویان پێکه وه بۆ غه زا چوونه ده ری..

پێکه وه ش هه موویان به ره و به هه شت به رز بوونه وه ..

باشترین سلویش ئاراسته ی یادی نه مریان بکرت، ئه م وشانه ی پیغمه بهری خوا ﷺ بوو

به رزکرانه وه بۆ لام له به هه شتدا} ... !!!

خالی دی کوری وه لید

ناخدیئیر . ولت گه پیته که سبسی بجه وینه !!

سرگزشته یه کی سیر ی هیه...!!

نو و پیاوړی له رڼی (نوحود) دا موسلمانانی خسته نارېحه تیه و.. رڼه کانی دیکه ش
دوژمنانی نیسلامی تووشی نارېحه تی کرد...!!

ده با نیتمه ش سربرده کی له سره تاوړه دهست پی بگین..

به لام چ سره تیه ک...؟؟

نو خویشی، هیچ رڼی کی دیکه، جگه له رڼه کی که تییدا دهستی خسته نیو دهستی
پیغمبر و به لینی پید، به سره تایی ژوانی نازانیت..

گر له تواناشیدا بوایه نو هه موو نه وای چنن رڼ و سال بهر له رڼه رویداوه
له تمن و ژانیدا دیسپیه و...

که واته با نیتمه له ویه دهست پی بگین که پی خۆشه.. له چرکه ساته بهر مه منده ی
که تییدا دلی ملکه چی فرمانی خودا بو و، تییدا رڼی دایه دهستی راستی په رور دگاری
خاوه ن به زه یی- که هر دوو دهستی هر راسته یه- بهر که ت و په رڼش بق ثابته کی و، بق
پیغمبره کی و، شهید بوونکی مهن له پیناوی هه قدا له دلیدا هه لقولا، که به ویه و کول
و باری نو رڼه به تالانه ی پشتیوانی نارېه وای تیدا ده کرد له سر شانی لاده بات..

رڼی کیان به تنه ا بیری ده کرده و، یاده وریه چا که کانی له سر نو ثابته نوییه کی رڼ
له دای رڼ تالاکانی زیاتر د دره و شپته و ده شه کیته و ده هینا و ده برد و، له خودای
په نهان زانی خواست که به هر هویه که ووه بووه رینعایی بکات و.. له دلی زنگ و وریایدا
مژده کانی دلنیا بوون چه که ره ی کرد و، ونی:

{سویند به خوا خرمان له سر ریگه یه کی راستن،..}

نو و پیاوړه ش پیغمبره..

ده سا، تاکه ی...؟؟

سویند به خوا، ده رڼم و، موسلمان ده بم}{..}

ده با گوی له خوی رابگرین دهریاره ی نو گه شته پیر رڼی بق لای پیغمبره ی خوا ﷺ و،
سه باره ت چوونی له مه که که و بق مه دینه به مه بهستی کردنه وای جیگایه ک بق خوی له کاروانی
بپواداراندا، بزمان بدویت:

{.. جا پێم خۆش بوو که یه‌کێک بدۆزمه‌وه هاوه‌لیم بکات، گه‌یشتم به‌ عوسمانی کوپی ته‌لحه‌، ئه‌وه‌ی له‌ نیازدا بوو بۆم باسکرد ئه‌ویش خه‌ی‌را هات به‌ده‌مه‌وه‌ و، پێکه‌وه‌ له‌ شار کوتایی شه‌و به‌پێکه‌وتین.. کاتی گه‌یشتینه‌ ده‌شتایی (عه‌مری کوپی عاص)مان بینی، وتی: سالاوتان لێ بێت خزمینه‌، وتان: سالاو بێ له‌تۆش..

وتی: به‌ره‌و کوێ ده‌پۆن؟ بۆمان باسکرد، ئه‌ویش هه‌والی پێدان که به‌هه‌مان شیوه‌ی ئێمه‌ به‌ره‌و لای پێغه‌مبەر ده‌پوات تا موسلمان ببیت..

ئه‌ویش له‌گه‌ڵمان دا هات و به‌ریکه‌وتین تا له‌یه‌که‌م رۆژی مانگی (هه‌هه‌ی) سالی هه‌شتی کۆچی گه‌یشتینه‌ مه‌دینه‌..

کاتێک چوووه‌ خزمه‌ت پێغه‌مبهری خوا ﷺ وه‌ک پێغه‌مبهرێک سالاوم لێی کرد، ئه‌ویش به‌په‌روه‌یی گه‌شه‌وه‌ وه‌لامی سالاوه‌که‌ی دامه‌وه‌ و، ئه‌مجا موسلمان بووم و شامیدی هه‌م هه‌تایا..

پێغه‌مبەر ﷺ فرموی: عاقلمه‌ندیم له‌ تۆدا به‌دی کرد هه‌ر بۆیه‌ له‌خوا پارامه‌وه‌ که بنگه‌یه‌نێته‌ شوپێتکی هه‌ق..

په‌یمان دا به‌پێغه‌مبهری خوا و وتم: داواي لیخۆشبوونم بۆ بکه‌ له‌ هه‌موو ئه‌و کۆسپ و ته‌گه‌رانه‌ی دروستم کردبیت له‌به‌رده‌م بانگه‌وازی خوادا..

فرموی: ئیسلام هه‌موو شتیکی پێش خۆی راده‌مالێت.

وتم: ئه‌ی پێغه‌مبهری خوا له‌سه‌ر ئه‌وه‌ (په‌یمان ده‌ده‌م)..

فرموی: خودایا له‌ هه‌موو ئه‌و رێگریانه‌ی که (خالیدی کوپی وه‌لید) له‌به‌ر ده‌م ئاینه‌که‌ت دا دروستی کردوه‌ خۆش ببه‌.

ئه‌مجا (عه‌مری کوپی عاص) و، (عوسمانی کوپی ته‌لحه‌) چوونه‌ پێشه‌وه‌ و، موسلمان بوون و په‌یمانیاں دا به‌ پێغه‌مبهری خوا ﷺ...

ئه‌و داخوازیه‌تان بینی که له‌ پێغه‌مبهری کرد: داواي لیخۆشبوونم بۆ بکه‌ له‌ هه‌موو ئه‌و کۆسپ و ته‌گه‌رانه‌ی دروستم کردبیت له‌به‌رده‌م بانگه‌وازی خوادا...؟؟

هه‌ر که‌سێک به‌چاوو، به‌رچاو روونی له‌و ده‌سته‌واژه‌یه‌ی رابمێنێت، تێگه‌یشتنێکی راست و دروستی لا گه‌ڵاڵه‌ ده‌بێت سه‌باره‌ت ئه‌و هه‌لوێستانه‌ی که وه‌ک لوغز وایه‌ له‌ ژیانی ئیمه‌زی شمشیری خودا و پاله‌وانی ئیسلامدا..

کاتێکیش ده‌گه‌ینه‌ ئه‌و هه‌لوێستانه‌ له‌ به‌سه‌ره‌اتی ژیانییدا ئه‌م ده‌سته‌واژه‌یه‌ رێنیشاندهرمان ده‌بێت بۆ تێگه‌یشتن و راهه‌کردنی..

ئێستاش له‌گه‌ڵ خالیدا ده‌بین که تازه‌ موسلمان بوو، تا له‌ سوار چاکی قوپه‌پیش و شۆپه‌سواره‌که‌ی رابمێنێن و، سه‌رنجی لێزانی هه‌موو عه‌ره‌ب له‌ کشانه‌وه‌ و دان به‌سه‌ردا به‌هه‌ین، که پشت له‌ خواوه‌نده‌کانی باو و باپیری و سه‌ربه‌رزیه‌کانی هۆزه‌که‌ی ده‌کات و، له‌گه‌ڵ

پیغمبر و موسلماناندا پيشوازی جیهانیکی نوې دهکات، خدا بوی دیاریکړدوه که له سایه یی نالای پیغمبر و وشه یی که خواناسیدا راپه پټ...

له گهل (خالد) داین - که واته - دوی نه وه یی که موسلمان بوو، تا سرگزشته یی سیری به دی بگین...

نړی به سرهاتی هر سې شهیده پالنه وانه که یی جهنگی موته تان له یاده...؟؟
که (زهیدی کوپی حاریسه) و، (جعهفری کوپی نه بوطالب) و، (عبداللهی کوپی ره واحة) بوون...

که به راستی پالنه وانی غه زای موته بوون له خاک یی شام... نو غه زایه یی که رومه کان دووسه د هزار جهنگو وریان کړکړدو یوه و، موسلمان تپیدا تووشی نارپه حه تیه کی بی وینه بوون...
نو دهسته وازه بلنده غه مگینه شتان له یاده که پیغمبر ﷺ هوالی هر سې سرکرده یی جهنگه کی پی راگه یاند، کاتیک فرموی:

{زهیدی کوپی حاریسه نالاکه یی گرت دهست و جهنگا پیوه یی هه تا شهید بوو.
پاشان (جعهفر) وهریگرت و شه پی کرد، تا شهید بوو...
دواتر (عبداللهی کوپی ره واحة) گرتیه دهست و پیوه یی جهنگا تا شهید بوو}...
نو فرموده یی پیغمبر ﷺ نه منده یی ما بوو، میشتمانه وه بې جیکای خوی له سر نه م لاپه رانه...

نه مهش به شه کی دیکه یی فرموده کیه:
{پاش نه وه شمشیرک له شمشیره کانی خدا نالاکه یی هلگرت و، خوی گه وړه رزگار یوونی له سر دهستی نو به دیهینا}...
جا ده بیت نو پالنه وانه کی بیت...؟؟

نو قاره مانه (خالیدی کوپی ولید) بوو... که وک سهریازکی ناسایی به په له به ره و غه زای (موته) که وته پی له ژیر فرمانی هر سې سرکرده که دا که پیغمبر بې سوپاکه یی دیاریکړد:
زید و، جعهفر و، عبداللهی کوپی ره واحة، که هر سیکیان به هه مان ریزه بندی له گوره پانی جهنگه خویناویه که دا شهید بوون...

له دوی شهید بوونی دوا سرکرده، (ثابتی کوپی نه قهرم) په لاماری نالاکه یی دا و به دهستی راستی هلیرگرت و له نښو سوپای موسلماناندا به رزی کرده وه تا بی سهریه یی نه که وپته ناوړیزه کانی وه...

هر که (ثابت) نالاکه یی هلگرت خیرا به ره و لای خالیدی کوپی ولیدی برد و، پتی وت:

((نالاکه بگره نه یی باوکی سوله یمان))...

خالد له کاتیکدا که تازه موسلمان بوویو نه وه یی به مافی خوی نه زانی که سرکرده یی ته دهسته یی بکات که نو مواجیر و نه نصاران یی له نیودایه به له نه و موسلمان بوون.

ناکار جوانی و، خو به که م زانی و، پښانین و، باشیهک، که نه و شایانیه تی و گوجاوه
بږی...!!

نالیرده و له ولامی (ثابتی کوپې نه قره م) دا وتی:

{نه خیر.. نالاکه مه لناکرم، تق له من له پیشترو و هه قتری بږی.. به ته مه نیت و به شداری
به دریشته کړدوه}..
{(ثابت) وهلامی دایوه و، وتی: بیگړه تق له جهنگدا له من لیزانتری، سویند به خوا ته نها
بږ تقم هه لگرت}..

پاشان بانگی له موسلمانان کان کرد: نه ری رازین به ووی خالید بپیته سرکرده تان...؟
وتیان: به لی..

نه مچا نه م بلیمه ته چوویه سر نه سپه کی و، نالاکه به دهستی راستی هه لگرت و به ره و
پیشوه که وته ری و وه نه ووی له چنه دهر گایه کی داخراو بدات که ساته وه ختی کرانه ووی
هاتوه له به رده م ریگایه کی دوور و درژدا تا نه م پاله وانه هیدی هیدی به سریدا بروت، له کاتی
ژیانی پټفمبهرو و پاش وه فاتیشیدا، تا به بلیمه تیه له پاده به دهره کی قه دهر بیگه به نیته
کاریک که خودا له چاره ی نووسیوه..

پاش نه ووی که چاره نووسی جهنگه که دهر که وت، خالید سرکرده یه تی سوپای گرت
دهست، چا قوریانی موسلمانان کان زور زور بوو، و باله کانیان شکابوو.. سوپای رومی بی
شوماری له راده به دهر و راماله ریش، سرکه وتوو، به دهماغ بوو..

له توانای هیچ لیها تووییه کی جهنگیشدا نه بوو که هیچ له سر نه نجامی شه په که بگوریت، و
تیتیدا شکست خواردوو بکاته سرکه وتوو، سرکه وتوو بکاته دقپاو..

تا که کاریکیش که چاره پنی بلیمه تیک بوو نه نجامی بدات، راگرتنی زیان لی که وتنی سوپای
موسلمانان بوو، دهر باز کردنی پاشماوه ی بوو به ساغی، واته کشانه ووی خو پاریزی که
پاشماوه ی هیزی به شه پها توو له گزپه پانی جهنگه که دا له تیاچوون دوور ده خاته وه..
نه م کشانه وویش له و جیگایه دا به هیچ جوریک نه دهره کر..

به لام، گهر راستیش بیت که (هرگیز نابیت مه حال له دلی که سی مه رده هه بیت) نه و کی
هه یه دلی له خالید نازاتر بیت و، له و بلیمه تر و به رچاو پوونتر بیت...؟؟!

نالیرده شمشیری خودا هاته پیشوه وه چاوی باز به به رده و چاوی له گزپه پانی
جهنگه که ورد بوویوه و، به لیزانیه کی خوی زور خیرا نه خشی دانه ناو.. سوپاکه ی دابهش
ده کرد له کاتی که جهنگ له گهر مهیدا بوو، ده یکرد به چنه ددهسته یه که وه، هره ددهسته یه ک
چالاکي خوی بږ دیاری ده کرد و، هونری له راده به دهر و لیزانی زوری خوی خسته گه پ تا
توانی که لیکنیکی فراوان و به رین له ریزی سوپای رومدا دروست بکات و، موسلمانان ساغ و بی

زبان لټیوه دهرياز بوون، پاش نهوړی بهوړی بلیمته پالوانی نیسلاموه له کاره ساتیک
رزگاری بوو که له ودا بوو رویدات...!!

له م جهنگشدا پیغمبري خوا ﷺ شو نازناوه مزنه ی به خشیه خالید..
قوریش په یمانی خویان له گه ل پیغمبري خوا ﷺ شکاند و، موسلمانان به سرگردایه تی
پیغمبر ﷺ بهر و مه که که و تنه ی..
پیغمبري خوا خالیدی کوړی ولیدی کرده سر کرده ی لای راستی سوپاکه..
خالید وهک سر کرده ی که له سر کرده ی موسلمانان و، نوممته نیسلام، چوویه ناو
مه که، پاش نهوړی وهک سر کرده ی که له سر کرده ی سوپای بته رستی دهشت و
کیوه کانی بۆ ماو یه کی رډر ناشنای بوون..
یاده وریه کانی مندالی که و ته بیر، ساته شیرین و خۆشه کانی و.. یاده وری لاویتی و،
کالته و گپ به هاواریه کانی.. هاتوه پیش چاو..
پاشان یاده وریه کانی شو رډرگاره دوور و درږزه ده یښتته جوش که ته منی خوی تیدا
کرده قوریانیه کی دږپاو بۆ بته بی ده ستلات و هیچ و پوچه کان..
به ر لهوړی که دلی هست به په شیمانی بکات له سایه ی دیمه نیکی جوان و بهر زیدا
راچله کی..
دیمه نی رووناکي داپوشه ری مه که.. دیمه نی شو بیده سلاتانه ی که تا شو ساته
جه ستیان شوینه واری نازار و نه شکه ده ی پیویه و، ده گ پینه وه بۆ شو زیده ی که به ستم
و زور داری لئی ده رکران، نیستا له گه ل هیله ی نه سپه کانیاندا ده گ پینه وه بۆی و، له ژر سایه ی
نالاشه کاوه کانی نیسلامدا و.. نهوړی نوینی به په نهانی به گوئی به کدیاندا ده چریان له مالی
نه رقم نه مږ گډپاوه بۆ دهنگی بهرزی (الله اکبر) که مه که ده له رښتته وه (لا اله الا الله) ی
سر سوهینه ری سرکه وتوو، که وهک نهوړی وایه گړدوون له گه لیدا بیت و، وهک نهوړی هر
همووی جه ژنی بیت...!!!

نم معجزه یه چوون رویدا...؟

چ راهیه که هیه بۆ نهوړی رویدا؟

هیچ شتیک نیه نه نا نهوړی ته نه بیت که لیشاوی سرکه وتووان له میانی (لا اله الا
الله) و (الله اکبر) هکانیدا ده لټن، له کاتیکدا که هندیکیان به شادیوه له به کدی راده میتن و
ده لټن:

﴿وَعَدَ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ﴾ به لټنی خوایه و، خواش له به لټنی خوی لا
نادات!! (الروم/ ۶).

خالد سهری بهر زده کاته وه، بهو په پری ریژ و خوځی و سنگ فراوانی وه له ټالاکانی
نیسلام راده مینیت که له ټاسودا دده شه کینه وه، به خوځی ده لیت:

«به لئ... ټه ټه به لئنی خواجه، خوداش له به لئنی خوی لاندات...!!»

پاشان سهری سوپاسگوزاری له بهرامبر به خوځی په روه ریدگارا داده نه وینیت که
رینموونی کرد بق لای نیسلام و له م روزه مه زنی رزگارکردندا کردیه یه کیک له وانه ی نیسلامیان
به روه مه که هه لگرتوه... نه که له وانه ی رزگارکردن ناچاریان دهکات موسلمان بین...

خالد له په نای پیغمبر خوادا ده مینیت وه، و توانای لیټاتوی خوی ده خاته خرمهت
نه و ټاینه ی که له ناخی دلپوه بهوای پی هیتاوه، و هه مو ژیا نی خوی نه ز کردوه بوی.

پاش نه وه ی پیغمبر خواداش که پایه وه بق لای په روه ریدگاری بالا ده ست و، (نه بویه کری
صدیق) ټرکی جی نشینی گرتنه ست و، گیزه لوه کی هه لکه پاوه ده ستریزیکار و
فیلانزده کان هه لیکرد و به نه پری سوور بوو و هه ستانه وه ی پر هات و هه رایه وه ټابلوقه ی ټاینی
نوئی دده و... (نه بو به کر) له یه که م سه رچنداندا چای ده که ویت سه ر پالوانی نه و هه لویسته
و پیاوی گونجاوی نه و ساته... باوکی سوله یمان، شمشیری خودا، خالیدی کوی وه لید...!!

راسته که نه بویه کر ده سته نه کرد به شه پ له دزی هه لکه پاوه کان بهو سوپایه نه بیت که
خوی سه رکردایه تی ده کرد به لام نه وه هیچ ریزگر نه بوو له وه ی که نه و خالیدی دانا بوو بق روزه
یه کلارکړنه وه، و خالد له جهنگی یه کلارکړنه وه دا که مه ترسیدارترین جهنگی هه لکه پاوه کان
بوو، پیاوی لیټاتوو و قاره منی خه مخوری بوو...

له کاتیکدا ده سته ی هه لکه پاوه کان خویان ساز ده کرد بق نه نجامدنی پیلانه که وره که یان،
خه لیفه ی مه زن (نه بویه کر) سوور بوو له سه ر نه وه ی که خوی سه رکردایه تی سوپای موسلمانان
بکات و، که وره هاوه لان هه ولی زوریان دا بق وازه یان له و سووریوونه ی، به لام بی نه نجام بوو و
زیاتر سوور بوو...

له وانه یه ویستبیتی به وه نه و ره وشه ی که خه لکی بانگ کردبوو بق شه پ کردن گرنکی و
بایه خنکی زیاتری پی بدات، به بچوونی نه و ته نها به شداری کردنی له و جهنگ خویټاریه دا که
له نیوان هیزی باوه پ، و سوپای هه لکه پانه وه و تاریکیدا روو ده دات نه وه ی پی دوپات
ده کړته وه، که هر ده بیت سه رکردایه تی راسته وخوی به شیک یان هه مو سوپای موسلمانان
بکات...

له راستیدا گیزه شپوینی هه لکه پاوه کان سه ره پای ده سته پکردنی وه یاخیبوونیکی نه یار،
به لام مه ترسی زور بوو...

هه مو نه وانه ی داخ له دل بوون بهرامبر نیسلام و ټیکپای نه وانه ی که له بوسه دا بوون بوی
ده رفته تی ده گه نه ی خویان چنگ که وت «نیدی له نیو هوزه عه ره به کاندای بیت» یا له سه ر
سنوور، که ده سته لاتی زوم و فارسی زیاد ده کرد،

نو د هسلاتې که هستی ده کرد نیسلام گوره ترین مه ترسیه له سړی، هر بویه
دهستی دابوویه ناشووب گنې لریځای خوږه وه و له پشت پرده وه...!!
نوه بوو ناگری ناشووب که له نیوان هۆزه کانی نه سده و، غه طغان و، عه بهس و، طیب و،
ذبیان دا، هه لگرسا..

پاشان هۆزه کانی (بهنی عامر و، هه وازین و، سولهیم و، بهنی ته میم) یشی گرته وه..
هیشتا پتکا گزان روی نه دابوو گوردرابوو بۆ سوپایه کی دهیان هه زار جهنگاوهری له خو
گرتبوو..

خه لکی به حرهین و، عومان و، موهرهش، به دهم نو پلانه ترسناکه وه چوون و، نیسلام
روبه روی ترسناکترین گرفت بوویه وه و، خاکی دهوړیه روی موسلمانان بوویه ناگر..
به لام، نه بویه کر له ویدا ناماده بوو!!

نه بویه کر جله وی سهرکردایه تی سوپای گرته دهستی و له گه لیاندا که وته پئ به ره و شوینی
هۆزه کانی بهنی عه بهس و، مور و، ذبیان، که به له شکرکی بی شوماره وه بوی هاتبوون..
شه دهستی پتکرد و درېزه کیشاو، موسلمانان تییدا سهرکه و تنیکی گوره و مه زنیان
به دهسته تینا..

سوپای موسلمانان له مه دینه جیگیر نه بوو بوویه وه، خه لیفه ناماده ی کردن بۆ جهنگیکی
دیکه..

سات له دواي ساتیش هه والی هه لگه پاره کان و کوبوونه وه کانیا ن زیاتر مه ترسیدار ده بوو

و..

نه بویه کر به سهرکردایه تی سوپایه ک بۆ جاری دوهم که وته پئ، به لام گوره هاوه لان
نارامیان نه ما و، په کده نگ بوون له سهر نه وه کی که خه لیفه له مه دینه بمینتته وه، نه وه بوو
نیامی علی ریگی به نه بویه کر گرت و جله وی نه سپه کی گرت که به سواریه وه و له پیش
سوپاکه یه وه ده ریششت و، پئی وت:

{ به ره و کوئ، نهی جی نشینی پیغمبر ی خوا...؟ }

من هر نه ووت پئ ده لیم که پیغمبر ی خوا له روژی نوحودا پئی فرموی:

شمشیر هک به ره وه کتلان و به خوت دلته نگمان مه که... }

خه لیفه ی موسلمانان به رامبر په کده نگییه کی سوړی موسلمانان رازی بوو که له مه دینه
بمینتته وه و سوپاکه ی کرد به یازده کومه له وه و.. روژی هه ریه که یانی دیار کرد..
خالیدی کوړی وه لید سهردهسته ی په کتک له و کومه له گه وړانه بوو..

کاتیکش خلیفه ټالای دده دایه دهست هر نه مریک، بهرو لای خالید هات و پتی وت:
 {له پیغمبري خوام بیست دهیفرموو: باشتړین بهندهی خوا و، لیها تووی هوز، خالیدی
 کوړی وه لید، شمشیریک له شمشیریکانی خوایه، خوی گوره زالی بکات به سر بی باوه و
 دوو پروه کاند}..

به مجوره خالید بهرده وام له سر ریازی خوی بو و، سوپاکه ی له جهنگیکه وه
 دهگوژیایه وه بقی جهنگیکي دیکه و، له سرکه وتنیکه وه بقی سرکه وتنیکي تر، تا جهنگي
 په کلارکدنه وه بهرپا بوو..

نه مچا له ووی، له یه مامه (به نو حنیفه) و نه و هوزانه ی که دابوویانه پالیان، مه ترسیدارترین
 سوپای هه لگه پاره کانیان پیکه پناوو، به سر زکایه تی (موسه یله مه ی دروژن)..

هه ندیک له سوپای موسلمانان کانیس روو به پروی سوپای موسه یله مه بوو بویه وه، به لام
 مه بهستی خویان به دهست نه هیتا بوو..

جا فرمانی خلیفه به سر کرده ی لیها توو راگه یه نرا بهرو لای (به نو حنیفه) بگوتته
 ری..

خالیدیش به پیکه وت..

(موسه یله مه)، هر که زانی (خالید) به پیکه وه یه بهرو لایان، سوپاکه ی ریکسته وه و،
 کردیه مه ترسیه کی راسته قینه و، رکا به ریکی ترسناک..

هر دوو دهسته به یه که گیشتن..

کاتیک له پاره کانی میژوودا سر گوزشته ی نه و جهنگه گوره یه ده خوینیته وه، سر سام
 ده بیت، چونکه خوت له بهرام بهر جهنگیکدا ده بینیته وه که له درندایه تی و جهور و ستمدا له
 شه پره کانی نه م سرده مه ده چیت، با له جوړی چه ک و رهوشی جهنگیشدا جیاواز بن..

خالید له گه ل سوپاکه یدا چوویه سر گردیک به سر به مامدا ده پروانی و، موسه یله مه ش
 به لوت به رزی و له خویایی بوونه وه هات، ریزه کانی سوپاکه ییشی له زوړیدا کوژتاییه که ی دیار
 نه بوو..!!

خالید سرده سته یی و ټالاکانی دایه دهست سر کرده کانی سوپاکه ی و، هر دوو سوپا
 به یه کدا کوژان و، جهنگیکي سامناک بهرپا بوو.. زوړ سامناک و.. شه هیدی موسلمانان به دوی
 یه کدا وه کولی باخچه یه که ده که و تن که بهر ره شه بایه کی تووند که وت بیت..!!

خالید بالا دهستی توانای دوزمنانی به دی کرد و، به نه سپه که یه وه چووه سر
 ته پوله که یه کی نریک و، سر دنجیکي خیرای قول و زیره کانه ی کوړه پانی جهنگه که ی دا..
 دهست به جی ههستی به خالی لاوازی سوپاکه ی کرد و ژماردی..

بینی که به ووی نه و کاره کت و پړه ی سوپای موسه یله مه هیتای به سر یاندا ههست کردن
 به لیپر سراویتی لاواز بووه، هر بویه له هه مان چرکه ساتدا بهر یاریدا که دلی تیکرایی موسلمانان

به‌رامبه‌ر هه‌ست كردن به‌ به‌رپرسيارتي تا ئه‌و په‌پي راجله‌ كينيت.. ئه‌وه‌ بوو رۆشت و بانگي له‌ ده‌سته و باله‌كاني سوپاكه‌ي كرد و، شوينه‌كاني سه‌ر له‌نوێ له‌ گۆره‌پاني شه‌پدا بۆ دياريكردنه‌وه‌ و، پاشان به‌ده‌نگه‌ دلێره‌كه‌ي هاواري لێكردن:

{به‌پێنگه‌ون، با ئه‌مۆ تواناي هه‌موو زيندووێه‌ به‌دي بگه‌ين}..

هه‌مووتان به‌ژۆن.

ئه‌مجا موهاجيره‌كان له‌ ژێر ئالاي خوياندا به‌پێ كه‌وتن و، ئه‌نصاره‌كانيش له‌ ژێر ئالاي خوياندا {هه‌موو پۆله‌ي باوكيكيش له‌ ژێر ئالاي خويادا}..

به‌مجۆره‌ به‌ ته‌واوي بوون بووێه‌ كه‌ شكست هات له‌ كوێوه‌ ديت و.. ده‌روونه‌كان زياتر په‌رۆشي دايجرتن و، رووناكتر بوون و، پې بوو له‌ جه‌سووري و نازايه‌تي..

خاليديش ماوه‌ ماوه‌، (الله اكبر) و (لا اله الا الله) ده‌كرد، يان هاواري له‌ سوپاكه‌ي ده‌كرد و فه‌رماني ده‌كرد به‌سه‌رياندا و، شمشيره‌كاني سوپاكه‌ي ده‌گۆپي بۆ ئه‌و قه‌ده‌رانه‌ كه‌ گه‌رانه‌وه‌يان نيه‌ و، هه‌چ شتێك رێگر نيه‌ له‌ به‌ر ده‌م مه‌به‌سته‌كانيدا..

له‌چه‌ند خوله‌كيكي دياريكراودا ريزه‌وي جه‌نگه‌كه‌ گۆرا و سه‌ريازه‌كاني موسه‌يله‌مه‌ به‌ده‌يان و، سه‌دان و، هه‌زارانيان ئێ ده‌كه‌وت وه‌ك ميشتيك كه‌ به‌هۆي هه‌ناسه‌ي پاككه‌ره‌وه‌ي بروسكه‌يه‌كي له‌ناو به‌ره‌وه‌ هه‌ناسه‌ي ئې پرا بيت...!!

له‌ راستيدا خاليد وه‌ك كاربه‌ا سوور بوون و جه‌سووري خۆي گواسته‌وه‌ بۆ سه‌ريازه‌كاني و، گياني چوويه‌ نێو هه‌موو سوپاكه‌يه‌وه‌.. ئه‌وه‌ش يه‌كێك بوو له‌ خاسيه‌ته‌كاني بليمه‌تبه‌ سه‌رسوپه‌ينه‌ره‌كه‌ي..

به‌م شتبه‌يه‌ مه‌ترسيدارترين و توند و تيزترين جه‌نگي هه‌لگه‌پاوه‌كان ئه‌نجام درا و، (موسه‌يله‌مه‌) كوژرا..

لاشه‌ي سه‌ريازه‌كانيشي گۆره‌پاني جه‌نگه‌كه‌يان ته‌ني بوو و، بۆ هه‌تا مه‌تايه‌ خۆل درا به‌سه‌ر ئالاي درۆ خوازاندا..

له‌ شاري مه‌دينه‌ش خه‌ليفه‌ نوێي سوپاسگوزاري بۆ په‌روه‌ردگاري بالا ده‌ستي كرد كه‌ ئه‌و سه‌ركه‌وتنه‌ و ئه‌و پاله‌وانه‌ي پێ به‌خشيون..

ئه‌ببه‌كه‌ر به‌ هۆي تيه‌گه‌يشته‌وي و به‌رچاو پوونيه‌وه‌ بۆي ده‌ركه‌وتبوو كه‌ ئه‌و هه‌يزه‌ شه‌پ خوازانه‌ي له‌ ده‌وري سنووري ولاته‌كه‌يه‌تي چ رۆلتيكي مه‌ترسيداريان هه‌يه‌ له‌سه‌ر چاره‌نووسي ئيسلام و په‌په‌وکاراني..

فارسه‌كان له‌ عيراق و.. رۆمه‌كان له‌ولاتي شام، دوو ئيمپراتوريه‌تي تيه‌كشاون و، چه‌ند تاله‌ موويه‌كي له‌ تاله‌مووه‌ به‌سه‌ر چووكانيان گرتبووه‌وه‌ و خه‌لكيان له‌ عيراق و له‌ شام تووشي خراپه‌ترين نازار و ئه‌شكه‌نجه‌ ده‌كرد، به‌لكو به‌كاريان ده‌هه‌تان -كه‌ زۆربه‌شيان عه‌ره‌ب بوون-

بق شه پکړدن له دژي نهو موسلماننه عه ربانه ی که به پیدای نایینی نو پیا یی به رز کړد بویوه و، به پاچه کانیان له هم موو قه لاکانی جیهانی کونیان ددها و، بژگه نی و خرابیه کانیان لا دهر د...!

نالیژدها، خه لیفه ی مه زن و پیروز رینماییه کانی خوی ناراسته ی خالید کرد که به سوپاکه یوه به ره و عیراق بگه وخته پ....

خالیدی پاله وانیش روو و عیراق که وته ری و، نه م لاپه پانه جیگی نه وه ی تیدا بویه توه که له شوین یه که له دوی یه کی که ژاوه ی سرکه و تنه کانی بپوشتینایه، تا به سرهاتی سرسوپه یتنه رمان به دی بگردایه.

کاری خوی له عیراق به نوو سینی نامه بق هم موو والی و نوینه ره کانی کیسرا له سر شار و ناوچه کانی عیراق ده ست پیکرد...

{به ناوی خوی به خشنده و میهره بان

له خالیدی کوپی وه لیده وه بق سر کرده کانی فارس...}

سلاو له و که سه ی شوینی هیدایه ت که و تبیت.

دواتر، سوپاس بق نهو خودایه ی که خزمه تکاره کانتانی بلاوه پی کرد و، پادشاکانتانی لی سنده وه و، فیل و تله که ی لاواز کردن.

نهو که سه ی وه که نیمه نویژ بکات و، روو بکاته قبیله مان و، گزشتی شتی سر برپاوی نیمه ی خوارد نه وه موسلماننه و، نهوی بق نیمه ه بی بق نهویش هیه و، نهویش له سر نیمه بیت له سر نهویش نه م نامه یه پیتان گه یشت نهوا بارمته م بق بنیرن و بینه (ذمی)، دهنه، بهو زاته ی جگه لهو خودایه کی دیکه نیه که سانیکتان بق دهنیرم مردنیان لا خو شه ویسته هینده ی خو شه ویستی زیان له لای نیوه...!!!

هه والبه ره کانی که به ره و هم موو لایه کی نارد بوون گه پانه وه بق لای و هه والی نه و هیان پیدا که سر کرده کانی فارس له عیراق سر قالی کژ کردنه وه ی سوپایه کی نژدن، نهویش کاتی خوی به فیر نه و، سر یازده کانی خوی برده سر ناپه و تا له ناویان بیات و.. زه ویش به شتیه یه کی سرسوپه یتنه ر بوی پیچرایه وه.

له (نوبله) وه، بق (سه دیر) و، پاشان (نه جف) تا (حیره) و، (نه نبار و) کاظمیه) له هه موویاندا که ژاوه ی سرکه و تنی به دوی که ژاوه ی دیکه دا دهات و، له هه موو جیگایه که شنه پای موژده نالای نیسلامی به رز ده کرده وه و ژیر دهسته و بی دهسه لاتان دههاتنه ژیر سایه ی به لی... ژیر دهسته و بی دهسه لاتانی خه لکی نهو ولاته ی که فارسه کان داگریان کرد بوو خرابترین سزاشیان ددهان...

چهند جوان و به جی بوو که خالید شالاهه کی خوی به دهر کردنی فرمانیک بق هم موو هیژده کانی ده ست پیکرد:

{جوتیاره کان تووشی زیان مه‌کن و، لټیان گه‌پښ با به‌هیمنی له‌سهر کاری خویان بن، مه‌گر که‌ساننیکیان که‌بڼ بڼ شه‌پرکردن له‌دښتان، نو کاته به‌رامبه‌ر شه‌پرکه‌رانیان بجه‌نگن} .. به‌سوپا سهر به‌رزه‌که‌پوه وه‌ک چه‌قق به‌سهر که‌رهی تازه‌دا به‌پښی روښت تا له‌سهر سنووری شام راوه‌ستا ..

تا له‌ویدا سه‌دای بانگه‌ران و، (الله اکبر)ی رڅکاریخولزان ده‌نگی دایه‌وه.

بلټی رومه‌کان له‌شام گوټیبستی بووین...؟؟

یان له‌و (الله اکبر)انه‌دا به‌سهر چوونی رڅگار و، جیهانی خویان بڼ ده‌رکه‌وتبیت...؟؟ به‌لټی، گوټیان لټ بوو و... راجله‌کین و... برپاریاندا که‌سهرشیتانه‌جه‌نگی بڼو میدی تیاجوون نه‌نجام بده‌ن!!

نو سهرکه‌وتنه‌ی ئیسلم به‌سهر فارسه‌کاندا له‌عیراق به‌ده‌ستی هی‌نا بوو مژده‌ به‌خشی سهرکه‌وتنیکي هاوشتیوه‌ بوو به‌سهر رومه‌کاندا له‌شام ..

نه‌نجا نه‌بویه‌کری صدیق چه‌ندین سوپای ناماده‌کرد و، بڼ سهرکر دایه‌تیشی چه‌ند که‌سیکی لټها تووی هه‌لټ‌ژارد که‌بریتی بوو له‌نه‌بویه‌یده‌ی کوپي چه‌پړپړا و، عه‌مری کوپي عاص و... په‌زیدی کوپي نه‌بوسوفیان و، پاشان معاویه‌ی کوپي نه‌بو سوفیان ..

کاتیک که‌هه‌والی نو سوپایانه‌گیشته به‌ئیمپراتوری روم، ناموژگاری وه‌زیر و سهرکرده‌کانیان کرد که‌له‌گل موسلماناندا پټکټین و، نه‌چنه‌جه‌نگاننیکي ټورلوه‌وه له‌دښان .. به‌لام وه‌زیر و سهرکرده‌کانی سووربوون له‌سهر شه‌پرکردن و رایان گه‌یاند که‌:

{سویند به‌خوا ری به‌نه‌بویه‌کر ناده‌ین که‌نه‌سپه‌که‌ی به‌پښته‌خاکانه‌وه} ..

سوپایه‌کیان ناماده‌کرد که‌ژماره‌ی ده‌گه‌یشته‌دوسه‌د و چله‌زار جه‌نگاوه‌ر. سهرکرده‌ی موسلمانانه‌کانیش په‌یامی ترسناکی هه‌لوټسته‌که‌یان نارد بڼ خه‌لیفه، نه‌بویه‌کریش وتی:

{سویند به‌خوا چاره‌سهری دهردی دلیان به‌خالد ده‌که‌م}...!!!

(کوژهری وه‌سوه‌سه‌کانیان) .. وه‌سوه‌سه‌ی هه‌لکه‌پانه‌وه و دوزمنایه‌تی و شېرک، فرمانی خه‌لیفه‌ی پټی گیشته که‌به‌ره‌و شام بکشیت، تا ببیته‌نه‌میری نو سوپایانه‌ی ئیسلم که‌به‌ر له‌نو به‌ره‌و نه‌وئ چووه.

خالد ده‌ست به‌جی فرمانه‌که‌ی به‌جی هی‌نا و، (موسه‌نای کوپي حاریسه‌ی له‌جنگی خوی له‌عیراق به‌جی هی‌شت و له‌گل نو سوپایه‌یدا که‌هه‌لټ‌ژارد بوو که‌وته‌ری تا گه‌یشته نو جینگایانه‌ی که‌موسلمانانه‌کانی تیدا بوو له‌شام و، به‌بلیمه‌تیه‌سهرسوپه‌تیه‌ره‌که‌ی سوپای موسلمانانی رڅخست و شوټنی گردجای بڼ دیاریکرد به‌ماوه‌یه‌کی که‌م، له‌نږه‌ندی جه‌نگ و به‌ره‌وو بوونه‌وه‌شدا، له‌نږو جه‌نگاوه‌ره‌کانیدا وه‌ستا و وتاریکی ناراسته‌کرد، له‌پاش سوپاسگوزاری و ستایشی په‌روه‌دگاری وتی:

{نه مړې رږژیکه له رږژه کانی خوا، ناپېت که س شانازی تېدا بکات و خوی پټوه هلېنېت..
دلسوزانه ټېکوزن و مېه سستان تېنها خوا بېت له کاره کتان و، ورن با نه مېرینې
دهستا و دهست پټې بکین - واته بیگورېنه وه - په کټکمان نه مړې نه مېر بېت، په کټکی دیکه
سېنې، په کټکی تر دوسې، تا هر ه مو نه مېرینې ده کڼ}..
نه مړېش رږژیکه له رږژه کانی خوا..

چ دهستېنېکې قه شنگ و جوانه...!!

* ناپېت که س شانازی تېدا بکات و خوی پټوه هلېنېت..

نه مېش زیاتره شنگ و جوانتره و نه مې کدارترین خورپارینې (وهرع)!!

نم سهر کرده ژیر و مېزنه به زالکردنی که سانی دیکه به سر خویدا هیچ که می نه کرد، له
کاتیکدا که خلیفه کردبویه سهر کرده ی ه مو سوپاکان به ټیکرای نه مېره کانیشیانوه، به لام
نه و نه یوېست که بېته پالېشټیک بې شیتان له سر دلې هاوېلانی و، دهستی له و مافه
ه مېشه ییې له نه مېرایتی ه لگرت و کردیه سهر له نیوان ه مو یاندا وه که یه ک..
نه مړې نه مړیک.. سېنې نه مړیکې دیکه.. دوسېش په کټکی تر و.. به و شپوه به تا
دوايي..

سوپای رومیش به ژماره ی زږ و چه ک و تفاقیه وه، شټیکې پر مېترسی بو..
سهر کرده کانی روم زانیان که کات له بهر زده وندی موسلمانان دایه و، درېزه کیشانی جهنگ
و زږیوونی شپه کان سهر که وټنیکې ه مېشه ییان بې دهسته بهر ده کڼ، له بهر نه وه بېاریاندا
که ه مو سوپاکانیان له یه ک شپه دا کړ بکه نه وه بې سهر عه رب تا پاش نه و جهنگ
شوینه واریان نه مینیت، بیگومان موسلمانان له و رږژه دا هستیان به بیم و مېترسیه کی وها
کرد بو که دل و دهر وونه گیان له سر دهسته کانی خسنبووه دل راوکی و ترسان..
به لام له ناو ها کاتیکې رهش و ناخوشدا خوی په نهان دابو بې خزمه تکردنیان و،
به به یانی هیوا و سهر که وټن ه مو گیانیانې ده تنی...!!
جا دهسته لاتی روم و ژماره ی سوپای هر چند بیت، نه بو به کړ، که پیاوړیکې سهر ناسه،
وتی:

{خالیید بویان}...!!!

{سویند به خوا چاره سهری دهر دی دلایان به خالیید ده کم}..

ده با روم به ه مو هرا و هوریا یانوه بیتنه به رامېر موسلمانانې له ناو بهریان...!!
خالییدی کوپی و لید سوپاکې برد و، کردی به چند دهسته یه که وه، نه خشه یه کی نوئی بې
مېزش بردن و کشانه وه دانا که له گال شپوازی روم کاند دگونجا پاش نه وې که شاره زای
هوکاره کانی فارسه کانی برپایان بوو له عیراق و.. ه مو پټوانه یه کی بې جهنگه که دانا..

نۆز سەیر بوو، شەپەکه بەو شیوەیە روویدا که خالید نەخشەیی بۆ کیشا و بۆی چوو،
هەنگاو بەهەنگاو، جۆلە بە جۆلە، بەپادەیکە وەک ئەوێ پێشبینی ژمارەیی لێدانی
شمشیرەکانی چەنگەکی کردبێت، لە مەزەندە و پێوانەیدا هیچ هەلەیی نەکرد بوو...!!
هەموو پەلامارێک که پێشبینی کردبوو لە لایەن رۆمەکانەوه بکریته سەریان، ئەنجامیان
دا..

هەموو کەشانیوەیک پێشبینی کرد کردیان..
بەر لەوێ چەنگەکه روویدات ئەوێ که مێک سەرقالی کردبوو، پێشبینی کردنی هەلەاتنی
هەندیک لە سوپاکەیی بوو - بەتایبەت ئەوانەیی که تازە موسلمان بوو- پاش ئەوێ که بینی
دیەمی سوپای رۆمەکان چەند ترس و تۆقاندنی خستە دلایانەوه..
لە راستیدا بلیەتی سەرکەوتنی خالید لەیک شتدا خۆی دەنواند، که ئەویش دامەزراوی
بوو، دەیزانی که هەلەاتنی دوو کەس و سێ کەس، دەکرێت پەرچەرچی و ترسێک بخاتە نێو
سوپاکەییەوه که هەموو سوپای دوزمەن نەتوانی بیکات..
لە پێناوی ئەوەدا، نۆز توند و تیز بوو - بەلام چ توند و تیزییەک - بەرامبەر ئەوانەیی
چەکه کانیان فری دەدەن و هەلدین..

ئا لەو شەپەدا بەتایبەت - شەپی یەرموک - پاش ئەوێ که سوپاکەیی شوێنی خۆیان
گرت - بانگی ئافەرەتانی موسلمانێ کرد - و بۆ یەکهەجار شمشیری دانە دەست و، فەرمانی
پێکردن، که لە گشت لایەکی پشتی موسلمانانەوه رابووستن و، پێی وێن:
{ئەوێ پشتی هەلکرد و هەلەات، بیکۆژن}..

ئەوێش ئاوێدانەوه یەکی چاک بوو کاری خۆی بەباشی پێکا...!!
بەر لە دەستپێکردنی شەپەکه سەرکردەیی سوپای رۆم داوای لە خالید کرد که بۆی
دەریکەوێت تا چەند وشە یەکی پێ بلێت..
خالید بۆی ھاتە دەرەوه و، لە شوێنی بەتالی نێوان هەردوو سوپاکەدا، بەسواری
ئەسپەکانیانەوه رووبەرپووی یەکدی بوونەوه..
(ماھانی) سەرکردەیی رۆم بە خالیدی وت:

{زانیمانە که تەنھا بێ بەرگی و برسیتی لە ولاتی خۆتانەوه هێناونی..
جا ئەگەر پێتان خۆشە ھەریکەتان پۆشاک و خوارەدەمنی و دە دیناری دەدەم و،
بگەرێنەوه بۆ ولاتی خۆتان، بۆ سالی داھاتووش بەھەمان شیوە بۆتان دەنێرم}...!!
خالیدی ھەرد و پالەوان ددانەکانی لەسەر یەک توند کرد و، تێگەشت که قەسەکانی
سەرکردەیی رۆم چ بێ ئەدەبیەکی تێدایە..

بویه بپياري دا که وه لاميکي گونجاوي بداته وه و، پټي وت:
 {بزانه وه که نه وهی تو باست کرد برسيټي نهی هيناوینه ته دهره وه، به لام نيمه که سانيکين
 خوین ده خوینه وه، زانيمان که هيچ خوینټک خوشتر و چاکتر نيه له خوینی روم، له بهر نه وه
 هاتن...!!!}

نه مچا خالیدی پالوان جلوی نه سپه که ی گرت و گه پرايه وه نيو سوپاکي و، نالاکی
 به رزگرده وه و ده ستيگردي جهنگي راگه ياند..
 {الله اکبر}..

{شنه ی پای به مه شت هه ليکرد}..
 سوپاکي وه که موشه کی هاويزاو دهره چوو.
 جهنگيکي بي وینه له سهختي و ناروحتيدا دهستي پيکړد..
 رومه کان وه که کيو به چنه ده سته يک هاتن..
 موسلمانان به جوړي به رپه رچيان دانه وه که چاوه روانيان نه کرد بوو..
 موسلمانان گيانفیدای و خوارگريه کی وایان نواند که عاقله ندانی سرسام ده کرد..
 ((نه وه تانی له کاتي گهرمه ی شهردا يه کيکيان له (نوبوعوبه يده ی جه پراح) نزيک ده بيته وه و
 پټي ده لیت:

{من زور سورم له سر شه ميد بوون، جا هيچ پټويستيه کت هه يه به پټغمه بري خوا څخه که
 پټي گه يشتم پټي رايگه يه نم}؟!
 {به لي.. پټي بلې نه ی پټغمه بري خوا نه وه ی په روه رديگارمان واده و به لټني پيدا بوين
 به راستي بينيمان}..

نه مچا پياوړه که وه که تری هاويزاو دهره پي و.. به نوميدی تياچوون و کوتايی هاتنی
 چوويه نيوهندی ناروحتيه کان و.. به شمشيره که ی ليی ددان و، به هزاران شمشير ليی ده درا
 تا شه ميد بوو...!!

نه وه تا ((عیکرمه ی کوپي نه بو جه هل)) يش..

به لي.. کوپي نه بو جه هل..

کاتیک چه پړکی روم له سري قورس ده بيت هاوار له موسلمانان ده کات و ده لیت:
 {بهر له وهی که خوا ريټونوټيم بکات يو لای نيسلام زورم شهر دزی پټغمه بري خوا څخه
 کردوه، جا نه ميږ له دوژمنانی خوا هه لټيم}??
 پاشان هاواريکرد: {کي به لټين ددهات له سر مردن}..

جا ژماره يه کی زوری موسلمانان به لټنيان پيدا له سر مردن و پيکه وه چوونه نيو
 جهرگه ی جهنگه که وه، به دواي سرکه وتندا ويل نه بوون، به لکو شهيديان دهويست و.. پاشان
 به ره و به لټين و فروشته که يان چوون و، شهيد کران...!!

((ئەوانەى دیکەش بەسەختى بریندار کراون، ئاویان بۆ دەهینریت دەمیانی پى تەپ بکن، کاتیک ئاوەکە دەهینریت بۆ کەسى یەکەمیان، ئاماژەى بە ئاوگێرەکەدا کە بیدا بەو برایهى کە لە تەنیشتیەوه تى و برینه کەى لەم سەختەرە و، زیاتریش تینووپیەتى، کاتیک ئاوەکە بۆ ئەویش دەبن، ئەویش لای خۆیەوه ئاماژەى بۆ ئەوهى تەنیشتى کرد، کە بۆ ئەویشیان برد ئاماژەى بۆ ئەوهى ئەو لایەوهى کرد..

بەمجۆرە.. هەتا گیانی زۆریەیان بەتینووپیەتى دەرجوو.. بەلام جوانترین لێپران و خۆنەویستی بوو...!!
بەئى..

لە راستیدا جەنگى (یەرموک) بواریكى زۆر کەم وێنە بوو بۆ گیانفیدایی.
لەئێو تابلۆکانى خۆبەختکاری سەر سۆرەپنەرەدا کە لێهاتووپیە جەسورەکان وێنەیان کێشا، ئەمە تابلۆیەکی دیارە.. تابلۆیەک کە وێنەى خالیدی لە خۆ گرتووه لە پێشەوهى سەد سەربازیهوه -زیاتر نا- کە دژى هاتنى رۆمن، ئەو رۆمى ژمارەى سەربازەکانى چل هەزار کەسە، خالید هوار لەو سەد کەسەى کە لەگەڵیایەتى دەکات:
{سویند بەو زاتەى گیانى منى بەدەستە رۆمەکان تەنها هیندە ئارام و هیزیان ماوه کە بینیتان.

منیش دەخوازم کە خۆای گەرە شانه کانیان بخاتە بەر دەستان..

سەد کەس.. رۆبەپووی چل هەزار دەبنەوه و.. سەریش دەکەون...!!

بەلام سەر سوپەمان بۆچی؟؟

ئەى دلە کانیان لێوان لێو نیه لە بڕوا بوون بەخودای بەرزى بالا دەست...؟؟ و بڕوا بە پیغمبەرە راستگر و دەستپاکەى ﷺ؟؟ و بڕوا بە کێشەکەى، کە لە هەموو کێشەکانى ژيان زیاتر، چاک و، رێنما کار و، رۆژدارە؟

خەلیفەکەشیان (ئەبوبەکرى صدیق) نیه پەزای خۆای لى بێت، ئەو پیاوهى ئالای بەسەر دونیادا بەرز دەکرێتەوه لە کاتیکدا کە ئەو لە مەدینەى پایتەختى تازەى جیهانى نوێ بەدەستى خۆى مەپى بێتۆژنەکان دەدۆشێت و، هەویر بۆ نانى هەتیوووەکان دەشێلێت...؟؟
ئایا سەرکردهشیان (خالیدی کوپی وەلیدی) لەناو بەرى وەسوەسەى ستمکاری لەخۆبایى بوون و، دۆژمکاری و، شمشیری هەلکێشراوى خودا نیه بەسەر هێزى دواکەوتووپی و، بۆگەنى و، بێباوه پێیهوه؟؟

ئایا ئەمانە، وانین..؟

کەواتە، شەنبای سەرکەوتن هەلبکە..

بە بەهێزى و دەستەلات و، سەربەرزى و، توندییەوه هەلبکە..

له راستیدا بلیمه تی (خالد) سرکرده پیښه وایانی سوپای رومی سرسام کرد بوو، بهجوریک وای له یه کیکیان کرد که ناوی (جرجه) بوو بانگی خالد بکات تا له یه کیک له ماوه کانی پشوری نیو جهنگه که دا بیتته پیښه وه بوی.

کاتیک به یه که یشتن، سرکرده ی روم روی دهمی کرده خالد و وتی:
{نه ی خالد..}

راستم پی بلی و، دروم له که ل مه که، چونکه مرقی نازاد درق ناکات..
نایا خوی گوره له ناسمانه وه شمشیریکی ناردوه بوی پیغه مبه رکه تان و نه ویش به خشیبیتی به ت و، له هر که ست هه لکیشابیت به زاندووته ؟؟).

خالد و تی:

{نه خیر}

پیاوه که و تی:

{نه ی بوی ناو ناوی شمشیری خودا ؟}.

خالد پتی و ت:

{خوی گوره پیغه مبه ریکي بوی ناردين، هه مان بوو بپوای پی هینا و هه بوو بپوای پی

نه کرد..}

منیش یه کیک بووم له وانه ی به راستم نه زانی تا خوی گوره دلی بوی لای نیسلام راکیشاین و، به هوی پیغه مبه رکه یوه رینمایي کردین و، به لینمان پيدا..}

پیغه مبه ریش پاراپاوه بوم و، پتی فهرمووم: تو شمشیریکي له شمشیره کانی خوا، به م جوره ناو نرام..}

سرکرده ی روم و تی:

{بانگ وازی خه لکی بوی چ شتیک ده که ن..؟}

خالد و تی:

{بوی لای یه کخواناسی و، بوی لای نیسلام}

و تی:

{نایا نه و که سه ی نه مرقی موسلمان بییت پاداشت و مافی وه ک نیوه ی بوی هه یه ؟}

خالد و تی: {به لی، چاکتریشی بوی هه یه ..}

پیاوه که و تی: {چون، له کاتیکدا نیوه بهر له و موسلمان بوون ؟؟}

خالد پتی و ت:

{نیمه له که ل پیغه مبه ری خودا ﷺ ژیاوین و، به لگه و موعجزه کانیمان بیني و، حقی

هر که سیکه نه وه ی نیمه بینیمان بینیبیتی و، نه وه ی نیمه بیستان بیستبیتی که به ناسانی

موسلمان بییت..}

به لاس نيوه كه نه تانديووه و گوښيستی نه بوون، پاشتر به نه ديتراوی بپواتان هيناوه، نه وا پاداشتی نيوه چاکتر و گوره تره گر راستگي بن له نيهت و نه نيتيه کانتاندا له گله خوا...
 سه رکړده رومه که هاواری لي هه ستا و، نه سپه که ي به ره و لای خاليد تاودا و، له ته نيشتيه وه راوه ستا:

{نيسلام فير بکه نه ی خاليد}!!!!

موسلمان بوو و.. نو رکات نوږی کرد و.. هيچ نوږیځکی دیکه ی دواي نه وه نه کرد، که هره یو سوپا ده ستیان کرده وه به چنگ، (جره ی روم) له ریزی موسلمانان کاند د ر به رومه کان به نومیدی به ده ستیانی شه هیدی چنگ تا به ده ستی هینا و پتی گه یشت...!
 پاشان. نایا نيمه به ره و پوی مه زینتی دیمه نیکي جوانتر نه بینه وه.. که خاليد سه رکړدایه تی سوپای موسلمانانی ده کرد له و چنگه سه خته دا، نازایانه سه رکه و تن له نیوان که لپه ی رومه کاند دهرده هینیت، به راده گومانوای و ترسناکه ی که تیدا به نامه بهری هاتو له مه دینه وه سه رسام ده بیت که نامه یه کی له خلیفه ی نویوه بق هیناوه - نه میری باوه پداران عومری کړی خطاب..

سلوای عومری بق موسلمانان تیدا بوو، له گله هوالی کړچی دواي خلیفه ی پیغمبره ی خوا ﷺ نه بوبه کړی صدیق، پاشان فرمانی کرد به لادانی خاليد له سه رکړده یی و، دانانی (نه بوعوبه یه ی جه پراح) له جیگای..

خاليد نامه که ی خوینده وه، داوای به زه یی و ره حمتی بق نه بوبه کړ و سه رکه و تنی بق عومه رکړد..

پاشان داوای له ه لگری نامه که کرد که نه وه ی له نامه که دا هاتوه به که سی رانه گه یه نیت و له جیگایه که داینا و فرمانی پیکرد که به جی نه هیلیت و، نه چیته لای هيچ که س..
 نه مچا ده ستی کرده وه به سه رکړدایه تی چنگه که و هوالی مردنی نه بوبه کړ و فرمانه که ی عومری شارده وه تا نه و سه رکه و تنه دیت که نزیک بق نه وه..

زه نگی سه رکه و تنی لی دا و، رومه کان تیکشکان..

نه مچا سه رکړده ی پاله وان له نه بوعوبه یه چوویه پیشه وه وه سه ریا زک سلو له سه رکړده که ی بکات، سلوای لیکرد و.. له سه رتادا نه بو عوبه یه وه کالته یه که له کالته کانی سه رکړده یه که سهیری کرد که سه رکه و تنی که به ده ست هینا بیت به ییری که سدا نه هات بیت.. به لاس هینده ی نه برد سهیری کرد راستیه کی ته واوه، چو نیو چاوانی خالیدی ماچ کرد و، مه زنی دهر وون و ناکاره کانی خالیدی ده ژمارد.

گپانه وه یه کی میژوویی دیکه ش هیه، ده لیت: نامه که له نه میری باوه پدارانه وه بق نه بوعوبه یه نه درابوو، نه بوعوبه یه ش هواله که ی له خاليد شارده وه تا چنگه که ته واو

جا هر کامیان بیت.. نو ا ریښای خالید له هر دوو باره که دا مه بهستی نیمه یه..

به راستیش ریښای ټکی ژور قه شنگ و مزن و بهر ز بوو..

له ه مو ژیاڼی خالید دا هیچ ه لویستی ټکی دیکه به دی ناکم که دلسوزی قول و راستگزی به تینی ناو ها بخاته پوو..

لای شو وهکو په که، نه میر بیت، یا سرباز..

نه میرایه تی وهک سربازیتي وایه، هریه که یان هؤکاریکه و نه رکی سرشانی خوی بهرام بهر خدا که بېړای پی هیناوه و، بهرام بهر پیغه مبه رکه ی که به لینی پیږ داوه و بهرام بهر شو

ثابته ی که له نه ستوی گرتووه و له سایه ی ئالا که یدا رۆشتووه، پی پی به جی ده گه ینیت..

ه ولدانی شو له کاتیکدا که نه میر ټکی فرمان به جی پینراوه هه روهک هه ولدانیه تی وهک سرباز ټکی گوتیا یه ل..!!

شو سهرکه وتنه مزنه ش به سهر دهر وونیدا بوی ساز کړدبوو، هه روهک بق که سانی دیکه ی پی پی جینشیننه کانیشی ساز کړدبوو که فرمان په وایی نوممه تی ئیسلام و ده وله تی موسلمانان

بوون له و رۆځه دا..

نه بویه کړ و عومه..

که دوو ناوون زمان توانای جولانی نیه بق ناوه ټینانیاڼ، هه تا هه موو موعجیزه کانی چاکه ی

مروځ و، مهنی مروځ نه هیتیته خه یالی خوی..

سهره پای بزبویونی خۆشه ویستی هه ندیک کات له نیوان عومه و خالید دا، پیگه ردی عومه و دادگه ری و، خواتر سانی و، مهنی له راده به دهری، هه رگیز لای خالید جیگه ی پرسیار

نه بوون..

پاشان برپاره کانیشی هه رگیز لای شو جیگای گومان نه بوون، چونکه شو ویزدانه ی که

ده یجولاند، له ته قوا و، دامه زراوی و، دلسوزی و، راستگزیدا گه یشتبووه راده یه کی وا که

ویژدانیکي پاک و پیگه یشتبوو پی بگات، نه میری باوه پداران (عومه) به خراب سهری خالیدی نه ده کړد، به لکو شمشیر هه کی په له و تیژ ده هاته پیث چاو..

له پاش کوژرانی مالیکی کوړی نویره (عومه) نه وه ی خسته روو کاتیک که پیښیاری کړد

بق نه بویه کړ گۆشه گپری بگات و، وتی:

{شمشیره که ی خالید په له کړدن تیدایه}..

وا ته به سوک گرتن و تیژی و، په له کړدن تیدایه..

(نه بویه کړی صدیق) یش له وه لامیدا وتی:

{ناتوانم به ره لستی شمشیریک بکه که خوی گه وره زالی کړدووه به سهر بی باوه پاندا}..

(عومر) دهیووت خالید په له کړدنې تېدايه.. په له په لیه که ی خالید پال شمشیره که ی خالید نه ک خوی، نه و شانه ش ده ریږی نه ده بی نه میری نیمانداران نین و به س، به لکو له هه مان کاتدا ریږگرنیه تی له خالید..

(خالید) یش پیاوی شه په، له لانکه وه تا داره مه یت.

نه و ژینگه و، پینگه یشتن و په روه رده کړدنې و، هه موو ژایانی بهر له نیسلام و دواي نه ویش هه هه مووی مهیدانیک بوو بۆ سوار چاکیتی، پر مه ترسی، لیژانانه یه..

پاشان سووربوونی رابردووی بهر له موسلمان بوونی و، نه و جهنگانه ی له دژي پیغمبر و هاوه لانی نه جامی داو نه و لیډانانه ی شمشیره که ی له رژیانی بی باوه پیدا سهری پرواداران و روخساری خواپه رستانی پی لیکرده وه، تیکرای نه وانه قورساییه کی ژوریان له سر ویزدانی هه بوو، وایان له شمشیره که ی کردبوو که هه لوه دای له ناوبردنې هاوه ل پرستان بیت چنه هینده ی نه و ی که به سر موسلمانانیدا هینا)).

نیوه ش نه و ده سته واژه یه تان له یاده که له سهره تای نه م باسه وه هینامان که له میانی قسه کړنیدا له گل پیغمبر ی خوادا ﷺ هات، که پی و ت:

نه ی پیغمبر ی خوادا، لای خوی گوره داوای لیخوشبوونم بۆ بکه له سر هه موو نه و ریږگیاننه ی له به رده م ریگای خوادا دروستم کردوه.

ویږای هه وال پیدانی له لاین پیغمبره وه ﷺ، که نیسلام هه موو شتیکی پیش خوی ده سړپته وه، نه و هه سوور بوو له سر نه و ی که پیغمبر ﷺ په یمانی پی بدات که خوی گوره له هه موو نه و کارانه ی، پیشتر به شمشیره که ی ده ستی نه جامی داوه، ببوریت..

شمشیریش کاتیک به ده ستی شوره سواریکي جهریه زوی وه (خالیدی کوی وه لید) وه ده بیت و، پاشان نه و ده سته ی که پی گرتوه ویزدانیکي په رژی گهرمه ی پاکبوونه وه و قهره بوو کړنه وه و، داپوشراو به خو شه ویستی و پشتیوانیه کی ره ها بۆ ثاینیک که پلان و دژایه تی ده وړه دراو بیجو لینیّت، نه و ژر سخت ده بیت له سر نه و شمشیره که ده ست له بنه ما ره ق و، تیژییه رقیژناره کانی هه لبرگړت..

به م جوړه شمشیره که ی خالیدمان بینی سر نیشه ی بۆ خاوه نه که ی دروست ده کړد.

نه و کاته ی دواي رزگار کړدنې مه ککه ش پیغمبر ﷺ ناردی بۆ لای هندیک له هوزه عه ره به کانی نزیک شاری مه ککه، پی فهرموو:

{وه بانگخوازیک ده تنیرم، نه ک جهنگاوه ر}.

شمشیره که ی به سهریدا زال بوو رژی جهنگاوه ری تیدا به رجه سته کړد و.. وازی له رژی بانگخوازی هینا که پیغمبر رایسپاردبوو، هه نه و هه شوای کړد له پیغمبر ﷺ غه مگین و نارپه حه ت بیت کاتیک هه والی کاره کانی خالیدی پینگه یشتن، هه ستایه وه و رووی کړده قیبله و، هه ردو ده ستی به رزکړده وه و، به م وته یی پوزشی بۆ خوی گوره هینایه وه:

{خودایا خرم بهری ده کم له وهی خالید نه جامی داوه}
پاشان علی نارد بقی لایان خوینی دانی و پاره و سامانی بقی گیرانه وه.
وتراویشه که خالید به وه پاکانه ی بقی خوی کردوه که (عبداللهی کوری حوزافه ی سه ه می)
پیتی وتوه: پیغمبره ی خوا فرمانی شه پرکردن له گه لیاندای پیکردون له بهر نه وه ی موسلمان
نابن..

خالید خاوه نی توانایه کی نااسایی بوو و.. پاله په ستویه کی زوری له سهر دروست کردبوو
بقی داپوخانی هه موو جیهانی کونی..

خو گهر نیمه لئی رابمیتین کاتیک بتی (عوزا) ده پوختیت که پیغمبر ناردبووی بقی
روخواندی.

یان گهر سهرنجی بده یین که به پاچه که ی نهو بینا به ردینه ی دهروخاند، وه ک پیاویک ده هاته
به ر چاومان که له دژی تیکرای سوپایه ک بجه نگیث، سهری تاکه کانی ده پچراند و ریزه کانی
په رته وازه ده کرد.

نهو به دهستی راستی و، به قاجیشی لئی ددها و، هاواری له پارچه ورد وردبووه کان و،
خوله داکه وتووه که ی ده کرد:

{نه ی عوزا پروام پیت نیه، نه ک پاک و بیگه رد بیت
من بینیم خوی گهره سهر شوپی کردی..!!}

پاشان ناگری له خاکه که ی به رده دا و ده یسوتاند..!

هه موو دیارده کانی هاوه ل پرستی و پاشماوه کانی له بقی چوونی خالید دا-وه ک عوزا
جیگایه کی له و جیهانه نوییه دا نیه که خالید له سایه ی ئالاکیدا راوه ستابوو..

خالید به هیچ شتیکی دیکه له شمشیره که ی ئاشنا نه بوو بقی پاکتاو کردنی.

هه ر بویه.. {باوه پم به تن نیه، نه ک بیگه ردی بۆت

من بینیم خوی گهره سهر شوپی کردیت}..!!

گهر نیمه ش له گه ل نه میری باوه پداران (عومه) دا نهو خوژگه یه مان هه بایه، که بریا
شمشیره که ی خالید به دهر بووایه له و په له په لپیه، نهوا له گه ل نه میری باوه پداران
(عومه) یش، نه م و ته یی دوویاره ده که ی نه وه:

{ثافره تان ده ستو سنان له وهی که سیتی دیکه ی وه ک خالید وه به ریتن}..!!

نهو رژه ی خالید کچی دواپی کرد (عومه) زور زور به کول بقی گریا و، خه لکی دواتر
زانپان که نهو ته نها بقی له ده ستدانی ناگری، به لکو بقی دهر فته ده گریا که مردن له دهستی
(عومه) ی دا که ده یویست خالید بکاته وه به نه میر پاش نه وه ی قسه و قسه لکی خه لکی
له سهر لاچوو و، هویه کانی گزشه گیر کردنی نه ما، گهر مردن پیتی نه گه یشتبایه و خالید خیرا
به ره و دیداری په روه ردگاری نه گه پای ته وه.

به ئی، ئو پالوانهش خیرا بهرو نارامگاکی له بههشتدا گه پاپوه..
 ئیستا بۆی ههیه بهوینتهوه...؟؟ چونکه ئو که سێک بوو سه زهوی هیچ کهسی دیکهی
 وهك ئو دوژمنی ههوانهوهی بهخۆیهوه نه دیووه...؟؟
 ئیستا کات و ساتی ئهوهیه جهستی شهکتهی بۆ کهمی بسهری...؟؟ هه ئو بوو
 هاوه لانی و دوژمنانی له پیاوه لانییدا دهیانوت:

{ئو پیاوه ناخهویت و، لێناگه پێت که سیش بهوینت}...؟؟

بهلام ئو گر سه پشک بکرایه ئهوا ئهوهی هه لده بژارد که خوای گهره ته مهنی درۆژتر
 بکرایه و کات و ساتی زیاتر پێی به خشایه تا درۆزه به تیکشکانی پاشماوه بۆگه نکان بدات
 و، له سه رکار و جیهاد کردنی له پێناوی خوا و ئیسلامدا بهردهوام بیت
 جا گیانی ئهه پیاوه و بۆنی خۆشی بۆ هه میسه ده مینیتهوه، بهردهوامه، کاتیک نه سپ
 ده حیلینیت و، رههکان ده بریسکیتهوه و، بهیداخهکانی به کخواناسی به سهر سوپاکانی
 ئیسلامهوه ده شهکیتهوه..

ده لیت:

{شه ویک که تیییدا بوکیکی رازاوه بۆ بێنن، یا مژدهی له دایکبونی کوپیکم پێ بدریت،
 خۆشویستر نیه لام له شه ویک سهرما و سۆلهی توند، که له گه ل پۆلیک له خهباتکاراندا، له
 دژی بێ پیاوه پان رۆژ بکه مهوه}..

له پێناوی ئهوه شه دا، په ژاره و که سه ری ژیا نی - به بۆ چوونی خۆی - ئهوه بوو که له سه ر
 نوینگه کی بهریت، له کاتییدا که هه موو ژیا نی به سه ره پشتهی نه سه که یه وه و، له سایه ی
 بریسکه ی شمشیره کهیدا به سه ر بردوه..

ئو که له گه ل پیغمه بهری خوادا ﷺ به شداری غه زای کرد و، هه لگه پاوهکانی داپلۆسی.
 تهخت و تاراجی فارس و رۆمی له گه ل خاکدا یه کسان کرد و، به پاکردن به سه ر زه ویدا
 رۆشت، ههنگاو به ههنگاو له عێراق، ههتا زرگاری کرد بۆ ئیسلام و له ولاتی شامیش شه قاو
 شه قاو، تا هه ره مووی بۆ ئیسلام زرگار کرد..

وهك سه ر کرده یهك، که نا په هتهی و خۆ به که مزانی نی سه ر یازیک تیییدا رهنگی دابوو یه وه و،
 وهك سه ر یازیک که هه لگری بهر پر سیاریتی سه ر کرده و پێشهنگی بوو.

داخ و که سه ری ژیا نی پالوان ئه وه یه که له سه ر نوینگه کی بهریت..!!

ئالێره دا که ئه سرینهکانی به خو پ له دیده ی ده خزانه خواری وتی:

{لهو شه په و ئو هیرشه به شدار بووم و، هیچ جیگایه کی جهسته م نه ماوه جیگه ی لێدانی

شمشیری پێوه نه بیت، یا جی ده می رم، یا شوینی تیر..

ئێستاش ها ئه وه له سه ر نوینگه که م وهکو وشتر به سه ر لوتدا ده مره، ده سا با چاری

ترسۆکهکان بێ خه بیت}...!!

نهمانه شو وشانن شو کاته ساتی وتنیان نیه، مه گره هر پیاوونکی تاوا بتوانیت بیلیت.
 شو ساته ییش له پیشوازی چرکه ساته کانی مالتاوایدا بوو، دهستی کرد به وه سیهت کردن..
 ده زانن وه سیهتی یو کی کرد...؟؟

بق خودی عومری کوپی خطاب...!!
 ده زانن چی له دواي خوی به چی میشتبوو..
 نه سپه که ی و چه که که ی...!!
 هیچی دیکه...؟؟

هیچی دی، له وهی که خه لکی کزی ده کاته وه وه یانه...!!
 چونکه شو که زیندوو بوو هیچی به لاهو گرنه نه بوو، جگه له بایه خدانی به سرکه وتن و
 به ده سته پتانی بالا دهستی به سره دوژمنانی هه قدا.

له شت و مه که کانی دوتیا شدا هه مووی له سره هیچ شتیک سوور نه بوو..
 ته نیا یه شت نه بیت، که به وپه پری خو شه ویستیه وه سوور بوو له سهری.. که نه ویش
 (قه لنسوت) ه که ی بوو..

له روژی په رمووکدا لپی که وت و، خوی و خه لکه که ش زور له دوی که پان.. کاتیک له سره
 نه وه سره نه شت کرا وتی:
 {هه ندیک له مووی په رچه می پیغمبره خدای تیدا بوو و زور پیی که شبین بووم و، پیی
 سره ده که وتم}.

له دوايیدا، لاشه ی هم پاله وانه له ماله که ی به سره شانی هاوه لان هینرایه دهره وه و دایکی
 پاله وانی کزچکربوو به دوو چاوی سوور بوونی تاوینته به غه مه وه لپی دهر وانی و له مالتاوايیدا
 وتی:

تو له هه زاران هه زار که سی هوژ باشتری، کاتیک روخساری مهردان بکه وینته مملانی... له
 نازایه تی دا...؟ تو له باوکی شیران نازتری که له راوی شیر ده گه پینه وه... له سوارچاکیشدا...؟
 تو شقپه سوار تری له و لافاوه به خو په ی که له نیو شاخه کانه وه لیشاو دینیت.

انت خير من الف الف من القوم اذا ما كبت وجوه الرجال

اشجاع...؟ فانت اشجع من لي شر غضنفر يذود عن اشبال

اجواد...؟ فانت اجود من سيل غامر يسيك بين الجبال

(عومر) که گوئی بیستی نه وه بوو،.. زیاتر دلی داخوړپا.. و فرمیسه که کانی به خو پتر بوون

و.. وتی:

{راست وت..}

سویند به خوا شو تاوه ها بوو}..

نه مجا پاله وان له گلکوکیدا به خاک سپړدرا..

هاوه لانیښی که دنیا کش و مات و، ملکه چ و بیده نگ بو، به ملکه چیه وه راوهستان..
 تنها حیلې نه سپیک هات و نه و بیده نگیه ی شکاند -وه که نه وه ی بهیری نښه دا بیت- که
 پاش نه وه ی ره شوکه ی لایرد بوو خیرا ده هات و، شه قامه کانی مه دینه ی به راکردن به دوی
 ترمی خاوه نه که یدا بریپو، که دلته نگی و بونی خوشی شو به پړوه ی ده برد.

که که یشته کومه له خه لکه بیده نکه که و گوره شیداره که سهری وه که نالا بلند کرد.
 به به رزی حیلاندی.. ته و او وه که نه و کاته ی که پاله وانه که ی به سهر پشته وه بوو و،
 هره شه ی له ته خت و تاراجی فارس و رزم ده کرد و، چاره سازی دهردی دلی بته رستی و
 ده ستریزگاران ی ده کرد و، هه موو هیژنکی شه پهنگیژ و هاوه ل په رستی له سهر ریگی نیسلام
 راده مالی..

مایه وه -چاوه کانی له سهر گلکوکه ی نه ده تروکاند- سهری به رز کرده وه و نه وی کرد و،
 ده جولاند بڼ که وره و پاله وانه که ی و، سلوی مالئاوایی لیده کرد...!!
 پاشان به سهر به رزی بیده نگ راوهستا، نیو چاوانی بلند بوو، به لام چاوه کانی به خوږ
 نه شکیان لیده باری..!!

(خالد) له که ل چه که یدا (وه قف) ی کردوون له پیناوی خوا.
 به لام.. داخل هیچ شوره سواریک پاشی خالد ده توانیت بچیته سهرپشتی...؟؟
 یان پشتی بڼ هیچ که سیک دیکه نه وی ده کات...؟؟
 نیی نه ی پاله وانی هه موو سهر که و تنه کان.. و
 نه ی به ره به یانی گشت شه و زه نکه کان..
 به راستی تر به گیانی سوپاکه ته وه به سهر سه ختی لیښاوی هیژ شهبه راندا زال ده بوویت که
 به سهر یازه کانت ده وت:

{کاتی سهر له به یانی خه لکه که خه م و خه فه تیان لاده چیت}
 تا وه که په ندیک له توره مایه وه..
 نه وه تا تر نیستا که، خه فه ته کانت ته و او کرد.
 ده سا نه ی باوکی سوله یمان، سوپاس بڼ به یانیه که ت...!!
 سهر به رزی و، بونی خوش و، نه مری بڼ یادت نه ی خالد...!!
 لیمان که پړ.. له که ل نه میری باوه پرداران (عومه) دا نه و وشه سازگاره پاراونه بلتینه وه که
 له کاتی مالئاوایی لیکردن و شیوه نگیژانیدا بۆت وتی:
 خودای گوره رحم به باوکی سوله یمان بکات.
 نه وه ی لای خوی گوره هیه چاکتره له وه ی له زیاندا تییدابوه.
 به راستی سوپاسگوزارانه ژیا و به خته وه رانه ش کوچی کرد.

فہ سی کوری سہ عری کوری عوبارہ
 فیلز ترین کہ سی عری بوبو گرو سکا کا نہا یہ

سره پای گه نڅیټیه کي، نه نصاریه کان وهك سر كړده هلس و كه وتیان له گه لږا ده كړد..
له باره یوه دهیان وت: ((گر بمانتوانیا په سامانه كه مان ریشیكمان بؤ قه یس بكړپا په،
نه وا ده مانكړی)).

له بر نه وهی كؤسه بوو، هیچ خه سله ټیكي سر كړدهی له داب و نه ریتی هؤزه كیدا كه م
نه بوو جگ له وریشه نه بیټ كه پیاوه كانیان روخساری خویان پی هیه تدار ده كړد، جا ده بیټ
نه و گه نچه كئ بیټ كه هؤزه كی حه زیان ده كړد ده ست له هه موو سامانه كانیان هه لېگړن
به رامبر به ریشیك كه روخساری نه وی پی داپېوشن و، روو كشی دهره کی مه زنییه
راسته قینه كی و، سر كړدایه تیه سر كړه وتووه كی پی نه واو بكه...؟؟
نه وه (قه یسی كړی سه عدی كړی عواید) په.

له خانه دارترین و ډیرینترین خانه واده كانی عه ره به.. نه و مالهی كه پیغمبر ﷺ له
باره یوه فرموی:

{خانه دانی سیمای خه لكانی نه م مالیه}..

نه و لیژانهش كه فیّل و ته له كه و، لیژاتوی و، زیره کی لی هه لده قولی و، له باره ی
خویشیه وه راستگويانه وتویه تی:

{گر نیسلام نه بوايه، فرت و فیلیکی وه هام ده كړد عه رب بهرگي نه گرتايه} !!..

چونكه نه و زیره كیكي، زور فیلزانی، میښك كراوه بوو.

له رړی (صه فین) یشدا له شوینی خویدا بوو له تهك نیمامی عه لیدا به رامبر معاویه و..
له گه ل خویدا داده نیشت و نه خشی فرت و فیلیکی ده كیښا كه له توانیدا بیټ معاویه و
نه وانه ی له ته كیدایه به رړیك یان چند رړیك له ناو بیات، به لام نه و فرت و فیله ی خوی
ده پشكنی كه به هوی زیره كیه كه یوه بوی هاتبوو و، به فیلیکی خراپی مه ترسیداری ده هاته
پیش چاو و، نه و نایه ته ی قورثانی پېرړی ده هاته وه یاد كه ده فرمویت:

{وَلَا يَجِئُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ: فِرْفِیْلِش هر یه خه ی خاوه نی ده گړی}.

فاطر/۴۳.

ده ست به جی پاشگه ز ده بویه وه و، داوی لیخو شپوونی له خوا ده كړد و، زمانی حالیشی

دهوت:

{سویند به‌خوا گهر بڼ معاویه بلوینت به‌سهرماندا زال بېیت، ثوا تنها به‌هوی زیره‌کیه‌که یوه زال نابیت به‌سهرماندا به‌لکو به‌هوی وهرع و ته‌قوای نیمه‌وه بڼی ده‌ست د‌دا زال بېیت} !!..

جا نو نه‌نصاریه خه‌زده‌جیه‌ی نیو مالیک‌ی سهرکرده‌یه‌کی مه‌زن، چاکه و ره‌وشت پاک‌ی له باو و باپیرانه‌وه بڼ مابووه‌وه.. س‌عدی کوپ‌ی عوباده، سهرکرده‌ی خه‌زده‌ج بوو که دواتر به‌دیداری ده‌گه‌ین..

کاتیک موسلمان بوو ده‌ستی (قه‌یسی) کوپ‌ی گرت و بریدیه خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ره‌وه و تی: {نه‌مه خزمه‌ت‌کارته نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا}..

پیغه‌مبه‌ریش له (قه‌یس) دا ه‌موو خه‌سله‌تیک‌ی زال‌بوون و ده‌رکه‌وته‌کانی چاکساز‌ی تیدا به‌دی کرد..

مینایه لای پی‌شه‌وه و نزیکی کرده‌وه و (قه‌یس) به‌رده‌وام خاوه‌نی شو جیگایه بوو.. {نه‌نه‌س‌ی هاوه‌لی پیغه‌مبه‌ر له و باره‌یه‌وه ده‌ل‌یت:

{قه‌یسی کوپ‌ی س‌عد بڼ پیغه‌مبه‌ر، وه‌ک جیگای پاسه‌وان و ابوو بڼ سهرکرده}.. له کاتیک‌دا که قه‌یس، به‌ر له موسلمان بوونی به‌و زیره‌کیه‌ی خ‌زی که خه‌لکی به‌رگ‌ی بیرکرده‌وه‌یان نه‌ده‌گرت مامه‌ل‌ی له‌گه‌ل خه‌لکیدا ده‌کرد و، که‌س نه‌بوو له‌نیو مه‌دینه و ده‌وویه‌ریدا هه‌زار حساب بڼ لی‌زانیه‌که‌ی نه‌کات.. کاتیک‌یش موسلمان بوو، نی‌سلام فیزی کرد که دلس‌وزانه هه‌لس و که‌وت بکات، نه‌ک به‌ فی‌ل و لی‌زانیه‌که‌ی و، له‌راستیشدا نه‌ویه‌کی چاکه کار بوو بڼ نی‌سلام و، فی‌ل و لی‌زانیه‌که‌ی وه‌لاخت و، نی‌دی له‌وه به‌دوا هه‌لمه‌ته له‌ناویه‌ره‌کانی پی‌ نه‌ده‌چنی و.. هر که روویه‌رووی هه‌لو‌یستیک‌ی س‌خت ببوايه‌ته‌وه، س‌وزی ده‌جولا بڼ فرت و فی‌ل‌زانیه‌ ک‌وت کراوه‌که‌ی و، ده‌سته‌واژه هه‌میشه‌یه‌که‌ی ده‌وته‌وه:

{گه‌ر نی‌سلام نه‌بایه، فرت و فی‌لی‌کم له عه‌ره‌ب ده‌کرد به‌رگ‌ی نه‌گرتایه} !!.. له‌نیو خه‌سله‌ت‌کانیشدا تنها ده‌ست باویه‌که‌ی له زیره‌کیه‌ی زیاتر بوو و.. خانه‌دانی و ده‌ست باویش نا‌کار‌یک‌ی کت و پ‌پی قه‌یس نه‌بوو، به‌لکو نو له ر‌ؤل‌ی مالیک‌ی د‌یرینی به‌خشنده و ده‌ست باودابوو و، خانه‌واده‌ی (قه‌یس) یش -له‌س‌ر داب و نه‌ریتی به‌خشنده و ده‌وله‌مه‌ندان‌ی شو کاته‌ی عه‌ره‌ب بوون-.

بانگ‌کار‌یک‌یان له‌س‌ر په‌ک‌ک له‌به‌رزاییه‌کانیان دانا بوو میوان‌ی به‌ ر‌ؤژ‌دا بڼ نا‌خواردن بانگ ده‌کرد..

یان نا‌گری داده‌گیرساند بڼ ری‌یواری نام‌ق و نه‌شاره‌زا تا به‌ه‌ویه‌وه شه‌و ری‌ ده‌ری‌کن و.. خه‌لکی له‌و ر‌ؤژ‌گاره‌دا ده‌یان‌ووت: ((هر که‌س ح‌زی له به‌ز و گ‌زشته، با ب‌چیته‌ س‌ر خوان‌ی د‌وله‌یمی کوپ‌ی حاریسه))..

(د‌وله‌یمی کوپ‌ی حاریسه)ش باپیره‌ی دووه‌می (قه‌یس) بوو..

جا له مال دېرینه دا (قهیس) به به خشنده ی و لېږوده یی گز شکرا ..
 روژنکیان نه بوبه کر و عومر له باره ی ده سترکراوه یی و به خشنده یی قهیس وه ده نوان،
 وتیان:

{ گهر واز له به خشنده یی تی نه ولاړه به ینن، مال ه کی باوکی تیا ده بات } ..
 (سه عدی کوړی عوباده) ش به و قسه یی نه وانی زانی که له باره ی (قهیس) ی کوړیپه وه
 وتبوویان، بویه وتی:
 ((کې له بهر ی (باوکی قوحافه - واته نه بوبه کر) و، کوړی خطاب پوزشم بې دینیته وه ..
 کوړه کم رږد ده کن به سرمد)) ... !!!

روژنکیان قهر زنگی زوری دابوویه برابری نه داری ..
 له واده ی دیار یو کراوی دانه ویدا پیاوکه نه مگدارانه چو بې لای قهیس و قهرزه کی بې
 گپړایه وه، به لام نه وهرینه گرت و پتی وت:
 { ښه شتیک به خشیبیتمان وهری ناگرینه وه } ... !!!
 فیرته ی مړو فیش ریبارنکی هیه لئی لا نادات و، په پره ویکې هیه نایگر پت .. هر بویه
 که به خشنده یی هه بوو نازایه تیشی له گه لدا ده بیت ..

به لې .. به خشنده یی راسته قینه و نازایه تی راست دوانه یه کن، هیچ په کیکیان له وی دیکه
 دوانا که ویت .. خو گهر به خشنده یی به در له نازایه تی هه بوو، نه و بزانه که نه وه ی به ی
 ده که بیت به خشنده یی نه .. به لکو رووکه شیکې به تال و دروزنانه ی روکه شه کانی خو ه لنان و
 پوپا گنده کرده و .. نه گهر نازایه تیش هه بوو به یی به خشنده یی، نه و بزانه که نه وه ش
 نازایه تی نه، به لکو ویستیکه له ویسته کانی خو سه پاندن و سته مکاری ..
 کاتیک (قهیس) به ده سستی راستی جله وی به خشنده یی هه کی گرتبو و، به هه مان ده سستی
 راستیش جله وی نازایه تی و بویری گرتبو ..

وه که نه وه ی مه به سستی شاعری هم کړپله یه نه و بیت:

اذا ما رایة رفعت لمجد تلقاها عرابة بالیمین

جا نه و نازایه تی ه ی له هه مو نه و غه زایانه دا دهره وشایه وه که له گه ل پیغه مېری خوا دا
 به شداری کرد کاتی که پیغه مېر زیندو بوو ..
 درېزه ی به و دره وشاوه یی ده، له و جه نگانه شدا که پاش کړچکردنی پیغه مېر بې لای
 په روه ردگاری بالا، به شداری تیدا کرد ..

نه و نازایه تی ه ش پشت به راستگویی ده به ستنیت له بری فیل و ته له که و .. به روه
 پوونبوونه وه و پوویه پوونبوونه به چیت، نه ک پیچ و په ناو ه لغه له تاندن، خاوه نه کی گپړوده ی
 ناپه حه تی و سه ختی ده کات به جوړی که نازاری ده دات و شه که تی ده کات ..

له و ستاوهش (قهیس) توانای له راده به دهړی له سر فرت و فیل و پیچ و په نا پشت گوئ
خست، نو جوړه نازایه تیه روون و ناشکرایه ی ه لگرتبوو، نو ناپه حه تیانه ی که به هویوه
تووشی ده بیټ و نو نه هامة تیانه ی بوی دیت له بهر چاوی بوو..

نازایه تی راست و دروستیش ته نها له متمانه ی خاوه نه که یه وه سرچاوه ده گریټ..
نو متمانه ی ش ټاره زوو یا ویستیک نیه، به لکو راستگویی له گه ل ده روون و، دلسوزی بۆ

حق پیکي دینیت..

به م جوړه کاتیک جیاړایی که وته نیتوان نیمامی عه لی و معاویه، ده بینین له ته ک ده روونی
خویدا به ته نها ده مینیتوه و، به دوا ی راستیدا ویله له ری بۆ چوونیه وه، هه تا گه ر بیني
نیمامی عه لی له سر حه قه، نو ا سهریه رزانه و، نازا و، چاونه ترسانه له گه لیدا ده بیټ..
له جهنگه کانی (هه فهین) و، (جهمل) و، (نه هره وان) دا (قهیس) به کیک بوو له پاله وانه
بویره کانی نالا ه لگری نه نصار و، هاواری ده کرد:

هذا اللواء الذي كنا نحق به
مع النبي، وجبريل لنا مدد
ما ضر من كانت الانصار عيبت
الا يكون له من غيرهم احد

واټه: نه مه نو به یداخیه که له گه ل پیغمبر دا بووین ه لمان گرتبوو، (جبریل) یش
پشتیوانان بوو زیانی پی نه گه یشتوو هه ر که س نه نصاریه کان سهریازی بیت و هیچ که سی
دیکه ی نه بیټ.

نیمامی (عه لی) یش کرد بوو یه فرمانپوه ای میسر..

معاویه ش هه میسه چاوی بریپووه میسر.. هه رده م وه که به ترخترین گه وه ری تاجی
چاوه پوانکراوی بیت..

له پیناوی نه وه شدا هه ر که (قهیس) بیني فرمانپوه ایه تیه که ی پی ده ریټ شیتی
دایگرت و ده ترسا له وه ی که (قهیس) بۆ هه تا هه تابه نو له میسر دایپریت، هه تا گه ر نو
سهرکه وتن به سر نیمامی عه لی شدا به ده ست به ینیت، سهرکه وتن پیکي یه کلاکه ره وه..
به م شپوه یه به ه موو هوکاره فیلایوه کانی و، به و ته له که بازیانه ی که له هیچ سلې
نه ده کرد، دووزمانی له دژی (قهیس) ده کرد لای نیمامی عه لی، هه تا نیمام له میسر بانگی
کرده وه..

نالیره دا خو ی تیگه یشت که (معاویه) نه م گه مه یی له دژی نو نه نجام داوه پاش نه وه ی
که هه وله کانی بۆ دانه پال خو ی، تاوه کو له دژی نیمامی عه لی سنگ پر رق و کینه بکات و،
هه تا پشتیوانی بوی که م بکاته وه.. که واته، چاکترین به رپه رچدانه وه ی فرت و فیلی معاویه،
خوشه ویستی و پشتیوانی کردنی زیاتر بۆ نیمامی عه لی و، بۆ حه ق که نیمامی عه لی نوینه رایه تی
ده کات، نه وه ش له هه مان کاتدا جی باوه پکردنی ته واو و جهخت له سر کراوه لای قه یسی
کوړی سه عدی کوړی عوباده..

بهم شپوه په بڼ چرکه ساتنیک وای هه ست نه کرد که نیمای عه لی لایداوه له سهر میسر..
 نه میریتی و، فرمانږه وایی چیه، هه موو پله و پایه کان لای (قهیس) ته نها نامیریکن بڼ
 خزمه تکردنی حق به کارده هیترن و، راوه ستانیشی له گه ل نیمای عه لیدا له گږه پانی جه نگدا
 مؤکارنکی دیکه په که گرنگی و جوانیه که ی که متر نیه..

نازایه تی (قهیس) ده گاته چله بڼ په ی راستگویی و ژیریه که ی، له پاش شهید بوونی
 نیمای عه لی و په یمانندان به حه س..

قهیس بڼ وای هینا که (حه س)، میراتگری راسته قینه ی پیشه وایه تیه، هه بڼ په یمانی
 پیندا و بڼ باک له توو شېبوونی مه ترسی پشتیوانی لیکرد..

کاتیکیش (معاویه) ناچاری کردن بڼ دانانی شمشیره کانیا، قهیس دیت سهر کردایه تی
 پینچ هه زار له وانه ده کات که سهری خویان تاشیبوو بڼ ماته مینی شهید بوونی نیمای عه لی..
 نیمای حه س وای به چاک ده زانی که برینی موسلمانان ساریژ بکات که لاواز بوونی
 دریزه ی کیشاوه و، راده یه بڼ نه و کوشاره له ناو به ره فوتینه ره دابنیت و، له گه ل معاویه دا
 بکه وینته وتو ویزه وه پاشان به لینی پی بدات..

نالیزه دا (قهیس) سهر له نوی بیر له رهوشه که ده کاته وه و، سهر ده کات هه لویستی
 نیمای حه س وای هه چند راست و دروست بیت، نه و سهر یازه کانی (قهیس) نه و مافی
 راویژ کردنیان له باره ی دیاری کردنی چاره نویسیان هیه له نه ستقیدا، بهم جوړه کویان
 ده کاته وه و تارنکیان نا پاسته ده کات:

{گه ر بانه ویت شه پتان پیده کم تا په له که کوژرانتان بکه م، گه ر هه زیشتان لی بی نه وای
 هینمایه تیتان بڼ ده سته به ره ده کم}..

سهر یازه کانیشی کاری نووه میان هه لیزارد و، هینمایه تی لای معاویه بڼ وه رگرتن، که
 ده روونی ته وای کرایه وه کاتی بینی قه ده ری وایه چله وی حه وانه وه ی له ده ست به هیترن
 رکابه ری به تین و مه تر سیدارترین که س له سهر سهره نجامه که به تی..

سالی په نجا و نوی کوچی له شاری مه دینه، نه و لیزانه که نیسلام بوویه دایه نگای
 لیزانه به ی، کوچی نوایی کرد..

مرد نه و پیاووه که ده بیوت:

گه ر له بهر نه وه نه بوایه له پیغمه بری خوا م ﷺ بیستوه ده یفه رموو:

{فیل و، هه لخنه تاندن له ناگر دایه، نه و ته له که بازترین که سی شم نوممه ته ده بووم}..

له ناشتیدا مرد و، ره وتی پیاوونکی راستگویی، روونی، به خشنده ی، نازای له پاش خوی له

زیاندا به جی هیشت..

به لئی.. مرد و.. له پاش خوی ره وتی پیاوونکی ده ستپاکی له سهر نه و شتانه ی که می نیسلام

بوون له لای له (نه ستوگرتن) و، به لاین و، په یماندان به جی هیشت..

عومہ بری کوری وہ وہ ب
 شہ پانہ نہ فامی و حہ ولاری شہ

له رڼی به دردا، په کټک بوو له و سرگردانه ی قوپه یش که شمشیریان بۆ هلمه تېر دنه سره نیسلام به ده ستوه گرتبوو.

پیاوړکی دور بینی مه زنده کاربوو، هر بویه هژده کی دایانابوو تا سرنج بدات و ژماره ی نه و موسلمانانہ ی له گه ل پیغمبر دا هاتوون بۆ روبه پوویوونه و دیان برانیت و، سیر بکات له پشتیانوه بۆسه یان هیزی کومه ککار هیه.

جا (عومیری کوپی وهه بی جهمه حی) به نه سپه که یوه که و ته پړ و به ده دوری سهربازگی موسلماناندا سوپایوه و، دواتر گه پایوه بۆ لای هژده کی و پښی وتن: (سئ سهد که سن، که مټک زیاتره یان که متر)، له راستیدا مه زنده کی راست بوو، لییان پرسى: ئه ی هیزی کومه ککاریان له پشتوه هیه؟ له ولا میاندا وتی:

{هیچمان له پشتیانوه به دی نه کرد... به لام ئه ی خه لکی قوپه یش، سوارانیکم بینی مردنیکى حه تمیان هه لگرتبوو له گه ل خو... که سانیکن جگه له شمشیره کانیان هیچ به ریه ست و په ناگه یه کیان نه..}

سویند به خوا وای ده بینم پیاوړکیان لى ناکورژیت تا په کټکی لى نه کوشتین، خو گهر مینده ی ژماره ی خویانیان لى کوشتین، نه و له دواى نه وه ژيان چ خوشیه کی نډایه...؟؟
نډوه ش بیروای خوتان تاوتوئ بکه ن{..}

هه ندیک له گه وره پیاوانی قوپه یش که و ته ژیر کاریگری قسه کانى و، له وه دابوو که پیاوه کانیان کڅیکه نه وه و به بی شه پ به ره و مه که که بگه پښه وه، گهر (نه بوجهل) نه بوایه که نه و بیروپایه ی پوچه ل کرښه وه و، ناگری بوغز و کینه و، ناگری جهنگی له ده روونیاندا داگیرساند، که خوی په که م سوتاوی بوو..

خه لکی مه که که: به (شهیتانی قوپه یش) ناویان ده برد..

به لام (شهیتانی قوپه یش) له رڼی به دردا تووشی نارمه حه تیه بوو، که نه خوی و نه هژده کی هیچ سویدیان لى نه بینى، جا سوپای قوپه یش به سرشوپړی و تیکشکاو ی به ره و مه که که گه پانه وه و، (عومیری کوپی وهه ب) یش هه ندی له مه دینه دواکه وت.. چونکه کوپه که ی به بدیلی که وتبووه ده ستی موسلمانان کان..

رڼیکیان له کڅ و کڅوونه وه په کدا له گه ل (صه فوانی کوپی ئومه ییه) ی ناموزای دانیش.. صه فوان بوغز و کینه یه کی په کجار تالی ده خواره وه، چونکه (ئومه ییه کوپی خه له ف) ی باوکی له رڼی به دردا تیاچوو بوو و، بیر داپووخواه کان ببونه کوپی پارچه کانى مه یته کی.

{صه فوان} و (عومه ی) پیکه وه دانیشتن و رق و کینه ی خویان هه لده پښت..
 با لینگه پښین (عروه ی کوپ ی زویه ی) نه و گفتوگو یه درژده مان بۆ بگڼریتته وه:
 {صه فوان له کاتیکدا باسی کوژراوانی به در ی ده کرد وتی: سویند به خوا له دوی نه وان
 ژیان هیچ خۆشیه کی تیدا نیه...!!

عومه ی پښی وت: راستت وت، سویند به خوا گهر له بهر نه و قهرزه نه بووایه که له سر شانمه
 و توانای دانه ویم نیه و، له بهر نه و مندا لانم نه بایه که ده ترسم دوی خۆم تیا بچن نه و
 به سواری به ره و لای موحه مه د ده چووم تا ده مکوشت، بیانویه کم هیه لای ده مکرده به هانه:
 ده مووت له پیناوی نه و کوپه دیله مدا هاتووم.

{صه فوان} نه و ده ی قوښته وه و وتی:
 قهرزه که ت له سر من... من له بر ی تق دهیده مه وه... مندا له کانیش ت له گه ل مندا له کانمدا
 ده ژیه نم هه تا مابن..

نه مچا عومه ی پښی وت: که وایوو با نه مه نه پښی بیت له نیوانماندا..
 پاشان (عومه ی) فرمانی کرد شمشیره که یان بۆ تیژ کرده وه و ژهراویان کرد، دواتر که و ته
 ری تا گه یشته مه دینه.

له کاتیکدا که (عومه ی کوپ ی خطاب) له گه ل کومه لیک له موسلماناندا له باره ی رژی
 به در وه ده وان و، باسی نه و رژی یان ده کرد که خوی گوره لی نان، عومه ر سر نه چی دا،
 (عومه ی کوپ ی وه هب) ی به دی کرد و لآخه که ی له بهر ده رگای مزگوتدا به سخته وه و،
 شمشیره که ی به شان وه یه، وتی:

نه و سه که (عومه ی کوپ ی وه هب) ی دوژمنی خواجه، سویند به خوا ته نها بۆ خرابه کاری
 هاتوه.

هر نه و بوو له رژی به دردا لیمان نزیك بوویه وه و مه زنده ی کردین بۆ هۆزه که ی..

پاشان عومه ر چو بۆ خزمه ت پیغهمبر ی خوا ﷺ و پښی وت:
 نه ی پیغهمبر ی خوا نه و ته (عومه ی کوپ ی وه هب) ی دوژمنی خوا در ندانه به
 شمشیره که یه وه هاتوه..

پیغهمبر ﷺ فرمو ی:

بیکه ره ژوره وه بۆ لام... نه مچا عومه ر چوویه لایه وه و قایشی شمشیره که ی له ملی پینچا
 و، به و پیاوه نه نصاری یان نه که له گه لیدا بوون وت: وهر نه خزمه ت پیغهمبر ی خوا و دابنیشن و
 ناگاداری نه و پیاوه پیسه بن، چونکه متمان نه ی پی ناکریتت..

(عومه ر) هی نایه ژوره وه بۆ لای پیغهمبر ﷺ و، به قایشی شمشیره که ی ملی به سته بوو
 کات ی پیغهمبر ی بښی فرمو ی: وازی لی بینه عومه ر، نزیك به ره وه عومه ی..

عومه یر هاته پیښه وه و وتی: (به یانیتان باش، نه مه ش سلاوی سر ده می نه فامی بوو..

پیغمبر ﷺ پتی فرموو: خوی گوره به سلاوکی چاکتر له سلاوه کوی تو ئی عومیر ریژی ئی ناوین.. که نه ویش سلاوی نه ملی به هه شته.

عومیر وتی: ئی موحه ممد نه وه به لای منه وه شتیکی تازه یه.

پیغمبر ﷺ فرمووی: چی وای لیکردوویت بۆ ئیره بییت...؟؟

وتی: هاتووم بۆ نه و دیله کی له لاتانه.

پیغمبر ﷺ فرمووی: ئی نه و شمشیره چی یه له ملتا...؟؟

عومیر وتی: خوا له ناوی به ریژت چ شمشیرکه، جا هیچ سوودیکی هه بووه بۆمان...؟؟

پیغمبر ﷺ لینی دووباره کرده و فرمووی: راستم پی بلی عومیر، بۆچی هاتووته...؟

وتی: ته نه بۆ نه و هاتووم و به س.

پیغمبر ﷺ فرمووی: بۆ نه و نه هاتوویت به لکو تو و سه فوانی کوپی ئوممه ییه له

به رده لانتیک دانیشتبوون باسی قوه پشیه کوژراوه کانی نیو بیره کانتان ده کرد، پاشان وت:

گر له بهر نه و قهرزه نه بیئت که له سه رمه و، له بهر مندا له کانیشم نه بیئت نه و به ریژه که وتم تا

موحه ممد ده کوشت، نه مجا سه فوان قهرزه که ت و مندا له کانیشی گرتنه ئه ستر به و مەرجه ی

که من بکوژیت، خوی گوره ش ریگرو به ریسته له نیوان تو و نه و کاره دا...!!!

ئا له و ساته دا عومیر هاواری کرد: اشهد ان لا اله الا الله، و انک رسول الله..

نه و کاریک بوو ته نه له نیوان من و سه فواندا بوو و، سویند به خوا ته نه خوی گوره

هه والی پیداویت، جا سوپاس بۆ خوا که ریئوینی کردم بۆ لای ئیسلام..

نه مجا پیغمبر ﷺ فرمووی به هاوه له کانی: براکه تان له ئاین تیبگه یهن و قورئانی پی

بخوینن و دیله که شی بۆ بهر به دن...!!

به م جوړه عومیری کوپی وه هه ب موسلمان بوو..

به م شیوه یه (شه یسانی قوه پش) موسلمان بوو و، روشنایی پیغمبر و ئیسلام به جوړیک

دایپوژی که له چرکه ساتیکدا بگوژیت بۆ هه واری یه کی ئیسلام..!!

عومیری کوپی خطاب ده لیت:

{سویند به و زاته ی گیانی به ده سته، به راز خو شه ویستر بوو له لام له عومیر کاتیک که

ده رکه وت لیمان.. ئه مپووش له هه ندیک له مندا له کانه خو شه ویستره له لام.

عومیر دانیشت و به قولی بیر له لیبوورده یی ئه م ئاینه و، مه زنی پیغمبر ده کرده وه،

رۆژه به تاله کانی نیو مه که کی هاته وه یاد بهر له کۆچکردنی پیغمبر و یارانی بۆ مه دینه،

که تنییدا ته له ی بۆ ئیسلام داده نا و شه پی له که لدا ده کرد.

پاشان نه هه متی و شه پکردنی رۆژی به دری بیرکه وته وه..

نوا تر نه و هه تا ئه مپ شمشیره که ی هه لگرتووه و هاتووه پیغمبر پی بکوژیت.

هموو نه مانه له چرکه ساتیکدا دهسپړته وه به وتنی: (لا اله الا الله، محمد رسول الله)!!...

چ لیبوردهیی و، چ بیگه ردی و، چ متمانه به خق بوونیکه هم ثانیه مه زنه له خوی گرتوه!!...

نړی ناوا نیسلام له کتوپړیکدا هموو هله کانی پیشتړی دهسپړته وه و، هموو ستم و دوژمنکاریه کانی له بیرې موسلمان دهچپته وه و، دلپانی بق دهگه نه وه و، له نامیزی دهگړن!!...

نړی بهم جوړه، نو شمشیرهی که پییوه هاتبوو و، په یمانی له سر خرابترین پیچانه وه و، خرابترین تاوان دابوو، هیشتا له پیش چاویان دهبریسکتیه وه، هموو نه وه له یاد دهگړت و، نیستا ته نها نه وه باس دهگړت که عومیر به موسلمان بوونی - له یه ک چرکه ساند - بوو ته یه کک له موسلمانان کان و هاوه لانی پیغمبر، نه وهی بق نه وان ه بیت بق نه میس هیه و، نه وهشی له سر نه وان بیت له سر نه میسه!!?

نړی بهم شپوهیه، نه وهی که عومیری کوپی خطاب بهر له چهند ساتیک دهیویست بیکوژت، لای عومیر ده بیت که سیکي خوشه ویست تر له کوپ و کهه کانی!!??
جا گه رته نها چرکه ساتیکی راستگویی، که عومیر تییدا موسلمان بوونی خوی راگه یاند، لای نیسلام نه وه هموو پیزانین و ریژلینان و پاداشت و به رزیبهی ه بیت، که واپوو نیسلام ناینیکی زور مه زنه!!...

له هاوه یه کی کورتدا عومیر ناشنای نړکی سرشانی خوی بهرامبر نه و ثانیه بووه... که ده بیت هیندهی له دژی جهنگاوه خزمهتی بکات و.. نه وندهی که له دژی بانگه شهی کردبوو بانگه شه بکات بق لای،.. نه وهی خوی گه وړه و پیغمبره کی پتیا خوزه له راستگویی و، جیهاد و، گوپرایه لی نیشان بدات و.. بهم جوړه رژیکیان هاته خزمهت پیغمبر و وتی:

{نهی پیغمبری خوا: من زور مه ولم داوه بق خاموشکردنی رووناکي خدا و، زور نازاری نه وانم داوه که لم ناینی خوی گه وړه بوون و، چاپم خوزه که رگم بدهیت بجموه مه که و، بانگه وازی خه لکی بکه م بولای خوا و، بق لای پیغمبره کی و، بق لای نیسلام، به لکو خوی گه وړه ریژونینان بکات، دهنا له سر ناینه کی خویان نه شکه نجم ددان هروه ک چون هاوه له کانی توم له سر ناینه کیان نازاردا}..

تا له و رژیانه دا، که عومیر مه که کی به جی هیشتوو رووه و مه دینه، (صه فوانی کوپی نوممه یه) که عومیری ه لئابوو بق چوونه دهر وه به مه بهستی کوشتنی پیغمبر، لوت به رزانه به شه قامه کانی مه که دا ده هات و ده چوو، کوپ و دانیشته کانی پر له خوشی و شادی ده کرد!!...

کاتیک که خزم و براکاني دهریاره ی نه پنی و دلخوشی و گه شانوه ی پرسپاریان لی بگردایه، له کاتیکدا که نیک و پرسکی باوکی له نیتو بیره کانی مه ککه دا گرمن، به له خوبایی بوونه وه دهسته کانی دده به یکه دا و به خه لکی دوت: ((مژده تان لی بیت به رووداویک که پاش چند روژیک هه واله که پتان پیده گات و، کاره ساتی به درتان له بیر ده باته وه...!!

جا هه موو به یانیه که ده چوویه قه راغی مه ککه و له کاروانچی و سواره کانی ده پرسې: (نرئ هیچ له مەدینه رووی داوه)؟

نه وانیش وه لامیان به جوریک بوو که نه م پنی خوش نه بوو و، مایه ی رازی بوونی نه بوو، که سپان رووداوکی وای له مەدینه دا به دی نه کړدبوو جیگای گرنگی پیدان بیت.. هه فوان بیئ نومید نه بوو.. به لگو به ردوام بوو له سر پرسپارکردن له ریواران، هه تا روژیکیان به هندیکیان گه یشت و لئی پرسین: (نرئ هیچ له مەدینه رووی داوه)؟؟

ریواره که ش پنی وت: با.. رووداوکی زور مه زن روویداوه...!!
روخساری (هه فوان) گه شایه وه و دهروونی پر به دنیا لیوان لیو بوو له شادی و خوشی.. بویه خیرا به په روژانه له ریواره که ی پرسپه وه: چی روویداوه؟ بومی بگیږه وه...
پیاوه که وه لامي دایه وه: (عومهری کوپی وه هه ب) موسلمان بوو و، نه وه تا له ویی شاره زای نه و ناینه ده بیت و، فیری قورئان ده بیت...!!

زه وی له پتیش چاوی هه فوان سوپایه وه و.. نه و پوداوه شی مژده ی به هژده که ی دده پنی و، چاوه پروانی ده کرد تا کاره ساتی به دری له بیر بیاته وه، نه وه تا نه مړی له هه واله دلته زینه دا بوی هات و کردیه خوله میښ...!!

روژیکیان ریواره که گه یشته وه ماله که ی و.. عومهر شمشیره که ی به رزکړدبوویه وه گه پایه وه بوی مه ککه و، خوی بوشه پ سازکړدبوو، یه که م که سیش (هه فوانی کوپی نوممه یه) ی بینې..

هر که چاوی پنی که وت بیرې له وه کرده وه شالووی بکاته سر، به لام شمشیره ناماده که ی دهستی عومهر هینایه وه هوشی خوی و، تنها به وتنی هندیک جنیو به عومهر وازی هینا و به پنی خویدا روشت..

(عومهری کوپی وه هه ب) به موسلمانې گه پایه وه مه ککه، له کاتیکیشدا که هر نه و بوو بهر له چنده روژیک به بی باوه پی لئی چوویه دهر وه..

چوویه ناوی به شیوه ی جوانی روژی موسلمان بوونی عومهری کوپی خطاب و، دهست به جی له دواي موسلمان بوونی هاواری کرد:

{سویند به خوا هر جیگایه که به بی باوه پی تییدا دانیشتم، ده بیت به نیماندریش تییدا دابنیشم}..

وهك نه وهی كه ((عومهیر)) نه و شانوی كړدبیته دروشم و، نه و هلویستهی كړدبیته پیښهنگ.

سورویون له سر به خښینی گیانی له پیناوی نه و ناینه دا كه سرده مانیک له نژی چهنگابو... له هلویستیكي وهادا بوو كه ریښی پی بدات نازار و نه شكه نجهی نه و كه سانه بدات كه بیانویت نازاری پی بگه یه نن.

به مجوره دهستی دایه قهره بونه وهی نه وهی له دهستی دایو و... پیش كات و سات كه و تېوو بهرو نامانجه كی و، به شو و رڼو نیسلا می راده گه یاند، به ناشكرا و نه پنی... له دلپیدا نیمانیك هه بوو كه ناسایش و، رڼوینی و، رڼشایی دهاراند به سریدا.

وشه ی هه قیشی له سر زار بوو، بانگه شه ی خه لکی پیده كړد بډ دادگری و چاكه و خیر... شمشره كشی به دهستی راستیه وه بوو، نه و ریگرانی پی دترساند كه به ربه ستیان له ریگی نه وانه دا داده نا كه بپوایان هینا بوو به خوا و، جا له چند هه فته په كدا نه وانه ی له سر دهستی (عومهیری كوپي وه هب) نیمانیان هینا بوو، ژماره یان له هه موو مه زنده كړدنيك زیاتر بوو كه بیت به خه پالدا.

نه مجا (عومهیر) له كه ژاوه یه كی درژی پرشنگداردا بردنی بډ شاری مه دینه. نه و بیابانه شی كه له گشته كه یاندا به سریدا ده پویشتی سرسامی و شادی خوی به رامبر نه و پیاوه نه دشارده وه كه بهر له ماوه یه ك شمشره كی به دهسته وه گرتیو به سریدا كوزه را و، بهرو مه دینه شه قوی دنا تا پیغه مبر بكوژیت... پاشان جاریكي ديكه به سریدا له مه دینه وه به پوخساریكي جودا له وهی كه پیوهی رڼشت هاته وه له سر پشت و شتره كی به سنگ فروانپه وه قورنانی ده خویند... دواتر نه و تا بډ جاری سییم به سریدا ده پوات... له پیش كه ژاوه یه كی دورودیژی نه و بپوادارانه وه كه چو لاییه كه یان پر كړدوه له (لا اله الا الله) و (الله اكبر)...

به لږ به راستی نه وه هه والیكي مه زنه... هه والی كپانی (شهیتانی قوپه ییش) به وهی هیداپه تی خواوه بډ دلسوزیكي نه بهرد له دلسوزه كانی نیسلام و، بهرده وام له ته نیشته پیغه مبری خواوه بوو له هه موو غزا و دیمه نه كاندا و، خو شه ویستی و پشتیوانی بډ ناینی خودا به پته وی مایه وه پاش وه فاتكردنی پیغه مبری خوا له دنیا.

له رڼی رزگاركردنی مه ككه شدا (عومهیر) (هه فوانی كوپي نومه یه ی) هاوه ل و كه سی نزیكي له یاد نه كړد و رڼشت بډ لای و له باره ی نیسلامه وه دوا و بانگی ده كړد بډ لای پاش نه وهی كه هیچ گومانیک به رامبر راستگویی پیغه مبر و، راستی په یامه كی نه ما... به لام هه فوان كه ل و په لی خوی كوكړدپه یوه بهرو (جهد) بپوات تا لپیه وه بهرو

یه من به پیته وه...

به زه یی و، په رښی عومه یې بڼه فوان زږ زیادی کړد و، سوړ بوو له سر نه و دی که به هم مو هڅاکړک له چنګی شپتانې دهر بکات.

هر بڼه خیرا به رو لای پیغمبر ﷺ خوا ﷺ رښت و پټی وت:

{نهی پیغمبر ﷺ خوا، (صفوانی کوړی نوممه یه) سر گه وړه ی هڅه که یه تی و، له تنو مه لپاتوو و چو ته دهری تا خوی بخاته دهریاوه دسا سه لامه تی پټی بیه خشه، پیغمبر ﷺ فهرمووی:

نه و پاریزاوه.

وتی: نهی پیغمبر ﷺ خوا نیشانه یه کی بدهری تا بزانتیت که پاریزاوه ده بیت، نه و بوو پیغمبر ﷺ نه و عمامه یه ی که پټیه وه هاتبووه مه که پټی به خشی} ..

دسا با لینگه پټین (عروه ی کوړی زویه یی) باسه که مان بڼ ته واو بکات:

{جا عومه یې پټیه وه چوپیه دهره وه هه تا پټی گه یشت که ده یو یست له دهریاوه بېوات، پټی وت: نهی صفوان، دایک و باوکم فیدات بی ترخوا.. ترخوا خوت ناپه حهت مه که.. نه مه نه مانی پیغمبر ﷺ خوا یه ﷺ بوم هیتاویت.

صفوان پټی وت: تیا چوون بڼ تر، له بهر چاوم ون بیه و مه مدوینه ..

وتی: نهی صفوان.. دایک و باوکم فیدات بی، پیغمبر ﷺ خوا ﷺ باشتین که س و، چا که مه ندرتین که س و، له سر خوترین که س و، باشتین که س.. سر به رزی نه و سر به رزی تویه و.. رزی نه و رزی تویه ..

وتی: من له خوم دهرسم ..

وتی: نه و له وه له سر خوتر و به پټ تره ..

نه مچا له گه لیدا که پایوه تا لای پیغمبر ﷺ خوا ﷺ رایگرت ..

نه مچا صفوان به پیغمبر ﷺ وت: نه مه وای ده خاته روو که نه مانت به من دلوه ..

پیغمبر ﷺ فهرمووی: راست ده کات ..

صفوان وتی: دوو مانگم بڼ دابنی تا خوم هه لیبژیرم.

پیغمبر ﷺ فهرمووی: چوار مانگت بڼ هه بیت تا هه لیبژیریت} ..

دواتر صفوان موسلمان بوو ..

عومه بیرش به موسلمان بوونی به ختو وه ریوو ..

جا (عومه یی کوړی وه هب) درژده ی به ریپازی پیرژزی به رو لای خوادا و، به شوینی پټی

پیغمبر ﷺ مه زندا دهر پوشت که خوی گه وړه ریتنوینی خه لکی کړد به هویوه له تاریکی

دهریازی کړدن به روو ناکي.

سُپودا دِدا

چ دانایک بوو .. ؟!

کایتک که سوپاکانی ئیسلام له گۆشه جیاجیپاکانی سر زه ویدا.. به فراوانی و سرکه وتویی له شه پدا بوو.. دانایه کی سر سوپهینه نیشته جیتی شاری مه دینه بوو..
دانایه که دانایی و هوشمهندی له وشه گانیدا به جوړی خوی دهنواند که گوره تر بوو له بریسکانه وه و جوانی..

هر که پرسپاری ئی بکرایه به وانه ی دهور به ری خوی دهوت:
{باشترین کرده ی خوتان و، هر گراوترینیان لای په روه ردگارتان و، گه شه دارترینیان له پله و نمره دا و، چاکتر له وه ی دژی دوژمن بجه نگیت و، له ملیان بدهیت و له ملت بدهن، و باستر له درهم و دینارتان پی رابگه یه نم..؟؟}
جا ئه وانه ی که به بی دهنگی سهریان نه ی کردبوو گوئیان بق شل کرد بوو سهریان به رزده کرده و خیرا ده یانپرسی:

{ئو وشته چی یه.. ئه ی ئه بوده ردا و؟؟}
ئه بوده ردا نیش که سیمای له سایه ی روشنایی ئیمان و داناییه کهیدا ده دره وشایه وه، نه گه رایه وه سر باسه که ی خوی و دریزه ی پیده دا:
{یادی خودا..}

یادی خودا زۆر گوره تره {!!..
ئهم داناییه سر سوپهینه ره به فله لسه که ی بانگه شه ی بق گۆشه گیری نه ده کرد و مه به ستیشی له و وشانه مژده ی خراپ و، کشانه وه له ههنگاوه کانی ئاینی نوئ نه بووه.
ئو ههنگاوانه ی که جیهاد کردن له ریزی هه ره پیشه وه یدایه..
به ئی.. ئه بوده ردا و ئو پیاوه نه بوو، چونکه له وه تی موسلمان بووه شمشیره که ی هه لگرتوه و له گه ل پیغمه مبری خودا ﷺ له جیهادا بوو، تاسه رکه وتنی خوا و رزگار کردن هات..

به لام له و پتپه بوو که له خودی خوی و له بوونی پی له زیندوویه تیدا، هه ر ساتی ته نیا ببوایه، بق بیرکرنه وه و، هانای بیردایه ته بهر میحرابی دانایی و، ژیا نی خوی له پیتاوی ژیا ندنه وه ی راستی و دلنیا بووندا نه زکر دبوو..؟؟

به راستی (ئه بوده ردا و) دانای مه زنی ئو زۆر گاره، موقیتک بوو خاوه نی په روشیه کی بی سنوور بوو بق بینینی خوا و پیغمه مبه ره که ی، ئه و له هه مان کاتدا باوه پی هینابوو که ئو

ثیمانه بهو ئهرك و ټیگه‌یشتنه‌ی هه‌یه‌تی، چاكترین و تاكترین رینگه‌یه بۆ گه‌یشتن به حه‌قیقه‌ت..

بهم جوړه خۆی له‌گه‌ل ثیمانه‌كه‌یدا تاك كرده‌وه و خۆی پى سپارد و، ژیاى خۆی به‌پى ئه‌و ثیمانه به‌جه‌سووړی و، ټیگه‌یشتووی و، مه‌زنیه‌وه زاخاو ده‌كردو به‌سه‌ر ئه‌و رینگه‌یه‌شدا رویش تا گه‌یشته جى و، له‌سه‌ر ئه‌و ریبازه چوو تاگه‌یشته ئاستی ئه‌و په‌ړی راستى پته‌وو.. هه‌تا شوینی بلندی ته‌واوی خۆی له‌گه‌ل راستگویدا كرت كاتيك له په‌روه‌ردگارى ده‌پاراپه‌وه و ئه‌م ئایه‌تانه‌ی ده‌خوینده‌وه:

﴿ان صلاتی و نسكى و محياي و ماتی للہ رب العالمین﴾ الانعام / ۱۶۲.

به‌ئى.. جیهاد كردنى (نه‌بوده‌رداء) به‌رامبه‌ر ده‌روونی و، له‌گه‌ل خۆیدا تا ئه‌و ترۆپكه بلنده، تا ئه‌و بالا ده‌ستیه دووره.. تا ئه‌و لیپراى په‌رسته.. كوټایى هات..

كه ژیاى - هه‌موو ژیاى - والى كړدبوو بۆ خواى په‌روه‌ردگارى جیهانیان بیت...!!
نیستاش.. وه‌رن تا نزك ببینه‌وه له‌و دانا و خواپه‌رسته.. ئه‌و روښانیی به‌دى ناكه‌ن كه به‌دهوړی نیو چه‌وانیدا ده‌دره‌وشیته‌وه...؟؟

ئه‌رى بۆنى ئه‌و گول و گولزاره‌ی له‌لایه‌وه دیت ناكه‌ن...؟؟

جا به‌راستى ئه‌وه روښناى دانایى و، بۆنى ثیمانه..

ثیمان و له‌م پیاوه ئارامگرده داناییش به‌یه‌ك شاد بوون، به‌یه‌ك شادبوونیكى به‌خته‌وه‌رانه، به‌لام چ به‌خته‌وه‌رییه‌ك...!!!

له‌دایكى پرسپار كرا ده‌رباره‌ی باشتى كرده‌وه كه پى خۆش بووبیت.. له‌وه‌لامدا وتى:

{بیركړنه‌وه و په‌ندوه‌رگرتن}..

به‌ئى.. به‌راستى ته‌واو به‌ئاگابوو له‌و فه‌رمایشته‌ی خواى گه‌وره كه له زۆر ئایه‌تدا هاتووه:

﴿فاعتبروا یا أولی الابصار﴾ الحشر / ۲.

له‌كاتىكیشدا كه هانى براكانى خۆی ده‌دا له‌سه‌ر راماى و بیركړنه‌وه، پى ده‌وتن:

{یه‌ك سه‌عات بیركړنه‌وه چاكتره له‌په‌رستش شوه‌یك}..

جا به‌راستى په‌رستش و راماى و گه‌ړان به‌دواى حه‌قیقه‌تدا ده‌ستى به‌سه‌ر ده‌روونو..

هه‌موو ژیاىیدا گرتبوو..

ئه‌و روژه‌یش بروای مینا به‌ نیسلام وه‌ك ئاینىك و، په‌یمانى دا به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌سه‌ر ئه‌و ئاینه به‌ریژه، یه‌كێك بوو له بازگانه سه‌ركه‌وتوو به‌ناوبانگه‌كانى مه‌دینه و، به‌شیکى ژیاى به‌ر له‌ موسلماى بوونى له بازگانی كردندا گوزه‌راندبوو، به‌لكو به‌ر له كوچكردنى پیغه‌مبه‌ر و موسلماىان بۆ مه‌دینه..

له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا كه كاتىكى زۆر كه‌م به‌سه‌ر موسلماى بوونیدا تپه‌پړیوو هه‌تا..

با ئى گه‌ړین خۆی باسه‌كه‌مان بۆ ته‌واو بكات:

{بازرگان بووم کانتیک که بپوام هیڼا به پیغمبر ﷺ و موسلمان بووم..}

ویستم که پرستش و بازرگانی پټکوه بوم بسازین بهلام نه کړا..

منیش دهستم له بازرگانی ه لگرت و رووم کړده خواپه رستی..

جا نه مړې پټم خوښ نیه خه ریکی کړین و فروشتن بم و روژانه سی دینار قازانچ بکه م،
ته نمانت گره دوکانه که شم له ده رگای مزگه و تدا بیت..

بهلام بزانی که من پیتان نالیم: خوی گه وره کړین و فروشتنی حرام کړدوه.

بهلام پټم خوښه لهو که سانه بم که له بازرگانی کړدن و کړین و فروشتن له یاد کړدنی خویان
داناپرت}!!!!

خو بینیتان چوڼ دهوړیت و مافی ته وای کټشه که ی ددهات و، دانایی و راستگویی له نیو
و شهکانیدا ده بریسکینه وه...؟؟

نهو خیرا بهر له وای پرسپاری ئی بکه ین که: نایا خوی گه وره بازرگانی حرام کړدوه ئی
نه بوده ردا؟

خیرا نهو پرسپاره ی هاتوه به خه یالماندا لاده بات و، ناماره بقی نهو مه بسته به رزه دهکات
که دهیوړیت و، له پیتانیدا دهستی له بازرگانی کړدن ه لگرتوه سهره پای سهرکه و تنی تیددا..
به راستیش پیاوټک بوو به وای تایبه تمه ندیبه کی روحی و بالا دهستیبه کدا ویل بوو که
به رهو به رزترین پله ی ته و او مهندي ریټیدراو بقی ناده میزاندی بیات..

له راستیشدا پرستشی وه که شوه و په ویه که دهوړیت که به رزی بکاته وه به رهو جیهانی بالای
چاکه و، بیگه پیښته لای حق له پایه داریه که یدا و، حقیقت له سر چه شمه که یدا و، خو گهر
ته نها وه که چنده ئه رکټک مه بهستی بوايه که به جی بهیڼی و، قه دهغه کراوانټیک وازی ئی
بهیڼریت، نه و دهیوانی که له گهل بازرگانیتي و کاره کانیدا کړی بکاته وه..

جا چنده له بازرگانان هیه و پیاو چاکن و.. چنده پیاو چاکی بازرگانیش هیه له نیو
هاوه لانی پیغمبر ﷺ خواشدا چنده ها که س هه بوو که بازرگانی و کړین و فروشتنیان
داینه برپیوون له یادی خوا.. به لکو هه ولیان دا بوو بقی گه شه کړدنی بازرگانی و سامانه که یان تا
خرمته کی کټشه ی ئیسلامی پی بکن و، پیداو یستیبه کانی موسلمانانی پیدابین بکن..

بهلام بهرنامه ی نهو هاوه لانه هیچ له بهرنامه ی (نه بوده ردا) که م ناکاته وه، هره وه چوڼ
بهرنامه ی نهو هیچ له پروگرامی نه و ان که م ناکاته وه و، هره که یان نهو کاره نه انجام ددهات که
بوی دروستکراوه..

نه بوده ردا نیش ههستی به ههستیاریبه کی راستگویانه کړدبوو بقی نهو دروستکراوه که
ژیانی خوی بقی نه ز کړدبوو..

تایبه تمه ندیټی له گهړان به دواى حقیقه تدا به نه جامدانی نه و پهری بواره کانی خو ماندوکردن به پټی نه و ټیعمانه ی که ریتونینی کردبوو بڼ لای په روه ردگاری و، پټفهمبره گه ی و، بڼ لای نیسلام..

گه ر هزتان کرد ناوی بنین سؤفیکه ری..

به لام سؤفیکه ری پیاوکی زرنکی بېواداری و، توانای فیهل سونی و، نه زمونی جهنگاوه و، ټیکه پشتمنی هاوه لانی بڼ دهسته بر بوو بوو و، وای له سؤفیکه ریه گه ی کردبوو که بزافیکي زیندو بیت بڼ بنیاتنانی رڅ، نه که تنها سیبه ریکي چاک بیت بڼ نه و بنیاته...!! به لی..

تا نه وه (نه بوده رداء) ی هاوه ل و قوتایی پټفهمبری خوايه ښاد..

تا نه وه یه (نه بوده رداء) ی خوا په رست و، دانا..

پیاوټک بوو به هردو قاجی شه قی له دونیادابوو، له سنگی خو ی دهر کردبوو..

پیاوټک بوو له گه ل خویدا چوویه خه لوت تادایپوژی و پاکي کرده وه و، تا بوویه ناوټنه یه کی بېگه رد و دانایی و، راستبینی و، چاکه ی تیدا دهر کهوت و، نه بوده ردانی کرده مامؤستایه کی موزن و دانایه کی به هیژ..

به خته ورن، هه مو نه وانه ی نه چنه لای و، گوټی لی ده گرن..

ده ساوهرن نه ی هؤشمه ندان با له داناییه کی نزيك ببينه وه..

با له فله سهفه و ټیپوانیني به رانه ر شادی و رازاوه ییبه کانی ده ست پی بکه ین..

نه وه تا قولایی گیانی که وتبووه ژیر کاریگه ری نه و نایه ته جوانی قورثانی پیروژ دهر باره ی:

﴿الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ، يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ﴾: نه وه ی مالی کړ کرده وه وده بیژنری، وا خه یال ده کا دراوه که ی له مردن ده یپارژنری. ﴿الهمة/ ۲-۳﴾.

تا قولایی گیانی له ژیرکاریگه ری نه م فه رموده یه ی پټفهمبر دا بوو:

((ما قل و کفی، خير لما کثر وأهی: نه وی که می بیت و بهش بکات، چاکتره له وه ی زډی هه بیت و گومپای بکات))..

هه روه ها پټفهمبر ښاد ده فره مویت:

{چه ند له تواناتان بوو له خه م و خه فته ی دونیا خو دوور بگرن، چونکه هر که سټک دونیا گه وره ترین خه می بوو، نه و خوی گه وره په رته وازه ی ده کات و، هه ژاریه تیه که ی ده خسته نیو چاویه وه..

نه و که سه ییش روژی دواپی گه وره ترین خه می بوو خوی گه وره بوی کړ ده کاته وه و، ده وه له مه ندیبه که ی ده خاته دلپه وه و، خوی گه وره هه موو چاکه یه کی زډر خیرا بڼ ده نیریت}.

له پټناوې نه وړې، شینې بڼې ته که سانه ده کړد که که وتوونه ته به ندی چا وچنڅکی دهوله مېندی و ده لیت:

{خودایا په ناته پې ده گرم له پارچه پارچه بوونی دل..
پرسیاری ئې کړا:

پارچه پارچه بوونی دل چپیه نه بوده رډا...؟؟
له وه لاما وتی:

نه ویه که له هه مو د تلکدا سامانم هېڅ...!!!

بانگه شې خه لکی ده کړد بڼې به ده سته پټنای دویا به هوی ده سته رډا رېوونیه وه..
له راستنیدا نه وه خاوه نه ندی راسته قینه یه تی.. به لام را کړد به دوی چا وچنڅکی کانیدا که
کوتایې بڼې نه، نه و نه خراپترین جوری به ندایه تی و کویله یه تیه.
نالیره دا ده یووت:

((هر که سی ده سستی له دویا هه لنه گرتېت، نه و دویا بڼې نه و نه))..

سامانیش لای نه و هکاري که بڼې گوزه راننکی ره زامه ندی مامناو ند و به س..
پاشان له سر خه لکی پټو یسته که به هه لالی به ده سستی به پټن و، به نرم و نیانی و
میانپه وی په دای بک، نه که به سوور بوون و خق ماندو و کړد..
نه و ده یووت:

{ته نه شتی باش بخق و..

به س شتی باش به ده سست به پټنه و..

ته نه شتی باش بېته ناو مال که ته وه}.

نامه یشی بڼې هاوه لیکي ده نووسی و ده یووت:

{دوی نه وه، تق له پانتایې دویا دا خاوه نی هر چی هیت، به له تق هی که سی دیکه
بووه و..

له دوی تقش بڼې که سی تر ده پټ.. ته نه نه و هی ئې بڼې تویه که به کاری به پټنیت بڼې خوت..
نه و له پټشتری دابنې له و هی که مال و سامان کویکه یته وه تا بېته میرات بڼې کوپه که ت، بزانه
که بڼې یه کیک له م دووانه ی کړ ده که یته وه:

یان بڼې کوپکی چاکه که له گوپړایه ئې خوادا به کاری دینیت و، به خته وهر ده پټ به و هی که
تق ماندو بوویت بڼې..

یا خود کوپکی سرکه شه و، له سر پټی خوادا به کاری دینیت و، به و هی که تق بڼې کړ
کړد ته وه به دبخت ده پټ..

ده سا متعانه ت هې بڼې به رنق و رنزییه ی که لای خودایه و، خوت ده ریا بکه {...!

هه مو دویا له دیدی نه بوده رډا شتیکی روت بوو..

کاتیک (قوبرس) رزگار کړا و دهستهاته کانی جهنگ هیډرایه وه بڼ مه دینه، خه لکی سهیریان کړد نه بوده رداء دهگری.. به سه رسامیه وه لیتی نژیک بوونه وه و لیتیان پرسى و، (جوبه یری کوپى نه فیر) پرسیاره که ی ثارپاسته کړد:

پټی وت:

{نه ی نه بوده رداء چی وات لیده کات له روژیکدا بگریت که خوا ی گوره نیسلام و خه لکه که ی سهر فراز کړدوه}؟؟..

جا نه بوده رداء به داناویه کی ژور و تیگه یشتنیکی قوله وه وه لامی دایه وه:

{تیاچیت نه ی جوبه یر..}

سوکتړین دروستکراون لای خوا نه گهر واز له فرمانه کانی بهین..

له کاتیکدا که نه ته وه په کی به دهسته لات و، سرکه وتوو، خاوه ن موک بیت و، واز له فرمانی

خودا بهینیت و، بگاته نه وه ی که ده بیینیت}!!..

به لی..

به مه هوکاری نه و شکسته خیزایه ی دهخسته روو که سوپا کانی نیسلام به ولاته

رزگارکراوه کانیان ده گه یاند.. که نه ویش نیفلاسی نه ولاتانه یه له روحانیه تیکی راستکویانه

که بیانپاریزیت و، ناینیکی راست و دروست په یوه سستی بکات به خوداوه..

جا نالیره وه، مه ترسی روژگارکی هه بوو که به سهر موسلماناندا بیت و زنجیره کانی نیلمان

بیسیت و په یوه ست بوون و پابه ندبوونیان به خوا و پاستی و چاکه بی هیز بییت و،

رووتبوونه وه له دهستیان دهرچیت، به هه مان ناسانی که پیشتراهات بڼ لایان..!!

هه روه ک چون تیگرای دنیا له بهر دیده یدا رووت بوو، به هه مان شیوه پردیک بوو بڼ

ژیاننکی نه پراوه و شهنگتر.

هاوه لانی له کاتیکدا که نه خوځش بوو هاتنه دیده نی، بینیان له سهر جیگایه ک نووستوه که

له پیسته دروستکراوه..

پټیان وت: ((گهر ناره زووت لی بووایه نوینگه په کی باشتر و نه رمرت دهبوو..))

له کاتیکدا سڼمای چاوی بریپووه داهاتوویه کی دوور، به په نجه ی ناساوه ی بڼ کړدن و وتی:

{مالی نیمه له وټیه..}

بڼ نه وی کڅوده که پینه وه و.. هه ر بڼ نه ویش ده گه پټینه وه..

بڼ نه وی کڅوچ ده که ی و.. بڼ نه ویش کار ده که ی و}!!

نه م تیروانینه ی نه بوده رداء بڼ ژیان ته نها تیروانینیک نه بوو به س، به لگو به رنامه ی ژیانیشی

(پەزیدی کوپی معاویە) داخوازی کیژەکە ی (ئەبۆدەرداء) ی کرد رەتی کردەووە و، بەداخوازییەکە ی رازی نەبوو.. پاشان کوپێکی هەزاری چاکەکار داخوازی کرد و، ئەویش لێی مارەکرد..

خەلکی سەریان سوپما لەو هەلس و کەوتە ی، جا ئەبۆدەرداء تێی گە یاندن و وتی:
{گومانتان چێیە بەرانبەر ئەبۆدەرداء گەر خەزمەتکار و خەزمەتگوزارانی پادشا لەبەری هەستانەووە و رازاوەیی کۆشک و تەلارەکان سەرسامی کرد..

ئاینەکە ی لەچێدایە ئەو رۆژە {...؟؟؟!

ئەمە یە دانایی دەروون بەهێزی، دل وریا..

کە دنیا و هەموو ئەو شتە ی دەروون کە مەندکێش دەکەن بۆ لای و دلی بۆی لێدەدات رەت دەکاتەووە..

ئەو بەم کارە ی لە بەختەووە ی هە ئنایەت بە لکو بەرەو لای رادەکات..

چونکە بەختەووە ی راستە قینە لای ئەو ئەو یە کە خاوەنی دنیا بیت، نە دنیا خاوەنی تق بیت.

هەرکاتێکیش داواکاریەکانی خەلکی لەژێریدا سنووری قەناعەت و مامناوەندیتر راوەستا، هەر کاتێک ئاشنای حەقیقەتی دنیا بوون وەک پەردێک کە بەسەردا دەپەڕنەووە بۆ مالی ئۆقرەگرتن و حەوانەووە و جاویدانی، هەر کاتێک ئاوەهایان کرد، ئەوا پشکیان لە بەختەووە ی دروست و تەواو و مەزنتەر دەبێت..
هەر ئەو دەبووت:

{چاکە لەوهدا نیە مال و مەدالەت زیاد بکات، بە لکو چاکە لەوهدایە کە لەسەر خۆیت مەزنتەر بیت و، زانستت زیاد بکات و، لەپەرستشی خوادا چاک بیت بۆ خەلکی}..

لەسەردەمی خەلیفایەتی (عوسمان)یشدا، کاتێک (معاویە) والی بوو لە شام، ئەبۆدەرداء لەسەر داوا ی خەلیفە چوووە ئەو ی بۆ وەرگرتنی پۆستی قازییەتی..

جا لەشام لەکەمێندا بوو بۆ هەموو ئەوانە ی کە خۆشیەکانی دنیا گومرای کردوون و، بەردەوام باسی رێبازی ژێانی پیغه مبر و، دنیا نەویستی ئەو و، شیوە ی ژێانی دەستە ی یەکەمی شەهیدان و راستگوزاری دەکرد..

(شام)یش لەو رۆژگارەدا مێرگوزاریکی پێ لە شادی و بەخششی بوو..

خەلکە کەش بێزار بووبوون بەو پیاووە ی کە بە ئامۆزگاریەکانی شت و مەک و دنیایان لەبەر چا و ناشرین دەکات..

جا ئەبۆدەرداء کۆی کردنەووە و، وتاریکی بۆدان:

{ئە ی خەلکی شام..

ئێوە بران لە ئایندا و، هاوسێن لەمالدا و، پشتیوانی یە کەدین بەرانبەر دوژمنان..

به لّام چیه ده تانبینم شهرم ناکه ن...؟؟
 نه وهی که نایخون کوی ده که نه وه... و
 نه وهی تنیدا نیشته چی ناین بونیات دهنن...
 داوای نه وه ده که ن که پی ناکه ن...
 خه لکانی بهر له نیوه کویان ده کرده وه و، ده یانپاراست...
 نومیده وار بوون و، دریزه یان پیده دا... و
 بونیاتیان دهنه و، زقر پته ویان ده کرد... و
 جا نه وهی کویان کردبوویه وه له ناو چوو... و
 نومیده که شیان بوویه گومرایی... و
 ماله کانیشیان بوویه گور... و

نه وه هوزی (عاد) بوون، نیوانی (عه دهن) و (عومان) یان پر له سامان و مندال کردبوو...
 پاشان خنده یه کی گالته نامیز که وته سهر لپوی و، به هر دوو دهستی نامازه ی بؤ خه لکه
 کزبووه که کرد و، به گالته چارپییه کی گهرمه وه هاواری کرد:

{کی نه وهی له هوزی (عاد) به جیما به دوو درهم لیم ده کریت}!!؟

پیاویکی سهر سوپه نهر، جوان، پرشنگدار، داناییه کی برودارانه بوو و، هه ستیشی خو
 پارزانه و، ناوهریشی به تین و تنگه یشتوو چاک بوو...!!

پهرستش لای (نه بوده دوا) له خویایی بوون و سهر ل شیان نه بوو، به لکو به دوا چاکه دا
 که پان و که وته بهر سوز و به زهیی خودایه و، ملکه چیه کی هه میشه ییه که تنیدا مرقه هه ست
 به لاواری خوی ده کات، به هوی فه زلی په روه ردگاریه وه له سهری.
 نه وه دلیت:

{له هه موو سهرده متاندا به دوا چاکه دا بگه پین و خوتان بدنه سوز و به زهیی خودا،
 چونکه خودا په حمهت و به زه ییه کی پاک و خوشی هه یه ده دیات به هر که سیک له به بنده کانیدا
 که بیه ویت...}

داوا له خوا بکه که نه نگیه کانت داپوشیت و، ترسه کانتان نارام بکاته وه...{

جا به راستی نه و دانایه هه میشه چاو کراوه بوو به رانبر له خویایی بوون له پهرستشدا و،
 خه لکی ناگادار ده کرده وه له و له خویایی بوونه کی که تووشی هه ندیک له نیمان لاوازه کان ده بوو
 کاتیک تووشی له خویایی بوون ده بوون به هوی پهرستشه کانیا نه وه و، خویان به سهر خه لکی
 دیکه دا پی هه لده نا و شانازیان پیوه ده کرد...

ده با گوئی بؤ رادیرین، ده دلیت:

{تقرقالیک له چاکه کی که سیک به ته قوا و دلنیا، په سهندتر و باشته له و هینده ی چیاکان

پهرستش له خویایی بوون...}

هروه‌ها ده‌یوت:

{داواى شتيك له خه‌لکى مه‌کن که‌خرابيته نه‌ستويان..}

به‌بى په‌روه‌ردگار يان لي‌پرسينه‌وه يان له‌گه‌ل مه‌کن..

ناگاتان له‌خوتان بي‌ت، چونکه‌ نه‌و که‌سه‌ى که‌وته شوين نه‌وه‌ى شت له‌خه‌لکيدا ببينيت

غه‌مبارييه‌کى دريژه ده‌کيشيت {...!!}

نه‌و ناپه‌ويت بق خوا په‌رستان که‌ هر چه‌ند پله و پايه‌ى له‌ په‌رستشدا به‌رزيبيته‌وه
(قه‌رزاريه‌ک) له‌ ده‌روونى خوى‌دا بې‌رېت به‌رانبه‌ر به‌نده‌کان.

له‌سه‌رى پټويسته سوپاسگوزارى خودا بي‌ت له‌سه‌ر سه‌ختى و، به‌پاراپانه‌وه‌ى و جوان هه‌لس
و که‌وت کړدن و ني‌ته‌کانى کړمه‌کى نه‌وانه بکات که‌ به‌و جوړه سه‌رخستنه نه‌گه‌يشتوون.

ثايا هيچ داناييه‌ک ناشنان جوانتر و به‌هادار تري‌ت له‌دانايى نه‌م دانايه‌...؟؟

(نه‌بوقه‌لاب) ه‌ى هاوپيى بزمان ده‌گټپټه‌وه و، ده‌لټ:

{روژکيان (نه‌بوده‌رداء) به‌لاى پياوړتيا گوزهرى کړد که‌ گونايمي‌کى کړد بوو و، خه‌لکى
جنټويان پي‌نده‌دا، نه‌و ريگري لي‌کړدن و ووتى: نه‌گه‌ر نيوه له‌چالي‌کدا بتاندوزيايه‌ته‌وه.. ثايا
ده‌رتان نه‌ده‌مي‌نپايه‌وه...؟

وتيان: به‌لئ ده‌رمان ده‌مي‌نپايه‌وه..

وتى: که‌واوو جنټوي پي‌ مه‌دن و، سوپاسى خودا بکن که‌ نيوه‌ى له‌و گوناوه
پاراستوه.

وتيان: نه‌ى تو رقت لي‌تى نيه‌...؟

وتى: من رقم له‌کاره‌که‌يه‌تى، گه‌ر وازى لي‌ مي‌نا نه‌وا برامه‌...!}

جا گه‌ر نه‌وه يه‌کټک بوو له‌ رووه‌کانى په‌رستش لاي (نه‌بوده‌رداء)، نه‌وا رووه‌که‌ى دي‌کى
زانست و زانياريه‌..

جا (نه‌بوده‌رداء) زور ري‌زى زانستى ده‌گرت و به‌پي‌روژى ده‌زانى.. پي‌روژ رايده‌گرت وه‌ک دانا
و، پي‌روژ رايده‌گرت وه‌ک خواپه‌رست و، ده‌يوت:

{هيچ کام له‌ نيوه نابي‌ته ته‌قوادار تا نه‌بووي‌ته زانا..}

به‌هوى زانستيش جوان نابي‌ت، تا کارى پي‌ نه‌کات {..}

به‌لئ..

زانين لاي نه‌و تي‌گه‌يشتنه، ره‌وشت و زانيارى و، په‌پړه‌و.. فيکرو ژپانه‌..

هر بډيه پي‌روژ راگرتنه‌که‌شى پي‌روژتې پياوړتيا دانايه، ده‌بينين بانگه‌شه ده‌کات که
ماموستا وه‌ک فيرخواز وايه و هه‌ر دوکيان وه‌ک يه‌کن له‌ چاکه و، پله و پايه و، پادا‌شتدا..

واى بډ ده‌چوو که‌ مه‌زنى ژيان به‌ر له‌ هه‌موو شتي‌ک په‌يوه‌سته به‌زانستى چاکه‌وه..

نه‌وه‌تانئ ده‌لټ:

{چپیه ده تانبینم ده پښ و، نه زانه کانتان فیرناکه ن؟؟}

بزانن ماموستای چاک و فیرخواز له پاداشدا وه که به کن و.. له دواى نه وان خیر و چاکه
له که سانی دیکه دانه {..

هه روه ها ده یووت:

{خه لکی سى جوړه..}

زانا..

فیرخواز..

سپیه میښ نه زانیکه هیچ خیری تیدا نیه .

هه روه پتشر بینیمان، زانین له دانایی (نه بوده رداء) دا دانابریت له کرده وه..
ده لیت:

{نه وهی له هه موو شتیک پتر مه ترسیم لئی هه یه له سر خوم نه وه یه که له روژی قیامه تدا

له پتشر وهی دروستکراوه کاند پیم بوتریت: نهی عوه یمیر، هیچ فیریوو بوویت؟؟
منیش بلیم: به لى..

جا پیم بوتریت: جا به وهی که فیری بوو بوویت چ کاریکت نه انجام دا...؟؟}

(نه بوده رداء) زور ریژی له زانایانی کردار په سندن دنا و بهرز و به پیز سهیری ده کردن، و له
په روه ردگاری ده پاراپه وه و ده یووت:

{خودایا من په نات پی ده گرم له وهی که له دلی زانایان نه فرهم لى بکات..}

پیان وت:

{چون دلایان نه فرهتت لى ده کات؟..}

نه ما ده یووت:

{به وهی که رقیان لیم بیت..!}

خو بینیتان...؟؟

نه و له رق لى بوونی زانادا نه فره تیک به دی ده کات که به رگه ی ناگریت.. له بهر نه وه ملکه چ

ده کات بى په روه ردگاری تا په نای بدات لئی..

(نه بوده رداء) ی دانا ناموزگاری خه لکی ده کرد که برابه کی چاک بن و، په یوه ندی مړو

له که ل مړو دا له سر بنه های سروشتی مړی دابه زریت و، ده لیت:

{سه رزه نشت کردنی براکت چاکتره بوت له ده دستدانی، کى وه که برای ته واوت وایه

بوت؟

((به براکت ببه خشه و نهرم و نیان به به رانبه ری..

گوپاپه لى تیره یکار مه به به رانبه ری و، وه که نه وت لى دیت..

سبه ینى مردن دیته لات و، داپرانی به سه بوت..

جا چوڼ ده گړیت له پاش مردنی، له کاتیکدا تا له ژياندا بوو مافی خویت پی نه دا! ۹۹...
چاوډیږیکړدنې خدا بډ بنده کانی ریسیایه کی چه سپاوه (نه بوده رداء) مافه کانی برایتی
له سهر یونیات دهنیت..

نوه تانی ده لیت:

{ زږد نیکه ران دهیم که ستم له یه کیک بکه م.. به لام زږدتر و زیاتر نیکه ران و په ست دهیم،
که ستم له یه کیک بکه م له دږی من پشت به خودای گوره و بالا ده ست بیه ستیت } !!..
نئی له مهنی دهر وون و، پرشنگذاری گیانت نهی (نه بوده رداء) !!..
خه لکی ناگدار ده کرد له خه لاتاندنی خه یال، کاتیک وا گومان ده بن که بیده سته لاتنه
دابراوه کان نزدیکترن له وهی که بکه ونه ژیر ده ست و، چه پوکیان وه !!..
باس ده کات که نوانه له بیده سته لاتیه که یاندا هیژنکی به تینیان هیه کاتیک په نا ده به نه
به ر په روه ردگاری بالا ده ستیان به هو ی بی ده سته لاتیان وه و، کیشه که یان ده خه نه به ر
ده ستی، که به سوک سهیریان ده کړیت له لایه ن خه لکيه وه !!..
نا نوه به - نه بوده رداء - ی دا !!..

نا نوه یه - نه بوده رداء - ی دنیا نه ویستی، خوا په رستی، نارامگر..
نا نوه یه نه و - نه بوده رداء - هی گهر خه لکی سهریان له ته قواکه ی سورمایه و، داوایان لی
بکړدایه بډیان بپارپته وه و، به خاکه پاییه کی پر متمانه وه وه لامی ده دانه وه:
{ چاک مه له نازانم و.. له نفریوون ده ترسیم } !!..
هموو نه مانه و، هیشتا چاک مه له ناشنا نیت نهی (نه بوده رداء) ۹۹..
به لام چی سهیر بیت، که تر په روه رده ی پیغه مېر څخه و..
قوتابی قورئان و.. کوپی سهره تای هاتنی نیسلام و.. هاوه لی نه بوبه کرو عومرو، هموو
پیاوانی دیکه بیت.. سهرسامی له چی! ۹!..

زەبىدى كۆپى ھەتتە ئىتاب
ھەتتە كۆكەمى پۇتتى يە مامە

روژنیکان پټغمهبر ﷺ دانیشتبوو، کومه لیک له مسلمانان له دهوړی بوون و قسه و یاس
 به رده و ام بو، پټغمهبر چهند ساتنیک سهری داگرت و بیدهنگ بوو، پاشان رووی دهمی کرده
 نه وانهی دهوړی و فهرمووی:

{پیاوینکتن له ننو دا هه په که داننیکي له نوره خدا له کیوی نوحود قورستره}.

نه مچا ترس، بگره توقین له توشبوونی ناشوب له ناینده دهات به خه یالی هه موو
 نه وانهی نامادهی نه و دانیشتنه بوون له گه ل پټغمهبری خودا ﷺ.. هر په که یان سلی ده کرد و
 ده ترسا له وهی که خوی توشی هه لگه پانه وهی خراب و ناخرشه پی بیت..

به لام هه موو نه وانهی که نه و روژه قسه که یان ناراسته کرا کوتایان به چاکه هات و،
 په یمانی خویان برده سهر و له پیناوی خوادا شهید بوون و، تنها (نه بو هورهیره) و (ره جالی
 کوپی عونفوه) به زیندوویی مانه وه لټیان.

چا به رده و ام (نه بو هورهیره) له شی ده له رزی له ترسی نه وهی نه با دا نه و پیشبینیهی
 پټغمهبر له ودا به دی بیت. هر بویه چاوی نه ده چووه خو و، میشکی هیور نه ده بویه وه، تا
 قه در په ردهی له سهر نه و به دبه خته هه لمالی و.. (ره جال) له نیسلام هه لگه پایه وه و
 په یوه ندی کرد به (موسویه می درون) ده وه، گه واهیدا که پټغمهبره.

تا لټر ده نه و پیشبینیهی پټغمهبر ﷺ به خراب هه لگه پانه وه و چاره نووس خرابی هاته دی
 و روون بویه وه..

نه م (ره جالی کوپی عونفوه) یش، روژنیکان چو بقی لای پټغمهبر و به لټنی پیدا و مسلمان
 بوو و، کاتیک نیسلامی لټوهرگرت گه پایه وه بقی لای هوزه کی.. نیدی نه گه پایه وه بقی شاری
 مه دینه تا پاش وه فاتی پټغمهبر و دیار کردنی (نه بویه کری صدیق) به خه لیفه ی مسلمانان..

هه والی خه لکی په مامه و کوبونه وه یان له دهوړی (موسویه مه) گه یان دیه نه بویه کر و،
 پیشنیاری کرد بقی (نه بویه کی) که بیگاهه نټر دراوی بقی لایان هه تا له سهر نیسلام دامه زراویان
 بکات، خه لیفه ش موله تی پیدا..

نه مچا (ره جال) به ره و لای خه لکی په مامه که وته ری.. کاتیک چاوی به ژماره ی
 بی شوماریان که وت وای گومان برد که نه وان سرده که ون و، دهوړنی سهر که شی دواندی که
 هر نه مرقی له ننو ده و له ته که (موسویه مه) دا جیگاهه ی بقی خوی بکاته وه که وای گومان ده برد
 به رټویه و دټ، وازی له نیسلام هینا و، چوویه ریزی (موسویه مه) وه که واده و به لټنی
 پیدا بوو.

چا مه ترسی (ره جال) له سهر نیسلام سه ختر بوو له مه ترسی خودی موسویه مه.

له بهر نه وهی، ئیسلام بوونی پیشتیری قوستانه وه، نو رۆژانه ی سهرده می پیغمبر که له مه دینه دا ژباوو و، له بهرکردنی ثابته ی زۆری له قورئان و، نوینه رایه تی کردنی نه بویه کری خه لیفه ی موسلمانان.. هه موو نه وانه ی خراپ قوستانه بۆ پالېشتی کردنی ده ستلا تی (موسه یله مه) دووپات کردنه وه ی پیغمبر رایه تیه درۆینه که ی..

به نۆو خه لکیدا ده گه را و پیتی ده وتن: که گوئی له پیغمبره ی خوا ﷺ بوو ده یفه رموو: {نو (موسه یله مه ی کوپی حه بیب) ی به شدار کرد له کاره که یدا}.. جا که پیغمبره یش ﷺ مریدی، نو ا رهواترین که س به هه لگرتنی به یداخه ی پیغمبره ییتی و نیگا له دوا ی نو، موسه یله مه یه..!!

به راستیش ژماره ی نه وانه ی له ده وری موسه یله مه کۆبوونه وه زۆر زیادیان کرد به هۆی نو درۆیه نه ی (ره جال) ده وه.. به هۆی قوستانه وه ی نو ته له که بازیه ی په یوه ندی پیشتیری به ئیسلام و پیغمبره وه.

هه واله کانی (ره جال) یش ده گه یشته مه دینه و، موسلمانان خه م و په ژاره یان تینی سه ندبوو به رانه به نو هه لگه راوه مه ترسیداره که سه ر له خه لکی ده شیوینیت، سه ر لیشیوانیکی زۆر خراپ و، به و سه ر لیشیواندنه ش بازنه ی نو جه نگه فراوانتر ده کات که موسلمانان ناچارن نه حه می بده..

نو که سه یشی له نۆو هاوه لانی زیاتر رقی لئی بوو و، ده سوتا بۆ گه یشتن به (ره جال)، هاوه لیککی پایه به رز بوو که سه رگوزشته ی ژیا نی له په رتوکه کانی سه ربرده و میژوودا له ژۆر نه م ناوه شیرینه دا ده دره وشیتته وه (زه یدی کوپی خطا ب)..!

زه یدی کوپی خطا ب..؟؟

پتۆیسته که ناسیییتنه وه..

برای عومه ری کوپی خطا ب..

به لئی.. برای گه و ده وه.. له پیشتیره تی..

به ر له عومه ر هاتبووه ژیا ن و، له و به ته مه نتر بوو..

به ر له ویش موسلمان بوو بوو.. هه روه ک چۆن به ر له ویش له پیتناوی خوا دا شه هید بوو..

* * *

به راستیش (زه ید) قاره مانیککی سه رسره یته ر بوو له پاله وانیدا و.. کاری بیده نگ و رۆچوو له بیده نگیدا کرۆکی پاله وانیتیه که ی بوو.

ئیمان بووینشی به خوا و پیغمبره که ی و به ئاینه که ی ئیمانیککی پته و بوو و، له هیچ

غه زایه ک و مه دانیکیدا له پیغمبره ی خوا ﷺ نه وانه که وتبوو..

له هه موو غه زایه کدا نو به دوا ی سه رکه وتندا ویل نه بوو، هینده ی که به شوین شه هیدبووندا

ده گه را..!!

له روژی نوخو دیشدا، کاتیک شه پر گهرم بوو له نیتوان موسلمانان و بی باوه پاندا، زهیدی کوپی خطاب شمشیتری ده وه شاند و، لئی ده دان.

عومری کوپی خطابی برای چاوی پتی کهوت که قه لغانه که ی لئی که وتوه و، زور له پیښه که دوژمنان زیانی پی بگه یه نن، بویه عومر هاواری لئیکرد:

{ئو زهید، قه لغانه که ی من بیه و پیوه ی بجهنگ} ..

زهید وه لامي دایوه:

{ئو عومر! ئوه ی تو له شه هیدبون ده ته ویت، منیش ده مه ویت} !!!

به بئ قه لغان، به شیوه یه کی زور قاره مانانه و، نازایه تیه کی بی وینه جهنگا.

* * *

وتمان" که زهید ﷺ ناگری تی به ریو بوو بؤ گه یشتن به ره جال و ناواته خواز بوو که له ناو بردنی زیانی پیسی ئو له به ختی ته نها ئو دا بیت. چونکه (ره جال) به بؤ چوونی (زهید) ته نها هه لگه پاوه یه که نه بوو به س. به لکو دروژنیکی ... دوپووی، حرام باز بوو.

به هوی برپا پی بوونه وه هه لگه پاوه ته وه. به لکو به هوی مه رامبازی هیچ و پوچ و، دوپوویی قیزه ون و خوار و ختیچه وه هه لگه پاوه ته وه (زهید) یش له رق لئ بوونی دوپوویی و درودا، ته و او وه ک عومری برای وابوو!

هه ربوویان، رقی ناچولیت و، بوغز و کینه ی نایه ته جوش، وه ک ئوه ی که دوپوویی ناویتی هه لپه رستی و، مه به سستی خراپی ده یووژاند.

له پیتناوی ئو مه به سته نزمه نه دا (ره جال) روئی خراپی خوی بیی و، ژماره ی ئه وانه ی ده وری (موسه یله مه) ی خراپ خه له تاند و زیادی کردن و، به م کاره ی ژماره یه کی زوریانی به ره و مه رگ نارد که له جهنگی هه لگه پاوه کانددا له ناو چوون. به که م جار سه ری لئ شتواند و دوا جاریش تووشی تیا چوونی کرد. به لام له پیتناوی چیدا...؟ له پیتناوی چاوچنۆکیه کی گلاودا که ده روونی رازاند بوویه وه، ئاره زووه کانی جوانیان کردبوو بوی و، (زهید) خوی ناماده کردبوو که به ده ست به سه رداگرتنی ئو ئاشوویه کوتایی به زیانی برودارانه ی خوی به نیتیت، به کوشتنی (موسه یله مه) نا، به لکو به له ناو بردنی که سیک که له و مه ترسیدار تره و، تاوانبار تره که نه ویش (ره جال کوپی عونقود) ..

* * *

روژی یه مامه به سه ختی و نادایاری ده سستی پیکرد.

خالیدی کوپی وه لید سوپای نیسلا می کوکرده وه به سه ر شوینه کانیاندا دابه شکرد، به لام

تالای سوپاکه ی دایه ده ست کی...؟

دایه ده ست (زهیدی کوپی خطاب) ..

ئهوه بوو هۆزی (به نوحه نيفه) ی شوێنگه وته ی (موسه یله مه) شه پێکی سه ختی خوێناویان کرد...

شه په که له سه ره تا دا به سه ر موسلماناندا شکایه وه، زۆر که سیان ئی شه هید بوو. (زهید) بیانی ههستی تو قان دن به دلی هه ندیک له موسلماناندا ده هات، ئا له ویدا چوویه سه ر ته پۆلگه یه ک و هاواری له براکانی کرد:

{ته ی خه لکینه .. دان بگرن به خۆتاندا و، له دوژمنه کتان بدن و، به ره و پێشه وه هه لمه ت بیهن .. سویند به خوا قسه ناکه م هه تا خوای گه وه هه ره سیان پێدیتنی، یان پێی ده گه م و ئه وجا به به لگه که مه وه له گه لی ده دویم} !!..

ئه مجا له سه ر ته پۆلگه که دابه زی، دانه کانی جێی کردبووه وه، به جۆری که زمانی بۆ چرپه ییش نه ده جو لاند.

چاره نووسی جهنگه که که لای ئه و له سه ر چاره نووسی (ره جال) چپ بوو بویه وه، هه ر بۆیه به نێو جهنگا وه ره زۆره کاندا وه ک تیر ده پۆیش ت و، به دوا ی (ره جال) دا وێل بوو تا دۆزیه وه ..

ئا له ویدا له لای راست و چه پیه وه بۆی ده رچوو! کاتیک که لێشای جهنگه که نیچیره که ی قوت ده دا و ونی ده کرد، زهید به دوایدی ده چوو تا جاریکی دیکه شه پۆله کان سه رله نوێ ده یه یه نایه وه سه ره وه، ئه مجا زهید لێی نزیك ده بوویه وه و شمشیره که ی بۆ داده هێنایه وه، به لام شه پۆلی مرۆ زۆره که جاریکی دیکه (ره جال) ی قوت ده دایه وه، زهیدیش به شوینیدا ده پۆیش ت تا له دهستی ده رنه چیت ..

تا له دوایدا ملی ده گریت و به شمشیره که ی سه ری پ له خۆبایی بوون و، درۆ و، پیسی لیکرده وه ..

به له ناوچوونی درۆزنه که ش هه موو خه لکه که ییشی له ناو ده چوون، جا بیم و ترس که وته ده روونی (موسه یله مه) و گه رم و گوپی (موحه که می کوپی توفه یل) و پاشان سوپا که ی (موسه یله مه) ییشی نه هیت، که کوژانی (ره جال) وه ک ئاگری رۆژیکه ره شه با که وته ناویه وه .. چونکه (موسه یله مه) به لێنی سه رکه وتنی ته وای پێدا بوون و، به وه ی که ئه و (ره جال) کوپی عونفوه) و (موحه که می کوپی توفه یل) پاش سه رکه وتنه که یان هه لده ستن به بلاو کردنه وه ی ئاینه که یان و دامه زان دنی ده و له ته که یان .. !!

ئا ئه و ته ئیستاش (ره جال) به مردوویی که وتوه .. که وابوو پێشبینیه که ی موسه یله مه هه مووی درۆ ده رچوو و، سه بیه نیش (موحه که م) له ناو ده چیت و، دوا ی سه بیه نیش (موسه یله مه) !!..

به م جۆره ئه و لیدانه ی (زهید) ئه م هه موو دا پمانه ی له ریزه کانی سوپای (موسه یله مه) دا به رپا کرد ..

موسلمانان کانش، هر که هواله که له نیویاندا بلأوبویه وه عزمیان وه شاخ بهرز بوویه وه، برینداره کانیان سر له نوی هستانه وه، شمشیره کانیان هلگرتوه، به بی گویانه برینه کيان..

ته نانت نه وانه شی که له سر لیواری مرگ بوون و، تنها مانده یه کی که م و هانکه هانکی که می مالئاوایی کردن په یوه سستی ده کردن به زیانه وه، هواله که وه خه ونیکی جوان بهرگوییان کهوت، خوازیری نه وه بوون که گرویتینیان تیدا بوابه و به هویه بگه پابانایه ته وه زیان و تا بجهنگانایه وه و، نه و کوتاییه جوانی سرکه وتنه کيان به دی بگردایه..

به لام چو نه و یان بده بیت، له کاتیکدا دهروازه کانی به هشت والا کرون ب پشوازیان و نه وان نیستا گوییستی ناوه کانی خویان دهن، که بانگ ده کرت ب ناماده بوون...؟؟!

* * *

(زه دی کوی خه تتاب) هر دوو ده سستی بهر زکرده وه ب ناسمان و سوپاسی به خششه کی په روه ردگاری کرد.. پاشان هاتوه ب شمشیره کی و، ب لای بیده نگیه کی، چونکه نه و چند چرکه ساتی بهر له نیستا سویندی خوارد به خوا که هیچ قسه نه کات تا سرکه وتن به ده ست دهینت یا شهید دهیت..

جهنگه که ش نه و له بهر زه وندی موسلمانان ده پوات و.. سرکه وتنی ته وویان نیک دهیت وه و ژور خیرا دهیت..

تا لیره دا (زهید) شنه بای سرکه وتنی به دی کرد نه هات، هیچ کوتاییه کیشی ب زیانی جواتر له م کوتاییه به دی نه ده کرد، هر بویه ناواته خواز بوو که خوی گوره له رژی په مامدا شهیدی پی ببه خشیت..

جا شنه بای به هشت هلکړد و دهروونی پرله روشنایی و، چاوه کانی پر له نه شک و، جه سوریه که شی سوورتر کرد..

هر بویه وه که سیک به دوی چاره نووسی مه زنیدا بگه پت دهستی کرد به شمشیر وه شانندن.. تا پالوانه که شهید بوو.

به لکو بلن: به شهیدی هل لپی.

به مه زنی بهرز بوویه وه، سهرراز و، به خته وه..

سوپای نیسلامیش سرکه وتوانه گه پایوه ب شاری مه دینه..

له کاتیکدا که (عومر) له گه ل خلیفه (نه بویه کرد) دا پشوازی له و گه پاوه سرکه وتوانه ده کرد، (عومر) به په روه و چای ب براگه پاوه کی ده گپا..

(زهید) یش پیاویکی ژور بالا بهرز بوو که له بهر بلندی دیار بوو، ناسینه وهی به چاو له دووره وه کاریکی ناسان بوو..

به لّام بهرله وهی (عومەر) چاوه کانی ماندوو بکات، موسلمانان گه راوه کان لئی نزیک بوونه وه
و سه ره خوښی (زهید)ی لئیکه ن.

عومەر وتی:

{خودا رحم به زهید بکات..}

بۆ ههردوو شته چاکه که پټشم کهوت..

بهر له من موسلمان بوو.. و

پټش منیش شهید بوو.. {

* * *

له سه ره که وتنه زۆرانهی که ئیسلام به دهستی دههیتنا و به سه ریدا ده پڑا، زهید بۆ یه ک
چرکه سات له یادی عومهری فاروقی برای لانه ده جوو..

هه میسه ده بیوت:

{هه ر بایه ک له رۆژه لاتوه هه لیکردبیت، بۆنی (زهید)م تئیدا کردوه..}

به لئی..

بای رۆژه لات بۆنی زهید و، رهنگی ناکاره به رزه کانی هه لده گریت..

به لّام، گه ر نه میری باوه رداران مۆلت بدات، نه مه م بۆ دهسته واژه جوانه که ی زیاد ده کرد،

که چه ند وشه یه کن له گه لیاندا گۆشه کانی چوارچێوه که ته واو ده بیت..

نه ویش نه مه یه:

هه ر شنه بایه کی سه ره که وتنی ئیسلام له رۆژی یه مامه وه هه لیکردبیت، موسلمانان بۆنی

زهید و پاله وانیتتی زهید و... نارپه حه تی زهید و... مه زنی زهیدیان تئیدا هه ست پیکردبوو..!

* * *

له ژێر سایه ی به یداخی پټفهمبهردا ﷺ پیرۆزبیت له نه وه کانی خطاب..

پیرۆزبیت لئیان نه و رۆژه ی موسلمان بوون و.. پیرۆز بیت لئیان رۆژانی جیهادکردنیان و

شه هیدبوونیان .. پیرۆزبیت لئیان نه و رۆژه ی زیندوو ده کرینه وه..!

نە ئەي كورى عىبادە
ھە ئۆگەي پۇشى ئۇچود

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رَجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾ له ناو بېواداراندا پياوې وا هن، نو په پیمانې به خويان دا، بيکيان هينا، جا له وانه هه په گيانی به خشيوه و، هينديکيشيان چاوه پوانن و توژقاليکيش سوزی خويان نه کړيوه. ۱۴۰ الاحزاب/۲۳.

پیغهمبري خوا ﷺ هم نايه ته ی خوینده وه، پيشوازی له روخساری هاوه لانی کرد و، له کاتيکدا که ناماژه ی بې (ته لحه) ده کرد فهرمووی:

{نو که سې پتي خوزه که سيري پياويک بکات به سر زه ويدا ده پوات و، گه يشتووه به به لينه کی خوی، نو با سيري (ته لحه) بکات} ..

هیچ مژده يک نه بوو هاوه لانی پیغهمبر ناو ها ناو اته خوازی بن و، دليان به پرؤش بيت بوی زياد له وهی که پیغهمبر به سنگی (ته لحه ی کوي عبیدالله) يدا هه لواسی ..

که وایوو دلنیا بوو له سر نه نجامی چاره نووسی ژيانی .. که ده ژي و، ده مړيت و، په کيکه له و که سانه کی راستيان کرد له گال نه وهی که په پیمانيان پيدا بوو و توشي ناشوېش ناييت و، ماندوويه تی زړی بې ناييت ..

چونکه پیغهمبر مژده ی به هشتی پيدا، جا ده بيت ژيانی هم مژده پندراوه به پړزه چی بيت .. ؟!

* * *

نو له بازرگانيه کدا بوو له خاکی (بوصرا) کاتيک که به راهبيک له چاکترين راهيبه کانيان گيشت و، هه والی بهم دا که نو پیغهمبره ی له ولاتی حرمم درده که ویت و، پیغهمبرانی چاک کار پيشبينيان کړوه، نو ا کاتي ها تووه و ژژه کانی در که وتوون.

(ته لحه) ناگدار کرد که که ژاوه که ی له ده ست درنه چيت، چونکه که ژاوه ی رينوینی و به زه می و دل سوزيه ..

کاتيک (ته لحه) پاش به سر بر دنی چهند مانگيک له (بوصرا) و له گشت، گه پايه وه بې شاره که ی که مه که بوو، هه ستي به ژاوه ژاويک کرد له نيو خه لکه که يدا و .. گوئی ليږوو که به هه که سيان ده که يشت يان به هر کومه ليکيان ده که يشت، باسی (موحه ممدی نه مين) .. و نيگيان ده کرد که بوی ديت و .. له باره ی نو په يامه وه ده دوان که هيتاويه تی به تاييه ت بې عره ب و، بې هه مو خه لکيش.

یه که م که سیش که ته لحه پرسپاری دهر باره کرد نه بوبه کر بو، زانی که ماوه یه کی زور نهی له گال کاروان و بازرگانیه کهیدا گه پاره ته وه، شان به شانی (موحه معده) وه ک بپوادارتیکی خوراکر راوه ستاوه ..

نه مچا ته لحه به خوی وت: موحه معده و، نه بوبه کر...؟؟

سویند به خوا، نهو دوانه هرگیز له سر گومپایی کونابنه وه...^۱

موحه معده گه یشتووه ته ته منی چل سالی و، له میانی نهو ته مهنه دا ته نها درو یه کمان ئی نه بینووه... جا نایا نه مړی به ناوی خوی گه وره وه درق دهکات و ده لیت نهو رهوانه ی کردوم و نیگای نارندوه بوم...؟؟

نه م نهو شته یه که باوه پپیگردنی زور نهسته مه ..

جا ته لحه به په له هه نگاهه کانی رووه و مالی نه بوبه کر ه لگرت ..

قسه ویاسی نیتوانیان درو یه نه کیشا، چونکه په روشی بق دیداری پیغه مېرمنه ﷺ و په یمان پیدانی له لیدانی دلی خیراتر بو ..

جا نه بوبه کر له گال خوریدا بردی بق لای پیغه مېرمنه ﷺ و، موسلمان بو و جیگای خوی له نیتو نه م کاروانه پیروزه دا گرت ..

به م جوړه ته لحه له و که سانه بوو که زور زوو موسلمان بو ..

* * *

سهر پای پله وپایه ی له نیتو هوزده کهیدا و دهوله مهندي زوری و، بازرگانیه سرکه وتووه که ی، که چی پشکی خوی له نه شکه نجه دا چه شت و کاری نهو و نه بوبه کر به (نه و فله کوی خوه یلید) سپتر درابوو که به (شیری قوپه یش) ناوده برا، به لام نه شکه نجه دانیان زوری نه خایاند و، زور زوو قوپه یش هستی به نهنگی نهو کاره یان کرد و، له سر نه نجامی نهو کاره یان ترسان ..

کاتیکیش فرمان به موسلمانان کرا که کوچ بکن، ته لحه ش کوچی کرد بق شاری مدينه و، دواتر له گال پیغه مېرمنی خوادا ﷺ به شداری هموو مهیدان و غه زاکانی کرد- جگه له غه زای به در-، چونکه پیغه مېرمنه ﷺ له گال (سه عیدی کوی زهید) دا بق کاریک نارندوبونیه دهره وهی مدينه ..

---

۱ بگه پتوه بق کتیبی (وجاء أبوبکر) .. تیبینی / نهو کتیبه ش له نویسینی نووسره و به زمانی عهره بیه و نیستا له ژیر ناوی (خلفاء الرسول) دا هه یه .

کاتیک کاره که یان نه جامدا و گه رانه وه یق مه دینه، پیغمبر و هاوه لانی له غه زای به در ده گه رانه وه، زقر غه مبار بیون به وه ی پاداشتی به شداری کردنیان له گه ل پیغمبر ﷺ بق جیهان کردن له یه کم غه زادا له ده ست در چوو.

هر چه نده که پیغمبر دلناواییه کی تهواوی پی به خشین، کاتیک که هوالی پیدان که همان پاداشت و به خششی جهنگاوه رانیان هیه به تهواوی، نه که هر نه وه به لکو له ده ستکه وته کانی جهنگه که ش وه که به شداریوانی به شی بق دانان.

* * *

جهنگی (نوحود) یش دیت تا هه موو سته مکاری قوره یش و گشت تولناپه کیان به دی بکات که ها توه تولی زوی به در بکاته وه له چاره نووسیایان دلنیا بیت و موسلمانان تووشی لوا تیکشکانیک بکات که قوره یش به کاریکی سانا و قه ده ریکی دانراوی داده نا...!!
جهنگیکی خوینای به رپابوو و زقر زوو زهوی به لاشی خراپه کاران داپوشرا... و کاره که به سه ر بی باوه راندا که وت.

پاشان کاتیک موسلمانان چاویان پنیان که وت پاشه کسه ده کن، چه که کانیاان دانا و، تیرهاویران له جیگای خویان هاتنه خواره و تا پشکی خویان له ده ستکه وته کان بیه...
تا له ناکار سوپای قوره یش له کاتی بیتاگایی نه ماندا له پشته وه گه رپاوه نیوه ندی شه رکه و جلهوی جهنگه کی که وته ده ست.

نه مجا جهنگه که به گرمی و توند و تیژی و خوینای به رده وام بوو و، نه کاره کوتو پرده ش کاریگری خوی هه بوو له سه ر پهرته وازه کردنی ریزی موسلمانان کان...
ته لحه سه رنجی نه و لایه ی جهنگه کی دا که پیغمبری خودا ﷺ تیدا وه ستابوو، ده بینیی که بۆته ناماجی هیژی بته رستی و بی باوه ران، هر بۆیه خیرا به ره و لای پیغمبر رۆشت... ریگی دورودریژی بهی نه گه ریش به پیوانه کورت بوو...!

ریگایه که له سه ر هه موو بستیکی تووشی دهیه ها شمشیری هار و، ده یان رمی سه رشیت ده بوویه وه!!

له دوروه پیغمبری خودای ﷺ به دی کرد خوین له هه ردو روومه تی دیت و، نارامی له سه ر گرتوه، نه مجا نارامی لایه رپا و، به باز و دوو بازیک نه و ریگا نا په هه تی بهی له به رده م پیغمبریشدا نه وه ی لای ده ترسا به دی کرد... شمشیری بی باوه رکان به ره و روی دین و، ده وره یان داوه و ده یانه ویت زانی پی بگه ی نه...

نه مجا ته لحه وه پایه یی مه حکم راوه ستا و، شمشیره به ره که ی به راست و چه پدا ده وه شاندد.

که پیغمبر ی نازیزی بینی خوینی به ربووه، نازاره کانیشی ناخ و نؤفی پی کردبوو،
 هاوکاری کرد و دوری خسته وه له و چالای که پیی تن که وتبوو.
 نو به دهستی چه پ و سنگی یارمته پیغمبر ﷺ ددها، تا بیگه نیتته جینگایه کی
 نارام و به دهستی راستیشی - خودا دهستی راستی پیروز بکات - شمشیری دوه شاند و له گه ل
 نو پی باوه پاندا ده چنگا که دوری پیغمبر یان گرتبوو و، باز نهی چنگه که یان وه کولله
 پر کردبوو...!!

با لیگه پین (نوبه کری صدیق) نو دیمه نه مان بؤ باس بکات...
 عائشه ده لیت:

{نوبه کر که باسی رۆژی نوحود ده کرا، ده یوت: نو وه همووی رۆژی ته لحه بوو... من
 به کم که س بوم گه شسته لای پیغمبر ﷺ، جا پیغمبر به من و نه بو عوبه یده ی فرموو:
 بگه نه براه تان...، سهیرمان کرد، بینیمان هفتا برین زیاتر شوینی لیدان و جی رمی پیوه
 بوو... په نجه کانی قرتابوو... نیعه فریای که وتین و باره که یمان راست کرده وه.}

* * *

له هموو په سهرات و غه زاکاندا، ته لحه له پیشمه وهی ریزی نو که سانه دا بوو،
 که مه به ستیان ته نها خودای گوره وه، خۆبه خنکردن بؤ نالای پیغمبر بوو.
 جا ته لحه له نیوه ندی کۆمه لی موسلماناندا ده ژیا و، له گه ل خواپه رستاندا په رستشی خوی
 ده کرد و، له گه ل مواهیداندا له پیناوی خوادا جیهادی ده کرد و، به هر دوو مه چه کیش له گه ل
 مه چه کی برا موسلماناندا بنه ماکانی نو ناینه نویه یان ده چه سپاند که هاتووه خه لکی -
 هموو خه لک - له تاریکی وه به ره و رووناکی ببات...
 مافی په روه ردگاریشی به جی هینا، نو ده پوات به سر زه ویدا کار ده کات و، له سایه ی
 فزلی خوادا ده خوازیت بازگانیه کی قازانجه مند و، کاروپاره کانی سرکه وتوو بیت.
 چونکه به راستی ته لحه ﷺ له هموو موسلمانان ده وله مند ترو، له همووشیان زیاتر
 سامانه کی له گه شه دا بوو...
 هموو سامانه که پیشی له خزمته یی نو ناینه دا بوو که له گه ل پیغمبر ی خوادا ﷺ نالاکه ی

هه لگرتووه... به پی نه ندازه لئی ده به خشی...
 خوی گوره ش به پی نه ندازه گه شه داری ده کرد بؤی!
 پیغمبر ی خوادا ﷺ نازناوی (ته لحه ی خیر) و (ته لحه ی به خشنده) و (ته لحه ی
 لیشاری) لینابوو به هزی به خشنده ییه به ته وژمه که یوه...
 چه ند زوری له سامانه کی به جاری ببه خشیایه، خوی گوره زیاتر بؤ ده گپایه وه...
 (سوعدا کی عه وف) ی خیزانی بۆمان باس ده کات و ده لیت:

{رؤښکيان چومه ژوره وه بڼ لای ته لحه، بينيم غمبار، ليم پرسى: نه وه چيته...؟؟
وتى: نه سامانه ي که له لاهه... وا زور بووه که غمبارى کړوم و نارېه چې کړي... پيم وت:
چې له سهرته... دابه شي بکه...}

جا هستا و خه لکى بانگ کړد و، ليم دابه ش کړدا يک درهمى لي نه مايه وه...
جاريکى دیکه ش زه وييه کى خړى به نرځکى به رز فرقت و، سهرنجى توره گى پاره گى
کړد و فرميسک به چاويدا هاته خوارى و، پاشان وتى:
(پياوړک هم سامانه ي له ماله کيدا ميشتوت وه نازان چې چاوه پتي دهکات، به خوداى
هه لځه تاوه)...

پاشان هه نديک له هاوه لاني بانگ کړد و نه سامانه ي پي هه لگرتن و، به کوچه و
کولانه کاني مدينه دا ده پوښت و دابه شي دهکړد، هه تا گيسته نيوه شو يک درهمى پي
نه مابوو...!!

(جابرى کوپى عبدالله) ش له و باره يه وه ده لیت:
{هېچ که سم نه ديوو هه رگيز سامانى خړى به يي داو کړدن بېه خشيت له ته لحه ي کوپى
عبيدالله زياتر}.

له هه موو که س زياتر ش بڼ خزم و که سه نزيکه کاني باشبو و، ده سترگو ي هه موو شيانى
ده کړد هه رچند زور بوون.

له و باره يه شوه ده رياره ي و تراوه:
{... ليتنه ده که را هېچ که س له (به نى ته ميم) نه دار بيت دنا خه رجي خړى و مندا له کاني شى
پيده دا و...}

بيوه نه کاني به شوو ده دانه وو، خزمه تى هه ژاره کانيانى ده کړد و، قهرزى قهر زار بووه کاني
ده دايه وه...}

(سائبى کوپى زهيد) ده لیت:
{هاوپييه تى (ته لحه ي کوپى عبيدالله) م کړدوه، له سه فەر و ماله وه شدا له گه ليدا بووم،
هېچ که سم نه بينيوه وه ته لحه له درهم و، پږشاک و، خوارده مهنيدا به خشنده بيت...!!
نه و ناشوب و ناژوه دياره ش له سهرده مى خه لافه تى (عوسمان) دا ﷺ به رپا ده بيت...
ته لحه پشتگيرى به لگى رکابه رکه کاني عوسمان دهکات و، هانى زوريه يان ده دات له سر نه و
کوپانکارى و چاکسازيانه ي داويان ده کړد...}

جا ثايا به م هه لويسته، بانگه شى بڼ کوشتنى (عوسمان) ده کړد، يان رازى بوو به وه...؟؟
نه خيږ...

ګر بیزانیایه که شو ناژاوه و ناشوویه درېزه ده کښت تا له کوتای کاره که دا رق و کینه یه کی دلته زین دهرده په پټ، هه ناسه له خو ده پری له و تاوانه قیزه ونه دا که دهر نه نجام (خاوه نی دوو رووناکي - نو النورین) عوسمان ﷺ بوویه قوریانی..

ده لټین: ګر بیزانیایه که شو ناشوویه ده ګاته شو نه هامت و کوتاییه، شو به رهنګاری ده بوو و، هه مو هاوه لانی دیکه ش له ګه لیدا به رهنګاریان ده کرد که له سهرتای کاره که وه پشت گوټیان خستبوو بهو پټیه ی که بزاف ټکی نه یار و به ناګاهینه روه، هیچی دی..

هرچه نده شو هه لوټسته ی ته لحه بوویه (ګرئی ژیانی) پاش شو شیوازه ناشیرینه ی که ګه ماروی مالی (عوسمان) درا و کوژا، هر که نیامی (ع) یش به لټنی له موسلمانان وهر ګرت له مەدینه، ته لحه و زویه بریش له وانه بوون، تا دواتر هه ربوکیان مؤله تیان له خواست و بې به جی هټانی عومره چوون بې مه که..

له مه که شهوه به روه به سرا که و تنه ری، که له وی سوپایه کی زږد کو بوو بوویه وه بې مؤله سندنده ی خوټنی عوسمان..

* * *

شپې (جهمه ل) یش روویدا و هه ربوو ده سته ی، داواکارانی خوټنی عوسمان و، شو ده سته یه ی پشتیوانی علی ده کرد به یه که ګه یشتن..

نیامی علی هر که بری له هه لوټسته نا په حته ده کرده وه که نیسلام و موسلمانان پټیدا تیده په پڼ له م ناګرکیه تر سناګه دا، خه مه کانی ده بوونه لیشاو و، فرمیسی چاوه کانی ده هاتنه خوار و، ګریانی به کولی به رز ده بوویه وه...!!

شو په لکښی شو چاله نا په حته کرا..

بهو پټیه ی که خه لیفه ی موسلمانان، ناتوانیت و، شو مافه یشی نیه که لیبوره بیت به رانبر هر هه لکه پاته وه یه که به رانبر ده ولت، یان هر راپه پښکی چه کداری دزی ده سه لاتداری شهرعی.

کاتیکش هه لده ستایه وه بې سرکوت کردنی هه لکه پاته وه یه کی له و جوړه، شو له سهری پټویسته که روویه پوی برا و هاوه ل و شوټکه و ته کانی پټغه مبر و نابنه کی بیته وه، نه وانه ی که ماوه یه کی زږد له ګه لیاندا دژ به سوپا بی باوه ران جهنګا و، پټکه وه و له سایه ی به یداخ یه که خواناسیدا شهره کان له ناو په کتردا تاواند بوونیه وه و بی ګردی کردبوون و، کردبوونیه برا، بګره برای ته ولو پټکه وه په یوه ست.

جا نه مه چ چالټکه...؟ و چ تاقیر کړنه وه یه کی تاله...؟

له پټناوی دژینه وه یه ده روازه یه کی دهر یازبوون له و نه هامتیه و، بې پاراستنی خوټنی موسلمانان، نیامی علی په نای بې هه موو هژکارک برد و، هیچ تکایه که نه ما نه یکر دبیت.

نو ره گزانه ی له دږی نیسلام ده جهنگا، هر نه وانه، که له سر دهستی ده وله تی نیسلامی به چاره نویسی سه ختی خویان گه یشتن له رږگاری ده ستلانی عومری مه زندا، نو ره گزانه ی که تنونی ناشووی چنی بوو و، به رده وام دنه ی ددها و چاودیری به نگاه کان و گوره بوونی ده کرد...

* * *

نیمامی علی رږر گریا، کاتیک (عائیشه) ی دایکی بربوادارانی به دی کرد له که ژاوه که یدا به پیښه وهی سوپایه که که نیستا دین بږ شه پرکون له که لیدا... کاتیکیش له نیوه ندی سوپاکه دا ته لحه و زویه یری (هر دوو حواری پیغمبر ی) به دی کرد، داوای له ته لحه و زویه یر کرد که بیته دهر وه بږ لای، هاتنه دهر وه هه تا ملی نه سپه کانیان تیک په پین...

جا به ته لحه ی وت:

{نه ی ته لحه، خیزانی پیغمبر ی خودات هیناوه و شهر ی پیوه ده که یت و، خیزانه که ی خویش له ماله وه حه شار داوه} ۹۹...

پاشان به زویه یری وت:

{نه ی زویه یر...}

سویند ددهم به خودا، له یاده رږژکیان پیغمبر ی خودا ﷺ به لاتدا تپه پی و نیمه له فلان جیگا بووین، جا پپی فره مویت: نه ی زویه یر، نایا علیت خوش ناوی ۹۹... وت: نایا کوپی خالو و، ناموزای خوم و، نه و که سه ی که له سر ناینه که مه خوشم نه ویث ۹۹... جا پپی فره مویت: نه ی زویه یر، سویند به خوا شهر ی له دږ ده که یت و، توش سته مکاریت} !!... زویه یر ﷺ وتی: به لئ نیستا دیتوه یادم و، به راستی له بیرم کردبوو نه وه، سویند به خوا شهرت به رامبر ناکه م...

جا زویه یر و ته لحه خویان لادا له به شداری کردن له و جهنگ ناو خوییه...

که کاره که یان بږ روون بویه وه ده ست به جڼ خویان لادا و، کاتیک (همماری کوپی یاس) یان بینی له ریزی علیدا ده جهنگیت و، نه و فرمایشته ی پیغمبر ی خویان ﷺ به هممار هاته وه یاد:

{دهسته به کی یاخی ده تکزیت}...

خو گر هممار له م جهنگه دا بکوزیت که ته لحه به شداری تپیدا کردبوو، که واته ته لحه له ناو یاخیه کاندایه...

* * *

ته لحه و زویه یر له جهنگه که کشانه وه، ژیاڼی خویشیان بویه نرخۍ نه و کشانه وه، به لام به چاو نارامیه وه چوونه وه بق لای خوی گوره به هڅی نه و به رچاوړوونی و رینوښیه ی که پیڅی دابوون...

به لام زویه یر نه و پیاوځ به ناوی (عمری کوپی جهرمون) شوینی کهوت و به ناپه و و فیل له کاتی نوږدا کوشتی...!!
ته لحه ش، مروانی کوپی که که م تیریکی لیدا و ژیاڼی کوتایی پی هینا..

* * *

کوژرانی (عوسمان) له دهرونی ته لحه دا چه سپی بو، هه تا- وه که پیشتریش وتمان- بویه گری کوپړه ی ژیاڼی.

همو نه مه، له کاتیځدا که نه و به شداری کوشته که ی نه کړدبو و، که سی هان نه دابو و له سهری، به لکو پشتگری به ره له سترکاری له دږی کړدبو، له رږځکا که و ا دیار نه بو که نه و به ره له سترکاری به درږه ده کیشی و گرفت ده نیته وه هه تا ده گوږیت بق نه و تاوانه درندانه به..

کاتیځ له رږځی (جه مه ل) دا شوینی خوی گرت له گه ل سوپای دږ به نیمامی (ع ل کوپی ابو طالب) داوی خوینی عوسمانی ده کړد، خوازیار بو که نه م هه لوږسته ی بیته هه لوهرینیځ که له ناپه حه تی ویزدانی بیحه سینږته وه..

په ر له جهنگه که ش ده پاپایه وه ملی که چ ده کړد و به ده نگیکی پر هه نسک و گریان وه، ده یوت:

{خودایا نه مږم بق عوسمان ل وهریگره هه تا رازی بیت}..

کاتیځیش ع ل و زویه یر وه نه وه ی باسماڼ کړد به ره ووی یه کدی بوونه وه، وشه کانی ع ل همو لایه نه کانی روشن کړده وه، راستیان به دی کړد و، گوږه پانی جهنگه که یان به جی هیشته.

به لام شه هیدبوون بویان هه لگړابو..

به لئ.. شه هیدبوون بق ته لحه بو پیڅی ده گات و ده گات پیڅی له هه رکوی بیت..

نه ی پیغمبر له باره یوه نه یفه رمو:

{نه مه له و که سانه یه که به لږینی خوی به جی هیناوه، هه رکس پیڅی خو شه شه هیدیک به دی

بکات که به سهر زه ویدا ده پوات، نه و با سهرنجی ته لحه بدات} ۹۹؟

که و ابو شه هید به چاره نووسی دیاریکراو و گوره ی خوی گیشته و کاره ساتی (جه مه ل) یش کوتایی هات..

(عائیشه ی) دایکی به وادارانش تیگیشته که نه و له کاره کانیداپه لای کړدوه، نه مچا شاری به سرای به جی هیشته و گه پاپه وه (بیت الحرام) له مه دینه، ده سستی خوی له و ململانییه

کېشایه وه، نیمای عه لیش هه مو هوکارکی گشت و ریژلنانی له و سه فرده یدا بق دهسته بهر
کرد...

* * *

کاتیکیش عه لی به سر شهیدانی چنگه که دا ده گه را و نویژی له سر هه موو نه وانه ی
له گه لیدابون و، نه وانه یشی له دژی بوون ده کرد...

کاتیک له به خاک سپاردنی ته له و زوبه یر بوویه وه، راوه ستا و به چهند وشه یه کی پایه دار
مالئاوایی لیکردن و، له کوتاییه که یدا وتی:

{ده خوازم که من و، ته له و، زوبه یر و، عوسمان له و که سانه بین که خوی گه وره
له باره یانه وه ده فرمویت: ﴿وَكُنْزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ
مُتَقَابِلِينَ﴾ (الحجر/۴۷)...

پاشان سه رنجیکی به سوز و غه مگینی گلکو که یانی داو، وتی:
{به م دوو گوئییه ی خوم بیستم له پیغه مېری خوا ﷺ ده یفه رموو:
ته له و زوبه یر دراوسیمن له به هه شتدا}...

زوبه یری کوری عه دوام

عهدلاری پیغمبری خوقلا

که باسی ته لحه دیته تارا، ناوی زویه ییشی له گه لدا دیت..
 باسی (زویه ییش به یی ناوه یتانی (ته لحه) ناکریت.
 کاتیک پیغمبر ﷺ خودا ﷻ برایه تی ده خسته نیوان هاوه لانی له شاری مه ککه بهر له کوچ
 کردن، برایی خسته نیوان ته لحه و زویه یره وه.
 هه موو جار یکیش پیغمبر ﷺ پیکه وه دهریاره یان ددهوا و، دهی فرموو:
 ((ته لحه و زویه یر، دراوسیم له به هه شتدا))
 هه ردووکیشیان وهک یهک له خزمایه تی ورچه له کدا ده گه نه وه به پیغمبر ﷺ خودا.
 ته لحه له (موپړه ی کوپي که عب) دا ده گاته وه به پیغمبر.
 زویه ییش، ره چله کی له (قوصه ی کوپي کیلاب) دا ده گاته وه به پیغمبر، هه روه ها
 (صفیه ی) دایکیشی پوری - خوشکی باوکی - پیغمبر ﷺ خوايه.
 هه ردووکیشیان - ته لحه و زویه یر - له هه موو کهس زیاتر له پیوندانگه کانی ژياندا به یه کدی
 ده چون..

به یه کچوونیش له نیوانیاندا زږر بوو... له پهره رده بوون و، دهوله مهندي و، به خشنده یی
 و، به هیزی تاین و.. جوامیریدا و.. هه ردووکیشیان له وانه بوون که زوو موسلمان بوون و.. له
 ده که سن که موژده ی به هه شتیان پیدراوه و، له و شش هاوه له ی راویژ کردن بوون که
 (عومری کوپي خطاب) کاری دیاریکر دنی خه لیفه ی له پاش خوی پی سپاردن.
 ته نانه ت چاره نوو سیشیان ته واهک یهک بوو.. بگره یهک سرته نجامیش بوو...!!

* * *

زویه یر وهک باسماں کرد زږر زوو موسلمان بوو و.. یه کیک بوو له و حوت که سه ی که خیرا
 بهر و ئیسلام هاتن و، له گه ل پشه نگه پیروژه کاند له مالی ئه رقه م به شدار بوو.
 له و کاته شدا ته مهنی پازده سال بوو.. بهم جوړه له مندالیدا ریتویتی و روشنایی و چاکه ی
 به سهردا رځا..

له مندالیه وه شوپړه سوارکی بویر بوو، ته نانه ت میژوونووسان وا باس ده کهن که یه کهم
 شمشیر هه لکیشرا بیت له پیناوی ئیسلامدا، شمشیری زویه یر بوو.

له رځانی سهره تای هاتنی ئیسلامدا، که موسلمانان ژماره یه کی زږر کهم بوون له مالی
 ئه رقه م خویان په نا دابوو.. رځیکیان ئو پوپاگه نده یه بلاویویوه که پیغمبر ﷺ کوژاوه..

نډوې به زوبیر کړا په لاماری شمښیره کې دا و هلېکښا و، به گنجیتیه وه وهک گرده لول به شه قامه کانی مه که دا ده پوښت...!!

یه که مجار چوو، له هواله که دلنیا بیت، سوور بوو له سره نډوې که گهر نډوې راست بیت نډوې به و شمښیره ی به ریښته قوپه یشیه کان تا یا له ناویان دها یان له ناوی دهبان. له وسره ی مه که گه یشته به پیغمبري ﷺ و، لټی پرسې که چی به سره اتووه...؟ زوبه یریش هواله که ی پتدا و. پیغمبریش ﷺ بوی پاراپیه وه داوی چاکه ی بق خوی و سره که وتنیشی بق شمښیره کې کرد.

سره پای پله ورځنی زوبیر له نټو هڅه کېدا، نډویش پشکی خوی له سزا و نه شکه نجه و دهریه دهرکردن به دهستی قوپه یشیه کان چه شت.

مامیشی نډوې نه شکه نجه دانی له نه ستق گرتبوو... له نټو حسرت کېدا ده پېچاپه وه، ناگری ده کرده وه دوه له که ی ده کرد به سریدا تا هه ناسه ی لی بېریت، له کاتیکدا که له ژیر نارچه تی نه شکه نجه دانیدا بوو بانگی لیده کرد: گومرا به به په پوه ردگاری موحه ممد، نه م نه شکه نجه یات له سر لاده دم...

زوبیر که له و روزه دا گه نجیکی تازه پیگه یشتووی، نیسک نډم بوو، به روویه پووونه وده یه کی سامناکه وه ولامی مامه ی دایه وه: {نه خیر...}

سویند به خوا، هرگیز ناگه پیغمبره ی بق بی باوه پی...}

نهمجا زوبیر کڅچ دهکات بق حبه شه، هر دوو کڅچ-یه که م دوه مېش-، پاشان ده که پټه وه تا له گال پیغمبري خوادا به شداری هه موو شه په کان دهکات و، هیچ غزا و جه نگیکی له ده ست دهرناچیت.

چند زور بوو ژماره ی نډو برینانه ی که به جهسته ی زوبه یره وه بوون و پاش سارپژبوونیشیان وهک میدالیا یه که په پالوانیتتی و سره یره یه کانی زوبه یر بگيرپټه شوینیان به لاشه یه وه مابوو.

دها گوی رادیرین بق یه کټک له هاوه لانی نډو میدالیا زورانه ی که به سر جهسته یه وه بوو به دی کردوه، بزمان باس دهکات و ده لټت:

{هاورپټیه تی زوبه یری کوپی عوامم کرد له هندی که شتیدا و جهسته یم به دی کرد، بینیم هه لاهلا بوو به شمښیر و، سر سنگیشی به موی شوینی لیدانی شمښیر و رمه وه وهک بیژنگی لیټاتوو.

پیم وت: سویند به خوا نډوې به جهسته ی تزوه بینیم هرگیز به می که سی دیکه وه

نه مبینوه...

پټی وتم: سویند به خوا هموو برینه کاتم له گه ل پیغه مبهري خوادا بووه له پټناوی خوادا بریندار بووم} ..

له جهنگی نوحو دیشدا پاش نه وی سوپای قوپه ییش پشتیان هه لکرد و به رهو مه ککه گه پانه وه، پیغه مبهري شو و نه بویه کري دانا بق چاوډیری کردنی له شکری قوپه ییش و شوینکه وتنیان هه تا بویان دهرده که ویت که موسلمانان هیزیان ماوه و بیر له هاتنه وه بومه دینه و دریژده دان به شه پ نه که نه وه.

نه مجا نه بویه کړ و زویه ير سه رکړدایه تی حه فتا موسلمانان کرد و، له گه ل نه وی که نه وان که وتبونه شوین سوپایه کی سه رکړه وتوو، به لام نه و لیژانیه تییه جهنگیه یی که نه بویه کړ و زویه ير به کاریان هیئا وای له قوپه ییشیه کان کرد وایان لیگردن که نه و دهسته به هیژه که نه بویه کړ و زویه ير به هیژی که یان خسته روو، به ره تای سوپای پیغه مبهري وای دیاره دهیه ویت شالووی به دواډاکه وتنیان به شپوه یه کی ترسناک دهست پی بکات، هر بویه قوپه ییش که وتنه خو یان و، به په له رووه مه ککه که وتنه ری} ..!

له روژی (یه رموک) یشدا زویه ير به تنها بق خوئی سوپایه ک بوو. کاتیک بینی زوویه یی نه و موسلمانانای که نه م سه رکړدایه تی ده گردن له به رده م لیښاوی کتوی رومه کاندای خه ریکه شکست دینن، به دهنکی به رز وتی: (الله اکبر) و.. به تنها نه و کتوه سه خته یی به یی و، به شمشیره که یی لیی ده دان و.. دواتر به نیوه ندی نه و ریزه پر مه ترسیدارانهدا گه پایه وه، شمشیره که یی بی سل کردنه وه به دهستی راستی گرتبوو} ..!

زویه ير ﷺ گه لیک تامه زروئی شهید یی بو و، زور ټاره زرومه ندی مردن بوو له پټناوی خوادا.. له و باره یه وه دهیوت:

{ته لعی کوپی عبیدالله ناوی پیغه مبهريانی له کوپه کانی دنا و، دهیزانی که له پاش موحه معده پیغه مبهري دیکه نیه} ..

منیش ناوی شهیدانم له کوپه کاتم دنا به و نومیده یی که شهید ببن} ..!

به م جوړه کوپه که یی ناونا (عبداللهی کوپی زویه ير) به ناوی هاوولی شهید (عبداللهی کوپی جهش)، کوپکی دیکه شی ناونا بوو (مونزیر) به ناوی هاوولی شهید (مونزیری کوپی عه م) وه.. په کتیک دیکه شیانای ناونا بوو (عوره) به ناوی هاوولی شهید (عوره یی کوپی عه م) وه.. کوپکی تریشیانای ناوی (حه مزه) بوو، به ناوی شهید یی پایه به رز (حه مزه یی کوپی عبدالمطلب) وه.. په کتیکشی ناونا بوو (جهعفر) به ناوی شهید یی مه زن (جهعفری کوپی ابوطالب) وه.. ناوی په کتیک دیکه شیانای نابوو (موصعب) به ناوی هاوولی شهید (موصععی کوپی عومه یی) وه.. ناوی په کتیک دیکه شیانای نابوو (خالد) به ناوی هاوولی شهید (خالیدی کوپی سه عید) وه..

بهه جوړه ناوی شهیدانی مه لده بژارد بڼ ناونانی کوږه کانی، بهو نومیده کی که نو روزه
ناکامیان دیت شهید بین...!!

دهریاره کی سرگوزده شته شی و تراوه:

(هرگیز کاری والیه تی و جباه و کورکړنه وه کی سهرانه و، هیچ شتی کی له نه ستر
نه گرتوه جگه له جیهادرکړن له پیناوی خوا).

هر بویه لایه کی چاکی وه که جیهادرکړن له پشت به ستنی ته اوی به خوی و، متمان
به خویوونی دا خوی ده نواند.

خوگر سده هزار جیهادر له جیهادر به شدار بوونایه له گه لید، سهرت ده کرد وه
نه وه کی خوی به ته نه بایت ده جیهادر... وه نه وه کی بهرپرسیاریتی جیهادر و سرکه وتن ته نه
له سهر شانی نه وه.

چاکمه ندی جیهادریتی نه ویش له خوپاگری و، به هیزی می شکیدا خوی ده بیینیوه.

له رژی نوحودا سهرنجی دیه نی (همزه) کی خالوی دا که بین باوه په کان دلپه قانه
جسته کی مردوویان شتواندبو، هر بویه وه کی توک له بهر ده میدا راوه ستا و ددانه کانی له سهر
یه که توند کړدبو و، توند ده سکی شمشیرکه کی گرتبو و، ته نه بیر کی له توله سندنه وه یه کی
سامناکی ده کرده وه، تا زور زو نیگا هاته خورای و قه ده غی کرد له پیغمبر و موسلمانان
که بیریشی لی بکه نه وه...!!

کاتیک که مارؤدانی (بنی قریظه) ش درژی کیشا و خویان نه دا به ده سته وه، پیغمبر
له گه ل علی کوپی ابوگالدا ناردی، له بهر ده م قه لا سخته که یاندا وه ستا و له گه ل نیامی
علیدا ده یوت:

{سویند به خوا، یا نه وه تا نه وه کی به سهر همزه هات به سهرتان دینین، یان نه وه قه لایه تان
پن ده کهینه وه}..

پاشان به ته نه خویان مه لدا یه نیو قه لاکه وه..

به هیزی سهرسوپه ینه ریان، ترس و بیمیان خسته دلی نه وانه کی نیو قه لاکه و دروازه کانیان
بڼ موسلمانان والا کرد...!!

له رژی (هونه بن) یشدا چاوی کهوت به (مالیکی کوپی عوف) کی پیشه وای هه وزن و
سهر کرده کی سوپا کانی بین باوه پی له و غه زایه دا.. پاش شکست هینانان له نیو ده سته یه که له
هاوړیکانی، پاشماوه کی سوپا شکست خواربو وه که یدا راوه ستاوه، به ته نه چوه نیویانه وه،
په رته وازه کی کردن و، له و جیگا په نه انانه کی که خویان تیدا مه لاس دابو بڼ هندی که
سهر کرده کانی موسلمانان که له شه پر که ده که پانه وه، وه دری نان...!!

پشکي ټو له خڅوويستنې ورټزلټناني لای پټغمهبر زور مه زن بو..

پټغمهبريش ښه شانازی پټوه ده کرد و ده يفرموو:

{هم موو پټغمهبر ټک همواريه کی هه بووه، زويه يری کوپی عهواميش هه واری منه} ..

چونکه ټو ته نه شاموزای نه بوو و بهس، يان ته نه عيردی نه سماني کچی نه بويه کړی خاوهن دوو پشټين نه بوو و بهس، به لگو له هه مان کاتدا. نه مه کداريکی به هيژ و نازا و، مرد و به خشنده و له خوږوږو بوو، گيان و مالي خڅی به خشيبټ. به خودای په وړه درگاری جيهانيان.

به راستيش (حساني کوپی سلبيت) چاکی پټکوه که له باره يوه ده لټت:

أقام على عهد النبي وهدية	حواريه والقول بالفعل يعدل
أقام على منهاجه وطريقه	يوالي ولي الحق، الحق أعدل
هو الفارس المشهور والبطل الذي	يصول، اذا ما كان يوم محفل
له من رسول الله قريبي قريبة	ومن نصرة الاسلام مجد مؤئل
فكم كربه ذب الزبير بسيفه	عن المصطفى، والله يعطي ويجزل

واته: له سردهمي پټغمهبردا له سر رټنوټني ټو ده گوزرا و هه واری نه وېوو، قسه يش به کرده وه ده سه لميټري.. له سر رټياز و رټچکي ټو روی له رهوگي راست بوو، هه قيش دادپه وړه رانه تره.. ټو شوپه سواريکی ناودار و ټو پاله وانه يه که له رټزي ته نگانه و سه خندا ده هات و ده چوو.. خزميکی نزیکي پټغمهبري خودايه و، له سرخستنې نيسلاميشدا سه ريه رزييه کی زږدی هه يه.. چندی ته نگانه به شمشيره کی لادا له رټي پټغمهبردا و، هر خودايش ده به خشيت و پاداشت ده داته وه.

* * *

به راستي پايه به يز و ټاکار مه زن بوو.. نازايه تي و به خشنده ييه که يشي وه که نه سپي بره و وايوو..!!

بازرگاننټيټي کی سه رکه و توووشی به پټوه ده برد و، سامانيکی زږيشی هه بوو، به لام هه مووی بق نيسلام به خشى تا به قهرزاري گياني سپارد..!!
پشت به ستنيشی به خواي گه وړه پټگي به خشنده ييه که ي و، پټگي نازايه تي و گيان به خنکرده که ي بوو.

ته نانه ت گيانيشی به خشى و، (عبدالله) ی کوپيشی راده سپارد که قهرزه کاني بداته وه و ده يوت:

{گهر قهرزه کانت بق نه درايه وه، ټوا پشت به گه وړه کم به سه ته}

عبدالله ليی پرسى: مه به ست له گه وړه که ت کړي به..؟

له وه لامدا وتی: {خودا، که چاکترين گه وړه و باشترين پشتيوانه} ..

عبدالله دواتر ده‌لټت:

{سویند به‌خوا، گیرۆده‌ی هر نارېحه‌تیه‌ک ببومايه له دانېوه‌ی قهرزه‌که‌یدا، ده‌موت: ئه‌ی
که‌وره‌ی زویه‌یر قهرزه‌کانی بده‌روه، بۆی ده‌بژارد و ده‌سته‌به‌ری ده‌کرد}..
له روژی (جه‌مه‌ل) پشدا به‌و شتوه‌ی که باس‌مان کرد له قسه‌و باس‌ماندا له‌سه‌ر (ته‌له‌ه)،
کوتایي و چاره‌نووسی (زویه‌یر) به‌و جۆره‌ بوو..

کاتیک بۆی ده‌رکه‌وت که‌وا ره‌وايه که ده‌ستی له جه‌نگه‌که بکیشیته‌وه، به‌کټک له‌وانه‌ی که
هه‌میشه مه‌به‌ستیان بوو ناشووب و نا‌ژاوه به‌رده‌وام بیت، له‌کاتیکدا که له به‌رامبه‌ر
په‌روه‌ردگاریدا بوو نو‌یژی ده‌کرد، ئه‌و سه‌رپیچی‌که‌ره شمشیرکی لټدا..

نه‌مجا ئه‌و پیاوکوژه روشته‌وه بۆ لای ئیمامی عه‌لی و وای گومان ده‌برد که موژده‌یه‌کی
خو‌شی پټیه بۆی، کاتیک که هه‌والی ده‌ستدریژی‌کردنه‌که‌ی بۆ سه‌ر زویه‌یر پټ ده‌که‌یه‌نیت و،
کاتیک که ئه‌و شمشیره‌ی که لټی سه‌ندبو ده‌خاته به‌ر ده‌ستی، پاش نه‌نجام دانی تاوانه‌که‌ی.
به‌لام عه‌لی ٢ هاواری کرد کاتیک که زانی بکوژی زویه‌یر له ده‌روازه‌که‌یدایه‌و مۆلت
ده‌خوازیت بیته ژوورئ، هاواری‌کرد و فهرمانی دا که ده‌ری بکه‌ن و وتی:
{مژده‌ی چونه نیو‌ناگر بدن به‌بکوژی کوپی سه‌فیه}..
کاتیکش شمشیره‌که‌ی زویه‌یریان برده لای ئیمامی عه‌لی، ماچی کرد و ژۆد به

سه‌رسامیه‌وه گریا و، وتی:

{شمشیریکه سویند به‌خوا ده‌میکه‌ خواونه‌که‌ی نارېحه‌تی سه‌ر رټی پټفمبه‌ری‌خوای
پټ لاده‌بات}...!!

ئا لټره‌دا و هر سلاوێک که ئاراسته‌ی زویه‌یری بکه‌ین له کوتاییدا قسه‌کانماندا، جوانتر و
شیاوتر بیت له وشه‌کانی ئیمامی عه‌لی..؟؟

سلاو له زویه‌یر بیت له ژيان و مردنیدا.

سلاو، پاشان سلاو، له‌سه‌ر حه‌واری پټفمبه‌ری‌خوا.

* * *

غوبه پي کوري عه دي

پازوانتيك .. به سه رخ چاره وه !!

ثانیستاش..

ئهی مەردینه! رڼی والا کەن لە بەر دەم ئم پالە وانه دا..

له هه موو لایه که وەو، له گشت جیگایه که وە وەرن..

به تاک و، به کۆمه ل بێن..

خیرا و، ملکه چانه وەرن..

کۆبینه وە، تاوه کو وانه یه کی بێ وینه ی فیداکاری وەریگرن..!!

ده لښ: ئه رڼی ئه و هه موو سه رگوزشته یه ی بۆت باسکردین وانه ی بێ وینه ی فیداکاری

نه بوون..!!

به لښ، وانه بوون..

له شان و شکړشدا نمونه و هاوشتیوه ی نه بوو..

به لښم ئیوه ثانیستا له بەر دەم مامۆستایه کی نوڅی هونه ری قوریانیداندا.. مامۆستایه ک گهر

به دیکردنیان له ده ست بجیت، چاکه ی زۆر زۆرتان له ده ست چووه، زۆر زۆر.. ئهی خاوه ن

بیروبوواکانی هه موو نه ته وه و ولایتیک! روویکه نه ئیمه ..

ئهی شه یدایانی پایه به رزی هه ر کات و سه رده میگ روو له ئیمه بکه ن..

هه روه ها ئیوه ش ئهی نه وانه ی له خۆبایی بوون قورسی کردوون و، گومانان به رانه بر

ناینه کان و ئیمان خراپه ..

به له خۆبایی بووتانه وه وەرن..!

وه رن سه رنج بده ن که ئاینی خودا چۆن پیاوان وه به رښتی..

وه رن رامښتن چ جه سووړی و... به رگری و... چ خۆپاگری و توندییبه که.. چ فیداکاری و.. چ

پشتیوانی و خۆشه وستیبه که..

به ته نها یه ک وشه یش، چ مه زنییه کی له راده به ده ر و سه رسو په ینه ره بپوه ینه ان به حه ق

ده پیژښتن به سه ر که سانی دلسۆزیدا..!!

ئهرڼی ئه و جه سته له خاچ دراوه به دی ده که ن..؟؟

ئهی هه موو نه وه کانی مرۆف، ئه وه بابته ی وانه ی ئه مرقمانه ...

به لښ...

ئه و جه سته له خاچ دراوه ی به رده متان بابته و، وانه و، مامۆستامانه ..

ناویشی (خوبه یی کړپي عه دی) یه.

به چاكي هم ناوه پايه به رزه له بهر بكن.
له بهرې بكن و، جاپې بڼ بدهن، چونكه به راستي مايه ي ريزه بڼ سرجه م مړوږ و... گشت
تايڼ و، هم مو رښ باز و.. تيكپاي ره گه ز و، هم مو سرده مه كان...!!

* * *

هم له تيره ي نه و سي شاري مدينه و نه نصاريه كانپه تي.
كه پښه مېرغې خوا ^{لار} چوو مدينه، نه و هاته خزمه تي و بڼو اي هينا به خوداي
په روه ردگاري جيهانيان.

پياوښكي رڼ سوکي، دهر وون ناسکي، باوه پ پته وي، ويژدان نه رم بوو، وهك شاعيري
نيسلام (حه ساني کوپي ساييت) پيايدا ه لداوه:

صقراً توسط في الانصار منصبه تسمع السجّة محضاً غير مؤتشب
واته: ه لږ يه بوو له نيو نه نصاريه كان پله وپايه ي، ليږورده يي و بڼه چه پاكي و بڼ خه وشي
بوو.

کاتیکش نالاکانی غه زای به در بهر ز کرایوه، نه و له ويدا سريازيکي به جهرگ و،
جهنگاو ريکي گيان له سر ده ست بوو.

(حارسي کوپي عامري نه و فل) يش يه کيک بوو له و بڼ باوه پانه ي که له کاتي چوونيدا بڼ
جهنگ هاته سر ري نه و يش به شمشير ه که ي له ناوي برد.

پاش کز تاي هاتني جهنگه که و، گه پانه وه ي پاشماوه ي شکست خواردووي دڼو اي
قوپه يش به ره و مه که، کوپه کاني (حارس) هه والي کوژراني باو کيانيان پڼگه يشت و، به چاكي
ناوي نه و موسلمانان يان له بهر کرد که له شه په که دا کوشتبووي که نه و يش (خوبه يي کوپي
عهدي) بوو...!!

* * *

موسلمانان يش له بهر گه پانه وه به ره و مدينه و، به رده وام بوون له سر بوني اتنان ي
کر مه لگه ي نو ييان..

(خوبه يي) يش، خوا په رست و، ليږاو بوو، له نيو چه وانيدا سروشتي ليږاوان و، رووناكي
خودا په رستاني هه لگرتبوو..

نا له ويدا به گيان تيکي نه فيندارانه وه په رست شي خوي ده کرد و.. شه و ه لده ستا شه و نو يزي
ده کرد و، به پږ ودا به پږ ووه ده بوو، خوداي په روه ردگاري جيهانيان ي به پير و ز و بڼ گه رد ده گرت.

* * *

روژتکیان پیغمبر ﷺ ویستی که نهینه کانی قوپه ییش تاقی بکاته وه، مه بهستی خۆسازدان و جوله و، ناماده باشیان بۆ غه زایه کی نوێ بۆ روون ببیته وه.. بۆ ئه م کاره له نۆی هاره لاندیدا ده پیاوی هه لێژارد.. که (خوبه یی) یه کتکیان بوو، (عاصمی کوپی سابیتی) ییشی کرد به لێپرساویان.

سواره کان به رهو ئامانه که یان که و تنه رێ تاگه یشتنه جیگایه که له نۆیان (هه سفان) و (مه کهکه) دا، هه والی هاتنیان گه یشت به گه په کتکی (هوزه یل) که پێیان ده و تن (به نو هه یان)، نه وانیش خێرا سه د پیاویان له چاکترین تیرهاوێژه کانیان ناماده کرد و، ده ستیاندلیه چاودێری کردنیان و، شوین پێیان هه لده گرتن.

خهریک بوو بۆ هیوان له دۆزینه وه یان، گه ر یه کتکیان هه ندیک ناوکه خورمای که و تووی له سه ر زه وی یه که به دی نه کرایه.. چه ند دانه یه کی ئی هه لگرت و به و لێزانیه سه رسوپه یته ره ی هه یه تی لێی راما، پاشان هاواری کرد له وانه ی که له گه لیدا بوون:

{ئهمه ناوکه خورمای (یه ثریب) ه، ده با شوینی بکهوین تا ده مانگه یه نێته لایان}..

به شوین ناوکه خورما که و تووه کانی سه ر زه ویه که دا رۆیشتن، تا له دوروه وه نه و نیچیرانه ی به دواياندا وێل بوون بینیمان..

(عاصمی) سه رکرده ی ده پیاوه که هه ستی کرد که به دوايانه وه ن، داوی له هاره له کانی کرد که بچه ترۆپکینکی به رزی سه ر کپوه که..

سه د تیرهاوێژه که ش نزیک بوونه وه، له خواره وه ی کپوه که ییش ده وریان گرتن و، به چاکی گه مارۆیان دان و..

داوایان لێکردن که خۆیان بده ن به ده سه ته وه، پاش ئه وه ی به لێنیان پێدان که هه یج خراپه یه کیان به رانه به ر ئه نجام ناده ن..

هه ر ده پیاوه که ئاوریان له (عاصمی کوپی سابیتی ئه نصاری) ﷺ سه رکرده یان دایه وه..

چاوه پێی فرمانی بوون..

هه رکه نه ویش وتی:

سوێند به خوا من ناچه خواره وه په نادراوی بۆ باوه پ بم..

خودایا هه والمان بگه یه نه به پیغمه مبه ره که ت{..

ده ست به جی تیرهاوێژه کان ده ستیان دایه تیرهاویشتن بۆیان.. له ویدا (عاصمی)

سه رکرده یان له گه ل حه وت له یاوه رانیدا شه هید بوو..

هاواریان له و سییه ی دیکه شیان کرد، که خاوه نی واده و به لێنیانن به رانه بریان گه ر بیته خواره وه.

ئه مجا هه رسیکیان: (خوبه یی کوپی عه دی) و دوو هاره له که ی هاتنه خوارێ..

تیرهاوړه‌کان له (خوبه‌یب و زه‌یدی کوږی دیسینه) ی هاوړلی نړیک بوونه‌وه و
پشتینه‌کانیان کرده‌وه، به‌ستیان‌وه...

کاتیک هاوړلی سټیه‌میان سره‌تای خیانه‌تکرډنیانی به‌دی کرد، پرپاریدا که ده‌بیت نه‌ویش
وه‌ک عاصم و هاوړلانی دیکه به‌ریت...

به‌و شپوه‌یه‌ش که ده‌یویست شه‌هید بوو.

به‌م جوره‌ه‌شت که‌س له مه‌زنتړین باوه‌پدارانی خاوه‌ن نیما و، نه‌مکدار و، به‌وه‌فا بڼ
خودا و پټفهمبره‌که‌ی له‌ناوچوون...!!

خوبه‌یب و زه‌ید ه‌ولیان دا که خوځیان له په‌ته‌کانی ده‌ستیان دهریاز بکه‌ن، به‌لام ژور توند
به‌سترا بوو...

نه‌مجا تیرهاوړه‌ ده‌ستدریژی‌کاره‌کان به‌ره‌و مه‌که‌یان بردن و، فروشتنیان به
بڼ‌باوه‌په‌کان... ناوی (خوبه‌یب) که‌وته به‌ر گوښیان...

کوږه‌کانی (حارسی کوږی عامر) ی کوژدای رڼی به‌در، به‌چاکی نه‌و ناوه‌یان هاته‌وه یاد و،
بوغز و کینه‌ی سنگیانی ه‌ژاند.

خیرا رڼیشتن بڼ‌کرپنی و... له‌م‌شدا ژور
(به‌س) دا باوک و سرکرده‌کانیان له‌ده‌ست دا
متی توله‌سندنه‌وه، کڼ‌پرکښیان بوو

بڼ‌کرپنی.

له‌کوتاییدا ه‌موو پټکه‌تن له‌س‌ری و ده‌ستیان
سارپړی بوغز و کینه‌یان بکات، به‌رام‌به‌ر ته‌ن‌ها نه‌و نا، به‌لکو له‌ه‌موو موسلمانان...!!

که‌سانیک‌ی دیکه‌ش ده‌ستیان خسته‌س‌ر (زه‌یدی کوږی دیسینه) ی هاوړلی خوبه‌یب و
نه‌ویش به‌ه‌مان شپوه‌سزا و نه‌شکه‌نجه‌یان ده‌دا...

* * *

خوبه‌یب دل‌ی و، کاری خو‌ی و، سره‌نه‌نجامی دایه‌ ده‌ست خودای په‌روه‌ری جیهانیان.
ده‌روون به‌رز و، به‌وره له‌س‌ر خوداپه‌رسته‌یه‌که‌ی به‌رده‌وام بوو و، هینده‌سه‌بوری خودای

له‌دل‌دابوو که به‌رد بتوینټه‌وه‌و، ناخو‌شی لابیات...

خودای له‌گه‌لدابوو... نه‌ویش له‌گه‌ل خودا بوو.

ه‌ستی به‌و به‌زه‌یه و دل‌ناییه‌به‌ده‌کرد که خوا پټی به‌خشیبو.

رڼ‌کښیان په‌کټک له‌که‌په‌کانی (حاریس) که له‌نیو مالی نه‌واندا به‌ند کرابوو، هاته‌ ژووره‌وه

بڼ‌لای، خیرا له‌شوین‌ی خو‌ی چوویه‌ دهره‌وه و بانگی خه‌لکی کرد تا شت‌یک‌ی س‌یر ببینن...

{سویند به‌خوا بوله‌ترتیه‌کی گه‌وره‌م به‌ده‌سته‌وه ببینی لټی ده‌خوارد...}

له کاتیکدا که به ناسن به ستر او ته وه... له هه موو مه که که شدا دهنکه تر ټیټه که نه بوو... وای
 گومان ده به م که نه وه رنق و رنځیه که بیت خوا به (خوبه یی) به خشی بیت {...!!
 به لئ... نه وه رنق و رنځیه که بوو خودا به به نده چا که کاره که یی دابوو، هه روه که چون پښتر
 به (مهریه می کچی عیمران) یش درا، نه رنځیه که:
 ﴿كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ
 عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ هه جار ټکی نه که ریا له میحرابدا سه ری ددها،
 دهیدی بزوی له لایه، گوتی: مریم! تر نه م بزویوت له کوئی بوو؟ گوتی: له لایه ن خودا وه بزوم
 هاتوو، خودا بق هه رکه سنی هه ز کا رنځی بین هه ژمار ده نیت. ۳۷/۳۷.

* * *

بین باوه پان هه والی تیا چوونی (زهیدی کوپی دی سیننه) یی برایان ﷺ که پاند به خوبه یی...
 وایان گومان ده برد که به وه می شکمی ټیک دده ن و، نازاری مرینی پی ده چیژن، نه وان
 بین ناگابون له وهی که خودای خاوه ن میهر و به زه یی میوانداری کردو وه، سه بووری و به زه یی
 خوی به سه ردا رژاندو وه.

نه مچا ده ستیانده یی سازشکردنی له سه ر نیمانه که یی و، هانیا ن ددها که رزگاری ده بیت گهر
 بین باوه پی بیت به رامبر موحه ممد و، بهر له ویش به رانبر نه و په روه ردکاره یی به وای پی
 هیناوه... به لام نه وان وه که نه و که سه واپوون که ده یه ویت تیر بگریته خور...!!

به لئ نیمانی خوبه یی وه که خور به هیژ و، دور و، ناگرویی و، رووناکي به خشی بوو...
 هه موو نه وانه یی رووناک ده کرده وه که رووناکییان لئی ده خواست، گشت نه وانه یی گهرم
 ده کرده وه که گهرمیان لئ پراپوو، نه و که سه یشی لئی نزیک ببویه ته وه دزی بوه ستایه
 ده یستواند و له ناوی ده برد.

کاتیک که بین نومید بوون له وهی ده یانو یست، پاله وانه که یان به ره و چاره نووسی برد و...
 هینا یانه دهره وه به ره و جیگایه کیان برد که پتی ده وترا (ته نعیم)، جا شه میدگره یی له ویدا
 بوو...

هه رکه که یشتنه نه وئ خوبه یی موله تی ئی خواستن که دوو رکات نوځ بکات، نه وانیش وایان
 گومان ده برد که له گه ل خویدا بدویت بگاته نه و برپاره یی که خوی بدات به ده سته وه
 بین باوه پی خوی به رامبر خودا و پیغه مبر و ټاینه که یی رابگه یه نیت...

نه مچا (خوبه یی) به ملکه چی و، هیمنی و، خو به که مزانینه وه دوو رکات نوځی کرد و...
 شیرینی نیمان له گیانیدا سه رپیژنی ده کرد و، هه زی ده کرد که هه نوځی بکردایه و، به رده وام
 له نوځدا بویه...

به لام ټاوبی له بکوړه کانی دایه وه و پټی وتن:
{سویند به خوا، گهر له بهر نه وه نه بوايه و ایزانن ترس و بیمی مردن هیه، نو یژه کم زیاتر
دریژ ده کړده وه}!!..

پاشان هردوو دهستی بق ناسمان بهر زکړده وه، وتی:
{خودایه، یه که به یه کیان بژمیره و، به کومه ل بیانکوړه}
دواتر چه سورانه له روخساریان راما و دهستی به هژواوه و تن کرد:
ولست ابالي حين اقتل مسلماً علی ایمی جنب کان فی الله مصرعی
وذلك فی ذات الإله وإن یשא یبارک علی أوصال شلو ممزع
واته: که به موسلمانې ده کوژیم، نیدی به هر لایه کدا له پیناوی خوادا بیت تیاچوونم،
نهمهش له پیناوی خودایه کدا گهر بیه ویت، نه و ریگه ی خیرا ده کات که نیچیر له دست راوچی
را ده کات و پیروزی ده کات.

* * *

له وانه یه که نه وه بق یه که مجار بوو پټ له
به سر خاچه که وه ده یکوژن.. هانن له دا.
خوبه بییان پټوه به سته وه.. هر چوار په لیاړ
نور کویونه وه.. تیر هاریژه کانیش رمه کانیا ن تیزکر.

همه مو نه و د پنده یه تیه به رانبر نه و پاله وانه له خاچ درره به هیواشی به پټوه ده چوو..!!
چاوه کانی لیک نه نا و، سه بووریه سه سر پهنه ره پر شنګداره کی روخساری لانه چوو.
رمه کان بق هاویشن ناماده کران و، شمشیره کانیش بق دارپینی گرتی.
تا لیره دا یه کټک له سه رکړده کانی قوپه یشی لپی نزیک بوویه وه و پد: وت:
{پټ خڅشه که موحه مه د له شوپنی تودا بوايه، توش به سه سلامه تی له ننو
خاوو خیزانندا بویتایه}؟؟

لیره دا و بهس، خوبه یب وه که ره شبا به گز بکوړه کانیدا چوو و، هاواری کرد:
{سویند به خوا، پټم خوش نیه من به خوشی و ناسوده یی له ننو مال و مندک ا بيم و
دېکټک بچیت به پټی پیغمبر ی خوادا}..

همان نه و وشه مه زنه بهر زانه ی که (زهیدی کوړی دیسینه) ی هاوړی کردی له کاتیکدا که
نه وان بیریا ن له کوشتنی ده کړده وه..!!.. همان نه و وته سه رنج راکڅشه جوانه بهر زانه ی که
دوینن زهید وتی و.. نه مرق خوبه یب ده یلیت.. وای له نه بوسوفیان کرد که هیشتا موسلمان
نه بوویو، هردوو دهستی به توندی بدا به یه کدا و به رقه وه بلی:

{سویند به خوا هیچ که سم نه دیوه که سټکی دیکه ی ناوہا خوش بویت که هاوہ لانی
موحه مہد، موحه مہ دیان خوش دهویت)...!!

* * *

نو و شانه ی (خوبه یب) موله تدان بوو به رم و شمشیزه کان که مہ به سستی خویان له
جہ سستی بپیکن و، نوا نیش سر شیت و درندانه تیی به ربوون.

له نزیکی نو دیمه نش کومه لیک بالنده و ه لئو ده سورانه وه، وهک نوه ی چاوه پتی
لئو بونو نوه ی قه سابه کان و رویشنتیان بکن تا نوان له و جہ سته یه نزیک ببنه وه بیکه نه
جہ میکی چه ور..

به لوم هر زوو خیرا بانگ کران و کوبونو وه، دهنوکه کانیان دا به یه کدا وهک نوه ی قسه
له گال یه کدیدا بکن و نهینی بقی یه بدرکینن.

جا له ناکاو فرین و به ناسماندا تپه پین و، دوور رویشتن ... دوور.. دوور.. وهک نوه ی به
هست و غه ریزه ی خویان بون و به رامه ی پیاویکی چاکه کاری خوراگریان کردبیت که له
جہ سته له خاچدراوه که ده هات، نوا نیش شهرم گرتنی له وه ی نزیک ببنه وه لئی یان خراپه ی
به رانبر بکن...!!

کومه له بالنده که به پاکي و به ویزدانی به ره و ناسمانی به رین فرین..
ده سستی برباوه و سته مکار و ده ستریزیکه رکانیش گه پانه وه بقی خانه پر له رق و
کینه کانیان له مہ که.

(خوبه یب) نو کاته ی به ریزان کرده وه بقی سهر قه دی نو دارخورمایه ی که خاچه که یان
لئو دروست کردبوو، کاتیک هه چوار په لیان به ست..
نو له و سته دا، سیمای خوی به ره و ناسمان کردبوو و په نای بقی په روه ردگاری مه زنی
ده برد و، ده یوت:

{خودایه ئیمه په یامی پټفمبه رڼه که تمان گه یاند، توش نهمرق نوه ی به سه رمان دینن پتی
بگه یه نه}..

خوا ی گه وره ی پارانوه که ی گیرا کرد..

له کاتیکدا که پټفمبه ر له مہ دینه بوو، هه ستنکی وا پته و دایگرت که هاوہ لانی له
نارچه تیدان و.. جہ سستی یه کټکیانی به هه لواسراوی هاته پیش چاو..
ده ست به جی بانگی میقدادی کوپی عمر و زوبه یری کوپی عوامی کرد و، به سواری
نہ سپه کانیا نه وه که و ته ری و، به رده وام خیرا به سه ر زهیدا ده رویشتن.

تا خوای گه وره گه یاندنیه جیځای مه به ست و، جهسته ی خوبه یی هاوه لیان داگرت و،
پارچه زه وییه کی بی گه ردی زه وی چاوه پوانی بو تا له ژیر خاکه شیداره که یدا له خوی بگریټ..

* * *

مه تا نه مړکه ش هیچ که س نازانیت گلکوی خوبه یب له کویدایه..
له وانه په نه وه گونجاو و شایانتر بیت بوی، مه تا وه کو به رده وام شوینکې له یادګه ی
میژوودا به پاله وانیتی و به سر خاچېشه وه له ویزدانی زیاندا بیت بمینټه وه...!!

عمومہ بری کوپری بہ عدد
ہر چھنلاوی نہ نفخ خونوی

نهری (سعيدی کړی عامر) تان له ياده...؟

نو پياوه دونيانه ويسته خواپه رسته تڼه کاره ی که نه میری باوه پداران (عومری کړی خطاب) به زړ رازی کرد تا ببیته والی شام.

له سهره تاي نه م کتیبه ماندا له باره يوه دواين و، دونيانه ويستی و بهر زیتی و، خو پاریزی ته و او سهیری نه و مان به دی کرد...

تا نیستاش نه و تا له سر روپه پری نه م لاپه پانه دا به برایه کی نه و شاد ده بین، نه ک هر برای، به لگو جمکی نه و، له خو پاریزی و، دونيانه ويستی و، بهر زیتی و... د هرونی بهر زیتیدا به شیوه په کی که م وینه د هره وشیته وه...!!

نه و که سش (عومیری کړی سعاد)...

که موسلمانان نازناوی (چنراوی تنها خوی) یان لئ نابوو!!

جا به لاتنه وه سیر نه بیت که هاوه لانی پیغمبر ی خوا په کده نگ بن له سر نه و ی نه و نازناوه ی لئ بنریت به و ی نه و ه موو باشتی و، تیگه یشتن و، رووناکیه ی که ه یان بوو...!!
سعدی قوراند خوینی باوکی ﷺ... له گال پیغمبر ی خوا د ﷺ به شداری به در و غه زاکانی دیکه ی کړی بوو و به نه م کداری له سر واده و به لینی خوی مایه و تا به شهیدی گه پایه و بق لای په وړه دگاری له جهنگی (قادسیه) دا.^۱

سعد دهستی کړه که ی خوی گرت و له گال خوی بریدیه خرمهت پیغمبر و، به لینی دا به پیغمبر و موسلمان بوو... له و ساته و ی (عومیر) موسلمان بوو، خواپه رستیکی دامه زراو بوو له میحرابی خوی گه وړه دا...

له خوه درخستن ه لده هات و، هانای بق بهر سوکنایی سیپه ی خوا ده برد...

دوریت له و ی که بتوانی هرگیز له ریزه گانی پتشفه ودا به دیت بکردلیه، مه گه له نویتدا، چونکه له مه یاندا ده چوه ریزی په که م تا پاداشتی پتشفه و توان به دست بهین... یان له جیهاددا، نه و به راکردن ده چویه ریزه گانی پتشفه و، به و نومیده ی که له پیپی شهیدان بیت...!

۱ له سپره ی نیبن هیشام نه و سه برده په ی که له لاپه پر (۵۱۹) ی بهرگی په که می چاپی (حلب) ی دوو مدا، وا خراوته روو که باوکی عومیر سعادیکي دیکه یو، بهر له غه زای ته بووک که هیشتا پیغمبر زیندو بووه نه و مردوه، به لام ابن سعد له (الطبقات الکبری) دا-ج ۴- لاپه ۳۲۴ چاپی به بیروتدا ده لیت: نه و (سعد القاری) ه، نیمه ش نه و بچوونه مان هه لیزارد.

نیدی جگه له وه، نو له خه لوه تدا بوو له گه ل خویدا و، چاکه کاری و خیر و چاکسازي و ته قوای خوی گه شه پیده کرد...!!
 توبه کار بوو، بڼ گونا هه کانی ده گریا...!!
 داوین پاک بوو، توبه کاری داواده کرد...!!
 له گشت کات و جگایه کدا، ریښوار ټک بوو به ره و لای خوا به ریښه بوو.

* * *

خودای گه ورهش خۆشه ویستی نه وی خستبوه دلی هاو له لان و، مایه ی چاو و دل روشنیا ن بوو... چونکه به تینی نیمانه کی و، بېگه ردی دهروونی و هیډی ریڼاګه کی و بڼ خۆشی خه سلته ته کانی و، دره وشانه وه ی سیمای، هه موو نه وانه وایان لیده کرد که مایه ی شادی و رازانه وه بیت بڼ هه موو نه وانه ی له ته کیدا داده نیشن، یان ده یانینی و، هیچ که س و شتیکی به سهر ناینه که یدا زال نه ده کرد.

رؤښکیان گوئی له (جولاسی کوپې سوهیدی کوپې صامت) ی خرمی بوو... له مالی خویان، وتی: (نه گره نو پیاوه راست بیت، نه وای نیمه له که ر خراپترین)...!!
 مه به سستی له و پیاوهش پیغهمبری خوا ځای بوو...
 (جولاس) یش له و که سانه بوو که له ترساندا موسلمان بوو بوون.
 (عومه یری کوپې سهد) نو ده سته واژه یی بیست و، رق و سهرسامی له دهروونی نارام و هیډریدا ته قبیوه...
 رق، چونکه په کټک له وانه ی که خوی به موسلمان داده نیت به و شیره ناشیرینه له باره ی پیغهمبره وه ده دوت...
 سهرسام، چونکه بهرپر سیار ټی خوی به رامبر نه وه ی گوئیستی بوو به خه یالیدا هات، پښی ناخوش بوو...
 نه وی نه وه ی بیستی بیگرتیته وه بڼ پیغهمبری خوا؟؟
 جا چوڼ، له کاتیکدا که قسه ی نیو مه جلیس سپارده یه...؟؟
 نه ی بیده نگ بیت و نه وه له سنگی خویدا بپیچیتته وه...؟؟
 به لام چوڼ...؟؟

نه ی نه مکه و خۆشه ویستی و پشتیوانیه کی به رانبر نه و پیغهمبره کامیه که له تاریکی ده ربازی کردن و، به ره وروناکی هټان...؟
 به لام سهرسامیه کی درېزه ی نه کټشا و، بروا هټان به وه ی به دهرووندا دټن هه میشه دهروازه بڼ خاوه نه کی ده بینیتته وه...
 * * *

هر بویه دهست به جی (عومه) وهك پیاوئكي به هیز و، بپوادارتكي به ته قوا هلس وكه وتی كرد... رووی دهمی كرده (جولاسی كوی سوهید):

{ئهی جولاس، سویند به خوا تو له خهلكی خۆشه و ستری له لام و، له هه موو كه سیش باشتربووی بۆم و، له گشتیان نازیزتری لام كه توشی ناخوشیهك بیت... نیستاش قسه یه كت كرد، گهر بلامی بكه مه وه زیانت پێ ده گات... گهر بیده نگ بم له سهری، نهوا ئاینه كه له دهست دهرده چیت و، مافی ئاینیش له پێشتره له ئه مهك و، من نه وهی كه وقت دهیگه یه نم به پیغمبری خوا}...!

جا (عومه) به ته واوی ویزدانی پارێزکاری خۆی رازی كرد. چونكه نه-یه كه مجار- مافی ته واوهی سپارده یه تی مه جلیسه كه ی دا و، به هۆی ده روون به رزیه كه یه وه خۆی له وه دورگرت كه هه ستیت به رۆلی قسه هیندر و قسه بهر... دووم جار نهو مافی ته واوی ئاینه كه ی دا و، په رده ی له سهر نوو پوو یه كه گومان لێكراو هه لدا یه وه.

سێ یه جاریش دهر فته تی پاشگه زیونه وه له وه له یه و داوا ی لێخۆشبوون كردن له خوا ی دا به جولاس، كاتێك راسته وخۆ پێی راگه یاند كه به پیغمبری خوا ی ده گه یه نیت، خۆ گهر نهو له ویدا وه های بكردایه، نهوا ویزدانی (عومه) ئاسوده ده بوو، هیه پێویستی به وه نه بوو كه به پیغمبری ﷺ را بگه یه نیت...

به لام جولاس ههستی خۆزلكردن و سوو بوون له سهر خراپه دایگرت و، هیه وشه یه كه پۆرش و لێبوردن خوازی له زاری نه هاته دهر، نه مجا عومه ی به جیتی هیش و پیتی وت: {به پیغمبری خودای راده گه یه نم بهر له وهی نیگا بێته خوار و به هۆی نهو گونا هه ی توه به هاوه لپه رستم دابن}...

ئه مجا پیغمبری خوا ﷺ ناردی به شوین جولاسدا و بانگی كرد، كه هات ده بیوت شتی وام نه وتوه، بگه سویندی درۆشی خوارد به خوا...!!

به لام ئایه تی قورئان هاته خوار و رهوا و نا په وا ی له یه ك جودا كرده وه: ﴿يَخْلُقُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا وَمَا لَكُمْ أَلَّا أَنْتُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَتْنِهِ إِنْ يَتُوبُوا يَكُنْ خَيْرًا لَهُمْ وَإِنْ يَتُوبُوا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ: واته: سویند به خودا ده خۆن كه نه و یان نه درك اندوه، كه چی قسه ی خواره ناسانه یان كرد، دیاره له پاش موسلمان بوون له دین په شیوان بوونه وه، و سستیان شتی بگن كه نه یان توانی پێکی بێنن، ههر بویه ش رکیان بۆ ته وه كه خودا و پیغمبری خودا بهر چا كه ی ده گه لی كردوون، ناگرووی بۆ نه هیشتون. نه گهر په شیمان ببه وه، ههر به قازانجی خۆیا نه و، نه گهر ههر روویان وه گێتیا، خودا له دنیا و له و

دنیا نازاری به ژانیان دده و، له م زهویه دا نه که س دوستایه تیان دهکا و، نه یاوه ریان دهست ده که ویت التوبه/۷۴.

(جولاس) ناچار بوو دان به قسه که ی دابنی و له گونا هو هه له که ی په شیمان ببیته وه، به تایبه تی له و کاته ی که بینی نایه ته پیژده که هه په شه و گوږه شه ی لیده کات و له هه مان کاتیشدا به لاین و واده ی به زه یی و په حمتی خوی پی ددهات گه رتوبه بکا و خوی له گونا دامالی، (فان یویوا یك خیراً لهُم) نه گه ر په شیمان ببنه وه، هه ر به قازانجی خویانه).

نو هه لاس وکوتی عومه یریش خیر و بهر که ت بوو بق جولاس، نه وه بوو تهویه ی کرد و نیسلامه تی خوی جوانتر کرد...

پیغمبر یریش ﷺ گوئی عومه یی گرت و له ستایشی نه و کاره یدا هه رموی:
{نه ی گنج...}

گوئی کانت نه مه کدار بوون...

په روه ردگار یشته به راستگزی دانایت}!!

* * *

له راستیدا بق په که م جار بهر له چوار سال، نو کاته ی که په رتووی (بین یدی عمر) م دهنووسی، به دیداری (عومه یی) خوشحال بووم...

به جوری سرسام بووم که هیچ شتیك به و جوره سرسامی نه کړبووم، وه که به سرهاتی نو له که ل نه میری باوه پدارندا. نو به سرهاته ی که نیستا بۆتانی ده گپه وه، تا له ریبه وه نه وپه یی مه زنی تیتان بق دهریکه ویت.

* * *

خوتان ده زانن که نه میری باوه پداران (عومه یی) وه که نه وه ی قه دهره که ی هه لبریزیت ناو ها والیه کانی هه لده بژارد...!!

له نیو دونانه ویست و پاریزکار و، ده ستپاکه راستگزاندا هه لیده بژاردن.. نه وانه ی که له والییتی و نه میرایه تی هه لده هاتن و، پتی رازی نه ده بوون مه گه ر نو کاته رازی ببونایه که نه میری باوه پداران نوری لئیکردنایه..

سره پای نه وپه رچاووونیه تیژه و، شاره زاییه هه مه لایه نییه، نذر بیري ده کرده وه و، ورد ده بوویه وه له هه لبراردنی والی و بریکاره کانیدا و..

به رده وام نو دهسته واژه هه میشه پی پی یی دووباره ده کرده وه.

{پیاویکم دهوټ که له ناو هژده کهیدایه و، نه میریان نیه وه که نه میریان بیت و دیاربیت.. کاتیکش له ننویاندایه و نه میریانه، وه که نه وهی که سیکي ناسایی ننویانان بیت و دهریکه وټ...!!}

والیه کم دهوټ، خوی له کالا و، خاوند و، خانو و مالدا له خه لکی جودا نه کاته وه.. نوټیزان له ننودا بکات و... دابوهرانه شت له ننویاناندا به ش بکات و.. دادگرانه فرمانرواییان بکات و... دهرگاهکیشی به روی پتویستیه کانیناندا دانه خات {.. له بهر رویشایی شو پتودانگ توندوتیزانه دا روټیکیان (عومیری کړی سه عدی) هه لټارد و کردی به وای (حومص).. عومیر هه ولی دا که خوی له و کاره دهریاز بکات و رزگاری ببیت، به لام نه میری باوه پداران سه پاندی به سه ریدا..

عومیر نیستخاره ی کرد و، به ره و نړک و کاره که ی که وټه ری.. له شاری (حومص)، سالیکی ته وای به سه ردا رابورد، هیچ خه راجیکي لټوه نه هات بټی مه دینه.. بگره هیچ نامه یه کیشی لټوه نه گه یشته نه میری باوه پداران ﷺ... عومر بانگی نوسپاره که ی کرد و، پټی وټ:

{نامه بټی عومیر بنو سه، تا بیت بټی لامان}..

تا لټره دا موله تتان لټده خوازم تا وینه ی شو به یه که گه یشتنه ی عومر و عومیر وه که خوی له په رتوکی (بین یدی عمر) داتوو به خمه روو بټان..

((روټیکیان شه قامه کانی مه دینه پیاویکی قرگزی توټوای به خوټه دی، ماندوویه تی سه فهری پټوه دیاربوو، وخت بوو هه نگای بټی نه نرټ به هوی شو ماندوویه تیه زوره و، شو هیلاکه ی تووشی بوو بوو..

توره که یه کی پشت و راخه رټک به سه ر شانی راستیه وه بوو..

گوزده که یه کی بچوکی ناویشی به سه ر شانی چه پیپه وه بوو..!

خوی دابوو به سه ر گوزچانه کهیدا و، کوله سوک و بټیکشه که ی به وه گرنه نه بوو..!!

هټور هټور به ره و کړپ و دانیشتنی عومر هه نگای دهنه..

- سلوت لټیبت نه ی نه میری باوه پداران..

عومریش وه لامی سلوه که ی دابه وه و، شو ماندوویه تی و کوششه ی ناره هت بوو، لټی

پرسی:

- نه وه چټه عومیر..؟؟

- نه وه که ده بیینی.. نابینی لاشه م رټک و راسته و، خوټم بیگه رده و، دونیام پټیه و

به شاخه کانی رایده کټشم..؟؟!

عومر وتی: چټ پټیه..؟؟

عومیر وتی: مه گڼم پټیه و تویشووی خومی تیدا هله ده گرم..
 ده فریکیشم که خواردنی تیدا ده خوم و.. گوزیه کیشم که ناوی ده ستونیز گرتن و
 خواردنه وهی تیدا هله ده گرم و.. گوجانیکیشم که پټی ده پوم و، بهر په رچی هر دوزمنیکي
 پټ ده ده موه که بیته ریم..

جا سویند به خوا دنیا ته نها شوینک و ته ی شت و مه که کانه..!!

عومیر وتی: به پټی هاتوویت..

عومیر: وتی: به لټ..

عومیر: که سیکت نه نوزیه وه و لاخیکت بداتی پټی برپویت..؟

عومیر: نه وان قسه بیان نه کرد و.. منیش داوام نه کرد..

عومیر: نه ی چیت کړیوه له وهی داومان ته ده ست..؟

عومیر: چومه نه و ولاته ی رهوانه کردم، پیاوچا کانیم کز کرده وه و، نرکی کز کرده وه ی
 سه رانه و سامانیانم دایه ده ستیان، هه تا کویان کرده وه له شوینی خویدا دامنا.. گر هیچ
 شتیکی بق تږ تیدا بمایا پوم ده هینایت..!!

عومیر: حق هیچ بق نه هیناوین..؟

عومیر: نه خیر..

نه مجا عومیر به سه رسامی و به خته وه ریبیه وه هاواری کرد:

— به لټن بق عومیر تازه بکه نه وه..

عومیریش به له خوبردنیکي مه زنه وه وه لامي دایه وه:

— نه و رږانه به سر چوون.. ئیدی نه بق تږ و، نه بق هیچ که سیکی دیکه ی نوای تږ کار
 ناکه م..!!

نه م دیمه نه (سیناریو) یه که نه وینه ی بکیشین، گفتوگزیه که نه د دوستی بکه یین.. به لکو
 رووداوینکی میژوویه،^۱ خاکی مه دینه ی پایته ختی ئیسلام رږانیک له رږانی جاویدانی و مه زنی
 به خویوه بینووه.

جا چ پږیک بوون له پیاوان نه و مه رده پایه به رزانه..!!؟

* * *

۱ له کتیبی (حلیه الأولیاء) ج ۱، که په کیکه له وسه رچاوانه ی که له پیشه کی نه م کتیبه دا دامان
 ناون و پشتمان پټ به ستون، نه م رووداوه ی تیدا خراوه ته روو.

عومەر ﷺ تاوتی ده خواست و ده یوت:

{تاواته خوایم که چند پیاوړتکی وهک عومیرم هه بویه تا بۆ کاروباری موسلمانان پشتم پی بیه ستایه} ..

له بیره ئه وهی عومیر که هاوه له کانی به راستی پیاواندا هه لداوه (چناروی ته نها خوی بوو) به سر هه موو لاوزیه کی مرقدا زال بوویو که بوونی ماددیمان و، ژیا نی گومان اویمان دروستی ده کات ..

ئو روزهی که له سر ئه م خواپه رسته مه زنه نوسرابوو که به ئه زمونی والیه تی و فرمانپه وایی تپیه ریت، خوپاریزیه کی ته نها روناکی و گه شه و دروشانه وهی زیاد کرد ..
ئو له کاتیکدا که فرمانپه وای (حومص) بوو، ئه رکه کانی فرمانپه وای موسلمانانی له چند وشه یه کدا ویتنه کیشا، که هه می شه له سر دوانگه دهیدا به گوئی کومه لی موسلماناندا.
ئویش ئه وه یه که:

{ئیسلام دیوارتکی به رگریکاره و، ده رگایه کی پته وه
دیواری ئیسلامیش دانگه ریبه و، حه قیش ده روزه که یه تی.
خۆ گه ر دیواره که که له بیری تیکه وت و، ده روزه که ی شکا، ئه و ئیسلام داده گیریت ..
هه تا ئیستاش ئیسلام به به رگریکاری ماوه ته وه تا ده سه لاتداری توند بیت
توندیتی ده سه لاتداریش کوشتن به شمشیر و، لیدان به قامچی نیه ..
به لکوقازییه تی کردنیانه به حه ق و، وه رگرتنه لینیان به دادگه رانه} !! ..
ئانیستاش که ئیمه مائناوایی له عومیر ده که ی و .. به به رزی و ملکه چیه وه سلوی
لیده که ی، وه رن با سه رمان و نیوچه وانمان دابنه وینین:

بۆ چاکترین ماموستا "موحه ممه د ..

بۆ پیشه وای ته قواکاران "موحه ممه د ..

بۆ به زه یی خوا که پیشه که شی خه لکی کربوه تا ژیان ماوه .

درود و سلو و، به ره که تی خودای له سر بیت ..

سلو له خانه واده ی بیگه ردی بیت ..

سلو له سه ر هه موو هاوه لانی چاکه کاری بیت ..

زەيدى كورۈ سابىت

گەر قورنانت به دهستی راستت گرت و، سهر دجت دا و، به جوانی و سورهت دواى سورهت،
 نایهت له دواى نایهت به نیتو باخه پې به روپوومه کانیدا روشتیت، بزانه له نیتو ئو که سانه ی که
 پتویست دهکات سوپاس و پیزانینتانی ئاراسته بکهیت له سهر ئو کاره مه زنه، پیاویکی گه وره
 هه به ناوی (زهیدی کوپی سابیت) ... !!

رووداره کانی کۆکردنه وهی قورنانت که دیته باسکردن، له گه لیشیدا باسی ئه م هاوه له پایه
 به رزه ده کریت ..

ئو ساتهیشی گولبارانی سهر ئو که سانه ده کریت چاکه ی کۆکردنه وهی قورنانت و
 ریزه بندى و له بهرکردن بۆ ئه وان ده گه ریته وه، پشکی (زهیدی کوپی سابیت) له م گولبارانه دا
 زۆر مه زنه ..

* * *

ئو به کیکه له ئه نصاریینه کانی مه دینه ..

ته مه نیشی ئو کاته ی پیغمبرى ﷺ کۆچی کرد بۆ مه دینه، یازده سال بوو، چا ئو
 منداله بچوکه له گه ل موسلمانانی دیکه ی خاوه خیزانیدا موسلمان بوو و، پیت و فه پی نزایه کی
 پیغمبر رڤا به سه ریدا ..

باوک و خزمانیشی له غه زای (به ن) دا هینایان له گه ل خویان، به لام پیغمبر به هزی که می
 ته من و بچوکی جهسته یه وه گتړاپه وه ..

له غه زای (ئو خود) یشدا هاو پێ له گه ل چه ند هاوته مه نیتکی خزیدا چوونه خزمهت پیغمبر
 پێداگرتنی خویان له سهر به شداریکردن پێگه یاند تا له هه ر جێگایه کی نیتو ریزی موجهیدا
 بیت وه ریان بگرت ..

خزم و کهس و کاره کانیشیان له خویان زیاتر پێیان داده گرت و تکیان ده کرد و سووریوون
 له سهر ئو دلاویه ..

پیغمبر سهرنجیکی سوپاسگوزارانه ی ئو سوارچاکه بچوکانه ی دا و، وا دیار بوو که له م
 غه زایه شدا به هانه بۆ رێگه نه دانیان له به شداریکردن ده هینیته وه .

به لام به کیکیان، که (رافیمی کوپی خه بیج) بوو، چوویه بهرده می پیغمبرى ﷺ
 حه ربه یه کی هه لگرتبوو و به دهستی راستی به شتیه یه کی جوان ده یجولاند و به پیغمبرى ﷺ
 وت:

{من وهك ده بینیت رم هاوێژم و، رم هاوێژی به چاکى شاره زام، مۆله تم بده به شدار بم} ..

جا پیغه ممبر ده ستخوښی شو پالوانیتیه تازه پیگه یشتووه، جوانه ی، به زه رده خه نه یه کی رازی بوون لی کرد و، پاشان مؤله تی پیدآ..

هاوته مه نه کانی هینده ی تر وروژان.

نه مچا دووه میان هاته پیښه وه، که (سهره ی کوپی جونډب) بو و، به نه ده یوه دهستی کرد به هلگردنی دهسته به هیزه کانی و، هندیك له کس و کاره کی به پیغه ممبریان وت:

{سهره زوران بازی له گه ل رافع ده کات} ..

پیغه ممبریش به زه رده خه نه یه کی به سؤز ده ستخوښی لی کرد و مؤله تی دا..

ته مه نی هریه که له (رافیع) و (سهره) گه یشتبووه پازده سال و، له پال گه شه ی به هیزی جهسته یاندا.

له هاوته مه نه کان ته نها شش بیچووه شیر مابونه وه، له وانه (زهیدی کوپی سابیت) و (عبداللهی کوپی عومر) ..

نه مانیش ده ستیاندا هه ول و کژشش، جارئ به تکا و پارانه وه، جارئ به فرمیسک و گریان، جار جاریکیش به نیشاندانی هیزی بازوویان.

به لام ته مه نیان بچوک و، جهسته یان هه ل، و، پیغه ممبر واده ی به شداریکردنی غه زای داهاتووی پیدان..

به م جوره (زهید) له ته که براکانیدا رول و ریک له پیناوی خوا، سالی پینجی کچی و له غه زای (خندهق) دا دهستی پیکرد..

که سیتی موسلمانن بروداری شو به شیوه یه کی خیرا و له بهر چاو گه شه ی ده کرد و، ته نها وه که مواهیدیک دهر نه که وت و به س، به لکو وه که روشن بیریکی هه مه لایه ن و، نه وه بوو قورئانی له بهر ده کرد و، نیگای پیغه ممبری ده نووسیپه وه و، بالا ده ست بوو له زانین و داناییدا و، نه وه ساته یشی پیغه ممبر راگه یانندنای ثابینه که ی به تیکرای جیهانی دهر وه ده ست پیکرد و، نامه ی بؤ پادشا و قه یسره کانی سهر زهوی نارد، فرمانی به زهید کرد د بیری هندیك له زمانه کانیان بیټ، نه ویش له ماوه یه کی که مدا فیزی بوو..

به م شیوه یه که سیتی (زهید) دهر که وت و جیگایه کی بلندی له نیو کومه لگای نویدا گرت و، بوویه مایه ی ریژ و ستایشی موسلمانان.

(شه عبی) ده لیت:

{(زهیدی کوپی سابیت) چو سواری ولاخه که ی بیټ، (ثیبن عه باس) ولاخه که ی بؤ گرت، (زهید) پتی وت: وازی له بیټنه نه ی ناموزای پیغه ممبری خوا.. (ثیبن عه باس) له وه لامیدا وتی: نه خیر، ده بیټ ناو ها بین به رانبر زاناکانمان} ..

(قه‌بیصه‌)ش ده‌لێت:

{(زه‌ید) سه‌رده‌سته‌ی دابه‌وه‌ی و، فه‌تواو، خوێندنه‌وه‌ی قورئان و زانسته‌ی دابه‌شکردنی میرات بوو له‌ مه‌دینه‌دا}..

(سابیتی کوپی عوبه‌ید)یش ده‌لێت:

{هه‌یج پیاویکم نه‌دیوه‌ له‌ ماله‌که‌ی خۆیدا هه‌نده‌ی زه‌ید زمان شیرین و، له‌ کۆر و دانیشته‌ندا رێژدار بێت}..

(ئین عه‌باس)یش ده‌لێت:

{ئو هاوه‌لانه‌ی پێغه‌مبه‌ر که‌ قورئانیان له‌ به‌ر کردبوو ده‌یانزانی که‌ (زه‌یدی کوپی سابیت له‌ وه‌سه‌نه‌یه‌ که‌ زۆر شاره‌زان له‌ زانست و زانیاریدا}..

ئو پیاوه‌لانه‌ی که‌ هاوه‌لانی له‌ باره‌یه‌وه‌ ده‌یێن زیاتر ناشنای ئو پیاوه‌مان ده‌کات که‌ قه‌ده‌ر ریزی چالاکیه‌کی له‌ به‌به‌هاترین چالاکیه‌کانی هه‌موو میژووی ئیسلامی له‌خۆگرتوه‌ بۆ.. که‌ ئه‌ویش کۆکردنه‌وه‌ی قورئانه‌.

* * *

له‌ و ساته‌وه‌ نیکا به‌ره‌و دلی پێغه‌مبه‌ر رێی خۆی گرت به‌ر تا بپه‌ یه‌که‌ک له‌ رێنیشاندنه‌ران، که‌ ژاوه‌ی قورئان و بانگه‌وازه‌که‌یشی به‌م ئایه‌ته‌ جووانه‌ ده‌ست پێک‌رد:

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ، خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ، اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ، الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ، عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾ (العلق/١-٥).

ئا له‌ و ده‌سته‌په‌که‌وه‌، که‌ نیکا ده‌هات بۆ پێغه‌مبه‌ر ﷺ، هه‌رکه‌ رووی ده‌کرده‌ لای خودا رووناکی و رێنوێنی ده‌خواست.

له‌ میانه‌ی هه‌موو ساله‌کانی په‌یامه‌که‌دا، کاتێک که‌ پێغه‌مبه‌ر له‌ غه‌زایه‌ک ده‌بوویه‌وه‌، تا ده‌ست به‌ یه‌که‌کی دیکه‌ بکات و... ئو ده‌مه‌ی فرت و فیل و جه‌نگی تێک ده‌شکاند، تا رووبه‌رووی نه‌یاره‌کانی دیکه‌ی بپه‌ته‌وه‌ و... جیهانیکی نوێ بونیات بنێ به‌و په‌ی لێپه‌انه‌وه‌..

نیگای بۆ ده‌هاته‌ خوار و، پێغه‌مبه‌ر ده‌یخوێنده‌وه‌و، رایده‌گه‌یاند، ئا لێره‌دا ده‌سته‌یه‌کی پیرۆز سووربوونیان له‌ سه‌ر قورئان هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه‌ جولا و، هه‌ندیکیان ده‌ستیان دایه‌ له‌ به‌رکرنی به‌پێی توانا، هه‌ندیکێی دیکه‌شیان که‌ نووسین شاره‌زا بوون، ئایه‌ته‌کانیان به‌ نووسراوی ده‌پاراست..

له‌ هاوه‌ی نزیکه‌ی بیست و یه‌ک سالد، قورئانی پیرۆز ئایه‌ت ئایه‌ت، یان چه‌ندین ئایه‌ت له‌ نوای چه‌ندین ئایه‌ت هاته‌ خوار و، به‌پێی بۆنه‌ی هاته‌ن خواره‌وه‌و هۆکاره‌کانی و، ئو قورئان له‌ به‌ر کارانه‌ و، تۆمارکارانه‌ش، به‌ پشتیوانی خودای بالاده‌ست، کاری خۆیانیان راده‌په‌راند..

قورئانی پێڕۆزیش به تهنه جاریك پێكهوه هه‌ره‌مه‌وه‌ی نه‌هاته‌ خوارێ، چونكه په‌رتوكێكى دانراو، یان باب‌ه‌تێك نه‌یه‌.

به‌لگه‌ و رێنیشاندهری (نه‌وه‌یه‌کی نوێ) یه‌ و به‌پێی سروشتی بونیات ده‌نرێت، خشت له‌ده‌ای خشت و، رۆژ له‌ده‌ای رۆژ، بیروباوه‌په‌که‌ی راده‌بوو و، دَل و فیکر و ویستی به‌پێی ویستی خودا پێکده‌هات و، به‌که‌م و کورتیه‌وه‌ خۆی ناسه‌پێنێ، به‌لکو نه‌زموونی مرۆیی ئه‌م ئوممه‌ته‌ به‌ رێگای متمانه‌بوونی ته‌واو به‌و ویسته‌ خوداییه‌ به‌رێوه‌ ده‌بات.

پاشان ده‌بوو قورئان پارچه‌ پارچه‌ و به‌ش به‌ش بێته‌ خوارێ، تا چاودێری ئه‌و نه‌زموونه‌ به‌ پێی ره‌وتی که‌شه‌سه‌ندوو، هه‌لوێسته‌ نوییه‌کانی و، ئه‌و گرفتانه‌ی دێنه‌ رێی بکات.^١ قورئان له‌به‌رکاران و نووسه‌رانی ئاماده‌بوون، هه‌روه‌ک پێشتر باس‌مان کرد- بۆ له‌به‌رکردنی قورئان و نووسینه‌وه‌ی- له‌ سه‌رووی هه‌موویانه‌وه‌ (عه‌لی کوپی ابوطالب) و، (نوبه‌ی کوپی که‌عب) و، (عه‌بدالله‌ی کوپی مه‌سه‌عود) و، (عه‌بدالله‌ی کوپی عه‌باس) و، خاوه‌نی ئه‌و که‌سێتییه‌ پایه‌ بلند‌ه‌ش که‌ ئیستا لێی ده‌نوێن: (زه‌یدی کوپی سابیت) بوو ره‌زای خودا له‌ هه‌موویان بێت...

* * *

پاش ئه‌وه‌ی قورئان هاته‌ خواره‌وه‌ و، له‌ ماوه‌ی کۆتایی هاته‌ن‌خواره‌یدا، پێغه‌مبه‌ر سوره‌ت و ئایه‌ته‌کانی به‌ ریزکراوی ده‌خوێنده‌وه‌ بۆ موس‌لمانه‌کان.

ده‌ای وه‌فاتی پێغه‌مبه‌ریش ﷺ، موس‌لمانان یه‌که‌سه‌ر سه‌رقاڵ بوون به‌ شه‌پ له‌ دژی هه‌لگه‌پاوه‌کان.. له‌ جه‌نگی (یه‌مامه‌) شدا.. که‌ پێشتر له‌ کاتی قسه‌کردنه‌مان ده‌رباره‌ی (خالییدی کوپی وه‌لید) و (زه‌یدی کوپی خطاب) لێی دواين، ژماره‌ی ئه‌و قورئان له‌به‌رانه‌ی که‌ شه‌هیدبوون زۆر زۆر و کاریگه‌ر بوو.. هه‌ر که‌ ئاگرێ هه‌لگه‌پاوه‌کان خامۆش بوو و دامه‌رکایه‌وه‌، (عومه‌ر) خه‌یرا چوو یه‌ لای (ئه‌بو‌به‌کره‌ی صدیق) ؓ تاوه‌کو سوور بن له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ به‌ په‌له‌ (قورئان کۆیکه‌نه‌وه‌) به‌ر له‌وه‌ی قورئان له‌به‌رکاره‌کانی دیکه‌ش مردن و شه‌هیدبوونیان پێ بکات.

ئه‌مجا خه‌لیفه‌ی ئیستخاره‌ی به‌ په‌روه‌ردگاری کرد و.. راویژی له‌ هاوه‌له‌کانی کرد و.. بانگی (زه‌یدی کوپی سابیت)ی کردو و پێی وت:

{تۆ که‌ جێیکی ژیرییت و تۆمه‌تێک ناده‌ینه‌ پال}..

پاشان فره‌مانی پێکرد که‌ ده‌ست بکات به‌ کۆکردنه‌وه‌ی قورئانی پێڕۆز و، سوودمه‌ند بێت له‌ که‌سانی خاوه‌ن نه‌زموونی ئه‌و بواره‌..

(زه‌ید) پێش هه‌ستا به‌ نه‌جامدانی ئه‌و کاره‌ی که‌ چاره‌نووسی تێکپای ئیسلام وه‌ک ئاینێک له‌سه‌ری وه‌ستاوه‌...!

له نه نجامدانی هم کاره شدا که سه ختړين و مه زنتړين کاره تووشی ناپه حه تی ټوډ بوو،
به رده وام خه ریکی کړکړنه وهی ټایه ت و سوره ته کان بوو له ده می نه وانه ی که له بهریان بوو،
به پښی پیگه ی شوپنی نووسپنیا و، به راوردکړنیا و، به ره لستی ده کرا و دلی ده شکا، تاوه کو
قورثانی به ریککراوی و گونجاوی کړکړه وه...

همو نه و او له لانه ی پیغه مېرمنه ی که له گه ل پیغه مېرمنه څرګندا و له پیغه مېرمنه وه څرګندا
ګوښیستی بوو یون له ماوه ی ټیکړای سالانی هاتنه خواره وهی قورثاندا کاره که یان بی هه له
دایه قه له م؟، به تاییه زانایان و قورثان له بهرکاران و نووسه رانیا و...

زهید له کاتیکدا وینه ی نه و سه ختیه ټوډ گوره یه ده کیشیت که پیروژ و پایه داره،
کاره که ی دروست کرد، ده لیت:

{سویند به خوا، گه ر داوی گوږانه وهی شاخیکان لیبرکرمایه له جیگای خوی، نه و
سانا تر بوو لام له وهی که فهرمانی کړکړنه وهی قورثانیا و پیکردم} !!...
به لی...

(زهید) گه ر شاخیک، یان چه ند شاخیک له سه ر شانی هه لیبرکیت، ده روونی ټاسو ده تره پی
له وهی که بچوکترین هه له بکات له گواستنه وهی ټایه ټیک یان ته واکړنی سوره ټیکدا...
ویژدان و ټایینی له ټاست هه موو سه ختی و ناپه حه تیه کدا خوپاگره... جگه له و جوړه با
که م و بی مه به ستیش بیت.

به لام نه و پشتیوانی خوا و، نه و واده و به لینه ی له گه ل دابو که ده فهرمویت:
{إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ} به خومان هم قورثانه مان نارډوته خوار و، هر
خوشمان ده پیاریزین. (الحجر/٩).

نه و بوو له کاره که یدا سه رکه و توو بوو، به جوانترین شپوه نه وک و به رپرسیار ټیه که ی
سه رشانی نه نجام دا.

* * *

نه و هه ش قورثانی یه که می کړکړنه وهی قورثان بوو...
که نه مجاره به نوو سراوی له چه ند په پاوینکدا کړکړایه وه...
هر چه ند که ده رکه و نه ی جیاوازی له نیوان نه و په پاوانه دا روخساری بوو، نه زمونه که ی بؤ
سه لماندنې او له لانه ی پیغه مېرمنه څرګندا که پیویسته هه موویان له یه که په پاودا کړیکه نه وه.
نه و بوو له سه رده می جینشینایه تی (عوسمان) دا څرګندا، له کاتیکدا که موسلمانان کان
به رده وام بوون له سه ر بزگارکردن و شالاره کانیا و، له شاری مه دینه دوور بوون و، له
غهریپایه تیدا بوون...

تا له ورژانه دا، له کاتیکدا که نیسلام هر روزه و دهسته له دواي دهسته پښواری له وانه ده کرد که موسلمان دهبوون و، په یمان و به لښیان ددها، مترسی فره په پراوی دهرکه وت کاتیک جیاواری له خویندنه وهی قورئاندا که وته روو، هه تا له نیوان هاوه لانی زوو موسلمان بوو و نه وانه ی سهره تادا..

لږدها دهسته یکه له هاوه لانی ښه له سهرووی هه موویانه وه (هوزه یفه ی کړی په مان) هاتنه خزمهت خه لیفه (عوسمان) و پیداوستی په کخستنی په پراوه کاننیا خسته روو بوی... خه لیفه ش نیستخاره ی به په روه رڼکاری کرد و راوړی له که ل هاوه لانیدا کرد..

هه روه که چوڼ پښتر (نه بویه کری صدیق) پشتی به (زهیدی کړی سابیت) به ست، (عوسمان) یش به هه مان شیوه پشتی پښ به ست..

(زهید) یش هاوه ل و دقسته کانی کز کرده وه و، په پراوه کاننیا له مالی (هه فصه ی کچی عومه) هینا که لای نه و پاریزاو بوو، نه مچا (زهید) و هاوه له کانی ده ست به کاریوون بڼ نه تمامدانی نه و کاره موزن و به رزه یان..

هه موو نه وانه شی هاریکاری (زهید) یان ده کرد له نوو سهرانی (نیگا) و، نه و که سانه بوون که قورئانیان له به ره..

له که ل نه وه شدا هه رکه جیا پاپوونایه - زورکه میش جیا پاده بوون - خیرا بیرو بڼوونی (زهید) و قسه ی (زهید) یان ده کرده پاساو و به لگه و په کلاکه روه وه.

* * *

نائیستاش که نیمه قورئانی پیروز به ناسانی ده خویندنه وه.. یان به خویندنه وهی گوئیست ده بین.. نه و نه و سهختی و نه هه مته زورانه ی که نه وانه ی خوی گوره فره ارمی هینان بڼ کز کرده وه و له به رکردنی نایه ت به خه یالماندا...!!

به ته واری، هه روه که نه و نا په هه تیانه ی چهشتیان و، نه و گیانانه ی به خشیان، له کاتیکدا که جیهادیان ده کرد له پیناوی خوا، تا ناینکی به تین له سهر زهوی بپیار بدریت و، تاریکاییه کانی سهر زهوی به رښنایی نه و ناینه رابمان..

* * *

خالی دی کو پی بہ عدد
فیداکارنگے یہ کم دہ سہ

له مالټیکي پر تاز و نیعمه و، رازاوه به سهروه ری و، له باوکیک که له نټو قوپه پشدا پیښه نگی سه رڼکایه تی به شی بوو، (خالیدی کوپی سه عیدی کوپی عاص) له دایک بوو خو گهر مهبستان بوو زیاتر ناشنای ره چه له کی بڼ نهوا بلین: کوپی نومه یی، کوپی عه بدولشه مسی، کوپی عه بدولمه ناف..

نهو رڼه ی تیرڅه کانی رووناکی له گشت لایه کی مه که که به شهرمه وه ده پوښت و، ده دوا که (موحه ممدی نه مین) له باره ی نیگاوه ده دویت که له نه شکو تی (حراء) دا بوی هاتوه و، له باره ی په یامیکه وه که له په روه رڼا گاره وه بوی هاتوه تا بیگه یه نیت به بهنده کانی، له و ساته دا دلی (خالید) گوئی بڼ نهو پښناییه ه لښستبو و بوو بووه شاهید...!!

ده روونی له خوښاندا له شقه ی بالی ددها، وهک نه وهی له گډل نه م په یمانه دا واده و ژوانی ه بیت و.. ده سستی کړدبوو به چاودیری کړدی ری و شوینی تیرڅه کانی نهو روناکیه و.. هر که گوئی لای بویه گه وره پیاواری هڅه که یان له باره ی نهو ناینه نوپیه وه ده دوین، لایان داده نیش و به سنگ فراوانی کی شاره وه گوئی لیده گرتن و، جار جار یکش به وشه یه ک، یان چه ند وشه یه ک به شداری قسه کانیانی ده کړد که پالی پتوه ددها به ره و روگی بلاو بوونه و، که وخته ژیر کاریگری و، ناماز ه پیدان..!

نه وانه ی لهو رڼه دا ده یانینی، لویکی له سه رخوی ه یمعی، زیره کی بیده نگیان به دی ده کړد، له کاتیکدا که له ناخیدا ټاهه نگیکی پر جوله و خوښی و شادی بوو. که تیدا ته پل لیدرا و.. تالا به رزکرایه وه.. شه پیوری تیدا ده نگی ده دایه وه و.. سرودی تیدا گرمی ده کړده وه و.. گورانی پاک و بیگره دی ده چې..

چه ژنیک که هه موو جوانیه کانی چه ژن و، شادی و په رڼشی چه ژن و، هه رای چه ژنی تیدا بوو...!! نه میښ وهک لاویک نهو چه ژنه گوره یی له سنگیدا شارد بووه وه، نه پتیه کی خفه کړدبوو، چونکه گهر باوکی بیزناییه که نهو هه موو پیشوازییه گه رمی له بانگه وازه کی (موحه ممد) له ناخیدا هه لگرتوه، نهوا ژیانی ده کړده قوربانی خواوهنده کانی (عه بدولمه ناف)...!!

به لام هه ناسه ناوه که کانمان کاتیک کاریک ده شارپته وه، ده گاته راده ی پریوون نهوا توانای به رلیگرتنی نابیت..

روژنکیان..

هیشتا روژ نه بوته وه، (خالد) یېش له زینده خه ونه کیدایه تا نو ساته و، چاره سازی خه ویکې زورگران و ته و او کاریگر و، گوزارشت له جوانی دهکات..
 که واپو ده لئین: شه ویکیان، (خالد) یې کوپی سه عید) له خه ویدا بینی له لیواری چاله ناگریکی مه زندا راوه ستاوه و باوکیشی له پشتیه ویه تی به هر دوو دهستی به ره و ناگره که پالی پتوه ده نیت و، دهیه ویت بیخاته ناویه وه، پاشان پیغه ممبری خودای بینی به ره و روی دیت و، به دهستی راستی پیروزی کراسه که ی گرت و له ناگر و بلنسه که ی دووړی خسته وه..
 نه مجار له خه وه که ی بیدار بوویه وه، نه خشه ی کاری روژی نوئی پی به خشیبوو، دهست به جی به ره و مالی (نه بوبه کر) که وته ری و، خه وه که ی بؤ گتیاپه وه و.. خه ونه که شی له راستیدا پیوړستی به لیکدانه وه نه بوو..
 (نه بوبه کر) پی و ت:

{نه وه خیر و چاکیه و بؤ تر و ستر او.. نه وهش پیغه ممبری خوابه ﷺ شوینی بکه وه، چونکه به راستی نیسلام به ربه سته بؤت له ناگر}..
 نه مجا (خالد) ده که ویت ری و به دوی پیغه ممبری خوادا ﷺ ده که پا تا بگاته شوینه که ی و پیئ بگات و، دهریاره ی بانگه وازه که ی پرسپاری لیده کات و، پیغه ممبری ﷺ وه لای ده داته وه:

{بپوا به نیت به خودای تاك و تنیا و، هیچ هاوه لیک ی بؤ دانه نیت.. و بپوا به نیت به موحه ممد که به نده و پیغه ممبری تی و..
 واز له پرستی به تکان به نیت که هیچ نابین و نابستن و، هیچ سود و زیناک ناتوان بگه ی نن}...

نه مجا (خالد) دهستی راستی ده نیت و، پیغه ممبری خوادا ﷺ به وپه ی خو شحالیه وه به دهستی راستی ده یگریت و، (خالد) ده لیت:
 {من گه واهی ددهم که ته نها (الله) خودایه و..
 گه واهی ددهم که (موحه ممد) یش پیغه ممبری خودایه}...!!
 چریه و سروده کانی ناخی دهرده چن..
 هه موو نه و نا هه نگی له ناخیدا بوو دهرده چیت و.. هه واه که ده گاته باوکی.

* * *

نه و روژه ی (خالد) موسلمان بوو، ته نها چوار تا پینج که سی دیکه به ره و نیسلام هاتبوون، که واته نه و له و پینج که سه دا" پیشه نگ بوو که به ره و نیسلام هاتن.
 کاتیک یه کیک له کوپه کانی (سه عیدی کوپی عاص) به و زوویه موسلمان ده بیت، نه وه - به بؤ جوونی سه عید - کاریکه ده بیته مایه ی گالته جاپی و سوکایه تی به بؤی له نیو قوپه یشدا و،

زه وی له ژر ده سته لاتیدا ده هژیت.

بهم شپوه به بانگی خالیدی کرد و، پتی وت: (نری راسته تو شوینی (موحه ممد) که وتویت و، گوئی لی ده گریت که سوکایه تی به خواونده کانهان دهکات)...؟؟
خالید وتی:

{سویند به خوا موحه ممد راستگویه..}

به راستی منیش بروام هیناوه پتی و شوینی که وتووم}..

تا لیره دا باوکی که وته لیدانی، پاشان خزانده ژوریکي تاریکی نیو ماله که ی و، تییدا بهندی کرد، دوی نه وه به برسیتی و تینوتی ماندوی ده کرد و ده یترساند...
(خالید) یش له پشتمی دهر وازه داخواه که وه هاواری لیده کردن:
{سویند به خوا نه راستگویه و، منیش بروام پییه تی}.

دواتر (سه عید) بوی دهر که وت که نه وه ی به سر کوره که یدا ده هینیت به س نیه، هر بویه رژیکیان هینایه دهر وه و بریده بهر گرمای مه که و، خسته نیو به رده قورس و گرانه بلتسه داره کانی وه و سن رژی نه هیشت سیبهری بهریکه ویت...!!
تنکیک ناویش بهر لیوی نه که ویت...!!

نه مچا باوکه که له کوره که ی بی نومید بو و، که رانده وه بقی ماله که ی خوی و، دهستی کرد به هلان و، ترساندن و.. هره شه ی لیده کرد و ده یترساند و... (خالید) یش وه که حق خوراکر بو و، به باوکی ده وت:

{له بهر هیچ شتیک واز له نیسلام ناهینم، به نه و ده ژیم و، له سر نه ویش دهرم}..

سه عید هاواری کرد:

{که و ابو دوریکه وهر وه لیم که مژه ی بی میشک، سویند به لات خوراکت لی ده گرمه وه}..
(خالید) یش وه لای دایه وه:

{... خوی که وره باشرین رژی دهر}...!!

نه مچا نه و ماله ی به جن هیشت که پر بو له خوراک و پو شاکي ریک و جوان و رشت...
رشت به ره و نه بوونی و بی به شپوون..

به لام باکی له چی بیت...؟؟

نه ی نه و شیمان که ی له که لدا نیه...؟؟

نه ی نه و هه موو سه روه ری ویزدان و، هه موو مافی خوی له چاره نووسیدا نه پاراستوه...؟؟
که واته برسیتی و، بی به شپوون و، نه شکه نجه چیه...؟؟

کاتیک مری خوی له که ل حه قنکی مه زنی وه که نه و حه قدا ده بینیت وه که (موحه ممد) ی پښه مېری خوا بانگ شه ی بقی دهکات، جا نایا له هه موو جیهاندا شتیکی به نرخ ماوه نه یوبیت له قازانجی خوی له مامه له یه کدا که خوی که وره خواو نه تی پی به خشیبوو، بهم جوړه

(خالیدی کوپی سه‌عید) به قوربانیدان ئه‌شکه‌نجی لاده‌دا و، به‌هۆی ئیمانه‌که‌یه‌وه به‌سه‌ر بێ‌به‌شبووندا زāl ده‌بوو.

ئهو کاته‌یش پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ قهرمانی کرد به‌هاوه‌لانی به‌واداری که‌ بۆ دووه‌مین جار به‌ره‌و سه‌به‌شه‌ گۆچ بکه‌ن، (خالیدی کوپی سه‌عید) یه‌کێک بوو له‌وانه‌ی خۆیان ئاماده‌کرد بۆی.

له‌وێش (خالید) هه‌نده‌ی خۆی گه‌وره‌ ویستی له‌سه‌ر بێت هایه‌وه، پاشان له‌گه‌ڵ براکانیدا له‌ سالی حه‌وتدا، گه‌رایه‌وه‌ بۆ ولاته‌که‌ی خۆیان و، سه‌یریان کرد موسلمانه‌کان له‌ رێگارکردنی خه‌یه‌ر بوونه‌ته‌وه.

ئهم‌جا (خالید) له‌ شاری مه‌دینه‌ له‌ نێو کۆمه‌لگای موسلمانانی نوێدا نیشه‌جێ بوو که‌ ئهو یه‌کێ بوو له‌و پێنج که‌سه‌ که‌ سه‌ره‌تایی هاتنیان بینیوه‌و، بونیاتیان ناوه‌و، پێغه‌مبه‌ر بۆ هه‌ر غه‌زایه‌ک بچیت و، هه‌ر دیمه‌نێک به‌دی بکات، (خالید)یش له‌ ریزی پێشه‌وه‌ی به‌شداربووانه‌تی. (خالید)یش به‌ زوو موسلمان بونه‌که‌ی و، به‌ جێگیربونی ویژدان و رێبازه‌که‌ی، جێگای رێز و خۆشه‌ویستی بوو.

ژێر ریزی به‌رابوونی خۆی ده‌گرت و، ساخته‌یی تێدا نه‌ده‌کرد و نه‌یده‌خسته‌ سازشه‌وه‌. پێغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ر له‌ وه‌فاتکردنی کردبویه‌ والی (یه‌مه‌ن).

کاتی‌ک هه‌والی پێ‌گه‌یشت (ئهبویه‌کر) بووه‌ به‌ جێنشین و، به‌لێنی پێدراوه‌، ده‌ستی له‌ کاره‌که‌ی هه‌لگرت و گه‌رایه‌وه‌ بۆ مه‌دینه‌.

له‌ کاتی‌کا که‌ ئهو ریزی بێ‌پایانی (ئهبویه‌کر) له‌پێش چاو بوو.

له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا وای ده‌بینی که‌ ره‌واترین که‌س بۆ جێنشینی یه‌کێکه‌ له‌ به‌نی هاشم:

بۆ نمونه‌ (عه‌باس).. یان (عه‌لی کوپی ابوطالب).. له‌سه‌ر قه‌ناعه‌ته‌که‌ی خۆی هایه‌وه‌ و په‌یمانی به‌ (ئهبویه‌کر) نه‌دا.

ئهبویه‌کر به‌رانبه‌ر به‌وه‌ به‌رده‌وام بوو له‌ سه‌ر خۆشویستن و رێزگرتنی و، ژۆری لێ نه‌ده‌کرد له‌سه‌ر په‌یمان دان، رقیشی لێی نه‌بوو له‌به‌ر ئه‌وه‌ی په‌یمانی نه‌داوه‌، له‌ نێو موسلمانانه‌کانیشدا هه‌ر که‌ ناوی به‌پێنرایه‌ خه‌لیفه‌ی مه‌زن یه‌کسه‌ر له‌باره‌یه‌وه‌ ده‌دا و، به‌ شیوه‌یه‌ک که‌ شایسته‌ی بێت قسه‌ی له‌سه‌ری ده‌کرد.

پاشتر به‌ربو‌و‌چوونی (خالیدی کوپی سه‌عید) گۆرا، ئه‌وه‌ بوو رۆژێکیان له‌ نێو ریزی موسلمانانه‌کاندا ریی بۆ خۆی کرده‌وه‌ و به‌ره‌و پێشه‌وه‌ رۆیشت و (ئهبویه‌کر)یش له‌سه‌ر دوانگه‌ بوو، ئه‌وه‌ بوو په‌یمانیکی راستگۆیان‌ه‌ی به‌تینی پێدا.

(نېبویه کړ) سوپا کانی بهرو شام به پرده خست و، نالایه کی دایه دست (خالدی کوپی سهید) و بوو به یه کیک له سرکرده کانی سوپا..

به لام بهر له بهر ټکه وټنی هیزه کان له مه دینه وه، (عومری کوپی خطاب) به ره لستی کرد له سرکرده یه تی کردنی (خالدی کوپی سهید) و، به رده وام داوی له خلیفه ده کرد هه تا برپاره کی له باره ی سرکرده یه تی کردنی (خالدی) وه بگوریت..
هواله که ده گاته وه به (خالدی)، نویش تنها هیند ده لیت:
{سویند به خوا، به سرکرده دانانه کم دلخوشی نه کردم، و لابرده که یشم زیانی نه بوو}

بوم}...!!

(نېبویه کړی صدیق) یش بهرو مالن (خالدی) ده پوات و پوزشی بق دینیتته وه و، هه لویسته نوییه کی خوی بق راه ده کات و، پرسپاری لیده کات که له گال کام سرده سته و سرکرده کانی سوپا دا حزه ده کات پوات" له گال (عومری کوپی عاص) که ناموزایه تی..؟ یان له گال (شهرحییلی کوپی حسنه)؟

(خالدی) یش وه لامیکي ده داته وه، که مه زنی و ته قوای ناخی دهرده خات:
{ناموزا که م، له بهر خزمایه تیه کی خوشه ویسته لام، (شهرحییل) یش له بهر ثاینه کی خوشه ویسته لام}..

پاشان به وه رازی ده بیت که سرپازیک بیت له ده سته ی (شهرحییلی کوپی حسنه) دا..
(نېبویه کړ) بهر له وه ی سوپا کان بهر ټیکه ون (شهرحییل) ی بانگ کرد و پتی و ت:
{سرنج بده (خالدی کوپی سهید) و بزانه که مافی هیه به سهرته وه، هه روه که نه وه ی که تر حه زت ده کرد که مافی خوت بزانه یه، گر له شویتنی نه و دابوویتابه و، نه و له شویتنی تودابوویه..

تر ناشنای پله و پایه ی نه وی له نیسلامدا..

ده زانیت که کات پښه مېرمنه خوا وه فاتی کرد، نه و یه کیک بوو له والیه کانی..

منیش کرده سرکرده، پاشان بیروپام گورپا..

به لکو نه ووش ببیتته چاکه بوی له ثاینه کهیدا و، هیچ که سیش به هوی سرکرده یه تی کردنه وه خوشه بخت نه بووه...!!

سرپشکیشم کرد له هه لپژاردنی جیکه ی خوی لای چ سرکرده یه ک بیت، جا نه و توی هه لپژارد به سر ناموزا کهیدا..

خو گر تووشی شتیک هاتیت پتویستت به بیروپای که سیکي به ته قوای ناموزا گاریکار هه بوو، نه و با یه کم کهس که بیروپای وه ریگری" (نېبویه بده ی کوپی جهراح) بیت، پاشان (مه عازی کوپی جهبل).. سییه میش (خالدی کوپی سهید)، بزانه که تر لای نه وانه ناموزا گاری و چاکه ت ده ست ده که ویت..

ټاگادارېش به له وهی که بېرو پای خوت بښه پېښت به سهریاندا، یان لټیانی بشاریته وه { ..
 له پټگۍ (مهرج صوفه) دا له خاکی شام، له کاتیکدا که شه پ له نیوان موسلمانن کان و
 رڼمه کاندې به شیوه په کی ترسناک و خوښناوی بېرده وام بوو، له پټشه وهی نه و که سانه ی که
 پاداشتیان که وته سهر خودا، شه هیدیکې پایه بلند بوو، له ساتی لوی په وه تاکاتی
 شه هیدبوونی ریگای ژیاڼی به رویشتننیکې راستگزیانه ی بېوادارانې ټازایانه پېی ..
 موسلمانان له کاتیکدا که په سهر شه هیدانی جهنگه که دا ده که پان بینیان، وه ک پیشه ی
 هه میښه یی، هیمن و له سه رخو، زیره ک و بڼده نگ، به هیز و جه سوور، نه مچا وتیان:
 {خودایه له خالیدی کوپې سه عید پازی به} ...!!!

* * *

نُه بونُه پېړۍ نُه نصاری

بگېنځۍ پېړۍ بېره وکړې تنکوشان بېرون

پێغه مەبر ﷺ دەچووێه شاری مەدینە و بەوێش کۆتایی بە گەشتی کۆچکردنە سەرکەوتووێهکی دەهینا، و سەرەتای رۆژانی پێرۆزی له خانەێ کۆچ دەست پێدەکرد که قەدەر ئەوێ بۆ ئەو لەخۆی گرتیبوو تێیدا بۆ هیچ که سێکی دیکەێ هەلنەگرتیبوو له دونهادا..

پێغه مەبر بە نێوێهندی ئەو کۆمەلە خەلکەدا گوزەشت که ریزەکان و دڵ و دەروونیان پڕ له جۆش و، ئەوین و، پەرۆشی بوو.. بە سواری حوشرەکه یەوێه دەپۆیشت که خەلکی دەوری رەشوکه یان بە قەرەبانی گرتیبوو، هەرکەس دەپووست خۆی میوانداری پێغه مەبری خوا بکات..

کە ژاوه که گەیشته ماله کانی (بەنی سالمی کوپی عەوف)، جا هاتنه رێگای وشرەکه و وتیان: ((ئەێ پێغه مەبری خوا، لای ئێمه لابده، ژماره مان زۆره و، خاوهنی توانا و شت و مهکن)).

پێغه مەبریش له کاتی کدا که ئەوان دەستیان گرتووێه بە رەشوێ وشرەکه یەوێه پێیان دەلێت:

{رێگای بۆ چۆل بکن، چونکه فرمان پێکراوه}.

ئەجا کە ژاوه که دهگاته گەرەکی (بەنی بەیاضه)، دواتر لای (بەنی سەعد) و، گەرەکی (بەنی حارثی کوپی خەزرج)، دواتر گەرەکی (بەنی عەدی کوپی نەجار) و.. هەموو یه کێک لهو هۆزانهش دههاتنه سەر رێی وشرەکه ی و، تکانیان لێدەکرد که بە دابه زینی له لایان بهخته وهریان بکات، پێغه مەبریش خەنده ی سوپاسگوزاری له سەر لیوانی بوو، وه لامي ده دانەوه:

{رێگای بۆ چۆل بکن، چونکه فرمان پێکراوه}.

پێغه مەبر دیاریکردنی جێگای دابه زینی واز لێهێناوو بۆ قەدەر، چونکه ئەو دابه زینی مه ترسی و پله و پایه ی خۆی ده بیست و.. له سەر خا که که ی مزگه وت بونیات ده نرێت که لیوێه یه یام و روناکی خودا بۆ تێکرای دونهیا پرشنگ ده دات و.. له پەنایشوه ژوور یان چه ند ژوورێک له قوڕ و خشت دروست ده کړێت.. که له شت و مه کی دونهیا ته نها بری پتووستی تێدا یه، یان هیندە ی زۆر پتووستی!! تێیدا مامۆستا و پێغه مەبرێک نیشتەجێ ده بیست که بۆ ئەو هاتۆته ژیان تا گیانی داڕوخاوی ببوژنێته وه هەموو ریز و سلۆنکی ببه خشیته ئەو که سانه ی که وتیان: (پەرۆهردگارمان خودایه و پاشان له سەری جێگیربوون).. بە ئەوانه ی که باوه ریان

هێنا و ئیمانەکیان بەستم دانەپۆشی.. بە ئەوانەش لە ئاینداراندا دڵسۆز بوون بۆ خودا، بە ئەوانەش لە سەرزەویدا چاکساز بوون و خراپەخواز نەبوون.

بەئێ.. پێغه‌مبەر ﷺ بەرده‌وام بوو لەسەر وازهێنان لەو دیاریکرنە بۆ قەدەر که هه‌نگاوه‌کانی به‌پێوه ده‌بات..

له پێناوی ئەوەشدا، ئەویش ره‌شۆی و شتره‌که‌ی واز لێ هێنا‌بوو به‌ره‌لای کرد و به‌هیچ شێوه‌یه‌ک نه‌یگرت‌بوو و نه‌چوو سهر رێی هه‌نگاوه‌کانی و، پڕ به‌ دڵ رووی کرده‌ خودا و به‌ زمانێ پاریایه‌وه:

{خودایه‌ چاکم بۆ هه‌لبژێره‌ و، هه‌لبژێره‌ بۆم}..

جا له‌ به‌رانه‌ر مالی (به‌نی مالیکی کوپی نه‌جا)دا و شتره‌که‌ وه‌ستا.. پاشان هه‌ستایه‌وه‌و به‌ ده‌وری چیگاکه‌دا سوپایه‌وه‌و، دواتر گه‌رایه‌وه‌ بۆ یه‌که‌م جینگه‌ی راوه‌ستانی و، بارگه‌ی خست و، له‌و جینگایه‌دا جیگیر بوو و، پێغه‌مبهریش به‌ گه‌شبینی و دڵخۆشیه‌وه‌ له‌سهری دابه‌زی..

یه‌کێک له‌ موسلمانەکان به‌ روخساری گه‌ش و خۆشحالی‌وه‌ هاته‌ پێشه‌وه‌و، باره‌که‌ی هه‌لگرت و، برديه‌ ماله‌وه‌ی و دواتر گه‌رایه‌وه‌ داوای له‌ پێغه‌مبهر کرد که بجێته‌ ئورێ و پێغه‌مبهریش به‌ شوێنیدا رویشت و پیت و فه‌پی لێ ده‌باری.

ئهرێ ده‌زانن ئەو به‌خته‌وه‌ره‌ واده‌پێدراره‌وه‌ی که و شتره‌که‌ له‌ به‌رده‌م ماله‌که‌یدا وه‌ستا و، پێغه‌مبهر بوویه‌ میوانی و، هه‌موو خه‌لکی مه‌دینه‌ خۆزگه‌یان به‌و به‌خت گه‌وره‌یه‌یی ده‌برد...؟

ئەو پیاوه‌ پالەوانی ئهم سەرگۆشته‌یه‌مانه‌.. ئەبوئەییوبی ئەنصارى.. (خالیدی کوپی یه‌زیده)، نه‌وه‌ی (مالیکی کوپی نه‌جا).

* * *

ئەوه‌ یه‌که‌مین دیداری (ئەبوئەییوبی ئەنصارى) نه‌بو له‌گه‌ڵ پێغه‌مبهرى خودا..

پێشتر، ئەو کاته‌ی شاندێکی خه‌لکی مه‌دینه‌ چونه‌ شارى مه‌که‌که‌ به‌ مه‌به‌ستی په‌یمان‌دان به‌ پێغه‌مبهرى خوا، ئەو په‌یمانە پێڕۆزه‌ی که به‌ (په‌یمانی عه‌قه‌به‌ی دووهم) ناسراوه‌.. (ئەبوئەییوبى ئەنصارى) یه‌کێک بوو له‌و هه‌فتا پڕواداره‌ی که ده‌ستی راستیان توند خسته‌ ده‌ستی راستی پێغه‌مبهرى و په‌یمان‌یان پێدا و بوونه‌ سه‌رخه‌رى.

ئائێستاش، که پێغه‌مبهرى خوا ته‌شریفی هێناوه‌ بۆ مه‌دینه‌ و، ده‌یکاته‌ پایته‌ختی ئایینی خودا، ئەوا به‌خت فراوانی (ئەبوئەییوبى ئەنصارى) وایکرد که ماله‌که‌ی بپێته‌ یه‌که‌م مال که کۆچکه‌رى مه‌زن و، پێغه‌مبهرى ئازیز تێیدا نیشته‌جێ ببێت.

پێغه‌مبهر و یه‌ستی له‌ نه‌هۆمى یه‌که‌مى ماله‌که‌دا لا‌دات.. به‌لام هه‌ر که (ئەبوئەییوب) چووێه نه‌هۆمى سه‌ره‌وه‌ بۆ هۆده‌که‌ی خۆی موچه‌که‌ی پێدا هات و، نه‌یتوانی خۆی به‌ راکشای یان به‌

پیوه له جیگایه کدا ببینیتوه، که له جیگایه کدا بیت بهرتر له و جیگایه ی که پیغمبره ی
خوای تیدایه و تیددا دهخویت...!!

هر بویه هات و تکای زوری له پیغمبره ی کرد و داوای کرد که بگویتته وه بق نهومی
سهره وه، پیغمبره ی دواکه ی به جی هیتا.

پیغمبره ی تیددا ده میتته وه تا مزگوت دروست ده کړیت و، له تهنیشیه وه ژوریک ی بق
دروست ده کن.

له و کاته وه ی که قورپه ی ده ستی کرده خو سازدان دژ به نیسلام و شالوی خوی بق سهر
خان ی کړچ له مدینه ده ست پیکرد و، هژده کانی کو کرده وه، سوپای پیکه وه نا بق
خامو شکردنی روناکی خودا..

تا له و ساته وه، (نه بوته یوبی نه نصاری) له سهر کاری جیهادکردن له پیناوی خودا راهات..
جا له بهر و، نوحود و، خنده ق و، تیکرای میدان و غه زاکاندا، پاله وانانه تیددا ناماده
بوو خوی و مالی له پیناوی په روه ردگاری جیهانیاندا ده کرده قوریانی..

پاش وه فاتکردنی پیغمبره ی، له هیچ جهنگیک دوانه که وتوه که له سهر موسلمانان
پیوتست کرابیت نه جامی بدن، هرچه نده زور سخت و ناپه هت و پپ مه ترسیش
بوو بیت...!

نه و دروشمه ی که همیشه دووپاتی ده کرده وه، به شه ووپژژ.. به ناشکرا و نهینی، نه و
فرمایشته ی خوی گوره بوو:

﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا﴾: سوکار بن یان گرانبار بن، به ره و غه زاکاندا بقون (التوبه/٤١).

جاریکیان.. له سوپا دواکه وت به خوی نه وه ی که خلیفه یه کیک له لوه موسلمانان کانی
کردبووه به پرسی و، نهویش قناعه تی به نه میریتیه کی نه بوو.

ته نها نه و جاره و به س.. له گال نه وه شدا هه ستکردن به په شیمانی له سهر نه وه لویتته ی
هه همیشه دهرونی ده هژاند و، دهوت:

{من چیم له سهره که کئی ده کن به سهر دارم}؟؟..

پاشان دوا ی نه وه هیچ جهنگیک له ده ست دهرنه چوو!!

هینده ی به س بوو که سهر یازیک بیت له سوپای نیسلامدا و، له سایه ی تالا که یدا بجهنگیت
و، پاریزگاری شان و ریزی بکات..

نه و ساته یشی ناکوکی که وته نیوان (علی) و (معاویه)، به بئ دوودلی خوی پشتیوانی
نیمامی (علی) کرد.. چونکه نه و نیمامه بوو که په یمانی موسلمانانی پیدراوه.. که شه میدیش
بوو، خه لیقایه تی یه کلابویه وه بق (معاویه)، (نه بوته یوب) به دهرونه دنیا نه ویسته،
خوپاگره، ته قوادره که یوه وه ستا و، ته نها هینده ی له دنیا ده ویست که جیگایه کی هه بیت له
جهنگدا و، له نیو ریزی مواهیداندا شوینیک هه بیت.

به‌و جۆره، هه‌ر که سوپای موسلمانان به‌ره‌و (قوسه‌نتینییه) که‌وته‌ رێ، له‌گه‌لیاندا رۆشت و، شمشیره‌که‌ی هه‌لگرت و، به‌دوای شه‌هیدبوونیکی مه‌زن‌دا ده‌گه‌را که ماوه‌یه‌کی زۆر بوو دلی بۆی لێی ده‌دا و په‌رۆشی بوو...!!
له‌و جه‌نگه‌شدا بریندار بوو..

کاتی‌ک که سه‌رکرده‌ی سوپاکه هاته سه‌ردانی، ئه‌و دوا هه‌ناسه‌کانی کێپه‌کیان بوو له‌گه‌ل رۆیشتندا بۆ دیداری خوا..

جا سه‌رکرده‌که، که (یه‌زیدی کوپی موعاویه) بوو، لێی پرسى:
{ئێه‌ ئه‌بوئه‌یوب، چیت پێویسته‌؟}

جا، هیچ که‌س له‌ ئێمه‌ی هه‌یه‌ بێت به‌ خه‌یالیدا، یان بزانیته‌، پێویستی (ئه‌بوئه‌یوب) چی بوو...؟؟

نه‌خێر.. بێ گومان پێویستی ئه‌و ئه‌وه‌یه‌ که به‌گیانه‌که‌ی شتی‌ک به‌خشی که هه‌موو بۆچوون و خه‌یالیکی مۆڤ له‌ ئاستیدا ده‌سته‌وسانه‌...!!

دوا‌ی له (یه‌زید) کرد، که مرد لاشه‌که‌ی به‌سه‌ر و لاخه‌که‌یه‌وه هه‌لگرن و، تا دوورترین ماوه‌ی خاکی دۆژمن که له‌ توانادا بێت بیه‌چن و، له‌ویدا به‌خاک بسپێردرێت، پاشان سوپاکه‌ی به‌ درزایی ئه‌و رێگایه‌ تاو بدات، تا گوێبیستی ده‌نگی پێی ئه‌سپی موسلمانه‌کان بێت له‌سه‌ر گه‌لگه‌که‌ی و، ئه‌وساته‌ بزانی، که ئه‌وان گه‌یشتوو‌نه‌ ئه‌و سه‌رکه‌وتن و برنده‌وه‌یه‌ی که ده‌یانویسته‌...!!

ئه‌رێ وا ده‌زانن که ئه‌وه هۆزراوه‌ بێت...؟

نه‌خێر.. ئه‌وه خه‌یالی‌ش نیه‌، به‌لکو واقع و، حه‌قی‌که‌ که دنیا له‌ رۆژه‌دا به‌خۆیه‌وه بیه‌نی و، راوه‌ستا و چاو و گوێی رادێشت و، خه‌ریک بوو به‌وا نه‌کات به‌وه‌ی که ده‌بیستیت و به‌دی ده‌کات...!!

(یه‌زید)یش راسپارده‌که‌ی (ئه‌بوئه‌یوب)ی به‌جێهێنا..

له‌ناو جه‌رگه‌ی (قوسه‌نتینییه)دا-که ئه‌مرۆ پێی ده‌لێن (ئه‌ستانبول)- لاشه‌ی ئه‌و پیاوه مه‌زنه‌ و، ئه‌و قاره‌مانه‌ که‌وره‌یه‌ به‌خاک سپێردرا...!!

ته‌نانه‌ت به‌ر له‌وه‌ی که ئیسلام ئه‌و ناوه‌ پێ بکات، رۆمه‌کانی خه‌لکی (قوسه‌نتینییه) به‌چاوی رێژه‌وه‌ ده‌یانپوانیه‌ (ئه‌بوئه‌یوب) له‌ گه‌لگه‌که‌یدا..

جێگای سه‌رسوپانه‌ که ده‌بیست هه‌موو ئه‌و میژوو نووسانه‌ی که ئه‌و رووداوانه‌یان تۆمار کړیوه ده‌لێن:

{رۆمه‌کان ده‌هاتنه‌ سه‌ر گۆپه‌که‌ی و، سه‌ردانیان ده‌کرد و.. له‌ کاتی تووش بوونی ته‌نگانه‌دا دوا‌ی ده‌ربازبوونیان لێ‌ده‌کرد}...!!

سهره پای شهوې که جهنگه کان ژيانی (ته بوته یوب) یان تنی بوو، بواریان نه دده که شمشیره کې دابنې و به ویتته وه، سهره پای شهو، هه موو ژيانی شو هیمنی بوو، وهك شنه بای دده مویه یان..

چونکه شو فرموده یه کی بیستیوو له پیغه مېرمنه ﷺ، باش لئی تیگه یشتبوو:
{گر نوژنت کرد شو و هك كه سېك نوژن بكه كه مالک اوایی دهكات و..}

قسه یه كه مه كن كه دواتر پېژنشی بې بهیننه وه و..

بې نومید بن له وهی كه له دهستی خه لكدايه {..}

به مجوره، زمانی خوی له ناشووب وهرنه داو.

دهروونی خوی نه بریه هیچ چا وچنژكیه كه..

هه موو ژيانی به شپوهی په روښانهی خوا په رستېك و فرمیتك ریژ به سهر ددبرد..

شو كاته یشی نه چلی هات، له هه موو دونیادا هیچ پتویستی په کی نه بوو جگه له و نومیده ی كه له پاله وانیتېو، مه زنیه كه یدا، هاوشپوهی ژيانی بوو:

{لاشه كم به ره و دوور... دوور بېه.. له خاکی رومدا و پاشان له وئی بمنیژن}..

بروای ته وایی به سرکه وتن هه بوو، به روښانی به رچاووړوونیه کې شو جیگایه ی به دی

ده كړد، و جیگای خوی ده گړیت له نیو كومه لی موسلماناندا و، كه هاتوونه ته نیو رووناکی و تیشك دانه وه كه ی..

پاشان ویستی كه دوا ویستگه ی ژینی شوئی بیټ، له پایه ته ختی شو ولاته، كه جهنگی كړتایی و یه كلاكه روهی تیدا رووده دات و، ده توانیت له ژیر خاكه چاكه كه یدا، چاودیزی سوپای موسلمانان بكات له پیښپره ویکړدنیدا و، گوپیستی شه كانه وهی ئالاكانی و، حیلې نه سپه كانیان و، دهنګی پییه كانیان و، شریخه ی شمشیره كانیان بیټ..!!

شو و روژنکی چوله وانیه له وئی..

نیدی گوپیستی شریخه ی شمشیر و، حیلې نه سپ نابیت.

تازه شهوې كرا كرا، له داهاتوویه کی دوردا له سهر جوودی گیرسایه وه.

به لام هه موو روژن له به یانیه وه تا ئیواره، گوپیستی جوانی بانګ ده بیټ له بلندګر

به رزه كانی ئاسقوه..

كه الله اكبر

الله اكبر

گیانی پر ئاواتیشی له دوا خانې جاویدان و سهر فرازیه كه یدا و له لام دده داته وه:

(هذا ما وعدنا الله ورسوله

وصدق الله ورسوله).

عہد بیاسی کوہی عبدالمطلب

ناوگیرے مکہ

له سالتیکي وشکه سالتیدا، نو ساته‌ی خواپه‌رستان و لات تووشی برسیستی و نه‌هاتی هاتن،
 نه‌میری باوه‌پاران (عومه) و موسلمانان به‌رهو دهشتی فراوانی دهره‌وه هاتنه ده‌ری نویژی
 باران بارین نه‌نجام بدن و، روپکه‌نه خودای خاوه‌ن به‌زه‌بیان که هه‌وو بارانیان بق بنی‌ری...
 (عومه) راوه‌ستا، له‌کاتیکدا که دهستی راستی (عباس)ی به دهستی راستی خوی
 گرتبوو، به‌ری کرده‌وه بق ناسمان و، وتی:

{خودایا، ئیمه نویژه‌بارانه‌مان به پیغه‌مبه‌ره‌کته نه‌نجام ده‌دا که له نیوماندا بوو..
 خودایه نه‌مړش ئیمه به مامه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌کته نویژه‌بارانه ده‌که‌ین، ده‌سا بارانمان بق
 ببارینه...}.

جا موسلمانانه‌کان له جیگای خویاندا نه‌جولان هه‌تا هه‌ور هات و، باران دهستی کرد به بارین
 و، مژده‌ی به‌خشیه‌وه، جوگه‌کانی تیرناو کرد و، زه‌وی به‌پیت کرد.
 هاوه‌لانیش به‌رهو رووی (عباس) بوونه‌وه، دهستیان ده‌کرده ملی و، ماچیان ده‌کرد و،
 پی‌ری‌زی‌بیان لیده‌کرد و، ده‌یانوت:

{پی‌ری‌ز بیت لیت.. نه‌ی ناوگپ‌ی مه‌که}..

جا ده‌بی نه‌م ناوگپ‌یه‌ی مه‌که ک‌ی بیت...؟

نه‌وه ک‌یه‌که (عومه) به‌هویه‌وه په‌نای برده لای خودا.. (عومه)یش وه‌ک ده‌زانین
 چنده به‌ته‌قوا و له‌پیش بوون و خاوه‌ن ج‌ی و شوینه لای خودا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و لای
 بپواداران...؟

نه‌و پیاوه (عباس)ه، مامی پیغه‌مبه‌ری خوايه ﷺ.

پیغه‌مبه‌ریش هینده‌ی خوش ده‌ویست به‌و نه‌دازه‌یه‌ش ری‌زی لیده‌ناو، له ستایش و
 پیاوه‌لانی چاکه‌مه‌ندیدا ده‌یفه‌رموو:
 {نه‌مه پاشماوه‌ی باوو‌پای‌رانمه}...

* * *

{نه‌وه (عباس)ی کوپی عبدال‌مطلب)ه، به‌خشنده‌ترین و به‌سوزترین خزم د‌یستی
 قورپه‌یشه}...!!

هروهك چۆن (حهزه) مامی پیغمبر و هاوته مەنی بوو، (عباس) یش ﷺ به هه مان شتیه یوو.. جیاوازیشیان له ته مه ندا ته نها دوو سێ سال بوو، كه ته مەنی (عباس) له ته مەنی پیغمبر زیاتر بوو..

به م جۆره (موحه مەهه) و (عباس) ی مامی، دوو مندالی یهك ته مەن و، دوو لاوی یهك نه وه بوون..

بۆیه ته نها نزیکى خرمایه تی هۆکاری نزیکایه تیان و خۆشه ویستی نێوانیان نه بوو به س، به لكو هاوته مەنی و، هاوژیانیش به هه مان شتیه هۆکار بوون..

شتیكى دیکه ش هه بوو پیغمبر هه میشه له پێوانه یدا ده یخسته پله ی به كه م.. كه ئه ویش ئاكارى (عباس) و كار ه چاكه كانى بوو..

چونكه به راستی (عباس) به خشنده بوو، به خشنده ییه كى زۆر زیاد، هه تا وهك ئه وه ی لیها تبه وو كه ریزلێنانى مامه ی یان خالى بێت...!!

زۆریش سهردانى خزم و كهس و كارى ده كرد و، به هۆى هه چ یهك له دهسته لات، یان پله و پایه و، سامان جیاوازی له نێوانیاندا نه ده كرد..

ئه ویش بۆ ئه مه و ئه وه، تا راده ی لێزانى لیها تبه وو بوو، به هۆى ئه و زیره كى و لێزانییه ی خۆیه وه كه له نێو قوبه پشدا هه یبوو، توانى كه زۆر ئاستهنگ و ئازار له پیغمبر ﷺ دور بخاته وه كاتێك كه بانگه وازه كى ئاشكرا كرد..

* * *

(حهزه) هروهك له میانه ی قسه و پاسه كانماندا پێشتر له باره یه وه بینیمان چاره سه رى ده ستدریژی قوبه پشى كرد به شمشیره ئاگرینه كه ییشى سه رى ئه بوجه لى شكاند..

به لام (عباس)، به هۆى زیره كى و لێزانیه كه یه وه زۆر سوودى به ئیسلام گه یاند، هروهك چۆن ئه و شمشیرانه ی به رگریان له مافى ده كرد و له پاراستیدا سوودیان هه بوو..!!

(عباس) موسلمان بوونى خۆى رانه گه یاند تا سالى رزگاركرى مه ككه، هه ر ئه وه شه وای كربه وه زۆر له میژوونووسان له ریزی ئه و كه سانه ی داده نێن كه موسلمان بوونى دواكه وتوه..

به لام هه ندێ گێرانه وى دیکه ی میژوو هه یه كه وای ده خاته روو زوو موسلمان بووبێ به لام موسلمان بوونه كى خۆى شار دبیته وه..

(ئه بورا ف) ی خزمه تكارى پیغمبر ﷺ ده لێت:

{خزمه تكارى (عباسى كوپى عبدالمطلب) بووم، ئیسلام ها تبه وو نێوان ئێمه ی ئال و به یته وه، (عباس) موسلمان بوو، پاشان (ئوم فه ضل) موسلمان بوو.. ئه مجا منیش موسلمان

بووم..

به لام (عباس) موسلمان بوونه كى خۆى ده شار ده وه {..

نمه گپړانه وهی (نمبرافع)ه که له باره ی باروڅخی (عباس) و موسلمان بوونیه وه ده دویت بهر له غزای به در..

که واپوو (عباس) موسلمان بووه..

شوین و جیگایشی له مه کهک پاش کړچکرښی پیغمبر ﷺ و هاوه لانی نه خشیه ک بوو مه به سستی څوی به چاکترین شتوه به چی هینا..

قورپه یشیه کانیش گومانه کانی څویان له نیه تی (عباس) نه ده شمارده وه، به لام له هه مان کاتدا ریگه به کیان به دی نه ده کړد بۆ دزایه تی کړښی، به تاییه تی که نه و له روخساری کاریدا به و جزړه بوو که نه و ان له ریچکه و ثابین پتی رازین..

هه تا که غزای (بدر) هاته پتیشه وه، قورپه یشیه کان به ه لیکیان زانی که نه پینه کانی (عباس) و راستیه کانی پی دریکه ویت..

(عباس) یش له وه زیره کتر بوو که بی ناگا بیت له لایه نه کانی نه و فیل و ته له که خرابه ی که قورپه یشیه کان به ه څویه چاره سازی لایه نه شکست خواردووه کانی څوی پی دره کړد و، پلانه کانی پی داده پشت..

خو گر نه و سرکه وتوو بیت له ناگادار کړښه وهی پیغمبر ﷺ له هه واله کانی قورپه یش و جولانیان، نه و قورپه یشیش ده بیه نه نیو جه نگیکه وه که بپوای پی نیه و نایه ویت.. له گه ل نه وه شدا سرکه وتنی کاتی زور ناخایه نیت و به سر قورپه یشیه کاندا هه لده که ریته وه و ده بیته ه څی دږان و تیکشکانیان..

* * *

هر دوو ده سته له غزای به دردا به یه که گیشتن..

شمشیر ه کانیان له به یه کدا پړانیکي ترسناکدا به یه کدا هاتن، که چاره نووسی هر ده سته و، کومه لیکیان دیاری ده کات..

پیغمبر یش هاواری له هاوه لانی ده کړد و ده یفه رموو:

{پیاوانیکي نه وهی (به نی هاشم) و، خه لکیکي دیکه ش به زور هینراون، هیچ پتویستیان به شپړ کړدن له گه ل نیمه دا نیه. هر که س له نیتوه گیشته به به کیکیان با نه یکوړیت..

هر که س گیشته (نه بو بوخته ری کوپی هیشامی کوپی حارسی کوپی نه سه د) با نه یکوړیت..

هر که س گیشته به (عباسی کوپی عبدالمطلب) با نه یکوړیت، چونکه نه و به ناچاری هینراوه {..

پیغمبر یش له م فرمانه یدا ته نها مه به سستی جیا کړښه وهی (عباس)ی مامی نه بوو به تاییه ت، چونکه نه وه کات و ساتی جیا کړښه وه نه بوو..

(موحه ممد) پش ښه له و که سانه نيه که ببينئ سهری هاوه لانی له جهنگی که قدا
لیده کرپته وه، بیت تکا بڼ مامی بکات له کاتیکدا که شه پ برده وامه، گه ر بیزانیایه مامی له
هاوه لپه رستانه ..

به لن...

پټفمبه ر که قده غه کراوه لئی داوای لیخو شپوون-ته نها داوای لیخو شپوون بڼ ابوطالبی
مامی بکات- له کاتیکدا که (ابوطالب) نهو هه موو پشتیوانی و هه ول و قوریانیه ی بڼ نهو و
نیسلام هه بوو..

نهو ش شتیکی گونجاو و به جی نیه، که له غه زای به دردا بیت بهو که سانه ی که باوک و
باپیری هاوه لپه رستی خویان ده کوون بلت: مامه جیباکه نهو هه و میکوون...!!

به لام گه ر پټفمبه ر راستی مامی ناشنا بیت و، بزانییت که موسلمان بوونی له سنگیدا
شاربوتنه وه، هه روه ک زورکه سی دیکه ش نهو خزمکه تگوزاریه نادیارانه یان ده زانی که بڼ
نیسلام نه نجامی دابوو.. هه روه ک له دوا پیدا ده زانری که به ناچاری و بیزاری هینراوه نا لهو
کاته دا نه رکی سره شانیه تی که که سیک و ابو بییت رزگاری بکات و، له کوشنی خوی بپاریزیت
چه نهه پئی بکریت..

خو گه ر (نهو بوخته ری کوپی حارس) نه زانراوه موسلمانیتی شار دبیتنه وه، به نهینی وه ک
(ععباس) سهری نه خستوه ..

هه موو چاکه و باشیتی نهو نهو هه بوو که له گه ل سهر کرده کانی قوپه یشدا زیانی به
موسلمانان نه ده گ یاند و سته می لی نه ده کردن و، بهو کارانه یان رازی نه بوو، به ناچاری و
بیزاری له گه لیاند به رهو غه زای به در هاتوه .

گه ر (نهو بوخته ر) نهو حالی بیت، نهو به هوی تکا کردنی پټفمبه روه بوی سهر که وتنی
بڼ خوینی به ده ست هینا تا نه پزیت و، بڼ زیانی هه تا تیان به ریت..

جا نایا موسلمانیک که نیسلام بوونی خوی شار دبیتنه وه، شایسته تر نیه بهو تکا کردنه ..
پیاوئیک که له سهر خستنی نیسلامدا هه لویتستی دیاری هه بیت و، هی دیکه شی که پرده ی
شاراوه ی به سهر دا دبیت...؟؟

به لن.. (ععباس) به راستی نهو موسلمان و، نهو سهر خره بوو..

ده با توژی بگه رپینه وه بڼ دواوه تا سهرنج بده یین..

* * *

له په یمانی عه قه به ی دووه دا کاتیک که له وه رزی هه جدا شان دیکي نه نصار هاتن بڼ
مه که که که هفتا و سڼ پیاو دوو نافرته بوون، تا په یمان بده ن به خودا و پټفمبه ر که ی
و، پیکبیت له گه ل پټفمبه ردا ښه که کړچ بکات بڼ مه دینه، پټفمبه ر هه والی نهو شانده و نهو

په پیمانې گه یانده مامی و.. پټفمبر ۱۳۸۳ له هه موو بیرو پوځو نه کانیډا متمانې به مامی هه بوو..

کاتیکش واده ی شو کږ پوځونه و په هات که به نه پنی و په نهانی نه نجام درا، پټفمبر و مامی به په کوه هاتنه دهره وه بهر و شو جیگایه ی که نه نصاریه کان چاوه پوانیان ده کرد. (ععباس) ویستی که راده ی راستی خلکه که تا قی بکاته وهو په پمانی ته وایان ی وه برگریت بقی پټفمبر..

با لټیگر پټن په کیک له نه دمانی شانده که هه واله که مان بقی بگریته وه، وهک بیستویه تی و دیو پته تی:

نه و که شش (که عی کوی مالیک) ه ۱۳۸۳:

{...} جا له دلیکدا دانیشتن چاوه پوانی پټفمبر خوامان ۱۳۸۳ ده کرد هه تا هات و (ععباسی کوی عبدالمطلب) ی له گه لدا بوو.. (ععباس) قسه ی کرد و وتی: نی خه لکی خه زه ج، (موحه ممد) وهک ده زان له نیعمه و، له هوزده کی خومان پاراستومانه و شو له نیو هوزده کیدا سهر فرازه و ری ای گراوه له شاره کیدا، به لام شو پتی خوش نیه و هه ز ده کات به لای نیو ده بشکیتته وهو بگاته لاتان..

خو گه ر نیو نه مکه دارن به رامبر شو به لټنانه ی پټان دلوو، ده پیاریزن له وانه ی که دزایه تی ده کن، شو و نیو و نه وای هه لتان گرتوه..

خو گه ر نیو وای ده بینن که وهریده گرن و سهر شوپی ده کن له پاش هاتنی بقی لاتان، شو له نیستاره وازی ی بینن}{...

(ععباس) شو وشه په کلاکه روه جهخت له سهر کراوانه ی ده کرد و، چاوه کانیشی وهک چاوی هه لو برپیووه روخساری نه نصاریه کان.. چاودیری کاریگری قسه کانی و کاردانه وهی خیرای ده کرد..

(ععباس) ته نها به ووش وازی نه هیتا، زیره کیه مه زنه کی، زیره کیه کی کرداری بوو له بواری مادیدیا ده چیتته سهر راستیه کان و، روویه پوی هه موو ره هنده کانی ده بیتته وه وهک وردبینی کی پسپوږ.

تا لټر ده با په پرسیاری کی زیره کانه که ناراسته ی نه نصاریه کانی کرد و درټزه ی به قسه کانی دا و وتی:

{شپم بقی یاس بکن، که چون به رامبر دوژمنه که تان ده جهنگن}{...!!؟؟

(ععباس) به زنگی خوی و نه زمونی له گه ل قوپه یشدا تیده گات که شپ هه رده بیت و له پټشدا له نیوان نیسلام و هاوه لپه رستاندا، قوپه یشیش ده ست له ناین و سهر وری و مکوی خوی هه لئاگریت و سازش ناکات..

نیسلامیش که ره وایه ده ست له مافه ره واکانی خوی هه لئاگریت بقی ناپه و..

جا نایا نه نصاریه کان- خه لکی مه دینه- خوراکرن له شه پدا کاتې به رپا ده بیټ...؟؟
یان نه وان- له رووی هونه ریبه وه- هاوشانی قورپه یشن و، هونه ری هه لمه تبردن و کشانه وه و
کوشنار ده زانن...؟؟

له پیتناوی نه وه دا، نه و پرسپاره ی پېشووی کرد:

{شه پم بق باس بکن، که چوڼ به رامبر دوژمنه که تان ده چنگن}...؟؟

همو و نه نصاریانه ی که گوئیان بق قسه کانی (عباس) راگرتبو و هک کتو خوراکر
بوون.. هرکه (عباس) له قسه کانی بوویه وه، به تاییه ت له و پرسپاره کاریگره پالپتوه نیره
بوویه وه، نه نصاریه کان ده ستیان کرد به قسه کردن..

سهره تا (عبداللهی کوپی عه مری کوپی حرام) به وه لامدانه وه ی نه و پرسپاره ده ستی

پیکرد:

{نیمه- سویند به خوا- پیاوی شهرین.. گزشکراوین پیی و، به سهریدا رویشتوین و، له
باوویا پیره گوره کانه وه بزمان ماوه ته وه...}

تیری بق ده هاوژین، تا نامینیت..

پاشان به پم لئی ده دین، تا ده شکیت...

دواتر به شمشیر تتی به رده بین و، لئی ده دین هه تا خیراترین که سی له نیمه یان له
دوژمن ده مریت}...!!

(عباس) یش به رووکه شیه وه وه لامي دانه وه:

{کهواته نیره پیاوی جهنگن، نایا زړیتان له لا هیه}...؟؟

وتیان:

{به لئ.. زړی گشتگیرمان هیه}..

پاشان گفتوگو یه کی جوان و مه زن له نیتوان پیغمبر ﷺ و نه نصاریه کانداه دجام
درا.. قسه و گفتوگو یه که- به پشتیوانی خوا- دواتر له لاپه په کانی دیکه ده یخه یه رو..

* * *

تا نه وه هه لویتستی (عباس) بوو له په یمانی عه قه به دا..

وهک یه که نیدی، گهر نه و کاته به نه پتی مسلمان بووینت، یان هیشتا له بیرکردنه وه دا

بووینت، نه و هه لویتسته مه زنه ی شوینی نه و له نیتو هیزه ناوابوه کانی تاریکی و سپیده ی داهاتوو

دیاری ده کات و، ره هه نده کانی مه ردا یه تی وریشه قولی دهرده خات...!!

* * *

نهجا رڼی (هونهین) دیت، گیانبه خطی نهو هیمنه له سرخویه لایه نی نرې و نیانی نوپات بکاته وه، له گډه پانی جهنگدا نهو جوړه پالوانیتیه بخاته روو که کات و شوینی له کاتی پیوستدا پر ده کات و، هلویت به هیوه به سام ده بیت له کاتیکدا که جگ له و کاته پیوستانه دا، نارمگرتوه له ژیر په راسوه کانیدا و شاردراوه ته وه له بهرچاوان...!!

* * *

له سالی هه شتمی کوچیدا و، پاش نهو ی که خوی گوره مه ککې رزگارکرد بق پیغمبر و ناینه کي، لای هندیك له هڅه بللوه کانی نیو دورگی عه ربیدا گران بوو که ناینی نوئ نهو هموو سرکه وتنه بهو خیرلییه به ده ست بهینیت...

جا هڅه کانی (هوازن و سهیف و نسر و جوشم) و چند هڅی که کږبوونه وه، بریاران دا که جهنگی په کلاکه روه دڼی پیغمبر و موسلمانان نه انجام بدن...

وشی (هڅه کان) لیره دا نابیت له سروشتی نهو شه پانه ی که پیغمبر به درژیایی ژیانی نهجامی دا بمانخه له تینیت و، وا تیبگین که ته نها چند پیکدانیکي شاخوی بچوکه، هیچ جهنگ نه وه که شه ی نهو هڅه له پیگی خویاندا توند و خویانوی بیت...!!

تیکه یشتنیش له م راسته مه زنده یکی ته وای نهو هوله بڼ وینه یه مان ناداتی که پیغمبري ﷺ و هاوه لانی نهجامیان داوه و بهس، به لکو مه زنده یکی راست و دوست و ته و او مان له باره ی بهای نهو سرکه وتنه مه زنه که نیسلام و بپواداران به ده ستیان هینا و، تپوانینیکي روونی سرخستن خندا له م سرکه وتن و سرخستنه دا ده خاته روو بومان...

* * *

نهو هڅه له چند ریزیکي بڼ شوماری جهنگاوه رانی دلره قدا کږبوونه وه.

موسلمانانیش به دوازه هه زلره وه هاتنه دهره وه بویان...

دوازه هه زلره...؟؟

له کڼ...؟؟

له و که سانه ی که له دینیتیه کی نزیکدا مه ککه یان رزگارکرد و، هاوه لپه رستی و بته کانیا ن فریدیه چالی کوتایی و ناخوشیان و، نالاکانیا ن بهر ز بوویه وه و ناسوکانی پر کرد بڼ نهو ی که س لاساری یان سرقالي بکات...!!

نهو شتیکه مایه ی له خویایی بوونه.

موسلمانانیش مړفن، پاشان، نهو انیش له بهر دم نهو له خویایی بوونه دا لاواز بوون که رڼی و یاسایان و، سرکه وتنی گوره یان له مه ککه بوی دوست کردن، وتیان:

{نهو له بهر که می به سرماندا زال نابن}...

له کاتیڤدا که پیشتەر ئاسمان به ئیڤنی بۆ مه به سستیکی پیژۆ و به پیژتر له سه رکه وتنی پیده دان، په نا بردنی ئه وان بۆ هیزی سه ریا زیان و، له خۆبایی بوونیان به سه رکه وتنیان له جهنگا، کاریکی خرابه و پیویسته زۆر زوو لێی پاشگه ز بینه وه، جا به کتوپریه کی چاره سازیش بیته ..

ئه و کاره کت و پر چاره ساز ئامیژه ش شکستیکی گه وه بوو له سه ره تای جهنگه که دا، هه تا ملیان که چ کرد بۆ خوا و، خۆیان بی به ری کرد له توانای خۆیان بۆ توانای ئه و، له هیزی خۆیا نه وه بۆ هیزی ئه و، ئه مجا شکسته که گۆردا بۆ سه رکه وتن و، قورئانی پیژۆ هاته خوار و به موسلمانه کانی فه رموو:

﴿وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمْ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ﴾ (٢٥) ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ: خودا له گه لیک شوین به هانانان هات، رۆژی حونه ینیش هه روه ها، که هه رچه نه ده به زۆری خۆتان ده نازین، که چی هیچ به هره ی بۆ نه دان، ئه م زه مینه فراوانه تان لێ ته نگ بوو، له دواییدا هه موو پاشه کشته تان کرد و به ره و دوو گه رانه وه .. پاشان خودا دلتیایی بۆ پیغمه به ره که ی خۆی و بیواداران ره وانه کرد و، زۆر پیشمه رکه ی دابه زاند که نه تانده دیتن، خوانه ناسانی سزا دا و، سزای خوانه ناسه کان هه ر ئه مه یه . التوبة/ ٢٥-٢٦.

* * *

دهنگی (عهباس) و خۆپاگریه که ی له و رۆژه دا له گه شه دارترین دیارده کانی سه بووری و سه رکه وتن بوو .. له کاتیڤدا که موسلمانه کان له یه کێک له دۆله کانی (تیها مه) کۆبوویونه وه و چاوه پوانی هاتنی دۆژمه که یان ده کرد، هاوه لپه رستان به ر له وان چووویونه دۆله که و له نێو لاپال و شیوه کانیدا بۆ سه یان بۆ نابوونه وه و، چه که کانیا ن تیژکرد بووه وه، ده ستیا ن به جله وی ده ستپیشخه ربیه وه گرتبوو ..

له ساتی بینا گابووندا، له کاریکی کت و پیری سه رسوپه ی نه ردا دایان به سه ر موسلمانه کاندای و، وای لیکردن بۆ دور رایکه ن و، کهس ئاو پر له کهس نه داته وه .. پیغمه به ری خوداش ﷺ که شوینه واری ئه و هیژشه له نا کاوه قۆستراوه ی بیڤی که به سه ر موسلماناندا هات، چوه سه ر ئه سه په سپیه که ی و هاواری کرد:

{بۆ کوی ده پۆن خه لکینه ..؟؟}

بگه پینه وه بۆ لام ..

من پیغمه به رم و دژناکه م ..

من نه وه ی -عبدالمطلب- م ..

نا له و کاته دا تنها (نه بوبه کړ) و (عومه) و (علی کوږی ابوطالب) و (عباسی کوږی عبدالمطلب) و کوږه که ی (فه زلی کوږی عباس) و (جه غفري کوږی حارس) و (ره بیعی کوږی حارس) و (نوسامی کوږی زهید) و (نیمه نی کوږی عبید) و چند هاوه لیکي دیکه له دهوړی پیغمبر بوون.

نا له ویدا نافر تیک هه بوو که جیگاهه کی بلندی له نیو پیاوان و پاله واناندا گرتبوو..

نه ویش (نوم سوله میم کچی میلان) بوو..

شله ژان و له رزینی موسلمانانی بینی و، سواری و شتره که ی (نه بوته له) ی میړدی ﷺ بوو و، خیرا به ره و لای پیغمبر چوو..

کاتیک که کوږه له که ی ناوسکی جوولا- که سکی پر بوو-، عاباکه ی لبرد و توند سکی خوی پی به ست و کاتن گه شته لای پیغمبر ﷺ خه نجره که ی به دهستی راستیه وه گرتبوو، پیغمبر زه رده خه نه ی که ی بڅ کردو پتی فرموو:

{نوم سوله میم...؟؟}

وتی:

{به لی.. باوک و دایکم به قوریانت بنی نه ی پیغمبر خوا..}

نه وانه ده کوژم که تر ده پوختن، هه روه ک چۆن نه وانه ده کوژیت که له دژت ده جهنگن، چونکه نه وانه شایسته ی نه وه..}

زه رده خه نه که زیاتر له سر روخساری پیغمبر می متمانه دار به واده ی په روه ردگاری که شایه وه و پتی فرموو:

{خوا ی گوره به سه و چاکتریشه نه ی نوم سوله میم...!!}

* * *

نا لیره دا که پیغمبر خوا ﷺ نا له و هه لویسته دایه، (عباس) له تنیشیه وه بوو، بگره له به رده میدا بوو، ره شوی و لاخه که ی گرتبوو، به گژ مردن و مه ترسیدا ده چوو..

پیغمبر ﷺ فرماني پیکرد که هاوار له خه لکه که بکات، (عباس) یش که سیکی به خزه و بڅی دهنگ گوره بوو، دهستی کرد به بانگ کردنیان:

{نه ی خه لکی نه نصار..}

{نه ی خاوهن به لینه کان}..

وه ک نه وه ی دهنگی بانگ بهری قه در و ترسینه ری بیت..

خیرا هه لاتوانی به رده م نا په حه تیه له ناکاوه که ی زرین گانده وه، که له و لاو نه ولای دۆله که دا بلاویو ویونه وه، هه تا به یه که دهنگ وه لامیان دایه وه:

{لیک.. له خزمهت داین.. له خزمهت داین}..

هه لکه پانه وه و هک په شهبه گه پانه وه، هه تا په کیکیان و شتره که ی یان نه سپه که ی نه ده پښت، له ساری داده به زئی و شمشیر و زږیه که و که وانه که ی هه لده گرت و، به ره و لای ده نگی (ععباس) ده چوو..

سه له نوئی شه په که .. به شیوه په کی خویناوی و، توند ده سنی پیکرده وه..

پیغمبر ی خوداش ﷺ هاواری کرد:

{نښتاکه شه په گرم بووه}...

به راستیش شه په گرم بوو یوو..

کورژاوانی (سه قیف) و (هه وازن) خزان و، نه سپه کانی خودا زال بوون به سر نه سپه کانی لاتدا و، خوی گه وړه سه بووری خوی به سر پیغمبره که ی و بپواداراند پارانده...!!

* * *

پیغمبر ی خوا ﷺ (ععباس) ی مامی زږد زږد خورده ویست، هه تا نه و رږده ی غه زای به در ته و او بوو نه نوست، که مامه ی له نښو دیله کانداه شو ی برده سر..

پیغمبر یش ﷺ نه و سوزده ی خوی نه شارده وه کاتیک له باره ی خه و زپانه که ی وه پرسپاری لیکرا، له کاتیکدا خوی گه وړه سرکه و تنیکی بڼوینه ی پی به خشیبوو، له وه لامدا فرمووی:

{گویم له نکه نکی (ععباس) بوو به به ستر اوه یی}..

هه نډیک له موسلمانان گویبیستی قسه کانی پیغمبر بوون و، په کیکیان خیرا به ره و شوینی دیله کان چوو، کوته کانی (ععباس) ی شل کرد و، گه پایوه و هه والی دا به پیغمبر ی خودا و پتی و ت:

{نه ی پیغمبر ی خودا..}

من له کوته کانی (ععباس) م هه نډیک شل کرد..

به لام بق ته نها (ععباس)؟

تا لیره دا پیغمبر به هاوه له که ی فرموو:

{برق و له هه موو دیله کان بکه}..

به لی، خورشه ویستی پیغمبر به رامبر مامه ی، نه وه ناگه ی نیت که جیای بکاته وه له و خه لکه ی که ره ووشیکی وه یه ک کزی کردونه ته وه..

کاتیکش بریادرا فیدیه له دیله کان وریگریټ، پیغمبر فرمووی به مامه ی:

{نه ی ععباس..}

فیدیه ی خوت و، -عه قیلی کوپی ابوطالب- ی برزات و، -نه و فلی کوپی حارس- و، -عوتبه ی کوپی عه مر- ی برای -حارسی کوپی فهر- ی هاو په یمانت بده، تق خاوه ن سامانیت}...

(عباس) ویستی که بڼ فیدیه دان له دلی ده ریا زبیت، بویه وتی:
 {ئهی پیغمبری خوا، من موسلمان بووم، به لاه مؤزه کم به نذر هینامیان}..
 به لاه پیغمبر ﷺ سوور بوو له سر نه وهی که فیدیه بدات و، بڼ شو بونه نایه تی
 قورثانی پیروز هاته خواره وه و فهرمووی:
 ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَىٰ إِنَّ يَعْلَمَ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا
 أَخَذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرَ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾: ئهی پیغمبر! تو بهو دیلانه بلنی که له بر دهستی
 نیوه دان، نه گهر خودا ناگای لیبنی چاکه یه کتان له دلدايه، چاکتر له وهی لیتان سه نراوه پیتان
 ده داته وه و لیتان خوش ده بی، خودا له گونا مان ده بوړی و دلوثانه. ٧٠/ الانفال.
 به مجوره (عباس) فیدیه ی له بری خوی و نه وانه ی له گه لیدا بوون دا و، به ره و مه که
 گه پایه وه..
 له دوا ی نه وه قوریش عاقله ندی و چارپوونیه که یان بڼ نه خه له تینرا، پاش ماو یه ک
 سامانه که ی کورده وه و شت و مه که که ی هه لگرت و ، خوی گه یانده لای پیغمبر له خه یه ر،
 تا شوینی خوی له که ژاوه ی موسلمانان و کاروانی بروداراندا به ده ست به یینیت و.. بویه جیگای
 خوشه ویستی و ریژیکی گه وره لای موسلمانان، به تاییه ت که ریژ و خوشه ویستی پیغمبریان
 به رامبری ده بینی و گوئیان لئ ده بوو له باره یه وه ده فهرمو ی:
 {ععباس له جیگه ی باو که..
 جا هه رکه س نازاری (عباس) بدات نازاری منی داوه }
 نه مچا (عباس) نه وه یه کی پیروزی خسته وه.
 که (عبداللهی کوړی عباس) ی زانای نوممه ت یه کی که له و نه وه پیروزانه ی.

* * *

له رژی هه بینی چواره دی مانگی ره جبه یی سالی سی و دووی کزچی خه لکی به ریا ییه کانی
 مه دینه گوئیستی هاوار کارک بون چاپی ده دا:
 {ره حمه تی خوا له و که سه بیت ناماده ی ناشتنی (عباسی کوړی عبدالمطلب) ده بیت}..
 تیگه یشتی که (عباس) مردوه..
 نه مچا خه لکیکی بڼ شومار هاتنه دهر وه بڼ ناشتنی به جزی که شاری مه دینه شتی
 وه های به خوره نه دیوو..
 خه لیفه ی نه و رژه (عوسمان) ﷺ نویژی له سه رکړد و..
 له ژیر خاکی (به قیغ) دا جه سته ی (نه بولفه ضل)..
 به چاوگه شی، له نیو نه و چاکه خوازانه دا
 که راستیان کرد له گه ل نه و به لینه یان دا که به په روه ردگار یان دابو نقره ی گرت و حه وایه وه

!!..

نہ ہو ہوا لایہ
خسہ یا نگہی سے رومے وہ جی

راسته که زیره کی مړوځ له سهر خوی دوه سستیټ..

خاوه ن توانا ریزپه پنه کانیښ زورچار نارېحه تی زوریان تووش ده بیټ، له کاتیځکا که ده بوو سوپاس و پیزانیښان پی بگات...!!

هاوه لای پایه به رز (نه بوهوره یره) ش یه کیځکه له وانه..

خاوه نی به هره یه کی ریزپه پ بوو له تواناو هیزی بیریدا.

نه، هونه ری گوږاگرتن زور چاک شاره زابوو، بیریشی ناشنای هونه ری له بهرکردن و هه لگرتن بوو..

گوږی ده گرت و، تپی ده گه یشت و، له بهری ده کرد، دواتر یه ک وشه.. یان یه ک پیتی له وهی که تپی گه یشتبوو له یاد نه ده چوو، هه رچه نده ته مهنی دریز ببوايه و، رزگاری به سهردا تیپه پ ببوايه..!

له پپناوی نه ودا به هره کی نه وهی بق ره خساندبوو که له زوری هی هاوه لانی زیاتر فهرمووده کانی پیغمبر ﷺ له بهر بگات و، له هه مووشیان زیاتر فهرمووده ریوایه ت بکا.

کاتیځ که سهرده می (فهرمووده هه لپه سته کان-الوضاعین) هات که پسپوړ بوون له دروکردن به دهم پیغمبر هی خاوه ﷺ، نه بوهوره یره یان کردبووه به هانه ی خویان، ریز و ناوداری نه ویان له گیزانه وهی فهرمووده له پیغمبر هره وه ﷺ قوشتبووه وه، هانی هه فهرمووده یه کیان هه لپه ستایه ده یانوت: (نه بوهوره یره) وتی..!

خه ریک بوو به و کاره یان ناویانگی (نه بوهوره یره) و پله وپایه یان وه ک فهرمووده گیزه وه یه ک له پیغمبر ﷺ ده خسته جیځگی گومان و ژیر پرسیاره وه، گه نه وه وه له باش و ریزپه په نه بوايه که گه وره چاکه کاران نه دجامیان دا و ژیانی خویان کرده قوریانی و تهرخانیان کرد بق خزمه تکردنی فهرمووده کانی پیغمبر هه ر و تهرکردنه وهی هه موو هه لپه ستراو و زیادکراویک تییدا. نا لیره دا (نه بوهوره یره) له ننو جالالوکه ی درو و ده له سه کان دهریازی بوو، که به هویوه خراپه کاران مه بستیان بوو که له رییه وه دزه بکن بق ناو نیسلام و دواتریش نازار و توانه کی بدن به کولی نه ودا...!!!

ناټیستاش.. هه رکه گوږیستی و تاربیژن، یان ماموستا، یان وتار خوښیځکی هه ینی ده بین نه م ده سته واژه ناشنایه ده لیت: (عن أبي هريرة ؓ قال: قال رسول الله ﷺ...).

ده لیم: کاتیک گوښیستی نو ناوه ده بیت به و جوړه، یان کاتیک که زور پتی ده گیت و، له زور جینگای په راوی فرموده و، ژياننامه و، فیه و، نابندا به شیوه یه کی گشتی به دی ده گیت، بزانه که به هاوه لیک ده گیت که له زور بهی هاوه لان زیاتر سرقالی هاوه لیتی و گوښگرتن بوو.

چونکه که نجینه ی فرموده شیریه کان و نو ریتونیه دانایانه ی که له پیغمبره وه ﷺ له بهری کرد، نمونه ی زور که مه..

نو، به هوی نو به رهرو، نو که نجینه یی که هه یوو، له زور بهی هاوه لان به توانتر بوو له گیزانه وه ی نو روزه ی که پیغمبره ﷺ و هاوه لانی ﷺ تیتدا ژیان و پیی که یاندن-که ر نیمانت پته و دهر وونت به په روض بیت- به و ناسویانه ی که چاکه کانی (موحه ممد) و هاوه لانی به خزی دی، که مانای خوین به ژیان ده به خشی و، تیکه یشتن و پیکه یشتنی به رهو لای ریتونیه ده کرد.

خو که ر نم دیرانه په روضی نه وه یان کردیت که ناشنای نه بوهوره یره ببیت و گوښیستی سهریوره و به سهراتی ببیت، نو او فرموو نه وه تو و نه وه ی که ده ته ویت.. نو په کیکه له وانه ی که شوپشی نیسلام هه موو نو گوږانکاریه مه زنانه ی هینایه نارا تیتدا رهنگی دابوویه وه.

له کرښگرتنه ییه وه بق سرکه وړه.

له ونیویه کی نیر جه نجالی، بق ناودار و پیشه وا...!!

له که سیکي کرښوش بهری به رده م به ردیکي داتاشراو، بق بروداریک به خودای تاک و ته نه ای خاوه ن ده سته لات..

نه وه تا خویشی ده نویت و ده لیت:

{به هه تیوی که وړه بووم و، به نه داری کزچم کرد و.. کرښگرتنه ی (بوسره ی کچی غه زوان) بووم به نانه سکی...!!}

له کاتی دابه زینیا ندا خزمه تم ده کردن و، له کاتی سوارپوونی و لاخه کانیا ن بوم ده گرتن..

نیستاش نه وه تام خودا ژنی پی به خشیوم و، سوپاسی خوا ده که م که نایینی کرښته پالېشت و، نه بوهوره یره شی کرښته پیشه وا...!

* * *

له سالی حه وتی کزچیدا له کاتیکدا که پیغمبره ﷺ له خه بهر بوو، هاته خزمه تی پیغمبره و به ویستی خوی و په روضیه وه موسلمان بوو.

له و ساته وې که پټغمبه یری بینی و په یمانی پټدا هه رگیز لټی جودا نه ده بوویه وه له کاتی خه وتندا نه بیت..

به م جۆره نه و چوار ساله بۆخوی ته مه نټک بوو.. ته مه نټکی فراوان و زۆر و، پر له گوفتار و کردار و گوځگرتنی چاک بوو..

* * *

نه بوهوره یره به هوی فیتره تی راستی خوییه نه و رۆله گه وره یه ی خوی بۆ ده رکوت که ده توانیت بۆ خزمه تکرندی نایینی پیروزی ئیسلام ته نجامی بدات..

پاله وانانی جهنگ له نټو هاوه لاند زۆن..

فوقه ها و، بانگخوازان و مامۆستایان زۆن..

به لام ژینگه و کۆمه له که نووسین و نووسه یری تټدا نه بوو.

له و سه رده مانده، هه موو گروی ئاده میزاد، نه که به ته نها عه ره ب، گرنگیان به نووسین نه ده دا و، نووسین له نیشانه کانی پټشکه وتنی هیه کۆمه لگایه که نه بوو.

بگره نه و روپاش به هه مان شټوه بوو تا چه ند چه رخیکی له مه ویه ر.

زۆریه ی پادشانشینه کانیشیان، له سه روی هه موویانه وه (شارلمان) نه خوینده وار بوون، خوینده نه وه و نووسین ئاشنا نه بوون، له هه مان کاتدا خاوه نی زیره کی و توانایه کی چاک بوون..

* * *

ده گه رټینه وه بۆ قسه کانی خۆمان، تا ببیینین که نه بو هوره یره به هوی فیتره تیه وه پټداویستی نه و کۆمه لگا نوییه ی که ئیسلام بوونیاتی ده نټت درک پټ ده کات بۆ که سانیک که که له پوور و داب و نه ریته کانی بپاریژیت، له و رۆژانه دا ژماره یه کی که می هاوه لان هه بوو ده یانزانی بنووسن، پاشان هه ندیکیان ده رفه تی نه وه یان نه بوو که پټغمبه ر هه رچی فه رموو تۆماری بکه ن..

نه بوهوره یره ش خوینده وار نه بوو، به لکو له به رکار بوو، خاوه نی نه و ده رفه ته ش بوو، یان خوی یه کلاکردبووه وه بۆ نه و مه به سته ی، چونکه خاوه نی زهوی و زاریک نه بوو تا بیچټټیت و بازرگانیشی نه بوو تا به داویدا بچټت !!

نه و کاتی خوی بینی درهنگ موسلمان بوو، سووریو له سه ر نه وه ی که قه ره بووی نه وه بکاته وه که له ده سته ی چوه، نه مه ش به وه ی که شوین پټی پټغمبه ر ﷺ هه لبگرټ و بجټه کۆپ و دانیشته کانیه وه..

پاشان ناشنای شو به هره یه خوی بوو که خوی گوره پتی به خشی بوو، که نویش بیري فراوانی به میزی بوو، که به میزی نژای پښه مېر وه ښه به وې که خوی گوره پیرۆزتری بکات بڅ خاوه نی پرشنګدار و فراوانتر و به میزتر بوو... جا ئیدی بڅ نه بیته یه کڼک له وانه ی که له برکردنی شو که لتوره له نه ستویان بګرن و بڅ نه وده کانی داهاتوی بګوازنه وه...؟؟ به ئی... ئمه رڼی شو که به هره کانی سازی کردبوو بڅ نه جامدانی و، له سهری پتویست بوو که به بی ته مېلی پتی هه ستیت...

* * *

نه بوهوره یره له و که سانه نه بوو که ده یاننوسی، به لام هه روک باسما ن کرد زور زو شتی له برده کرد و میشکی به میز بوو.
نه خاکڅکی هه بوو تیدا بچینیت و نه بازګانیه ک سهرقالی بکات، پاشان له گشت و دانیشته کاند له پښه مېر دانه دېرا...

به مجوره خوی و وردینی میشکی ساز کردبوو بڅ له برکردنی فرموده و رینوینیه کانی پښه مېری خوا ښه...

کاتیک پښه مېریش ښه که پایوه لای په روه رګاری بالاده ست، نه بوهوره یره ده ستی دایه ګیرانه وه ی فرموده و، ساز کردنی، به جۆړیک هه ندیک له هاوه لان سهریان سوړده ما: ئم هه مو فرموده ی له کوئی بوو، که ی بیستی و تیی گه یشت...

نه بوهوره یره ش رښنایی خسته سر شو دیارده یه، وه که شو ی به رامېر شو گومان و دوو دلپانه ی که بڅ هه ندیک له هاوه لان دروست بوو به رګری له خوی بکات، وتی:
{نیوه ده لئین زور له باره ی پښه مېر وه ښه قسه ده کات و ده لئین: شو موهاجرانه ی که به له و موسلمان بوون شو فرمودانه باس ناکه...؟؟

هاوه لانی موهاجریم کاروباری نیو بازپ سهرقالی کردبوون و، هاوه لانی نه نصاریش به میزی زه وی و زاریانه وه سهرقال بوون...

منیش پیاوځکی نه دار بووم و، زور له کړپ و دانیشته کانی پښه مېری خوا د نامه ده بووم، کات که نه وان له وی نه بوون من له وی بووم و، شو ی نه وان له یادیان بګردیایه من له یادم ده ما...

پښه مېریش ښه رڼو ځکیان باسی کرد بومان و فرمودی: کڅ عه باکه ی راده خات تا له قسه کانم ده یمه وه، پاشان بیداته وه به خویدا و هیچی له یاد نه چیت له وه ی که له منی بیستوه...! ئمجا عه باکه ی منی راخست و قسه ی بڅ کردن، پاشان دامه وه به خومدا، سویند به خوا هیچم له یاد نه چو له وه ی که گویم لئی بوو...

سویند ده‌خۆم به‌خوا، ئه‌گهر له‌به‌ر ئه‌و ئایه‌ته‌ی قورئانی پیرۆز نه‌یوابه، هه‌رگیز باسی هیچ شتی‌کم بۆ نه‌ده‌کردن، که ئه‌ویش ﴿إِنَّ الْإِنِّ يَكْتُمُونَ مَا أُنزِلْنَا مِنْ الْكِتَابِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا يَنْتَاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ﴾ ئه‌و که‌سانه‌ی، ئه‌و شتانه‌ی له‌و کتێبه‌دا هه‌یه و بۆ شاره‌زایی مرقفه، له‌پاش ئه‌وه‌ی ئاردومانه‌ته‌ خواره‌وه، له‌خه‌لکی ده‌شارنه‌وه، خودا و هه‌موو نه‌فرینکاران نه‌فرینی لئه‌ده‌که‌ن. {البقره/١٥٩}

ئه‌به‌وه‌ریه به‌م جو‌ره رافه‌ی نه‌ینی پێشکه‌وتنی خۆی ده‌کات له‌ زۆر گێڕانه‌وه‌ی فهرمووده له‌ پێغه‌مبهری خوداوه ﷺ.

ئه‌و، -یه‌که‌م- له‌ که‌سانی دیکه زیاتر ده‌ستی به‌تال بووه بۆ هاوه‌ڵتی کردنی پێغه‌مبهر. پاشان خاوه‌نی مێشکێکی به‌هێز بوو، که پێغه‌مبهر زیاتر به‌ره‌که‌تداری کرد و به‌هێزتر بوو.

دوای ئه‌وه به‌هۆی چه‌زێنکردنی‌وه فهرمووده ناگێڕێته‌وه، به‌لکو به‌هۆی ئه‌وه‌ی که بلازکردنه‌وه‌ی ئه‌و فهرموودانه به‌رپرسیاریتی ئایینه‌که‌ی و ژیاڵه‌تی، ئه‌گه‌نا حق و چا‌که‌ی نه‌نه‌درکاند و، ئه‌و‌کاته‌ش که‌مه‌رخه‌م بوو، پاداشتی که‌مه‌رخه‌مه‌کانیش چاوه‌ڕێی ده‌کرد.

له‌ پێتای ئه‌ودا فهرمووده‌ی وه‌رده‌گرت و ده‌یگێڕایه‌وه، هیچ شتی‌ک نه‌ده‌بووه رێگر و هیچ کۆسپێکی له‌ رێدا نه‌بوو بۆ فهرمووده گێڕانه‌وه... هه‌تا رۆژێکیان ئه‌میری به‌واداران (عوهر) پێی وت:

{یا ئه‌وه‌تا واز له‌ گێڕانه‌وه‌ی فهرمووده‌ی خوا ده‌هێنیت، یان ئه‌وه‌تا دوور ده‌خه‌مه‌وه بۆ خاکی (ده‌وس)}..

مه‌به‌ستی خاکی هۆز و که‌س و کاره‌که‌ی بوو.

ئه‌م رێ‌ل‌گرتنه‌ی ئه‌میری باوه‌رداران تۆمه‌ت نه‌بوو بۆ ئه‌به‌وه‌ریه، به‌لکو ئه‌وه پالپشتی تێروانی‌نێک بوو که (عوهر) بونیاتی ده‌نا و دووپاتی ده‌کرده‌وه، که ئه‌ویش بریتی بوو له: له‌سه‌ر موسلمانان پێویسته له‌و سه‌رده‌مه‌دا به‌تایبه‌ت که جگه له‌ قورئان هیچ شتی‌کی دیکه نه‌خوێننه‌وه، له‌به‌ر نه‌که‌ن، هه‌تا قورئان له‌ دل و ده‌روون و عه‌قلیاندا داده‌مه‌زێت و ده‌چه‌سپێت..

چونکه قورئان په‌راوی ئیسلامه و، ده‌ستوور و، فره‌ه‌نگیه‌تی، زۆر قسه‌کردنیش ده‌ریاره‌ی پێغه‌مبهری خوا ﷺ، به‌تایبه‌ت له‌و سالانه‌ی پاش وه‌فاتکردنیدا که قورئانی تێدا کۆده‌کرایه‌وه نوودلێه‌کی دروست کردبوو که هیچ پێویستی نه‌ده‌کرد و بێ سوود بوو..

له‌به‌ر ئه‌وه (عوهر) ده‌یووت:

{به‌ قورئانه‌وه سه‌رقال بن، چونکه قورئان فره‌مایشتی خودایه}.

هه‌روه‌ها ده‌یووت:

{که‌مه‌تر فهرمووده له‌ پێغه‌مبهری خواوه بگێڕنه‌وه، ئه‌وانه نه‌بێت که کاری پێده‌کریت}.

کاتیک (نوموسای نه شعری) یشی نارد بڼ عیراق، پښی وت:

{تو دهجیت بڼ لای کهسانیک که مزگوتیان هیه وه که پورهی ههنگ به قورثانه وه
سهرقالن، جا وازیان لی بیته به وهی که پیوهی سهرقالن و، سهرقالیان مه که به فرموده وه،
له وه شدا من هاویه شتم} ..

قورثانیش به شیوه یکی زور زامن کړکړایوه، بڼ نه وهی شتی دیکه ی تی بکه ویت که تیتیدا
نه بوییت ..

به لام فرموده کان (عومه) ناتوانیت زه مانه ی نه وه بکات که زیاده یان ساخته ی تیدا
نه کړیت، یان بکړیته هژکاریک بڼ درو کړدن به دهم پیغمبر ﷺ و لیدانی نیسلام ..
نهبو هره یره ش ریژی تپوانینه که ی (عومه) ی دهگرت، به لام له هه مان کاتدا متمانه ی
به خوی و دهست پاکي خوی هه بو، نه یده ویست که نه فرموده و زانیاریانه نه درکینیت که
له و پړوايه دایه شاردنه وه یان تاوان و تیاچوون بیت.

به م جوره .. هیچ دهرغه تیکی نه ده دوزیه وه بڼ خستنه پړوی نه وهی له سنگیدایه له
فرموده که بیستویه تی و تپي گه یشتوه جگه له گپړانه وه و باسکردنی ..

* * *

له گال نه وه شدا هژکاریکی گزنگ هه بو، که رولیکی گهره ی هه بو له وروژاندنی
ناپه حته ی بڼ نهبو هره یره، به هوی زور گپړانه وه و باسکردنی فرموده کانیه وه .
چونکه له و رورگاره دا فرموده ناسیکی دیکه هه بو که فرموده ی له
پیغمبر ﷺ دهگپړایوه و زیاده پړوی تیدا دهکړد و، موسلمانانیش له هاوه لان دلنیا
نه بوون له زوری فرموده گپړانه وهی، که نه ویش (که عبی نه حبار) بوو که پیشترا جوله که بوو
پاشان موسلمان بوو.

* * *

روژتکیان (مروانی کړی حه که م) ویستی توانای له بهرکړدن نهبو هره یره تاقي بکانه وه،
بانگی کرد بڼ لای خوی، داینیشاند و داوای لیکرد که فرموده ی له پیغمبر ﷺ بڼ
بگپړته وه، له کاتیکدا که نووسه رانی خوی له پشتی پهرده وه دانابوو، فرمانی پی کړد بوون
که نهبو هره یره هرچی وت بینوسن.

پاش تپه پړوونی سالیک، مروان جاریکی دیکه بانگی کرده وه، نه فرمودانه ی لی
پرسیه وه که نووسه ره که ی توماری کړد بوو، نهبو هره یره ش یه ک وشه ی له یاد نه چوو یوو!
جا له باره ی خویوه دهیوت:

{هیچ کام له هاوه لانی پیغممبیری خوا له من زیاتر فرموده دی له پیغممبیری خواوه نه گپړاوه ته وه، جگه له (عبداللهی کوپی عه مری کوپی عاص)، چونکه ئو دهینووسیوه، من نه مده نووسی...}

نیمامی (شافیعی) یش-رحمتهی خوی لایتیت- له باره یوه ده لیت:

{ئبوهوره یوه له هه مو فرموده گپړاوه گانی سه رده می خوی زیاتری له بهر کردوه}..

(بوخاری) یش-رحمتهی خوی لایتیت- ده لیت:

{ههشت سه د یان زیاتر له هاوه لانی و شونک و توان و زانست خوازان له ئبوهوره یوه فرموده یان گپړاوه ته وه}.

به م جزوه ئبوهوره یوه قوتاخانه یه کی گه وره بوو که مانه وه و جاویدانی بۆ نووسرا..

ئبوهوره یوه ﷺ له خوا په رسته به رده وامه کان بوو، به سه ره له گه ل ژن و کچه که پیدا هه موو شه و شه و نوێزیان ده کرد و.. ئو سییه کی هه لده ستا و ژنه که یشی سنییه کی و کچه که یشی سییه کی هه لده ستا.. به مجوره هه سه عاتیکی شه و تی په پاییه مالی ئبوهوره یوه په رستش و یادی خودا و نوێزی تیدا نه نجام ده درا!!

له پیناوی ته نها سه رقائ بوونیشی بۆ هاوه لیتی پیغممبیر ﷺ به راده یه ک ناپه حتهی و برسیتی چهشت که که سی دیکه وه ک ئوی ئی نه هاتبیت..

ئوه تا خوی بۆمان باس ده کات: که چۆن برسیتی ریخۆله گانی ده هینا ژان، نه مچا به ردی ده به سته وه به سکیه وه و دهستی ده گرت به جه رگبه وه، له مزگه وتدا ده که وت و ده بورایه وه هه تا هه ندیک له هاوه لانی وایان گومان ده برد که فی(صرع)ی له گه لدايه، ئو فی گرتو نه بوو..!

کاتیک که موسلمان بوو هیچ گپړوگرفتکی ژیا نی نه مابوو که نیکه رانی بکات و به لایه وه گرنگ بیت جگه له یه ک گرفت نه بیت که به هۆیه وه خه و نه ده چوووه چاوی..

ئو و گرفته ش دایکی بوو“ چونکه له و کاته دا ناماده نه بوو موسلمان بیت..

ته نها هینده نا، به لکو نازاری کوپه که ی ده دا و ناوی پیغممبیری خودای به خراب ده هینا لای..

رۆژیکیان ئبوهوره یوه گوئی لیبوو قسه ی ناخۆشی به پیغممبیری خوا ﷺ ده وت، به گریان و دلته نگیه وه له لای هه ستا و، به ره و مزگه وتی پیغممبیر رؤیشت..

ده با گوئی بۆ خوی رادیرین پاشماوه ی هه واله که مان بۆ باس بکات:

{.... جا هاتم بۆ لای پیغممبیری خوا به گریان وه و، وتم: ئی پیغممبیری خوا، دایکی

ئبوهوره یوه بانگ کرد بۆ لای نیسلام، به لام رازی نه بو و، نه مپۆش بانگم کرده وه به لام

قسه ی ناخۆشی به رانبه ر تۆ کرد، داوا له خوا بکه که ریتنویتی دایکی ئبوهوره یوه بکات بۆ لای

نیسلام..

پښه مبهري خوا څخه فرموي: خودايا رښوینی دايکی نه بوهوره يره بکه..
 نه مچا چوموه دهره وه و به خیرایی رویشتم تا مژده ی پارانه وه که ی پښه مبهري خودای
 بده من، کاتیک گه یستمه درگاهه ک بښیم داخراوه گویم له خوږه خوږی ټاوبو، بانگی لیکردم:
 نه ی نه بوهوره يره له جیگای خوت بوه سته..
 پاشان جله کانی له بهر کړد و سهړیښه که ی دا به سهړیدا و هاته دهره وه و تی: اشهد ان
 لا اله الا الله، و اشهد ان محمداً رسول الله.
 نه مچا گه رامه وه بق لای پښه مبهري خوا څخه له خوشيانا ده گریام، هره که چوڼ پښتر
 به هو ی دلته نگه وه ده گریام، وتم: مژده ت لیبی نه ی پښه مبهري خوا، خوی گه وه
 پارانه وه که ی گیرا کړیت..
 خوی گه وه هیدایه تی دايکی نه بوهوره يره ی دا بق لای نیسلام..
 پاشان وتم: نه ی پښه مبهري خوا! داوا بکه له خوا که من و دایکم لای بپواداران
 خوښه ویست بکات..
 پښه مبهريش فرموي: خودايا نه م بڼده بچوکه ت و دايکی لای هه موو ژن و پیاوینی
 بپوادار خوښه ویست بکه { ..

* * *

نه بوهوره يره به خوابه رستی و، موجهیدی ژیا و.. له هیچ غزا و، گوږپایه لیه ک
 دوانه ده که وت.
 له کاتی خه لافه تی (عومری کوپی خطاب) دا څخه کړیه والی به حره ین.
 (عومر) یش وه ک ده زانین له لیترسینه وه ی والیه کانیدا ژور توند بوو، گه ر په کیکیان
 بکړدایه ته والی و له کاته دا خاوه نی دوو پښاک بویه، نه و ده بوو که نه و ژده ی دهستی له
 والییتی هله ده گرت له دنیادا ته نه ا دوو پښاکه که ی هه بویه و.. چاکتریش که وازی لی دینیت
 ته نه ا پښاکینکی هه بیت..
 به لوم گه، که وازی له والییتی ده مینا نیشانه ی ده وله مهندي پتوه دیاربویه، نه وه له و
 کاته دا له دهست لیپیچینه وه ی (عومر) ده رباز نه ده بوو، هه رچهنده سه رچاوه ی
 ده وله مهندي که یشی هه لال و ری پیدراو بیت!
 دونیایه کی دیکه.. (عومر) پری کړدبوو له جوانی و موعجزه..
 کاتیکیش نه بوهوره يره بوو به والی به حره ین هه نن مالی کړکړده وه، له سه رچاوه ی
 هه لاله وه، (عومر) به وه ی زانی و بانگی کړد بق مه دینه..
 با لیگه پښ نه بوهوره يره باسی نه و گفتوگور خیرایه مان بق بکات که له نیوانیاندا روویدا:

{عومەر پټی وتم:

ئە ئی دوژمنی خودا و، دوژمنی کتیبه‌که‌ی، دزیت له مالی خودا کردووه...؟؟
وتم: من نه دوژمنی خودام و، نه دوژمنی کتیبه‌که‌ی،... به لام دوژمنی هه‌رک‌سم که
دژایه‌تیان بکات..

منیش له‌و که‌سانه نیم دزی له مالی خوا بکه‌م..!

وتی: ئە ئی له کوێ ده ه‌زارت کو‌کردووه...؟؟

وتم: ئەسپم هه‌بوو زاونی کرد و، له‌گه‌ڵ به‌خششی یه‌ک له‌داوی یه‌کی مانگانه..

عومەر وتی: ده‌ی بیبه‌خشه به (به‌یتولمال‌ی) موسلمانان {...!!

ئەمجا ئەبوهوره‌یره سامانه‌که‌ی دا به (عومەر) و پاشان ده‌ستی به‌رزکردووه بۆ ئاسمان و

وتی: {خودایه له ئەمیری باوه‌رداران خوش بیه...}

پاش ماوه‌یه‌ک (عومەر) ئەبوهوره‌یره‌ی بانگ کرد و داوی لی‌کرد سه‌ره‌له‌نوێ بیکاته والی،

ئەویش ره‌تی کرده‌وه‌و داوی لی‌بوردنی کرد و رازی نه‌بوو.

عومەر پټی وت: بۆچی؟؟

ئەبوهوره‌یره وتی:

هه‌تا سوکایه‌تی به ناموسم نه‌کریت و، سامانم بپریت و له پشتم بدریت..

پاشان وتی:

ده‌شت‌سم به‌بێ زانین دادوهری بکه‌م.

و به‌بێ له‌سه‌رخوویی قسه بکه‌م..

* * *

رۆژنیکان زۆر تاهه‌ زۆری گه‌رانه‌وه بۆ لای خودا بوو..

له کاتی‌کدا ئەوانه‌ی هات‌بوونه سه‌ردانی داوی چاک‌بوونه‌وه‌یان له نه‌خۆشیه‌که‌ی بۆ ده‌کرد،

ئەو له خودا ده‌پاراپه‌وه‌و دووباره‌ی ده‌کردووه و ده‌بیوت:

{خودایه من هه‌زم له دیدارته، ده تۆش هه‌ز به دیدارم بکه}..

سالی په‌نجا و نۆی کچی له ته‌مه‌نی هه‌فتا و هه‌شت سالی‌دا کۆچی نوایی کرد..

له‌نێو ئارامگرتووه چاکه‌کاره‌کانی (به‌قیع‌دا) لاشه‌ی سپاردرای چیگه‌یه‌کی پی‌رۆزی گرت...

له کاتی‌کدا که ئەوانه‌ی له‌گه‌ڵ جه‌نازه‌که‌یدا هات‌بوون له گه‌رانه‌وه‌دا بوون، زۆر له‌و

فه‌رموودانه‌یان ده‌وت که له پیغه‌مبه‌ر خوداوه له‌به‌ری کرد‌بوو بۆیان.

له‌وانه‌یه یه‌کێک له تازه‌ موسلمان بووه‌کانیش سه‌ری لار‌کرد‌بیته‌وه بۆ لای هاو‌پیکه‌ی و لێی

بپرسیت:

- بۆچی ئەم گهوره کۆچ کردووه مان نازناوی (ئەبوهورهیره) ی لێنرا...؟؟

جا هاوڕێکە ی که شارەزای ئەو یه وه لایمی ده داته وه:

- له سهردەمی نه فامیدا ناوی (عەبدلشەمس) بوو، که موسلمان بوو پیغه مبه ر ناوی نا (عبدالرحمن).. جا نۆز به سۆز بوو به رانبه ر گیانله به ران و، پشیلە یه کی هه بوو، نانی پی ده دا و، هه لێ ده گرت و، خاوینی ده کرده وه و، شوینی بۆ ده کرده وه .. وه ک سێ به ر هه میشه له گه لیدا بوو..

به مجۆره بانگه کرا: ئەبوهورهیره (باوکی پشیلە).. ره زای خودای لی بێت و رازی بکات.

* * *

به پائی کوری مالیات
خود و بهر

نو دوو که سہی که بق خودا ژيان و، په پيمانتيگان دا به پیغمبري خودا ﷺ که له گڼ
تپه پېوړنی رڼگاردا که سہی کرد و بوژایه وه.

په کتيگان (نه نه سی کوپی مالیک) خزمه تکاری پیغمبري خوا ﷺ بو.

(نوم سوله یم) ی دایکی له تهمنی بیست سالدیا هیتایه خزمه ت پیغمبري خودا وتی:
{نہی پیغمبري خودا..}

نہمه (نه نه سی) خزمه تکارته، خزمه ت بکات، لای خوا بوی بپاړه وه..

جا پیغمبر نيوچه وانی ماچ کرد و دوعايه کی بق کرد که تهمنی دريژي به چاکه و پيروزی
به سهر برد..

پیغمبر بوی پاراپه وه و فهرمووی:

{خودایا سامان و، کوپی نږدی بده ری و، بهرکه تداري بکه بوی و، بیخه ره
به هه شته وه..}

نهمجا نود و نږ سال ژیا و، کوپ و کوپه زای نږدی پیدرا، هه روه ها خوا له رنځ و رڼی
باختیکی فراوانی دلږیښتی پټ به خشی بوو، که له سالتیګدا دوچار سیوی ده گرت..!!

* * *

دووه مین برایشیان (به رانی کوپی مالیک) بو..

ژيانی مه زنی گيان له سهرده ستانه ی خوی به سهربرد و، دروشمی:

{خودا و، په هه شت..} بو.

هه رکه سيک له کاتی شه پکردنی له پټناوی خوادا بیبينيایه، سهرسوپه پنه ریه کی به دی
ده کرد له سهروی سهرسوپه مانوه بو..

چونکه (به راء) له و که سانه نه بوو که له کاتی شه پکردنی به شمشیره کی له نږی
بی باوه پان به دواي سهرکه وتندا ویل بوون، با له و کاته خدا سهرکه وتن باشتړین نامانج بوویت..

به لکو نو عودالی شه هید بوون بو..

هه موو نومیدی نه وه بوو که به شه هیدی به ریټ و، له سهر خاکی به رز له جهنگه کانی حه ق و
نیسلا مدا به لټنه کی به جی به پټنیت.

له پټناوی نه وه خدا له هیچ مه دیدان و غه زایه ک دوانه که وت..

رڼی کتيگان براکاني چونه سهردانی، روخساری خویندنه وه و پاشان وتی:

{پدیده چیت که له وه بترسن له سهر نوینګه که م بهرم..}

نا سوێند به‌خوا، په‌روه‌ردگارم بێ‌به‌شم ناکات له‌ شه‌هیدی!!..!!
گومانه‌که‌یشی راست ده‌رچوو تێیدا و، (به‌راء) له‌سه‌ر جێگا‌که‌ی نه‌مرد، به‌لکو له‌ یه‌کێک له‌ جوانترین جه‌نگه‌کانی ئیسلامدا به‌ شه‌هیدی گیانی سپارد!!..!!

* * *

پالەوانێتی (به‌راء) له‌ رۆژی (یه‌مامه‌)دا هه‌ر له‌خۆی ده‌هات... شیاو بۆ پالەوانێک که‌ (عوهمری کوپی خطاب) رایده‌سپارد که‌ هه‌رگیز نه‌کرێته‌ سه‌رکرده‌، چونکه‌ جه‌سووری و چاونه‌ترسی و، پاکردنی به‌دوای مردندا... هه‌موو ئه‌مانه‌ له‌ جه‌نگاوه‌رانی دیکه‌ی ژێر سایه‌ی سه‌رکردایه‌تی‌که‌ی تووشی مه‌ترسیه‌ک ده‌کرد که‌ له‌ تیاچوون ده‌چوو!!..!!

(به‌راء) له‌ رۆژی (یه‌مامه‌)دا راوه‌ستا و، سوپای موسلمانان به‌ سه‌رکردایه‌تی (خالید) ئاماده‌بوو بۆ رووبه‌پوو بوونه‌وه‌، وه‌ستا چاوه‌پێی ئه‌و چرکه‌ساتانه‌ی ده‌کرد که‌ به‌سه‌ستی وه‌ک چه‌ند سالێک بێت ده‌گوزه‌را، به‌ر له‌وه‌ی سه‌رکرده‌ فه‌رمان بکات به‌ شالاو بردن... هه‌ردوو چاوی تیزێ به‌خێرای و زرنکی ده‌گێنێ به‌سه‌ر هه‌موو گۆره‌پانی جه‌نگه‌که‌دا، وه‌ک ئه‌وه‌ی به‌دوای چاکترین جیگادا ویڵ بن بۆ مردنی پالەوانه‌که‌!!..!!

به‌لێ، جگه‌ له‌و مه‌به‌سته‌ هه‌چ شتیکی دیکه‌ له‌ هه‌موو دنیادا سه‌رقالی نه‌کردبوو... بێ باوه‌رانی بانگه‌شه‌کاری تاریکی و نا‌په‌وایی به‌ شمشیره‌ بڕه‌په‌که‌ی نۆزبان لێده‌که‌وت... تا دواتر و له‌ کۆتایی شه‌ره‌که‌دا به‌ده‌ستی بێ‌باوه‌رێک لێدانێکی به‌رکه‌وت، که‌ به‌هۆیه‌وه‌ جه‌سته‌ی که‌وته‌ سه‌ر زه‌وی، له‌ کاتی‌که‌دا گیانی به‌ره‌و لای کۆمه‌لی پایه‌به‌رز له‌ زه‌ماوه‌ندی شه‌هیدان و، جه‌ژنی پێرۆزیوه‌کاندا رێگای ده‌گرته‌ به‌ر!!..!!

* * *

خالید هاواری کرد: الله اکبر، جا ریزه‌ تۆکه‌مان به‌ره‌و لای قه‌ده‌ره‌کانیان که‌وته‌ رێ و، له‌ گه‌لیشیا‌ندا (به‌راءێ کوپی مالیک)ی شه‌یدای مردن به‌پێی که‌وت... رۆیشت و به‌ شمشیره‌که‌ی درۆینه‌ی شوێنکه‌وتوانی موسه‌یله‌مه‌ی درۆزنی ده‌کرد و، ئه‌وانیش وه‌ک گه‌لای پایز له‌ژێر توندی ده‌سته‌لاتیدا هه‌لده‌وه‌رین... له‌شکری (موسه‌یله‌مه‌) بێ‌هه‌یز و که‌م نه‌بوو... به‌لکو مه‌ترسیدارترین سوپای هه‌موو هه‌لگه‌پاوه‌کان بوو...

به‌نۆزی ژماره‌ و چه‌ک و تفاق و به‌ شه‌پکردنی جه‌نگاوه‌ره‌کانی، مه‌ترسیه‌ک بوو له‌سه‌روی هه‌موو مه‌ترسیه‌کانه‌وه‌...

به‌ به‌رگرییه‌کی ئه‌وپه‌ڕی توند وه‌لامی هه‌یرشی موسلمانه‌کانیان دایه‌وه‌ هه‌تا له‌وه‌دابوو که‌ چله‌وی سه‌رکه‌وتن بگرته‌ ده‌ست و به‌رگریکردنه‌که‌یان بگۆڕیت بۆ هه‌یرش بردن...

ئا لێره دا ترسێک که و ته ریزی موسلمانەکانه وه، سه رکرده و وتاریژەکانیان ده چوونه سه ر پشتی ئه سه پەکانیان و وشه ی دامه زواویان ئاراسته ده کرد و، واده و به لێنی خودایان ده هێنایه وه یاد...

(به رانی کوپی مالیک) یش دهنگی بلند و خوش بوو...

(خالدی) سه رکرده بانگی کرد و پێی وت: قسه بکه ئه ی (به راء)...

جا (به راء) به چه ند وشه یه ک هاواری کرد، که له سوپاسگوزاری و، جوانی و، به هێزیدا

بێ وێنه بوو...

ئه ویش ئه وه بوو:

{ئه ی خه لکی مه دینه...}

ئه مرێ مه دینه تان نه...

به لکو خودا و، به هه شتتان هه یه...}

چه ند وشه یه ک که گیانی بێژه ره که ی و پێشبینی خاسیه ته کانی ده خاته روو.

به لێ...

ئه وه خودا و، به هه شتتان هه یه...!!

ئا له و پێگه یه دا، نا کرێت خه یالات بۆ لای هه یج شتیکی دیکه بپوات...

ته نانه ت شاری مه دینه ی پایته ختی ئیسلام و، ئه و ولاته ی که مال و خاوه خیزان و مندالی

خۆیان تێیدا به جێ هێشتوه، نابێت بیرێ له بکه نه وه، چونکه ئه گه ر ئه مرێ شکست به یێن، ئه و

مه دینه یان ئیدی هه رگیز نابێت...

وشه کانی (به راء) رۆیشتن وه ک... وه ک چی...؟

هه ر ویکچوواندنێک بۆی سته مه له حه قیه ته ی شوێنه وار و کاریگه ریه که ی...

با بلیێن: وشه کانی (به راء) رۆیشت و به س...

کاتیکی که می به سه ردا تێپه ری شه په که گه پایه وه سه ر دۆخی سه ره تایی...

موسلمانەکان به ره و پێشه وه ده چوون و، سه رکه وتنێکی ته وایان پێشی خۆیان دا بوو...

بێ باوه په کانیش به شکستیکی بێزاره وه ده که وتن...

(به راء) یش له ویدا له گه ل براکانیدا به ئالاکی (موحه ممه د) وه ﷺ به ره و واده ی مه زنی

ده رپێشتن...

بێ باوه پان به را کردن به ره و دوا وه گه پانه وه، چوونه ئێو باخچه یه که وه خۆیان تێدا په نا

دا...

شه په که یش به خوێنی موسلمانان سارد بووه وه، وا دیاریوو که به م فرت و فێله ی

شوێنکه وتوانی موسه یله مه و سوپاکه ی په نایان بۆ بردوه ده کرێت چاره نووسی شه په که

بگه یه ریت...

تا لیره دا (براء) چوپیه سر گردنکی بهرز و هاواری کرد:
{نه ی کومه لئ موسلمانان..}

هه لمبگرن و فریم دن به سه ریاندا له باخچه که دا..

نه ی پیتم نو تن که به دوا ی سرکه و تندا ناگه پښت به لکو عه و دالی شه هید بوونه...!!

له نه خشه یه شدا باشترین کوتایی بق ژیا نی و، چاکترین وینه ی مردنی بق خوی
هه لېژار دبوو...!!

چونکه نه کاتیک ده خرپته ناو باخچه که وه، ده روزه که له موسلمانان ده کاته وه، له هه مان
کاتدا شمشیری بی باوه په کان لاشه ی هه لاهه لا ده کن، له و کاته شدا ده رگا کانی به هه شت خوی
ده پارزینته وه و لا ده بیت بق پیشوازی زاویه کی نوی و، سر به رزی دیکه...!!

* * *

(براء) چاره پشی نه کرد تا خه لکه که هه لیبگرن و بیخه نه ناو باخچه که وه، چوپیه سر
دیواره که ی و، خوی خسته نیو باخچه که و ده روزه که ی کرده وه، نه مجا سوپای نیسلام تیکی
شکاند.

به لام خه ونه که ی (براء) نه هاته دی، نه شمشیری بی باوه پان له ناوی برد، نه نه و
تیا چوپونه ششی بق بوو که خوی به ته مای بوو..

(نه بو به کړ) پش ﷺ راستی و توه له باره یه وه:

{سوور بوو له سر مردن.. ژیا نی پش به خشر!}...!!

راسته که جه سته ی نه م پاله وانه له و کاته دا زیاد له هه شتا لیدانی شمشیری بی باوه په کانی
به رکه و تېوو، هه شتا برین زیاتری تن که و تېوو، هه تا مانگیکی ته واو دوا ی شه په که یش،
(خالیدی کوپی و لید) خوی سر په رشتی چاره سر کردنی ده کرد..

راسته هه مو نه و شمشیرانه ی که به ری که و توه نامانج و خوزگی نه وی نه مینا دی..

به لام نه وهش (براء) تووشی ناو میند بوون ناگات.. سبه یین شه پکی دیکه رووده دات و،
جه نگ و شه پی دیکه ی به دوا دایت..

پیغمبر ﷺ خوا پشبینی نه وی بق کرد بوو که پارانه وه ی لای خوا گپرایه..

جا نه وه ی له سر یه تی تنها نه وه یه له په روه رگاری پپارپته وه هرده م که شه هیدی پش
ببه خشیت، پاشان له سری پیویسته په له نه کات، چونکه هه مو نا کامیک واده ی خوی
هه یه...!!

هه مو برینه کانی روژی (یه مامه ی) (براء) ساپیژ ده یین..

ئەجا لەگەڵ سوپای موسلماناندا بەپێ دەگەوژت، کە بەرەو لەناوپردنی هیزی تاریکی دەچوون.. ئا لەوێدا دوو ئیمبراتۆریهتی پان و بەرینی تیا به، رۆم و فارس، به سوپا دەستدرژی کارەکانیان ولاتی خودایان داگیر کردبوو، خەلکەکانیان دەکرده کۆیله..
(بەرام) به شمشێرهکەى لێى دەدا و، له جینگەى هەر لێدانێکیشی دیواریکی بلند له بونیاتنانی جیهانیکی نوێ دادەمەزرا کە لە ژێر سایەى ئالای ئیسلامدا خێرا وەك رۆژی رووناك گەشەى دەکرد..

* * *

له یەكێك له شه‌په‌كانى عێراقدا، فارسەكان له شه‌پکردنیاندا پەنایان برده بهر درندایه‌تیه‌كى زۆر خراپ که له توانایاندا بوو..
قولاپی چه‌سپ کراو به زنجیر و سوورکراو به ناگریان به‌کارهێنا و، له قه‌لاکانیان ده‌یانهاوێشت، بهر هەر کەس بکه‌وتایه له‌و موسلمانانه‌ى که نه‌یانده‌توانی خۆى ئی دورو بخه‌نوه لێى گیرده‌بوو هه‌لیان ده‌کشاش..
(بەرام) و برا مه‌زنه‌که‌یشی (ئەنەسى کوبى مالیک) له‌گە‌ڵ ده‌سته‌یه‌ك له‌ موسلمانەکاندا کاری یه‌كێك له‌و قه‌لیانه‌یان پێ سپێردرابوو..
به‌لێ له‌ناکاو یه‌كێك له‌و قولابانه به‌ریوه‌وه و، له (ئەنەس) گیر بوو، ئەنەس له‌به‌ر گه‌رمی نه‌یتوانی زنجیره‌که بگری‌ت تا خۆى ئی ده‌ریاز بکا..
(بەرام) چاوی به‌و دیمه‌نه که‌وت و.. خێرا به‌ره‌و لای براکه‌ى هات که زنجیره سووره‌وه‌بووه‌که به‌ره‌و سه‌ر دیواری قه‌لاکه به‌رزى ده‌کرده‌وه.. به ده‌ستی زنجیره‌که‌ى گرت و به‌وپه‌رى توانایه‌وه ده‌ستی دایه و خه‌ریکی بوو هه‌تا کردیه‌وه و پچ‌راندی و ئەنەس رزگاری بوو، (بەرام) و ئەوانه‌ى له‌گه‌ڵیدا بوون سه‌رنجی‌کی ده‌ستیان دا له‌جینگەى خۆیدا نه‌ما‌بوو...!!
هه‌موو گۆشته‌کەى تا‌بووه‌وه‌و، ته‌نها په‌یکه‌رى ئێسکه‌کەى به‌ سوتاوی و ره‌شى ما‌بو‌یه‌وه...!!
جا ئەم پاله‌وانه ماوه‌یه‌کى دیکه له چاره‌سازى هێواشی له‌سه‌رخۆدا به‌سه‌ر برد.. تا چاک بووه‌وه..
* * *

به‌لام کاتى ئه‌وه‌یه که ئەم شه‌یدای مه‌رگه به‌ ئاواتى بگات...؟؟

به‌لێ.. ئێستا کێ...!!

ئا ئەوه‌تا جەنگی (توس‌تور) دیتە پێشه‌وه تا تێیدا موسلمانەکان روویه‌پووی سوپای فارسەکان ببه‌نوه‌و..
* * *

بېټه جه ژنیش بڼ (بهراء)، به لام چ جه ژنيك..

* * *

خه لکي نه هواز و، فارسه کان له سوپايه کی چوپړدا کړېوونه و تا جهنگي موسلمانان کان بگن..

نهمیری باوه پداران (عومری کوپي خطاب) یش نامه یه کی نووسی بڼ (سه عدي کوپي نه بووه قاص) له کوفه تا سوپايه ک بنژیت بڼ نه هواز.

نامه یه کیشی نووسی بڼ (نه بوموسای نه شعری) له به صره تا سوپايه ک رهوانی نه هواز بکات، له نامه گدا بڼی نووسی بوو:

{(سوه یلی کوپي عدي) بگه به نهمیری سهریازه کان..}

با (به راښی کوپي مالیک) یشی له گه لدا بیت {..}

جا نه وانه ی له کوفه وه هاتبوون له گه ل نه وری له به صره وه رښتیبوون به یه ک گیشتن تا روویه پووی سوپای نه هواز و له شکری فارسه کان بېنه وه له شپړکی سهختدا..

نه و دوو برا مهنه ش له نتيو سهریازه به واداره کاندایوون.. (نه نه سی کوپي مالیک) و.. (به راښی کوپي مالیک) ..

شپړکه به زځرانبازی دهستی پیکرد، (بهراء) به تنه ا خوی سه د پالوانی فارسی له ناو برد..

پاشان شپړ گهرم بوو له نتيوان سوپاگاندا و، ژماره یه کی زځر زځر کوژاو له هه ردو لا ده گه وټن..

هه ندیک له هاوه لان له کاتيکدا که جهنگ به رده وام بوو، له (بهراء) نزيك بوونه وه و بانگیان کرد و پټیان وټ:

{(تایا (بهراء) نه و فرمایشته ی پښه مېرمن له باره ی خخته وه له یاده:

{(قوژيکی تڅاوی دم و چا و ناوسا و بیت و گوڼی پڼ نه دات، نه گهر سویند بخوات له سهر

خوا ی گهره، سوینده که ی ناشکینیت، (به راښی کوپي مالیک) په کيکه له وانه ..؟

نه ی (بهراء)، سویند له سهر په روه ردگارت بخو، که شکستیان پڼ بهینیت و سهرمان

بخات {..}

جا (بهراء) دهسته کانی به ره و ناسمان به ملکه چپه وه به رزکرده وه و داوی کرد:

{خودایه شانیا نمان بخه به رده ست..}

خودایا بیان شکینته .. و

سهرمان بخه به سهریاند..

نهمری منیش بگه یه نه به پښه مېرمنه گه ت {..}

سەرنجیکی قۆلی (ئەنەس)ی برای دا که له نزیکیه‌وه ده‌جنگا.. وەك ئەو‌هی مائناوایی لی
بکات..

ئەمجا موسلمانەکان بە شیۆه‌یه‌کی وا بوێرانە دەرپەرین که دنیا جگە لەوان لە‌کە‌سی
دیکە‌ی نە‌بینیوه‌و..

سەرکە‌وتنێکی روون و ئاشکرایان بە‌ده‌ست هێنا.

* * *

(بە‌راء)یش له نێو شە‌هیدە‌کانی جە‌نگە‌که‌دا بوو، زەر‌ده‌خە‌نە‌یه‌کی شادی وەك گزنگی
بەرە‌به‌یان روخساری بە‌رزکریۆتە‌وه و.. دە‌ستی راستی لە‌سەر خۆ‌لە‌که تێکە‌ڵ بوو بە
خوێنە‌کە‌ی..

شە‌مشێ‌ره‌کە‌یشی له تە‌نیشی‌وه بوو.. بە‌هێز و بێ‌ کە‌لێن، رۆك و بێ‌ شکاوی.. بە‌راستی
رێ‌بواره‌که گە‌یشته‌وه خانە‌ی خۆ‌ی..

لە‌گە‌ڵ برا شە‌هیدە‌کانیدا کوتاییان بە‌ گە‌شتی تە‌مە‌نێکی پایە‌بلند و مە‌زن هێنا و، بانگیان
لە‌کرا:

﴿أَنْ يَلْکُمْ الْجَنَّةُ أَوْ رِجْمُوهَا بِمَا کُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ئە‌مە‌ ئە‌و بە‌هە‌شته‌یه‌ که پێ‌تان دراوه، له
پادا‌شتی ئە‌و کارانە‌ی کردووتانە. (الأعراف/٤٣).

* * *

عوتبه‌ی کوری غه‌زوان

سبه‌ینی نه‌میره‌کانتان دوا‌ی من دهبیننه‌وه

له نړیو که سانی زوو موسلمان بو و، کزچکردوانی سهرتا بڼ حبه شه و، پاشان بڼ مه دینه..

له نړیو نهو تیرهاو یژه زرنګانه دا که له پیناوی خوادا به چاکی تاقیکرانه وه، نهو پیاوه زځد بالابه رزه، رووخسار که شه، دل دامه زراوه (عوتبه ی کړپ غه زوان) ه..

حه و ته مین که سه له وانه ی زځد زوو موسلمان بوون و، دهستی راستیان خسته نړیو دهسته راستی پیغه مبهري خواوه ښودا، و، به لښیان دا و به رهنګاری قوپه یش بوونه وه به و هم مو توانا و ده سه لاتهی که هه ییو بڼ توله سه ندنه وه.

له روژانی سهرتای بانګه وازدا.. روژانی ته نګانه و سه ختی، (عوتبه ی کړپ غه زوان) خزی راګرت له ګل براکانیدا، نهو خو ګرتنه به رزه ی که دواتر بوویه تویشووی مړو فایه تی که به درژیایی روژګار لئی تیر ده بوو و، که شه ی پڼ ده کرد.

هر که پیغه مبهري خواوه ښودا، فرمانی کرد به هاوه لانی که کزچ بګن بڼ حبه شه، (عوتبه) ش له ګل کزچکاراندا چوپیه دهر وه..

به لام په روژی بڼ پیغه مبهري ښودا لښه ګه ګا له وڼ جیګیر بیټ، هر بویه زځد خیرا ریګای دهشت و دهر و دهر یای ګرت بهر و ګه پایوه بڼ مه که و، له په نای پیغه مبهري بوو تا سالی کزچکردن بڼ مه دینه هات، نه مچا (عوتبه) ش له ګل موسلماناندا کزچی کرد..

له و ساته وه ی قوپه یش په لاماردانی خزی دهست پیکرد و پاشانیش که شه پی کرد، (عوتبه) رم و تیره کانی به شانوه بو، به لښانیه کی بی وینوه دههاویش و، له ګل برا بپواداره کانیدا به شداری ده کرد له هرهس پښتانی جیهانی کونی به هه مو بت و هه لبه ستراوه کانیه وه..

نهو روژه یش پیغه مبهري نازیز ګه پایوه بڼ لای په روه ردګاری بالاده ست چه که که ی دانه نا، به لکو به رده وام له سر زه ویدا ده ګه نګا و، له شه پکردنیش له ګل فارسه کاندا کوششی مه زنی هه پیه..

* * *

نه میری باوه پداران (عومر) نرکی رزګارکردنی (نه بوله ی پڼ سپارد، تا خاکه که ی له فارسه کان پاک بکاته وه که کردیوویانه خالیکي بازدان به سر هیژه شالویه ره کانی نیسلام بڼ نړیو نیمبراتوریه تی فارسی، تا ولاتی خودا و به نده کانی رزګار بګن.
(عومر) له کاتی به ریګرینیدا له ګل سوپا که یدا پڼی وت:

{ له گڼ شو که سانه ی که له گڼتدان به پښ بکه وه، تا ده گڼه نه وپه پښی خاکی عه رب و...
سه رمتای خاکی عه جه م..

له سر بهر هکت و قسمه تی خودا به پښ بکه وه..
هر که س و دلامی دایته وه بانگی بکه بڼ لای خوا..
هر که سپش نیمانی نه هینا، سهرانه ی لی بسینه ...
دما شمشیر به کار پیته بی زیاده پوی..
دوژمن له ناو بهرو، له خوی په روه ردگارت بترسه {..

* * *

(عوتبه) ش به سر کردایه تی سوپا که که گوره نه بوو که وته پښ، تا گیشته (نه بوله)..
فارسه کان له ویدا سوپا به کیان له به هیترتین سوپا کیان مۆل دابوو..
عوتبه ش سوپا که ی خوی ریکرد و، له پیښه وهی راوه ستا و، ره که ی به ده ستیه وه
گرتبو، که خه لکی له و روزه وهی فیزی رم هاویشتن بووه شکستیان لی نه دیوو...!!
جا هاواری له سوپا که ی کرد:
{الله اکبر، په یلمانه که ی هاته دی}..

وه که نه وهی نادیارکی نژیک بخوینته وه، دوی چند په لاماریکی پیروز (نه بوله) که وته
ده ستیان و خا که کیان له سهریازی فارس پاک کرده وه و، خه لکه که ی رزگار بوو له
چه وسانه وه که له میزه ده چه وسینرانه وه.. خودای مه زنیش واده و به لینی خوی برده سر..
(عوتبه) له جی (نه بوله) نه خشی شاری به صرای کیشا و، ناوه دانی کرده وه مزگه وته
که ووه که ی دوست کرد..

ویستی نه وی بجن بهیلین و بگ پښته وه بڼ مه دینه و، تا له ده سته لاتداریتی هال بیت،
به لام نه میری باوه رداران فرمانی پیکرد که بمینته وه..
جا (عوتبه) له جی که ی خوی مایه وه نویزی به خه لکه که ی ده کرد و، له ثاینه که یان تی
ده که یاندن و، دادگه رانه داسوهری نثوانیانی ده کرد و، جوانترین نمونه ی دنیانه ویستی و
پاریزکاری ساده گوزهرانی پیشان ددان.

به هموو توانا شیموه له دژی رابواردن و زیاده پوهی تیده کوشا، هتا هندی که له وانه ی
نارموزو مهندي خوشگوزهرانی و نارموزو هکان بوون سر زه نشتیان کرد..

تا لیره دا (عوتبه) هستا وتاریکی ناراسته کردن و وتی:
{سویند به خوا، هه وته مین که س بووم له گڼ پیغه مېرمنی خوادا ﷺ جگه له گڼ لای دار
خوړاکمان نه بوو بیخوین هتا ناو ده معان بریندار ده بوو..

رۆژێکیان عەبایەکم بۆ هات، کردم بە دوو کەرتەو، نیوەیم دا بە (سەعدی کوپی مالیک) و، نیوەکەی نیکەشم پۆشی..

* * *

عوتبە لە مەترسی دنیا بۆ سەر دینی ژۆر دەترسا و، بۆسەر موسلمانانیش ترسی هەبوو، هەر بۆیە لەسەر رازیوون و زیری گوزەران رای دەهێنان.

ژۆر کە سیش هەلیان دا کە لەو رێبازەیی خۆی لای بدەن و، هەستکردن بە بەرپر سيارتی و، ئەو مافانەی کە بەرپرس هەیهتی لە دەروونیدا بووژێتن، بەتایبەت لەو ولاتانەدا کە پێشتر بەم جۆرە بەرپرسە دونیانەوێستە کەم خۆزانە رانەهاتوو، خەلکە کەیشی وا راهاتوون کە ریزی روکەشی بەرز و رازلوه بگرن.. جا (عوتبە) وەلامی دەدانەو، دەبیوت:

{پەنا دەگرم بەخوا کە لە دونیاتاندا مەزن بم و، لای خۆی گەورە بچووک}..!

ئەو کاتەیشی بێزاری لە روخساری خەلکیدا بەدی کرد بەهۆی توندی ئەو بەوێی کە لەسەر رازیوون و کەم خۆی رابێن، پیتی وتن:

{سبەینێ لەدوای من ئەمیرە کانتان دەبینن}..

وەرزی حەج هات و، یەکێک لە براکانی لەجێی خۆی لە بەصرا بەجێ هێشت و چوو بۆ حەج، کە حەجی کرد، سەردانی مەدینەی کرد، لەویدا داوای لە ئەمیری باوەرداران کرد کە لە ئەمیرایەتی لای بدات..

بەلام (عومەر) وازی نەدەهێنا لەم پێرە پایە بلندەیی دنیا نەوێستانی هەلەتوو کە تیکرای مرقایەتی شەیدای بوون.

پیتی دەوتن:

{سپاردراوە کانتان دەخەنە سەر شانی من..}

پاشان بە تەنها بەجێم دەهێلن..؟؟

نا، سوێندم بەخوا هەرگیز لاتان نابەم}..!!

بەم شیوەیە وەلامی (عوتبەیی کوپی غەزان)یشی دایەو..

ئەو کاتەیشی کە (عوتبە) تەنها ئەوێی لە توانادا بوو کە گوێزێ لای بیت، سواری و لاخەکەی

بوو تا بگەرێتەو بۆ بەصەر..

بەلام بەر لەوێی سواری بیت رووی کردە قیبلە و، هەردوو دەستی ملکەچی بەرەو ئاسمان بەرز کردەو، لە پەرەردگاری بالادەستی پارێزێ کە هەرگیز نەیکێژێتەو بۆ بەصەر و، بەرەو فرمانێ وایەتی..

پارێزێ کەیشی گیرابوو..

لە کاتی کە بەپێوە بوو بەرەو ویلایەتەکەی ئاکامی هات و..

گیانی بهر و لای په روږدکاری گه پایوه و پیچرایویوه به و هوا و به خششانه
نه نجامی دا به و دنیانه ویستی خځوگرتنه ی له گوناها..
و بهو نیعمه تانه ی خوای گه وره پیی به خشیبوو..
و بهو پاداش تانه ی که خوای گه وره بوی ناماده کړدبوو..

* * *

سابقہ کوہی قہ یس
وٹار پٹری پیغمبر خوا

(حه سسان) شاعیرې پښه مېرې خوا و نیسلام بوو..
 (سابیت) یش وتاریژی پښه مېرې خوا و نیسلام بوو..
 وشه کان به به میزی و، به رزی و، پړ واتی و، جوانی له زاری دهاتنه ده..
 له سالی شانده کاند، شاندیکی (بهی ته میم) هاتنه مهینه و به پښه مېرې خویان ﷺ
 وت:
 {هاتوین شانازیه کانی خومانیت بۆ باس بگین، جا مؤلت بده به شاعیر و
 وتاریژی که مان}..
 پښه مېریش ﷺ زهرده خه نه گرتی و، پښی فرمون:
 {نه وه مؤلت م دا به وتاریژی که تان، با بلیت}..
 جا (عوطاردی کړې حاجب) هستا و خوی هله ده کښا به شانازیه کانی هوزه که یوه..
 کانتیک که ای بوویه وه، پښه مېر ﷺ به (سابیتی کړې قهیس) فرموو: ههسته وه لامیان
 بده روه..
 (سابیت) یش هه ستایه وه وتی:
 {سوپاس و ستایش بۆ خوا، که ئاسمانه کان و زهوی دروستکراوی نه وه، فرمانی خوی
 تیدا به دی هیتاون و، به زانینی کورسیه کی فراوان کردوه، هیچ شتیک نیه هه رگیز له فزلی
 نه و نه بی}..
 پاشان به توانای نه وهی که کردوینه تیه پښه و او، له چاکترین دروستکراوانی خوی
 نیردراویکی هه لېژارد، که بنه چای له هه موان ریژدارتره و، له هه موان راستگوتره و، له پایه دا
 له هه موان باشتره، جا په پامی خوی بۆ نارده خوار و، کردیه متمانه پیکراوی له سر
 دروستکرو له کانی، جا هه لېژاردهی خوا بوو له ناو هه موو خه لکدا..
 پاشان خه لکی بانگ کرد بۆ بپوهیتان پښی، جا کۆچکارانی هوزه کی و خرمانی نزیکي
 بپوایان پښی هیتا و، باشترین خه لک له په چه له کدا و، چاکترینیان له کرده وه دا..
 دواتر ئیمه ی نه نصار په که مین که س بووین به ده میوه چووین..
 جا ئیمه پشتیوانی خودا و، وه زیره کانی پښه مېر که یڼ{...
 * * *

(سابیت) له گه ل پښه مېرې خودا ﷺ به شداری شه پی (ثوحد) و، غه زاکانی دیکه ی
 کرد..
 گیانفیداییه که یشی به جۆریکی ته و او سه رسو په یتنه و.. مایه ی سه رسام بوون بوو...!!

له شه پي مه لگه پراوه کانیښدا، هه میښه له پټشه وه بوو، تالاهه لگري نه نصار بوو، به شمشیره کیشی که نه کول ده بوو نه ده شکا شمشیری دوه شانده..
له جهنگی (یه مامه) شدا، که پیشتړ چه ند جاريگ باسماڼ لټوه کرد، (سابیت) شوینه واری نه و هیرشه له ناکاوه ی بڼی که سوپای (موسه یله مه ی دروژن) بڼ سهر موسلماننه کان نه نجامیان دا، جا به دهنګه گرپه به رزه که ی هاواری کرد:

{سویند به خوا، له لگه ل پټغمبه ری خوادا ﷺ به م جوره شه پمان نه ده کرد}..
نه مها رویشته و زور دورنه که وته وه، گه پاپه وه و خوی وه ک مردو لیکر دبوو، کفنی له بهر کردبوو، جاريگی که هاواری کرده وه:

{خودایه من بی به ریم له وهی نه وانه هیناویانه}

مه به سستی له شکرده که ی موسویله مه بوو..

{داوای لیبور دنیشت لیده که م له وهی که نه مانه نه نجامیان دا..}

مه به سستی که مته رخه می موسلماننه کان بوو له شه پکردندا..

سالمی خزمه تکاری پټغمبه ری خوادا ﷺ چوه پالی، که تالاهه لگري موهاجرین بوو..
جا هه ردوکیان چالیکي قولیان بڼ خویان هه لکند و چوونه ناویه وه و راوه ستان و خویان کرد به سهریدا هه تا نیوه ی هه ریبه که یان داپوشرا..

به و جوره راوه ستان.. وه دور کیوی بلند، نیوه ی هه ریبه که یان له نټو قولایی چاله که دا جیگیر بوو.. له هه مان کاتدا نیوه که ی سهر وه پشی- سینگ و ناوچه وان و باسکه کانی- به ره و روی سوپا کانی بت په رستی و درو ده بویه وه..

به شمشیره کانیان له هه رسه ریازیگی سوپای موسویله مه یان دها که لټیان نزیک بپواپه ته وه هه تا هه ردوکیان له شوینی خویاندا شه هید بوون و، خوری هه ردوکیان به ره و ناو بوون رویشته..!!

نه و دیمه ته یان ﷺ مه زنترین هاوار بوو که زلی هه بوو له هاتنه وه ی موسلماننه کان بڼ جیگه ی خویان، که سوپای (موسه یله مه ی دروژن) یان کرده خولی ژیر پټیان..!!

* * *

(سابیتی کوپی قه یس) یش.. نه و پپاوه ی له وتاریژی و شه پکردندا بالاده ست بوو، هه لگري ده روونیکي گه پراوه و، دلټیکی ملکه چ بوو، له موسلمانان زیاتر ترسی له خوا هه بوو و شهرمی لږ ده کرد..

کاتیک نه م نایه ته ی قورنانی پیروزیش هاته خوارئ:

{إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ: خودا نه وانه ی خوش ناوټ که به فیزه وه به ریگادا

ده پون و شانازی به خویانه وه ده کن. لقمان/ ۱۸.

(سابیت) ده روازه ی ماله که ی داخست و، دانیشته ده گریا.. و مانه وه ی له مامه لدا به و جوره

دریژدهی کیشا، هتا هه والی ئه و کاره ی گه یه ترا به پیغمه بری خواﷺ، ئه ویش بانگی کرد و لیتی پرسى.

(سابیت) وتی:

{ئهی پیغمه بری خوا، من هه زم له پشاکى جوان و، پتلاوی شهنگه، جا ترسام که به وه له شانازی کاران بم}..

پیغمه بر ﷺ به زه رده خه نه یه کی رازی مه نده وه، وه لامی دایه وه:

{تق له وانه نیت..

به لکو به چاکى ده ژیت و..

به چاکیش ده مریت و..

ده چیت به هه شت}..

کاتیک ئه و نایه ته ش هاته خورای:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ ئهی گه لی باوه رداران! نه که نه ده نگتان به سه ر ده نگى پیغمه بر که وئ، شیوازی ئاخاوتنیشان له گه لی، به شیوه ی ئاخاوتنی نیوان خۆتان نه بیت، نه وه کو به یئ نه وه ی به خۆتان بزائن کاره کانتان لی پوچه ل بیته وه. (المجرات/٢.

(سابیت) ده روازه ی ماله که ی داخست و ده ستی کرد به گریان.

پیغمه بریش ﷺ که نه یه ده بینى پرسى یاری له باره وه کرد و، ناردی به شوینیدا و بانگی کرد..

(سابیت) یش هات..

جا پیغمه بر له هۆی دیار نه بو نه که ی پرسى، وه لامی دایه وه:

{من پیاوێکی ده نگ گه وره م..

پیشتر ده نگم به رز ده کرده وه به سه ر ده نگتا ئهی پیغمه بری خوا..

که وابوو کرده وه کانم پوچه ل بو نه وه و، من له پیچی ناو ئاگرم}..!!

پیغمه بریش ﷺ وه لامی دایه وه:

{تق له وانه نیت..

به لکو به پاکى ده ژیت و..

به شه هیدی ده کوژیت و..

خوا ی گه وره ش ده تخاته به هه شته وه}..

* * *

له سه ربرده ی (سابیت) دا رووداوێک ماوه، که ئه وانه ی بیر کردنه وه و تێپروانییان له نیو جیهانی ته نگى ماددیاندان کورتى هیناوه که ده ستی لیده دن، یان ده بیینن، یا بۆنى ده که ن،

پێی ناخه‌وێنه‌وه...!!

له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا، رووداوه‌که راسته‌ و، رافه‌که‌یشی روون و ئاسانه‌ بۆ هه‌ر که‌سیک که له‌گه‌ڵ بیهێنیدا به‌رچا‌روونی ب‌خاته‌ کار..

پاش ئه‌وه‌ی که (سابیت) له‌ شه‌په‌که‌دا شه‌هید بوو، یه‌کێک له‌ تازه‌ موسلمان بووه‌کان به‌لایدا تێپه‌ری کرد و زڕیپۆشه‌ به‌نرخه‌کی به‌سه‌ر لاشه‌ی (سابیت) هه‌و به‌دی کرد و وای گومان برد که مافی خۆیه‌تی بیبات بۆ خۆی و بردی..

با لێگه‌ڕێین گێره‌ره‌وه‌که خۆی بۆمانی باس بکات:

{.. له‌کاتێکدا که پیاوێک له‌ موسلمانان هه‌وتبوو، (سابیت) هاته‌ خه‌ونی و، پێی وت:

وه‌سیه‌تیکت بۆ ده‌که‌م، جا نه‌که‌ی ب‌لێیت: ئه‌وه خه‌ونه‌ و ئه‌نجامی نه‌ده‌یت..

من که نوێنی شه‌هید بووم، پیاوێک له‌ موسلمانان به‌لامدا تێپه‌ری و، زڕیپۆشه‌کی بردم..

ماله‌که‌یشی له‌وپه‌ری خه‌لکه‌که‌یه‌ و، ئه‌سپه‌که‌یشی قه‌د ب‌لنده‌-واته‌ له‌ جله‌وه‌که‌یدا- مه‌نجه‌لێکی به‌سه‌ردا داوه‌، له‌سه‌ر مه‌نجه‌له‌که‌ش که‌لوپه‌لی داناوه‌.

جا ب‌رۆ بۆ لای (خالید)، فه‌رمانی پێ بکه‌ بنێریت به‌ دوایدا و بیهێنیته‌وه‌..

کاتێک گه‌یشتیه‌وه‌ مه‌دینه‌ و چووینه‌وه‌ لای (ئهبه‌که‌) جێنشینی پێغه‌مبەری خوا، پێی ب‌لێ: که من ئه‌وه‌ ئه‌وه‌ قه‌زیم له‌سه‌ره‌..

با هه‌ستیت به‌ دانه‌وه‌ی..

کاتێک پیاوه‌که له‌ خه‌وه‌که‌ی رابوو، چوویه‌ لای (خالیدی کۆپی وه‌لید) و، خه‌ونه‌که‌ی بۆ گێرپاوه‌..

جا خالید یه‌کێکی نارد زڕیپۆشه‌که بیهێنیته‌وه‌، هه‌روه‌ک (سابیت) باسی کردبوو به‌ ته‌واوی دۆزییه‌وه‌..

که موسلمانانیش گه‌رانه‌وه‌ مه‌دینه‌، موسلمانان که خه‌ونه‌که‌ی بۆ خه‌لیفه‌ گێرپاوه‌ و، ئه‌ویش وه‌سیه‌ته‌که‌ی (سابیت)ی به‌جێ هێنا..

له‌ ئیسلامدا وه‌سیه‌تی مردوو به‌و جۆره‌ به‌جێ نه‌هێنراوه‌ پاش مردنی، ته‌نها ئه‌و وه‌سیه‌ته‌ی (سابیتی کۆپی قه‌یس) نه‌بێت{..

* * *

نۆر راسته‌ که مۆف نه‌تێبه‌کی گه‌وره‌یه‌..

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ﴾

ئهو که‌سانه‌ی له‌ژیی خوادا کوژران، هه‌رگیز به‌ مردوویان حساب مه‌که‌ن، به‌لکو زیندوون و خوادا ب‌زۆویان ده‌داتن. ١٦٩/١٤١٩ هـ

نوسه یدى كورپى موضه بر
 پالنه وانى روتزى — قيفه

میراتگری له باوو پیاوانیه وه ئاکاریه ریزی بوو..

باوکی که (حوضه ییری کوپی که تانیپ) ه سرگه وره ی (ئوس) و، یه کێک بوو له پیاوماقولانی عه رب و، جهنگاوه ره به جه رگه کانی سهرده می نه قامیدا..

شاعیرێک له باره یه وه وتویه تی:

لو أن المنايا، حدن عن ذي مهابي   لهبن (حُصَيْرًا) يوم غلق واقما
يطوف به، حتى اذا الليل جنه   تبوا منه مقعدا متناغما

(ئوسهید) ریزی و، ئازایه تی و، به خشنده یی له باوکیه وه بۆ مابوو یه وه، به ره له وه ی که موسلمانیش بیه تی، یه کێک بوو له سرگه وره کانی مه دینه و پیاوماقولانی عه رب و، تیرهاویژه زیره که کانیان..

کانێک که ئیسلامیش پاکی کرده وه، به ره و سه ر رێگای راست و به جیی په ره ردگاری بالاده ست و سوپاسکراو رینۆینی کرا، جه سووریه کی زیادی کرد و، پله و ریزی گه شه دارتر بوو، ئه و رۆژه ی که جیگای خۆی گرت، بوو به یه کێک له پشتیوانانی خودا و پشتیوانانی پیغمبره کی و، هاته ریزی ئه و که سانه ی زۆر زوو موسلمان بوون.

* * *

موسلمان بوونیشی زۆر خیرا و، یه کلاکه ره وه، به ریزانه بوو..

کانێک که پیغمبر ﷺ (موصعبی کوپی عومه یی) نارد بۆ مه دینه تا ئه و موسلمان ه نه نصاریانه ی له په یمانی عه قه به ی یه که مدا به لئینیان دابوو به پیغمبر فیزیان بکات و تییان بگه یه نیت و، که سانی دیکه ش به ره و لای ئاینی خودا بانگ بکات.

له و کاته دا، (ئوسهیدی کوپی حوضه یی) و، (سه عدی کوپی مه عاذ) که سه رگه وره ی مۆزه کانیان بوون، پێکه وه دانیشتن و له باره ی ئه و کاره ناوخۆیه وه ده دوان که له مه که وه هاتوه و ئاینه که ی ئه مان به په روپوچ داده نیت و، بانگ شه بۆ لای ئاینیکی نوێ ده کات که پتی ئاشنا نین..

(سه ع) به (ئوسهیدی) وت: به ره و لای ئه و پیاوه به پتی بکه وه قسه ی پتی بلی و رێگری لێ بک..

(ئوسهید) یش خه نجه ره که ی هه لگرت و به ره و شوینی میوانداری (موصعب) که وته پتی که له مالی (ئوسهیدی کوپی زوراره) بوو که یه کێکه له سه رگه وره کانی مه دینه و پیشتی موسلمان بوو بوو..

له کۆر و دانیشتنه‌که‌ی (موصعب) و (ئوسه‌دی کۆری زۆرا‌ه) شدا، (ئوسه‌ید) خه‌لکێکی بێنی به‌ گرنکی و بایه‌خه‌وه‌ گۆییان بۆ ئه‌و وشه‌ چا‌کانه‌ را‌گرتبوو که‌ (موصعبی کۆری عومه‌یر) بۆی ده‌کردن و بانگی ده‌کردن بۆ لای خوا..

جا (ئوسه‌ید) سه‌رسامی کردن به‌ تو‌په‌بوون و هه‌لچونه‌که‌ی.
(موصعب) پێی وت:

{ده‌گه‌یت دابنیشیت و گوێرا‌گه‌یت.. له‌ هه‌رچی رازی بوویت ئه‌وا وه‌ری ده‌گه‌یت و هه‌رچیشته‌ پێنا‌خۆش بوو، واز له‌وه‌ ده‌هێنین که‌ حه‌زت پێی نه‌یه‌}...؟؟

* * *

(ئوسه‌ید) پیاویکی عه‌قل‌ رو‌شنی دڵ زیره‌ک بوو، به‌جۆرێ خه‌لکی مه‌دینه‌ ناویان له‌نا‌بوو (کامل).. که‌ ئه‌وه‌ش نازناوێک بوو پێشتر باوکی پێی ناسرابوو..

هه‌ر بۆیه‌ کاتێک (موصعب) ی به‌دی کرد تێگه‌یشتن و عه‌قل‌ ده‌کانه‌ دادوه‌ر، خه‌نجه‌ره‌که‌ی له‌ زه‌ویه‌که‌دا چه‌قاند و، به‌ (موصعب) ی وت:

— به‌راستی باشت وت، چیت لایه‌ بێلێ..

ئه‌م‌جا (موصعب) ده‌ستی دایه‌ خۆی‌دنه‌وه‌ی قورئانی پێرۆز و، رافه‌کردنی بانگه‌شه‌ی ئایینی نوێ بۆی.

ئه‌و ئایینه‌ راسته‌ی که‌ مو‌حه‌مه‌د فه‌رمانی را‌گه‌یاندنی و، با‌لو‌کردنه‌وه‌ی بنه‌ما‌کانی پێکراوه‌.
ئه‌وانه‌ی ئاماده‌ی ئه‌و دانیشتنه‌ بوون ده‌لێن:

{سوێند به‌خوا، ئیسلاممان له‌ رو‌خساری (ئوسه‌ید) دا به‌دی کرد به‌ر له‌وه‌ی که‌ قسه‌ بکات.. له‌ دره‌وشانه‌وه‌و کرانه‌وه‌یدا هه‌ستمان پێک‌کرد}...!!

* * *

هه‌ر که‌ (موصعب) له‌ قسه‌کانی بووه‌وه‌ (ئوسه‌ید) به‌ سه‌رسامیه‌وه‌ هاواری کرد:

{چه‌ند قسه‌یه‌کی جوان و به‌جێیه‌..

چی ده‌که‌ن ئه‌گه‌ر به‌تانه‌وێت بێته‌ نێو ئه‌م ئایینه‌وه‌}...؟؟
(موصعب) پێی وت:

{جه‌سته‌ و، پۆشا‌که‌ کانت پاک بکه‌یته‌وه‌و، شایه‌تی حه‌ق به‌ده‌یت و، پاشان نوێژ بکه‌یت}..
ئوسه‌ید، خاوه‌ن که‌سایه‌تیه‌کی دامه‌زراو و به‌هێزی بێ‌گه‌رد بوو، ئه‌ویش که‌ ناشنای رێگه‌ی خۆی بوو، بۆ چرکه‌ساتێک له‌به‌رده‌م ویسته‌ چه‌سپاوه‌که‌یدا دوودل نابێ..

دوا‌ی ئه‌وه‌ (ئوسه‌ید)، به‌بێ هیچ دوا‌خستن و خاوه‌خواهیه‌ک هه‌ستا بۆ پێشوازی کردنی ئه‌و ئایینه‌ی که‌ دلی بۆی کرایه‌وه‌و، گیانی پێی گه‌شه‌دار بوو، خۆی شۆرد و پاک‌زیویه‌وه‌و، پاشان

کړنوشی بڼ په روه ردگاری جیهانیان برد و، موسلمان بوونی خوی راگه یاند و، ماشاواپی له
روژانی بڼه رستی و نه فامیتی خوی کرد...!!

ده بو (نوسید) بگه پټه وه بڼ لای (سعدی کوپی مه عاذ)، تا ه والی نه و نه رکه ی پی
بگه نه نیت که خستیه نه ستوی، نه رکی ریگرتن له (موصعه بی کوپی عومه یی) و ده رکردنی..
گه پایه وه بڼ لای (سعد)..

هر که نژیک بوویه وه له کور و دانیشننه که ی، (سعد) به وانه ی ده ورویه ری خوی وت:
{سویند ده خوم، که (نوسید) به روخساریکی دیکه، جیا له وه ی که رویش
گه پایه وه}...!!!
به لئ..

له راستیدا به روخساریکی پر تالی و توپه یی و، گرزییه وه رویش و..
به روخساریکی داپوشراو به توخن و سوز و روناکیه وه هاته وه...!!

* * *

(نوسید) بریاری دا که که میځ زیره کیه که ی بخاته گه پ..
نه و ده زانیت (سعدی کوپی مه عاذ) له بیگه ردی ناو ده روون و، توندی جه سوری و،
ساغی بیرکرنه وه و مه زنده کړنیدا ته واو وه که نه مه..
ده زانیت که له نیوان نه و نیسلادا جگه له گوځ لیږوونی نه و فرمایشتانه ی خوی
گه وړه که نه م بیستی هیچی دیکه نیه، که نیږدراوی پټفهمه ر بڼ لایان (موصعه بی کوپی
عومه یی) به چاکی ده زانیت بیخوینیت ته و راهی بکات..
خو گه ر بلئ به (سعد) من موسلمان بووم، ده توش ههسته و موسلمان بیه، نه و
روویه پوږوونه ویه که سره نجامه که ی مسوگر نه..
که و ابو پټویسته له سری که به جوړی ده مارگری (سعد) بووژنیت که پالی پټوه بنیت

بڼ کور و دانیشننی (موصعه ب) تا بیستیت و بیینیت..
جا چ ریگایه ک بڼ نه وه بگریته بهر..؟

* * *

(موصعه ب) هه روه ک پټشتر باسما ن کرد، میوانی (نوسعه دی کوپی زوراره) بوو،
(نوسعه دی کوپی زوراره) ش کوپی پوری (سعدی کوپی مه عاذ) بوو..
تا لیره دا (نوسید) به (سعدی) وت:
{بوځیان باسکردوم که (به نی حارث) هاتونه ته ده ری بڼ سر (نوسعه دی کوپی زوراره) تا
بیکوژن، ده شانن که کوپی پوری توږه}..

(سعد) ههستایه وه، ده مارگیری و توپهیی پالی پتوه دهنا، خه نجه ره که ی هه لگرت و خیرا به ره و نهو جینگه یه ی که (ئه سعد) و (موصعه ب) و، نهو موسلمانانه ی لیبوو که له گه لیدابوون رویشت..

کاتێ نزیک بوویه وه له دانیشتنه که یان هیچ ژاوه ژاو و دهنگه دهنگیکی به دی نه کرد، به لکو بیدهنگی بالی کیشابوو به سه ره موویاندا و، (موصعه بی کوپی عومه ی) یش له ناوه پاستیاندا بوو به ملکه چی یه وه نایه ته کانی خوای گه وه ی بۆ ده خویندنه وه، نهوانیش به گرنگی و بایه ختیکی مهزنه وه گوئیان لێ راگرتبوو.

لێره دا ههستی بهو تهله یه کرد که (ئوسهید) بۆی نابوو یه وه تا وای لێ بکات به ره و نهو دانیشتنه بروت و گوێ رادیییت بۆ نهو شتانه ی که نێردراوی ئیسلام (موصعه بی کوپی عومه ی) ده یلێت..

له راستیشدا فیراسه تی (ئوسهید) به رامبه ره هاوه له که ی راست ده رچوو، هه ره که (سعد) گوئی هه لخت، خوای گه وه سنگی کرده وه بۆ ئیسلام و، به خیرایی تیشک جینگای خۆی له نێو ریزی باوه پدارانی پیشیندا گرت.

* * *

(ئوسهید) له دل و عه قلیدا خاوه نی ئیمانیکی پته و پرشنگدار بوو..

ئیمانه که پیشی نه رم و نیانی و له سه رخۆیی و مه زنده دروستی پێ به خشیبوو، به جوړی که هه رده م جینگای متمانه بیته..

له جهنگی (به نی موصعه له ق) دا (عبداللهی کوپی ئوبه ی) رق و قینی هه ستا و، بهو خه لکه ی مه دینه ی وت که له ده وری بوون:

{ئێوه ولاتی خۆتانان بۆ هه لال کردن و، سامانی خۆتانان له گه لدا به شکردن.. به لام سویند به خوا، نه گه ره ئه وه ی له ده ستاندا یه لیبانان بگرتایه ته وه، نهوا روویان ده کرده جینگه یه کی دیکه.

ده سا سویند به خوا، که گه رایه نه وه بۆ مه دینه، به هیز و ریزدارمان سه رشو پ و بێ ده سه لاتمان ده رده کات}..

هاوه لی پایه به رز (زهیدی کوپی ئه رقه م) گوئی له و وشانه بوو، بگه ره گوئی له و زه هره دوو بوویه ناگرینه بوو، هه ریویه پتویست بوو له سه ری که نهو هه واله بگه یه نیت به پیغمه به ری خوا ﷺ.

پیغمه به ری خواش ﷺ نۆر نا په هت بوو، (ئوسهید) پتیی گه یشت، پیغمه به ر ﷺ پتیی فه رمو:

— نه وه ت پێ نه گه یشتوه که هاوێکه تان وتویه تی..؟؟

(ئوسيد) وتی:

- چ هاوپښه ك ئی پښه مبهري خوا...؟؟

پښه مبهري فرمووی:

- (عبداللہی کوږی ئوبهی)!!

ئهمجا (ئوسيد) وتی:

- چی وتوو...؟؟

پښه مبهري فرمووی:

- وای خو ستوته روو که نه گهر گه راپه وه مه دینه، ئهوا به هیز و ریزدارترین که س
بی دده سلات و سرشق په کان دهره دکات.

(ئوسيد) وتی:

- سویند به خوا، تق ئی پښه مبهري خوا، به پشتیوانی خوی گهره دهیکه یته دهره وه..
سویند به خوا ئو سرشق و بی دده سلاته و، تق سهر فراز و به دده سلاتی..

پاشان (ئوسيد) وتی:

{ئهی پښه مبهري خوا، به زهیت بیته وه پییدا، سویند به خوا، خوی گهره که تقی بۆ
ناردین، هۆزه کی خهړیکی ریککاری بوون تا بیکه نه پاشای مه دینه، هر بۆیه وا ده زانیت که
نیسلام ئو دده سلاتی لی سهندوه}..

تا بهم بیرکردنه وه هیمنه قوله هاوسه ننگه روونه، (ئوسيد) هه میسه چاره سهری کی شه کانی
به زیره کییه کی خیرا و له جی ده کرد.

له رۆزی (سقیفه) شدا، به هۆی وه فاتی پښه مبهري خواوه ﷺ دده سته یه ك له نه نصاریه کان،
له سهرووی هه موویانه وه (سه عدی کوږی عوباده) رایانگه یاند که جینشین مافی ره وای نه وانه
و، گفتوگو درېزه کی کیشا و، وتو پژه کان دایان به یه کدا، هه لویستی (ئوسيد) -هه روه ك ده زانین
که ئو سه رگه وره یه کی نه نصاری گهره بوو- هه لویستی کی کارا بوو له یه کلاکردنه وه ی
هه لویسته که دا و، وشه کانیشی وه ك گزنگی به یان وایوو له دیار یکردنی ئا پاسته کاند..

(ئوسيد) هه ستا و بهو دده سته نه نصارییه ی هۆزه کی وت:

{ده زانن که پښه مبهري خواوه ﷺ له کوچه ره کان بوو..

جا جی نشینه که یشی ده کریت که له کوچه ره کان بیت..

به راستیش ئیمه پیشتی پشتیوانی پښه مبهري خوا بووین..

نه مړوش له سه رمان پتویسته که پشتیوانی جی نشینه کی بین}..

له راستیدا وشه کانیش سارد و سه لامهت بوو..

(نوسه پدی کوږی حوضه یی) به خواپه رستی و؛ ملکه چی بڼ خودا و؛ فیداکاری گیان و سامانی له پټناوی چاکه دا ژیا و؛ راسپارده کي پټفهمبری خواي ﷺ بڼ نه نصاریه کان خستېووه بهرچاوی:

{تارام بگن.. هه تا له سر هموزی کهوسه رپټم ده گه نه وه}..

به راستیش به هڅی ټاینه کي و ټاکاری، چیگای ریز و خڅشه ویستی (نه بویه کي) بوو؛ به هه مان شیوه و هه مان چیگه و پله و پایه ی هه بوو له دلی نه میری باوه پداران (عومه) و؛ هه موو هاوه لاند

کوڅکرتن له دهنگی له کاتی خویندی قورماندا به کټک له و ده سته و ته گه ورانه بوو که هاوه لان به پرؤش بوون بوی..

نه و دهنکه ملکه چه سر سوږه ټنه ره رونا که ره وه یی که پټفهمبر ﷺ هه والی نه وه ی دا که شه و ټکیان مه لاتی که ته کلن نړی که بوونه وه بڼ بیستنی..

له مانگی شه هبانی سالی بیستی ټکوچیدا، (نوسه پد) مرد..

نه میری باوه پداران ته تنها به وه رازی بوو که تابوونه کي له سر شانی خوی هه لگړیت..

هاوه لان لاشی شو ټیعمانداره مه زنه یان له ژیر زه وی (به قیغ) دا به خاک سپارد.. و

که رانه وه بڼ مه پښه و پادی چاکه کانپان ده کړده وه و نه و فهرمووده یی پټفهمبری ټلوزیان له باره یی وه دوو باره ده کړده وه:

{نوسه پدی کوږی حوضه یی، چاکترین پیاوه}..

* * *

عبدالرحمنی کو پری عہد وف
چی دہ تگریہ تی یاو کی محمّد ؟!

روژنیکان، له کاتیکدا که شاری مه دینه بیده نگ و نارام بوو، ته پ و توژنیکي چوپړ له دهوړوبه نړی نړیک دهوړوبه وه، که بهر ز دهوړوبه وه و ژور دهوړو به جوړی وخت بوو بهری ناسمان بگریږت.

ره شه با نم شه پړلی ته پ و توژه زه ردباوهی پال پیوه دنا که له لمی نهرمی بیابان بهر ز دهوړوبه وه، ده هات و له دهروازه کانی شاری مه دینه نړیک دهوړوبه وه، به توندی به ریگا کاندای تیپه پ دهوړو.

خه لکی وایان ده زانی که گیزه لوکه یه که لم راده مالیت و بلاوی ده کاته وه، به لام ژور زو له پشتمی په ردهی ته پ و توژه که وه گوئیستی هه راو ده نگه ده نگیک بوون که پیشبینی کاروانیکي که ورو و درینکی ده خسته روو.

کاتیکي ژور که به سر چوو، هه تا حوت سه د ولاخ به باره وه شه قامه کانی مه دینه یان جه نجال کرد و هه ژانديان و، خه لکی یه کدیان بانگ ده کرد تا دیمه نه ژوره کی به دی بکن و، شاد و خوشحال ببن به و خیر و پیت و فه پدی که هه لیگرتوه.

* * *

(عائیشه) دایکی باوه پداران، که دهنگی که یشتنی نه و کاروانه ژوره ی بهرگویی که وتبوو. پرسى: نه وه چیه له مه دینه روو ده دات...؟؟
وه لامی درایه وه: نه وه کاروانی (عبدالرحمنی کوپی عوف) ه له شامه وه هاتوه بازرگانی پیته.

دایکی بپواداران وتی:

— کاروانیک نه وه موو دهنگه دهنگی هیه...؟!

— به لی... نهی دایکی بپواداران.. حه وسه ولاخه...!!

دایکی بپواداران سه ری له قاند و، سه رنجیکي دوری دا، وه که نه وه ی به دوا یادی دیمه نیکدا بگه ریت که بینیبیتی، یان قسه یه که کوئی لی بوو بیت. پاشان وتی:

{به لام من له پیغمبره ری خودام ﷺ بیستبوو ده یفه رموو:

(عبدالرحمنی کوپی عوف) م بینى به گاگولکه ده چوویه به هه شته وه...}

* * *

(عبدالرحمنی کوږی عه‌وف) به ګاګولکه ده‌چټه به‌ه‌شته‌وه...؟

باشه بډچی به خټرایي و هه‌نگاونان له‌ګال هاوه‌لانی پټیشینی پټغمبه‌ریدا ناچټه ناوی...؟
هه‌ندیک له هاوه‌لانی نه‌و قسه‌یهی (عائیشه) یان پټیڼګ یاند، هاته‌وه یادی که نه‌و قسه‌یهی زیاده جارټک له پټغمبه‌ریه‌وه ﷺ ګوئ لټ‌بووه به‌چند شیوه‌یه‌ک...
جا به‌ر له‌وهی باره‌ګانی بازرګانیه‌ګی بکاته‌وه، هه‌نگاوه‌ګانی به‌ ناراستی مالی (عائیشه) هه‌لګرت و پټ‌وت: فه‌رموده‌یه‌کت هیئامه‌وه یاد که له بیرم نه‌چووه‌ته‌وه...
پاشان وتی:

{یه‌لام من تق ده‌کم به‌شامید که نه‌م کاروانه به‌ باره‌ګانیه‌وه، به‌و په‌تانه‌ش که باره‌ګانی پټ به‌ستراوه‌ته‌وه، به‌ ګوپانه‌ګانیه‌وه، له پټناوی خوی ګه‌وره‌دا ده‌به‌خشم}..
نه‌مجا باری هه‌وت سه‌د ولاخ له ټاهه‌نګیکی چاګه‌ی مه‌زندا به‌شکرا به‌سه‌ر خه‌لګی مه‌دینه و ده‌وریوه‌ریدا...!!

ته‌نها نه‌م روداوه‌و به‌س، وټنه‌ی ته‌واوی ژیاڼی نه‌م هاوه‌لای پټغمبه‌ری ﷺ که (عبدالرحمنی کوږی عه‌وف) ده‌نوټیت.

نه‌و بازرګانیکی سه‌رکه‌وتووه، تا نه‌وپه‌پی سه‌رکه‌وتوویی..
ده‌وله‌مه‌ندیشه، زیاتر له ده‌وله‌مه‌ندی ټټر ګه‌وره..
بېوادارنګی هڅمه‌ندیشه و، رازی نایټ شادی و به‌ختی دنیا خوځی و شادی ټاینه‌ګی

بېه‌ن و، نه‌وه رت ده‌کاته‌وه که ده‌وله‌مه‌ندییه‌ګی له کاروانی موسلمانان و پاداشتی به‌ه‌شت دواي بخت..
جا (عبدالرحمن) ﷺ سامانه‌ګی به‌ ده‌ستکراوه‌یی و به‌خشنده‌یی و شادیه‌وه ده‌به‌خشیت...!!

* * *

که‌ی و، چټن نه‌م پیاوه مه‌زنه موسلمان بوو...؟

له راستیدا نه‌و ټټر زوو موسلمان بوو..
بګره له ساته‌ګانی یه‌که‌می بانګه‌وازا و، به‌ر له‌وهی پټغمبه‌ری خوا ﷺ بچټه مالی

نه‌رقه‌مه‌وه و بیکاته باره‌ګای بینینی یاوه‌رانی، نه‌و موسلمان بوو..
هر بډیه یه‌کټکه له هه‌شت که‌سه پټشه‌نګی هاتن به‌دم بانګه‌وازی نیسلاوه‌وه و موسلمان بوون..
(نه‌بویه‌ګری صدیق) نیسلا می ټو نه‌و و (عوسمانی کوږی عه‌فان) و (زویه‌یری کوږی عه‌وام)

و (ته‌له‌ی کوږی عبیدالله) و (سه‌عدی کوږی نه‌بووه‌قاص) باس کرد، جا بابه‌ته‌که لټل نه‌بوو

لایان و گومان خاوه خاوی پښ نه کړدن، به لگو له گال (نه بوبه کړ) دا به په له بهره و لای پیغمبر ﷺ خاوه ﷺ که وتنه رڼ تا په پیمانی پښ بدهن و نالای نیسلام هه لېگرن.

جا له و ساته وه که موسلمان بوو تا نه و کاته ی گه پایوه بڼ لای په روه ردگاری له ته مهنی حه فتاو پیښه مین سالیډا، نمونه یه کی سرسوپه پیغمبر ﷺ بروداری مهن بوو، هر نه ودهش بوو وای کرد له پیغمبر ﷺ له ننو نه وده که سهدا دابنیت که مژده ی به هشتی پیدابوون و وای له (عومر) یش کرد که له ننو نه ودهش هاوه له ی راویژ کړدنیدا دابنیت که خه لیفایه تی دوا ی خزی له ننو نه وندا دابنیت و، وتی: (پیغمبر ﷺ وده فاتی کرد و رازی بوو لییان) ..

(عبدالرحمن) ده سته به ځ له دوا ی موسلمان بوونی پشکی خزی له دهر به دهری و دزایه تی. قوپه یش پښ بړا ..

کاتیک که پیغمبر ﷺ یش ﷺ فرمانی کرد به هاوه لانی که کړچ بکه ن بڼ حه به شه، (عبدالرحمن) کړچی کرد و پاشان گه پایوه بڼ مه که و ... دواتر له کړچ کړدن ی دووه مدا کړچی کړده وه بڼ حه به شه و پاشان گه پایوه بڼ مه دینه و .. به شداری (به نر) و (نوحود) و، تڼکړای جه نکه کانی دیکه ی کرد ..

* * *

له بازرگانیه که یدا به جوړیک به ختدار بوو که بوو بووه مایه ی سرسوپمان و سرسام بوونی و، خزی له و باره یه وه ده لیت:

{وام ده بینی، گه به ریدیک به رز بکړدایه ته وه، زیو و نالتونم له ژیریدا ده دوزیه وه} !! ..

بازرگانی کړدنیش لای (عبدالرحمن ی کړی عوف) ﷺ چلیسی و قورغکاری نه بوو .. بگره سور بوونیشی نه بوو له سر کړکړنه وه ی سامان و تامه زړو بوونی ده وله مهنی .. نه خیر ..

به لگو کار و، نه رکیکی سرشانی بوو که سرکه و تن تیایاندا نزیکتی ده کړده وه له دهر وون و، زیاتر تڼکوشان ..

(عبدالرحمن) هه لگری سروشتیکی به جوش بوو، که ناسوده بوونی خزی له کار کړدن ی چاکدا ده بینیه وه له هر کوی بیت ..

که وایو نه و نه گه ر له مزگوتدا نه بوو تا نویژ بکات، یا له غه زادا تا جیهاد بکات، نه و له بازرگانیه که یدا بوو که گه شه یه کی ژوری کړدبوو، هه تا کاروانه کانی وای لیثاتبوو له میهر و شامه وه، به هه موو پیدلوسیه کانی دورگی عره ب له خوراک و پوشاک بهره و مه دینه ده هات ..

رږه وی کړچ کړنه که ی له سره تای کړچ کړدن ی موسلمانان بڼ مه دینه، زیاتر نه و سروشته به جوشه پیمان بڼ ده خاته پوو.

به نامه ی پیغمبر له کاته دا وایو برایه تی بخاته نټوان هموو نوو هاوړلیک،
(موهاجر) ټکی مه ککه و (نه نصار) یه کی خه لکی مه دینه.

نم برابیهش به جوړی بوو که مایه ی سرسام بوونی عه قل بوو، نه نصاریه کی خه لکی
مه دینه ده مات هموو نه وهی که ه ییو له گال برا موهاجره که پدا به شی ده کرد... ته ناته
جنگا که شی، گهر دوو ژنی ه بویه، ده یو یست یه کیکیانی ته لاق بدات، تا برا که ی
بیخو ازیت...!!

له و ساته شدا پیغمبر ی نازیز برایی خستنه نټوان (عبدالرحمنی کوپی عوف) و (سه عدی
کوپی ره بیع)...

ده با گوئی بق هاوړلی پایه به رز (نه نه سی کوپی مالیک) رابگرین، که نه وهی روید او ده
ده یگت پتته وه بزمان!

{... جا (سه عد) به (عبدالرحمنی) وت: برا که م، من له هموو خه لکی مه دینه زیاتر سامانم
هیه، بروانه نیوهی ماله که م و بیبه !!

دوو ژنیشم هیه، سرنج بده کامیانت به دل بوو تا ته لاقی بده م و، بیه یتیت...!

(عبدالرحمنی کوپی عوف) پتی وت:

{خوای گوره پیت و فې بخاته مال و خیزانته وه...}

به لکو بازارېم نیشان بده ن...}

پاشان چوو ده روه بق بازار و، شتی کړی و... فروشتی و... قازانجی کرد...!!

ژبانی بهم شتویه برده سر له مه دینه، له سرده می پیغمبر ﷺ و پاش وه فاتیشیدا،
له به جیه پټانی ته وای مافی ناین و، کاری دنیا و... بازگان قازانجه کی سرکه وتوو بوو، که
خاوه نه که ی- وړه خوی ده لیت- گهر به ردی کی له شوینی خوی به رز بکردایه ته وه نالتون و
زیوی ل ژیریدا ده دوزیه وه...!!

نه وهی وای له بازگانیه کی کردبوو سرکه وتوو پیروز بیت، هه لالیتی و،
دوورکه وتنه وهی ته وایو له هرام، بگره له گومانویش...

هروه ها نه وهی زیاتر سرکه وتوو پیت و فې پداری کردبوو نه وهیو که ته نها بق
(عبدالرحمنی کوپی عوف) نه بوو بهس، به لکو پشکی گوره ی بق خوای گوره بوو،
ده یگه یاند به که س و کار و، برایانی و، پزشته سازی سوپا کانی نیسلام...

گهر بازگان و ده وله مه ندی، به ژماره ی دانه کانی و قازانجه کانی سرژمیر بکړیت، نه وای
سامانه کی (عبدالرحمنی کوپی عوف) پزوه ژماره ی به وهی که له پیناوی پروه رنګاری
جیهان یاندا ده بیه خشی ده زانرا...!!

روژکیان گوئی له پیغمبر ی خوابو پتی فېرموو:

{نه ی کوپی عوف، تق له ده وله مه نده کانی...}

به گاکرلکیش دهچیت بههشته وه..

قهزبده به خوای گه وه، قاچه کانت بۆ دهکاته وه..

له و ساته وه که ئه و ئامۆزگاریه ی له پیتفه مبهیری خوا بیست، قهرزی نۆر باشی به بهروهردگاری ده دا، خوای گه وهش بۆی چه ند باره ده کرده وه.

رۆژکیان زه ویهه کی فروشت به چل هه زار دینار، پاشان هه مووی به خشیه وه به سه ر خزم و کهس و کاره که ی له هۆزی (به نی زوه ره) و، دایکانی به واداران و، موسلمان هه ژاره کاندای.

جاریکیشیان پینچ سه د ئه سه پی پیشکهش به سوپای ئیسلام کرد و.. جاریکی دیکهش هه زار و پینچ سه د و شتری به باره وه به خشی..

له سه ره مه رگیشدا، رایسپارد که په نجا هه زار دیناری بهه خشن له پیناوی خوا دا و، هه ر کهس له وانه ی که به شداری به دریان کرد وه و ماون یه کی چوار سه د دیناریان پین بدیئت، ته نانه ت (عوسمانی کوری عه فان) ﷺ، سه ره پای ده وله مه ندیه که ی پشکی خۆی وه رگرت و وتی: (سامانی عبدالرحمن هه لال و بیگه رده و، چۆژکردنی ساغی و پیت و فه په).

* * *

(عبدالرحمنی کوپی عه وف) خاوه ن و گه وه ی سامانه که ی بوو نه ک به نده ی..

خۆ ماندونه کردنیشی له کۆکردنه وه و له سه ریه ک دانانی به لگی ئه وه یه..

بگه به سانایی له مالی هه لال کردی ده کرده وه.. پاشان ته نها بۆ خۆی نه بوو بهس.. به لکو خزم و کهس و کار و برایان و هه موو کۆمه لگا که ییشی له گه ل ئه ودا لیتی به هره مه ند ده بوون.

نۆری ئاستی به خشین و ده ستگیرۆی کردنی گه یشتبووه راده یه ک که ده و ترا:

{هه موو خه لکی مه دینه پشکدارن له سامانه که ی عبدالرحمن دا.

قه رزی به سییه کیان ده دا و..

سییه کیشیان قه رزه کانی بۆ ده به ژاردنه وه..

سییه کیش ده دیدانی و پیتی ده به خشین..!!

ئه و ده وله مه ندیه شی مایه ی ئاسوده یی و شادی ده روونی نه بوو، گه ر ئه و توانایه ی پین ده دایه که پشتیوانی ئاینه که ی و، کۆمه کی برایانی پین بکات..

له بوای ئه وهش، هه رده م له ده وله مه ندیه که ی ده تر سا..

رۆژکیان خواردنی به ریانگی بۆ هینرا، له کاتیکدا که به پۆژوو بوو..

کاتی سه رنجی دا ئاره زووی خواردنی نه ما و گریا و، وتی:

{(موصعه بی کړپې عومه) که له من چاکتر یو شهید یو، عابیه ک کرایه کفنی که
سهری داپېوشرایه، قاچه کانی به دهره وه بوون، قاچه کانی داپېوشرایه، سهری به دهره وه
دهبوو..}

(حه مزه) ش که له من چاکتر یو شهید یو، ته نها عابیه که هبوو بکړته کفنی.
پاشان دونیا بې نيمه راخرا مینده ی که راخرا و، نه ونده ی که همانه پیمان به خشرا.

من دهرسم که چاکه کانمان پیښخرا بیت بومان {...} !!

روژکیان له سهر خوانیک لای هندی که له هوه لان کړبوونه وه.

هر که خوارده که له بهرده میاندا دانرا دهستی کرد به گریان، لیان پرسې:

- چی دتگریه نی نه ی باوکی موحه مه ده...؟

وتې:

{پیغمبر ﷺ وه فاتې کرد، خوی و خاووخیژانیښی تیر به سکی خویان نانی جویان

نه خوارد... وا نابینم سواخرانمان بې شتی که بیت چاکه ی نیمه ی تیدا بیت {...} !!

هره وه ها، دهوله مندی که ی که له خویایې بوون و لوت به رزی بې دوست نه کړدبوو..

ته نانه ت له باره ی وه وتراوه: هر که سکی نامق که نه یاسیایه له کاتی که له گه ل

خزمه تکارکیدا دانیشتوبایه، نه یده توانی که لیکیان جیابگاته وه !!

به لام هر نه که سه نامو یه ناشنای به شتی تیگزاشانی (عبدالرحمن) و تاقیرنه وه کانی

بیوبایه، نه وا دیزانی له روژی (ثوحد) بیست برینی پیوه بوو، په کی که له و برینانه ش

شلیپه کی هه میښه یی له قاچکیدا دوست کړدبوو.. هره وه له روژی (ثوحد) دا چند

ددانیکیښی که وت و، زمان گیرانیکی ناشکرای له کاتی گزکردن و قسه کړنیدا دوست کرد.

تا له و کاته دا، نه و که سه نامو یه دهی توانی که برانیت نه و پیاو بالابه رزه، روخسار گه شه،

پیست نهرمه، شه له، زمان گیره له نهجامی پیکرانی روژی (ثوحد)، (عبدالرحمن) کړپې

عوه...!!

ره زای خوی لی بیت و خوا رازی بکات..

* * *

سروشنی مروژ وای راهی ناوین که دهوله مندی داوای دهسه لاتداریتی دهکات..

به و اتایه ی که دهوله منده کان هه میښه پییان خو شه که دهسه لاتکیان هه بیت پاریزگاری

سامانه که یان بکا و زیادی بکات و، ثاره زوومه مندی لوت به رزی و خو به گه روه زانین و ثیره پیان

فیتریکات که دهوله مندی دهیورژنیت هه رده م..

خۆ گەر (عبدالرحمنی کوپی عەوف) مان بەدی بکەدایە لەو دەولە مەندییە بەرینەیدا، ئەو مەروفتیکمان دەبینی کە بە شێوەیەکی سەیر سروشتەکانی مەزنی لەم بوارەدا دادەمالێ و بەرەو بەرزییەکی نایابی دەبرد...

ئەو لە کاتیگدا روویدا کە (عومەری کوپی خطاب) ﷺ گیانی پاکی دەسپارد و، شەش پیاوی لە ھاوێ لانی پێغه‌مبەری ﷺ ھەڵدەبژارد تا لە نێو خۆیاندا جێنشینێ نوێ دیاری بکەن...

پەنجەکان ئاماژەیان بۆ (عبدالرحمنی کوپی عەوف) دەکرد و روو لەو بوون... ھەندێک لە ھاوێ لانی لەو بارە یەوێ قەسیان لە گەڵدا کردبوو کە ئەو لەو شەش کەسە ڕەواترە بۆ جێنشین، وتی:
{سوێند بە خوا، پەتێک ھەلبگیریت و، بخزیتە گەردنم، پاشان بەرەو لایەکی دیکەم رابکێش خۆشەویستەرە لام لەو}...!!

بەمجۆرە، ھێشتا شەش کەسە ھەلبژێراوەکان کۆبوونەوێ خۆیان ساز نەکردبوو تا یەکتێکیان ھەلبژێرن بۆ جێنشینێ لەوای (عومەری فاروقی)، ھەوایی بە پێنج براکە ی دیکە ی دا کە ئەو دەست لەو مافە ی خۆی ھەڵدەگرت کە (عومەر) بۆی دانائە، کاتێک کە کردی بە یەکتێک لەوانە ی کە لە نێوانیاندا خەلیفە دیاری بکەیت... ھەر بۆیە لە سەریان پێویستە کە تەنھا لە نێوان خۆیان خەلیفە دیاری بکەن-واتە لە نێو پێنج کەسە کە ی دیکە دا-...

زۆر زەوویی ئەو دنیا نەویستیی لە وەرگرتنی پلە و پایە دا گە یاندیە جێگای ناویژیوان لە نێوان ئەو پێنج بەرێزە ی دیکە دا و، رازی بوون کە ئەو لە نێوانیاندا خەلیفە دیاری بکات و، ئیمامی ەلی پێی وت:
{لە پێغه‌مبەری خوا م بیست ﷺ وای باس دە کردیت کە ئە مینی خەلکی ئاسمان و، ئە مینی خەلکی زەویت}...

(عبدالرحمنی کوپی عەوف) ییش (عوسمانی کوپی عەفان) ی دیاری کرد بۆ خەلیفایەتی و، ئەوانی دیکەش واژۆی دیاری کردنە کە یان کرد...

* * *

ئە مە حەقیقەتی پیاوێکی دەولە مەندە لە ئیسلامدا...
ئایا بینیتان کە ئیسلام چی لێ کرد ھەتا بەرزی کردەو بە سەر دەولە مەندی دا، بەو ھەموو لەخۆبایی کەر و سەرلێشێواندنە ی کە ھە یەتی و، چۆن بە جوانترین شێوێ زاخاوی دا...؟؟
تا ئەو ھەتا لە سالی سی و نووی کۆچیدا، گیان دە دا...

(عائیشه) دایکی پروادارانیش دهیه ویت به ریزیک به هره مەندی بکات که جگه له و به کهسی دیکه نه درایت، هه ریزیه له کاتیکدا که له سهه نوینگی مردنه داوی لیدەکات که له ژوره کهی نه ودا و له تەنیش پیتە مبهرو، نه بویه کرو، عومره وه به خاک بسپێردریت... به لێ نه و موسلمانیکه ئیسلا م به چاکی پهروه ردهی کردوه، شهه م دهکا له وهی که خزی به رز بکاته وه بێ نه و جینگایه...!!

پاشان نه واده و به لێنیک پیتشتی ههیه له گه ل (عوسمانی کوپی مهظعون) دا، که رۆژیکیان پیکهاتن که: هه رکامیان دوا ی نهوی دیکه مرد، له تەنیش هاوه له کهیه وه بنیژریت...

* * *

له کاتیکدا گیانی بێ گه شتیک نوێی خزی ساز ده کرد، چاوه کانی فرمیسکیان لیدەباری و، زمانیشی له به رخی وه ده جولاند و دهیوت:

{ده ترسم نه گه یه نریم به هاوه لانه به هوی نه و سامانه زۆره ی که هه مبهو}..

به لام سه بوری خوا ی گه وه نذر زوو دایده گرت و، روخساری به روپوشیکی تهنگی شادی پرشنگذاری مژده دهی دلنیاکار دایده پۆشی...

هه ربهو گویشی هه لختبوو... وه که نه وهی که دهنگیکی خۆشی هه بیت و لێ نزیک بیت وه...

له وانه یه نا له و ساته دا گوپیستی راستیتی نه و فرموده یه ی پیغمبر ﷺ بوو بیت که هاوه یه کی نذر بوو پیتی فرموویو:

{عبدالرحمنی کوپی عه وف) له به هه شدایه}..

هه ربه وها له وانه یه گوپیستی په یمانی خوا ی گه وه بوو بیت له و قورئاندا:

﴿الَّذِينَ يُفْقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَتًّا وَلَا أَدَى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾: نه و که سانه ی مال له ریتی خوا دا ده به خشن و به چاویاندا ناده نه وه و تووشی ئازاریکیان ناکه ن، پاداشتیان لای په روه رگاریانه وهیج ترس و هه میکیان له سهه ر نه. البقرة/ ۲۶۲.

عبداللہ کی کوہ پی عہ مری کوہ پی جہ رام

نہ لائیکہ نہ کاہ کیبہ ریباہ بوکرو بو

ئەو کاتەى حەفتا پیاوێ ئەنصارى بە لە پەیمانى عەقەبەى نوێوەدا پەیمانان دەدا بە پێغه‌مبەرى خوا، (عبداللەى كۆپى عەمرى كۆپى حەرام) -باوكى جابرى كۆپى عبداللە- يەكێك بوو لە ئەنصارىانە..

كاتێك پێغه‌مبەرى خوداش ﷺ سەرگەورە (نەقیب) ی لە نێو هەلیژاردن، (عبداللەى كۆپى عەمر) يەكێك بوو لە سەرگەورەكان و.. پێغه‌مبەرى خودا ﷺ كۆپى سەرگەورەى سەر مۆزەكەى كە (بەنى سەلمە) بوو..

كە گەرايشەوێ بۆ مەدینە، سەروسامان و، خزم و خویشى خستە خزمەتى ئىسلامەو.. پاش كۆچكردنى پێغه‌مبەرىش بۆ مەدینە، ئەبوجابەر هەموو خۆشەختى خۆى لە هاورێبەتێكردنى پێغه‌مبەردا ﷺ بەشەو بەرۆژ دەبینیەو..

* * *

لە جەنگى (بەس)یشدا موچامیدانە هاتە دەری و، پالەوانانە جەنگا..
لە غەزای (ئوحد)یشدا مردنى خۆى هاتە پیش چاوەر لەوێ موسلمانان بۆ جەنگ بچنە دەروەو..

ئەو هەستە راستگۆیانە دایگرت كە ناگەرێتەو، دلى وەخت بوو لە خۆشیا بال بگرتەو!!
ئەم هاوێلە پایەبەرزە -جابرى- كۆپى بانگ كرد و پێت وت:
{مە وادەبینم لەم جەنگدا دەكوژم.. بگرە لەوانەى بەكەمىن شەهیدى موسلمانەكانیش..}

جا مە سوێند بەخوا، جگە لە پێغه‌مبەرى خوا ﷺ لە تۆ خۆشەویستەر بەجێ ناهێلم..
قەرزیكەم لەسەر، بیدەرەو، لەگەڵ خوشكەكاندا باش بە..

* * *

بۆ دەمو بەیانى رۆژى دواى موسلمانەكان بۆ رووبەروویوونەوێ قورەیشیەكان چوونە دەروەو.. ئەو قورەیشیەى كە بە سوپایەكی بێشومارەوێ هاتبو شارە هێمنەكەیان داگیر بكات..

جەنگێكى ترسناك بەرپا بوو، لە سەرەتادا موسلمانان سەرگەوتنێكى خێریان بە دەست هێنا، كە دەكرا سەرگەوتنى بەكلاكرەوێش بێت، گەر ئەو تیرهاوێزانەى پێغه‌مبەر ﷺ فەرمانى پێكردبوون كە لە جیگای خۆیاندا بمێننەوێ هەرگیز چۆلى نەكەن، ئەو سەرگەوتنە خێرایە

به سهر قوربه يشدا له خۇبايى كردن و، شوينه كانى خۇيان به سهر كټوه كه وه به جى نه هيشته بابه و
سهرقال نه بوونايه به گزگردنه وهى ده سته كه وته كانى سوپاى دټپاوه وه..
ئو سوپاى كه زور خيرا شكاني خوى كزگرده وه كاتى بينى پشتى موسلمانان به
تهواوه تى چول بووه، پاشان له پشته وه به هير شيكى له ناكاو سه رساميان كرون و،
سهر كه وتنى موسلمانان گزردا بى شكست..

* * *

له م جهنگه سهخت و تالدا، (عبداللهى كوپى عه من) مائشاوايكار و شه هيدانه جهنگا.. كاتيك
له پاش جهنگه كه موسلمانان چون بى سهير كردنى شه هيدانه كانيان.. (جابرى كوپى عبدالله)
به دواى باوكيدا ده گرا، تا له نيو شه هيدانه كاندا دزيبه وه، سهيرى كرد بټياوه په كان
شواندويانه، هروهك چون پاله وانانى ديكه شيان شيواندوه..
له كاتيكدا (جابر) و هه نديك له كس و كارى بى شه هيدى ئيسلام (عبداللهى كوپى عه مرى
كوپى حرام) ده گريان، پيغمبه رى خوداش ﷺ به لايندا تټيه پى له كاتيكدا كه ده گريان،
فه رموى:

{بوى بگريـن..}

يان بوى نه گريـن..

مه لائيكه ته كان به باله كانيان سټيه ريان بى كردوه {!!!}

* * *

ئيمانى (نه بو جابر) دره وشاوه و به تين بو..
خوشه ويستى - بگره ئوپه پى ئو ينى - بى مردن له پټناوى خودا ئوپه پى خوزگه و ناواتى
بو..
پيغمبه رى خوداش ﷺ دواتر هه والى مه زنى له باره يوه دركاند، هه واليك كه ئو ينى مه زنى
بى شه هيدى ده نواند..

روژنيكان پيغمبه رى ﷺ به (جابرى كوپى فه رمو):

{ئەى جابر..}

خوای گه وه هيج كه سى نه دواندوه له پشتى په رده وه نه بټت..

به لام روويه پوو له گه ل باوكتدا دوا..

پټى فه رمو: ئەى به نده كه م، دلوا بكه تا پټت ببه خشم..

وتى: ئەى په روه ردگار، داوات لى ده كه م كه بگريه وه بى دنيا، تا دووباره له پټناوتدا

بكوژيم..

خواى گوره پټى فرموو:

پېشتړ نه ووم باسكړدوه: نه وان ناگړته وه بڼى..

وتى: نهى په روږدگار، نه م به خشخشى پټت داوین، راييگه يه نه به وانهى دواى نيمه..

جا خواى گوره نه م نايه تهى نارد خواره وه:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ، فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ:

نه و كه سانهى له رضى خوادا كوژوان، هرگيز به مردويان حيساب مه كن، بهلكو زيندون و خودا بژويان دده داتى. دليان خوځه به و چاكه يهى كه خودا دهر باره ي كړدون، شادن به وهش كه نه وانهى وا نه گه يشتونه نه مان و به جى ماون، هيچ ترسيكيان له سر نابى و هيچ خه ميكيان له بهر نابى. ١٦٩-١٧٠.

كاتيك كه موسلمانان ده چوونه سر شهيد خاكه كاره كانيان پاش كوتايى هاتنى جهنگى (نوحود).. نه و ساتهى كه خزمانى (عبداللہى كوپى عمر) لاشه كيان ناسيه وه، ژنه كى له گه ل براكه يدا كه نه ویش به ه مان شپوه له گه ليدا شهيد بوويو، خستنيه سر و شتره كى و، هات به بيريدا كه بيانباته وه بڼ مدينه تا له وى بياننيزيت و، هه روه كه هه نديك له موسلمانان شهيد كاني خويان به و جوړه ليكرد..

به لام بانگه رى پیغمبرى ﷺ خودا ﷻ گه يشت پټيان و فرمانى پیغمبرى پښه گياندن كه:

{كوژاوه كان له شويى كوژاناياندا به خاك بسپړن}..

جا هه ريه كه يان شهيدى خوى هتيايه وه..

پیغمبرى ﷺ نازيزيش ﷺ سر په رشتى به خاك سپارنى هاوه له شهيد كاني ده كړد، نه و شهيدانهى كه نه و په يمانهى به خواى گوره يان دابو برديانه سر و، گيانى به رزى خويان به لپورده ي كړده قوريانى بڼ خودا و پیغمبره كى.

كه نورهى (عبداللہى كوپى حرام) هات به خاك بسپړدرت، پیغمبرى ﷺ بانگى كړد:

{(عبداللہى كوپى عمر) و، (عمرى كوپى جه موح) له يك كړېدا بنځن، چونكه له دونيادا

رڼو په كديان خوځنده ويست و، دلساف بوون به رامبه به يه ك}..

* * *

نائيتاش.. له ميانهى نه و ساتانهى كه گلکو به خته وهره كيان سازده كړد بڼ پيشواى هه روى شهيد نازيزه كه، ورن با پيگه وه سرنجيكي خوځه ويستانهى شهيدى دووم (عبداللہى كوپى جه موح) بده ين..

* * *

عہ مری کو بی جہ مع

دہ مے و ہم شہ لیہ مہ وہ لہ بہ شہ شہا بکہ یم

زاوای (عبداللہی کوپی عمری کوپی هرام) بوو، چونکه میړدی (هیندی کچی عمری خوشکی بوو..

نم کوپه ی (جه موج) یش به کیک بوو له سرگره وره کانی مە دینه و، پیاوماقو لیک له پیاوماقو لانی (به نی سله) بوو..

(مه عادی کوپی عمری کوپی، که بهر له خوی موسلمان بوو به کیک بوو له و هفتا نه نصاری به شداری په یمانی (عقه به) دوه مییان کرد.

جا (مه عادی کوپی عمری) و (مه عادی کوپی جه بهل) ی هاوپی به وپه پی په روشیه کی که نجانته ی بېواداری بویرانه وه خه لکی مە دینه یان بۆ لای نیسلام بانگ ده کړه.. له و دمه شدا له نیو خه لگدا وا باو بوو که پیاوماقو لان وپړای نو بته گورانه ی که له پرستگا کانیاندا دانرابوون هه موو خه لکی ده یان په رست، له ماله کانی شیاندا بتی بچوکیان داده نا..

(عمری کوپی جه موج) یش به و پتیه ی که پیاوماقو ل و سرگره وره بوو، بتیکی دروست کړبوو، ناوی (مه ناف) ی لیتا بوو، له ماله که یدا داینا بوو..

(مه عادی کوپی عمری) له گال (مه عادی کوپی جه بهل) ی هاوپییدا پیکهاتبوون له سر نه وه ی که بته که ی (عمری کوپی جه موج) بکه نه مایه ی گالته جاپی و یاری کړدن.

شو چوونه سړی و، هه لیان گرت و فریځان دایه نو چاله ی که خه لکی شتی پیس و زیلی تن فریده دا.

(عمری یش که دمه و به یانی هه ستا سر دجی دا (مه ناف) له جیگای خوی به دی نه کرد و، به داویدا گه را تا بینی له و چاله دا فریدراوه.. جا توره ده بیت و ده لیت:

- دهک تیا بچن، کن نه مشه و ده ستر دژنی کردو ته سر خواوه ونده کانمان..؟!

پاشان ده یشات و، پاکی ده کاته وه و، بونی خو شتی لیده دات..

شهو ی نویی به سر دا هاته وه، هه ربو (مه عادی) - (مه عادی کوپی عمری) و (مه عادی کوپی جه بهل) هه مان شتیان به سر بته که دا هیتا یه وه، هه موو شه ویک به و جوړه.

هه تا (عمری) هه راسان بوو، شم شیر هه ی هیتا و خستیه سر گر دنی (مه ناف) و پی و ت: گه ر چاکه ت تیدا یه بهرگری له خوت بکه..!!

بق به یانی که هستا سهیری کرد له جی خویدا نه ماوه... به لکو له هه مان چالدا فریدراوه،
نه مجاره به تهنه ناهش نه بوو له چاله که دا... به لکو له گه ل سه گیکي توپیودا توند پیکه وه به
گوریسیک به سترابونه وه...

له کاتیکدا که توپه و، په ست و، سه رسام بوو بوو، هه ندیک له پیاوماقوانی مه دینه که
پیشتر موسلمان بوو یون لئی نزیک بوونه وه، به ده ستیان ناماژمیان بق به فریدراوه که ده کرد
که به سه گیکي توپیوه وه به سترابوویه وه، عه قل و دل و تیگه یشتنی (همری کوپی
جه موج) بیان دواند و، باسی په روه ردگاری حق و، خاوه ن توانا و ده سه لاتیان بق ده کرد، که
هیچ شتیک هاوشیوه ی نه...

ده ربارهی (موحه مه دی) (صادق الامین) قسه یان بق ده کرد، که هاتوته دونه تا
بیه خشیت، نه که وه رگریت... ریئوتنی بکات، نه که سر بشیوینیت...
ده ربارهی نیسلامیش، که هاتوه تا مرقه کان له کورت و به ند رزگار بکات - هه موو کورت و
به ندیک -، هاتوه خوشی و په همتی خودای تیدا زیندو بکاته وه رووناکي شو یان له دلدا
په خش بکات.

جا له چه ند ماوه په کی که مدا (همر) خوی و ناینده ی خوی بینیه وه...
له چه ند چرکه ساتیکدا رشت و، پزاشاکه کانی و جه سته ی خاوین کرده وه و، پاشان خوی
بقن خوش و ریگ و پیک کرد و، به سه ری به رز و ده روونی که شاه وه که وته پی، تا په یمان بدات
به دواين پیغمبر و، جیگای خوی له نیو برواداراندا بگریت.

* * *

له وانه په که سیک بیت به بیریدا و بپرسیت: که سانیکی وه (همری کوپی جه موج)... که
سه رگه وره و پیاوماقوالی هوزه کانیا ن بوون... چون برویان ده هینا به و به کالته جارپانه به و
جوره شو هه موو برپایه...؟
چون عه قلیان له و گیلپه نه یدیه پاراستن...
وه چون نه مرؤ - له گه ل موسلمان بوون و قوربانیدانیا ندا - له ریزی گه وره پیاواندا
ده یاندوینین...؟

کردنی شم جوره پرسیارانه له رزگاری نیستادا رزدر سانایه، که مندالیکیش به دی ناکه یین
عه قلی وای لی بکات ته خته په که دابتابشیت و له ماله که یدا دابینیت و بیهرستن...
به لام له و رزگاره ی که رابوورد، سوزی مرؤ جیگای شو جوره کارانه ی تیدا ده بوویه وه
به بن شووی که زیره کی و تیگه یشتنیا ن هیچ ته له که و فیلتیکی به رانبر شو داب و نه ریتانه
تیدا بیت...!!

(نه سینا) به سه بزمان وه نمونه...

(ئەسینا) له سه‌رده‌می (بارکلین) و (فیساکۆرس) و (سوقرات) دا..
 ئه‌و (ئەسینا) یه‌ی که له پێشکه‌وتنی فیکریدا که‌یشتبووه ئاستی سه‌رسام کردنی عه‌قل، ئا
 له و کاته‌دا هه‌موو خه‌ڵکه‌که‌ی، فه‌یله‌سوف و، دانوه‌ر و، جه‌ماوه‌ره‌که‌ی بپوایان به‌و بته
 داتاشراوانه‌ هه‌بوو، بپوادارییه‌ک تا ئه‌وپه‌ڕی گێلی و گاته‌جاری!!
 چونکه‌ وێژدانی ئایینی له‌و چه‌رخه‌ دورانه‌دا له‌گه‌ڵ پێشکه‌وتنی عه‌قڵدا به‌ هه‌ڵیکه‌ ته‌ریبیدا
 نه‌ده‌پۆیشتن.

* * *

(عه‌مری کوپی جه‌موح) دڵ و، ژایانی به‌ په‌روه‌ردگاری جیهان سپاردبوو، سه‌ره‌پای زۆر
 به‌خشنده‌یی و ده‌ستبلاویه‌که‌ی، ئیسلام زیاتر به‌خشنده‌تری کرد و، هه‌موو سامانه‌که‌ی خسته
 خزمه‌ت ئاینه‌که‌ی و براکانی..
 پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ کۆمه‌ڵێک خه‌لکی (به‌نی سه‌لمه‌) -هۆزه‌که‌ی (عه‌مری کوپی جه‌موح)- ی
 پرسی:

- کۆ سه‌رگه‌وره‌تانه‌ ئه‌ی به‌نی سه‌لمه‌..؟

وتیان: (الجع‌د بن قیس)، له‌سه‌ر ئه‌و زۆدییه‌ی که‌ ته‌ییدابوو..

ئه‌مجا پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی:

{جا چ ده‌ردنێک له‌ زۆدی سه‌خته‌ره!!}

به‌لکو سه‌رگه‌وره‌تان ئه‌و ده‌موچاو پانه‌ سپیه‌یه‌، (عه‌مری کوپی جه‌موح)-{..

ئه‌م گه‌واهیدانه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ریزلێنانی (عه‌مری کوپی جه‌موح) بوو، چ
 ریزلێنانێک..!

له‌مباریه‌وه‌ شاعیری ئه‌نصاریه‌کان وتویه‌تی:

فسود عمرو بن الجموح لجوده   وحقّ لعمر بالندی أن یسودّ

إذا جاءه السؤال أنهب ماله   وقال خذوه، إنه عائد غدا

واته: پیاوه‌لدانی (عه‌مری کوپی جه‌موح) له‌به‌ر به‌خشنده‌ییه‌که‌ی مافی خۆی بوو که‌ بانگ
 بکری‌ت و پیایدا هه‌لبدری‌ت.. گه‌ر دواکه‌ر ماله‌که‌ی هه‌موو به‌ردایه‌، ده‌یوت: بیبه‌ن، سه‌بین
 دێته‌وه‌..

جا (عه‌مری کوپی جه‌موح) هه‌روه‌ک چۆن سامانه‌که‌ی له‌پێناوی خۆی گه‌وره‌دا به‌خشی،
 ده‌یویست که‌ گیان و ژانیشی ببه‌خشیت..

به‌لام.. به‌چ شێوه‌یه‌ک؟؟

ئه‌و قاچیکه‌ی به‌جۆزیکه‌ی وه‌ها شه‌ل بوو که‌ به‌ که‌لکی به‌شداریکردنی شه‌ر نه‌یه‌ت.

خاوهنی چوار کوپیش بوو، هه موویان موسلمان بوون و، پیاوانیکی به جهرگ بوون و، له گه له پیغمبر ﷺ بقی شه پکردن ده چوونه دهره وه، بهرده وام بوون له سهر به جیهینانی فه رزی جیهاد..

له جهنگی به دردا (عمر) هه ولیدا به شداری بکات، جا کوپهکانی چوونه خزمهت پیغمبر ﷺ تکایان لیکرد که باوکیان رازی بکات به وهی که نهیه ته دهره وه، یان گهر قه ناعه تیشی نه کرد فه رمانی پی بکات..

ههرواش بوو، پیغمبر ﷺ پیتی راگه یاند که ئیسلام لیتی بوراوه له به شداریکردنی جیهاد وه که فه رزیک به وهی که م ئه ندامیه که یوه که خوی له شه لیهیکی ژوردا ده نواند.. له گه له ئه وه شدا دهستی دایه ژور لیکردن و تکاکردن.. تا پیغمبر ﷺ فه رمانی پیکرد که له مه دینه بمینیته وه.

جهنگی (ئوحد) یش هات، عمر چوه خزمهت پیغمبر ﷺ و لیتی پاراپیه وه که مؤلتهی به شداریبوونی بدات و پیتی وت:

{ئهی پیغمبر ﷺ خوا.. کوپهکانم ده یانه ویت ریگم نه دهن که بقی جیهاد کردن له گه لندا بیمه دهره وه..}

جا سویند به خوا من ئومیده وارم که به م شه لیه مه وه له به هه شندا بگه پیم.. له به رامیه ر ئه و سووریوونه مه زه نیدا پیغمبر ﷺ مؤلتهی دا که بیته دهره وه به شداری بکات، جا چه که که ی هه لگرت و، به خۆشی و سنگ فراوانیه وه به شه لی که وته پتی و، به دهنگیکی ملکه چانه له پهروه ردگاری پاراپیه وه:

{خودایا شه هیدیم پی بیه خشه و مه مگپه وه بقی ناو که س و کاره که م}...

* * *

هه ربوو له شکر له ژۆزی (ئوحد) دا به یه که گه یشتن..

(عمری کوپی جه موج) و هه رچوار کوپه که یشی به شمشیرهکانیان که وخته لیدانی سوپای تاریکی و بیتاوه پی..

(عمر) یش له نیو ئه و خه لک و هه رایه دا هه نگاوی ده نا و، له گه له هه ر هه نگاویکیشیدا شمشیره که ی سه ری یه کیک له بتپه رستهکانی لیده کرده وه..

ئه و به دهستی راست شمشیری ده وه شاند و، پاشان سه رنجی ئاسۆی به رزی ده وری به ی خۆی ده دا و، وه که ئه وه ی په له ی بیت بقی هاتنی ئه و مه لاتیکه یه ی که گیان ده کیشیت و، پاشان به ره و به هه شتی ده بات..

به ئی.. ئه و به راستی شه هیدبوونی له پهروه ردگاری خواست و، ته و او دلنایش بوو له وهی که خوی گه وده پاراپانه وه که ی گیرا کردوه..

به‌لێ ئه‌و تاهه‌ زۆیه‌ - چ تاهه‌ زۆیه‌ك - به‌وه‌ی كه‌ به‌ قاچی شه‌لی له‌ به‌هه‌شتدا هه‌نگاو
بنیّت تا خه‌لكه‌كه‌ی بزانی كه‌ موحه‌مه‌دی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چۆن هاوه‌لانی خۆی دیاری
ده‌كرد و، چۆن پیاوونی په‌روه‌رده‌ ده‌كرد...!!

* * *

به‌لێ ئه‌وه‌ی كه‌ چاره‌پێی بوو پێی گه‌شت.
لێدانی شمشێرێكی به‌ركه‌وت و، ساته‌وه‌ختی زه‌هاوه‌نده‌كه‌ی راگه‌یاند..
زه‌هاوه‌ندی شه‌هیدێكی پایه‌بلند به‌ره‌و به‌هه‌شتی جاویدانی و، فێرده‌وسی خودای
میه‌ره‌بان...!!

* * *

له‌كاتیدا كه‌ موسلمانه‌كان شه‌هیده‌كانیان به‌خاك ده‌سپارد، پێغه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌و فه‌رمانه‌ی
ده‌ركرد -كه‌ پێشتر گۆیستی بووین-
{سه‌رنج به‌هه‌ن، (عه‌بداللهی كه‌وی حه‌رام) و (عه‌مری كه‌وی جه‌موح) له‌یه‌ك گۆپدا بنێژن،
چونكه‌ هه‌ردووكان له‌ دنیادا یه‌كیان خۆشه‌ویست و دڵساف بوون به‌رامبه‌ر به‌یه‌ك}...!!

* * *

ئه‌مجا هه‌ردوو شه‌هیده‌ هاوێ ئازیزه‌كه‌ له‌یه‌ك گۆپدا به‌خاك سپێردران، له‌ژێر گلکۆی ئه‌و
خاكه‌دا كه‌ جه‌سته‌ی پێگه‌ردیانی گرت هه‌و، پاش ئه‌وه‌ی كه‌ پاله‌وانیته‌ی بی‌وینه‌یانی بینی.
پاش تێپه‌رپه‌وونی چل و شه‌ش ساڵ به‌سه‌ر به‌خاك سپاردن و هاوپیته‌تیان، لافاوێكی زۆر
به‌هێزه‌ات و خاکی گۆپه‌كه‌یانی داپۆشی، به‌هۆی كانیه‌كه‌وه‌ كه‌ (موعاویه) له‌وێهه‌ هه‌ینابووی،
جا موسلمانه‌كان خه‌ی‌را كه‌وتنه‌ گواسته‌نه‌وه‌ی جه‌سته‌ی شه‌هیده‌كان، ئه‌وانه‌ی به‌شداری
گواسته‌نه‌وه‌ی لاشه‌كانیان كرد له‌باره‌یانه‌وه‌ ده‌لێن:
{لاشه‌یان هه‌ر نه‌رم بوو..

ده‌ست و قاچیان ده‌جولێنرا}...!!

(جابه‌ری كه‌وی عبدالله) له‌و كاته‌دا زیندووپیو، له‌گه‌ڵ خه‌زم و كه‌س و كاره‌كه‌یدا رۆشت تا
لاشه‌ی (عه‌بداللهی كه‌وی عه‌مری كه‌وی حه‌رام)ی باوكی و لاشه‌ی (عه‌مری كه‌وی جه‌موح)ی
مێردی پوری بگۆژێته‌وه‌..

له‌گۆپه‌كه‌ی خۆیاندا بینینی، وه‌ك ئه‌وه‌ی نوستن وایوو.. زه‌وی هه‌یچی لێ نه‌خواردبوون و،
ئه‌و خه‌نده‌ی ره‌زانه‌ندی و شادییه‌ی ئه‌و رۆژه‌یان له‌سه‌ر لێو دانه‌بڕابوو كه‌ به‌ره‌و لای خوای
گه‌وره‌ بانگ کران، ئایه‌ سه‌رتان سوپه‌ماوه‌..
سه‌رتان سوپه‌نه‌مێنێ..

چونکه نه و گيانه مه زنه ته قواداره، بېگه ردانه ی، که به سر چاره نویساندا زال بوون.. له
جسته کاندا که ساز بووه بوی، ریژه یه ک له بهرگری (مناعة) به جی ده هیلتیت که هکاره کانی
شیکردنه وه، داپزانی ناو خاک لاده بات..

مه بیی کوری زه ید
رُفسازی فیداکاری و خوشه و پستی

له پهیماني عهقه بهی دوهمدا که پښتر چەند جارې لټی دواين و، تښدا هفتا پياو و دوو
 نافره تی خه لگی مه دینه په ایمانیان دا به پښه مېرورځېدا، (هه بیبی کوپی زهید) و (زهیدی کوپی
 عاصم) ی باوکی ځان له و هفتا پياوه پیرژه بوون..
 (نوسه یبهی کچی که عب) ی دایکیشی په کڅک بو له و دوو نافره تی که په ایمانیان دا به
 پښه مېرورځېدا..

نافره تی دوه میس پوری - خوشکی دایکی - بوو...!!
 که واپو پرواداریکی دیرینه و نیمانی به شاده ماره کانیدا رځووه..
 له پاش کوچکردنی پښه مېرورځېدا خوداش ځان بڅ مه دینه له په نایدا ژیا و، له هیچ غه زایه کدا
 دوانه کوت و، له هیچ کاریکدا که مته رخه می نه نواند..

* * *

روژ گاریک هات باشووری دورگی عه ره ب دوو دروژنی پیسی به خوره دی که بانگه شهی
 پښه مېرورځېدا تیان ده کرد و، خه لگیان به ره و سه رلیښتیان ده دایه پیش خویان..
 په که میان که (نوسه دی کوپی که عبی عه نس) بوو له (هه نه)..
 دوو میس له په مامه ده رکوت، که (موسه یله مهی دروژن) بوو..
 هه ردو دروژنه که ده ستیان داپوه هاندانی خه لگی له دژی شو پروادارانهی هژده کانیان که
 به دم بانگه وازی خودا و، پښه مېرورځېدا چوویوون و، هانیان ده دان له دژی نیردراوانی
 پښه مېرورځېدا خوا بڅ شو جیگایانه..
 له سهی شو ده شهوه، ده ستیان دایه شتواندنی خودی پښه مېرورځېدا و، خراپه و تاریکیان
 له سه زهیدا بلاوده کرده وه.

* * *

پښه مېرورځېدا روژکیان سه رسام بوو به هاتنی نیردراوی (موسه یله مه) که نامه یه کی هینابو
 تښدا هاتبوو: (له موسه یله مهی پښه مېرورځېدا خوداوه، بڅ موحه مه دی پښه مېرورځېدا خودا..
 سلاوت لږ بیت..

پاش شو، من به شدارکراوم له و کاره دا له گه ل تودا و، نیوهی زهوی بڅ نیمه یه و، نیوه که ی
 دیکه یشی بڅ قورپه یشه، به لام قورپه یشیه کان هژدکی ده سترژی کارن)...!!
 پښه مېرورځېدا په کڅک له نوسه رانی هاوه لی بانگ کرد و، وه لامی موسه یله مهی پی نووسی:

{به‌ناوی خودای به‌خشنده‌ی میهره‌بان..}

له‌ موحه‌مه‌دی پێغه‌مبهری خوداوه، بۆ موسه‌یله‌مه‌ی درۆزن..

سلاو له‌ وگه‌سه‌ی شوێن روناکی ده‌که‌وێت..

پاش ئه‌وه، زه‌وی مولکی خودایه‌ و، بۆ هه‌رکەسی بیه‌وێت له‌ به‌نده‌کانی پێی ده‌دات و،

سه‌رته‌نجامیش بۆ ته‌قوادارانه‌ {..!}

ئه‌و وشانه‌ی پێغه‌مبهر وه‌ک گزنگی به‌ری به‌یان هات و، ئابروی به‌رۆزنه‌که‌ی (به‌نی

حه‌نیفه‌)ی برد که‌ وای گومان ده‌برد پێغه‌مبهرایه‌تی مولکه‌و، ئه‌ویش هات و داوای نیوه‌ی‌زه‌وی

و نیوه‌ی به‌نده‌کانی ده‌کرد..!

ئه‌مجا ئێردراوه‌که‌ی (موسه‌یله‌مه‌) وه‌لامه‌که‌ی پێغه‌مبهری ﷺ له‌گه‌ڵ خۆیدا برده‌وه‌ بۆ

(موسه‌یله‌مه‌)، بوه‌ مایه‌ی زیادبوونی گومرایی و سه‌رلێشبوایه‌که‌ی.

* * *

درۆزنه‌که‌ ده‌ستی دایه‌ بلۆکردنه‌وه‌ی بوختان و هه‌لبه‌ستراوه‌کانی و، زیاتر ئه‌شکه‌نجه‌دانی

به‌واداران و هاندانی له‌ دژیان زیادای کرد، هه‌ریۆیه‌ پێغه‌مبهر وای به‌چاک زانی که‌ نامه‌یه‌کی بۆ

بنی‌زیت و تێیدا ریگری ئه‌و بی‌عه‌قلانه‌ی بکات..

بۆ ئه‌م کاره‌ش پێغه‌مبهر ﷺ (حه‌بیبی کوپی زه‌ید)ی دیاری کرد تا نامه‌که‌ی پێدا بنی‌زیت

بۆ موسه‌یله‌مه‌..

(حه‌بیب)یش که‌وته‌ هه‌نگاونان و، به‌وپه‌ڕی شادی‌وه‌ بۆ ئه‌م کاره‌ پایه‌بلنده‌ که‌وته‌ پێی که‌

پێغه‌مبهری خودا ﷺ پێی سپاردبوو، ئومێده‌وار بوو که‌ دلی موسه‌یله‌مه‌ رێنۆینی بکات بۆ لای

حه‌ق و، (حه‌بیب)یش پاداشت و خه‌لاتی مه‌زنی ده‌ست بکه‌وێت..

* * *

رێبواره‌که‌ گه‌یشه‌ شوێنی مه‌به‌ست و..

نامه‌ پڕ له‌ روناکیه‌که‌ی دایه‌ موسه‌یله‌مه‌ی درۆزن و، زیاتر له‌ سه‌رلێشبوای و گومریدا

رۆچوو..

له‌کاتی‌که‌دا که‌ موسه‌یله‌مه‌ ته‌نها بی‌مێشکیکی بوختانچی بوو، هه‌موو ره‌وشتیکی بوختانچی

بی‌مێشکیشی تێدا‌بوو..!!

به‌م شیوه‌یه‌، هیچ مه‌ردایه‌تی و ره‌وشت جوانی عه‌ره‌ب و پیاوه‌تی تێدا نه‌بوو که‌ ریگریان

بکردایه‌ له‌ رشتنی خۆینی ئێردراویک که‌ نامه‌یه‌کی نوسراوی هێناوه‌.. ئه‌و کاره‌ی که‌

عه‌ره‌به‌کان رێزبان لێده‌نا و پێرۆز بوو به‌لایانه‌وه‌..!!

قه دهوړی ثابینی مه زنی نیسلام ویستی وه هابوو که وانه یه کی نوئی زیاد بکات بۆ سر وانه
مه زنه کانی پال وانیستی که به گوئی تیکپای مرقایه تیدا ددها، وانه یه ک که نه مجاره بابته و
ماموستاکه له یه ک کاتدا (حه بیبی کوپی زهید) بیته...!!

* * *

موسه یله مهی درۆزن هۆزه کهی خزی کۆکرده وه، بۆ یه کیک له رۆژه دیاره کان بانگی
کردن...

نه وجا (حه بیبی کوپی زهید)ی نژدراوی پیغه مېرمنه خودا ﷻ هینرا و شوینه واری
نه شکه نه دانی توند که تاوانباران به سهریاند هینابوو، بهر ئومیده گیان بویری بېهینن و،
له بهرچاوی خه لکه که دا سهرکز و بیده سه لات دهرکه ویت و، خیرا برپا بهینیت به موسه یله مه
کاتیک که له بهردهم خه لکه که دا بۆ لای ئو برپایه بانگ شه دهرکیت و.. بهردهش موسه یله مهی
درۆزنی دژپا و موعجیزه یه کی خه یالی له بهردهم هه لخه له تینراوه کانیدا بهردهست دههینیت.

* * *

موسه یله مه به (حه بیبی)ی وت:

- شاهیدی ددهیت که (موحه ممد) پیغه مېرمنه خوایه...؟

(حه بیبی) وتی:

- به ئی "شاهیدی ددهم که (موحه ممد) پیغه مېرمنه خوایه.

روو زهریه کی سهرشوپانه روخساری موسه یله مهی داگرت و، دووباره لیتی پرسیه وه:

- شاهیدیش ددهیت که من پیغه مېرمنه خودام...؟؟

(حه بیبی) یش به گالته جارپیه کی مرینه ره وه وه لای دایه وه:

- من هیچ نابیستم...!!

نه مچا رهنگی زهری سهرشوپانهی سهر روخساری موسه یله مهی درۆزن گۆپا بۆ ره شیکي
قین له دلانهی رئالی تونبوو.

له راستیدا نه خشه کهی شکستی هینا و، نه شکه نه کهی بیه بهرهم بوو، له بهردهم نه و
که سانه شدا که کۆی کردبوونه وه تا موعجیزه کهی ببینن زله یه کی به هیزی بهرکهوت که
هیهبه تی درۆزنی خسته ناو قوپه وه...

تا له ویدا وه کای سهرپاو بۆپاندی و، هاواری پیاوکوژه کهی کرد که پیشت نوکی
شمشیره کهی کرد به جهستهی (حه بیبی) دا...

پاشان دهستی دایه پارچه پارچه کردنی جهستهی، پارچه پارچه و، کوت کوت و، نه ندانم
له نوای نه ندانم...

پالەوانە مەزنە‌کەش هیچی دیکە‌ی زیاد نە‌دە‌کرد بۆ‌سەر ورتە‌ورته‌کە‌ی و سرودی ئیسلامە‌کە‌ی دووپات دە‌کردە‌وه:

{ لا اله الا الله، محمد رسول الله }.

* * *

خۆ‌گەر (حە‌بی‌ب) ئه‌و رۆژه به‌ شتێ له ئاسانکاری رووکه‌ش بۆ موسە‌یله‌مه ژیا‌نی خۆ‌ی ده‌ریاز بک‌ردایه و، ئی‌مانه‌کە‌ی له‌نێو سنگیدا بشاردا‌یه‌ته‌وه، موسلمان بو‌ونه‌کە‌شی هیچ خراپه‌یه‌کی به‌سە‌ردا نە‌ده‌هات..

به‌لام ئه‌و پیاوه‌ی که له‌گه‌ڵ باوک و، دایک و، براو، پوریدا ئاماده‌ی په‌یمانی عه‌قه‌به‌ بوو، له‌و ساته‌ گرنگه‌ پیرۆزه‌وه به‌رپرسیاریتی په‌یمانە‌کە‌ی و ئی‌مانه‌کە‌ی به‌ ته‌واوه‌تی و به‌بێ‌ کە‌م و کوپی له‌ ئه‌ستۆ گرت، نە‌دە‌کرا که چ‌رکه‌ساتیکی رۆژی هاوسە‌نگی رابگریت له‌نێوان ژیا‌نی و مه‌یده‌نه‌که‌یدا..

پاشان هیچ هه‌ڵیکی وای له‌به‌رده‌مدا نە‌بوو تا هه‌موو ژیا‌نی به‌ده‌ست به‌ی‌تی‌ت وه‌ک ئه‌م ده‌رفه‌ته‌ ده‌گه‌مه‌نه‌ی که چ‌یرۆکی تێک‌پاری ئی‌مانی خۆ‌ی تیدا بینیه‌وه.. له‌ خۆ‌پا‌گری و، مه‌زنی و، پالە‌وانی‌تی و، قوریا‌نیدا‌ن و، شه‌هیدبوونی له‌ پێ‌ناوی رێ‌نوێنی و حه‌ق خه‌ریک بوو له‌ جوانی رێ‌کو‌پنکی‌دا زیاتر بێ‌ت له‌ هه‌موو سه‌رکه‌وتن و بالا‌ده‌سته‌یه‌ک...!!

* * *

هه‌واڵی شه‌هیدبوونی نێ‌ردراوه به‌پێ‌ژه‌کە‌ی گه‌یشه‌ته‌وه به‌ پێ‌غه‌مبە‌ری خوا ﷺ و، له‌به‌رده‌م حوکمی په‌روه‌ردگا‌ری‌دا ئارامی گرت، چونکه ئه‌و به‌ روناکی خودا ئاینده‌ی موسە‌یله‌مه‌ی درۆزنی به‌دی ده‌کرد و، خه‌ریک بوو له‌ناوچوونی به‌چاوی خۆ‌ی ببینی‌ت..

به‌لام (نوسه‌یه‌ی کچی که‌عی دایکی (حە‌بی‌ب) بۆ ماوه‌یه‌کی زۆ‌ر ددانی جی‌پ‌کرده‌وه، پاشان سو‌یندیک‌ی ته‌واوی خوارد که‌ تۆ‌له‌ی کو‌په‌کە‌ی له‌ خودی (موسە‌یله‌مه) بکاته‌وه و، رم و شمشیره‌کە‌ی بگێ‌رێ‌ت به‌نێو گۆشته‌ پی‌سه‌که‌یدا..

ئه‌و قه‌ده‌ره‌یشی که له‌و رۆژه‌دا ده‌یروانییه‌ دانه‌نگی و ئارامگ‌ری و خۆ‌پا‌گریه‌کە‌ی، مایه‌ی سه‌رسوپه‌مانی‌کی زۆ‌ر بوو، له‌ هه‌مان کاتدا ب‌پاری دا که له‌ په‌نایه‌وه بوه‌ستێ‌ت تا سو‌ینده‌کە‌ی به‌جێ ده‌هێ‌تی‌ت...!!

* * *

خولیکي کورتي روزگار سوپایه وه.. به مویه وه جهنگه زیندوه که به ریابوو، جهنگی په مامه..

(نه بوبه کړی صدیق) چېنشینینی پټه مېرۍ خواځه سوپای نیسلا می ناماده کرد تا به ره و په مامه بگویتنه پټی که (موسه یله مه) تییدا گوره ترین له شکری ناماده کردبوو..
(نوسه ییه) ش له گه ل سوپادا که وته پټی و..

چوه نیو گه رمه ی جهنگه که وه و، به دهستی راستی شمشیزه که ی ه لگرتبوو، رمه که یشی به دهستی چه پیه وه بوو، زمانیشی له هاوارکردن نه ده که وت:

{موسه یله مه ی نوژمنی خوا کوا!}..؟

کاتن (موسو یله مه) ش کوژا و، شوینکه وته کانی وه ک خوری شیکراوه که وتنه سر زهوی و، به یداخه کانی نیسلام به سر بلندی و سرکه وتوویی به رز بوونه وه.. (نوسه ییه) که جهسته ی پایه داری به هیزی پر له جیگای برین و لیدانی رم بوو، راوه ستا..

راوه ستا و پیشوازی له روخساری کوږه نازیزه که ی شهید (هیب) ده کرد و، بینی کات و شوینی پرکړدوه..!!

(نوسه ییه) چاری به هر لایه کدا و بڼ لای هر نالایه که له نالا شه کاوه سرکه وتوه شاده کان بگټرپایه روخساری (هیب) ی کوږی به شه کاوه یی و.. سرکه وتوویی و.. شادی له سر به دی ده کرد..

توبہ ی کوہی کہ عب

نہ نہ رہیں فیہ فیہ فیہ

رۆژنیکیان پیتغه مبهری خوا ﷺ پرسپاری لیکرد:

{ئە ئی باوکی موندیز...؟؟}

چ ئایه تیکی قورئانی پیروژ مه زنتره...؟؟}

له وه لامیدا وتی:

{خودا و پیتغه مبهره که ی زانائرن}..

پیتغه مبهری ﷺ پرسپاره که ی لی دووباره کرده وه:

{ئە ئی باوکی موندیز...؟؟}

چ ئایه تیکی قورئانی پیروژ مه زنتره...؟؟}

له وه لامیدا وتی:

{(اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ) البقره/۲۵۵}

ئەمجا پیتغه مبهری خوا ﷺ دەستی دا به سه ر سینگیدا و، له کانتیکدا شادی به سه ر

بوخساریه وه ده دره وشایه وه پیتی فره موو:

{زانپاریت لی پیروژ بیت ئە ئی باوکی موندیز}..

ئەو (باوکی موندیز)ە ی که پیتغه مبهری ئازیز پیروزیایی ئەو زانیاری و تیگه یشتنه ی لیکرد

که خوای گه وره پیتی به خشیبوو، هاوه لی پایه به رز (ئوبه یی کوپی که عب) بوو..

(ئوبه یی) ئە نصاریه کی هۆزی خه زره جه و، به شداری په یمانی عه قه به و، غه زای به در و،

جه نکه کانی دیکه ی کردوه.

له نپۆ نه وانه دا که رۆژ زوو موسلمان بوویبون گه یشتبوه پایه یه کی بڵند و، ئاستیکی به رزی

وه ها مه تا ئەمیری باوه رداران (عومه) ﷺ له باره یه وه وتی:

{ئوبه یی سه رگه وره ی موسلمانانه}...

(ئوبه یی کوپی که عب) له پیتشه وه ی ئەو که سانه بوو که (وه حی)یان ده نووسی وه و،

نامه کانیان ده نووسی..

له له برکردنی قورئانی پیروژ و، خویندنه وه و، تیگه یشتنی ئایه ته کانیان، له سه رکه وتوان

“بوو،

رۆژنیکیان پیتغه مبهری خوا ﷺ پیتی فره موو:

{ئە ئی (ئوبه یی کوپی که عب)}..

من فره مانم پیکراوه که قورئانت فیر بکه م}..

(ئوبه یی) ده یزانی که پیتغه مبهری خوا ﷺ فره مانه کانی له (وه حی)یه وه وه رده گریت..

ئا لیره دا به شاد بیه کی زږده وه له پیغه مېرمنه څخه خدای ﷻ پرسې:
 {نهی پیغه مېرمنه خدای، دایک و باوکم به قوریانت بن.. نایا ناوی خومیان هیئا بۆت}؟؟..
 پیغه مېرمنه وه لای دایه وه:
 {به لئ..}

به ناوی خوته وه، ره چه له کته وه، له ناسمانی سره وه!!..
 جا موسلمانیک له دلی پیغه مېرمنه څخه خدای ﷻ بگاته نو ناسته به راستی موسلمانیکي
 مه زنه، زړیش مه زن..

به درزیالی سالانی پیکه وه بوونیشی، (نوبه یی کوپی که عب) له نریک پیغه مېرمنه څخه خدای ﷻ
 بوو، له و کانیاوه سازگاره به خشره ی ه لده گوزی..
 پاش گوزانه وهی پیغه مېرمنه څخه بقی لای په روه ردگاری بالاده ست، (نوبه یی)..
 په رسته که ی و، به میزی ناینه که ی و، ناکاریدا له سر به لینه که ی برده وام بوو..
 هه میسه به ناگاهینر ترسینر میز هره که یی بوو..
 روزانی سرده می پیغه مېرمنه څخه ده هیئانه وه یاد، له گال نو به لئین و، خوږه وشت و،
 دنیانه ویستی که نه وان له سر ی بوون..

له و ته پرشن گدارنه یی که له نیتو هاوه لاند دهیوته وه:
 {به راستی نیمه که له گال پیغه مېرمنه څخه خدای بووین ﷻ، تپروانیمان یه ک بوو، که لیثی
 جودا بووینه وه، تپروانینه کانمان به راست و چه پدا جودا بووینه وه}..
 به رده وام بوو له سر ته قوادری و، دنیانه ویستی و، دنیا نهی توانی تووشی ناشووب یان
 هه لڅه له تاندنی بگات..

چونکه نو حه قیقه ته که ی له کزتابیه که پدا به دی ده کرد..
 جا مرؤف چند بژی و، چند له نیتو ناز و خوشیدا بگوزهری، ده گاته روزانیک که هه موو
 نه وانه ی تپیدایه ده گوزیت بقی گرد و تزو جگه له کرده وهی چاک، یا کاریکی خراب که
 نه دجامی دابیت هیچی دیکه ی به ده سته و نامینیت..
 له باره ی دنیاشه وه (نوبه یی) ده لیت:
 {خوړاکی ناده میزاد، بۆته نمونه بقی دنیا..}

سهرنج بده گهر خوئی تی بگیت و، خوړا که که ی چی به سر دیت}؟؟..
 (نوبه یی) که قسه ی بقی خه لکی ده کرد گردن و گوزیه کان به په رۆش و گوزیه اگرتنه وه روزیان
 لیده نا.. چونکه له و که سانه بوو که له بر خوی گوره له هیچ که سیکه دیکه نه ده ترسا و..
 هیچ ویستیکیشی له دنیا داوا نه کرد بوو.

نو دهمه ی ولاتی نیسلا میش فراوان بوو، موسلمانه کانی بیی به ناره و خویان له گال
 والیه کاند ده گونجاند، هات وشه ترسینه ره کانی ناراسته کردن:

{ به په روه رډگاری که عبه تیاچوون .. }
به لām من خه هت ناخوځم بویان، به لکو خه هت بۆ ئو موسلمانانه ده خوځم که له ناویان
ده به ن{ ..

* * *

له پال زځر پاریزکاری و ته قواکه یدا، هر که باسی خودا و، رځی دواپی بکرایه ده گریا ..
نایه ته کانی قورنایی پیروزیس خوی بیخویندایه، یا گوئیستی بیوایه، ده به ژاند و هه موو گیانی
ده میتا له رزه ..

به لām نایه تیک له نیتو ئو نایه تانه ی قورنایی پیروذا، که گوئیستی ده بوو یان خوی
ده یخویندوه به جوړنکی بین وینه خه م و خه هت دایده گرت ..

که نه ویش نایه تی:

﴿قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا
وَيُبَدِّلَ بَعْضَكُمْ لِبَاسَ بَعْضٍ﴾ بلئ، خودا توانای هه به که له لای سه روتانه وه یان له لای ژیرتانه وه
نازارتان بۆ بنیړئ، یان بتانکاته چهند ده سته و تیکتان به ردا و نازار له به کتر
بچيژن. ﴿الانعام/ ۶۵﴾

نه وه یشی که نوبه ی زیاتر لئی ده ترسا که به سه ر ثومه تی ئیسلامیدا بیت نه وه بوو که
رځیک بیت به سه ریدا که هیز و توانای نه وه کانیا ن له نیتوان خویندا په رش و بلاو بیت ..

هه میسه ش داوای سه لامه تی له خوای گه وړه ده کرد و .. به راستیش هه ندیک له ناز و
نیعمه تی خودای گه وړه ی به سه ردا رځا بوو ..

به پرواداری و دنیایی و، پاداشت وه رگرتنه وه گه پایه وه بۆ لای په روه رډگاری ..

بہ عری کوری مہ عاز
باوکی عمر، خوشی لہ تو

له تهمەنی سی ویهك سالییدا موسلمان بوو..

له تهمەنی سی وحهوت سالییدا شههید بوو..

جا له نێوان رۆژی موسلمان بوونی و، رۆژی کۆچکردنیدا، (سه‌عدی کۆپی مه‌عاز) ﴿﴾
رۆژانیکی به‌رزی له خزمه‌تکردنی دینی خودا و پێغه‌مبەردا به‌سه‌ر برد.

* * *

سه‌رنج بده‌ن!

ئه‌و پیاوه‌ پوخسار جوانه‌، پایه‌داره‌، زۆر بالا به‌رزه‌، روخسار گه‌شه‌، به‌خۆوه‌ بووه‌، مه‌زنه‌
به‌دی ده‌که‌ن...؟؟

ئه‌وه‌ خۆیه‌تی..

به‌خێرای و راگرتن به‌ره‌و مالی (ئه‌سه‌عدی کۆپی زۆراوه‌) رێگا ده‌به‌ی تا ئه‌و پیاوه‌-
موصعه‌بی کۆپی عومه‌یر- ببینی که له مه‌که‌وه‌ (موحه‌مه‌د ﷺ) نارویه‌تی بۆ شاری مه‌دینه‌،
مه‌تاوه‌کو مژده‌ی په‌گخواناسی و ئیسلامیان پێدات..

به‌ئێ.. ئه‌و به‌ره‌و ئه‌وئ ده‌گوزهری تا ئه‌و پیاوه‌ نامۆیه‌ به‌ ئاینه‌که‌یه‌وه‌ بکاته‌ ده‌ره‌وه‌ی
شاری مه‌دینه‌ و.. واز له‌ خه‌لکی مه‌دینه‌ و ئاینه‌که‌یان به‌یئت..!!

* * *

به‌لام هه‌رکه له‌ کۆپی (موصعه‌ب) نزیک ده‌بیته‌وه‌ که له‌ مالی (ئوسه‌یدی کۆپی زۆراوه‌)ی
کۆپی پوریه‌تی دلی به‌ شنه‌بایه‌کی شیرین ده‌بوژیته‌وه‌ که بای لیخۆشبوون و خۆشبه‌ختی بۆی
ده‌هێنیت..

هه‌رکه گه‌یشته‌ لای دانیشتوانی کۆره‌که‌ و، جیی خۆی گرت له‌ نێواندا و، گوئی رادبیرا بۆ
وشه‌کانی (موصعه‌ب)، هیدایه‌تی خۆای گه‌وره‌ ده‌روون و گیانی روناک کۆده‌وه‌.
له‌ په‌کێک له‌ قه‌ده‌ره‌ سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌کاندا، سه‌رکۆده‌ی ئه‌نصاریه‌کان خه‌نجه‌ره‌که‌ی
فرێده‌دات و، ده‌ستی راستی ده‌هێنیت په‌یمان ده‌دات به‌ پێغه‌مبەری خوا ﷺ..

به‌ موسلمان بوونی (سه‌عدی کۆپی مه‌عاز)یش خۆریکی نوێ له‌ مه‌دینه‌دا هه‌لدیت، که زۆر
دل له‌ خولگه‌یدا ده‌سوپیته‌وه‌ و له‌گه‌ڵ موحه‌مه‌ددا ده‌بنه‌ به‌جیه‌ینه‌ری فه‌رمانه‌کانی
په‌روه‌ردگاری جیهانیان..!!

* * *

سه د موسلمان بوو. هه نگاهه کانی موسلمان بوونی پالوان و مه زنانه هه لگرت.
 نو د ده مې پټفمبهه ری خوا و هاوه لانی کوچیان کرد بق شاری مه دینه ماله کانی (به نی
 عه بدلوله شهه ل) - هؤزه که ی سه د - ده سته پکی ده روزه کان بوو بق کوچکاران و، تیکرای
 سامانه کانی شیان به بې منه و، نازاردان و.. لپرسینه وه له به رده ستیاندا بوو...!!

* * *

غه زای به در دیت..
 پټفمبهه ری خوداش ﷺ هاوه لانی کوچهری و پشتیوانانی کزده کاته وه، تا له و باره یه وه
 راویژیان پې بکات..

روی پیرزی کرده لای نه نصاریه کان و پټی فرمون:
 {بیروباوه پتانم پې بدن خه لکینه}..
 جا (سه عدی کوپی مه عاذ) هه ستایه وه وه ک به یداخ و.. وتی:
 {نه ی پټفمبهه ری خوا..
 نټمه بپوامان هینا پټ و، به راستمان زانیت و، گه واهیمان دا که نه وه ی هیناوته حقه،
 له سر نه مه ش په ایمان و به لټنمان پیداویت..
 ده سا نه ی پټفمبهه ری خوا، به ره و نه وه ی ده ته ویت بږ و، نټمه ش له گه لټن..
 سویند به و زاته ی که به حق ره وانه ی کردوویت، گهر به نیو نو ده ریایه دا به انبه ییت و
 بږویت، نټمه ش له گه لټ دین و، تاکه پیاوټکمان دواناکه ویت و، ناترسین له وه ی که سبه یین
 دوژمنان رویه پومان ببیته وه..
 نټمه نارامگرین له چه نگدا و، راستگرین له رو به پویونه وه دا..
 به لکو خوا له نټمه دا نه وه ت نیشان بدات که مایه ی چاوپوونیت بیت..
 ده سا له سر به ره که تی خودا به انبه {..
 * * *

و شه کانی سه د وه ک مژده گه شانه وه و، روخساری پټفمبهه ریش به ره زامه ندی و
 به خته وه ری و شادی گه شایه وه و، به موسلماننه کانی فرموو:
 {بږون و مژده تان له بیت، خوی گه وره واده ی پیدلوم که یه کټک له و دوو ده سته یه تان
 پیده دات..
 سوین به خوا.. ده لټی سه یری تیاچوونی نه و هؤزه ده که م}..
 * * *

له غزای نوحودیشدا و کاتیک که موسلمانان له ژیر کاریگری نهو ده سترژییه له ناکاوه ی سوپای بڼ باوه رداندا که به سریاندا هینان، چلو له سهر دجانی شوینی (سعدی کوپی مه عا) دا به مه لدا نه ده چوو.

له راستیدا نهو قاچه ی کانی به تنیشت پیغمبر ﷺ له سر خاک چه سپاندبوو، به شیوه ی کی بویرانه که شایسته ی نهو بیت، به رگری لیده کرد و نازار و ترسی ئی دوو ده خسته وه !!

* * *

غزای خنده قیش هات، تا مه ردایه تی و پاله وانیتی سعد به شیوه ی کی گش و پایه دار زیاتر پرشنگ بداته وه.

جنگی خنده قیش نیشانه ی کی ناشکرای سهر فیل و ته له کی ده سترژیکارانه که به شوین موسلمانانه وه بوو به بڼی هق، له دژیکه وه که له دژایه تیکردنه کیاندا ناشنای هیچ داد و په ایمانیک نڼ.

له کاتیکدا که پیغمبر ﷺ و هاوه لانی له شاری مه دینه به هیمنی و ناسایش سهرقالی په رستشی په روه ردگاریان بوون و، له سر گوږاپه لیان به رده وام بوون و، خوازیار بوون که قوپه یش ده ست له شالو و چه نگه کانی ه لېگریټ، له و کاته دا ده سته ی که له سر کرده کانی جوله که له دهرغه تیکدا به دزییوه ده پڼ بق مه که و قوپه یشیه کان له دژی پیغمبر ﷺ خودا هان ده دهن و، په ایمان و به لښیان پیده دهن که پشتیوانی قوپه یشیه کان بکن گر له گه ل موسلماناندا رویه رو بڼه وه.

به راستیش له گه ل هاوه لپه رسته کاندای پڼکهاټن و، پڼکه وه نه خشه ی جهنگ و داگیرکاریان دانا.

له ریځای گه پانه وه شیاندا بڼ مه دینه په کڼ له گه وره هوزده کانی عه رب که هوزی (غه طه فان) بوو هانیان دان و له گه ل سر گه وره کانیان پڼکهاټن که بچه سوپای قوپه یشیه وه. نه خشه ی جهنگ دانرو، جهنگاوه ران دابه شکران. قوپه یشیه کان و غه طه فان به سوپایه کی ئیجگار گه وره وه هیرش ده که نه سر شاری مه دینه.

جوله که کانیش مه لده ستن به رولی ناژاوه چیتی له ناوخوا ی مه دینه و ده وروبه ری له و کاته دا که سوپای هیرش به مه لده کوتیته سهری !!

کاتی پیغمبر ﷺ دهرکی کرد به پلانه نامه رده که ده سستی دایه خوسازدان بوی و. فرمانی کرد به مه لکه ندنی خنده ق به دوری شاری مه دینه دا تا بهر له لښاوی هیرش به ران بگریټ.

(سعدی کوپی مه‌عان) و (سعدی کوپی عوباده) یوشی نارد یق لای (که‌عی کوپی نه‌سعدی) سرگه‌وره‌ی هژزی (به‌نی قوره‌یظه) ی جوله‌که، تا راستی هه‌لوئستی نه‌وانیان یق روون بیته‌وه به‌رانبه‌ر نه‌و جه‌نگه‌ چاوه‌پوانکراوه، له‌و کاته‌شدا په‌یمان و به‌لیندان هه‌بوو له‌نن‌یان پیغمه‌بری خودا ﷺ و جوله‌که‌کانی (به‌نی قوره‌یظه) دا..

هر بۆیه کاتن نیردراوه‌کانی پیغمه‌بر گه‌یشتنه لای سرگه‌وره‌ی (به‌نی قوره‌یظه) سه‌رسام بوون که پعی و تن:

((هیچ په‌یمان و به‌لینک نیه له‌نن‌یان نئمه و موچه‌مه‌ددا))!!..

پیغمه‌بر ﷺ زۆر لای سه‌خت بوو که خه‌لکی مه‌دینه‌ نوچاری نه‌و داگیرکاریه‌ گه‌وره‌یه و، نه‌و ئابلقه‌ فه‌وتینه‌ره‌ بکات، هر بۆیه‌ بیری کرده‌وه که (غه‌طه‌فان) له‌ قوره‌یش داب‌پریت و، سوپای هیرشه‌پنهر نیوه‌ی ژماره‌ی سه‌ربازه‌کانی و، نیوه‌ی هیزه‌که‌ی له‌ده‌ست بدات، نه‌وه‌بوو هات و له‌گه‌ل سه‌رکرده‌کانی غه‌طه‌فاندا که‌وته و تووژ که ده‌ستیان له‌م جه‌نگه‌ بکیشنه‌وه، به‌رانبه‌ر به‌وه‌ش سییه‌کی به‌روبوومی مه‌دینه‌یان پیده‌دریت.. سه‌رکرده‌کانی (غه‌طه‌فان) یش به‌وه‌ رازی بوون و، هیچی نه‌ما‌بوو که پینکاته‌نه‌که له‌ په‌یماننامه‌یه‌کی متعانه‌ پینکراودا بنووسریت..

ئا له‌و ئاستی هه‌وله‌که‌دا، پیغمه‌بری خودا ﷺ راوه‌ستا و به‌مافی خۆی نه‌زانی که به‌ تنه‌ا له‌و کاره‌دا بریار ده‌ربکات، هر بۆیه‌ هاوه‌لانی بانگ کرد تا راویزیان پین بکات له‌و باره‌یه‌وه.

له‌مه‌شدا پیغمه‌بر ﷺ گرنگی‌یه‌کی تایبه‌تی دا به‌ بیروبووچوونی (سعدی کوپی مه‌عان) و (سعدی کوپی عوباده)، چونکه نه‌وان گه‌وره‌ی مه‌دینه‌ بوون و، به‌مه‌ش نه‌وان له‌ هه‌موو که‌س له‌پیشترن یق گفتوگۆکردن له‌سه‌ر نه‌و کاره و، هه‌لوئست وه‌رگرتن به‌رامبه‌ری..

* * *

پیغمه‌بر ﷺ به‌سه‌رهاتی نه‌و و تووژیه‌ی یق گنپانه‌وه که له‌گه‌ل سه‌رگه‌وره‌کانی (غه‌طه‌فان) دا نه‌نجامی داوه‌و.. هه‌والی دانن که نه‌و په‌نای بریقه‌ به‌ر نه‌و هه‌وله، تا نه‌و هیرشه‌ مه‌ترسیدارو، ئابلقه‌ ترسناکه، له‌شاری مه‌دینه و خه‌لکه‌که‌ی دوور بخاته‌وه..

هه‌ربوو (سعد) له‌ پیغمه‌بری خودایان پرسى:

{نه‌ی پیغمه‌بری خودا..}

تایا نه‌وه بیروبووچونیکى خۆمه‌ هه‌لیده‌بژیری، یان نیگایه و خودا فه‌رمانی پینکروبیت؟؟

پیغمه‌بر ﷺ فه‌رموی:

{فه‌رمانیکه من هه‌لیده‌بژیرم بۆتان..}

سویند به خوا، نه مېم تنها له بهر نه وه نه جامدا چونکه وام بینې که عه رب نښه یان خستو ته نږه کوانیکه وه نیشانه یان لی گرتوون و، له ه مو لایه که وه دهوړه یان ته نیون، منیش ویستم که نه و هیزه یان تا راده یه که به رامبه رتان بشکینم}.

(سه عدی کوپی مه عان) ه سستی کرد که توانایان وه که مرد و باوه پدار روبه پوی تاقیکردنه وه یه که بڅته وه، به لام چ تاقیکردنه وه یه که..

لږده دا وتی:

{نه ی پیغمبره ی خوا..}

نیمه و نه وان له سره شریک و و بت په سستی بووین و، نه په رستشی خوامان ده کرد و نه ده مان ناسی، نه وانیش چاویان نه برپوه نه وه ی که ده نکه خورمیه کی شاره که مان بخون، مه گره به خشین و میوانداری یان فروشتن بیت..

ننجا کاتې که خوی گه وړه به ناینی پیروزی نیسلام ریزی لیتاین و، رینوینی کردین بۆ لای و، سه رفرازی کردین به تر و به نیسلام، سامانی خوامان یان پی بده یین..؟؟

سویند به خوا هیچ پیویستیمان به وه نیه..

سویند به خوا به س شمشیریان پیده ده یین.. هه تا خوی گه وړه دابوهری ده کات له نیوان نیمه و نه واندا}!!!

ده ست به جی پیغمبر ﷺ له بچونه که ی پاشگه ز بووه وه و، هه والی دا به سرگه وړه ی (غه طه فان) که هاوه لانی رازی نه بوون به پروژه ی وتویژ و، نه ویش برپاری نه وانی په سند کردوه و پابه نده پیوه ی..

* * *

پاش چند روزیک شاری مه دینه روبه پوی ثابلقه یه کی ترسناک بوویه وه..

له راستیدا نه وان نه و ثابلقه یان بۆ خویان هه لبرارد، زیاد له وه ی که به سه ریاندا سه پیترایی، نه مه ش به هو ی نه و (خنده ق)ه ی که به ده وړی شاردا هه لیان که ندبوو تا ببیته سوپه ر و پاریزه ریان..

موسلمانانیش کالای جه نگیان پۆشی..

(سه عدی کوپی مه عان) یش شمشیر و ره که ی هه لگرت هاته ده وړه وه له بهر خویوه هژنراوه ی ده وته وه:

لَبَّثْ قَلِيلًا يَشْهَدُ الْهَبِجَا جَمَلٌ مَا أَجْمَلَ الْمَوْتَ إِذَا حَانَ الْأَجَلُ!

له یه کی که له هه لمه ته کانیشدا باسکی سه عد تیرکی کوژه ی به رکه وت، که یه کی که له بهر پاره کان تیی گرتبوو.

جا خوین له دهماره کانی هاته دهره و فریاگوزاریه کی کانی به په له یان بڼه نجام دا تا خوینه که یی بوه سستېته وه، پیغمبر ﷺ فرماني کرد که هلیبگرن و بیبهن بڼه مزگوت و، تئیدا چادرکی بڼه له بدن تا له کانی چاره سازیدا همیشه نزیك بیت لیتی..

جا موسلماننه کان لاره مه زنه که یان هه لگرت بڼه شوینه که یی له مزگوتی پیغمبر.. (سه عدی) یش چاوی هه لېتنا و سه رنجی ناسماني داو، وتی:

{خودایا، گهر شتیک له جهنگی قورپه یش ماوه نه واهمه پلهره وه بوی..}

چونکه هیچ هوزیک نیه نه و نه ده چه ز بکام له دریان بجهنگم وه نه و هوزی نه شکه نجهی پیغمبره که یان دایت و، به دروزنیان دانا و، ده ریانکرد..

نه گهر شه پښت له نیوان نیمه و نه واند ته واه کربوه، نه واه نه وای تووشم بویه بیکره ریگی شه هید بونم..

هم مرینه هه تا چاوم روون ده پښتو به نه مانی به نی قوره یظه.. !! }

* * *

بڼه تویه پاداشتی خودا نهی سه عدی کوپی مه عاذ..!

کڼ ده توانی جگه له تر قسه ی واکات، له ناوه ها هه لوپسنيکدا..؟؟

خودای گهره ش پاپانه وه که یی گپرا کرد..

هر نه و پیکرانه بوو به ریگی شه هیدی و، پاش مانگیک له ژیر کاریگری نه و برینه دا به ره لای په روه ردگاری گه پایه وه..

به لام نه مرد تا دلی ناسوده بوو به رانبر (به نی قوره یظه)..

چونکه پاش نه وای که قورپه شیه کان بیتومید بوون له چوونه ناو مه دینه و، ترس و بیم که وته ریزی سوپاکه یانه وه، هه موویان چهک و تفاقه کانیان هه لگرت و، به سه رشوپی گه پانه وه بڼه مه که..

پیغمبر ﷺ خوداش وای بیبی که وازه نیان له (به نی قوره یظه) که هر کاتیک ویستیان ناپاکی به رانبر مه دینه نه نجام بدن، کاریکه ناکریت نیدی چاوپویشی لی بکریت..

نا لیره دا فرماني کرد به هاوه لانی که به ره و به نی قوره یظه به یون..

لیره شدا بیست و پینج روژ نابلقه یان دان..

کاتیک که هه ستیان کرد ده ریا زیوونیان بڼه نیه له ده ست موسلماننه کان، خو یان دا به ده سته وه، تکای خو یان خسته به رده م پیغمبر ﷺ خوا، نه ویش به ده میانه وه چو، تکاکه یشیان نه و بوو که (سه عدی کوپی مه عاذ) ناویژوانی نیرانیان بکات.. سه عدی له سرده می نه فامیدا هاوپه یمانیان بوو.

* * *

پیغمبر ﷺ هندی هاولانی نارد و سهدی کوږی معاذ یان هیئا له چارگه‌ک‌ه‌ی که له نیو مزگه‌وتدا تییدا تیمار ده‌کړا..

به‌س‌ر ولاخیکه‌وه هات و، ماندوویه‌تی و نه‌خو‌شی پی‌وه دیار بوو..

پیغمبر پتی فرموو:

{نه‌ی س‌ه‌د، فرمان ده‌ریاره‌ی به‌نی قوره‌یظه بده}..

جا س‌ه‌د ه‌ول‌ه ناپاکه‌گانی هات‌وه یاد که دواترینیان شه‌ری خنده‌ق بوو که وه‌خت بوو شاری مه‌دینه و خه‌لکه‌ک‌ه‌ی تووشی تیاچوون بیت..

ب‌ویه س‌ه‌د وتی:

{واده‌زانم که شه‌رکاره‌کانیان بکوژین و..

ژن و منداله‌کانیان بکوژنه خزمه‌تکار و..

سامانه‌کانیان دابه‌ش بکوژت..}

به‌م شی‌وه‌یه س‌ه‌د نه‌مرد ه‌تا ده‌رونی ناسوده بوو به‌رانبه‌ر (به‌نی قوره‌یظه)..

* * *

مه‌ترسی برینه‌ک‌ه‌ی س‌ه‌د روژ له‌دوای روژ، بگره سات له‌دوای سات ترسناک‌تر ده‌بوو..

روژتکیان پیغمبر‌ه‌ری خودا چوو ب‌ق س‌ه‌ردانی و، سه‌یری کرد له چرکه‌ساته‌گانی مال‌ثاوییدایه، جا پیغمبر س‌ه‌ری مه‌لگرت و خستیه‌ک‌وشیه‌وه‌و، له‌خوای گه‌وره پارایه‌وه:

{خودایا، س‌ه‌د له پیناوی ت‌ودا تیک‌وشا و..

ب‌پوای به پیغمبره‌که‌ت هیئا و..

نه‌وه‌ی له‌س‌ه‌ری بوو به‌جی هیئا..

جا گیانی به چاک‌ترین شی‌وه‌ی وه‌رگرتنی گیان وه‌ریگره}..

و‌شه‌گانی پیغمبر ﷺ به‌س‌ر گیانی مال‌ثاوایک‌اریدا فیئکی و هیمنی داباراند.

ه‌ول‌ی داو، چاوه‌گانی کرده‌وه به‌و نومیده‌ی که روخساری پیغمبر‌ه‌ری خوا دواين شت بیت

که له ژيانيدا چاري پتي ده‌که‌و‌یت و، وتی:

{سلاوت لی بی نه‌ی پیغمبر‌ه‌ری خوا..

منیش شاه‌یدی ده‌ده‌م که پیغمبر‌ه‌ری خودایت}..

تا له‌کاته‌دا پیغمبر س‌ه‌رنجی روخساری س‌ه‌دی دا و، فرمووی:

{خو‌شی له‌تو نه‌ی باوکی عمر}..

* * *

نه پوسه عیدی خودری ﷺ ده لیت:

{له وکه سانه بووم که گوریان یو سعاد مه لکه ند..}

هر که چینیکي خوله که مان مه لکه ند، یونی میسکمان ده کرد..

مه تا ته واهه لمان که ند {...

مړینی سعاد لای موسلمانان کان زور سخت بوو..

به لام سهره خوشیان، زور پایه بلند بوو، کاتیک گویستی پیغمبره که یان بوون

ده یفه رموو:

{عرشی خودای گوره یو مړینی سعاد کوپی مه عاذ لریه وه}..

بہ عری کوہی عوبادہ
ناناہہ نگری رنصار

له گڼ ناوښتانی (سه‌دی کوپی مه‌اند) دا باسی (سه‌دی کوپی عوباده) ش ده‌کړیت...

چونکه هر دوو کیان سرگه‌وره‌ی خه‌لکی مه‌دینه بوون...

(سه‌دی کوپی مه‌اند) گه‌وره‌ی نه‌وس...

(سه‌دی کوپی عوباده) ش گه‌وره‌ی خه‌زده‌ج بوو...

هر دوو کیشیان، زور زوو موسلمان بوون و، ناماده‌ی په‌یمانی عه‌قه‌به بوون و، وه‌ک

سهریازیکي گوټ‌پرایه‌ل و، بروداریکي راستگر له په‌نای پټغمبه‌ری خوادا څخه ژيان...

له‌وانه‌په (سه‌دی کوپی عوباده) له‌نیو هم‌وو نه‌نصاریه‌کاندا تاکه که‌س بیت که‌پشکی

خوی له‌و نازار و نه‌شکه‌نجه‌ی قورپه‌یش چه‌شت‌بیت که‌به‌سر موسلمان‌ه‌کاندا ده‌هات له‌شاری

مه‌که...!!

ناسایی بوو که‌قورپه‌یش نازار و نه‌شکه‌نجه‌ی نه‌وانه بدات که‌له‌نیویاندا ده‌ژيان و، له

مه‌که‌نېشته‌جن بوون...

به‌لام پیاوونیکي خه‌لکی مه‌دینه توووشی نه‌و نه‌شکه‌نجه‌دانه بیت... که‌ته‌نھا پیاوونیکي ناسایی

نه‌بیت و به‌س... به‌لکو سرگړه‌دیه‌کی گه‌وره بیت له سرگه‌وره و پیاو ماقوله‌کانیان، نه‌م

کاره قه‌ده‌ر وای کرد که‌ته‌نھا به‌شی (سه‌دی کوپی عوباده) بیت...

نه‌مش له‌نواي نه‌و‌ی په‌یمانی عه‌قه‌به به‌نښتی به‌سترو، نه‌نصاریه‌کان ناماده‌بوون

برقونه‌وه، قورپه‌یشیه‌کان به‌په‌یمان‌دان و پټکه‌انتي نه‌نصاریه‌کانیان له‌گڼ پټغمبه‌ری

خوادا څخه زانی به‌و‌ی که‌کچ بکات بق مه‌دینه و نه‌وانیش له‌و‌ی له‌ده‌وری ده‌بن به‌ران‌به‌ر هر

هیزیکي هاو‌له‌پرستان و تاریکی...

شېتیتي قورپه‌یش هاته جوش و، ده‌ستیان دایه شوینکه‌وتنی سواره پوښتوه‌کان تاکو

گه‌یشتن به (سه‌دی کوپی عوباده) و بڼ باو‌ره‌کان له‌گڼ خویاندا هیتایانه‌وه، به‌گوریسی

ولاخه‌کی هر دوو ده‌ستیان به‌ستېوه‌وه به‌ملیه‌وه هیتایانه‌وه بق مه‌که و، له‌ده‌وری

کړېوونه‌وه که‌وتنه لیدانی و نه‌و‌ی خه‌زیان لټی بوو له‌نازار و نه‌شکه‌نجه به‌سریان هیتا...!!

کڼ نه‌مه به‌سر سه‌دی کوپی عوباده ده‌هینیت؟

نه‌و سرگه‌وره‌یه‌ی مه‌دینه، که‌ده‌میکه په‌نایان بق برېوه‌وه، بازگانیتیه‌کانی پاراستېوون

و، ریزي له‌شاند‌ه‌کانیان گرتېوو، کاتن په‌کټکیان له‌مه‌که ده‌چوو بق مه‌دینه...؟؟

له‌راستیدا نه‌وانه‌ی که‌گرتیان و، نه‌وانه‌یشی که‌لییان ده‌دا نه‌یان ده‌ناسی و ناشنایه‌تی

پله‌وپایه‌ی نه‌بوون له‌نیو هوزده‌کیدا...

به‌لام، وا ده‌زانیت گهر بیا نناسیایه‌ وازیان لێ ده‌هێنا؟؟

ئهی ئه‌شکه‌ نه‌جه و ئازاری ئه‌و سه‌رگه‌ و رانه‌ی مه‌که‌که‌یان نه‌دا که موسلمان بوون...؟؟
 قورپه‌ش له‌و رۆژگا رده‌ا شێت بوو، ده‌بیینی که هه‌موو توانا کانی نه‌فامی ته‌یه‌که‌ی، خۆی ساز
 ده‌دا بۆ شکست خواردن به‌ بانگی حه‌ق، هه‌ر بۆیه‌ هه‌یج رێبازیکی شک نه‌ده‌برد بۆ
 دامرکانده‌وه‌ی رق و قینه‌که‌ی جگه‌ له‌ ئه‌شکه‌ نه‌جه..

-وه‌ک وتمان- بۆ باوه‌ په‌رکان له‌ ده‌وری سه‌عدی کۆپی عوباده‌ کۆبوونه‌وه‌و لێیان ده‌دا و
 ده‌ستدرێژیان ده‌کرده‌ سه‌ر..

با ئی گه‌ڕێین (سه‌عد) پاشماوه‌ی باسه‌که‌مان بۆ بگێڕێته‌وه‌:

{... جا سوێند به‌خوا کاتێ که له‌به‌ر ده‌ستیاندا بوم به‌کێک له‌ قورپه‌یشیه‌کان به‌ره‌و لام
 هات، پیاویکی که‌شی، سه‌پی، بالا په‌رزی پیاوانه‌..
 له‌دلی خۆمدا وتم: گه‌ر له‌نیۆ ئه‌م هۆزه‌دا که‌سیک هه‌بێت چاکه‌ی ئی بوه‌شێته‌وه‌، ئه‌وا
 ئه‌مه‌یانه‌..

کاتێ لێم نزیک بووه‌وه‌ ده‌ستی به‌رزکرده‌وه‌و زله‌یه‌کی زۆر توندی لێدام..

له‌دلی خۆمدا وتم: نا.. سوێند به‌خوا، له‌دوای ئه‌مه‌ چاکه‌ له‌ که‌سیاندا نه‌یه‌...!!
 سوێند به‌خوا کاتێ له‌به‌ر ده‌ستیاندا بوم، رایانده‌کێشام، به‌کێک له‌پیاوه‌کانیان هات بۆ لام
 و، وتی: مالوێزان، په‌ناداریت له‌گه‌ڵ هه‌یج قورپه‌یشیه‌که‌دا نه‌یه‌...؟

وتم با.. من په‌ناداری حارسی کۆپی هه‌ریی کۆپی ئومه‌یه‌م..
 پیاوه‌که‌ وتی: ده‌سا به‌ ده‌نگی به‌رز ناویان به‌یته‌ و، باسی ئه‌وه‌ بکه‌ که په‌ناداری هه‌یه
 له‌نیوانتاندا، منیش وام کرد..

جا پیاوه‌که‌ رۆشت بۆ لایان و، هه‌والی پێدان که پیاویکی خه‌زرجی له‌ (أبطح) لێی
 ده‌درێت و ناوی ئه‌مان ده‌هێنێت و، باسی ئه‌وه‌ ده‌کات که په‌ناداری هه‌یه‌ له‌گه‌ڵیاندا..

له‌باره‌ی ناومه‌وه‌ په‌رسیاریان کردبوو.. و تبه‌ووی: سه‌عدی کۆپی عوباده‌..

وتبویان: راست ده‌کات به‌خوا، جا هاتن و له‌ چنگیان ده‌ریاز کردم {..

(سه‌عد) دوای ئه‌و دوژمنکاریه‌ی که توشی هات له‌کاتی خۆیدا مه‌که‌کی به‌جیه‌شت، تا
 بزانی قورپه‌یش چه‌ند به‌ تاوان خۆی په‌ر چه‌ک ده‌کات به‌رانه‌به‌ر که‌سانێکی بۆ په‌نا، که بانگه‌شه‌ی
 خه‌لکی ده‌که‌ن بۆ لای چاکه‌ و، حه‌ق و، ناشتی..

له‌راستیدا ئه‌و دوژمنکاریه‌ زیاتر عه‌زمی جه‌زم کردو، به‌یاری دا که لیبه‌رپێت بۆ سه‌رخستنی
 پێغه‌مبه‌ری ﷺ و هاوه‌لانی و ئه‌یسلام.

پێغه‌مبه‌ری ﷺ کۆچ ده‌کات بۆ شاری مه‌دینه و.. به‌ر له‌خۆیشی هاوه‌لانی کۆچیان

کردبوو..

ئا له‌وێدا (سه‌عد) سامانه‌که‌ی خسته‌ خه‌زمه‌ت کۆچه‌ران..

(سعد) هر خوی به فیرت و یوماوه یی به خشنده بوو..
چونکه نهو کوړی (عوبادهی کوړی دوله یمی هاریسه) بوو، که ناویانگی به خشنده یی و
ده سترکاووی له سرده می نه فامیدا به رفرلوانتر بوو له گشت ناویانگیک..
به راستی به خشنده یی (سعد) له نیسلامدا بوو نیشانه یه که له نیشانه کانی ئیمانی به ټیز و
پته وی.

فرموده گټړه وه کان له باره ی به خشنده یی که یه وه ده لټن:
(ده فری پر خوراکی سعد له گټ پټغه مېر دالله به هه موو ماله کانیدا ده سوپایه وه)..
هه روها ده یانوت:
(پیاویکی نه نصاری یه که س یان دوو.. یان سټ که س له موهاجیرانی ده برده وه له گټ
خوی بڑ مال..

به لام (سعدی کوړی عوباده) هه شتا که سی له گټ خوی ده برده وه)!!..
له بهر نه وهش بوو، سعد هه میسه داوای چاکه و رنق و رنزی زیاتری له په روه ردگاری
ده کرد و ده یوت:

(خودایا که م به که لکی من نایه و، باش نایم له سهری)!!..
له پټناوی نه وهشدا، شایسته ی نهو پارانه وهی پټغه مېری خودا بوو ﷺ که بوی کرد:
(خودایا بهر که ت و به زه یی خوت به سهر خاووخیزانی سعدی کوړی عوباده دا برټزه).

* * *

سعد به ته نها سامانه که ی نه خستبووه خزمه ت ئیسلامی پیرۆز، به لکو ټیز و لټه اتووی
خویشی خستبووه خزمه ت..

به راستیش تیرهاو ټیکی کارامه و چاک بوو.. له جهنگه کانیشدا که له گټ پټغه مېر دالله
به شداری ده کرد فیداکاری جه سورانه ی په کلاکه روه بوو.. (نیلن عه باس) ﷺ ده لټت:
له هه موو شوینگه په کدا پټغه مېری خوا ﷺ دوو ئالای هه بوو..
ئالای موهاجیرین، به ده ست (علی کوړی ابوطالب) وه بوو..
هی نه نصاره کانیش، به ده ست (سعدی کوړی عوباده) وه..
*

* * *

وا دیاره توندی سروشتی دیاری نه م که سیتیه به ټیز بووه..
چونکه نهو توند بوو له سهر حق و..
توندیش له خواستنی شتیکدا که به مافی خوی بزانیایه..
*

بپوايشی به کارێك هه بوايه هه لدهستا به راگه ياندنی به شیوه يه كي ئاشكرای بێ پێچ و پهنا و، سووربوونێك كه ئاشنای دهست ل هه لگرتن نه بێت..
جا ئهم توندیه، یاخود ئهم توندپۆییه، ببوه پالتهری سهر گه وری ئه نصار به ره و هه لۆیستی وه ها كه له سهری ده كه وت زیاد له وهی قازانجه مند بێت لێ..

* * *

له رۆژی رزگارکردنی مهككه دا پیغه مبهري خودا ﷺ کردیه سه رده سته ی کۆمه لێك له له شكري موسلمانان..

هر كه گه یشت ده وری بهری ده روزه گانی (البلد الحرام) مهككه هاواری کرد:
(ئه مرق رۆژی داستانه..

ئه مرق، حه رامه كان هه لال ده بن)..

جا (عومهری کورپی خطاب) ﷺ گوئی لێی بوو، دهست به جێ خۆی گه يانده خزمهت پیغه مبهري خودا ﷺ و وتی:
(ئه ی پیغه مبهري خوا..

گوئی بگره بزان هه سعه دی کورپی عوباده چی وتوه..

دلنایین لێی كه له نێو قوربه يشیه گاندا په لاماردانی هه بێت)..

ئه مجا پیغه مبهري ﷺ فه رمانی کرد به عه لی ﷺ كه خۆی بگه يه نته لای و ئالاكهی لێ وه ریگریت و، له جێی ئه و ئه میر بێت..

هه سعه کاتێ مهككه ی به دی کرد سه رشقپانه خۆی داوته دهست سوپای موسلمانانی رزگارکار، دیمه نی ئه شكه نجه دانی بپواداران و، ئازاردانی خۆی، ئه و رۆژه ی به سه ریان هیتا..
هاته وه یاد..

هه موو ئه و جه نگانه شی بپرکه و ته وه كه قوربه يشیه گان دژ به هۆزه گه ی و بانگخوازانی ئه نجامیان دا و.. هه موو تاوانیشیان ئه وه بوو كه ده يانوت: (لا اله الا الله) جا توندوتیژیه گه ی وای لێ کرد كه له رۆژی رزگارکردنی مه زندا جێنێو به قوربه يش بدات و هه رچه شه بکات..

* * *

هر ئه م توندیه، یان بلێ ئهم توندپۆییه كه به شیکێ سروشتی (هه سعه ی پێکه تێنابوو، هه ر نه وه ش بوو له رۆژی (هه قیفه) دا وای لێکرد كه ئه و هه لۆیسته دیاره ی هه بێت.

به هۆی وه فاتی پیغه مبهري وه ﷺ، کۆمه لێك له ئه نصاریه گان له ده وری کۆبونه وه له (هه قیفه ی به نی ساعیده) و داوایان لێده کرد كه جێنشینی پیغه مبهري خوا ﷺ له ئه نصاره گان بێت..

جینشینی پیغمبري خوداش ﷺ ریزیک بوو بۇ خزمانی له دنیا و قیامه تدا..
 پاشان نه و کومه له نه نصاره ده یانویست که به دهستی بهین و بویان بیت..
 به لآم پیغمبري خوا ﷺ له کانی نه خوشیه که یدا نه بویه کری له جی خوی دانا بوو نوژیان
 پی بکات و، هاوه لانیس له م له جی خو دانا نه تیگیشتن که پشتگیری دیارده ی دیکه ی ده کرد
 که پیغمبري خوا ﷺ نه بویه کری.. دوهمین که سی نیو نه شک و ته که ی.. زیاد کرد.
 ده لاین: تیگیشتن که نه بویه کر له هموان له پیشتر بوو بۇ جینشینی..
 به مجوره (عومری کوپی خطاب) ﷺ نه م بۆچونه ی دهرپی و پیوه ی پابه ند بوو..
 له کاتیکدا (سعدی کوپی عوباده) بۆچونیکي دیکه ی هه بوو و دهستی پیوه گرت، به جوری که
 وای له ریزیک له هاوه لانی پیغمبري خوداش ﷺ کرد که نه م هه لویتستی به جوان نه زانن، که
 مایه ی ره تکرده وه و ناره زایان بوو..

* * *

به لآم (سعدی کوپی عوباده) به م هه لویتستی راستگزیانه به ده م سروشت و
 خه سلته کانی خویوه چوو..
 چونکه نه و- وه ک باسما ن کرد- ژور توند وابه سته بوو به بیرو بۆچونیه وه، ژور سوور بوو
 له سار قسه له پرووی و پرونیه که ی..
 هه لویتستی پاش جهنگی (حونه ین) له سهرده می پیغمبري خودا نه و خه سلته تیمان پی
 نیشان ده دات..
 نه وه بوو کاتیک موسلمانان له و جهنگه دا سهرکه و تنیان به ده ست هیئا، پیغمبري ﷺ
 دهستی دایه دابه شکردنی ده سته که وه ته کانی به سهر موسلمانان کا ندا و.. له و رۆژه دا ژور گرنگی
 به تازه موسلمان بووه کان دا، که بریتی بوون له و پیاوما قول و سهرکه ورانه ی که تازه
 موسلمان بوویون، پیغمبري خودا ﷺ ویستی کومه کیان بکات و زیاتر دلایان په یوه ست بیت،
 هه روه ک چۆن به شی جهنگا و ره نه داره کانی دا..
 نه و که سانه یشی ژوو موسلمان بوویون دانیه ده ست نیسلا مه تیه که یان و، هیچی له
 ده سته که وه ته کانی نه و جهنگه پی نه دان..
 به خشینی پیغمبري خودا ﷺ ته نها به خشینی ریزیک بوو هه موو خه لک سوور بوون
 له سهری..
 ده سته که وه ته کانی جهنگیش له و کاته دا بوویوه ده سته مایه یه کی گرنگ و گوزهرانی
 موسلمانانی پی به پیوه ده چوو..
 به م شیوه یه نه نصاریه کان به دلته نگیه وه پرسیان: بۆچی پیغمبري خوا ﷺ به شی
 خویانی له ده سته که وت و سامان پی نه دان؟؟

ههسانی کوپی سابیتی شاعیریش دهلیت:

وانت الرسول فقل يا خير مؤمن
للمؤمنين اذا ما عدد البشر
علام تدعي سليم، وهي نازحة
قدام قوم، هموا آووا وهم نصروا
سماهم الله انتصارا بنصرهم
دين الهدى، وعوان الحرب تستر
وسارعوا في سبيل الله واعترفوا
للتائبات، وما خاموا وما ضجروا

شاعیری پیغه مبهری خوا له م بهیته شیعرانه دا گوزارشتی له و بیزاریه کردوه که
ئه نصاریه کان ههستیان پیکرد، که بینیان پیغه مبهري ﷺ نه وهی که ویستی له هاره لان پیتی دان
و، هیچی به مان نه دا..

(سه عدی کوپی عوباده) ی سه رگه وره ی ئه نصاریه کانیش ئه وهی بینی و، بیستی که
هۆزه که ی له نیتو خۆیاندن ئه و قسه یه ده دن به گویتی یه کدیدا، به م هه لویتسه رازی نه بوو، به دهم
سروشته ئاشکرا راسته له پوهه که یه وه چوو، ده ست به جی خۆی گه یانده پیغه مبهری خودا ﷻ
و، وتی:

((ئهی پیغه مبهری خوا..))

ئه م کۆمه له ی ئه نصار شتیک بوته گری له سه ر دلایان، به هۆی شیوانی دابه شکردنی ئه
ده ستکه وتی به ده سه تیئرا.. له نیتو هۆزه که ی خۆتد دابه شت کرد و، به خششی مه زنت دا به
هۆزه کانی عه رب و، هیچ به شی ئه م کۆمه له ی ئه نصاری تیدا نه بوو)..

به م جۆره ئه و پیاوه قسه له پوهه رازی ده روونی خۆی و، ئه وه ی ده هات به بیر ی هۆزه که یدا
درکاند و.. وینه یه کی راست و دروستی هه لویتسه که ی بۆ پیغه مبه ر خسته پوو..
جا پیغه مبهری خوا ﷻ لیتی پرسى:

((بۆچوونی تۆ چی یه له ویا ره یه وه ئهی سه عد)) ۹۹۰۰

به و مانایه ی که بۆچوونی هۆزه که ت ئه وه بین، ئهی بۆچوونی تۆ چی یه ۹۹۰۰

(سه عد) یش به هه مان قسه له پوه یه وه وه لامی دابه وه:

((منیش له هۆزه که ی خۆم))..

پتویسته تا کۆتایی له گه ل چیرۆکه که دا به یین، چونکه جوانیه کی بی هاوتای تیدایه ..!!

سه عد هۆزی ئه نصاری خۆی کۆکرده وه..

پیغه مبهری خوداش ﷻ هات بۆ لایان، روخساری غه مگینایانی خۆتنده وه..
زه رده خه نه یه کی گه شی پیزانی جوانیه کانیان و ریزلنایانی کاره که یان کرد..

پاشان فرموی:

((ئهی کۆمه لی ئه نصار..))

شتیک له نیتوه پتیه یشتوه، که له دلی خۆتاندا شتیکتان به رامبه رم بۆ دروست بووه ۹۹۰۰

ئایا ئیتوه له سه رلێشیواندا نه بوون کاتێ هاته لاتان و، خۆای گه وره هیدایه تی دان ۹۹۰۰

نه دار بوون و، خوا دهوله مېندی کړېد...؟؟

دوژمن بوون و، خوای گه وره دلّه کانتانی پټکوه په یوه ست کړېد...؟؟

وتیان:

به لڼ، خوای گه وره و پیغه مېرمنه که ی چاکه یان به سرمانه وه نژره و چاکترن.

پیغه مېرمنه فرمووی:

((بڼ وه لأم ناده نه وه نه ی کومه لی نه نصار...؟؟))

وتیان: چیت وه لأم بدهینه وه نه ی پیغه مېرمنه خا...؟؟

خودا و پیغه مېرمنه که ی چاکه یان به سرمانه وه نژره و چاکتریشن..

پیغه مېرمنه فرمووی:

به لأم سویند به خوا گه ربتانو یستایه ده تانوت و، راستیستان ده کړد و راستگوبوون:

به درق خرابو یته وه که هاتیه لآمان، نیمه ش پروامان پټکړدی..

به شکستی هاتی و، سرمانه خستی..

به نه داری هاتی و، کومه کمان کړدی..

ده رکرلو بوویت و، په نامان دایت..

نه ی کومه لی نه نصار.. له دهرونی خوتاندا خوښه ویستی دونیاتان بینویه که هوزیکم پڼ

وابسته کړد تا موسلمان بڼ و، نیوره شم به نیسلامه تی خوتان سپارد...؟؟

نایا رازی نابڼ نه ی کومه لی نه نصار، که خه لکی مه پ و وشر بڼ و، نیوره ش به

پیغه مېرمنه خوداوه بگه پټنه وه بڼ لای کړل و باره کانتان...؟؟

جا سویند به و زاته ی گیانی منی به دهسته، گه ر به ر کچکړدن نه بوايه من یه کټک ده بووم

له نه نصار.. گه ر خه لکیش هر یه ک به ریگایه کدا بڼ، من ریگای نه نصارم ده گرت بهر..

خودایه به زه ییت بیتنه وه به نه نصاریه کان و..

نه وه ی نه نصاریه کان و..

نه وه ی نه وه ی نه نصاریه کاند...!!

تا له ویدا نه نصاریه کان هینده گریان تا ریشیان ته پ بوو..

چونکه وشه کانی پیغه مېرمنه پایه به رزی مه زن دلّه کانیانی پڼ کړد له سه بوړی و، گیانیان له

دهوله مېندی و، دهرونیان پڼ له ساغی..

جا هه موویان، به سه عدی کوږی عوباده شه وه هاواریان کړد:

((رازی بوین به وه ی پیغه مېرمنه خا پشک و به شمان بیت...))

له رږذانی سهره تاي جینشینایه تی (عومه) دا، سه عد چوو بۆ لای نه میری باوه پداران و، به هه مان قسه له پرووی توند پویانه یوه پیتی وت:

((نه بوبه کړی هاوړپت- سویند به خوا- له تق خو شه ویست تر بوو له لاما ن.. سویند به خوا و ام لپها تووه حزم نیه به دراوسپیه تیت))..

عومه ریش به هیمنی وه لای دایه وه:

((هر که س حه زی له دراوسپیه تی که سیک نه بیت، لای بار ده کات))..

سه عد گه پایه وه و تی:

((من ده گویم وه بۆ دراوسپیه تی که سیک له تق چاک تر))..!!

* * *

سه عد ﷺ به و وشانه ی که ناراستی عومه ری نه میری باوه ردارانی کرد بۆ نه وه نه بوو که رق و قینی خوی ده ربیرپت، یان گوزارشت له بیزاری خوی بکات..

چونکه هر که س رازی بو بیت پیغمبر ﷺ پشک و به شی بیت، پشتیوانی و خو شه ویستی که سیک وه عومه ر رت ناکاته وه، که هه می شه جینگای ریز و خو شه ویستی پیغمبر بووه..

به لکو سه عد که یه کیکه له و هاوه لانه ی که قورنانی پیروزی باسی کردون: «رحماء بینهم» الفتح/ ۲۹..

ویستی که چاوه پتی ره وشیک نه کات، که جیاوازی له نیاوان نه و جینشینای موسلماناندا دروست بیت، جیاوازییه که نه و نایه ویت و، پین رازی نیه..

* * *

کۆل و باری پیچایه وه به ره و شام بروت..

هر که گه یشته نه وئ و له خاکی (حوران) دابه زی ناکامی هات و، به ره و لای په روه ردگاری میهره بانی گه پایه وه..

ئۇ سامەي كۆپى زەيد
خوشە وىسى كۆپى خوشە وىسى

نهمیری باوه پداران (عومری کوپی خطاب) ﷺ سه رقالی دابه شکردنی شت و مه کی
(به يتولمال) بوو به سر موسلمانانگاندا..

نوره ی (عبدالله ی کوپی عومر) هات و، عومر به شی خوی پيدا..
پاشان نوره ی (نوسامه ی کوپی زهید) هات و، عومر دوو هینده ی (عبدالله ی کوپی خوی
پيدا..

له کاتیکدا عومر به پیی ریژ و پایه و نارچه تی چه شتنيان له پیناوی نیسلامدا شتی به سر
خه لکیدا به ش ده کرد، (عبدالله ی کوپی عومر) له وه دهرسا که شوین و جیی له نیسلامدا
له دواوه بیټ، له کاتیکدا که نومیده وار بوو به هوی گوپراهی، تیکوشان و، دونیان ویستی و،
پاریزکارییه وه لای خوی گوره له موسلمانان پیشه نکه کان بیټ..
تا لیژده له باوکی پرسى: (فه زلی نوسامه دا به سر مندا، له وه ختیکدا نه وه ی من
له گال پیغه مبهري خوادا بینومه نه وه نیبینیوه)؟

عومریش وه لای دایه وه:

((نوسامه له تر خۆشه ویستېر بوو لای پیغه مبهري خوادا ﷺ..

باوکیشی له باوکت زیاتر خۆشه ویستېر بوو لای پیغه مبهري خوادا ﷺ))!!

جا ده بی نه وه کن بیټ که خوی و باوکی له دلی پیغه مبهريدا خۆشه ویستیان گه یشت بیټه
ناستیک که کوپی عومر و عومریش پیی نه گه یشت بن؟؟
نه وه (نوسامه ی کوپی زهید) ه..

له نیتو هاوه لانیشتا نازناوی (خۆشه ویستی کوپی خۆشه ویست) ی هه بوو..

(زهیدی کوپی حاریسه) ی باوکیشی خزمه تکاری پیغه مبهري خوادا ﷺ و، پیغه مبهري
به سر باوک و دایک و کس و کاریدا هه لیژارد، نه وه (زهید) ه ی که رژیکیان پیغه مبهري له نیتو
کومه لیک له هاوه لانیشتا رایگرت و فهرمووی:

((شاهید بن نیتو که نه م زهیده کوپی منه و، میراتگرمه و میراتگرم))..

له نیتو موسلمانانیشدا هه به (زهیدی کوپی موحه ممه د) ناویان ده برد هه تا قورئانی پیرۆز
داب و نه ریتی (ته به نی) به مندا لکردنی هه لوه شانده وه..
نه م نوسامه یه کوپیه تی..

(ئوم ئەیمەن) ی دایکیشی دایەنی پیغه مبه‌ری خوا بووه..
 روخساری دەرەوێ بۆ هیچ شتێک دەستی نەدەدا.. هیچ شتێ..
 چونکە ئەو وەک مێژوونووسان لەبارەییەوه دواون: رەشینیکی لوت هەلۆل بووه..
 بەلێ.. بەم دوو وشەییەو بەس، مێژوو قسەی خۆی دەربارەیی ئوسامە کورت دەکاتەوه..
 بەلام، کە ی ئیسلام گوتی بە شیوازی دەرەوێ خەلکی داوه..
 کە ی.. لە کاتی کدا کە پیغه مبه‌ره‌کە ی دەفرمویت:
 ((ئیمە لەوانە یە قژپێکی، تۆزای، جل و بەرگ شپ‌کە کە س ئاوی ئی ناداتەوه، گەر سویند
 لەسەر خۆی گەرە بخوات خوا سویندە کە ی ناخات)).

* * *

کە وابوو با واز لە شیوە ی دەرەکی ئوسامە بهێنین..
 با لە پێستە پەشە کە ی، و، لوتە هەلۆلە کە ی بگەرین، چونکە تێکرای ئەوانە لە تەرازی
 ئیسلامدا سەنگیان نیە..
 با سەرئەج بدەین خۆشەویستی و پشتیوانیە کە ی چۆن بوو..؟ قوربانیانی بە چ جۆر
 بوو..
 چی لە داوین پاکێ کەیدا بوو..؟ لە جیگیرێ کە ی و..؟ پارێزکاری و دانیاییە کە ی و..؟ مەزنی
 و ژیانی پێیدا هەبوو..؟!
 لە هەموو ئەوانەدا گەشتبوو ئەو ئاستە ی شایانی ئەو خۆشەویستی و رێزگرتنە زۆرە ی
 پیغه مبه‌ره‌ی ﷺ:
 ((ئوسامە ی کوپی زەید خۆشەویستترین کە سە لای من و، ئومیدەوارم کە لە پیاوچاگان تان
 بێت و، راتان دەسپێرم کە چاک بن لە گەلیدا)).

* * *

ئوسامە ﷺ خاوەنی هەموو ئەو ئاکارە مەزنانە بوو کە نزیک بکات لە دلی پیغه مبه‌ره‌ و،
 گەرە بێت لای.. چونکە ئەو کوپی دوو موسڵمانی بە پێزی زوو موسڵمان بوو کە زۆر زوو
 بەرەو ئیسلام هاتن و، لە زۆریە یان زیاتر خۆشەویستی و پشتیوانیان لە پیغه مبه‌ره‌ دەکرد و لێی
 نزیک بوون..
 لەو منداڵە بێ گەردانە ی ئیسلامیش کە لە سەر دەمی ئیسلامدا لە دایک بوون و، لە فێر تەتی
 بێ خەوشیدا گۆش کران، بە یی ئەوێ گەرد و تۆزی نە فامی و تاریکیەکانی بگرت..
 هەرەها ئوسامە ﷺ زۆر زۆر زیرە ک و، خۆ بە کەم زان بوو، لێ پێانیشی لە پێناوی خودا و
 پیغه مبه‌ردا بێ سنور بوو.

پاشان شو دواى نه وېش، له ثانيى نوږدا نوښته رايه تې قوربان يانې رهنگه كانى ده كړد كه
نيسلام هات كوت و بهندى جوداخوازي و شته قېزه ونه كانى لږى پامالى..

جا هم ره شه لوت هه لوږه له دلى پښه مېرى خوا و، له ريزى موسلماناندا خاوه نى
جېگايه كې بلند بوو، چونكه نه وې خواى خودا رازى له سره بې بهنده كانى چوښه تې پايه و ريزى
له نيو خه لكيدا راستگرډوته وه و فرمويه تې:

﴿إِنْ أَكْرَمَكُمُ عَنْدَ اللَّهِ أَفْكَكُمْ﴾ ريزدار ترين تان له لای خودا
پاريزكار ترين تانده المجرات/۱۲.

به م شپوه يه ش بينيمان پښه مېرى خوا څخه له روژى رزگار كړدى مه زندا چووه شارى
مه ككه و هم ره شه لوت هه لوږه (نوسامه كوپى زهيد) به تهنېشته وه بوو.

پاشان بينيمان كه له خوځشترين و جوانترين ساته كانى نيسلام و، سره كوتنه كيدا، كه
ده چووه كه عېه بيلال و نوسامه له لای راست و چه پيه وه بوون.. دوو پياوى پښتت ره شى
قه ترانې، به لام نه و پيامى خوايه كې له هه ردو دلى گه وړه يېگه رد ياندا هه لپانگرتبوو نه و
هه موو ريز و به رزيه ي پېن به خشيېوو..

* * *

له ته مېنكي كه مدا، كه بېست سالى تېنه په پانډبوو، پښه مېر (نوسامه كوپى زهيد) ي
كړده فرماندهى سوپا، كه (نه يوبه كرو عومر) له نيو جهنگاوه ره كانيدا بوون...!!
ورته ورت كه وته نيو هه ندى له موسلمانانكان و كاره كيان به لاوه گران بوو، به زور يان
ده زانى كه نوسامه كوپى زهيدى تازه پېگه يشتوو فرماندهى سوپا يه كې بېت كه گه وړه پياوانى
نه نصار و موهاجرېنى تېدايه..

قسه و باسه كيان گه يشته وه به پښه مېرى خوا څخه، نه وېش چوويه سر دوانگه و،
سوپاس و ستايشى خواى گه وړه كړد و، پاشان فرموى:

((هه ندى كه س تانه و ته شه له فرماندهيه تې نوسامه كوپى زهيد ده گرن و..

پېشترېش تانه و ته شه ريان له فرماندهيه تې باوكى ددها..

جا باوكى شايسته ي فرماندهيه تې بوو..

نوسامه ش هر شا يانېه تې..

نه و له دواى باوكى خوځه ويستېرېن كه سه لای من..

من نومېده وارم كه له پياوچا كابتان بېت و..

راتان ده سپېرم كه چاك بن له گه ليدا)..

به رله وې سوپا به رو شوېنى مه بېست بكه وېته پې پښه مېرى خودا څخه و ه فاتى كړد،

به لام له راسپارده داناييه كيدا بې هاوه لانى نه وې به جې هېشتبوو:

((ناردنی نوسامه جیبه چی بکن..))

ناردنی نوسامه جیبه چی بکن...))

خه لیفه ی موسلمانان (نوبه کی) به م شتویه نهو راسپارده ی پیرۆز راگرت و، وئپای نهو رهوشه نوئییه کی وهفاتی پیغمبر هینایه ئارا، (نوبه کی) هر سوور بوو له سر به جیبه یانی راسپارده و فرمانه کی، نهو بوو سوپای موسلمانان به سهرکایه تی (نوسامه) بهرو مه به سته کی کهوته ری، پاش نهو ی که خه لیفه مۆله تی لی خواست که (عومر) له لای خۆی بهیلتیه وه له شاری مه دینه..

له کاتیکدا که (هرقل) ی ئیمپراتۆری رۆم هه والی وهفاتی پیغمبر ی بیست، له هه مان کاتدا هه والی نهو سوپایه ی موسلمانانی پیگه بشت که به سهرکردایه تی (نوسامه ی کوپی زهید) بۆ پاککردنه وه ی شام کهوتنه ری، سهری سوپا له وه ی که موسلمانان نهو نهو به میز بن که وهفاتی پیغمبر که یان کاریگه ری نه بیست له سهر نه خشه و توانایان.

به م شتویه رۆمه کان خاو بونه وه و، ئیدی سنوری شامیان نه کرده شوینی چاودیری کردنی لانه ی ئیسلام له دورگی عه ره بیدا..

سوپا بن زیان گه پایه وه.. موسلمانان له باره ی وه وتیان:

((هیچ سوپایه کمان نه بینیه وه ک سوپای نوسامه بن زیان))!!

رۆژنیکان (نوسامه) وانه ی ته مه نی وه رگرت.. وانه ی کی کاریگه ر.. نوسامه گوزهراندی و تیکپای ژبانی تیدا گوزه را لهو ساتانه وه که پیغمبر بهرو په روه ردگاری بالاده ست گه پایه وه تا نهو ساته ی (نوسامه) بهرو لای په روه ردگاری گه پایه وه له سهرده می کوتایی خه لافه تی موعاویه دا..

دوو سال بهر له وهفاتی پیغمبر ﷺ کردیه نه میری ده سته یه ک و ناردی بۆ روه پوه بونه وه ی هه ندی له هاوه لپه رستان که دژایه تی ئیسلام و موسلمانان ده کرد.

نهوش به که م نه میریتی بوو (نوسامه) بیگریته ده ست..

له م چالاکیه شیدا سهرکه وتن و برینه وه ی به ده ست هینا و، هه والی سهرکه وتنه کی بهر له هاتنه وه ی که بشته پیغمبر ی خوا ﷺ و پیتی دلخۆش و شادومان بوو..

ده با گوئی له نوسامه را بگه رین پاشماوه ی هه واله که مان بۆ باس بکات:

((.. جا چومه خزمه ت پیغمبر ﷺ و، مژده در مژده ی رزگار کردنه کی پیدابوو، روخساری گه شاهه بوو.. له خۆی نزیک کردمه وه و، پاشان فه رمووی: بۆم بدوئ..

جا منیش ده ست م کرد به گه پانه وه.. بۆم باسکرد که له کاتیکدا مژده که شکستیان خوا رد گه بشته سهر پیاوینکیان و په که م له سهر سینگ ی دانا، وتی: لا اله الا الله، منیش په که م لیدا و کوشتم..

روخساری پێغه مبه‌ر ﷺ گه‌را و فه‌رمووی:

((تیاچوون بۆ تۆ، ئه‌ی ئوسامه‌..؟

ئه‌ی چی ده‌که‌یت به‌ (لا اله الا الله)..؟

((تیاچوون بۆ تۆ، ئه‌ی ئوسامه‌..؟

ئه‌ی چی ده‌که‌یت به‌ (لا اله الا الله)..؟

هه‌ر دووباره‌ی ده‌کرده‌وه‌ لێم هه‌تا وام لێهات هه‌زم ده‌کرد که خۆم له تیکرای کرده‌وه‌ کانم دا به‌لاما زامایه‌ و، ئه‌و رۆژه‌ سه‌رله‌نوێ موسلمان بومایه‌..

نا سویند به‌خوا، هه‌رگیز که‌سێ ناگه‌ژم که‌ وتبێتی (لا اله الا الله)، پاش ئه‌وه‌ی که‌ گوێبێستی ئه‌وه‌ بووم له‌ پێغه مبه‌ری خوا..))

* * *

ئه‌مه‌ ئه‌و وانه‌ مه‌زنه‌ بوو که‌ ژیا‌نی ئوسامه‌ی خۆشه‌وێستی کۆپی خۆشه‌وێستی ئاراسته‌ کرد له‌و رۆژه‌وه‌ی که‌ له‌ پێغه مبه‌ری خواوه‌ گوێی لێ بوو تا ئه‌و ساته‌ی به‌رازبووی و دله‌یای دونه‌یای به‌جێهێشت..

ئه‌وه‌ش وانه‌یه‌کی گه‌وره‌بوو..

وانه‌یه‌ك مرۆفایه‌تی پێغه مبه‌ر و، دادگه‌ری و، به‌رزی بته‌ما و، مه‌زنی ئاینه‌که‌ی و ئاگاری خسته‌ پوو..

ئه‌و پیاوه‌یشی که‌ پێغه مبه‌ر دلگران بوو بۆ کوژدانی و ئازاری بوو له‌ کوژدانی به‌ ده‌ستی ئوسامه‌، پیاوێکی هاوه‌له‌به‌ست و جه‌نگاوه‌ر بوو..

کاتێک که‌ وتیشی (لا اله الا الله).. له‌ کاتێکدا وتی که‌ شمشیره‌که‌ی به‌ ده‌ستی راستیه‌وه‌ بوو، پارچه‌گه‌شتی جه‌سته‌ی ئه‌و موسلمانانه‌ی پێوه‌بوو که‌ لێی کرده‌بوویه‌وه‌.. بۆیه‌ وتیشی تا له‌ لێدانێکی کوژه‌ر ده‌ریازی ببێت، یان ده‌رفه‌تێک بۆ خۆی بپه‌رسته‌ ئاراسته‌ی خۆی تێدا بگه‌ڕێت و سه‌رله‌نوێ بگه‌ڕێته‌وه‌ بۆ شه‌ه‌رکردن..

له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که‌ وتی و، زمانێ هاته‌ گه‌ڵ پێی، ژیا‌نی پارێزداو و خوێنی هه‌رام ده‌بێت، له‌و چهرکه‌ساته‌دا و، له‌به‌ر هه‌مان هۆ..

نیدی چی له‌ ده‌روندا بێت و، نیه‌ت و مه‌به‌ستی هه‌رچی بێت..

ئوسامه‌ش تا گه‌تایی ژیا‌نی به‌ چاکه‌ له‌ وانه‌ تیگه‌یشت..

جا گه‌ر ئه‌و پیاوه‌، له‌م هه‌لوێسته‌دا، پێغه مبه‌ر رێگری له‌ کوشتنی یکه‌ات ته‌نها له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که‌ وتی (لا اله الا الله).. نیدی ده‌بێت چۆن بێت به‌رانبه‌ر ئه‌وانه‌ی که‌ به‌وادارن له‌ راستیدا و، موسلمانێ راسته‌قینه‌ن..؟

به م جوړه بینیمان کاتې ناشوبی گوره له نیوان نیمای علی و لایه نگرانی له لایه ک و،
موعاویه و لایه نگرانی له لایه کی دیکه ه لگبرسا، به ته وای بی لایه ن بوو.
زودیش (علی) خۆشده ویست و، حقه لای شو ده بینی.. به لام چون به شمشیره کی
موسلمانیک بکورتیت که بوای به خودا و پیغمبر هیه، له کاتیکدا که پیغمبر سرزه نشتی
کرد له سر کوشتنی جه نگاوه ریکی بی باوه پ که له ساتی شکان و ه لئاتنیدا وتویه تی: لا اله الا
الله...؟!

ئا لیژده نامه یه کی ناراسته ی نیمای علی کرد و تییدا وتی:
گر تو له نیتو که لایه ی شیردا بویتایه،
پیم خۆش بوو که له گه لندا بم تییدا..
به لام نه مه کاریکه به باشم نه زانی!!..

هر بویه به درزیایی شو ململانی و جهنگه له ماله کی خویدا بوو..
کاتیک هندی له هاوه لانی هاتنه لای له باره ی شو ه لویسته یه وه قسه یان له گه ل کرد، پتی
وتن:

((هر گیز که سیک ناکوژم بلت لا اله الا الله)).
یه کیکیان پتی وت: نهی خوا ناهرمویت «وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ
لِلَّهِ: له گه لیان بجهنگن هه تا ناواوه نامین و دین گشتی دینی خوا ده بین الانفال/۳۹؟
ئوسامه ش له وه لامیدا وتی:

((نه وانه هاوه لپه رست بوون و، نیمه له دزیان جهنگاین هه تا ناشوب هه لنه گیرسیت و هه موو
تاین بۆ خوا بیت)).

* * *

له سالی په نجاو چواری کۆچیدا، ئوسامه په روشی دیداری خوا بوو، گیانی له نیتو په له کانیدا
کهوته چوله و، ده یویست که بگه ریتوه بۆ نیشتمانی یه که می.
ده روازه کانی به هشت کرانه وه، تا پیشوازی له یه کیک له چاکه کاره ته قواداره کان بکات.

عبدالرحمنی کو پی نہ بوبہ کر

تاکو تابی ہا لہو لا

نمونه یه کی روونی ئاکاری عه رهب بوو به هه موو قوڵی و، ره هه نده کانیه وه .
له کاتیکدا که باوکی یه که مین بپوادار و.. راستگر بوو که بپوای هینا به خودا و
پیغه مبهردا، ئیمانیک که هاوشیوهی نیه و.. دوهم کسی نیو ئه شک و ته کهش بوو له گه ل
پیغه مبهردا.. ئه وه که به رد له گه ل ئاینی هۆزه که ی و، به تکانی قوپه یشدا خۆپاگر بوو...!!
له غه زای به دریشدا وه که جهنگاوهر له گه ل سوپای بی باوه پاندا هات..
له جهنگی ئو خودیشدا سه رده سته ی ئه و پم هاوێژانه بوو که قوپه یش ئاماده ی کردبوون بۆ
جهنگ له دژی موسلمانان کان.

به ره له وهی که هه ر دوو سوپا به یه کدا بدن، وه که نه ریت خولی زۆرانبازی ده سته ی پیکرد..
(عبدالرحمن) راوه ستا و داوای کرد که یه کیک له موسلمانان کان بۆی بێته ده ر و له گه لیدا
بجهنگیت.

ئه بویه کری صدیق-ی باوکی ﷺ هه ستایه وه به ره و لای بپوات و له گه لیدا بجهنگیت، به لام
پیغه مبهردی خودا گرتی و، نه به یشت زۆرانبازی له گه ل کپه که یدا ئه نجام بدات.

* * *

عه ره بی ره سه ن هه چ شتیک وه که پشتیوانیکردنی ته واوی له وهی بپوای پییه تی جودای
ناکاته وه..

گه ر بپوای هینا به ئاینیک، یان به فیکره یه که، بپوای چوونی ده خاته ژێر جلّه ی و، هه چ
رێگایه که بۆ کردنه وه ی ئه و کۆته نیه، مه گه ر خودا بۆ چوونیکێ نوێ دڵ و ده روونی به بێ ساخته
و خه له تاندن پێ بکات.

سه ره پای ریز و پێزانی باوکی لای (عبدالرحمن) و، متعانه ی ته واوی به ته واومه ندی عه قلی
و، مه زنی ده روون و ئاکاری، که چی پشتیوانی و خۆشه یستی بۆ بۆ چوونه که ی خۆی به سه ریدا
زال بوو، موسلمان بوونی باوکی وای ئی نه کرد که شوینی بکه ویت.

به م جوړه له شوینی خۆیدا مایه وه، به رپر سیاریتی بۆ چوون و بپه ره که ی خۆی هه لگرت و،
به رگری له خواوه نده کانی قوپه یش ده کرد و، له سایه ی به یداخه که یدا له دژی بپواداران
ده جهنگا.

به هیزانی په سه نی له م پێره، هه قیان ئی ناشار دێته وه گه ر ماوه یه کی زۆریش بخایه نیت..
چونکه ره سه نایه تی ناخیان و، روشنایی روونی و دلسۆزیان، له کۆتایی کاره که دا رێنوێنیان
ده کرد به ره و لای راستی و، له گه ل هیدایه ت و چاکه دا کۆی ده کردنه وه.

هەر واش بوو، رۆژێکیان کاتژمێری قەدەر زەنگی لێدا و، لەدایکبوونیکی نوێی (عبدالرحمن) ی کوپی ئەبویەکی صدیق)ی راگەیاندا...

چراگانی رۆژبۆتی دەروونیان رووناک کردەوهو تێکچای میراتەکانی نەفامی لەتاریکی و شیواندن رامالی و.. خودای بێهاوەلی تاک و تەهای لە هەموو بوونەوه‌ر و شتیکی دەورووبەریدا بەدی کرد و، هیدایەتی خۆی گەوره سێبەری خۆی کێشا بەسەر دەروون و جوانیەکانیدا، کەوابوو ئیستا کێ ئەو لە موسڵمانانە...!!

دەست بەجێ هەستایەوه بەرهو خەزەتی پێغه‌مبەری خوا کەوتە پێ، وەک تەوبەکاریک بەرهو ئاینی هەق...

روخساری ئەبویەکر لە خۆشیاندا گەشایەوه کە بینی کوپەکە ی پەیمان دەدات بە پێغه‌مبەری خودا.

ئەو بەکافری پیاو بوو.. ئەو ئیستا ش پیاوانە موسڵمان دەبێت، هیچ چاژچنۆکیبەک پالی پێوه نانی و، هیچ ژینیکی گەمەندکیشی ناکات.. بەلکو بپروا ئینانیکی تێگەشتوانی راست هیدایەتی خودا و سەرخستنی ئەو ی بەسەردا باراند.

جا (عبدالرحمن) دەستی دایە قەرەبووکردنەوه ی هەموو ئەو ی کە لەدەستی دابوو، بەخستەگەری هەموو هەولی لەپێتای خۆدا و، پێغه‌مبەرەکە ی، ئیسلامدا..

* * *

لە سەردەمی پێغه‌مبەر ﷺ و، رۆژگاری خەلیفەکاندا دوا ی خۆی، (عبدالرحمن) لەهیچ جەنگێک نوانەکەوت و، وازی لەجیهادی رێبێدراو نەهێنا..

لەرۆژی یەمامەشدا تاقیکردنەوه یەکی مەزن بوو، خۆپاگری و بوێریەکە ی رۆلی گەورە ی هەبوو لە بەدەستەپێتانی جەنگەکە لە چنگی سوپای موسەیلەمە و هەلگەپاوه‌کان.. بگرە هەر ئەو بوو کە کۆتایی بە گیانی (موحەممەد کوپی توفەیل) هێنا، کە عەقڵی رێکخەری موسەیلەمە بوو، هەروەک چۆن بەهێزەکە ی گەرمترین پێگە ی ئەو قەلایە ی دەپاراست کە سوپای هەلگەپاوه‌کان لەناویدا خۆی پەنادابوو، هەر بۆیە کاتێک (موحەممەد) بە شمشیری (عبدالرحمن) هات بەلادا و کەوت و، ئەوانە ی دەورووبەری پەرتەوازه‌ بوون، دەروازە یەکی فراوانی گەورە ی قەلاکە و آلابوو جەنگاوه‌ره موسڵمانەکان لێو ی چوونە ژووره‌وه..

خەسڵەتەکانی (عبدالرحمن) لەسێبەری ئیسلامدا گەشاووتر و سەنگینتر بوو.. جا پشتیوانی خۆشەویستی بۆ بۆچوون و تێپروانی و، سووربونی تەواوی لەسەر شوێنکەوتنی ئەو ی بەراست و حەقی دەبینی و، رەتکردنەوه ی خۆ بەکەمزانی و مەرابیی کردنە.

هەموو ئەو ئاکارانە کرۆکی کەسیتی و ژیا نی بوو و، لەژێر کاریگەری گومراپوونی هیچ ویستێکدا یان لەبەر کاریگەری ترس، دەست بەرداری نەبوو، تەنانەت ئەو رۆژه سامناکەش،

نو روژدهی که موعاویه بپاری دا که به زهبری شمشیر په یمان بۆ یهزید وهریگریته.. جا نامهی په یماندانی نووسی بۆ مهرانی کاربه دهستی له سهر مه دینه و، فهرمانی پیکرد که له مزگه وندا بیخوینته وه بۆ موسلمانان..

مه‌روانش وای کرد و، له‌ودا بوو له خوږندنه‌وه‌ی بېټه‌وه، (عبدالرحمن ی کورپی نه‌بویه‌کی) مه‌سته‌ایه‌وه تا نه‌و نا‌په‌زاییه‌ی مزگه‌وته‌که‌ی گرت‌بویه‌وه بیگ‌نږت بق نا‌په‌زایی ده‌ربرینی وت‌راو و به‌ره‌و رویه‌روپونه‌وه‌یه‌کی به‌رزو، وتی:

{سویند به خوا چاکه تان بق نوممستی موحه مه مه نه ویستووه، بالکو ده تانه ویت بیکه نه هه رقه لیت.. هه رکه هه رقه لیک مرد، هه رقه لیک دیکه بچینه شوینی!!}

عبدالرحمن نا لهو ساته‌دا هه‌موو ئه‌و مه‌ترسیانه‌ی به‌دی کرد که چاوه‌پێی ئیسلامه‌ گه‌ر معاویه‌ ئه‌م کاره‌ی بۆ بچێته‌ سه‌رو، فه‌رمانه‌واپی له‌ ئیسلامدا که به‌راویژ خه‌لکی فه‌رمانه‌وا‌ی خۆیان هه‌لده‌بژارد، گۆپی بۆ قه‌یسه‌ریه‌ت یا کیسه‌رییه‌ت که به‌هۆی له‌دایک بوون و رێکه‌وته‌وه قه‌یسه‌ر له‌دوای قه‌یسه‌ر ده‌سه‌یبتێت به‌سه‌ریاندا...!!

* * *

مه‌رکه عبدالرحمن ئەم وشه توندانه‌ی به‌پوی مه‌رواندا دا، ده‌سته‌یه‌ک له موسلمانان پشتیوانیان کرد، له سه‌روی مه‌موشیانه‌وه (حوسه‌ینی کۆپی عه‌لی) و، (عبدالله ی کۆپی زویه‌یر) و (عبدالله ی کۆپی عومه‌ر)...

نواثر پاش وهوشیکی سهړکونکارانه (حوسین و عبدالله ی کوپی زوبیر و عبدالله ی کوپی عوم) ناچار کران بیدهنگ بین له ناست نه په پیمان وهرگرته دا که مغایه بپناری داچو به زهیری شمشیر وهی بگریت.

به لام عبدالرحمنی کوپی نه بویه گر به زده وام پوخته لی نه و به ایمان و هرگرتنه ی به ناشکرا راده گه یاند، موغایویه ش نیردراویتی به سه دهه زار دره له موه نارد بق لای، ده یویست به هویه وه که نه نکششی بگات، جا عبدالرحمن فری دی دا دواوه و، به نیردراوه که ی موغایویه و ت:

{بگه پیره وه بق لای و پیتی بلن: عبدالرحمن ئاینه گه ی خوری بق دونیای تو نافرۆشیت} .
کاتیک پاشی شه وه ی زانی که موعاویه خوری سازگردووه بیت بق مه دینه، ئه وه دست به جی
به ره وه مه که ره شیت...

خواهی گه روه ویستی و ابو که ناشوویی نه م هه لویت و خراپی سه رنه نجامی هه هه هتنده بیت.

له‌وه‌دا بگاته ده‌رووبه‌ری مه‌ککه و بۆ که‌مێک ئێڤیدا نیشه‌جێ بێت، گیانی ده‌رچوو و بۆ لای به‌روه‌ردگاری گه‌رايه‌وه... پیاوان له‌سه‌ر شانیاان به‌ره‌و به‌رزاییه‌کانی مه‌ککه مه‌لانیگرت و له‌ویدا

به خاکيان سپارد، له ژيړ نهو خاكي كې كه سهرده مي نه فاميشي بينيېوو..
 به دي كرديوو...!!
 كه موسلمان بووني پياوړيكي راستگري، نازادي، بويد بوو..

عبداللہ کی کوری عہ سری کوری عاص

خوبلاگری فدیہ ہار

نو خوراکره، تهویه کاره، خواپه رسته ی که ئیستاکی له باره په وه ده دوین (عبداللهی کوپی
 عه مری کوپی عاص) ه..
 نه ونده ی که باوکی ماموستا بوو له زیره کی و لیزانی و فرت و فیلزانیدا.. نه میش
 ماموستایه کی خاوه ن شوینکی بلند بوو له نیو خواپه رستان، دونیانه ویستی، دیاردا..
 هه موو کاتی خوی و، تیکرای ژیا نی بۆ په رستش ته رخا ن کړدبوو..
 شیرینی نیمان مه سستی کړدبوو، شه وو رۆژ به شی خواپه رستی و خه لوه تی نه ویان
 نه ده کړد..

* * *

به ر له باوکی موسلمان بوو، له و ساته وه ی ده سستی راستی خسته ده سته راستی پټه مېرمنه
 خواوه ﷺ په یمانی پېدا، دلی به روناکی خدا و روناکی گوپړاپه ل بوونی وه که به ر به یانی
 بی وینه رۆشن بوو..
 په که مجار سه رقالی قورنانی پیرۆز بوو که به ش به ش ده هاته خواره وه، هه ر که نایه تیک
 داده به زنی له بهری ده کړد و تیی ده که یشته، هه تا هه مووی هاته خوار و ته و او بوو، هه مووی
 له بهر بوو..
 تنها له بهر نه وه له بهری نه ده کړد که می شک ی به میز بیت و، له نیویدا په رتوکی کی له بهر کراو
 له خق بگریته ..

به لکو بۆیه له بهری ده کړد تا دلی پی ناوه دان بکاته وه، تا له دوا ی نه وه به نده ی گوپړاپه لی
 بیت و، نه وه ی خه لال کراوه خه لالی بکات و، نه وه ی خه رام کراوه خه رامی بکات و، به دهم
 هه موو نه و شتانه وه بجیت که بانگه شه ی بۆ ده کات، پاشان سه رگه رمی خویندنه وه،
 تیگه یشته و، ده ورکړنه وه ی بیت و.. له باخه جوانه کانی دا خوی برازیته وه، به و خوشیا نه ی
 که نایه ته کانی قورنانی پیرۆز به سه ریدا ده پشت ده روونی فراوان ده بوو، چاو به فرمی شک بوو
 بۆ نه و تر سانه ی ده یو رۆژاند..!!

عبدالله وه که نه وه ی بۆ نه وه دروست کرابیت تا بی پته خه لوه تکار یکی خواپه رست، هیچ
 شتی کی دونیا نه یده توانی لاییدات له وه ی که بۆی دروست کراوه و رینوینی کراوه بۆی..
 که سوپای ئیسلام بۆ جیهاد و رویه روو بوونه وه ی بی باوه پان ده چوو، له پټ شه وه ی ریزی
 نه و که سانه دا ده مانبینی که ناره زومه ندی شه هیدی بوون، به گیانی کی خۆ شه ویست و،
 سوربو نیکی شه یدا یانه وه ..

که شه پېش ته واو ده بوو، له کوږ بوو...؟

له مزگوتی گوره بوو، یان له مزگوتی مالکې خوی، له رږډا به پږډو و، به شه ویشدا شه ونوږزی ده کرد و، زمانی ناشنای هیچ قسه ویاسیځی دنیا نه بوو، هرچنده رښتیا ویش بیت، به لکو همیشه به یادی خوا پارو بوو، قورئانه کې ده خویند، یان سوپاسگوزاری ده کرد، یا داوای لیخو شېبونی گونا هه کانی ده کرد...

هیڅده به سه ناگاداری په هنده کانی پرستش و خه لوه تی بین، که ده بینن نه و پیغه مېره ی هاتوو بانگه شه ی خه لکی بکات بږ پرستنی خوا، ناچار ده بیت که ده ست وهریدات له رږډونه زیاده ی عبدالله له پرستشدا...!!

به مجوره گه یه کتک له روخساره کانی ناموزگاری له ژیا نی عبدالله ی کوږی عه مردا ناشکرکردنی گه نجینه ی دهرونی مړوؤ بیت له توانای رږډ بږ گیشتن به وپه پړی پله ی پرستش و لیبران و چاکه، نه وا روخساره کې دیکې سوږیونی ثابنه له سر مه به ست و میانپه وی له گه شه پیدانی هه موو بالاده ستی و ته و او مه ندیتیه ک، هه تا دهرونی په رږډی و خو شیه کانی بمینیت...

ساغی و دروستی جه ستش بمینیت...!!

پیغه مېره ی خوا عليه السلام زانی که (عبدالله ی کوږی عه مری کوږی عاص) ژیا نی له سر یه ک رږپه و ده گوزریتن جگه له چوونه دهروه بږ غزا، هه موو رږډه کانی دیکې له بهره به یانه وه تا بهره به یانی داهاته وه له پرستش بهرده و امدا به سر ده برد... رږډو و نوږ و، قورئان خویندن...

پیغه مېره عليه السلام بانگی کرد بږ لای خوی و، له باره ی مه به ستی خوا په رستیه کې وه په سیاری لی کرد.

پیغه مېره عليه السلام پی فهرموو:

{هه والم پږ گه یشتوو که تر به پږډا به پږډویت و، نایشکینن و، به شه ویشدا شه ونوږ ده که یت و ناخویت؟}

هیڅده به سه بږت که له مانگیکدا سږ رږډ به پږډو بیت.

عبدالله وتی: من له وه زیاترم له توانادایه..

پیغه مېره عليه السلام فهرموو:

هیڅده به سه بږت که له هه موو هه فته یه کدا دوو رږډ به پږډو بیت..

عبدالله وتی: ده ی من له وه زیاترشم له توانادایه..

پیغه مېره ی خوا عليه السلام فهرموو:

که و ابوو چاکترین رږډت بږ هه یه، وه ک رږډوی داود، رږډ نا رږډتک به پږډو ده بوو..

نه مېا پښه مېر ښاد لېتی پرسې:

زانوېشمه که هه موو قورټان به شه ویک ده خوښتیت.

ده ترسم که پېر بویت بېزار ببیت له خوښندنه وهی...!!

به مانگیک په کجار ته وای بکه..

به ده رږږ بیخوینه..

به سې رږږ ته وای بکه..

پاشان پټی فرموو:

من رږږو ده گرم و، به ریانگیش ده که موه..

شه ونوږږ ده که م و، ده شخه وم..

ژنیش ده هینم، جا هر که س له سوننه تی من هه لکه پایه وه

نوه له من نیه))

عبدالله ی کورپی عمریش زږر ته منی دريژ بوو، کاتیک که به ناو سالدا چوو و هیژ و توانای

که م بوو، هه میشه بېری له ناموژگار په کی پښه مېر ده کرده وه و ده بویت:

((بریا روخسته که ی پښه مېری خوام و هریگرتایه))..

* * *

برواداریکی ناو هه زږر ته ستم بوو له جهنگدا-هه رجه نگیك- بیدوزیته وه که له ننیوان دوو

کږمه لی موسلماندا به رپا بوو پیټ.

جا نیدی چوڼ قاچه کانی هه لیانگرتووه له مېدینه وه به ره و (صفین و)، جیگای خوی له ننیو

سو پای مو عاویه دا گرت له کاتی ململانیټیدا به رامېر نیما می عه...؟

له راستیدا نه م هه لوږسته ی عبدالله، شایانی لی وردبونه وه یه، هینده ی نوه ی که پاش

تیگه یشتنمان لی شایسته ی ریز و به گوره گرتنه..

بینیمان که عبدالله ی کورپی عمر سهرقالی په رستش بوو به جوړی وهخت بوو که ببیته

مه ترسیه کی ته واوله سهر ژانی-نه و کاره ی که هه میشه باوکی سهرقال کردبوو- سکالای

ده کرد لی لای پښه مېری خوا.

له کوټا جاریشدا که پښه مېر فرهانی پیکرد که په رستش که متر بکاته وه و کاته کانی بۆ

دیاری کرد، عمر ناماده بوو، جا پښه مېر دهستی عبدالله ی گرت و، خسته ننیو دهستی

(عه مری کورپی عاص) ی باوکیه وه.. پټی فرموو:

{نوه ی فرهانم پیټ کرد به جیتی بهینه و.. گوږپایه لی باوکت به}..

سهره پای نهوې که عبدالله به هڅې تاین و ټاکاړیه وه، گوږپایه لې باوک و دایکې وو، به لام
 فرمانی پښه مېرمنی خوا بځی، بهو جوړه و لهو بځنه په دا کاریگه ریه کی تاییه تی هه بوو
 له سهری..

(عبدالله ی کورې عه) ته منی درځی گوزه راند، بځ چرکه ساتیک نهو دهسته وازه کورته ی
 له یاد نه چوو:

{نهوې فرمان پیت کرد به جی بهینه و.. گوږپایه لې باوکت به} ..

* * *

له که ژاوه ی رڼگاری سال و رڼه کان به دوا ی په کدا هات و..
 معاویه له شام رازی نه بو په یمان به نیعمانی عه لی بدات..
 نیعمانی عه لیش رازی نه بوو ملکه چی نهو هه لگه پانه وه ناږه وایه بیت..
 نه مجا شه په ریا بوو له نیتوان نهو دوو کومه له موسلماننه داو.. رووداوی (جهمل) روویدا و..
 رووداوی (صفین) هات.

(عهمری کورې عه) یش رڼیازی خوی هه لږار دبوو له گه ل معاویه دا، ده یزانی که
 موسلماننه کان چهند ریزی (عبدالله) ی کورپان لایه و چهند متمانه یان به تاینداریه کی هه یه،
 ویستی وای لښکات که بځ جهنگ بیته دهره وه، ټاکو لای معاویه به هڅی هاتنیه وه رڼی
 ده ست بکه ویت..

به م جوړه (عهمر) رڼر که شبین بوو به ناماده بوونی عبدالله له گه لیدا کاتی جهنگ و،
 ناږه حه تی کانی رزگار کړدنی شام و رڼی به رموکی له گه لدا له یاد نه ده چوو..
 نهو ساته یش هات به خه یالیدا که بځ (صفین) پروات بانگی کرد و پی ویت:
 نه ی عبدالله! خوت ناماده که بځ چوون، بځ له گه ل نیمه دا ده بیت بځ شه ی.
 عبدالله ش له وه لامیدا وتی:

((چون بیم..؟ له کاتیک که پښه مېرمنی خوا ﷺ رایسپاردم که هر گیز شمشیر له سهر
 گردنی موسلمان دانه نیم..؟؟))

نه مجاره عهمر به لږتانیه کی هه ولیدا بږوای پښ بهنیت که نهوان بهم دهر چوونه یان
 ده یانه ویت که بگنه بکوژانی عوسمان و توله ی خوینی پاکي بکه نهو..

پاشان قسه سهرسور هینه ره یه کلاکه ره وه کی خوی به کور ه کی وت:
 {نه ی عبدالله! له بیرته دوا یه مین ناموژگاری پښه مېرمنی خوا ﷺ بځ، کاتیک دهستی گرتی
 و خستیه نڼو ده ستمه وه و فهرمووی پیت:

گوږپایه لې باوکت به؟..

نیستا من پیت ده لیم که له گه لماندا بیت و بجه نکیت} ..

عبداللهی کوپۍ عمر گوټراپه لۍ باوکۍ بوو هاته دهړۍ و لای خویه وه وای دانا بوو که شمشیر ه لته گریت و له دړۍ موسلمان نه چه نگیت..

به لام چوڼ نه وهی پۍ ده کریت...؟؟

نیستا نه وده وهی به سه که له گال باوکیدا بچپته دهړۍ.. به لام کاتۍ که جهنگ به رپا ده بیت نه وساته به جوړیکه خوا ده بیات به رپوه!!
شه پ به سه ختی ه لگ پر سا..

میژوونووسان جیا پان له وهی که عبدالله له سره تاکه یدا به شداری کړدوه یان نا..
نیتمه ش ده لاین له سره تاوه به شدار بووه، چونکه شه پ که زوری نه خایاند، هتا روداویک رویدا و وای له عبدالله ی کوپۍ عمر کرد که به ناشکرا شوینی خوی له دړۍ شه پ و له دړۍ مو عاویه بگریت..

نه ویش بریتی بوو له وهی که (عه ماری کوپۍ یاسر)^۱ له ریزی سوپای نیمامی عه لی دا ده جهنگا و عه ماریش چیگای ریزی زوری هاوه لانی پټغمه بر بوو.. له وه ش زیاتر، له رزگارنکی زووه وه پټغمه بر پټشینی تیاچوون و کوژدانی دابوو.. نه مه ش نه وکاته بوو که پټغمه بر و هاوه لانی مزگوتی خویان له شاری مه دینه دروست ده کرد له پاش کزچکردنیان بق نه وۍ و.. به رده کان زور قورس و گه وره بوون مرؤفی زور به توانا نه یده توانی که یه ک به رد زیاتر یان لۍ ه لبرگرت.. به لام عه ماری به موی زور خوشی و شادییه وه دوو دوو ه لیده گرت، رزگاریان پټغمه بر چاوی پۍ که وت و به دوو چاوی پر له نه شکوه سرنجی دا و فهرمووی:
{وای له کوپۍ سومه ییه، کومه لیکۍ لاپۍ ده یکوژن}..

هه موو نه و هاوه لانی به شداری بونیاتنانی مزگوته که یان ده کرد. گوټی بیستی نه و پټشبینیه بوون، هتا نیستاش له یاد یانه.

عبدالله ی کوپۍ عه مریش یه کیک بوو له وانه ی گوټیان لۍ بوو..
له ده ستپیکۍ شه پۍ نیوان سوپای عه لی و ده ستۍ مو عاویه دا، عه ماری ده چوویه سر به رزایی و به وپه پۍ ده نگی هاواری ده کرد:

ده گه پنه وه به نازیزان.. به موجه ممد و هاوه لان.

کومه لیک له سوپای مو عاویه ریکه و تن له سره کوشتنی و، رمیکۍ گونا هبارانه ی تن گرت و، به ره و جیهانی شه هیدای سرفراز گواستیه وه..

هه والۍ کوژدانی عه ماری وه که ره شه با بلاو بوویه وه.

عبدالله ی کوپۍ عه مریش توله سین و شو پشگپانه راپه پۍ:

- نه وه عه ممار کوڅرا...؟؟

- نیو دهش کوشتان...؟؟

- که وایو، نیو ده کومه له لای کي...

- نیو ده ننگاره سه ریشیواوه کانی...!!

وهك ترسینه به نیو سوپای موعاویه دا که وته پي و، وړه ی ده هیانه خواره وه، هاواری ده کرد به نیویاندا که له پي ده رچون، چونکه نه وان عه ماریان کوشتووه و پیغه مبهريش به له بیست و هوت سال له نیو ده سته یه که له هاوه لانیدا پیشبینی نه وه ی کرد که ده سته یه کی له پي ده رچو ده یکوژیت...

قسه که ی عبدالله که یه نرایه موعاویه، نه ویش عه مر و عبدالله ی کوپی بانگ کرد و به عه مر ی

وت:

{نم شیته تمان له کول ناکه یته وه...؟}

عبدالله وتی:

{من شیت نیم، به لام له پیغه مبهري خودام ﷺ بیست به عه ماری فرموو: ده سته یه کی

له پي ده رچو ده تکرژیت...}

موعاویه پي وت:

{نه ی بق له گه تمان هاتی...؟}

عبدالله وتی:

{چونکه پیغه مبهري خوا فرمانی پیکرم که گوپرایه لی باوکم بم و، منیش له هاتندا

گوپرایه لی بووم، به لام له گه تاندا ناچه نگم...}

له کاتیکدا که نه وان پیکه وه ده دوان، یه کیک هاته ژووره وه مؤله ت بق بکوژی عه ممار

بخوازیت تا بیته ژووره وه بق لای موعاویه، عبدالله ی کوپی عه مریش به دهنگی به ریز هاواری

کرد:

{مؤله تی بده و، مژده ی دوزه خیشی بده ری...}

موعاویه سه ره پای له سه رخوی و، پشود ریژی، رق و قینی هه ستا و هاواری کرد به سه ر

(عه مر) دا:

(گویت لی نه چی ده لیت)...

جا عبدالله به هیمنیه کی ته قوادار و دلنیا ییه وه نه وه ی بق موعاویه دوبات کرده وه که

نه وه ی وتویه تی حه ف و، نه وانه ی عه ماریان کوشتووه له پي ده رچون...

ناویشی له باوکی دایه وه وتی:

{گر له بهر نه وه نه بوايه که پیغه مبهري خوا فرمانی پیکرم که گوپرایه لت بم له گه ل تق

نم ریگم نه ده گرت...}

نه مچا موغاویه و عمر هاتنه دهره وه و سوپاکه یان به سر کرده وه و سرسام بوون کاتې
بینیان هم موو خه لک دهریاره ی نه و پیشبینیه ی پیغمبر له باره ی عه ماره وه دهوان:
{دهسته یه کی له پې دهرچوو دتکوژیت}.

عمر و موغاویه هه ستیان کرد که ثم ورته ورته بوی هیه که بگوریت به یاخیبوون و
هه لگه پانه وه له موغاویه.. هر بویه بیران کرده وه هه تا فیل و ته له کی خویان دوزییه وه
ده ستیان کرد به بلاوه کردنه وه ی به نیو خه لکدا..
ده یانوت:

{به لن، پیغمبر ی خواﷺ رۆژنکیان فرموی به عه ماز: دهسته یه کی له پې دهرچوو
ده تکوژن..}

پیشبینیه کی پیغمبر یه ریش راسته..

نه وه تا عه ماز کوژا..

به لام کي کوشتي..؟؟

نه وانه کوشتیان که له مالی خوی هینایانه دهر، له گه ل خویاندا بې شه ی{...!!}

له م جوړه هه پاچه شدا ده توانریت هم موو بې چونیک بایه خي بې په یدا بکريت، به م شتیه یه

نه و بې چونه ی موغاویه و عمر ره وای بې په یدا بوو..

هه ردو کومه ل ده ستیان به شه ی کرده وه..

عبدالله ی کوپي عه مریش بې مرگه و ته کی و، په رستشی گه پایه وه.

* * *

ژیانی ته نها به خه لوه تگا و په رستشه وه به سر برد..

به لام دهرچوونی بې (صفین)-ته نها دهرچوون-، هه میشه سرچاوه ی دله پاوکی بېو.. هر

که یادی ده که و ته وه، ده گریا و ده یوت:

{من چیم بوو، له صفین..؟؟}

چیم بوو، له کوشتاری موسلمانان {..؟؟}

* * *

رۆژنکیان، له کاتیکدا که له گه ل هه ندیک له هاوه لانی له مرگه وتی پیغمبر دانیشتبوو،

حوسه یی کوپي عه ل ﷺ به لایاندا تپه پی کرد و، سلاویان له یه کدی کرد..

کاتې که تپه پی کرد، عبدالله به وانه ی دهرویه ری خوی وت:

{پیتان خو شه که خو شه ویستترین که سی سر زه ویتان لای نه هلی ناسمان پی بلیم..؟؟}

نه و که سه یه که نیستا به لاماندا تپه پی.. حوسه یی کوپي عه ل یه..

له روژنی (صفین) هوه نه یدواندوم..

نوم ئی رازی بیت لام خۆشه ویستره له وشتی سوور}!!..

له وئی له مالی حوسین، نو دوو به پرتزه به یهك گه یشتن..

سهره تا عبدالله ی کوپی عه مر دهستی کرد به قسه کردن و، باسی (صفین) کرا، حوسین

به گله ییه وه لئی پرسی:

{چی وای ئی کردی له گه ل موعاویه دا بییت بۆ شه پکردن}؟..

عبدالله وتی: {روژنیکیان عه مری کوپی عاصی باوكم لای پیغمبر ﷺ خواڤه شکاتی ئی

کردم و پیتی وت:

(عبدالله روژانه هه مووی به پۆژووه و، به شه ویشدا هه مووی شه ونویژ ده کات..

جا پیغمبر ﷺ خودا ﷻ فه رمووی پیم:

((نه ی عبدالله، نویژ بکه و بخه وه.. روژوو بگره و به ریانگ بکه ره وه.. گوپرایه لای باوكت

به..

کاتیک که روژانی صفین هات، باوكم سویندی ئی خواردم که له گه لیاندا بچم، منیش چووم..

به لام سویند به خوا نه شمشیریکم وه شانده وه، نه پمیک..

نه تیریشم هاویشته وه..!!

له کاتیکدا که گه یشتبووه حه فتاودوو سالی ته مه نی پیرۆزی..

له وه ختیکدا که له شوینی نویژکردنیدا بوو، ملکه چانه ده پاراپیه وه له پهروه ردگاری و،

سوپاسگوزاری خوی ده کرد، به ره وه گه شتی هه میشه یی بانگ کرا، نو ویش به په روشیه کی

مه زنه وه به ده م داوه که وه پۆشت..

به ره وه لای نه و برایانه ی که بهر له خۆی به چاکی گه پابونه وه، گیانی نه میشت رویش و

له شه قه ی بالیدا..

مژده وریش له لای پهروه ردگاری بالاده سته وه بانگی ده کرد:

{يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ، ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً، فَادْخُلِي فِي عِبَادِي، وَادْخُلِي جَنَّتِي:

تۆش نه ی گیانی دلنیا، به ره زامه ندیه وه بکه پتوه لای پهروه ردگارت، هه رچۆن نه وت له خۆت

رازی کرد، سا تۆش وه ره ناو به نده کانی من و، وه ره ناو به مه شتی من (الفجر/ ۲۷-۳۰.

نہ بوسوفیانی کوری عارس

لہا تاریکیہ بہ و پروتانی

نهم (نېبوسوفيان) يکي دیکه په و، (نېبوسوفيانی کوپی حرب) نيه..
سهرگوزه شته ی ژيانيشی، چیرۆکی رږونی پاش سهرای یشیوان و.. خوښه ویستی دوی رق
لږ ټپوون و.. به ختوهری دوی نارې حه تیه..

چیرۆکی به زه یی فراوانی خوی گه ورهیه کاتی دهر وازه کانی والا ده کات بق په ناهه نده یه ک
که خوی خستوته بهر دهستی خوا پاش نه وهی که ماندوبوون که نه فتی کرد...!!
بیهیننه پش چای خوتان، (نپین حارس) بیست سال له دژایه تیکردنی بهرده وامی
نیسلامدا به سهر برد...!! بیست سال له و ساته وهی پیغمبره یی خوا نږدرا، هه تا نزیک
بوونه وهی فته یی گه وره، (نېبوسوفيانی کوپی حارس) یارمه تی قوپه یش و هاوپه یمانه کانی
دهدا و، به شيعره کانی هه جوی پیغمبره یی ده کرد، له هیچ کومه لږیک دوانه ده که وت که
قوپه یشیه کان بق شه پکردن ناماده یان بگردایه...!!

هرسن براکه یشی، (نه وفل) و، (ره بیعه) و، (عبدالله)، بهر له خوی موسلمان بووبوون..
نهم (نېبوسوفيان) هه ش، ناموزای پیغمبره یی خوابوو ﷺ و، کوپی (حارسی کوپی
عبدالمطلب) بوو.. هه روه ها برای شیر ی پیغمبره یی ﷺ بوو، چونکه (حلیمه سه عدیه) ی دایه نی
پیغمبره یی چهند رږۆښک شیر ی پتی داوه..

رږۆښکیان قه دهر بق ناینده ی به ختوهری بانگی کرد و، نه ویش (جه عفری) کوپی بانگ
کرد و، به خاووخیژنه که ی وت: نهم سه هه ر ده که ین..
- بق کوئی نه ی نپین حارس...؟؟

- بق لای پیغمبره یی خوا، تا له گه لیدا بپوا بهینین به خودای په روه ردگاری جیهانیان..
به سواری ولاخه که یه وه که وته پتی و، ته وپه کارانه ده ییری..
له لای (نه بواء) سهره تای سوپایه کی بی شوماری به دی کرد و، تیگه یشته که پیغمبره یی و
ده یه ویت شاری مکه که رزگار بکا..
ییری کرده وه.. چی بکات...؟؟

پیغمبره یی خویتی نه وی به هوی زمان درږزی و جهنگ کردنی نوری له دژی نیسلام حه لال
کړبوه..

هر بویه هر که س له سوپاکه یان نهم ببینیت، به په له دیت بق توله لی سندنه وهی..
له سهری پتیوسته که فیل لیک بدوزینه وه تا خوی یه که مجار ده گه یه نیتته بهرده م پیغمبره یی
خوا، بهر له وهی که یه کیک له موسلماننه کانی به دیی بکات..

ئەمجا (ئەبوسوفیانی کوپی حارس) دەم و چاوی خۆی پێچایەو بەجۆری کە نەدەناسرایەو، دەستی جەغفەری کوپی گرت و، بەپێی نۆز رۆیشت، تا پیغمبەری خواى بینى لەگەڵ کۆمەڵیک لە هاوێلانیدا دەهات، خۆی پەنادا هەتا سوارەکان دابەزین... جا لەناکاودا خۆی خستە بەردەم پیغمبەر و دەمامکەکی سەر پوختساری لادا و پیغمبەر ناسیەو، ناوچاوی ئی وەرگێرا، ئەبوسوفیان لەلایەکی دیکەو هاتەو، پیغمبەر ﷺ خۆی ئی لادا...

ئەمجا (ئەبوسوفیان) و (جەغفەری کوپی) هاواریان کرد:

((نشهد أن لا اله الا الله - نشهد أن محمدا رسول الله))..

لە پیغمبەر ﷺ نزیک بوویەو وتی:

{ئەى پیغمبەرى خوا! سەرزنشت نەما}..

پیغمبەریش وەلامی دایەو:

{سەرزنشت نیه ئەى ئەبوسوفیان}..

پاشان دایە دەست عەلى کوپی ئەبوتالب و پێی فرموو:

((ئامۆزاکەت فێری دەستتۆزگرتن و سوننەت بکە و بیپێنەرەو بۆ لام))..

(عەلى)ش بردی و پاشان گەپایەو، پیغمبەر پێی فرموو:

((بانگ بکە لەو خەلکە کە پیغمبەری خوا لە ئەبوسوفیان رازی بوو، ئێوەش لێی رازی

بن))..

چرکە ساتیکى ژین، خواى گەرە پێی دەفرمویت: پیرۆزیبە و، چەندین قۆناغ و مەودای

سەختی و سەر لێشێواوی دەپێچیتەو، دەروازە بێ سنوورەکانی بەزەیی بۆی والا

دەبیت...!!

* * *

ئەبوسوفیان پێش ئەوێ موسلمان ببیت، کاتیک کە لەگەڵ قورەیشیەکاندا بوو لە بەدردا و

دەجەنگا، شتیکی بەدی کرد کە بوو مایەى سەرسام بوونی..

جا لەو جەنگدا (ئەبۆلەهەب) دواکەوت و لەجێی خۆی (عاصی کوپی هیشام)ی نارد..

بەوپەڕی ئارامیەو (ئەبۆلەهەب) چاوپەیی هەوالی شەپەکی دەکرد، وردەوردە هەوالی

شکستی خراپی قورەیشی بۆ هات..

رۆژیکیان، لەکاتیکدا (ئەبۆلەهەب) لەگەڵ پیاویکی قورەیشیدا لای (زەمزەم) دانیشتبوو،

سوارێکی بەدی کرد بەرەو لای ئەمان دەهات، کە نزیک بوویەو بینى (ئەبوسوفیانی کوپی

حارس)ە.. جا (ئەبۆلەهەب) لێی نەگەپا و، خێرا بانگی کرد: وەرە برازا، بەخوا هەوالیکت

پێی.. بۆمان باس بکە دەنگ و باسی ئەو خەلکە چۆن بوو...؟!

ئەبوسوفیانی کوپی حارس وتی:

{سۆیند به‌خوا، هەر ئه‌وه‌یه که ئێمه شانی خۆمان خسته به‌رده‌ستیان، چۆنیان ویست ده‌یان‌کوشتین و، دیلیان کردین به‌پێی ئاره‌زووی خۆیان..}

سۆیند به‌خوا سه‌ره‌زه‌شتی قوره‌یشم نه‌کردوه.. چونکه پیاوانیکی سپیمان رویه‌پووبوویه‌وه به‌سه‌ر ولاخی بازووه‌وه، له‌نیوان ئاسمان و زه‌ویدا، هیچ ساتیک وه‌ك ئه‌وان نه‌بوو، هیچ شتیکیش له‌به‌رده‌میاندا خۆی پانه‌ده‌گرت!!..}

ئه‌بوسوفیان مه‌به‌ستی له‌وه‌بوو که مه‌لائیکه‌ت له‌گه‌ڵ پێغه‌مبەر و موسلمانه‌کاندا دژ به‌مان شه‌ریان کړیوه..

جا ده‌بین چی وای ئی کردبێت له‌و رۆژهدا پاش ئه‌وه‌ی که بینی موسلمان نه‌بێت...؟؟

گومان رێگی دلتیابوونه و، ئه‌وه‌نده‌ی گومانه‌کانی ئه‌بوسوفیان گیر و به‌تین بوو، ئه‌وا دلتیابوونه‌کی که هات پته‌و و به‌هێزتر ده‌بێت..

به‌لێ رۆژی دلتیابوون و رێپوونی هات و، هه‌روه‌ك بینیمان موسلمان بوو، باوه‌ری هێنا به‌خودای په‌روه‌ردگاری جیهانیان..

* * *

له‌یه‌که‌مین چرکه‌ساتی موسلمان بوونیشیه‌وه، خواپه‌رست و، مواهیدانه له‌گه‌ڵ کاتدا پێشپه‌ڕکیی بوو، تا شوینه‌واری پێشویی به‌سپێته‌وه‌و، قه‌ره‌بووی کاتی له‌ده‌ست چووی بکاته‌وه..

له‌گه‌ڵ پێغه‌مبهدا پاش فته‌تی مه‌که‌که به‌شداری جه‌نگه‌کانی دیکه‌ی کرد..

له‌رۆژی (هونه‌ین)یشدا، کاتیک که بێ باوه‌ره‌كان بۆسه‌یه‌کی ترسناکیان بۆ موسلمانه‌کان نایه‌وه و، له‌ناکاودا ده‌وره‌یان گرتن به‌جۆرێک که هه‌ستیان نه‌ده‌کرد هه‌له‌ته‌تیک له‌ناویه‌ریان بۆ دیت، موسلمانه‌کان هۆشیان له‌لای خۆیان نه‌ما و، زۆریه‌ی جه‌نگاوه‌ره‌کانی پشتیان هه‌لکرد، پێغه‌مبەر له‌جینگای خۆیدا جێگیر بوو، بانگی لێده‌کردن:

{به‌ره‌و لای من بێن خه‌لکینه..}

من پێغه‌مبهرم و درۆ ناکهم..

من کوپی عبدالمطلب-م..}

تا له‌و چرکه‌ساته سامناکانه‌دا، که سانیکی کهم هه‌بوون به‌هۆی ئه‌و هێرشه له‌ناکاوه‌وه هۆشی خۆیان له‌ده‌ست نه‌دا..

(ئه‌بوسوفیانی کوپی حارس) و (جه‌غه‌ری کوپی له‌نیواندا بوون..)

(ئه‌بوسوفیان)یش ره‌شۆی و لاخه‌که‌ی پێغه‌مبهری گرتبوو، کاتێ ئه‌وه‌ی روویده‌دا بینی، زانی که ئه‌و ده‌ره‌فته‌ی بۆی ده‌گه‌پا ره‌خساوه.. به‌وه‌ی که ئاواتی خۆی به‌دی بێنی و له‌پێناوی خوای گه‌وره‌دا و، له‌به‌رده‌م پێغه‌مبهری خوادا شه‌هید بێت..

به‌ده‌ستی چه‌پ جله‌وی ولاخه‌ک‌ی گرتیوو، به‌ده‌ستی راستیشی شمشیری ده‌کرد به‌سینگی بڼ‌باوه‌په‌کاندا..

جا موسلمانان‌کان گه‌رانه‌وه بڼ شوینی شه‌په‌که‌و ده‌وړیو‌بری پیغه‌مبه‌ر و، خوی‌گه‌وره‌ش سرکه‌وتنی ته‌واوی کرده به‌شیان..

کاتن ته‌پ و توژی شه‌په‌که لاچوو.. پیغه‌مبه‌ر ته‌ماشای کرد بینی بېواداریک ره‌شوی نه‌سپه‌ک‌ی گرتووه..

هر نه‌وه، هیشتا له شوینی خۆدایه، له‌سره‌تای شه‌په‌که‌وه تا کوتایی، جا پیغه‌مبه‌ر لینی راما و پاشان فهرمووی:

{نه‌وه کټیه...؟}

نه‌بوسوفیان کړپ‌ی حارس‌ی برامه...؟؟}

هرکه نه‌بوسوفیان گوئی له‌وته‌ک‌ی پیغه‌مبه‌ری بوو که فهرمووی (برام)..

له‌خویشی و ریژدا دلی له‌شه‌قه‌ی بالی داو، خۆیدا به‌سر هر‌دوو قاچی پیغه‌مبه‌ری خوادا و ماچی کرد و، به‌فرمیسکه‌کانی ده‌یشورد..

هه‌ستی شاعیریتیشی له‌هؤشی شو نیعمه‌تی نازایه‌تی سرخستنه‌ی خوی‌گه‌وره پټی به‌خشی بزوا:

لَقَدْ عَلِمْتُ أَفْنَاءُ كَعْبٍ وَعَامِرٍ	غَدَاةُ حُنَيْنٍ حِينَ عَمُ التَّضَفُّعُ
بَأَنِي أَخُو الْهَبْجَاءِ أَرْكَبُ حَدَّهَا	أَمَامَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أَتَتَّعُجُ
رَجَاءَ ثَوَابِ اللَّهِ، وَاللَّهِ رَاحِمُ	إِلَيْهِ - تَعَالَى - كُلُّ أَمْرٍ سَيَرْجِعُ

* * *

نیدی نه‌بوسوفیان به‌شیوه‌یه‌کی مه‌زن سهری کرده په‌رستش و، له‌پاش وه‌فاتی پیغه‌مبه‌ریش، گیانی په‌یوه‌ست بوو به‌مردنه‌وه تا له‌مالی ناخیره‌تدا بگاته‌وه به‌پیغه‌مبه‌ری خوا.. نه‌وه‌نده‌ی گوزه‌راندی و ژیا وه‌مردن ناواتی ژيانی بوو..

روژیکیان خه‌لکی بینیان له‌به‌قیع گرپ هه‌لده‌که‌نیت و، ریک و ناماده‌ی ده‌کات، کاتن که سهرسامی خۆیان ده‌ریپی به‌رانبه‌ر نه‌وه‌ی ده‌یکات، پټی وتن:

{من گوی خۆم ناماده ده‌که‌م}..

له‌پاش سڼ روژ و به‌س، له‌کاتیکدا له‌مالی خۆی راکشابوو، خاووخیزانی له‌ده‌وړی بوون و ده‌گریان، چاوه‌کانی به‌دلناییه‌کی به‌تینه‌وه کرده‌وه و رووی تیکردن و پټی وتن:

((مه‌گرین بڼ من، چونکه له‌وساته‌وه‌ی موسلمان بووم هیچ گونا‌ه‌یکم نه‌کړیوه))...!!

به‌رله‌وه‌ی سهری بچه‌میت‌وه بڼ سهر سینگی، به‌ره‌و سهر‌وه به‌ریزی کرده‌وه، تا سلایو مال‌ناوایی له‌نونیا بکات...!!

عیمرائی کوہی موصہ میں

ہاوسینوی نہ لایکہ قنکا

له‌سالی خه‌یبه‌ردا، هات بۆ خزمه‌تی پێغه‌مبهری خوا ﷺ و په‌یمانی پێدا..
جا له‌و ساته‌وه‌ی ده‌ستی راستی خسته‌ ئێو ده‌ستی راستی پێغه‌مبهره‌وه، ده‌ستی راستی
جیگه‌ی ریزێکی زۆر بوو، له‌سه‌رخۆی پتووست کرد که ئه‌و ده‌سته‌ی ته‌نها له‌ هه‌موو ئه‌ستێکی
چاک و به‌پێزدا به‌کاری به‌یتیت..
ئه‌م دیارده‌یه‌ ده‌یخاته‌ روو که خاوه‌نه‌که‌ی چه‌نده‌ خاوه‌نی هه‌ستێکی ورده‌..

* * *

(عیمرانی کوپی حوصه‌ین) یش وێنه‌یه‌کی به‌رجه‌سته‌بووی وێنه‌کانی راستگویی و،
دوینانه‌ویستی و، پارێزکاری و، تانه‌وه‌ بوو له‌ خوشه‌ویستی و گوێپایه‌لی خوادا..
له‌سه‌رخستن و نیعمه‌تی رێنۆینی خۆی گه‌وره‌ش زۆری پێ به‌خشرابوو، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا
ئه‌و هه‌میشه‌ ده‌گریا و، ده‌گریا و، ده‌یوت:

{بریا خۆی بوومایه‌ و، ره‌شه‌با بڵاوه‌ی پێ بکرایه‌}!!

له‌به‌ر ئه‌وه‌ ئه‌م پیاوانه‌ به‌ هۆی گونا‌ه‌ کردنیان له‌ خوا نه‌ده‌ترسان، چونکه‌ دای موسلمان
بوونیان به‌ که‌می گونا‌هیان کردوه‌.

ئه‌مه‌ش له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هێنده‌ی په‌ی بردنیان به‌ مه‌زنی و پایه‌بڵندی خوا، هێنده‌ی
تێگه‌یشتنیان له‌ ده‌سته‌وسانیان له‌ شوکرانه‌بژێری و په‌رستشی، هه‌رچه‌ندی مل که‌چ بکه‌ن و،
بچه‌ رکوع و، چه‌ند کپنوش به‌ه‌ن و بیپه‌رستن، لێی ده‌ترسان و سلیان ده‌کرده‌وه‌ لێی..

روژیکیان هاوه‌لانی پێغه‌مبهر پرسیری ناگریان له‌ پێغه‌مبهری خوا ﷺ و، وتیان:
(ئه‌ی پێغه‌مبهری خوا! ئه‌وه‌ بۆ کاته‌ی که‌ له‌ خزمه‌ت تۆداین ئێمه‌ دلمان نه‌رم ده‌بێت و،
دوینامان له‌به‌رچاو ده‌که‌وێت، وه‌ک ئه‌وه‌ی قیامه‌ت به‌چاوی خۆمان ببینین.. هه‌تا ئه‌و کاته‌ی
لای تۆ به‌جێ ده‌هێلین و، ده‌گه‌ینه‌وه‌ لای ماڵ و منداڵ و، دوینامان، خۆمانمان له‌یاد
ده‌چیت..؟؟)

پێغه‌مبهریش ﷺ پێی فهرموون:

((سوێند به‌وه‌ی گیانی منی به‌ده‌سته، گه‌ر به‌رده‌وام بوونایه‌ له‌سه‌ر ئه‌و حاڵه‌ی که‌ له‌ لای
من، ئه‌وا مه‌لانیکه‌ته‌کان به‌ به‌رچاوتانه‌وه‌ ته‌وه‌قیان له‌گه‌ڵدا ده‌کردن، به‌لام کاته‌ و..
کاته‌..))..

(عیمرانی کوپی حوصه‌ین) یش ئه‌م فهرموده‌یه‌ی بیست و، هه‌ز و ئاره‌زووی بێتسه‌ی دا،
وه‌ک ئه‌وه‌ی له‌سه‌ر خۆی دانابێت که‌ دانه‌نیشیت تا به‌و ئامانجه‌ بێنده‌ نه‌گات، گه‌ر ژانی‌نشی

له پیناودا به خشبییت، هه روه که نه وهی هیمه ته که ی به وه رازی نه بوو بیت که ژیا نی .. کاته و ..
کات بگوزه ژین .. ویستی که هه مووی به ک ساتی به رده وامی پر مونا جات و، روو له خودای
به روه رډگاری جیهانیان بیت .. !!

* * *

له سهرده می خه لافه تی (عومهری کوپی خه تتاب) دا نه میری بروداران عومهر ناردی بۆ
به صره تا خه لکه که ی شاره ژا و فیژ بکات .. کاتی له به صره کۆل و باری کرده وه، هه رکه
خه لکی به صره ناسیان بۆ موباره کی ده چوونه لای و، به ته قوا که ی دلگه ش ده بوون ..
شیخ هه سه نی به صری و ئین سیرین ده لێن:
(هیچ هاو لیک ی پیغمه مبری ﷺ نه ها تو ته به صره له عیمرانی کوپی حوصه ین پایه دارتر
بیت ..))

عیمران رازی نه بوو به هیچ شتیک که له خوا به رستی دایه پریت و، له په رستشدا رۆچوو بوو،
خوا به رستی به جۆری له خۆی گرتبوو تا وای لیهاتبوو وه که نه وهی که سر به جیهانی دنیا
نه بیت که له سه ر زه وهی که ی و له نێو خه لکه که یدا ده ژی ..
به لێ ..

وه که مه لانی که یه کی لیهاتبوو که له نێو مه لانی که ته کا ندا بژی، ده یان دوو بیت و
ده یو بیت و، ته وه یان له گه لدا ده کات و ته وه ی له گه لدا ده کهن ..

* * *

ئه و ساته یشی مملانیی گه و ره له نێوان موسلماناندا به رپا بوو .. عیمرانی کوپی حوصه ین
ته نا مه لو یستی کی بیلا یه نا نه نه وه ستا له نێوان ده سته ی ئیعامی عه لی و ده سته ی مو عاو یه دا،
به لکو له نێو خه لکی دا ده نگی به ر زکړد بو وه و هاواری لیده کردن که واز به ین له به شداری کردنی
ئه و جه نکه دا و، به چاکترین شیوه باوه ش به ناشتیدا بکه ن و .. به خه لکی ده وت:
((له سه ر لوتکه ی شاخیک بزنی ئاوس به خێو بکه م تا کاتی مردن لام خو شتره له وه ی که له
دژی یه کیک له و دوو کۆمه له دا، تیریک بهاو یژم، ئیدی ببیژم یان نه ببیژم)) ..
هه ر موسلمانیکیشی پێ بگه یتشایه ئامۆزگاری ده کرد و ده بوت:
((له مزگه وتدا بمینه ره وه ..))

گه ر ها تته سه رت، برۆوه مالی خۆت ..

گه ر له ماله که شتدا ها تته سه رت، خۆت و سامانه که تیان ویست، له گه لیاندا بجه نکه ..))

* * *

نیماني (عیمرانی کوپی حوصهین) مه زنتړین سرکه وټنی بده ستهینا، کاتیک که نه خوشیه کی سه ختی تووش بوو سی سال پټوهی تلووه، نه لټی بیزار بوو، نه وتیشی توف. به لکو بډر ده وام بوو له سر پرستشه کانی به پټوهو، به دانیشتن و، راکشانه وه.. هر کاتیک دټست و برایانی بهاتنايه سردانی نه خوشیه که یان لا ناسان بکړدایه و دلنه واییان بکړدایه، بده میانه وه پټده کني و، دهیوت:

((خوشه ویست ترین شت لای من، خوشه ویست ترین شتی لای خوايه))..!!

راسپارده شتی بڼ خاووخیزان و برایانی له سره مرگدا نه وه بوو:

((هر که له ناشتم گه پانه وه، حیوان سرپڼ و بیبه خشنه وه))..

* * *

به لټ.. با سرپڼ و.. بیبه خشنه وه.. چونکه مردنی بڼو اداری وه ک عیمرانی کوپی حوصهین، مردن نیه.. به لکو زه ماوه ندیکي مه زن و بهرزه، که تییدا گیانی به پازي بووی بهر و به هشتیک بهر زده کړتته وه که پانتاییه که ی هینده ی ناسمانه کان و زه وی ده بیټ و بڼ ته قواداران ناماده کړاوه..

سہ لہ مہی کو پری نہ کوہ ع

ہاں دل فی ہر پادشاہ کا

(نیاس)ی کوپی ویستی که ټټکړای چاکه کانی باوکی له دهسته واژه په کدا کږ بکاته وه.
هر بډیه وتی:

((باوکم هر گیز درې نه کړیوه))!!

بق مرقف هیڼده به سه که هم چاگه په به ده ست بهینیت، تا جیگه ی بلندی خوی له نیو
پیاوچاکان و چاکه کاراندا بگریت.

به پاستیش (سه له مه ی کوپی نه کوږه) شایسته ی بوو، به ده ستی هیڼا.

(سه له مه) له تیر هاوړه باشه کانی عه رب بوو، له نازایه تی و به خشنده یی و
چاکه مه ندیشدا له که سایه تیه دیاره گان بوو.

نه و کاته یشی خوی دایه ده ستی نیسلام، به پاستی و پوونی موسلمان بوو، نیسلام له سه ر
شیوازه مه زنه که ی زاخاوی دا.

سه له مه ی کوپی نه کوږه له به شدار پوونی به یعه ی رضوان بوو.

* * *

کاتیک که پیغمبر و هاوړ لانی له سالی شه شی کړچیدا به مه به ستی سه ردانی مالی
خودا (که عبه) که وتنه پي و، قوړه یشیه کان به ره روویان بوونه وه.

پیغمبر، (عوسمانی کوپی عه فان)ی نارد بق لایان تا هوالیان بداتی که پیغمبر بق
سه ردان ها تووه، نه که جه ننگ..

له چاوه پوونی گه رانه وه ی (عوسمان) دا، نه وه بلاو بوویه وه که گوايه قوړه یشیه کان
کوشتویانه، پیغمبر یش ﷺ له سپه ری داریکدا دانیش و پهیمانی له هاوړ لانی په که به په که
وه رگرت له سه ر مردن.

(سه له مه) ده لیت:

((له ژیر نره خته که دا په یمانم له سه ر مردن دا به پیغمبر ی خوا ﷺ، پاشان چووم، کاتی
قهره بالقی خه لکه که سوک بوو، قهرمووی: نه ی سه له مه، چپته بق په یمان ناده یت، وتم: پیشت
په یمانم دا نه ی پیغمبر ی خوا.. قهرمووی: هره وه نیستاش.. منیش په یمانم پیدایه وه)).

به چاکترین شیوه ش نه مه کدار بوو به رامبر په یمانه که ی.

بگره به ره له وه یش په یمان بدات نه مه کدار بوو به رامبر ی، له وساته وه ی که شاهیدی دا (آن
لا اله الا الله، وأن محمداً رسول الله)..

ده لیت:

((له گڼ پیغمبري خواد ﷺ به شداري حوت جهنگم کړېوه، له گڼ (زهیدی کوپی هاریسه) شدا به شداري تر جهنگم کړېوه)).

* * *

سه له مه له لیژانترینی نه و جهنگاوه ره پیدانه بوو که تیر و پمیان دهاویشته.
شیوازی شه پکردنیشی هاوشیوهی هندی له شه پی پارتیزانییه گوره کان ده کرد که نه مړ
په پړه ده کړیت... به جوړی هر که دوژمن شالوی بهینه ته سر، له سر نوکی پی
ده گه پایوه دواوه، هر که دوژمن پشتی ه لیکردبایه یان بوه ستایه بې هوانه وه، بی سلکردن
هیرشی ده برده سر...!

به م شیوازه توانی که به تنها نه و هیزه پاونیت که هیرشی هینابوه دهوړیه ی مه دینه
به سر و کایه تی (عویه نه ی کوپی حیصنی فراری) له و جهنگی که بې جهنگی (ذی قرد)
ناسرابوو...

نه و بوو به تنها که و ته شویتیان و، به رده و ام له دژیان ده جهنگا و نه ملار نه ولای پی
ده کردن و، دوړی ده خستنه وه له شاری مه دینه تا پیغمبر ﷺ له گڼ هیرزکی ندی
هاوه لاند پی گیشته...

له م پړده دا پیغمبر به هاوه لانی فرموو:

((چاکترین پیاوتان - نه وانه ی به پی ده پڼ - (سه له مه ی کوپی نه کووه ع)!!))

* * *

سه له مه تنها له کاتی تیاچوونی (عامری کوپی نه کووه ع) ی برای له شه پی خه به ردا خه مبار
و نا په حوت بوو...

له کاتیکدا عامر له پیښه وهی سو پای موسلمانان کان نه م شیعره ی به دهنکی به رز ده و ته وه:

اللهم لولا أنت ما أمتدینا ولا تصدقنا، ولا صلینا

فانزلن سسکینه علینا وثبت الأقدام إ لاقینا

له و جهنگدا عامر به شمشیر که و تېوه لیدانی بی باوه پړک، تا شیر که ی له ده سستی وه رگه را
و دای به نیوچاوانی خویدا و بووه هوی کوشتنی و... هندی له موسلمانان کان وتیان:
((به سته زمانه عامر... له شه هیدیش بی بهش بوو)).

هر له و ساته دا - بهس - سه له مه رږ په شوکا، کاتی نه ویش وک نه و خه لکه ی دیکه وای
گومان برد که براکه ی به به له خوی کوشتووه، له پاداشتی جیهادرکدن و، پله ی شه هیدی
بی بهش بووه.

به لām پیغمبره دلسۆز، زۆر زوو شته کانی هیتایه وه جی گونجای خۆی، کاتی که سه له مه چوو به خزمه تی و لیتی پرسى:

— نه رى راسته، نه ی پیغمبره خوا، که عامر کرده وه کانی پوچه ل بۆته وه...؟

پیغمبر ﷺ پێی فرموو:

((نه و به موحامیدی کوژا و

دوو پاداشتی بۆ ههیه و..

نه و ئیستا له پوباره کانی به هه شتا

مه له ده کات...!!

سه له مه سه ره پای نه و به خشنده یه زۆره ی که هه یبوو زیاتر ده یه خشی گه ره له پیتاوی

خوادا داوای ئی بکرایه ..

هه ریۆیه گه ره مرۆفیک له به ره خوا داوای ژیا نی ئی بکردایه بێ دوو دلی ده یه خشی.

خه لکیش به راستی ناشنا ی نه و خه سه له ته ی بوو بوون، گه ره یه کیکیان بیویستایه شتیکی ئی

وه ریگریت، پتی ده وت: له پتی خوا پیم ده .. نه ویش ده یوت:

((هه ره کس له پتی خوادا نه به خشیته .. ده بێ له پیتاوی چیدا بیبه خشیته))...؟؟

* * *

نه و پۆزه یش عوسمان T کوژا، نه م موحامیده بویره تیگه یشت که ده روزه کانی ناشووب

به پووی موسلماناندا والا بووه ..

پتی نه ده کرا له کاتی که ده ته منی له شه پکردن له نیو هاوه لانی دا به سه ره بر دووه بیگۆپیت بۆ

شه پکردن له دزی هاوه لانی..!

به ئی.. نه و پیاوه ی که پیغمبر ده سه تخرۆشی لیها تووییه که ی کرد له شه پکردن دژ به

بی باوه ره کان نه و مافه ی نیه که به و لیها تووییه ی له دزی بهواداریک بجه نگیت، یان برایه کی

موسلمان ی بکوژیت..

نه وه یوو دواتر، شتومه که کانی هه لگرت و شاری مه دینه ی به ره و (زه به زه) به جی هیشته،

هه مان شوینی که (نه بو زه) پیشت هه لیبارد و کۆچی کرد بۆ و تیندا مرد.

سه له مه ش پاشماوه ی ژیا نی له (زه به زه) به سه ره برد، هه تا سالی هه فتا و چواری کۆچی،

پۆزیکیان په رۆشی بینینی شاری مه دینه بوو، هه ره بۆیه به سه ره دان گه رایه وه بۆ و.. رۆژی

یه که م و، دووه می تیندا به سه ره برد..

له پۆزی سییه مدا مرد.

به مجۆره گلکۆ ئازیزه چاکه که ی بانگی کرد تا له سایه ی باله کانی دا خۆی بگریته و له گه ل

نه و هاوه له پیرۆزانه و، شه هیدانی چاکه کاردا په نای بدات که پیشت په نای دا بوون.

عبداللہ کی کوری زوبہ پر
چ پاپونک .. چ شہیدیک ؟!

کږپه له یوې پېرۍ وو له سکې دایکېدا، له کاتیکدا بیابانی بلنډه داری مه ککې بهره و
مه دینه ده پې له سهر پې هیجره تی مرن.

به مجوره قه دهر واپو که عبدالله ی کړې زوبه یر له گال موهاجراندا کچ بکات بهر له وهی
که بیتنه دنیا و، په حمی بولت نه کرابوو...!!

هر که نه سمای دایکې-خوای ل رازی بیت-گه یشته (قهبا)ی دهوړپه یی مه دینه، ژان
گرتی و کږپه له موهاجره کاش له هه مان کاتدا که موهاجرانی هاوه لانی پیغه مېرمنه
داده به زین نه ویش دابه زی...!!

جا یه که مین له دایکېووی هیجره ته لگړا و برایه خزمه ت پیغه مېرمنه خوا څخه له مالکې
له شاری مه دینه و نه ویش ماچی کرد و دهنکې خورمای خسته ده می خوای جووی و له ده می
وهدا، به مجوره یه که مین شت که چوه نیو ه ناوی عبدالله ی کړې زوبه یر لیکې ده می
پیغه مېرمنه نازیز وو.

موسلمانانیش له شاری مه دینه کږپه ووهو، ساواکه یان له لانکه که پدا هه لگرت و، پاشان
به دم (لا اله الا الله) و (الله اکبر) هوه به تیکړای شه قامه کانی مه دینه یاندا گنډا.

نه مه ش به هوی نه وهی که جوله که کان نه و کاته ی پیغه مېرمنه و هاوه لانی هاتنه مه دینه
ده مکت کران و رق و کینیان بلنډه ی دا، ده ستیان دایه جهنگی دهوړونی به رامېر
موسلمانان کان و، نه و پړوپاگه نده یان بلاوکرده وه که کاهینه کانیان جادوویان له موسلمانان کان
کرده وه نه زکریان کردوون و، هرگیز شاری مه دینه له دایکېوونی نویان به خوره نابینیت.

نه و کاته یی عبدالله ی کړې زوبه یر له جیهانی په نهانه وه هاته نویان، به لکه نامه یه ک بوو
قه دهر بوختانه که ی جوله که کانی مه دینه ی پې مکرکرد و فیل و ته لکه و هه لبه ستراره کانیان
پوچل کرده وه...!!

عبدالله له سهرده می پیغه مېرمنه خوا څخه له نکه یشته ناستی پیاوان له ته مه ندا، به لام له و
سهرده مه و، له خودی پیغه مېرمنه خوا به هوی نه و په یوه ندیه به تینه ی که هه ییو له گه لید،
هه موو که رسته خاوه کانی پیاوه تی و بنه ماکانی ژیانی وهرگرت که دواتر ده بیبنین دنیا پر
ده کات و ده بیتنه جی قسه کردنی خه لکی...

جا نه منداله به خیرایي گه شه ی کرد و، له زینده گی و زیره کی و خړپاگریدا بی
زینه بوو...

که یشته ته مهنی لاری و، که نجیته که یشتی بیگه ردی و، پاکی و، خواپه رستی و، پالنه وانیتیک بوو له سرووی خه یاله وه.
پژگار و قه دهره کانی له که لیدا گوزه شت و، ژبانی وه ک خوی مایه وه نه گورپا و، ویسته کانی ملیان پین که چ نه کرد..
به لکو نو و پیاوینک بوو پینگی خوی دهناسی و، به جه سوریه کی گوره و، بروایه کی به تین و سرسوپهینه روه بهی..
* * *

له پژگارکردنی نه فریقیا و نه دندلوس و قوسه ننتینیه - که هیشتا ته مهنی بیست و هوت سالی تینه په پاندبو - پالنه وانیک بوو له پالنه وانانی رزگارکردنه نه مره کان.
به تاییه تیش له جهنگی نه فریقیدا موسلماننه کان به سوپایه کی بیست هزاره سربازیه وه به رامبر سوپایه که وهستان که ژماره ی جهنگاوه رانی سده و بیست هزاره کس بو..
جهنگ به رپا بوو، مه ترسیه کی موزن بالی به سهر موسلماننه کاند کیشا..
جا عبدالله ی کورپی زوبیر ته ماشایه کی هیزی دوزمنی کرد و چاوگی هیز و توانایانی دهرک پین کرد، نو چاوگیه یش ته نها پادشای (به ریه) و سرکرده ی سوپاکه بوو، به جوریک هوار ی له سربازه کانی دهرک و هانی ددهان که به شیوه یه کی سرسوپهینه روه مردن پالی پیوه دهنان..
عبدالله تیگه یشت که نه م جهنگه خویناویه ته نها به کوشتنی نو سرکرده یه یه کلا ده بیته وه، به لام چون پینی بگات، له کانتیکدا سوپایه کی بی شوماری له پیشه وه یه و، که وه که دهره لول ده جهنگیت...؟؟
به لئ به جهرگی عبدالله ی کورپی زوبیر و گیان له سرده سته که ی هرگیز جینگه ی پرسپار نه بوو...!!

نالیره دا هندی له برایانی بانگ کرد و، پینی وتن:

((له پشته وه م پارینگاریم بکن و، له که لمد ا هیژش ببه...))

نه مچا ریزه چره که یانی وه ک تیر خورپاگران به روه لای سرکرده که یان بهی، هتا پینی گیشته و به یه ک لیدان له ناوی برد، پاشان به جهنگاوه رانه وه که له که لیدایوون رووی کرده نو سربازانه ی که دهره ی پادشا و سرکرده که یانیا دبوو دهستان کرد به له ناویردنیا و... پاشان هواریان کرد: الله اکبر..
موسلماننه کان بینیان نالاکه یان له ویدا به رز ده بیته وه که سرکرده ی (به ریه) تیدا وه ستابوو فرمانه کانی دهره کرد و سربازه کانی هله دنا... تیگه یشتن که نه م سرکه وتنه و،

وهك تاكه كه سێك خۆیان توندوتۆڵ كرد و، هه‌موو شتێك له به‌رزوه‌ندی موسڵمانه‌كان كۆتایی پێ هات..

(عبداللهی كۆپی ئه‌بی سه‌رح)ی سه‌ركرده‌ی سوپای موسڵمانه‌كانیش به‌و پۆله‌ گه‌وره‌یه‌ی ئه‌یبن زویه‌یری زانی، ده‌ستخۆشانه و دیاریشی بۆی ئه‌وه‌بوو كه خۆی مژده‌ی ئه‌و سه‌ركه‌وتنه‌ بپاته‌وه‌ بۆ شاری مه‌دینه و، عوسمانی كۆپی عه‌ففانی خه‌لیفه‌ی موسڵمانان.

* * *

سه‌ره‌ پای پاله‌وانیته‌ی له‌ جه‌نگدا و، بالا‌ده‌ستی و به‌توانایی ته‌یدا كه‌چی له‌به‌رده‌م پاله‌وانیته‌ی له‌ په‌رستشدا خۆی ده‌شارده‌وه‌..

ئه‌وه‌ی ده‌كۆیت بیهیته‌ هۆی گه‌شانه‌وه‌ و، لاریونه‌وه‌ی ده‌سته‌كان زیاده‌ له‌ هۆیه‌كه‌ و، به‌شویته‌ی هه‌میشه‌یی و بڵندی له‌نیۆی خواپه‌رسته‌ ئه‌وانه‌وێسته‌كاندا سه‌رسامان ده‌كات. نه‌ په‌چه‌لك و، نه‌ لاویته‌ی و، نه‌ شوێن و بڵندی و، نه‌ سامان و، هێزی.. هیچ یه‌كه‌ له‌وانه‌ هه‌موو، نه‌یتوانی عبدالله‌ی كۆپی زویه‌یر دابه‌رپێت له‌وه‌ی كه‌ ئه‌و خواپه‌رسته‌ بیت كه‌ به‌پۆژدا به‌پۆژوه‌ و، شه‌وه‌له‌ده‌ستیت بۆ شه‌ونویژ و، به‌شتیه‌یه‌ی سه‌رسوپه‌ینه‌ر ملکه‌چی خوا بیت.. (عومه‌ری كۆپی عبدالعزیز) پۆژێکیان به‌ (ئیه‌بن ئه‌بی موله‌یکه‌)ی وت: ده‌ریاره‌ی عبدالله‌ی كۆپی زویه‌یر بۆمان بدۆی.. ئه‌ویش وتی:

{سوێند به‌خوا، هیچ كه‌سم نه‌دیوه‌ وه‌ك ئه‌و كه‌ له‌نیۆان دوو لادا پۆشتبیت.. كه‌ ده‌چوو به‌ ناو نوێژه‌وه‌، له‌ هه‌موو شتێك ده‌رده‌چوو بۆی..}

كه‌ ده‌چوویشه‌ پكۆج یان كهنووشه‌وه‌، چۆله‌كه‌ له‌سه‌ر پشت و شانی پاده‌وه‌ستان، به‌هۆی درێژخایاندنی پكۆج و كهنوشه‌كه‌یه‌وه‌ به‌ دیوار، یاخود كالا‌یه‌کی هه‌لواسراویان ده‌زانی.. جارێکیان له‌كاتی نوێژدا به‌رێکی ئاگرینی مه‌هه‌ج نه‌یق به‌نیۆان سنگ و پێشیدا ته‌په‌پێ، سوێند به‌خوا نه‌ هه‌ستی پێ كرد، نه‌ وروژا پێی، نه‌ به‌هۆیه‌وه‌ له‌ خۆیندنه‌وه‌كه‌ی دابه‌را، نه‌ په‌له‌ی كرد له‌ پكۆجه‌كه‌یدا{...!!}

ئه‌و هه‌واله‌ راست و دروستانه‌ی كه‌ میژوو له‌باره‌ی په‌رستشی عبدالله‌ی كۆپی زویه‌یره‌وه‌ ده‌یگێرێته‌وه‌ له‌ ئه‌فسانه‌ ده‌چێت..

چونكه‌ ئه‌و له‌ پۆژوگرته‌ن و، نوێژكرته‌ن و، هه‌جكرته‌ن و، هه‌یمه‌ت به‌رزێ و، به‌پێژه‌یه‌كه‌یدا.. له‌ شه‌وه‌ ئاگای-به‌درێژایی ته‌مه‌نی- ملکه‌چ و خواپه‌رستیدا..

له‌ ته‌ینویه‌تی نیوه‌روانی گه‌رمدا-به‌درێژایی ته‌مه‌نی- پۆژوگر و تێكۆشانیدا.. له‌ ئیمانی پته‌ویدا به‌خوا و، له‌ترسی هه‌میشه‌بییدا لێی..

له‌ هه‌موو ئه‌وانه‌دا تاكه‌ چناره‌وی ده‌ستی خۆی بوو..!!

له باره یوه پرسپار کړا له (ثین عه باس) - سهره پای نهو جیارپاییه ی که له نیوانیانداهه بوو - له وه لاند وتی:

((قورنایی ده خویند و، شوینکه و ته ی سوننه تی پټغمه بهر بوو... ملکه چ بوو بڼ خوا و... له گهرمای نیوه پواندا له ترسی خوا به پڅو بوو... کوپي حواری پټغمه بهر ی خوا بوو... نه سمای دایکیشی کچی نه بویه کړی صدیق بوو... (عائیشه ی) پوریشی خیزانی پټغمه بهر ی خوا بوو... که س ناتوانیت مافه کانی فراهاموش کات مه گهر که سیک که خوی گوره نابینای کردیت...!!))

* * *

نهو له به هیزی ټاکار و دامه زراوی خوړه وشته کانیدا، وه ک چیاکان دامه زراو بوو... روون و... پږدار و... به هیز بوو... هه رده م ناماده ی نهو ده بوو ژیا نی بکاته قورنایی قسه له پووییه که ی و، دامه زراوی پټبازه که ی...

له کاتی ململانی و شه پره کانیدا له گه ل نه مهویه کاندا، (حوصه) کوپي نه صری سهرکرده ی نهو سوپایه ی (یه زید) نارد بووی بڼ خاموش کړدی شوړشی (ثین زویه ی) هات بڼ لای...

به هزی گه یشتنی هه والی مردنی (یه زید) دهو بڼ مه که هاته سهردانی و... پټشینیاری نهو ی خسته به رده می که له گه لیدا بچیت بڼ شام و، حوصه یی بالاده سنی مه زنی خوی بخاته گه پ بڼ وه رگرتنی به یعت بڼ عبدالله ی کوپي زویه ی... عبدالله ش نهو دهرغه ته زږینه ی په تکرده وه، چونکه بروای و ابو که پټویسته تږه ی نهو هه موو تاوانه درندانانای ئی بکړیته وه که جهنگاوه رانی له کاتی ده ست به سهرارگرتنی شاری مه دینه ی پټغمه بهر ی خوادا ښکاري له پټناوی چا وچنڅکی نه مهویه کاندا نه نجامیان دا... له وانه یه جیارپاین له گه ل عبدالله دا له م هه لویتسه پیدا و، خوازیاری نهو دین که ناشتی و لیږدیده ی هه لږاردایه و، به دهم نهو دهرغه ته نایابه وه بږیشتایه که حوصه یی سهرکرده ی سوپای (یه زید) خسته به رده سنی...

به لاه وده ستانی مهرانه ی - چ مهربیه ک - له سهر بڼ چون و بیروباوه پی... دورکه و تنه وه له فریودان و درو، کاریکه جیگای سهرسوپمان و پږه... نهو کاته یشی حه جاج به سوپاکه یوه هیرشی هینایه سهری و، نابلو قه ی ترسناکی خسته سهر خوی و نه وانه ی له گه لیدا بوون، ژماره یه کی نږدی (نه حباش) ی له گه لدا بوو، که لیژانترین پم هاوږ و جهنگاوه ر بوون.

گوپی لیژان بوو به شتویه کی ناپه وا و بڼ وږدانانان دهریاره ی خه لیفه ی کوچکړدو - عوسمان - دهوین، نه میش به مجوره توپه بوو لیژان و پټی و تن:

((سویند به خوا، پیم خوښ نیه پشت به کهسانیک بیهستم بهرامبر دوژمنه کهم که رقی له عوسمان بیت))!!..!!

پاشان له و تنگانه یی که شو تئیداوو، وکو نغزویویه ک چهند پټویستی به ده ریاکه ریکه، شو پټویستی به کومه که هبوو، نا له و کاته دا له خوی دور خستنه وه...!!
 قسه له پویی شو له گه ل خویدا و، راستگویی له گه ل بیرویاوه و پټیره کانیدا، وایان لیکریدوو گوئ نه دات به له ده ستدانی دووسه د پم هاوژی لیاهاوو، که ناینه که یان جینگای متانه و دلنایی شو نه بیت، له کاتیکدا که له جهنگی چاره نووسازی له ناویه ردایه و، زور پیده چوو که مانه وهی شو پم هاوژده لیاهاوانه له گه لیدا په وتی شه په که ی بگورپایه...!!

* * *

خوږاگریزی له بهر وهوو بوونه وهی موعاویه و یه زیدی کوپدا به پاستی پالنه وانیتیه کی بی وینه بو...

شو وایده بینی که یه زیدی کوپی موعاویه ی کوپی نه بوسوفیان دوايه مین پیاوه که ده ست بدات بۆ خه لیفه ی موسلمانان.. گهر هر ده ستیش بدات و.. نم بۆ چوونه یشی پاست و دروست بو، چونکه یه زید له هه موو شتیکدا خراب بو.. نه نها چاکه یه کی نه بوو تا تکا بۆ شو تاوان و گوناها نه ی بکات که میژوو تۆماری کردوه بۆمان.

جا نیدی چۆن عبدالله ی کوپی زویه یر په یمانی بدات...؟؟

وشه ی په تکرر نه وه یشی بهرز و به میژانه به موعاویه گوت له کاتیکدا که زیندوو بو...
 نه وه تانی ئیستاش به یه زیدی ده لیت پاش نه وه ی بووه خه لیفه و، نیردراوی نارده لای عبدالله و به لینی چاره نووسیکی خرابی پيدا..

نا لیره دا عبدالله ی کوپی زویه یر وتی:

((هه رگیز په یمان ناده م به سه رخوش))..

پاشان شو سروده ی وت:

ولا اَلَيْسَ لِفَیْرِ الْحَقِّ اَسْأَلُهُ
 حَتّٰی یَلِیْنِ لِیْخُرْسَ الْعَاظِمُ الْحَجَرُ

* * *

به رده وام عبدالله ی کوپی زویه یر هر به نه میری باوه پداران مایه وهو، مه که کی پیرۆزی کربوه پایته ختی خه لافه تی و، ده ست لاتی به سه ر حیجاز و یه من و به صره و کوفه و

خوراسان و شامدا هېږو جگه له دیمه شق.. پاش نه وهی تېکړای خه لکی نه و ناوچانه په یمانیان پټی دا..

به لاهم نه مویه کان ناسره ون و، داناسوکنین و، چنده شه پښکی په ک له دواي په کی ده کنه سر و، له زوریاندا سره شقی و تیکشکان به شیان بو.

هتا سرده می (عبدالملیک ی کوپی مروان) هات و بڅ هیرش کردنه سر عبدالله ش له شاری مه ککه ناده میزادیکی ه لېږار دېو که دلړه قترین که س بو له تاوانکاری و توندوتیږیدا..

نویش (حه حاجی سه قه فی) په، که پښه وای دادگر (عومری کوپی عبدالعزیز) له باره یوه ده لټت:

((گر هر نه تهویه ک به هه له کانیانه وه بیت و، نیمه ش ته نها به (حه حاج) هوه بیت، نه و له هه موویان زیاتر ده بیت))...!!!

* * *

حه حاج به سرکردایه تی له شکره به کرښگر اوه که یوه بڅ داگر کردنی شاری مه ککه ی پایته ختی عبدالله ی کوپی زویه پر که وته پټ و، نزیکه ی شه ش مانگ نابلقه ی خسته سره شاره که و خه لکه که ی و ریگی نه دا ناو و خوراک بېوات بویان، تا ناچاریان بکات عبدالله به چی بېلن و به ته نها بمعنیتته وه، به بڼ سوپا و یارمه تیده ر..

له ژیر چه پښکی نه و برسیتیه له ناو به رده زور که س خویان دا به ده سته وه، عبدالله ش خوی به ته نها بینیه وه.. یا له ودا بو ته نها بمعنیتته وه، سره پای مانه وهی دهر فتهی دهر یاز کردنی خوی و ژیا نی، به لاهم نه و بېاریدا تا کوتایی به رپر سیاریتیه که ی ه لېگریت و، به نازایه تیه کی بڼ وینه وه له دږی سوپای حه حاج ده چنگا، له کاتیکدا که نه و کاته ته مهنی هفتا سال بو..!!

ناکړیت وینه په کی ته وای نه و هه لوښته به رزه مان بڅ دهر که ویت تا گوځ بڅ نه و وتوږه رانه دیرین که له نیتوان عبدالله و دایکی مه زنی پایه بلندی (نه سمای کچی نه بوبه کدا پووی دا له دواسته کانی ژیا نیدا.

دایکی چوویه سر دانی و، په وشتی ته وای هه لوښته که ی و، نه و ناینده یه ی که به پوونی دیاره و چاوه پوانیه تی بڅ خسته پوو..

(نه سما) پټی وت:

((کوپی نازیزم! خوت چاکتر ناگاداری خوتی، گر ده زانیت که تو له سره حقیقت و، بانگه شه بڅ حق ده که بیت، نه و نارام بگره له سهری هتا له پیناویدا دهر میت و، ملی خوت مه خره به رده سستی هره کارانی به نی نومیه یه..

خو گړ ده‌شزانیت که مه‌به‌سنت دنیا بووه، نه‌وا خراپ‌ترین که‌س تقویت و، خوټ و نه‌وانه‌ی له پېناوتدا کوژلون تووشی نا‌په‌ح‌ته‌ی کردووه)).

عبدالله وتی:

((سویند به‌خوا دایه‌گیان، دنیام نه‌ویستوه و په‌نام یو نه‌بریدووه.
هر‌گزیش نه‌له فرمانی خوادا سر‌پن‌چیم کردووه، نه‌ستم و، ده‌ستدریژیم کردووه))..

نه‌سمای دایکیشی پټی وت:

((له‌خوای گه‌وره داواکارم له دل‌دانه‌وه‌ی له‌ده‌ستدانی تقم چاک بیت، گړ پیش من گه‌اپته‌وه یو لای خوا، یان من پیش تو که‌وتم.
خوایا به‌زبیت بیت‌وه پټیدا له‌بهر دریژایی هه‌ستانی شه‌وانه‌ی و، تینویه‌تی گه‌رمای نیوه‌پوی و، چاک‌بوونی یو باوکی و من..

خودایا من ته‌سلیمی نه‌مری تو‌ی ده‌که‌م و، رازیم به‌وه‌ی که‌ فرمانت له‌سهریه‌تی و، پاداشتی نارامگره شوکرانه‌بژیره‌کان بیه‌خشه به‌ عبدالله ی کورپی زوبه‌یر))..!

نه‌مجا ده‌ست له ملانټی و سلووی مال‌ثاوا‌ییان له‌یه‌کدی کرد.

پاش سه‌عاتی که‌وته نیو شه‌پټکی تالی نابه‌ران‌به‌ره‌وه، تټیدا شه‌هیدی مه‌زن لیدانی مردنی به‌رکه‌وت و، له‌کاتیکدا که‌ه‌ج‌اج هینده‌ی هه‌موو نه‌و پق و سه‌رزه‌نشته‌ی له‌سهر زه‌ویدا هه‌یه په‌ستی دایگرت، سووریو له‌سهر نه‌وه‌ی که‌ جه‌سته‌ی سارد و سپی هه‌لبواسیت، یو دامرکانده‌وه‌ی کینه‌ی پیسی ناخی..!!

* * *

دایکی که‌له‌وکاته‌دا ته‌م‌نی نه‌وه‌د و حوت سال بو، هه‌ستا تا کوره له‌خاچ‌دراوه‌که‌ی ببینیت، وه‌ک کیوټکی بلندی بی‌له‌رزین به‌ران‌به‌ری پاوه‌ستا و.. ه‌ج‌اج به‌ سه‌رش‌پوی و سه‌رکزیه‌وه لټی نژیک بوویه‌وه، وتی:

— دایکه! عبدالملیک کورپی مه‌روان راپسپاردم چاک بم به‌ران‌به‌رت، هیچ پټویسته‌کت هه‌یه..؟

نه‌ویش هاواری کرد به‌سهریدا و وتی:

((من دایکی تو نیم..
به‌لکو دایکی نه‌و هه‌لواسراوه‌م به‌سهر نه‌و به‌رزاییه‌وه..
هیچ پټویسته‌کیشم پټان نه‌..

به‌لام به‌سهراتیکت یو ده‌گن‌په‌وه که‌له پیغه‌م‌به‌ری خودام ﷺ بیستوه، هه‌رمووی:

((له‌سه‌قیفدا دروژن و درنده‌یه‌ک ده‌رده‌که‌وټ))..

دروژنه‌که‌مان نه‌وا بینی و، درنده‌که‌ش، جگه له‌تق وا نازیم که‌سیکی دیکه بیت))..!!

نه ما عبدالله ی کورې عومر نزيك بوويه وه لتي تا سره خوښی لي بکات و، داوی لي کرد نارام بگړيت، له وه لاميدا وتی:

((له بهرچی نارام نه گرم، له کاتيګدا که سهری په حياي کورې زه که ریا به دیاری برا بق داوین پیستک له داوین پیسه کانی ئیسرائیل))...!!

تیی له مه زنی تۆ.. ئی کچی صدیق...!!

جا له ویدا هیچ وشه یه ک له و وشانه جوانتره بوتړین به وانه ی که سه زی عبداللهی کورې زویه پریان له جهسته کرده وه بهرله وهی که ه لیبواسن...؟؟

به لی... گهر سهری (تیین زویه پر) کرابیته دیاری بق هه جاج و عبدالملیک، نهوا سهری پښه مېرمنکی به پړزی وه که په حیا ۱ پښتر کرایه دیاری بق (سالومی)... داوین پیسی خرابی به نی ئیسرائیل...!!

به په کچواندنه که ی چهند جوانه و، وشه کانی چهند راسته..

* * *

پاشان، ثایا ده کرا عبدالله ی کورې زویه پر به بی نهو ناسته دووره ی سرکه وتن و، پالوانیتی و، چاکسازی که زیانی بگوزهراندایه، له کاتيګدا که به شیري دایکيکی له و جوړه گوش کرابیت...؟؟

سلاو له عبدالله و..

سلاو له نه سما.

سلاو له هه ردو شه هیدی هه میشه زیندوویان بیت..

له گه ل چاکه کارانی ته قوادار سلاویان لي بیت.

عبداللهی کوری عه بیاس

زانای ئم ئوممه

ئین عباسی له عبدالله ی کوپی زویهیر دهچیت له ودا که گنج بوو گیشته به پیغمبر و له گلیدا ژیا و، کاتی پیغمبر وهفاتی کرد هیشتا ئین عباس نه گیشتهووه ته منی پیگیشته.

به لام نهویش هر له ته منی مندالیوه هه موو سیفته کانی مەردی و، بنه ماکانی ژیا نی له پیغمبری خواوه ﷺ وەرگرت، شوین پی هه لده گرت که پیشی دهخست و پاکژی ده کرده ووه و دانایی پوختی فێرده کرد.

به هۆی به هیزی ئیمانی و، به هیزی ئاکار و، زانینی ژۆریه وه، ئین عباس جیگایه کی بلندی گرتبوو له نێو پیاوانی دوری پیغمبر دا.

* * *

ئو کوپی عباسی کوپی عهبدولموته لیبی کوپی هاشمی مامی پیغمبری خوایه ﷺ. نازناه کهیشی (الجیو) زانا. زانی ئم ئوممه ته، به هۆی عاقله مندی و، دلزیره کی و، فراوانی زانست و زانیاریه وه، به دهست هتیا بوو.

ئین عباس له سه ره کانی رۆژانیدا ئاشنای پێبازی چۆنیتهی ژیا نی بوو، زیاتریش له باره یه وه به ناگا بوو، که بینی پیغمبر را له هۆی نزیک کرده وه کاتیک که منداڵ بوو، دهستی خسته سه رشانی و، پی فەرموو:

((خودایا شاره زای بکه له ئاین و فیری لیکدانه وه (تأویل) ی بکه)).

پاشان بۆنه و ده رفه تی دیکه ی به دوا دا هات پیغمبر هه مان نزا بق عبداللهی کوپی عباسی ئامۆزای دووباره بکاته وه.. له و ساته وه، ئین عباس تیگه یشت که ئو بق زانست و، زانیاری دروستکراوه.

ئاماده باشی عه قلیشی له م پێگایه دا زیاتر به ره و پێشه وه ی ده برد.

سه ره پای ئه وه ی که ته منی سیازده سالی تینه په پاندبوو ئه و کاته ی پیغمبری خوایه ﷺ وهفاتی کرد، ئه و ئه و یه ک پۆژی مندالیتی تیگه یشتوه که ی به فیر نه ده دا، ده چوویه کۆر و دانیشنه کانیه وه هه رچی به ره موایه پیغمبر ئم له به ری ده کرد..

پاش گه پانه وه ی پیغمبریش بق لای په روه ردگاری بالا ده ست، ئین عباس سوور بوو له سه ره وه ی که ئه وه ی له ده ستی چووه له پیغمبر وه گوئی لی بیت و فیری ببیت له هاوه له پێشینه کانی پیغمبری خواوه فیری ببیت..

ئا لێره دا، هه می شه خۆی کردبووه نیشانه ی پرسیار.. هه رکه بی بی ستایه که فلانه که س داناییه که ده زانیت، یان فه رمووده یه کی له به ره، خێرا به ره و لای ده پۆشت و لێوه ی فێرده بوو. عه قله پۆشن و کراوه که یشی به ره و پشکنینی هه موو ئه وه ی گو بیستی ده بوو ئاراسته ی ده کرد.. ئه و ته نها بایه خ ی به کۆ کردنه وه ی زانست نه ده دا و به س، به لکو له گه ل کۆ کردنه وه، پشکنین و ورد بوونه وه له سه رچاوه که ی مه به ست بوو.

له باره ی خۆ یشیه وه ده لێت:

((من له باره ی یه ک کاره وه، پرسیارم له سی هاوه لێ پێغه مبهێر خوا ﷺ ده کرد)).

له م پروه شه وه نمونه یه کی سووریوونی خۆیمان له تیگه یشتنی حه قیقه ت و زانست و زانساری ده دات و ده لێ:

((کات ئ پێغه مبهێر خوا ﷺ گیانی سپارد له که نه چکی ئه نصاریم پرسی: وه ره با به چین پرسیار له هاوه لانی پێغه مبهێر خوا بکه ی، ئه مۆ نۆدن..

وتی: چه ند سه یری ئه یین عه باس!! وا ده زانیت که ئه و خه لکه له کاتیکدا که ئه و هه موو هاوه له ی پێغه مبهێر خوا یان له ناودایه پتو یستیان به تو ده بیته ..؟

جا ئه و وازی له وه هێنا، منیش ده ستم کرد به پرسیار کردن له هاوه لانی پێغه مبهێر خوا.. نه گه ر بمه ی نیایه که سێک فه رمووده یه کی لایه، ده چوومه لای له کاتیکدا ئه و له نیوه پۆخه ودا بوو، منیش عاباکم له بهر ده رگا که یدا داده خست و پالم ده دایه وه و با ته پ وتۆزی ده دا به پوومدا، هه تا له نیوه پۆخه وه که ی هه لده ستا و، ده هاته ده ره وه ده بیینیم و، جا ده یوت: ئه ی ئامۆزای پێغه مبهێر خوا! چی که یاندوو یته ئیژه..؟؟ بۆ وه لامه ت نه نارد بۆم تا من بێم بۆ لات..؟؟ منیش ده موت: نه خێر، تو له پێشتری من بێم بۆ لات، جا پرسیارم له باره ی فه رمووده که وه لێ ده کرد و فێرده بووم لێ)..!!..!!

به مچۆره لاوه مه زنه که مان ده پیرسی و، ده پیرسی.. باشت ر وه لامه که ی له گه ل خۆیدا ده پشکنی و، به عه قلیکی بوێره وه تاوتوێی ده کرد..

جا ئه و هه موو پۆژی، زانست و زانیاری و داناییه که ی که شه ی ده کرد، هه ل لای ته یه کی زوودا دانایی پیر و له سه رخویان و، پێکوپێکی راوی چونیانی، تیدا ده سته به ر.. ته نه انه ت ئه میری باوه رداران (عو مه ر) سوور بوو له سه ر ئه وه ی که له هه موو کاروباریکی که و ره دا راویژی پێ بکات و.. نازناوی (لاوی پیری) ئی نابوو..!!

پۆژیکیان له ئه یین عه باس پرسیار کرا: چۆن ئه م زانسته ت ده سته که وتوو..؟؟

له وه لامدا وتی:

((به زمانیکی پرسیار که ر و..

دلیکی هۆ شه مند)..

جا به زمانې پرسپارکړی همیشې و، به عقله هردهم پشکنه رکه ی، پاشان به خق به که م زانی و ټاکار شیرینه که ی، ټیښ عه باس بوویه زانای نه م نوممه ته ..

(سه عدی کوپی ټیښ وه قاص) یش به م وشانه له باره یوه دهوړت:

((که سم نه دیوه زیاتر له ټیښ عه باس ټیگه یشتنی ناماده بیت و، عه قلی گوره بیت و، زاناتر و، له سرخو تر بیت ..

عومرم بینی بڼ گړی و ته گهره کان بانگی ده کرد، له کاتیکدا که به شداریوانی به در له موهاچیرین و نه نصار له دهوړی بوون، جا ټیښ عه باس قسه ی ده کرد، عومریش له قسه ی دهر نه ده چوو)) ...

عبیدالله ی کوپی عوتبه ش له باره یوه دهوړت:

((که سم نه دیوه هینده ی ټیښ عه باس شاره زای فهرمووده پیشینه کانی پیغمبر ﷺ خواړه بیت ..

که سیشم نه بینوه له زاناتر بیت له دادوه ری ټه بوبه کرو عومرو عوسمان.

یا له بڼ چوندا له ټیگه یشتو تر بیت ..

یان له شیعر و له عهره بیدا، یا له پافه ی قورټان و، حیساب و فهرزدا له زاناتر بیت ..

هر بویه پوژیک داده نیشت بڼ (فقه) ه که ی و، پوژیک بڼ قورټان و.. پوژیک بڼ غه زاکان و.. پوژیک بڼ شیعر و.. پوژیک بڼ پوژانی عهره ب و ده نگوباسه کانیا ن ..

هیچ زانایه که نه دیوه لای دانیشیت بیت دنا که وتو ته ژیر کاریگری و ملکه چی بووه، یان پرسپارکړیک لټی پوسی بیت زانست و زانیاری لټی ده ست که وتوه)) ... !

* * *

موسلمانیکې خه لکی به صره ش وده صفی ده کات، له کاتیکدا که ټیښ عه باس له سرده می نیما می علی دا له وئی والی بوو، دهوړت:

((سټی شتی ده ست پیوه گرتبوو، وازی شی له سټی شت هیټابوو:

دلې پیاوانی راده کیشا کاتیک قسه ی ده کرد ..

به جوانی گوپی راده گرت گهر قسه ی بڼ بکرایه ..

ټاسانترینیانی هه لده بژارد گهر له نیوان دواندا سرپشک بکرایه ..

وازی شی هیټابوو له دهمه قالی و ..

هاوړتیه تی پیاوخرایان و ..

ټه و شته ی داوای لیبور دنی بڼ بکړت)) ... !!

* * *

و، که شاوه بو... له گفتوگو و بیرو پوځوونیشدا، ئی نه ده گهړا به رانېره که یی تنها به قناعت
هیتان به پوځونه که یی تیر بکات و بهس، به لکو دلشادېشی بکات به هوی جوانی بیرو پوځوون و
لیزاننې گفتوگو که یه وه...

له پال زوری زانسته که یی و، به هیزی به لکه کانیدا، گفتوگو و وتویزه کانی وه که جهنگی
زیره کیتی نه ده هاته پیش چاو، تیتیدا به هوی زانسته که یه وه به رز بیته وه، پاشان
به سرکه وتنی به سر به رانېره که ییدا... به لکو وه پځایه کی به هیزی به دی کردنی راستی و
زاننې ده هاته پیش چاوی.

چه نده هاجار خه واریجه کان سرسام بوون به هوی تیپوانینه تونده دادگره کانیه وه.
نیما می علی T پوځیکان ناردی بولای کومه لیکي زوریان و، گفتوگو یه کی جوان له نیتواناندا
به رپا بوو به شپوره یه کی سر سوپه ینر قسه ی کرد و به لکه یی بۆ هیتانه وه.
له و گفتوگو دریزه تنها هم پرگه یه ده هیتینه وه...

نیین عه باس پرسپاری ئی کردن:
(تۆه تۆله ی چی له علی ده که نه وه...؟؟)

وتیان:

((تۆله ی سی شت:

یه که میان: نه و حوکی پیاوانی به کاره یتاوه له ناینی خوادا، له کاتیکدا که خوا فرمویه تی
﴿إِنَّ الْحُكْمَ أَلَّا اللَّهُ﴾ فرمان هه فرمانی خوایه ﴿﴾.

دووهمیش: نه و شپه ی کرد، پاشان له و که سانه یی که شپه یی له گه لدا کردن که نیزه ک و
ده سته وتی وهر نه گرت، جا گه نه وانه کافر بووین، نه و مال و سامانیان هه لال بووه بوی و،
گه ر برواداریش بووین، نه وا خوینیان هه رام بووه بوی...!!

سییه میشت: له کاتی دادوهریکردندا پازی بوو به وه یی که سیفه تی (نهمیری باوه پداران)
له خوی دابمالی، له سر قسه یی نوژمنه کانی، جا گه ر نهمیری باوه پداران نه بیت، نه وا نهمیری
بین باوه پانه...))

نیین عه باسپیش دهستی دایه پوچه لکردنه وه یی ناره نووه کانیان و، وتی:

((نه و قسه یه تان، نه و حوکی پیاوانی به کاره یتاوه له ناینی خوادا، چی تیدایه...؟ خوا یی
گه وره ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيِّدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَ مِنْكُمْ مَتَعَمَّدًا فَجَزَاءُ
مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدَلٍ مِنْكُمْ﴾ نه یی که لی برواداران! هه تا تۆه له نهمیرامدان،
نابن هیچ نیچیری بکوژن، کن له تۆه به نانقه ست له نهمیرامدا نیچیری بکوژن، له سریه تی
نازه لیکي هاوتای نه و نیچیره بکاته قوربانی، هم هاوتاییه ش دوو که سی دادوهری خوتان
برپاری له سر ده دن. ﴿العائده/۹۵﴾.

جا توخوا تېم بگه یه نن: دادوهری کردنی پیاوان له پاراستنی خوینی موسلمانان له پیشترو
 په واهره، یان داوهری کردنیان له کړویشکی کدا که نرخه کی چاره که دره مېکه...!!؟؟))
 سرکرده کانیان له بهر بهرکه وتنی هم بچوونه گالته نامیزه به کلاکه روه پدا ده ستیان
 به یه کدا ده هات و.. زانای نوممه تیش درژده ی به قسه کانی دا:

((نو قسه یه شتان، نو جهنگا و که نیزه و ده ستنکه وتی نه برد، ثایا نیوه ده تانه وی که
 عائیشی خیزانی پیغه مېر و دایکی بپواداران به که نیزه ک ببات و شت ومه که کانی وه
 ده سکه وت هه لگرت...؟؟))

ثا لیره دا روخساریان له شهرماندا زهره داگه پا و، به ده ستیان پووی خویمان ده شارده وه..
 جا نیین عه باس چوه سر سینه میان:

((نو قسه یه شتان، نو پازی بووه سیفه تی نه مری باوه پداران له خو ی دامالیت، هه تا
 دادوهریه که ده کړت، جا گوئیگن پیغه مېری خواص الله له پوژی حوده بیبه دا چی کرد، ویستی
 نو نامه یه بنوسیت که له نیوان نو و قورپه شدا داده نریت، به نویساره که ی قهرموو: بنووسه:
 نه مه نه وه یه که محمدی پیغه مېری خوا-.. نیراوه که ی قورپه شت وتی: سویند به خوا گه
 بمانزانیایه تو پیغه مېری خوات پرگرمیان له که عبه لی نه ده کردیت و شه پمان له گه
 نه ده کردیت.. بنووسه: نه مه نه وه یه که محمدی کوپی عبدالله له سهری پیکهات.. جا
 پیغه مېری خوا قهرمووی پپیان: سویند به خوا من پیغه مېری خوا، با نیوه به درویشم
 تیگه.. پاشان قهرمووی به نویساری نامه که: نه وه ی ده یانه ویت بینووسه: بنووسه: نه مه بوو
 محمدی کوپی عبدالله له سهری پیکهات...!!))

جا وتوژ له نیوان نیین عه باس و خه واریجه کاند ا له سهر نو شتوازه سرسوپه تیره
 به هیزه برده وام بوو.

هیشتا گفتوگو که ته و نه بوو بوو بیست هه زاریان بیرو بچونیان گوا و، وازیان هیثا له
 دزایه تیکردنی تیمامی علی...!!

* * *

نیین عه باس ته نها خاوه نی هم که نجینه ی زانست و زانیاریه نه بوو بهس، به لکو له پالیدا
 خاوه نی که نجینه یه کی گه وره تر بوو، له خو پوه شتی زانین و ناکاری زانیان.. له به خشنده یی و
 داستگیردا پیښه و د یاریوو..

به مالی خوی ده یه خشیه خه لکی.. به هه مان شیوه ی که زانستی خوی پیده دان...!!

هاوسه رده مېرمنه له باره یوه ده لئین:

((هیچ مالیکمان نه بینووه که خواردن و، خواردنه وه، میوه و، زانستی له مالی نیین عه باس

زیاتر بپوویت...!!)

ئەو دڵپاک و، دەروون بێخەوش بوو، رق و کینەى بەرامبەر هیچ کەس هەلنەدەگرت، ئەو ئارەزووەیشی کە لێى تێر نەدەبوو، بە ئاوات خواستنى چاکەبوو بۆ هەموو ئەو خەلگى دەیناسى و ئەوانەیشى نەیدەناسین..

له باره‌ی خۆیه‌وه ده‌لێت:

((کاتێک دەچمه سەر ئایه‌تێک له ئایه‌ته‌کانى قورئانى پێرۆز، حەزەدەگەم کە هەموو خەلگى ئەوێ من له باره‌یه‌وه دەیزانم بیا ئازانیاه..

کاتێکیش دەبیستم فەرمانپەر وایه‌ک له فەرمانپەر واکانى مۆسڵمانان دادگەرەو، یه‌کسانی ده‌چه‌سپێنیت، دلخۆش دەم پێى و، بۆى ده‌پاڕێمه‌وه.. هیچ ئیش و کاریکشم پێى نیه‌!!
کاتێک گویم ئێ دەبیت زه‌ویه‌کى مۆسڵمانان بارانى زۆرى ئێ ده‌باریت، شادومان دەم پێى، له‌کاتێکدا که هیچم نیه‌ له‌و زه‌ویه‌ به‌وه‌پێت..!!))

* * *

ئەو خواپەرستێکى ملکه‌چى ته‌ویه‌کاره‌.. به‌شەو هەلده‌ستیت بۆ شەونۆز و، به‌ پۆژیشدا به‌پۆژوو ده‌بیت و، پێچکەى فرمێسکى چاوه‌کانى له‌سەر پومه‌تى لاناچیت.. له‌کاتى نوێژکردن و، قورئان خوێندندا زۆر ده‌گریا..

گەر له‌کاتى قورئان خوێندندا بگه‌یشتایه‌ته‌ سەر هەندێک له ئایه‌ته‌کانى سەرکۆنه‌ و ترساندن و، باسکردنى مردن و، زیندوو بوونه‌وه، هەنێسک و ده‌نگى گریانى به‌رز ده‌بوویه‌وه.

* * *

ئەو له‌پاڵ ئەمه‌دا ئازا و، ده‌ست پاک و، بۆچوون دروست بوو.. له‌ جیاپایى نێوان ئیمامى عەلى و موعاویه‌شدا، بێڕۆبۆچوونى وای هەیه‌ که درێژه‌پێدانى زیره‌کى و، لێزانى فراوانى ده‌رده‌خات.

له‌کاتێکدا که ئەو ئاشتى به‌سەر شه‌رپدا هەلده‌بژارد و، نەرم و نیاى به‌سەر توندوتیژیدا و.. تیگه‌یشتن به‌سەر راپێچکردندا..

کاتێکیش حوسەین هات به‌ خه‌یالیدا که به‌ره‌و عێراق بچیت بۆ شه‌رکردن به‌رامبەر (زیاد) و (یه‌زید)، ئێین عەباس خۆى پێداهه‌لواسى و زۆر هه‌ولیدا که پێى ئێ بگریته‌.. دواتریش هه‌والى شه‌هیدبوونى پێگه‌یشت، غەم و په‌ژاره‌ داگرت و، له‌ مالێ خۆى ده‌رنه‌چوو..

له‌کاتى دروستبوونى هەر جیاپراییه‌کیشدا له‌ نێوان مۆسڵمانێک و مۆسڵمانێکى دیکه‌دا ئێین عەباس ئالای ئاشتى و، تیگه‌یشتن و، نەرم و نیاى به‌ده‌سته‌وه‌بوو..

راسته نهو له گهڼ نیمامی عه لی دا دژ به مو عاویه شه پی کرد، به لام شه وی بویه کرد چونکه شه پوه که له سهره تاوه خوی له وه لاندانه وه یه کی پتو یستدا ده نواند دژ به بزافیکي لیکبونه وهی ترسناک، که هره شهی له یه کیتی ثابن و یه کپیزی موسلمانان ده کرد..

* * *

نابین عه باس ژیا نی ده گوزهراند و دونیای خوی پپرکد له زانین و دانایی و، بون و بهرامه و ته قواکي له ننیوان خه لکیدا بللو ده کرده وه..

له تمه نی هه فتا و یه ک سالی دا بچ دیداری په روه ردگاری مه زنی بانگکرا..
شاری (طائف) دیمه نیکي قهره بالمی به خوره دی که به شداری به پیکر نی بېواد لریکیان ده کرد به ره و به هه شت..

له کاتیکدا که جه سته ی جیگه ی نارامی خوی له کلکوکیدا گرت ، به هه شته کانی بالا به ده نگدانه وهی به لینی پاستی خوا ده هه ژا:

﴿يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ
ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً
فَاذْخُلِي لِي عِبَادِي
وَاذْخُلِي جَنَّتِي﴾

الفجر: ۲۷-۲۸-۲۹-۳۰.

عه بیاری کوری بیستر
روناکی خوولی نه گه نه فلیه !

کاتیک موصعه بی کوپی عومیری نوښته ری پیغمبري خواﷺ گه شته شاری مه دینه، تا نهو نه نصاریانه ی په یمانیان له سره نیسلام دابوو به پیغمبري خوا فیږکات و، نوږیان پیښکات، (عهادی کوپی بیش) ۲ په کیک بوو له و چاکه کارانه ی په روه ردگار دلی به پووی چاکه دا والاگرد، چوویه کړ و دانیشتنی موصعه و گوپی لږ پاکرت و پاشان دهستی راستی هیئا و په یمانی موسلمان بوونی دا، ئیدی له و ساته وه جیگای خوی له نیو نهو نه نصاریانه دا گرت که خوی گه وره لئیان پازی بوو و لئی پازی بوون..

که پیغمبریش کوچی کرد بږ مدینه، پاش نه وه ی که بروداران ی مه ککه بهر له خوی ناردبوو، نهو جهنگانه دهستی پیکرد که تئیدا هیزی چاکه و پوشنایی بهره و پووی بهری تاریکی و خراپه بوویه وه.

له هه موو نهو جهنگانه دا، عهادی کوپی بیش له پزی پیشه وه دا به جهرگانه و لیپراوانه له پیټناوی خوا دا ده جنگا به جوړی که مایه ی سرسام بوونی عه قله کان بوو.

* * *

پنډه چیت نه م روداوه ی که نیستا دهیگرپینه وه گوشه یه که له پالنه وانیتی نه م بروداره مه زنه مان بږ بخاته پوو..

پاش نه وه ی پیغمبري خوا و موسلمانان کان له جهنگی (ذات الرقاع) بوونه وه، لایاندیه جیگیه که تا شو تئیدا بمیننه وه و، پیغمبر هندی که له هاوولانی دیاریکرد که به سره پاسه وانیتی بکن، له وانه (عهاماری کوپی یاسر) و (عهادی کوپی بیش) سره یان پیکه وه بوو.

(عهاد) بینی (عهاماری هاوپی ماندووه، هه ریویه داوای لیکرد که سره تایی شو بخویت و نه م له جئیدا نیشک بگریت، هه تا هاوپی که ی ماوه یه که ده حویتیته وه ده توانیت پاش هه ستانی درژه به نیشکگرته که ی بدات..

عهاد سهیری کرد ده ورپه ری هیمنه و، ئیدی بږ کاته کانی به نوږکردن پر نه کات و، پاداشتی نه وه شی له گال پاداشتی نیشکگرته که دا ده ست بکه ویت..؟!

هه ستایه دهستی کرد به نوږکردن..

له کاتیکدا که به پیوه بوو نوږی ده کرد و له دوی سوره تی فاتحه سوره تیکی قورثانی ده خویند، تیریک بهردهستی که وت و، ده ری هیئا و بهردهوام بوو له سره نوږه که ی..! جا تیری دوه می تیگرت..

پاشان هیزش هینه‌ره‌که‌ی نیو تاریکی شه و سیتی‌مین تیری بۆ هاویشته، ئه‌میش ده‌ریه‌ینا و خویندنه‌وه‌که‌ی ته‌واو کرد...

دواتر چوو به پکوع و، کپنوشی برد... ماندویه‌تی و ئازار هیزی ئی بری‌بوو، جا له کاتی‌که‌دا که له کپنوشدا بوو ده‌ستی راستی درێژ کرد بۆ هاوه‌له‌که‌ی که له ته‌نیشتی‌وه‌ خه‌وتی‌بوو، پایوه‌شاند تا بیداری‌بوویه‌وه...

پاشان له کپنوشه‌که‌ی به‌رزبوویه‌وه و ته‌حیانی خویند و نوێژه‌که‌ی ته‌واو کرد.

عه‌م‌عاریش به وشه له‌رزۆکه‌ماندوه‌کانی به‌ئاگاماته‌وه که پیتی ده‌وت:

{هه‌سته بۆ نیشک‌گرتن له‌جیی من، چونکه بریندار بووم.}

(عه‌مان) پاپه‌پی هه‌راو راو‌کردنیکی دروست‌کرد که بوویه‌مایه‌ی ترساندنی هیزش‌به‌ران و، نه‌وه‌بوو هه‌له‌هاتن، پاشان ئاوپى دایه‌وه له عه‌باد و پیتی وت:

{سبحان الله..}

بۆ له‌گه‌ڵ یه‌که‌م تیردا که لی‌تدرا به‌ئاگات نه‌هینامه‌وه {...؟؟

عه‌بادیش وه‌لامی دایه‌وه:

{له‌نوێژه‌که‌دا هه‌ندێ ئایه‌تی قورئانی پیرۆزم ده‌خویند که ده‌رونیان پڕ له‌خۆشی و جه‌زم

کردی‌بوو، جا جه‌زم نه‌کرد که بی‌پریم..}

سویند به‌خوا گه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه نه‌بوایه که لی‌نیکم له‌ده‌ست ده‌چوو که پیغه‌مبه‌ری خوا

فه‌رمانی پارێزگاری‌کردنی پیکردی‌بووم، ئه‌وا مردم هه‌له‌ده‌بژارد به‌سه‌ر برینی ئه‌و ئایه‌تانه‌دا که

ده‌مخویندوه‌وه {...!!}

* * *

عه‌باد له‌پشتیوانیکردن و خۆشه‌ویستی خوا و، پیغه‌مبه‌ر و، ئایه‌که‌یدا زۆر توند بوو..

هه‌ر ئه‌و خۆشه‌ویستی و پشتیوانیکردنه‌ش هه‌موو ژيان و هه‌ستی دا‌پۆشی‌بوو..

له‌و ساته‌وه‌ش که گوێی له پیغه‌مبه‌ری خوا^ﷺ بوو پوهی کردی‌بوو ئه‌نصاره‌کان-که ئه‌و

یه‌کی‌کیان بوو- و پیتی فه‌رموون:

{ئهی کۆمه‌لی ئه‌نصار..}

ئێوه‌ پیاوه‌ن و، خه‌لکی سواره

با له‌لای ئێوه‌وه که‌سم بۆ نه‌یه‌ت {..}

ده‌لیت: له‌و ساته‌وه‌ی عه‌باده‌ گوئی‌یستی ئه‌و وشانه‌ی پیغه‌مبه‌ر و، مامۆستا و،

پێنۆنی‌کاره‌که‌ی بۆ لای خوا بوو، به‌گیان و مال و ژایانی له‌پێناوی خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌یدا

تێده‌کۆشی..}

له‌شوینی قوریانیدان و مردندا، هه‌میشه‌یه‌که‌مین که‌س بوو..}

له جیگای دهسکهوت و وهگرتندا، هاوولانی ماندو و نارهت دهوون تا
دهیاندو زیهوه!!..

نو هره دهه:

خواپه رست بو- له پرستشه کېدا پډه چوو..

پاله وان بو- له پاله وانیتشدا پډه چوو..

به خشنده بو- له به خشنده په تیدا پډه چوو..

بېواداریکی به هیز بو، هم مو ژیاڼی له پیتناوی نیماندا به خت کړدبو..!!

له نڼو هاوولانی پیغمبردا هم مووی هم خه سله تانه زانرابوو..

عائیشه ی دایکی بېواداران- خوی لی پازی بیت- ده لیت:

((سې که سی نه نصاری هیه که س له چاکه مهنیدا پیتان نه گیشتهوه:

سه عدی کوپی مه عاذ و

نوسهیدی کوپی حوضه یر و

عه باده ی کوپی بیس))...

* * *

موسلمانان پتیشینه کان عه باده یان وا ناسیوو که رووناکي خوی له گلدایه.. چونکه
به رچا پوونیه پرشنگداره کی به بې گه پان به ره لای چاکه و دلنایی ده برد..

به لکو بېوای هاوولکانی سه بارهت به و پووناکیه ی گیشتهووه ناستیک که وینه ی هست و
ماده یان به سرده ددها، په کده نگ بوون له سر نه وهی که عه باده گه له تاریکیدا بېوات
پرشنگ و پوونایی لی هله ده قولیت و، پیکاه کی بې پوون ده کات..

* * *

له جهنگی هه لکه پاره کانیشدا، پاش وه فاتی پیغمبر ﷺ عه باد به شیه په کی
نازایانه کی کم وینه به رپرسیاریتی سرشانی له نه ستو گرت..

له شه پی یه مامه شدا که موسلمانان به ره و پووی سوپایه کی نه وپه پی توندوتیژ و لیزان
بوویه وه به سرکړدایه تی موسه یله می دروون، عه باد هستی به و مه ترسیه کړد که هه په شه
له نیسلام ده کات..

قوریاندانی و، گورج و گولیه کی به پپی نه و نه رکه کی که نیمانه کی پپی ده سپارد به رز
ده بوویه وه بې ناستی زیاتره سترکردن به و مه ترسیه، به پاده یه ک و به جوریک خویه ختکاریکی لی
دروست ده کړد که سوورییت له سر مردن و شه هیدبوون..

* * *

پژښک بهر له رودانی جهنگی په مامه، خه ونیکي بینی که هیڅدهی نه برد وه ک پژی رووناک رافه کړا، له سر خاکی شو شپه گه وره و خویناویه ی که موسلمانان کان کردیان.. ده با لیکه پښ هاو لیکي پایه داری که نه یوسه عیدی خودری به ت شو خه ونه مان بڼ بگپړتیه وه که عباد دیویه تی له گڼل رافه که یدا بڼی، پاشان هه لویتستی سر سوپړه پته ری له و جهنگه دا که به شه هید بوونی کوتایی هات.

نه یوسه عید ده لیت:

((... عباد پتی وتم: نهی نه یوسه عید! نه مشه و له خه و ما بینیم، ده توت ناسمان کړاوه ته وه بڼم، پاشان به سر مده داخرا.. من ته نها وای ده بینم که به پششیوانی خوا شه هیدی بیت...!!

منیش پېم وت: سویند به خوا خه ونیکي باشت بینوه..

له پژی په مامه شدا سر نجم ددها، هاواری له نه نصاریه کان ده کرد:

کیفکی شمشره کانتان بشکپنن و، له نیو خه لکیدا خوتان دیار خه ن..

جا چوارسه د پیاو که هه موویان نه نصاری بوون به ره و لای پژیشن، هه تا هیرشیان برده سر ده روازه ی باخچه که و، به توندترین شپوه جهنگان.

جا عبادی کورپی بیشر ت شه هید بو..

لیدانی نږدم له سر پو خساری به دی کرد و، به ته نها به هو ی نیشانه په کی جهسته په وه ناسیمه وه))...!!

* * *

له کاتیکدا بینی که جهنگه خویناویه که له سره تاوه له بهر زه وه ندی دوژمنان بوو، په یامی پیغه مېری خوای بڼ نه نصاریه کانی هژده کی هاته وه یاد:

{نیوه پیاده ن..}

با له لای نیوه وه که سم بڼ نه یه ت {..

دهنگه کی جوانی و ویزدانی پر کرد بو..

وه ک نه وه ی که پیغه مېرمنه نیتا و ستا بیت و نه و وتانه ی بلتیه وه..

عباد هه ستی کرد که هه موو بهر پر سیاریتی جهنگه که ته نها ده که ویته نه ستی نه نصاریه کان، یان بهر له خه لکی دیکه له نه ستی نه واندایه..

لیزه دا چوویه سر گردیک و هاواری کرد:

{دهی خه لکی نه نصار..}

کیفکی شمشره کانتان بشکپنن و،

له نیو خه لکیدا با دیار بن {..

کاتیک چوارسه د پیاویان به ده میوه هاتن، له نښیواندا نه و نه بودو جان و به راښی کوړی مالیک سرکردایه تیان کردن به ره و باخچه که که سوپای موسه یله مه خویان تیدا په نادابوو.. جا جه نگوهره پالوانه که به جوړیکې شیاوی پیاوانه و، باوه پدارانه و، نه نصاریانه جه نگا..

* * *

له و پوږه به رزه دا عباد شهید بوو..
 به پاستیش خه ونه که ی که دوینی له خه ونیدا بینیبووی هاته دی..
 نه ی نه و نه بوو بیني ناسمان بوی کرایه وه، هه تا له و که لیته کرایه وه چوویه ژوره وه و،
 ناسمان چوویه وه شوینی خوی و پیچایه وه و، دایخت؟؟
 هه رخویشی وای لیکدایه وه که گیانی له و جه نکه چاوه پوانکراوه دا به ره و لای په روه ردگاری
 دروستکاری به رزه بیته وه..؟

* * *

به پاستی خه ونه که ی و لیکدانه وه کهیشی بوی پاست ده رچوو..
 ده رگاگانی ناسمان به شادیه وه کرانه وه تا پیشوازی له گیانی عبادی کوړی بېشر بکه ن..
 نه و پیاوه ی که پروناکی خودای له گه ل بوو..!!

سوهه یلی کوری عه مر

له نازاد کراوانه وه به ره وشه هسید بوان

کاتیک له جهنگی به دردا به دیلی که وته دهستی موسلمانان، عومری کوپی خطاب له پیغه مبه ری خوا ﷺ نریک بوویه وه، وتی:

((نه ی پیغه مبه ری خوا.. لیم گه پښ ته ودانان هی پښه وهی سوهیلی کوپی عامر ده ریتم، هه تا جاریکی دیکه پانه وه ستیت له دژت وتار بدات...))

پیغه مبه ری مه زنیس وه لای دایه وه:

((نه خیر نه ی عومره..))

هیچ که س ناشیویم، خوا به سرمد دینیت وه، با پیغه مبه ریش بم...!!

پاشان عومری له خوی نریک کرده وه، پیی فرموو:

((نه ی عومره..))

به لکو سوهیل هه لویستیک بنوینیت که دلخوشت بکات...!!

* * *

پژان تنیه پی..

پیشبینیه که ی پیغه مبه راس ت ده رچوو..

مه زترین وتاریژی قوره یس که سوهیلی کوپی عامر بوو گورا بق وتاریژیکی لپهاتوو له وتاریژیانی نیسلام..

نه و هاوه لپه رسته داخ له دله گورا بق.. بپواداریکی تهویه کار، که له ترسی خوا فرمیسک له چاوانی نه ده پرا...!!

یه کیک له پیاوماقوله گوره کانی قوره یس و سرکرده کانی سوپایان، گورا بق جهنگاوهریکی خوراگر له پیناوی خوادا.. جهنگاوهریک په یمانی به خوی دابوو که به رده وام له ناماده باشی و جیهادکردندا بیت تا مردن له و باره دا پیی دهکات، به و نومیده ی خوی گوره له تاوانه کانی پیشتری بپوریت...!!

ده بی نه و هاوه لپه رسته سر سهخته و، نه و بپواداره له خوا ترسه شهیده کی بیت...؟؟

* * *

نه و پیاوه سوهیلی کوپی عامره..

یه کیک له پیاوماقولانی به ناویانگی قوره یس و، دهسته لاتداره زنگ و خاوه ن پاوېچپونه کانیا.. هر نه ویش بوو که له لایه ن قوره یسه وه نیردرايه لای پیغه مبه ر تا پازی بکات به وهی که نه یه شاری مه که له سالی حوده ییبه دا..

ئەو دەبوو له کۆتایی سالی شەشەمی کۆچیدا پێغه مەبری خودا و هاو لانی له شاری مەدینه وە بەرەو مەککه کهوتنه پێ به مەبەستی سەردانی مالی خوا، بە جێهێنانی عەمرە- شەپیان نە دەویست- نامادە نەبوون بۆ شەپکردن..

قورەیشیەکانیش بە هاتنیانی زانی بەرەو مەککه و، چووێه دەروە تا پێگایان ئی بگریت و، بەرەبەستیان بکات له هاتن..

هەلوێستە که تەنگ و چەلەمی تیکەوت و، دەروونەکان تیکچوون..

پێغه مەبر بە هاو لانی فەرموو:

((لێم مەگرن گەر قورەیشیەکان ئەمڕۆ داوای پێگاچارەبەکم ئی بکەن که تێیدا سیلای پەرم بە جێ بێنم، ئەوا پێیان دەدەم..))

قورەیشیەکان دەستیان کرد بە ناردنی نوێنەر و نێردراوەکانیان بۆ لای پێغه مەبرێک، هەموویانی ئاگادارکرد که بۆ شەپ نەهاتوو، بەلکو بۆ سەردانی مالی خوا هاتوو و، بەرێزیەکانی مەزن پادەگریت..

هەر که نوێنەرێک دەگەرێه، قورەیشیەکان داوی ئەو نێردراویکی لێهاتوو بەهێزتر و زیاتر قەسەزانیان دەنارد، هەتا عروە کۆپی مەسمودی سەقەفی یان هەلبژارد، که له لێهاتووترین و لێزانترین کەسیان بوو.. وایان گومان برد قورەیشیەکان که عروە دەتوانیت بڕوا بە پێغه مەبر بکات که بگەرێتەو..

بەلام نۆد نۆو گەرێه وە بۆ لایان و پێی و تن:

((ئە کۆمەلی قورەیش..))

من چوو مە لای کیسرا و، قەیسەر له مولکی خۆیدا و، نەجاشی له مولکی خۆیدا، بەلام سویند بەخوا هیچ پاشایەکم نەدیوه هەرگیز هۆزەکی وا به مەزنی بزانن، وەك ئەوێ هاو لانی موخەمەد، موخەمەد به مەزنی دەزانن!!!

له دەورووبەری که سانیکم بەدی کرد که هەرگیز بۆ خراپە خۆیان نادەن بەدەستهو..

ئێو ش له بۆچوونی خۆتان وردبێنەو..!!!

ئەو کاتە قورەیشیەکان تێگەشتن که هەولەکانیان بێ ئاکامە، بۆیه بپار. ا که پەنا بێنە بەر دانوستان و پێکەهاتن و.. بۆ ئەم کارە گرنگەش لێهاتووترین پیاو. ی خۆیان هەلبژارد... که سوھەیلی کۆپی عەمر بوو..

* * *

موسلمانەکان هەر که سوھەیلیان بینی بەرەو لایان دێت ناسیانەو، تێگەشتن که قورەیشیەکان پێگای لێگەشتن و پێکەهاتن گرتۆتە بەر، مادام سوھەیلیان له کۆتاییدا ناردوو..

سوهیل له خزمەت پێغه‌مبەردا دانیشیت و، گفتوگۆیه‌کی درێژ له نێوانیاندا ئەنجام درا و بە بێ‌کهاختن گۆتایی هات..

سوهیل هه‌ولی دا که زۆر شت بۆ قورە‌یشیه‌کان به‌ده‌ست به‌ی‌نێت و.. له‌مه‌شدا لێ‌بۆرده‌یی بلند و چاکی پێغه‌مبەر له‌ دانوستان و رێ‌ککه‌وتندا یارمه‌تیده‌ری بوو..

پۆزگار یه‌ک به‌دوای یه‌کا گۆزه‌شتن، هه‌تا سالی هه‌شته‌می گۆچی هات و.. پێغه‌مبەری خوا و موسلمانە‌کان بۆ پزگارکردنی مه‌که‌که‌وتنه‌ پێ‌ پاش ئه‌وه‌ی قورە‌یشیه‌کان په‌یمان و به‌لێنه‌که‌ی خۆیان له‌گه‌ڵ پێغه‌مبەری خوادا شکاند.

ئە‌مجا کۆچبەرانی گه‌رانه‌وه‌ بۆ ئه‌و نیشتمانە‌ی خۆیان که‌ دۆی‌نێ به‌ زۆره‌ملێ و ده‌در نرابوون لێ‌ی.. گه‌رانه‌وه‌، ئه‌و نه‌نصاریانه‌شیان له‌گه‌ڵدا بوو که‌ له‌ شاره‌که‌ی خۆیان دالده‌یان دان و پێ‌زی زۆریان ئی‌فان..

تێکپای ئیسلام گه‌راییه‌وه‌، ئالای سه‌رکه‌وتوه‌کانی له‌ ئاسماندا ده‌شه‌کایه‌وه‌..

شاری مه‌که‌که‌ش هه‌موو ده‌روازه‌کانی والا بوو..

هاوه‌له‌په‌رسته‌کانیش چه‌په‌سابوون..

ده‌بێ‌ ئه‌مڕۆ ئاکامیان چی بێ‌ت، له‌کاتی‌که‌دا که‌ پێ‌شتر ئه‌وان ده‌سه‌لاتی خۆیان له‌ کوشتن و، وستاندن و، ئه‌شکه‌نجه‌دان و، برستی کردنیدا به‌کارهێنا‌بوو..؟!

پێغه‌مبەری به‌سۆز ئی نه‌گه‌را له‌ ژێ‌ر چه‌پۆکی ئه‌و هه‌ست به‌ سه‌رشۆپه‌ له‌ناویه‌رده‌دا زۆر به‌مێننه‌وه‌. ئه‌وه‌بوو به‌ لێ‌بۆرده‌یی و نه‌رم و نیا‌نیه‌وه‌ پێ‌شوازی لێ‌کردن و، له‌کاتی‌که‌دا ژێ‌یه‌کانی ده‌نگی به‌سۆزی سۆز و به‌زه‌یی ئی ده‌باری، پێ‌ی فه‌رموون:

((ئە‌ی قورە‌یشیه‌کان..))

گومان ده‌به‌ن چیتان به‌رانه‌بر ئه‌نجام ده‌م..))؟!

ئا لێ‌رده‌دا پکا‌به‌ری دۆی‌نێ ئیسلام، سوهیلی کوپی عه‌مه‌هاته‌ پێ‌شه‌وه‌ و، وه‌لامی دایه‌وه‌:

((گومانی چاکه‌ت پێ‌ده‌به‌ین، براهیه‌کی به‌پێ‌ز و، کوپی براهیه‌کی به‌پێ‌ز)).

زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی پڕشنگدار له‌سه‌ر لێ‌وه‌کانی خۆشه‌ویستی خوا دره‌وشایه‌وه‌، پێ‌ی فه‌رموون:

((بپێ‌ن.. ئێ‌وه‌ ئازادن))!!

ئه‌و وشانه‌ی پێغه‌مبەری سه‌رکه‌وتوو هیچ مرۆفێ‌کی هه‌ست زیندووی نه‌هێشت وه‌ک خۆی و گۆپینی بۆ گوێ‌پایه‌لی و شه‌رمه‌زاری، به‌لکو په‌شیمانی..

له‌هه‌مان کاتدا ئه‌م هه‌لوێ‌سته‌ پڕ له‌ چاکه‌ و مه‌زنیه‌، هه‌موو هه‌ستی سوهیلی کوپی عه‌مری هێ‌نایه‌ جۆش و موسلمان بوونی خۆی و بپوای ته‌واوی به‌ په‌روه‌ردگاری جیهانیان پرا‌گه‌یاند.

موسلمان بوونی له‌و ساته‌دا موسلمان بوونی پیاوێ‌کی تێ‌کشکاوی خۆ به‌ده‌ست ده‌ری پوداوه‌کانه‌وه‌ نه‌بوو..

به لكو- هره وكو ئاينده ی دهریده خات دواتر- موسلمان بوونی پیاوړیک بوو که مهنی موحه مد و مهنی شو ئاينه ی که موحه مد به پتی پتیا و بنه ماکانی هلس و کوت دهکات سرسام و شادمانی کرد و، به خوشه ویستی کی زوره وه ئالو به یداخه کی ه لده گریټ...!!

* * *

شو که سانه ی له پوړی پژارکردنی مه که دا موسلمان بوون ناوی نازادکراوان (طلاق) یان لی نرا.. واته شو انه ی که لیبورده یی پیغمبر له هاوه لپه رستی وه گواستی وه بۆ لای نیسلام، کاتی پتی فرموون:

((پوړن، ئیوه نازادن))

به لام یه کی که له نازادکراوانه ی به ووی دلسوژی به تینه وه شو هیلی به زاند و، به ره و ناسوی دوری قوریانیدان و په رستش و پاکبوونه وه به رز بوویه وه، خستی پزی پیشه وه له نیو هاوه له پایه به رزه کانی پیغمبری خوادا، سوهیلی کوپی عه مر بوو..

* * *

نیسلام سر له نوی دایرشته وه.

همو به هره کانی پیشتری پڅخسته وه و، زیادی کرد و، پاشان همو یانی خسته خزمه تی حق و، چاکه و، باوه پ..

له کاتی مردنیدا به م وشانه له باره یه وه دواون و، وتویانه:

((لیبورن، به خشنده یی..))

زور نویژکردن و، پوړو، خیزکردن و، خویندنه وه ی قورئان و، گریان له ترسی خوا...!!

هر شهوش بوو مهنیتی سوهیل..

هر چنده له پوړی رزگارکردنی مه که دا موسلمان بووبو، نهک پیشتر، ده بینین زور راستگویه له موسلمان بوون و دلنیا بوونیدا، به راده یه که به سر همو دهرونی خویدا زال ده بیټ و، ده گورپټ بۆ خوا به رستی کی، دنیا نه ویست و، گیان به ختکار یکی تیکوشه ر له پیناوی خودا و نیسلامدا.

کاتی که پیغمبریش بۆ لای په روه رگاری بالاده ست گه رپاوه، هر که شو هه واله گه یشته مه که، له کاتی که شو ساته سوهیل له وی داده نیشت، موسلمان ه کانی شه ویش وه موسلمانانی مه دینه ماته مینی و چه په سان دایگرتبوون.

خو گه چه په سانی مه دینه، که نه بو به کر ت شو ساته به و وشه یه کلاکه ره وه کانی

په واندیه وه:

((هر که سیک موحه مدی ده په رست، شو موحه مد وه فاتی کرد..))

هر که سیش خوی ده په رست، شو خوی گه وره زیندووه و نامری...))

سهرمان سوږده مینیت کاتیک ده بینین سوهیل ٦ هه مان هه لویستی شاری مه دینه ی
نه بویه کړی له شاری مه ککه هه بوو.

هه موو مسولمانه کانی کړ کرده وو، به وشه پاراوه کانی سهرسامی کردن و، هه والی پیدان
که موحه مه د به راستی پیغمبری خوا بوو. نه مرد هه تا سپارده و نه رکی سهرشانی به جیهینا
و، په پامه کای گه یاند، نه رکی سهرشانی به وادارانیش دوی خوی نه ویه که پتیاره کای نه و
بگرته بهر...!!

سوهیل بهم هه لویسته ی و، به و وشه ته و او و، به و به تینه ی، نه و ناژاوه یی لادا که
له و دابوو به گه یشتنی هه والی وه فاتی پیغمبر نیمان له دلی هه ندی کسای مه ککه
هه لیکه نیت...!!

له و پوژده زباد له کات و ساتی دیکه پیشبینیه کای پیغمبری خوا ﷺ دره وشایه وه
نه وه نه بوو کاتی که عومر مولاتی لی خواست ریگه ی بدات ددانه کانی پیشه وه ی سوهیل
ده ریهنیت له کاتیکدا که له شه پی به دردا دیل کرابوو، به عومری فرموو:
(لیی گه پئ، له وانه یه پوژیک دلخوشت بکات)...!!

جا نا له و پوژده دا .. کاتیک هه لویستی سوهیل له شاری مه ککه وتاره سهرسامکاره کای
که نیمانی له دلدا ده چه سپاند گه یشته موسلمانان له مه دینه، عومری کوپی خطاب
پیشبینیه کای پیغمبری هاته وه یاد.. زور پیکه نی، چونکه نه و پوژده هات که نیسلام
سودمند بیت له ددانه کانی پیشه وه ی سوهیل که عومر ده یویست هه لیکیشیت و ده ری
بهینیت...!!

* * *

نه و کاته ی سوهیل له پوژوی پزگارکردنی مه ککه دا موسلمان بوو..
پاش نه وه ی چیژی نیمانی چه شت، به لیتیکی دابوو به خوی، که له و وشانه دا کورتی
کربدوه وه:

((سویند به خوا! هر هه لویستیکم که له گه ل هاوه لپه رستاندا نواندیتیم، له گه ل
موسلمانان کانی شدا هه لویستی وه که نه وه ده نوینم و لیتی ناگه پیم.. هر به خششیکش که له گه ل
هاوه لپه رستاندا به خششیتیم، هر ده بیت له گه ل موسلمانان کانی شدا نه وه به خشم.. به لکو
کاره کانم یک بسپنه وه...))

جا له گه ل بی باوه پاندا زور له به رانیه رته کانیا ندا وه ستابوو..
ده با نیستاش زور و زور له گه ل باوه پداراندا له به ردم خوی تاک و ته نهادا بوه ستیت.
بهم شیوه یه وه دهستی دایه نویتزکردن.. نوژی ده کرد..
پوژووی ده گرت و.. پاشان به پوژوو ده بوو..

هر پرستشێك مایه‌ی به‌رزکردنه‌وه‌ی گیان و، نزیكبوونه‌وه‌ی بوا به‌ په‌روه‌ردگاری
بالاده‌ستی لێ نه‌ده‌گا و به‌شێكی نژی لێ ده‌برد...

دوینێشی له‌گه‌ڵ بێ باوه‌رێكندا هه‌روا بوو له‌ شوێنی دژایه‌تیکردن و شه‌پکردن به‌ران به‌ر
ئێسلام.. ده‌با ئێستاش وه‌ك چه‌نگاوهرێكی ئازا، شوێنی خۆی له‌نیو سوپای ئێسلامدا بگرت
و، له‌گه‌ڵ كه‌تیبه‌كانی هه‌قدا ئاگری فارسه‌كان خامۆش بكات كه‌ له‌بری خوا ده‌په‌رستن و،
سه‌ر نه‌نجامی نه‌و گه‌لانه‌ی پێ ده‌سوێتن كه‌ به‌سه‌ریاندا زالن و، هه‌روه‌ها با له‌گه‌ڵ كه‌تیبه‌كانی
هه‌قدا تاریکی و سته‌مکاری پۆمه‌كان پامالێت و.. په‌یامی به‌كخواناسی و ته‌قوا له‌ هه‌موو
جێگا به‌كاته‌وه‌..

به‌م شێوه‌یه‌ له‌گه‌ڵ سوپای موسلمانه‌كاندا به‌ره‌و شام كه‌وته‌ پێ، تا به‌شداری
چه‌نگه‌كانیان بكات.

له‌ پۆزی یه‌رموكدا كه‌ موسلمانه‌كان شه‌پێکیان نه‌نجام دا كه‌ له‌وپه‌ڕی توندوتیژی و
ترسناکی و مه‌ترسیدا بوو.

سوه‌یلی كۆپی عه‌مر وه‌خت بوو له‌ خۆشیاندا بال بگرت، له‌كاتێدا كه‌ نه‌و ده‌رفه‌ته
چه‌وره‌ی ده‌ست كه‌وت تا له‌م پۆزه‌ نا په‌هه‌ته‌دا نه‌وه‌ی له‌ توانایدا به‌ نه‌نجامی بدات و هه‌نگاو و
هه‌له‌كانی سه‌رده‌می نه‌قامی و بێ باوه‌ڕی خۆی پێ به‌سپێته‌وه‌..

* * *

مه‌ككه‌ی نیشتمانی به‌جۆری خۆش ده‌ویست خۆی له‌بهر بردبووه‌وه‌..

له‌گه‌ڵ نه‌وه‌شدا، له‌پاش سه‌ركه‌وتنی موسلمانه‌كان له‌ شام نه‌گه‌ڕایه‌وه‌ بۆی و، وتی:
(گویم له‌ پێغه‌مبه‌ری خوا بوو ﷺ ده‌یفه‌رموو: مانه‌وه‌ی هه‌ركه‌سێكتان یه‌ك سه‌عات له‌
پێناوی خوا، چاك‌تره‌ بۆی له‌ كاروكرده‌وه‌ی هه‌موو نه‌مه‌نی..

منیش هه‌تا مردن له‌ ئاماده‌باشیدام له‌ پێناوی خوا و، ناگه‌ڕیمه‌وه‌ بۆ مه‌ككه‌))!!

* * *

سوه‌یل نه‌مه‌كدار بوو به‌رامبه‌ر په‌یمانكه‌ی و..

پاشماوه‌ی ژیانی له‌ ئاماده‌باشیدا به‌سه‌ر برد، هه‌تا واده‌ی كۆچکردنی هات و، گیانی
به‌خێرای به‌ره‌و لای سۆز و په‌زنامه‌ندی خۆی گه‌وره‌ له‌ شه‌قه‌ی بالیدا.

نه بوموسای نه شعری
دسوزنی .. نیدی چی ده پت یابیت

کاتیک نه میری باوه‌داران (عومری کوپی خطاب) ناردی بۆ (به‌صره)، تا ببیتته نه میر والی له وئ، خه‌لکه‌کی کۆکردنه‌وه و وتاریکی بۆ دان و پئی پاگه‌یاندن:
 ((نه میری برواداران (عومر) ناردومی بۆ لای ئیوه، تا په‌پاوی په‌روه‌ردگار و، پئی وشوینی پیغمبرتان فیر بکه‌م و، پنگاتان بۆ پاک بکه‌مه‌وه))...!!
 خه‌لکه‌که به ته‌واوی سه‌رسام و چه‌په‌سان، چونکه تیده‌گه‌ن که پۆشنبیرکردنی خه‌لکی و تیگه‌یاندنیان له ئاینه‌که‌یان چۆن ئه‌ریکه‌که له ئه‌ریکه‌کانی سه‌ر شانی فه‌رمانه‌وا و نه‌میر، به‌لام پاککردنه‌وه‌ی پنگاکان له ئه‌ریکه‌کانی سه‌ر شانی بیت، نه‌مه شتیکی نوێ بوو لایان، بگره سه‌یر و سه‌رسوپه‌ینه‌ریش بوو.

جا ده‌بێ ئه‌و والیه‌ که بیت که حه‌سه‌ن ٢ له باره‌یه‌وه وتویه‌تی:
 (هیچ سواریک نه‌هاتوته به‌سه‌ره له و چاکتر بیت بۆ خه‌لکه‌که‌ی) ...؟؟

* * *

ئه‌و پیاوه (عبداللهی کوپی قیس)ی ناسراو به (ئه‌بوموسای نه‌شه‌ری)یه...
 هه‌ر که هه‌والی ده‌ریکه‌وتنی پیغمبره‌ریکی بیست له شاری مه‌که‌که که بانگه‌شه بۆ یه‌ک‌خواناسی ده‌کات، به‌رچاوپه‌وانه بانگی خه‌لکی ده‌کات بۆ لای خوا و، فه‌رمان به‌ خو‌په‌روشتی جوان ده‌کات، ده‌ست به‌جێ (یه‌مه‌ن)ی ولات و نیشتمانی به‌جێ‌ه‌یشت و به‌ره‌و ئه‌وێ که‌وته پئی...

له (مه‌که‌که)ش، له‌خه‌زمه‌تی پیغمبره‌ری خودا ﷺ دانیشته و پێنمونی و دلتیایی لێ‌وه‌رگرت...

ئه‌مجا به‌ په‌یامی خوداوه گه‌پایه‌وه بۆ ولاته‌کی، پاشان گه‌پایه‌وه بۆ لای پیغمبره‌ری ﷺ پاش لێ‌بوونه‌وه‌ی له‌ رزگارکردنی (خه‌یه‌ه‌).

گه‌پانه‌وه‌ی له‌گه‌ل هاته‌نه‌وه‌ی (جه‌عه‌ری کوپی ئه‌بو‌تالب)د-١ یه‌کی گرت‌وه که له‌ خه‌به‌شه‌وه له‌گه‌ل هاوه‌لانی خه‌به‌شه‌یدا گه‌پابووه‌وه و، پیغمبر به‌شی هه‌موویانی دانا..
 ئه‌مجاره‌یان (ئه‌بوموسا) به‌ته‌نها نه‌هاته‌وه، به‌لکو په‌نجا و چهند پیاویکی خه‌لکی (یه‌مه‌ن)ی له‌گه‌لدا بوو که ئاشنای ئیسلامی کردبوون، له‌گه‌ل دوو برای خۆیدا که ناویان (ئه‌بو‌روه‌م) و، (ئه‌بو‌بوره‌) بوو...

جا پیغمبر ئه‌و شانه‌وه‌ی ناونا.. به‌لکو هه‌موو هۆزه‌که‌یانی ناونا (نه‌شه‌ریه‌کان).. پیغمبر به‌ دلنه‌رمترین که‌س ناوی بردن.

تۆرجاریش وهك نمونهی به‌رز بۆ هاوه‌لانی باسی ده‌کرد و، له‌باره‌یانوه‌ ده‌یفه‌رموو:
 ((ئەشعەرێه‌كان ئەگەر پیاویکیان لە‌شه‌پدا لای‌بکۆژێت، یان خۆراکیان لا کەم بێتە‌وه‌،
 هه‌موو ئەوه‌ی که له‌ ده‌ستیاندایه‌ له‌ کالایه‌کدا کۆیده‌که‌نه‌وه‌ و، پاشان به‌ یه‌کسانی دابه‌شیان
 ده‌کرد... جا ئەوان له‌ من و... منیش له‌وانم))!!

* * *

له‌و پۆژه‌وه‌ ئەبوموسا جینگای هه‌میشه‌یی بڵندی خۆی له‌نیۆ موسلمانان و بڕوادراندا گرت،
 ئەو موسلمانانه‌ی که دانرا بۆیان هاوه‌ل و قوتایی پێغه‌مبەری خوا ﷺ بن و، هه‌لگری په‌یامی
 ئیسلام بن بۆ ئونیا له‌ تیکرای سه‌رده‌م و پۆژگاره‌کانیدا..

* * *

ئەبوموسا ئاوێته‌یه‌کی سه‌یری ئاكاره‌ مه‌زنه‌كان بوو..
 ئەو جه‌نگاوه‌ریکی چاونه‌ترس و، تیکۆشه‌ریکی خۆراگر بوو، ' - ناچار بکرایه‌ بۆ
 شه‌پکردن..

له‌هه‌مان کاتدا که‌سیکی بێ‌زیان و، چاک و، پوو‌خۆش بوو، تا ئەوپه‌ری چاکه‌مه‌ندی و،
 پوو‌خۆشی!!..!

شاره‌زا و، دانا و ژیر و، زیره‌ك بوو، ده‌یزانی چۆن بیریۆچوونی ئاراسته‌ی کاروباره‌
 داخواه‌ه‌كان بکات و، له‌ فتوادان و قازیه‌تیشدا ده‌دره‌وشایه‌وه‌، هه‌تا له‌باره‌یه‌وه‌ وتراوه‌:
 ((دابوه‌ و قازیه‌کانی ئەم ئوممه‌ته‌ چوار که‌سن:

عومه‌ر و، عه‌لی و، ئەبوموسا و، زه‌یدی کوپی سابیت))!!..!

پاشان ئەو له‌گه‌ڵ ئەمه‌شدا، خاوه‌نی فیه‌ره‌تیکێ بێ‌خه‌وش بوو، هه‌رکە‌س ناوی خۆی
 به‌پێنايه‌ بۆ فیلێ لێکردنی، هه‌لده‌خه‌له‌ تا بۆی!!..!

پشتیوانی و خۆشه‌ویستی‌یه‌کی مه‌زنی به‌رانبه‌ر به‌رپرسیاریتی سه‌رشانی هه‌بوو..
 تۆر متمانه‌یشی به‌ خه‌لکی هه‌بوو..

گه‌ر به‌مانه‌وێت له‌ واقعیی ژیا‌نی دروشمێک هه‌لبژێرین، ئەوا ئەم ده‌سته‌واژه‌یه‌ ده‌بوو:
 (دڵسۆزی.. ئیدی چی ده‌بێت با بێیت)..

له‌کاتی جیه‌ادکردندا، ئەبوموسای ئەشعەری به‌ ئازایه‌تیه‌کی به‌رزوه‌ به‌رپرسیاریتی
 سه‌رشانی ده‌گرتە‌ ئەستۆ، هه‌ر ئەوه‌ش بوو وایک‌ر‌دبوو پێغه‌مبەری خوا ﷺ له‌باره‌یه‌وه‌
 به‌فرموی‌ت:

(ئەبوموسا گه‌وره‌ی سوارچا‌کانه‌)!!..!

خۆیشی وێنه‌یه‌کی ژیا‌نی خۆیمان وه‌ك جه‌نگاوه‌ریک بۆ باس ده‌کات و، ده‌لێت:

(له خزمهت پښه مېرمنه خوادا بڼه څه ننگېگ که وتینه پڼ، قاجمان تڼیدا ناوسا و، هه ردو و قاجی منیش ناوسا و، نینوکه کانم هه لوه رین، هه تا به په پړی شې قاجمان پښچایه وه)!!
باشیتي و دهوړون سافیه که ی وایان ئی نه کړدو دوزمن بتوانیت له څه نگدا فریوی بدات..
هر بڼه له پڼگه ی ناوه هادا کارویاره کانی به پوړونیه کی نه واوه وه به دی ده کړد و به عزمیکی دلنیا شه وه په کلای ده کړده..
نه وېو نه وکاته ی موسلمانان ولای فارسیان پزگار ده کړد، پویدا که نه وېو موسای نه شعری به سوپاکه ی وه دای به سهر نه سبه هاندا که له گه لی پښکها تبوون سهرانه بدن و نه ویش له گه لیان پښکها تبوون..
به لام نه وان پاستگ نه بوون له و پښکها تنه یاندا.. به لکو ویستیان دهر فته خوتا ماده کړدن بسازینن بڼ لیدانیکي چاره وان نه کړاو..
به لام زرنکی نه وېو موسا که له کاتی پڼو یستیدا ون نابیت، بونی نه و کاره ی کړد که نه وان سهرقالی بوون.. کاتی ویستیان لیان بدن، سهر کړده بڼ ناگا نه بوو، نا لیرده له گه لیان څه نگا و نه گه یشته نیوه پڼ سهر که وتڼیکي بڼ وینه ی به سهر یاندا به ده ست هیئا..!!

* * *

له و څه نگانه شدا که موسلمانان له دڼی نیم براتڼیه تی فارس نه نجامیان دا، تاقی کړدنه وه ی موزن و جیهادی به پڼزی نه وېو موسای نه شعری بوو ت به تابیته له شپې (توسته) دا، کاتیک مورمان به سوپاکه ی وه کشایه وه بڼی، تڼیدا خڅی قایم کړد و سوپایه کی به شوماری تڼدا کړکړده وه، نه وېو موسا پالوانی نه و څه نگه بوو..
نه میری بڼواداران (عومر) له و پڼژده ژماره یه کی زڼر له موسلمانانی بڼ کڼمه کی نارد، له سهروی هه موویانه وه (هه ماری کوپی یاسر) و (به رانی کوپی مالک) و (نه نه سی کوپی مالیک) و (هه جزه نه تی بکری) و (سه له مه ی کوپی په جاو)..
جا هه ردو سوپا به یه که گیشتن..
سوپای موسلمانان به سهر کړدایه تی نه وېو موسا و.. سوپای فارسه کانیش به سهر کڼایه تی هورمان له څه ننگیکدا که له توندوتیزترین شپې بوو له گرمی و به هیژیدا..
فارسه کان کشانه وه بڼ ناو شاری (توسته) ی شوره دار..
موسلمانان کانیش پڼژانیکي زڼر نابلقه یان دان، هه تا نه وېو موسا عه قل و ته له که ی خڅی خسته گپ..
جا هات و دوسه د سوارچاکی له گه ل به کړکړیو یکی فارسدا نارد و، نه وېو موسا هه لیخه له تاندن تا فیلیان ئی بکات هه تا دهر وازه ی شاره که ده کاته وه، له به رده م نه و ده سته پښپښه وه ی که بڼ نه م کاره هه لی بڼارد بوون..
* * *

جا هات و دوسه د سوارچاکی له گه ل به کړکړیو یکی فارسدا نارد و، نه وېو موسا هه لیخه له تاندن تا فیلیان ئی بکات هه تا دهر وازه ی شاره که ده کاته وه، له به رده م نه و ده سته پښپښه وه ی که بڼ نه م کاره هه لی بڼارد بوون..
* * *

هەر که دەروازەکه والا بوو، سەربازانی پیشپەو دایان بەسەر قەڵادە هەتا ئەبوموسا بە سوپاکە یەوێ تێکی شکاندن..

جا لە چەند سەعاتێکدا توانی دەست بگرت بەسەر پێگە یەکی مەترسیداردا و، سەرگەردە ی فارسەکان خۆی دا بەدەستەو و، ئەبوموساش ناردی بۆ شاری مەدینە تا ئەمیری باوەرداران لە بارەیانەوێ بپاریا بدات..

* * *

سەرەپای ئەوێش ئەم جەنگاوەرە زۆر بەهێزە، گۆرەپانی شەپی چۆڵ نەدەکرد هەتا دەگۆرا بۆ تەوێ کاریکی چاویە فرمیسکی بێگەردی وەک چۆلەکه..!

بە دەنگێک قورئانی دەخویند هەركەس گویی ئێبویا بە لەناخەوێ دەهەژا.. هەتا پێغه‌مبەر لە بارە یەوێ فەرمویەتی:

((ئەبوموسا لەرینەوێ یەکی دەنگی لە لەرینەوێکانی دەنگ خۆشی ئالی داودی پێدراو))..!

عومەریش ٢ هەركە چاری پێی بکەوتایە، بانگی دەکرد تا قورئانی پێروزی بۆ بخوینیت، پێی دەوت:

((پەرۆشی لای پەروەردگارمان بکە ئە ئێ ئەبوموسا))..

هەروەها بەس لە دژی سوپای بێباوەردان بەشداری جەنگی دەکرد، ئەو سوپایانە ی که لە دژی ئاین دەجەنگان و مەبەستیان بوو پۆشنایی خوا خامۆش بکەن..

ئەو کاتەیشی شەپ لەنتیوان موسڵماناندا ببوایە، هەلەهات لێی و هیچ پۆلێکی نەبوو تێیدا. لە مللانی ئێتوان ئیمامی عەلی و موعاویەشدا ئەو هەلوێستە پوون و دیار بوو، لەو شەپەشدا که لەنتیوان موسڵماناندا لەو کاتەدا بەرپابوو.

لەوانە یە ئەم خالە ی باسەکه مان بمانگە یەنێتە بەناویانگترین هەلوێستی ژیا، که ئەویش هەلوێستیەتی لە دادویری کردنی ئێتوان ئیمامی عەلی و موعاویەدا.

ئەو هەلوێستە ی که زۆرجار بە نیشانه و شایەتی لەسەر زیادەپەرە ئێبوموسا لەچاکەدا دەهێنرێتەو بەجۆرێک که هەلخەلەتاندن ئاسان بێت.

لەکاتیکیدا که ئەم هەلوێستە ی وەک دەبینین، سەرەپای ئەوێ که لەوانە یە پەلە و هەلە ی تێدابێت، بەلگە مەزنی ئەم هاوێلە پایەبەرزە دەردەخات، مەزنی دەروون و، مەزنی برۆی بە حەق و، بە خەلکی..

بێرۆبۆچوونی ئەبوموسا لەکاری دادویری کردنەکهدا خۆی لەوێدا دەبینیتەوێ که موسڵمانانی بیینی یەکیان دەکوشت، هەر دەستە یەک دەمارگیری بۆ پێشەوا و فەرمانرەواکە ی تێدا یە.. هەروەها بیینی هەلوێستی ئێتوان شەپکاران لە پەرەسەندن و کاتی پاکتاوکردنیدا گەیاندۆتە ئەو ئاستە ی که داها تووی هەموو ئوممەتی ئیسلام لە لێواری تیاچووندا بێت..

ده لټين: بېړيوچوونى نه و له کاتیکدا که بارودوخ له خرابیدا گېشتبووه نه و ناسته، له گورینى هم مو بارودوخه که و سرله نوې ده ست پیکړنده ودا خوۍ ده بڼه وه.

نه و شه پره نیوخویه که نه و رږگار به رپا بو، له نیوان دوو ده سته ی موسلماناندا بو که ململانۍ یان بو له سر که سی فرمانپه و، ده با نیماى علی به شیوه یه کی کاتى ده ستى له خلیفایه تی ه لگړت و، معاویه ش ده ست به رداری بیت، به و مرجه ی هم مو کاروباره که سرله نوې بگ پتړتیه وه بۆ موسلمانان کان تاوه کو به پښه کی پاوږ نه و خلیفیه ی ده یانه ویت ه لټړن...

نه و موسا به م شیوه یه له باره ی په و شه که وه گفتوگوى کرد و، چاره سریشى بوى به و جوړه بو.

راسته که نیماى علی T په یمانۍ کی راست و دروستى خلیفایه تی پتړا بو.

راسته که هم مو ه لگ پانه وه یه کی نارپه و نابیت که ده رفته تی پتړتیه تی حقیکی په و باخت.

به لام کاروباره کانی ململانۍ نیوان نیماى علی و معاویه و، نیوان خه لکی عیراق و خه لکی شام - به بړچوونى نه و موسا - گېشتبووه نه و ناسته ی که جوړۍ نوې له بیرکړنده وه و چاره سازى به پتړتیه تی.. چونکه سر پتړچیکړندى معاویه، ته نها سر پتړچیکړند نه بو به س... ه لگ پانه وه ی خه لکی شامیش ته نها ه لگ پانه وه نه بو... جیا پاییه که ش هم مو ته نها جیاوازی بړچوون یان ه لټاردن نه بو.

به لکو هم مو نه وانه گورابو بۆ شه پښى نیوخوۍ خویناوى که تپیدا ه زاره ها که س له ه ردوولا کوږا و... ه تا نیستاش ه په شه ی خرابترین ناکام بۆ سر نیسلام و موسلمانان ده کات.

جا لابرندى هوکانى ململانۍ و شه پ و، وه لانانى لایه نه کانی، بۆ نمونه له بېړيوچوونى نه و موسادا خالى سره تاي پښه ی ده ریا زوون بو.

بېړيوچوونى نیماى علی پیش له کاتیکدا که به کارى دادوهرى کړنده که پازى بو نه وه بوو که عبدالله ی کوپى عباس یان هر ها وه لټیکى دیکه نوینهرى لای نه م بیت، به لام ده سته یه کی گوره له خاوه ن هیزه کانی کو مه ل و سوپاکه ی نه و موسا ی نه شه رى یان سه پاند به سریدا.

بیانوشیان له دیاریکړندى نه و موسادا نه وه بوو که نه و هیچ کاتى به شداری نه کړد بوو له ململانۍ نیوان نیماى علی و معاویه له و ساته وه ی ده ستى پیکړد بوو به لکو له ه ردو لا دوورکه و ته وه پاش نه وه بیتومید بوو له سر لټکه گېشتن و پټکھانن و ده ست له شه پ ه لگرتنیان. جا به م هویه وه په واترین که سه بۆ دادوهرى..

نه له تاینى نه و موسا و، نه له دلسوزى و راستگوۍ په کیدا شتن نه بوو نیماى باخته دوودلیه وه... به لام نه و له مبه سته ی لایه نى به رانبر تیکه گېشتیو، ده یزانى چنده پشتمان به

فیل و ته له که ده به ستن، نه بوموساش سهره پای ټنگه یشتن و شاره زایی رقی له هله تاندن و فیل بوو، پښی خوش بوو راستګویانه هلسوکوت له گال خه لکیدا بکات، نه ک به زیره کیه کی، لیره وه نیمای علی مه ترسی نه وهی هه بوو که لایه نی به رانېر فریوی بدن و داوره یی کړنه که بګر پټ بڼ نه ملا و نه ولا پټ کړدن و، به وده ش کاره که خراپتر بیت...

* * *

دا داوره یی کړدن له نیوان هه رډو کومه لدا دهستی پټکړد...
نه بوموسای نه شعری نوښتې به رهی نیمای علی بوو.
عمری کوپی عاصیش نوښتې لایه نی موعاویه بوو.
له راستیشدا عمر پښتی به زیره کی زږ و فرت و فیلې فراوانی خوی به سستبوو بڼ
به ده سته پټنای کاره که بڼ موعاویه.

دانیشتنی نیوان هه رډو کیان به پیشنیار کی نه بوموسا دهستی پټکړد، که نه وه بوو که هه رډو داوره پټک بڼ له سهر پالوتنی عبداللهی کوپی عومر، بګره هه ر دانی بنین به خه لیفه یی موسلمانان، نه مهش به هوی نه و یکه دنگیه جوانه ی هه بوو له سهر خوشه ویستی و پټز و پایه داری.

عمری کوپی عاص له م ږوه وه دهرغه ټنګی پاشی له نه بوموساوه دهست کهوت و قوستانه وه...

کرکی پیشنیاره کی نه بوموسا نه وه بوو که په یوه ندی نیه به و لایه نی که نه م نوښتې ته کی که لایه نی نیمای علی بوو.
به و اتایه ش که نه و ناماده یه خه لیفایه تی بداته که سانیکي دیکه له هاوه لانی پښه مېر، به لګه یی نه مهش پیشنیار کړدن عبدالله ی کوپی عومر.

به مجوره عمر به هوی لیزانیه زږه که یوه که لیټنکی فراوانی دهست کهوت بڼ به دیه پټنای مه به سته کی و، نه وه بوو معاویه ی پیشنیار کړد... پاشان عبدالله ی کوپی عمری پیشنیار کړد که کوپی خوی بوو، خاوه نی جیګایه کی مرن بوو له نیوان هاوه لانی پښه مېر څرګندا.

به رانېر لیزانی عمر زیره کیه کی نه بوموسا وه لانه نابوو، نه وه بوو هه ر که بینی عمر بنه مای پالوتنی کړدو ته چارچیتو قسه کړدن و داوره یی هه تا جلوی به ره و لایه کی سه لامه ت بیات، رویه پوی عمر بوویه وه به وهی که هه لېزاردنی خه لیفه مافی هه موو موسلمانان، خوی گوره ش کاروباری نیوانیانی له سهر پوښ کړدن داناه، بویه پوښسته که ته نها بڼ نه وان هه موویان مافی دیار کړدن واز لی به پټریت...

دواتریش ده بنین که چون عمر نه و بنه مایه به رزه ی له به رزه وه ندی موعاویه قوستانه وه...

به‌لام بهر له‌وه با گوی ئو ده‌قی ئو وتوێژه میژوویییه رادیرین که له‌نیوان نه‌بوموسا و
عه‌مری کوپی عاصدا له‌ سه‌ره‌تای دانیشته‌که‌ یاندا نه‌تجام درا، له‌ کتیبی (الأخبار الطوال) ی
(ئەبی هەنێفە ی دەینه‌وه‌ری) ده‌یگوێزینه‌وه‌:

نه‌بوموسا: ئە ی عه‌مه‌.. هیچت پێیه‌ مایه‌ی پێکبوونی ئوممه‌ت و په‌زنامه‌ندی خوای گه‌وره‌ی
تێدا‌بێت..؟

عه‌مر: نه‌وه‌ چیه‌..؟

نه‌بوموسا: عبدالله ی کوپی عومه‌ر دا‌بنێن، چونکه‌ ئو ده‌ستی له‌ هیچ شتیکی ئه‌م شه‌ره‌
وه‌رنه‌داوه‌.

عه‌مر: ئە ی بۆ مو‌عاویه‌ نا‌ئێت..؟

نه‌بوموسا: مو‌عاویه‌ گونجاو نیه‌ بۆ ئه‌مه‌ و شایسته‌ نیه‌.

عه‌مر: ئایا نازانیت که عوسمان به‌ سه‌تملی‌کراوی کوژرا..؟

نه‌بوموسا: به‌ئێ.. ده‌زانم..

عه‌مر: ده‌سا مو‌عاویه‌ میراتگری خوینی عوسمانه‌ و، له‌ به‌نه‌ماله‌ی قوربه‌یشیه‌ وه‌ک ده‌زانیت.
خۆ گه‌ر خه‌لکی وتیان بۆچی درا به‌ که‌سی‌ک که‌ پێشینه‌ی نیه‌؟ ئه‌وا له‌مه‌دا بیانوت ده‌بێ،
ده‌لێت: بینیم میراتیه‌ری عوسمانه‌ و، خوای گه‌وره‌ش ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ
جَعَلْنَا لَوْلَاهُ سُلْطَانًا﴾ هه‌رکه‌ سیکی به‌ ناهه‌ق بکوژیت، ده‌سه‌لاتمان داوه‌ته‌ ده‌ست
خوینگره‌که‌ی. ﴿الاسراو/٢٣﴾ سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ش براهی (ئوم هه‌بیه‌) ی خیزانی پێغه‌مبهره‌ ﷺ و،
به‌کێکه‌ له‌ هاوه‌لانی.

نه‌بوموسا: ترسی خوات هه‌بێت ئە ی عه‌مه‌..

ئه‌وه‌ی باست کرد له‌باره‌ی پێز و پایه‌ی مو‌عاویه‌ و، خۆ گه‌ر خه‌لافه‌ت به‌هۆی پله‌ و پێزه‌وه‌
وه‌ریگریایه‌ ئه‌وا (ئه‌بره‌هه‌می کوپی سه‌باح) ره‌واترین که‌س بوو پێی، چونکه‌ له‌ نه‌وه‌ی پادشا
یه‌ک له‌دوای یه‌که‌کانی یه‌مه‌ن بوو که‌ ده‌سته‌لاتیان به‌سه‌ر پێژه‌ه‌لات و پێژئاوای زه‌ویدا هه‌بوو.
پاشان مو‌عاویه‌ چ پێژیکی هه‌یه‌ له‌به‌رانه‌به‌ر عه‌لی کوپی ابوب‌طالب..؟

ئه‌وه‌ش که‌ ده‌لێت: مو‌عاویه‌ میراتگری عوسمانه‌، ئه‌وا عه‌مری کوپی عوسمان له‌پێش‌تره
بۆ..

به‌لام گه‌ر گوێزپایه‌م بیت پێشوینی عومه‌ری کوپی خطاب و یادی ئو زیندوو ده‌که‌ینه‌وه‌
به‌وه‌ی که‌ عبدالله ی دانای کوپیمان دا‌بنایه‌..

عه‌مر: ئە ی چی پێگرت به‌رانه‌به‌ر عبدالله ی کوپم له‌گه‌ڵ ئو هه‌موو باشیتی و گونجاوی و
زووک‌چکردن و هاوه‌لێتییه‌ی..؟

نه‌بوموسا: کوپه‌که‌ت پیاوی راستیه‌، به‌لام تۆ له‌و شه‌پانه‌ت وه‌رداوه‌، هه‌سته‌ با بیده‌ینه‌
ده‌ست باشی کوپی باش.. عبدالله ی کوپی عومه‌ر.

عمر: ئی ئېوموسا، تنها پیاوړیک شایسته ی ئم کاره یه که دوو که لېه ی هېت به یه کیکیان بخوات و، بهوی دیکه شیان نان بدات..

ئېوموسا: تیاچوون بۆتق عمر.. موسلمانان کاروباری خوځان پاش شمشیر نانه سرملی یه کتر و، بهریم لیکدان، داوه ته دهست نیمه، دهبا نه یانگیږینه وه بۆ ناو ناشوب.

عمر: ئی چی به چاک ده زانیت تۆ..؟

ئېوموسا: وای ده بینم که هردووکیان -عمری و موغویه- لایه دین و پاشتر بیکه یین به پلویژ له نیوان موسلماناندا، تا کیکیان خوشویست هه لئېژین..

عمر: بهم بۆچوونه ت پازیم و چاکی دهرونی تیدا به..

ئم وتویژه شیوه ی ئو وینه یه ده گزیت که له سهری پاهاتووین ئېوموسای ئه شعهری تیدا به دی بکه یین، هه رکاتئ باسی روودای داوه ری کردنمان کرد.

ئېوموسا ژور دوور بوو له بئ ئاگایی..

بگره له م وتویژه یدا زیره کی ئو زیاد له زیره کی عمری کوپی عاصی ناسراو به زیره کی و لیژانی له کاردا بوو..

ئوه بوو کاتیک عمر ویستی ئېوموسا به خه لیفایه یی موغویه پازی بیت به و بیانوه ی که به په چه له ک کوپه ییشیه و، میراتبه ری خوینی عوسمان، وه لامی ئېوموسا یه کلاک ره وه و دره وشاوه بوو وه ک تیزئ شمشیر..!

- گه ر خه لافه ت به هوی به پله و پیز بیت ئوا (ئېره هه ی کوپی صه باح) له موغویه له پشتره ..

- خۆ گه به میراتبه ری خوینی عوسمان و بهرگریکردن له مافیشی بیت، ئوا کوپه کی عوسمان له موغویه له پشتره بۆ وه رگرتنی.

* * *

له پاش ئم وتویژه په وشی داوه ریکردن که وته سهر پیزه ویک که به به، د سیاریتیه کی تنها له سهر شانی (عمری کوپی عاصی) و بهس..

ئېوموسا ئه رکی سه رشاتی به جئ گه یاند و کاره کی گه پانده وه بۆ دهستی خه لکی تا قسه ی خوځان بکه ن و خه لیفه ی خوځان هه لئېژین..

عمریش په زامه ندی له سهر ده ربړی و پابه ند بوو به و بۆچوونه وه..

نده هات به خه یالی ئېوموسادا که عمر له و هه لویسته دا که هه په شه یه بۆ سهر ئیسلام و موسلمانان به خراپترین کاره سات، په نا ده باته بهر فرت و فیل، بړوا و متمانئ هه رچه ند بیت به موغویه..

له‌م ڕوه‌وه ئێین عه‌باس ئه‌بوموسای ئاگادار کرده‌وه له‌ فرت و فێلی عه‌مر کاتێ که‌ گه‌ڕایه‌وه و هه‌والی پێکهاته‌که‌ی پێدان، ئه‌وه‌بوو پێی وت:

((سویند به‌خوا ده‌ترسم عه‌مر فریوی دابیت، خۆ گه‌ر له‌سه‌ر هه‌ر شتێک پێکهاتوون ئه‌وا پێشی بخه‌ با ئه‌و پێشتر قسه‌ بکات، پاشان تۆ له‌دوای ئه‌و قسه‌ بکه‌))...

به‌لام ئه‌بوموسا هه‌لوێسته‌که‌ی به‌رز و پایه‌دارتر له‌وه ده‌هاته پێش چاوی که‌ عه‌مر فرت و فێلی تێدا بکات.. پاشان هیچ گومان و دوودلییه‌کی نه‌بوو له‌ پایه‌ندبوونی عه‌مر به‌وه‌ی که‌ له‌سه‌ری پێکهاتوون.

بۆ ڕۆژی دوایی کۆبوونه‌وه.. ئه‌بوموسا نوێنه‌رایه‌تی به‌ره‌ی ئیمامی عه‌لی ده‌کرد و عه‌مری کۆپی عاصیش نوێنه‌ری به‌ره‌ی موعاویه‌ بوو..

ئه‌بوموسا، عه‌مری بانگ کرد تا قسه‌ بکات.. به‌لام عه‌مر پازی نه‌بوو، وتی:
((هه‌رگیز پێشی تۆ ناکه‌وم له‌کاتی‌کدا که‌ له‌من باشتی و.. پێشتر کۆچت کړیوه‌وه.. له‌من به‌ته‌مه‌نتی))...

ئهم‌جا ئه‌بوموسا هاته‌ پێشه‌وه‌ و پوی‌کرده‌ ئه‌و خه‌لکه‌ زۆره‌ی هه‌ردوو لا که‌ کۆیویوونه‌وه‌.. وتی:

((ئهی خه‌لکینه‌.. ئێمه‌ پاماین له‌وه‌ی که‌ خوا‌ی گه‌وره‌ خۆشه‌ویستی ئه‌م ئومه‌ته‌ی پێ ده‌گێژێته‌وه‌ و کاروباری ده‌سازێنیت، هیچ شتێکه‌مان به‌دی نه‌کرد باشتی بێت له‌ لادانی ئه‌م دووپایوه‌-عه‌لی و موعاویه‌- و بیه‌کینه‌ پاوێژ تا خه‌لگی کێ به‌ شیاو ده‌زانن بۆ خۆیان هه‌ل‌بژێرن.. ئه‌وا من عه‌لی و موعاویه‌م لادا.. ده‌ ئێوه‌ش سه‌رنج له‌ کاروبارتان بده‌ن و کێتان خۆش ده‌وێت دابینن))..

ئهم‌جا ڕۆلی عه‌مری کۆپی عاص هات، تا لادانی موعاویه‌ پابه‌یه‌نیت، هه‌روه‌ک چۆن ئه‌بوموسا ئیمامی عه‌لی لادا.. به‌ مه‌به‌ستی به‌جێهێنانی ئه‌و پێکهاته‌ مۆرکراوه‌ی دویتن.

عه‌مر چوویه سه‌ر دوانگه‌ و وتی:

((ئهی خه‌لکینه‌.. ئه‌بوموسا ئه‌وه‌ی گوێیستی بوون وتی و، هاوه‌له‌که‌ی له‌سه‌رکار خست.. ئه‌وا منیش هاوه‌له‌که‌ی ئه‌وم له‌کارخست وه‌ک ئه‌و له‌سه‌ر کاری لادا و، له‌جێگه‌یدا هاوه‌له‌که‌م موعاویه‌م دانا، چونکه‌ ئه‌و وه‌لی ئه‌میری باوه‌رداران عوسمانه‌ و داواکاری خۆینه‌که‌یه‌تی و په‌واترین که‌سه‌ بۆ جێگا‌که‌ی..))!

ئه‌بوموسا به‌رگه‌ی ئه‌و رووداوه‌ له‌ناکاوه‌ی نه‌گرت و، چه‌ند وشه‌یه‌کی توپه‌و توندی به‌ عه‌مر وت و..

سه‌ره‌له‌نوێ گه‌ڕایه‌وه بۆ گۆشه‌گه‌ڕیه‌که‌ی و، هه‌نگاوه‌کانی به‌ره‌و مه‌که‌که‌ گرت به‌ر و.. له‌ په‌نا‌ی ماڵی خوا‌دا، پاشماوه‌ی ژیا‌ن و ته‌مه‌نی به‌سه‌ر بیات..

نېوموسات چېنگای متمانې و خوښه ویستی پیغمبر و، چېنگای متمانې و خوښه ویستی
خه لیفه کانی راشیدین و هاوېلان بوو. له کاتی زیانیدا پیغمبر ﷺ له گڼ (مه عادی کوپی
جه بهل) دا کردنیه والی یه من..

پاش وه فاتی پیغمبریش گه پایوه یو مه دینه تا بهر پرسیار یتیه کانی له و تیکو شانه
گه وره یه دا بگریته نه ستړ که سوپای موسلمانان له دژي فارس و پښم نه نجامی ده دا..
له سهرده می عومهریشدا نه میری باوه پداران کردبوویه والی شاری به صره.. عوسمانی
کوپی عه فغانیش کردی به والی کوفه..

* * *

به پاستیش له پیپی قورئان بوو، به له بهر کردن و، تیگه یشتن و، کار پی کردن..

له و ته پرشنگداره کانیشی دهریاره ی قورئان:

((شوینی قورئان بکه ون..))

چاوتان له وه نه بیټ که قورئان شویتان بکه ویت)..!

هر وه ها له پیپی پرستشکارانی به رده وام بوو..

له پږه گهرمه کاندای که وخت بوو تینی گهرماکه هه ناسه ی ده بری، نه بوموسات به دی
ده کرد به پر وښه وه پیی ده گه یشت تا به پږوو بیټ تیدا و، ده یوت:
((به لکو گهرمای نیوه پږ بیټه ناو دیرمان له پږی قیامه تدا)).

* * *

له پږتکی شیداردا ناکامی هات..

د ره وښانه وه یه ک پوخساری داپوښی وه که سنی که داوای به زه یی خوا و پاداشتی چاکه ی

لی بکات..

نه وښانه ییش که هه میښه و به درژایی زیانی باوه پدارانه ی ده یوت وه، نیستا زمانی له
کانیکدا که له چرکه ساته کانی مالتاوا ییدایه ده یلټت وه..

نه وه ییش نه وه بوو:

((اللهم أنت السلام..))

ومنك السلام)..

طوفانِ بلی کوری عمری رہ دسی

فسنِ رتیکے چاک

له‌خاکی (ده‌وس) له‌نیۆ خانه‌واده‌یه‌کی به‌پێژدا گه‌وره‌بوو..

خاوه‌نی به‌هره‌ی شیعر بووه و، له‌نیۆ هۆزه‌کاندا ده‌نگ و باس و ناویانگی بلأوبوو بووه..
له‌ وه‌رزه‌کانی (عوکاڤ) دا، کاتێ شاعیرانی عه‌ره‌ب له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه ده‌هاتن و، خه‌لکی
کۆده‌بوونه‌وه‌و قه‌ره‌بالغ ده‌بوو، خۆیان به‌ شاعیرانه‌کانیانوه هه‌ڵده‌نا، (طوفه‌یل) جینگای
پێشه‌وه‌ی بۆ خۆی ده‌سته‌به‌ر ده‌کرد..

نۆر جاریش جگه له وه‌رزی (عوکاڤ) ده‌هاته شاری مه‌که‌که..

جاریکیان له‌کاتی سه‌ردانی مه‌که‌که‌یدا بوو، پیغه‌مبه‌ری ﷺ بانگه‌وازی خۆی ئاشکرا
کردبوو.. قوپه‌یشیه‌کان مه‌ترسی نه‌وه‌یان هه‌بوو که (طوفه‌یل) پێی بگات و موسلمان ببیت،
پاشان به‌هره‌ی شاعیری خۆی بخاته خزمه‌تی ئیسلام، ئه‌و کاته ده‌بێته به‌لای ناگه‌هان به‌سه‌ر
قوپه‌یش و به‌ته‌کانیانوه..

له‌به‌ر ئه‌وه ده‌وریان دا و.. هه‌موو پێداویستیه‌کی پابواردن و شادی و خۆشگۆزه‌رانیاان بۆ
میواندارتی ئاماده‌کرد، پاشان ده‌ستیان دایه به‌ئاگاهینانه‌وه له دیداری پیغه‌مبه‌ری ﷺ و،
پێیان ده‌وت:

((قسه‌ی ئه‌و وه‌ك جادووه، كوپ و باوك و، پیاو و براكه‌ی و، پیاو و ژن له یه‌كدی جودا
ده‌كاته‌وه، ئیمه‌ش مه‌ترسی تۆ و هۆزه‌كه‌تمان له‌ئێشتوه، بۆیه له‌گه‌ڵی مه‌دوێ و گوێی ئی
پامه‌گره‌))!!..

ده‌با گوێی له (طوفه‌یل) خۆی پ‌اگرین تا پاشماوه‌ی باسه‌كه‌مان بۆ ته‌واو بکات، ده‌لێت:
((سوێند به‌خوا هێنده‌یان له‌گه‌ڵ وتم، هه‌تا وام له‌ت‌هاات سووریم له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه نه‌ گوێی
له‌ئێگرم و نه‌ به‌ دیداری بگم..
كاتێكیش چووم بۆ كه‌عبه‌ لۆكه‌م ده‌خسته‌ گوێم، هه‌تا گوێم له‌هیچ قسه‌یه‌کی نه‌بیت، گه‌ر
قسه‌ی كرد..

له‌وێ بینیم به‌پێوه وه‌ستاوو له‌ كه‌عبه‌ نوێژی ده‌کرد، منیش له‌ نزیکیه‌وه پاوه‌ستام،
ویستی خوا وابوو كه هه‌ر ده‌بیت هه‌ندێك له‌وه‌ی ده‌یخوێنیت‌وه گوێیستی بم، به‌راستی قسه‌ی
نۆر جوانم گوێی له‌بوو..

جا به‌ خۆم وت: پۆله‌ی داكم مرئ.. سوێند به‌خوا من پیاویکی هۆشمه‌ندی شاعیرم، چاك و
خرابم په‌نه‌ان نیه، ئیدی چی پ‌یگه‌ری ئه‌وه‌م له‌ده‌كاته كه گوێیستی قسه‌كانی ئه‌و پیاوه‌ بێم،
خۆ گه‌ر ئه‌وه‌ی هێناویه‌تی چاك بوو ئه‌وا پ‌ازی ده‌بم پێی و، گه‌ر خرابیش بوو وازی له‌دێتم..

مامه وه هه تا بهرو مال هدی گه پایوه، منیش شوینی که وټم تا چوپیه ژورده وه، به شوینیدا چوپمه ژوروی و پټم وټ: نهی موحه ممد، هوزه که ت نه وه و نه و یان له باره ی توره بؤ باسکردوم.

جا سویند به خوا نه و نه دیان له م کاره ی ت تراساند م هه تا گوپییه کانم به لکه ناخنی تا گوپیستی قسه کانت نه بم..

به لام ویستی خوا وابوو گویم لی بیت و، قسه ی چاکم بیست، دسا نه وه ی هینا وټه بؤم باس بکه..

نه مچا پیغه مېر له باره ی ئیسلام وه بؤم دوا و، هه ندی له قورنانی بؤم خوینده وه.. سویند به خوا، هرگیز قسه ی له وه باشر و، کاری له وه دادگرانه تره نه بیستوه.. نه و بېو موسلمان بووم و، شایه تی حه قم هینا و، وټم: نهی پیغه مېری خوا، من که سیکم هوزه که م گویم ئی پاده گرن، نه و بؤ لایان ده که پیغه وه و، بهرو ئیسلام بانگیان ده که م، له خوا بپاړه وه که به لکه و نیشانه یه که بکاته پشتیوانم له بانگ گردنیاندا، پیغه مېری عليه السلام فهرمووی: خویاه به لکه و نیشانه یه کی پی بده)..

* * *

خوای گوره له قورنانی پیروژدا ستایشی نه وانه ی کردوه که ﴿الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾ نه وانه ی گوپیستی قسه ده بن و شوینکه وټه ی چاکترین و جوانترین قسه ده بن ﴿الزمر/١٨﴾.

نه وه تا ئیستا ئیمه به په کټک له وانه ده گین..

که به پاستی نمونه یه کی پاسته له نمونه کانی فیره تی چاک و پیگه بشتوو..

هرکه گوپیستی هه ندیک له ثایه ت کانی چاکه و خیر بوو که خوای گوره بؤ سر دلی پیغه مېره که ی دابه زانده وو، هه تا هه موو گوئ و، دلی بکاته وه، دهستی پاستی هینا و په یمانی دا..

هر نه و نا و به س.. به لکو ده ست به جئ بهر پرسیاریتی بانگ گردنی خزم و هوزه که ی بهرو لای نه م ثایه پټنومنی کاره و، بؤ لای نه م پیگا پاست و دروسته گرتنه ستق..

له پټناوی نه مه شدا، ده بیینین هر که ده گاته وه شوین و مالن خوی له خاکی (دهوس) به و بیروباوه و سووریوونه ی که له دلایه تی پوویه پووی باوکی ده بیت وه و، بهرو لای ئیسلام بانگی ده کات پاش نه وه ی که له باره ی نه و پیغه مېره وه بؤی دوا که بانگ وازی خه لگی ده کات بهرو لای خوا.. باسی مه زنیتی و.. پاکی و نه مانه تپاریزی و.. دلسوزی و لیپرانی بؤ خودای په روه ردگاری جیهانیان بؤ کرد..

ده ست به جئ باوکیشی موسلمان بوو..

پاشان پوښت بڼ لای دایکی و، نهویش موسلمان بوو..

دوای نهووی دلتیابوو لهووی که نیسلام ماله کی تهنیوه، گواستیوه بڼ لای هوزده کی و، هه موو خه لکی (دهوس) و.. نهوانیش جگه له (نهوهوره یوه) ٢ که سی دیکه یان لای موسلمان نه بوو..

نه مچا دهستیان دایه سوکایه تی پتکردنی و لیتی دورده که وتنه وه، هه تا نارامی نه ما له گه لیاندا..

سواری ولاخه کی بوو و، به بیاباندا که وته پئی و به ره و لای پیغمبر ﷺ که پایوه و سکالای خوی برده خزمه تی و، هه ولی به دهسته تانی شاره زایی زیاتری ددها. کاتن گیشته شاری مه ککه، خیرا به وپه پی جوش و خروشوه به ره و لای پیغمبر پوښت.

به پیغمبر و ت:

((نه ی پیغمبر خوا.. زینا و، سوو، به سه ر خه لکی (دهوس) دا زالبوون، له خوی گوره بیاپیره وه که (دهوس) له ناو بیات...!!))

شتیکی سهیر و چاوه روانه کراو بوو و مایه ی سه رسامبوونی بوو کاتن بینی پیغمبر هردوو دهستی بڼ ناسمان بهر زکړده وهو، فهرمووی:

((خوا به هیدایه تی (دهوس) بده و، به موسلمان بووی بیانته))!!

پاشان ناوپی له (طوفه یل) دایه وه و.. پئی فهرموو:

((بگه پیره بڼ لای هوزده کت و بانگیان بکه و، نه رم و نیان به له گه لیان))..

نم دیمه نه دهروونی (طوفه یل) ی پر له خوشی کرد و، گیانی پر کرد له سه لامه تی و، به باشتین شیوه سوپاسگوزاری خوی گوره ی کرد که نم پیغمبره مرفه به سوزده ی کردوته ماموستا و فترکاری و، نیسلامیشی کردوته ناین و په ناگی..

نه مچا هه ستایه وهو به ره و لای خاک و هوزده کی گه پایوه..

تا لیروه به نه رم و نیانی دهستی دایه بانگه شه کردنی خه لکی بڼ لای نیسلام، بهو شیوه یی که پیغمبر ﷺ پایسپارد..

له میانه ی نهو ماوه یی که له نیتو هوزده که یدا به سه ری برد، پیغمبر ﷺ خوا کچی کرد بڼ شاری مه دینه و جهنگی به درو، نوحود و، خه نده ق پوویدا.

له کاتیکدا پیغمبر ﷺ خوا له خه ییهر بوو پاش نهووی که خوی گوره پزگارکردنی به خشیه موسلمانان، کاروانیکی گوره هات که هه شتا خانه واده ی (دهوس) ی تیدابوو که به دم و تنه وهی (لا اله الا الله محمد رسول الله) و (الله اکبر) وه به ره و خزمه تی پیغمبر ده هاتن..

نه مچا له بهر ده میدا دانیشتن و یه که له دوای یه که په یمانیان دا..

کاتیک له دیمه نه جه نجاله که یان و، په یماندانه پیژده که یان بوونه وه، (طوفه یلی کوړی عه من) به تنها دانیشت و یاده وهریه کانی به سر کرده وه له هنگاوه کانی له م پښگایه دا پاده ما...!!

نو پوړه ی هاته وه یاد که هاته خدمت پیغمبر و داوی لیکرد که دهستی به رزیکاته وه بۆ ئاسمان بپارېته وه له خوا و بلایت: ((خوايه (دهوس) له ناو به)).. به لام نو به جوړیکی دیکه پاپایه وه که مایه ی سرسام بوونی بو نو کاته..
نویش بریتی بو له:

((خوايه هیدایه تی دهوس بده و، به موسلمان بو یی بیانیه تی))!!
خوا ی گوره ش هیدایه تی دهوسی دا و..

به موسلمان بو یی میتانی..

ئا نو هتانه.. هه شتا مال و، خانه واده ن که ژورینه ی خزم و که سه کانی پتکده هینن، له ریزه بیکرده کانی شوین پیغمبر ی ده ستپاکیدا چیکای خویان ده گرن.

* * *

(طوفه یل) له گه ل کومه لی پرواداراندا له سر کاره کی به رده وام بو..

له پوړی رزگارکردنی مه ککه شدا، نو له گه ل ده ه زار موسلماندا ده چوپیه ناوی که سوز و به زه بیان به لوتبه رزی و خو ه لکیشان به سر نه ده برد، به لکو به ملکه چی و پیزه وه ناوچه وانیان دانواندبو و، سوپاسگوزاری نو خوايه بوو که رزگارکردنیکی نزیک و، سرکه وتنیکي پوونی پی به خشین..

(طوفه یل) پیغمبر ی خوی بیبی بته کانی مه ککه ی تیکده شکاند و، به دهستی خوی له و پیسیه پاکي ده کرده وه که له میزه تییدایه..

(طوفه یلی دهوسی) ده ست به چی بتیکی (عمری کوړی حومه مه) ی هاته وه یاد.. که ژورجار نو (عمره) له گه ل خویدا ده یبرد بۆ لای، کاتی که به میوانی ده چوپیه مالی و، له به رده میدا ملی که چ ده کرد و، لپی ده پاپایه وه...!!

ئا نیستا دهرفته، تا (طوفه یل) خهوش و پیسی نو رزگار له خوی پامالیت..

لیزه دا له پیغمبر ی خوا ﷺ نزیک بوویه وه تا موله تی لی بخوازیت بپوات بته که ی (عمری کوړی حومه مه) که به (ذا الکفین) ناوده را بشکینیت، پیغمبر یش پی پېدا..

(طوفه یل) یش پویش و ناگری تی به ردا.. هر که ناگره که خاموش بوايه زیاتر ناگری تی به رده دا و، ده یوت:

یا ذا الکفین، لست، من عبدا کا میلانا أقدم من میلادکا!!

إني حشوت النار في فؤادکا

* * *

بهم شپږه یه له گڼل پیغه مېرمنه ژیا، له دواپه وه نوژی ده کرد و فیژ ده بوو لئی و، له گه لیدا به شداری جهنگی ده کرد.

پاش وه فاتی پیغه مېرمنه و گه پانه وه ی بڼ لای په روه ردگاری بالاده ست، (طوفه یل) سرنجی دا که بهر پرسیاریتی سرشانی وه ک موسلمانیک به وه فاتکردنی پیغه مېرمنه کوتایی نه هاتووه، به لکو له وه دایه ده ست پیبکات..

بهم جوړه هر که جهنگی هه لگه پاره کان دهستی پیکرد (طوفه یل) ده ست و قاجی لی هه لمانی و، تا به سوزیکي په روشدارانه ی شهید بوونه وه بچیته نیو سهختی و ناپه حه تیه کانیه وه..

به شداری یه ک له دوا یه کی شه پی هه لگه پاره کان بوو..

له پووداوی یه مامه شدا له گڼل موسلمانانه کاند چوویه دهره وه عه مری کوپی له گڼل خویدا برد.. له گڼل ده ست پیکردنی جهنگه که دا دهستی کرد به راسپاردنی کوپه که ی که وه ک سیکي شه هاده ت خواز و مهرگ ویست له دزی سوپای موسیله مه ی دروژن به نگیټ.. هه والی نه وه شی پیدا که نه و- واته (طوفه یل)- واهه ست ده کات که له جهنگه دا ده مریت..

بهم شپږه یه شمشیره که ی گرته ده ست و به لیژانیکي به رزه وه جهنگا..

نه و به شمشیره که ی به رگری له ژیانی نه ده کرد.

به لکو به ژیانی شمشیره که ی ده پاراست.

هه تا کاتی نه و مرد و جهسته ی به لادا هات، شمشیره که ی به ساغی ده مینیتته وه تا ده ستیکي دیکه که خاوه نه که ی ماوه پی به نگیټ.. !! له جهنگه شدا (طوفه یلی ده وسی) شهید بوو..

جهسته ی که وته بهر لیدانی پم له کاتیکدا ده پړوانیه کوپه که ی که له نیو قهره بالغیه که دا نهیده بینی.. !!

سرنجی ده دا وه که نه وه ی هانی بدات تا شوینی بکه ویت و پی بگات..

به راستیش پی گیشټ.. به لام پاش ماوه یه ک..

نه وه بوو له جهنگی یه رموکدا له شام عه مری کوپی طوفه یلی موجهید به شداری کرد و.. تپیدا ناواتی شهید بوونی هاته دی..

له کاتیکشدا گیانی ده دا، دهستی راستی دریزکرد و ناو له پی کرده وه، وه که نه وه ی ته وقه له گڼل یه کیکدا بگات.. به لام کن ده زانی.. ؟؟

له وانه یه له وساته دا ته وقه ی له گڼل گیانی باوکیدا کرد بیت.. !!

عہ مری کوہی عناص

رزگار کارے میسر لے چنگے رفومہ کاہی

سئ کهس هه بوو له قوردهش، پیغمبره خویان ﷺ به توندی پرویه پرویوونه وهی بانگه وازه کی و نه شکه نجه دانی هاوه لانی ماندوو کردبوو..

پیغمبریش نوعای لیده کردن و، له پهره ردگاری به سۆز ده پاپایه وه که سزای خۆی دایار یتیت به سه ریاند..

له کاتیگدا که هر ده پاپایه وه، تکای ده کرد، ئه م ئایه تانهی قورئانی پیروزی بق سهر دلی دابه زین..

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَلَهُمْ ظَالِمُونَ﴾: خودا نه وان بپورئ یان سزایان بدا له بهر نه وهی ستمکارن، تق هیچ کارت به سهر کاری نه واندا نیه. ﴿آل عمران/ ١٢٨﴾ پیغمبره وا له ئایه ته که تیگه یشت که فرمانی پیده کات واز به یتیت له دوعا کردن لیان و، وازیان لی به یتیت بق خودای بیهاوتا..

ئیدی یا نه وه تا له سهر ستمی خویان بهرده وام ده بن و، سزا و نه شکه نجهی خوا ده یانگریته وه..

یاخود لیان ده بوریت و، پاشگه ز ده بنه وه، سۆز و به زهیی خویان پی ده کات..

(عهمری کوپی عاص) یه کیک بوو له و سئ که سه..

خوای گه وره ریگای تهویه کردن و، به زهیی بق هه لیژاردن و، هیدایه تی دان بق لای نیسلام.. جا عهمر گۆزا بق موسلمانیکه تیگۆشهر و.. سهر کرده یه که له سهر کرده نه بهرده کانی نیسلام..

سهره پای هه ندئ هه لویستی عهمر که ناتوانین برهوا به جۆری تیپوانینه کانی به یتین تییدا، به لām پۆلی وه که هاوه لیکی پایه بهرز که هه ولی داوه و خزمه تی پیشکهش کردوه و، سودی گه یاندوه و تیگۆشاوه، هه رده م دل و چاومان له سهر کۆشه کانی ده یت..

جا لیژدها به تاییهت له میصر، بهرده وام نه وانهی که نیسلام وه که ئایینیکه به هاداری بهرز سهیر ده کن و، نێردراوه که یشی به زهییبه که کراوه ته دیاری و، به خششیکه پیشخراوه و، پیغمبره ریکی راستگۆی مهزن نیته پیش چاویان، که بهر چاوپروانه بانگه شهی خه لگی بق لای خوا ده کرد و، تیگه یشتن و ته قوای زۆری به زیان به خشی..

بهرده وام نه وانهی هه لگری نه و برهویان خۆشه ویستی و پشتیوانی له میژینهی نه و پیاوهن که قهدهر کردیه هۆکاریک- به لām چ هۆکارئ- بق به خشین نیسلام به میصر و، به خشین میصر به نیسلام، باشترین دیاری و چاکترین به خشه ر..

که نه ویش عهمری کوپی عاص بوو..

میژوونووسان واپاهاوون که عەمر بە (فەتحکاری میسر) ناوزەد بکەن..
 لەگەڵ ئەوەشدا نێمە وای دەبینین که دەرجوون و زیادەپەوی تێدا بێت و، پێدەچێت که
 دەواترین ناوی عەمر ئەوەیە که بە (پزگارکاری میسر) ناوی ببێن.
 چونکه ئیسلام فەتحی ولاتەکانی نەدەکرد بەو تێگەشتنە هاوچەرخی که چەمکی فەتح
 مەبەت، بە لکو خەلکیان لە ژێر چنگی ئەو دوو ئیمپراتۆرە دەرباز دەکرد که بە خراپترین شێوە
 ئازار و ئەشکەنجیان دەدان، که ئەوانیش ئیمپراتۆریەتی فارس و.. ئیمپراتۆریەتی پۆم بوو..
 میصریش بە تاییەت، ئەو پۆژە پێشەنگانی ئیسلام پێی گەشتن لە ژێر چنگی پۆمەکاندا
 بوو، گە لە کەیشی بێوچان لە پووبە پووبوونە ودا بوون..
 ھەر بۆیە کاتێک ھاواری کەتیبە ی باوەردارانیان لە دەورووبەری ولاتە کە بیست:
 ((الله اکبر.. الله اکبر))..

ھەموویان بە قەرەباڵغیەکی زۆرەو بەرەو ئاسۆ ھاوھە کە پۆیشن و ئاویتە ی بوون،
 دەربازبوونی خۆیان لە دەست قەیسەر و پۆمەکان تێیدا بەدی دەکرد..
 کەوابوو عەمری کوێی عاص و سەربازەکانی فەتحی میصریان نەکردوو، بە لکو پێگایان
 لە بەردەم میصردا والا کرد تا چارەنووسی خۆی بە ھەق بگەینێت و.. پەیوەستی بکات بە
 دادگەری و قەدەرەکانیەو.. خۆی و ھەقیەتی بوونی لەبەر پۆشنایی پەيامی خوادا و بە
 بنەماکانی ئیسلام بدۆزێتەو..
 عەمر تا سوور بوو لەسەر ئەوێ که خەلکی میسر و قیبتیەکانی لە شەپ دووربخاتەو،
 تاوھکو شەپ و کوشتار تەنھا لە نێوان ئەو و سەربازە پۆمەکاندا بێت که ولاتیان داگیرکردوو و
 رزق و پۆزی خەلکە کە دەدەن..
 لە پێناوی ئەوەشدا دەبینین قسە بۆ سەرکردە ی مەسیحیەکانی ئەو کاتە و گەرە
 ئەسقە فەکانیان دەکات و، دەلێت:

...خوای گەرە موحەممەدی بە ھەق نارنووە و فەرمانی پێکربوو..
 پێغمەبەریش ﷺ پەيامە کە ی گەیان و، پاش ئەوێ لەسەر پۆشنایی واتە لەسەر پێگی
 راست و دروست - داينان، بە جێی ھێشتن..
 لەوێشی که ئەو فەرمانی پێکربوین بە لگەدانە بە خەلک.. ئێمە بانگەشەتان دەکەین بۆ لای
 ئیسلام..
 ھەرکەس بە دەممانەو بێت، ئەو لە ئێمە یە و، ئەوێ بۆ ئێمە بێت بۆ ئەویشە و،
 ئەویشی لەسەر ئێمە پێویست بێت لەسەر ئەویشە..
 ئەو کە سەیشی وەلامان نەداتەو و نە یەت بە دەم ئیسلامەو، سەرانی لەسەر دادەنێن -
 واتە باج - و بارێزگاری و بەرگری لێکردنی بۆ داين دەکەین..

ههروهه پيغه مېره که مان هه والی پيداوين که میصر به رووماندا ده کړيته وه،
پايسپاردوون که له گال څه لکه کهيدا چاک بين و، فهرموويه تی: له پاش من میصر به پوتاندا والا
ده بیت، جا نیوه بقیته کانی باش بن، چونکه (زمه) و خزمایه تیان^۱ له سرمان هه یه)..
گر به ده ممانه وه بین بقیته وهی که بانگتان ده که بین بقی، نهوا پاراستنتان له نه ستوماندا
ده بیت تا نه وپه پری په یمان)..
جا عمر له قسه کانی بویه وه، هه ندیک له نه سقه ف و راهیبه کان هاواریان کرد و وتیان:

(نهو خزمایه تیه ی که پیغه مېره که تان پايسپاردوون پپی، خزمایه تیه کی دورو ته نه
پیغه مېره ان به جیته ده هیتن)!!..
نه مهش ده ستپیکي باشی لیکه یشتن و ویسترای نیوان عمر و قیبتیه کانی میصر بو..
هه رچنده سر کرده کانی پډم هه ولی هه لوه شانده وه یان دا..
* * *

عمری کوپی عاص له و که سانه نه بوو که زږ زوو موسلمان بوون، ماوه یه کی که بهر له
فته حی مه که له گال خالیدی کوپی وه لیددا موسلمان بو..
سهر له و دایه که موسلمان بوونی له سهر دهستی نه جاشی له حبه شه دهستی پیکرد،
له وکاته نه جاشی، عمری ده ناسی و پیزی لئده نا به هوی زږ سهر دانکردنی حبه شه و نهو
دیاریه به نرخانه ی ده پیرد بقی نه جاشی، له دوا سهر دانیدا بقی نهو ولاته باسی نهو پیغه مېره
هاته ناو که بانگ شه بقی به کخواناسی و ناکار جوانی ده کات له نیو دورگی عه رده دا.
سهر زکی حبه شه له عمری پرسى: چون بروت نه هیناوه پتی و شوینی بکه ویت،
له کاتیکدا که نهو به راستی نیردراوی خوايه...؟؟

جا عمر له نه جاشی پرسى:

((نینه جا به راستی وایه؟؟))

نه جاشی وه لای دایه وه:

((به لئ... ده سا ئی عمر گوپړایه لم به و شوینی بکه وه، چونکه سویند به خوا نهو له سهر
حه وه، به سهر نه وانه دا زال ده بیت که سهر پیچی ده که ن))...؟؟

ده ست به جی عمر پښای ده ریای گرت بهر، که پایه وه بقی ولاته که یو، پوویکرده شاری
مه دینه تاوه کو موسلمان بیت و بخوا به خودای په روه رگاری جیهانیان بهینیت.

---

۱ فهرمووده که ناماره بقی نهو ده کات که قیبتیه کانی نه وکاته ی میصر به پله ی خالوئی
نیسماعیل^۲ بوون، چونکه هاجره خاتونی دایکی نیسماعیل قیبتی میصر بووه، نیبراهیم^۳
کاتیک هاته میصر و پیشکه شی کرا، خواستی و نیسماعیلی لئ بوو.

له پښتۍ چوڼیدا بڼ شاری مه دینه گه پښت به خالیدی کوږی وه لید که له مه ککه وه هاتبوو،
- نه ویش به هه مان شتوه - بهرو لای پیغمبر ده پښت تا په یمانی موسلمان بوونی
پېښدات...

هر که پیغمبر به یی کردن دین پوخساری گه شایه وه به هاوه له کانی فرموو:
((به پاستی مه ککه پوله و جهرگی خوی تیگرتن))...

جا خالید هاته پیښه وه په یمانی دا...

پاشان (عمر) هاته پیښه وه و، وتی:

(نه ی پیغمبر ی خوا...

من په یمانت پېښه ده دم له سر نه وه ی که خوی گوره له گوناوه کانی پیښووم بیوریت))...
پیغمبر یش ﷺ وه لای دایه وه، فرمووی:

((نه ی عمر...))

په یمان بده، چونکه نیسلام هه موو شتیکی به له خوی ده سر پته وه))...

جا عمر په یمانی دا و لیزانی و نازایه تیه که ی خسته خدمت ثانی نوی.

نو وکاته یشی پیغمبر بڼ لای په روږدگاری بالاده ست گه پایه وه، عمر والی پیغمبر بوو

له عومان...

له سهرده می جینشینی عومریشدا له جهنگه کانی شامدا به چاکی تاقیکرایه وه، پاشان
به پزگار کردنی میسر له فرمانپه وایی پومه کان.

* * *

بریا عمری کوږی عاص چله وی حه زلیکردنی فرمانپه وایی له دهوړونی خویدا بگرتایه...
نهوا به سر هه ندیک له هلویتسه کاند زال ده بوو که نهو خوشه ویستیه تیوه ی گلاند...

به لام خوشویستنی فرمانپه وایه تی لای عمر تا پاده یه ک پاسته وخو گزارشتی له
سروشتی به جوشی پې به هری ده کرد... بگړه شتوه ی ده رکی و، چونیته تی پښتن و،
قسه کړندیښی، وایان نیشان ده دا که بڼ فرمانپه وایه تی دروستکراوه...!! ته ناته ده گڼپه وه
که نه میری باوه پداران عومری کوږی خطاب پوژیکیان چاوی پتی کهوت بهرو پوی ده هات،
زهرده خه نه گرتی به شپوه ی پوښتنه که ی و، وتی:

((بڼ نه بو عبدالله نه هاتوه به سر زه ویدا هه نگار بنیت و نه میر نه بیت))...!

له راستیدا نه بو عبدالله نه هه قه ی له ده ست خوی نه دا...

ته ناته کاتیک روږداوه مه ترسیداره کان به سر موسلماناندا ده هات... عمر وه که نه میر
مامه له ی له گل روږداوه کاند ده کرد... نه میر کی زیره و، لیزان و، به توانا، به جوری که وای
لیکرد متعانه ی به خوی بیت و شانازی بکات به بالاده ستیه که یه وه...!!

به لآم له گه ل هه موو نه مانه شدا هینده ده سټپاکی تیدابوو که عومهری کوپی خطاب بیکاته والی سره له سټین و نوردن، دواتریش تا کۆتایی ژبانی نه میری باوه پداران عومهر والی میسر بوو، له کاتیکدا که عومهر له هه لیزاردنی والیه کانیدا زۆر توندوتیژ بوو..

ته نانه ت کاتیک که نه میری باوه پداران عومهر بیستی که خوشگوزهرانی عمر نه و ناسته ی تپیه پاندووه که نه میری باوه پداران له والیه کانی داوای ده کرد که لئی تپیه نه کهن، تا هه میشه له ناستیکدا بن، یان به لایه نی که مه وه نزیك بن له ناستی گشتی خه لکی..

ده لئین: ته نانه ت کاتیک خه لیفه به زۆر خوشگوزهرانی عمری زانی لای نه دا، به لکو موحه مه مه دی کوپی مه سه مه ی نارد بۆ لای و فره مانى پیکرد که هه موو سامان و شت و مه که کانی عمر بکاته دوو به شه وه و نیوه ی بۆ به یتیتوه و نیوه که ی دیکه شی له گه ل خۆی هه لبرگیت و به یتیتوه بۆ (به یتولمال) له مه دینه.

خۆ گهر نه میری بهواداران ناگاداری نه وه بوايه که خوشه و یستی فره مانپه وایه تی وای لى ده کات که که مه ترخه می بکات له به رپرسیار تپیه کانیدا، نه وای ویزدانی پینگه یشتووی رڼگه ی پین نه ده دا که بۆ چرکه ساتی به والیه تی به یتیتوه.

* * *

عومهر T زۆر زیره ک و، خاوه ن زرنکی و بۆچونیکى قول بوو.. هه تا نه میری بهواداران عومهر T هه رکاتیک مرقفیکى بفرت و فیللى به دی بکردایه، به سه رسوپمانه وه دهیدا له شانى و ده یوت: ((سبحان الله...!!))

دروستکاری نه و، دروستکاری عمری کوپی عاص یه ک خوابه))!!
هه روه ها تا نه وپه ی به جهرگ و گیان له سه رده ست بوو..
له زۆر جینگاشدا لیزانی و به جهرگ یه که ی ناوینته ی یه کدی ده کرد، وای گومان ده برا که به ترسی یان تۆقیبی.. به لآم نه وه فراوانی فرت و فیللى بوو، که عومهر زۆر چاک ده یزانی له ته نگانه ی سه خندا خۆی پین ده ریان بکات..!!

نه میری بهواداران عومهر ناشنای نه وه به رانه ی بوو و ریزی خۆی لى ده تا.
له پیناوی نه مه شدا به ر له پۆیشتنی بۆ میسر کاتى ناردی بۆ شام، به نه میری بهوادارن وترا: سوپای پۆمه کان له شام (أرطوبنا) واته نه میر و سه زکرده یه کی نازای لیزان سه رکردایه تیان ده کات..

وه لآمی عومهریش نه وه بوو:

((أرطوبن)ی عه ره بمان گرتۆته (أرطوبن)ی پۆم، ده یا سه یر بکه ین بزانی کاروپاره کان سه ریان له کوپوه ده رده چیت))!!..!!

جا نه وېږو زالبوونکي گه وږي (آرگبون) ی عه رب و، عه مری کوږی عاصی لیزانی مه ترسیداریان به سر (آرگبون) ی پږدا لیکه وته وه که سوپاکه ی بږ شکست به جی هیشت و بهرو میصر هه لاهت... که عه مر پاش ماوه یکه کی کم ده یگاتن... تا به یداخې نیسلام له سر به راییه کانی به رزیگاته وه...

* * *

نو هه لویستانه زږن که تیاند ا زیره کی و لیزانی عه مر دره وشاوه ته وه. گرچی نو هه لویسته ی به رانبر نه بوموسای نه شعری له به سرهاتی دادوړی کردند ا نواندی نو ساته ی که هردوکیان پیکهاتبون له سر نه وې که نیامی علی و معاویه لابدن، تا کار و فرمانی پوویژ بگه پته وه بږ موسلمانان، نه وېږو نه بوموسا پیکهاتنه که ی به جی هیئا... به لام عه مر جی به جی نه کرد.

خږ گر بمانه ویت نمونه یکه لیزانی و، زنگیه که ی به دی بکه ی، نو هه لویستی به رانبر سر کرده ی (قه لای بابلیون) له کاتی شه کردنیدا به رانبر پږمهکان له میصر- له گتپانه وه یکه دیکه ی میثوویدا- نو پوداوه ی که لئی دهوین له یرموک به رانبر (آرگبون) ی پږم پوویداوه.

نه وېږو (آرطیون) ی سر کرده بانگی کرد تا له گلی بږویت، پږشتر فرمانی به هندی که پیاوه کانی کردېو که پاش دهوچوونی له قه لا به رديک به سریدا به ریده نه وه، هه موو شتيک ناماده کرابو تاوه کر کوشتنی عه مر کارنکی مسوگر بیت.

عه مریش چو بږ لای سر کرده که یان، هیچ شتيکی مایه ی ترساندنې نه بوو، دیداره که یان گوتایی هات.

له کاتیکدا که بهرو دره وه ی قه لاکه هه نگاوی دنا، ههستی به جولانه وه یکه گومانای سرریزه کانی سر قه لاکه کرد، جولانیک که ههستی زږ ناگادار بوونی تیدابوو.

دهست به جی به شیوه یکه لیها توانه هه لس وکه وتی کرد.

که پایوه بږ لای سر کرده ی قه لاکه چند هه نگاوکی دنیای هیمن و له سرخوی نا به ههستیکی پر متمانه وه، وه که نه وې هه رگیز هیچ شتيک نه ترساند بیت، هیچ گومانیکې نه بر دبیت!

چوویه ژورده وه بږ لای سر کرده که یان و پږ و ت:

- شتيک هات به خه یالدا ویستم ناگادارت بکه م لئی... له و جینگایه ی که یاهو رانی لییه کر مه لیک له هاوه لانی زو موسلمان بوی پیغه مېرم له گه لادیه، که نه میری باوه پداران هیچ فرمانیک به بږ پوویژ پکردنی نه وان درناکات و، هیچ سوپاکه له سوپاکانی نیسلام په وانه ناکات تا نه وان له پیشه وه ی سرریاز و جهه نگاوه رکه کانی دانه نیت، منیش وام به چاک زانی که

بیانه‌تیم بۆ لات، هه‌تا گوێببستی نه‌وه بن که من گویم لێی بوو، نه‌وانیش وه‌ک من کاره‌که‌یان لا پوون بیت..

سه‌رکرده‌ی پۆمه‌کانیش وا تیگه‌بشت که عمر به ساده‌یی خۆی هه‌لی ته‌مه‌نی داوه‌ته ده‌ستی...!!

که‌وابوو با پازی بیت به بۆچوونه‌کی، هه‌تا که گه‌پایه‌وه‌و نه‌و ژماره سه‌رکرده‌ی موسلمانه‌کان و چاکترینی پیاوان و سه‌رکرده‌کانیان له‌گه‌لدا بوو، هه‌موویان له‌ناویه‌ریت، له‌بری نه‌وه‌ی که ته‌نها عه‌مر بکوژیت..

جا به‌شێوه‌یه‌کی چاره‌پوان نه‌کراو فه‌رمانی دا به هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی نه‌و نه‌خشه‌یه‌ی که ناماده‌کرایوو بۆ له‌ناویردنی عه‌مر..

نه‌وه‌بوو به‌چاکی به‌پێی کرد، به گه‌رمی ته‌وه‌ی له‌گه‌لدا کرد..

جا لێزانی عه‌ره‌ب له‌کاتی به‌جێهێشتنی قه‌لاکه‌دا پێکه‌نی...!!

بۆ به‌یانی عه‌مر به سه‌رکرده‌یه‌تی سوپا که‌ی گه‌پایه‌وه بۆ قه‌لاکه و، به سه‌ر پشته‌ی نه‌سه‌به‌که‌یه‌وه بوو، که به‌شێوه‌یه‌کی گالته‌نامیز ده‌یحیلاند.

به‌لێ.. نه‌ویش به هه‌مان شێوه زۆری له‌باره‌ی لێزانی خاوه‌نه‌که‌یه‌وه ناشنابوو...!!

له‌سالی چل و سێ کۆچیدا، عه‌مری کوپی عاص له میصر کۆچی دوا‌یی کرد، له‌کاتی که‌دا که والی بوو له‌وێ..

له دوا چرکه‌ساته‌کانی مائاوا‌ییدا ژیا‌نی خۆی ده‌هاته‌وه پێش چاو، وتی:

((.. له سه‌ره‌تای کارمه‌وه بێ‌پروا بووم و.. توندوتیژترین که‌س بوم به‌رامبه‌ر پیغه‌مبه‌ری

خوا، جا گه‌ر نه‌و کاته به‌رمدا‌یه ناگره‌م‌سۆگر بوو بۆم..

پاشان په‌یمانم دا به پیغه‌مبه‌ری خوا، له‌نیۆ خه‌لکیدا که‌سم هێنده‌ی نه‌و خۆش نه‌ده‌ویست و، پێژدارترین که‌س بوو له‌پێش چاو.. خۆ گه‌ر په‌رسیارم لێ‌بک‌ردایه که به‌پێی توانام

له‌باره‌یه‌وه ب‌لێم نه‌مه‌ده‌توانی، چونکه له توانامدا نه‌بوو که چاو پر له‌ریزی نه‌و بکه‌م..

خۆ گه‌ر نه‌و کاته به‌رمدا‌یه نه‌وا ئومێده‌وار بووم که له‌پێی خه‌لکی به‌هه‌شت بم..

دوا‌ی نه‌وه به ده‌سته‌لاتداریتی و، به شتانی‌ک تاقی‌ک‌رامه‌وه که نازانم ئایا بۆ من، یان

له‌سه‌رمه...))

* * *

پاشان به ملکه‌چه‌یه‌وه چاره‌کانی ب‌پیه ئاسمان و، له په‌روه‌ردگاری به‌په‌م و به‌زه‌یی

به‌ریزی ده‌پارایه‌وه:

((خودایا بێ تاوان نیم تا داوی لێ‌خۆش بوون بکه‌م، ده‌سته‌لاتدار نیم تا سه‌ریکه‌وم،

گه‌ر به‌زه‌یی تۆم فریا نه‌که‌وێت له‌تیاچوان ده‌بم...!!

به رد موم بوو له پارانته وهكې و، (لا اله الا الله) كاني هه تا گياني بهر مو لای خوی گوره
به رز بوو په وه، كوتا وشه يشي (لا اله الا الله) بوو..
* * *

جا له ژير خاكي ميسردا، كه عمر پښگای نيسلامی پي ناشنا كړد، جهسته ي به خاك
سپيږدرا..
له سر خاكه پته وهكېشي، هيتشا كړې و كړيوونه وهكې كه تپيدا فيري ده كړدن و،
قازيه تي بډ ده كړدن و، فرمانی دهرده كړد... به دريژايي سرده مه كان له ژير سرياني مزگه وته
ديرينه كهيدا (مزگه وتي عمر) ماو ته وه، كه يه كه مين مزگه وتي ميسر بوو ناوی خوی تاك و
ته نها تپدا بهي نريت و، له سر هه موو لايه كان و له سر دوانگه كې په يامي خوی گوره و،
بنه ماكاني نيسلام پاگه به نرا.

سالمیٰ نازاد کراوے تُو بوحوذہ یفہ
 بہ لکوباسترین ھ لگری فورئان !

پوځيکيان پیغمبري خوا ﷺ هاو لانی پاسپارد و، فرموی:

((قورثان له چوارکس وه ريگن))

عبدالله ی کوپی موسعود و..

سالمی رزگارکراوی نه بو حوذه يفه و..

نوبه ی کوپی که عب و..

موعاذی کوپی چه بل...))

پیشتر به (ثین مه سعود) و (نوبه ی) و (موعاذ) گه یشتین..

جا ده بی نه و هاو له ی چواره میان کت بیت که پیغمبري خوا ﷺ کړد بویه به لکه و

سه رچاوه ی فیروونی قورثان؟؟

نه و پیاوه سالمی رزگارکراوی نه بو حوذه يفه و..

پیشتر کویله ی کی ژورده سته بوو، نیسلام پله و پایه ی به رزکړده و تا کړدیه کوپی به کیک له

گه وره پیاوانی موسلمانان که بهر له موسلمان بوونی به کیک بوو له پیاو ما قولانی قوپه یش و،

سه رځک له سه رځکه کانیاں..

کاتیکیش که نیسلام به کوپکړدن (تبني) هه لوه شانده و، بوو به برا و، هاوپئ و،

رزگارکراوی نه وکه سه ی که پیشتر بوو بویه کوپی، که نه ویش هاو له ی پایه به رز

(نه بو حوذه يفه ی کوپی عوتبه) به..

به هوی فزل و نیعمه تی خولو له سهر سالم، له نیتو موسلماناندا گه یشته جینگایه کی بلند و

به رز، که باشه ی گیانی و خوړه وشت و، ته قواکه ی پیی گه یاند بوو..

نه و هاو له پایه به رزه ش به م نازناوه ناسرا: (سالمی نازادکراوی نه بو حوذه يفه)..

نه مه ش له بهر نه وده ی کویله بوو و نازاد کرا..

نقد زوو برهوی به خودا و پیغمبره که ی هینا و..

جینگای خوی له نیتو هاو لانی زوو موسلمان بوودا گرت..

به هه مان شپوه حوذه يفه ی کوپی عوتبه ش، نقد زوو به په له به ره و لای نیسلام هات و

دهستی له عوتبه ی کوپی ره بیعه ی باوکی هه لگرت، رق و کینه ی و خه مه کانی بخواته و که پر

به ژيانی بوو، به هوی موسلمان بوونی کوپه که یه وه که که سیکی دیاری هوزه که ی بوو و،

باوکیشی بۆ سه رکړدایه تی قوپه یش گۆشی ده کړد..

نه بوخوذه يفه له پاش نازادکردنی سالم به کوپى خڅى کرد و، نيدى به سالمى کوپى خوذه يفه بانگ دهکړا.. جا هر دوو کيان به دلنښايى و، ملکه چپوه خواپه رستى خوځيان نه نجام دېدا و، به چاکترين شپوه له سر نازار و نه شکه نه جى قوپه پيشه کان ناراميان دهکړت..
پژځيگان که نه و ناپه ته دابه زى داب و نه ريتى به کوپکړدى ه لوه شانده وه..
همو به کوپکړاوه کان بوونه وه به ه لگري ناوى راسته قينى نه و باوکى که لنى بووه و خستويه تپه وه..

بق نمونه (زه يدى کوپى حاريسه) که پښه مېر ښودا ګرډبوويه کوپى خڅى و، له نښو موسلماننه کاندا به (زه يدى کوپى موحه ممد) ناسرابو، ګه راپه وه سر ناوى (حاريسه) ي باوکى و بووه وه به زه يدى کوپى حاريسه، به لام سالم نه ده زانرا که کن باوکيه تى، بويه نه بوخوذه يفه ګرتپه نه ستقى خڅى و، نيدى به سالمى نازادکړاوى نه بوخوذه يفه بانگ دهکړا..
پښه چپت که نه و ګاته ي نيسلام داب و نه ريتى به کوپکړدى ه لوه شانده وه، ويستيتى به موسلماننه کان راپگه په نيت:

به شوين خزمه تى و نزکايه تى، يان په يوه ندييه کدا مه ګرځن که برايه تپتاني پى به لمښن له نيسلام ګوره و به هيزتر.. له و عه قیده يى که ده تانکاته برا...!!
موسلماننه پښينه کاننښ به چاکى له مه ګه پښتن..
هېچ شتک نه بوو له دواى خودا و پښه مېره کى، له برا بهواداره موسلماننه کاننيان خڅو و يستر بيت لايان..

نه و ديمه نه شمان به دى کرد که نه نصاريه کان چون پښوازيان کرد له برا ګرچپه ره کاننيان و، سامان و، مال و، هم مو نه وه ي که ه يان بوو له ګه لئاندا به ش کردن...!!
هر نه وه شه که ده يبينن له نښوان نه بوخوذه يفه ي خانه داني قوپه پيش و، سالمدا که کڅيله يکى ژړده سته بوو و، باوکى خڅى نه ده ناسى پووده دات..
مه تا دواچرکه ساتى ژياننښيان زياتر له دوو براى دايک و باوکى بوون-مه تا له کاتى مردنښدا- پښکوه مردن.. گيان له ګل گيان و.. جهسته ش به نه نشتى جهسته وه...!!
نه مه په مهنى نايابى نيسلام..

به لکو نه مه په کيکه له باشه و، مه زنيه کانى...!!

* * *

به راستى سالم ثيماننکى راستگويانه ي هينابوو و..
پى و شوينى چاکه کاره موته قيه کانى به ره و لای خواى ګوره ګرتبووه به..
هر بويه په چه لک و، جيکاي له نښو کڅمه لګادا هېچ سه ننگيکى نه بوو..

به لکو به هوی ته قوا و دلسوزیبه وه به ره و به رزترین پله ی کومه لگای نوې به رز به ویه وه که نیسلام هات له سر بنچینه یه کی نوئی دادگری و مه زن دایمه زړاند و پایده په پاند.. بنچینه یه ک که پوخته کی له م نایه ته دا هاتوه:

﴿إِنْ أَكْرَمَكُمُ عِنْدَ اللَّهِ أَلْقَاكُمْ﴾ ریزدارترینتان له لای خدا پاریزکارترینتان. ﴿الحجرات/١٣﴾.

له فرموده شدا هاتوه:

((هیچ عهده بیکه فزلی به سر ناعره بدا (بیگانه دا) نیه مه گر به ته قوا))..

((هیچ کوپی سبیه ک فزلی نیه به سر کوپی په شینکدا مه گر به ته قوا))..!!

* * *

جا له م کومه لگه نوییه پینگه یشتووه دا، نه بوخوذه یفه ریزکی گه وړه ی بڅ خوی بینیه وه به ویه کی که نه و که سه له حق بگریت تا دوتن کویله ی بووه..

به لکو ریزشی بڅ خانه واده کی دوزیبه وه، به ویه کی فایمه ی کچی وه لیدی کوپی عوتبه ی برازی کرده هاوسری سالم...!!

له م کومه لگه نوئی و پینگه یشتووه دا، که چینی ستمکاری پوخاند و، جیا که ره ویه دریځی ه لوه شانده وه، سالم به هوی راستکویی و نیمان و، نازلر چه شته وه هه رده م له پریزی پیشه وده دا خوی ده بینیه وه...!!

به لن.. به راستی پیشنوئی کچبه ران له مه که وه بڅ مه دینه بوو به دریځایی ماوه ی نویژکړدنیان له مزگوتی (قویا) ...!!

هه روه ها به لگه یه کیش بوو له په پاری خوی گه وړه دا، هه تا پیغه مېرمنه فرمانی کرد به موسلمانان که لیوه ی فیتر بین...!!

هینده ی چاکه و، ته قوا تیدا بوو که پیغه مېرمنه خواښه له باره یه وه پتی فرموو:

((سوپاس بڅ خوا، که له ننیو نوممه ته که مدا که سی وه ک تر هیه))..!!

ته نانه ت برا بېواداره کانیشی به:

(سالم له چاکه کارانه) ناویان ده برد...!!، بی گومان چیروکی موسلمان بوونی (سالم) وه کو چیروکی بیلال و ده یان کویله و هه ژاری تر وایه نه وانه ی که نیسلام کوتی کویلیه تی و بی میژی له سر لایردن و کردنیه پیشه و او و سرکار و پیشه نگ له کومه لگای پتنویتی و راست و شاه زادا.

* * *

سالم چاکەکانی ئیسلامی پێگە یشتووی وەرگرتبوو..
 چاکەکان تێیدا و له دەوری بەریشی کۆبووبوو و.. ئیعمانه قوڵە راستگۆیەکی بێشی
 بە جوانترین شێوە پێکی خستبوو و..
 له دیارترین لایەنە یاشەکانیشی، درکاندنی ئەوێ بە پەوانی دەزانی..
 ئەو ناشنای بێدەنگی نەبوو له بەرانبەر وشەیە کدا که وتنی بە ئەرکی سەرشارانی خۆی
 بزانایە..
 ناپاکیشی له ژیا نە دەکرد بە بێدەنگ بون له ئاست هەلە یەك که خۆشی بویت..

* * *

پاش فەتح کردنی شاری مەكکه له لایەن موسلمانانەو، پێغمەبەری خوا ﷺ هەندێك
 دەستەئێ نارد بۆ لای گوند و هۆزەکانی دەوری بەریشی مەكکه و، هەوایی پێدان که پێغمەبەر ﷺ
 وەك بانگخواز ناردوونی ئەك جەنگاو..
 خالیدی کوپی وەلید سەردەستەئێ یەكێك لهو کۆمەڵانە بوو..
 کاتێك خالید گەیشته ئەو جینگایەئێ بۆی نێردرابوو، کارەکه واپوو پەنا بباتە بەر شمشێر و،
 خوێن برێژێت..
 ئەم پووداوێ کاتێك پێغمەبەر هەوالمەکی پێ گەیشته ماوەیەکی ئۆو داوای لێخۆشبوونی له
 پەروەردگاری کرد و، دەیفەرەوو:
 ((خودایا من بەریم لهو کارەئێ خالید ئەنجامی داو))!!
 ئەو پووداوەش بوو که ئەمیری باوەرداران عومەر بۆی باس دەکرد و لەسەری حسیب
 دەکرد و دەبیوت:
 ((شمشێرەکی خالید پەلەکردنی تێدا))..
 سالمی ئازادکرایی ئەبوو حوژەیفە لەگەڵ چەند هاوێڵیکی دیکەدا لهو دەستەئێ خالیددا
 بوون..
 هەر که سالم ئەو کارەئێ خالیدی بەدی کرد و توێژێکی توند و گەرمی لەگەڵ، جام دا و،
 دەستی کرد بە ژماردنی ئەو هەڵانەئێ ئەنجام درابوو..
 خالیدی سەرکێرە و، پالەوانی مەزنی سەردەمی نەفامی و ئیسلام، جارێ گۆیی دەگرت و،
 جارێکیش بەرگری له خۆی دەکرد و، بۆ جاری سێیەم توند دەبوو له قسەکردنیدا، سالمیش
 لەسەر بۆچوونەکی خۆی بوو و، بەبێ ترس و پێچ و پەنا پای دەگەیان..
 سالم لهو کاتەدا وەك خانەدانێك له خانەدانەکانی مەكکه نەیدەپوانیە خالید.. له کاتێکدا که
 ئەو له دوێنێ یەکی نزیکدا کۆیلە بوو..
 نەخێر.. چونکه ئیسلام وەك یەکی لێکردوون..!!

وهك سهر كړده په كيش سهيری خالیدی نه ده كړد كه هه له گاني پيرؤز سهير بكریت.. به لكو
وهك هاو په شينك له بهر پرسياريتي و نه ركد...!!

هيچ مبه ست و ناره نوو په كي نه بوو له و بهر وپوږيوونه وې خاليدا، به لكو نه و ناموزگاري
بوو كه نيسلام مافه كه ي پيرؤز پاگرتوه و، چنده ها جار له پیغه مبه‌ره وه ښكاري گوييستي
ده بوون ده بركړه كوله كه ي ټيكرای ناین كاتيك ده يفه رموو:
((ناین ناموزگار ييه.. ناین ناموزگار ييه.. ناین ناموزگار ييه..))

* * *

پیغه مبه‌ره ښكاري كاتيك هه والی كاره كه ي خالیدی كوپي وه لیدی پيگه يشت، پرسياړی كړد:
((هيچ كه س سه رزه نشتي كړد))...؟؟

چند پرسياړيكي به رز و، شنگ و جوانه...؟؟!!
توپه بوونه كه ي شي هير بووه نه و ساته ي پييان و ت:
((به لن.. سالم چوه لای و به و پازی نه بوو)).
سالم له گه ل پیغه مبه‌ره و پروادارندا ژيا..
له هيچ جه ننگيك دوانه ده كه و ت و، له پرستشدا كه مته رخه می نه ده نواند..
برايه ټيكه كېشي له گه ل. نه بوو حوذه يفه دا پؤز له دواي پؤز به يتين و پته و تر ده بوو..

* * *

پیغه مبه‌ره خوا گه پايه وه بؤ لای په روه ردگاري بالاده ست..
جينشينا يه تي نه بويه كړه به روه و پوي پيلانی هه لگه پاره كان بوويه وه..
پؤزی يه مامه هات..
به راستي جه ننگيكي ترسناك بوو، كه نيسلام به و چوره تاقي نه كر ابو وه..
نه و بوو موسلمان ه كان بؤ شه پكردن چوونه دهره وه..
سالم و نه بوو حوذه يفه ي برای نايينيشي چوونه دهره وه..
له ده ستيكي جه ننگه كه دا موسلمان ه كان توانای خړ پاگرتنيان نه بوو له بهر دم هير شه كه دا
و.. له ويدا هه موو پرواداريك هه ستي كړد كه شه په كه شه پي نه و.. بهر پرسياريتيه كه
بهر پرسياريتي سهر شانی نه و..

سهر له نوې خالیدی كوپي وه ليد كوي كړينه وه..
به ليزانيه سهر سوپه نره گي سهر له نوې سوپاكي پيگخسته وه..
سالم و نه بوو حوذه يفه ده ستيان كړده ملی يه كتر و به ليتي شه هيد بوونيان له پيتناری نه و
تاينه په وایه دا به يه كه به خته وهری دونيا و دواي پؤزی پي به خشين..

نه مچا خویان هاویشته شوینکی ترسناکه وه!!

نه بو حوذه یفه هاواری ده کرد..

((تهی قورئان خوازان..))

قورئان به کرده وه کانتان بپازینه وه..))

شمشیره که یشی وه که رده لول به ریو بووه سوپای موسیله مهی دروژن.

سالمیش هاواری ده کرد:

((گر له لای منه وه هیزش بکریته سهر موسلمانان کان..))

نه وا خراپترین هلگری قورئان منم..!!

دوور له تر نهی سالم.. به لکو باشتترین هلگری قورئان تر بوویت..!!

شمشیره که ی له گهر دنی نه وه هلگه پاوانه دا دهات و دهچوو که ده یانو یست نه فامی

قوپه ییش بگپنه وه، پۆشنایی نیسلام خامۆش بکه ن..

شمشیریک له شمشیری هلگه پاوه کان دای له دهستی راستی و په پاندی.. له کاتی که

ئالای کزچه رانی پی هلگری توو پاش نه وهی زهیدی کوپی خطابی هلگری شهید بوو..

کاتیک سهرنجی دا دهستی راستی ده په پیت، به دهستی چه پی ئالاکه ی هلگرت و،

به رده وام به رزتری ده کرده وه به دهنگی به رزیش نه م نایه ته پیروزی ده وه وه:

﴿وَكَايْنِ مِنْ نَبِيٍّ قَاتِلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا

اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ﴾ ال عمران/ ١٤٦.

ئای چه ند مهنه نه وه دروشمه ی.. که له پۆزی مردنیدا کردیه دروشمی خوی..!!

کۆمه لیک له هلگه پاوه کان ده وره یان دا و سالمی پاله وان کهوت، به لام گیانی به رده وام له

جهسته بیتگه رده کهیدا دهات و دهچوو، هه تا جهنگه که به کوژانی موسیله مهی دروژن و

تیکشکانی سوپاکه ی و سهرکه وتنی موسلمانان کۆتایی پی هات..

نه و کاته یشی موسلمانان به نێو قوریانیان و شهیده کانیاندا ده گه پان (سالم) یان به دی

کرد له سهرمه رگدا بوو..

لێی پرسین:

((نه بو حوذه یفه) چی به سهرهات..؟؟

وتیان: شهید بوو..

وتی: له په نایه وه م پامکیشن..

وتیان: نه وه تانی له په ناته وه یه نهی سالم.. له هه مان جیگادا شهید بووه..!!

* * *

دوايین بزه که وته سهر لیوانی و..

نیدی قسه ی نه کرد...!!

تیگه یشته که نه وه ی نه و هاوه له که ی خوازیاری بوون پتی گه یشته...!!

پیکه وه موسلمان بوون و..

پیکه وه زیان و..

پیکه وه ش هیدبوون..

نای له جوانی به خته کان و، قه شهنگی قه دهره کان...!!

نه و بپواداره گه وره یه که عومهری کوپی خطاب ٧ له کاتی سهره مهرگی خویدا له باره یه وه

وتی:

((نه گهر سالم زیندووبوایه، نه وا له دوا ی خوم دامده نا))...!!

دوا وته

باش نه وش..

ثاښستا که ئیمه مالټاوايي له و پېړه پایه بلندهی هاو لانی موحه ممدی پیغمبري خوا درودی خوا له سر بیت و په زامه ندیشی له سر هه موویان بیت..
وای ده بینین که مافی خویمان داییت به باسه که مان..؟
وای تیده پوانن که سر زمیری په که په که یی نه و پیاوه به جهرگانه مان کرد بیت..؟
نه خیر..

پژنی ناشنابونی دهسته یه کی پیروزی مەزنیانمان له نزیکه وه پی بړا و، چەند ساتیکی پرشنگدارمان له گه لدا به سر بردن، له کانتیکا که دهره تی هاو لیتی هه موویانمان بق نه بوو..
نه و شهست پیاوه ی که له م پرتو که دا خرانه روو، نوینه رایه تی هه زاره ها که سانی زور و سرفوازی نه و برایانه یان ده که ن که پیغمبریان ﷺ بیني و، له گه لیدا زیان و، بړوایان پی هیئا و، له گه لیدا ټیکوشان..

جا له وینه یی نه و شهست چاکه کاره دا، وینه یی ټیکپای هاو لان به دی ده که یین..
ثیمان و، خورگری و، پالوانیتی و، قوربانیان و، خوشه ویستی و پشتیوانیکردنیان به دی ده که یین..

نه و هه وله یان که دایان و..

نه و سرکه وتنه یی که به ده ستیان هیئا و..

نه و پوله یی که پیتی هه ستان بق پژارکردنی هه موو مرقایه تی له بتپه رستی ویزدان و، له ده ستجونی ناینده ده بینین...!!

* * *

که و ابو نه و شهست پیاوه نمونه یه کی گهش و جوانن، پیشوازی لیده ده که یین و بهرز و بهرپز
راپده گرین و، تییدا پالوان و سربازی مەزنترین قوناغ له قوناغه کانی ټیکوشانی هه موو مرقایه تی و، نایبی به شیوه یه کی بهرز تییدا به دی ده که یین..
نه و قوناغه یی که تییدا جیهانی کونی له ژیر پاچه کانی نه و راستیه نوییه دا داده پوخیت که هاتوه یه کخواناسی په روه ردگار و، یه کخواناسی به دیه پنه ر پاده گه یه نیت..

هیچ بت و بێه‌رستیه‌ك نیه ..

ده‌سته‌لائی فارس و قه‌یسه‌ر نیه ..

به‌لكو ته‌نها یه‌ك خوای بێ‌هاوه‌ل هه‌یه ..

هه‌موو مرۆفه‌كانیش وه‌ك ددانه‌كانی شانه‌ یه‌كسانن ..

نامانه‌وێت دووباره‌ نه‌وه‌ی پێشتر نووسیمه‌ ده‌ریاره‌ی ئه‌و هۆکارانه‌ی كه‌ ئه‌م ئیمانه‌ سه‌رسوپه‌هینه‌ریانی دا‌رشت كه‌ دل و ده‌روونی ئه‌و پیاوانه‌ی پ‌ر کرد بنووسمه‌وه .

چونكه‌ لێزه‌دا و له‌ ده‌سته‌پێکی ئه‌م په‌رتووکه‌دا و، له‌ ژێر ناو‌نیشانی (ئه‌و رووناکیه‌ی شوێنی که‌وتن) به‌ پشتیوانی و به‌خشی‌نی خوای گه‌وره‌ بۆم ره‌خسا که‌ کرۆکی ئه‌و فاکته‌ر و هۆکارانه‌ ده‌ربخه‌م.

* * *

به‌راستی محمد به‌ راستگویی و، دامه‌زراوی و، بێگه‌ردی و، مه‌زنیه‌که‌ی، ته‌نها ئیمانیکی له‌ شێوه‌یه‌ی تێدا په‌نگدانه‌وه .

ئیمانی پیاویك كه‌ به‌ چاکی ناشنا بوون و.. به‌ تێک‌رای ته‌واومه‌ندی و به‌زه‌یی و، هه‌موو مرۆفیتی و خوداویسته‌یه‌وه .. به‌ گشت به‌رزی خۆ به‌که‌م زانیه‌وه .. به‌ گشت جوانی و ساکاریه‌یه‌که‌وه .. به‌ ته‌واوی هێز و به‌زه‌یه‌یه‌وه بینیبویان ..

بینیان و.. به‌چاکی پالنه‌ر و، دامه‌زراوی به‌رنامه‌که‌یان به‌دی‌کرد، هه‌ربۆیه‌ له‌پاش بپوه‌هێنان پێی، گومان ده‌سته‌لائیکی نه‌ما به‌سه‌ریانه‌وه .. به‌لكو ئه‌وان ده‌سته‌به‌رداری ئه‌و مافه‌ ئاساییه‌ی خۆیشیان بوون كه‌ داوای مو‌عجیزه‌یه‌کی لێ‌بگه‌ن كه‌ له‌ پێش چاویاندا راستی پێغه‌مبه‌ریتی و په‌یامه‌که‌ی ده‌ربخات !!

هه‌موو نه‌ته‌وه‌كان داوای مو‌عجیزه‌یان له‌ پێغه‌مبه‌ره‌که‌یان کردووه، تا بپوای پێ به‌هێنن .. ته‌نها هاوه‌لانی پێغه‌مبه‌ر نه‌بێت .. ته‌نیا پیاوانی ده‌وری پێغه‌مبه‌ر نه‌بێت .. هه‌رگیز نه‌یانوت پێی: مو‌عجیزه‌یه‌که‌مان نیشان ده‌ن راستگویی‌مان نیشان بدات .. چونكه‌ محمد بۆ خۆی مو‌عجیزه‌ بوو .. !!

گه‌رانه‌وه‌ی مو‌عجیزه‌یه‌کی دیكه‌ له‌ ده‌ره‌وه‌ی خۆی و که‌سیتی و بیروباوه‌ره‌که‌ی، ساویلکه‌یه‌یه‌که‌ پیاوانیکی له‌م شێوه‌ عاقلمه‌ندانه‌ی تووشی نابن، به‌ تایبه‌ت پاش نه‌وه‌ی دل‌یان پ‌ر هیدایه‌تی خوا بوو و، چاوه‌کانیان پ‌ر له‌ رۆشنایی پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی بوو .. !!

* * *

به‌راستی ئیمانی ئه‌و ده‌سته‌ موسلمانه‌ یه‌که‌مینه‌ هێنده‌ متمانه‌ ده‌به‌خشیه‌ت تێک‌رای مرۆفایه‌تی به‌ هه‌موو ئاین و، سه‌رجه‌م سه‌رده‌م و، ره‌گه‌زه‌که‌ی كه‌ به‌رده‌وام بیت له‌ سه‌ر لاویتی به‌گۆپ و، عه‌زمی جه‌سووری.

نه وان له سره تا و کړتایی کاره که شدا، وه کو خه لکی مړوفن.
 له نټو پره وشیکدا ده ژيان، که له روکه شیدا وایار نه بوو که بتوانیت وایان ای پکات توانای
 نه نجامدانی نه وه یان هه بیت که دواتر کردیان.
 هه روه ها نه وان وه کومه لگاش، هیشتا هه موو پیداویسته گونجاوه کانی دروستکردنی
 کومه لگایان به ده ست نه هیثا بوو..
 چونکه نه وان هؤزی په رته وازه و.. به گژیه کداچو بوون.. که تاکی توندوتیژی داخراو
 به پړوهی ده برد..

وه کو هیزی سیاسی، بهر له هاتنی نیسلام شتیکی وای نه بو شیاوی باس بیت.
 وه کو هیزی نابووری، له هه موو کهس نه دارتر بوون.
 وه کو هیزی ژماره ش، ژماره یان له هه موو خه لکی که متر بوو..
 جا چی رویدا، وایکرد نو کومه له که مه له هه موو شتیکیا بوونه بنیاتنه ری جیهانیکي
 نویی جوانی گشتگیر..؟

ثایا به هیزی چه ک و نؤری سوپا بوو..؟؟
 به راستی نه سکه ندهر بهر له وان و، جه نگیزخان دوی نه وان نؤر له وان زیاتر چه ک و
 سوپایان هه بوو..

جا نه مړو کوا نه سکه ندهر و، کوا جه نگیزخان..؟؟
 چپیان له پاش خوږیان و، سوپا داگیر که ره کانیا و، سرکه وتنه سرسوپه پینه ره کانیا و
 ماوه ته وه..؟؟

له هه موو نه وانه چی ماوه ته وه له ویزدانی ژیان و، ویزدانی مړوفدا..؟؟
 هېچ..

که وایو هیزی ماددی به هه موو شیوه کانیه وه نه بووه هؤی نه وهی هاوه لانی پیغه مېر به و
 جژه بن که بینیمان..

به لگو به هؤی نیمانه وه بوو، نیمان به حق و، به چاکه..
 بهر له وهش، نیمان به په روه رنگاری حق و، چاکه..
 نه وهش نه وانه راستیه به که محمدی پیغه مېرمنی خوا ﷺ داویته و بهرده وام دهیدات
 به گوئی هه موو مړوفایه تی و، نه وانه ی باوه پریان هیثا له که لیدا..

* * *

تاریکی ده گورپت بؤ روشنایی..

ناژاوه بؤ یاسا..

لاوازی بؤ به هیزی..

وښوون ده بیته پاریزکار و..

سوکیټی ده بیته مه زنی و..

نه قامی زانستی به شویندا دیت و..

نه بوون ده بیته زوری..

جا کاتې مړوفه کان ژینیان بق حق و چاکه تهرخان ده کن، هه موو ډپکه کانی سبهینی
ده بنه گول.. نه مهش نه وه بوو که پټغمبه ری خواښه و هاوه لانی نه نجامیان دا..
هر نه وهش بوو، بهر له وان، ټیکرای نیردراوان و، یاوه رانی بروداریان فراهه میان هینا..
نه وهش، نه و مانه یه یه که له نوای خوځیان به جټیان هیشتوه..

* * *

له بهر نه وهی حق و چاکه، هه ښوکیان کاکله ی نه و ژله بوون که پټغمبه ر و هاوه لانی
پټی هه ستان.. له بهر نه وهی نیمانی راستگو یانه ی، بیګر د و، نازا ریږه و و بهر نامه یان بوو..
له بهر نه وهی که و ابوون-بینیمان- محمد و هاوه لانی باشتیرین میراتیان بق مړوفایه تی
به جټی هینا..

هه روه ها بینیمان ویزدانی مړوفایه تیان پږ ده کرد له باشیتی و، رووناکي و، نیکه یشتن..
نه مړوش، زوری ی نیستګه کانی دنیا نایه ته کانی قورثانی مه زنیان له خوګرتوه که پټشه و و
رووناکي بوو بق پټغمبه رڼګدا و هاوه لانی، تا به ناشکرا و بې پوره رایبګه ی نن..
زوری ی نیستګه کانی دنیا، ته نانه ت نه و ولاتانه یشی که جګه له ثانی نیسلام ناینکی
ډیکه یان هه یه..

هه تا نه و ولاتانه یشی که بریایان به ثابین نه..
زوری یان، له و نیستګه یاندا که به زمانی عه ربه یه، ده سټپکی بهر نامه کانیا ن به
نایه ته کانی قورثانه !!

له هه موو بستنکی سر زهوی و...

له نټوګه له موسلماننه کان و..

ګه له مه سیحی و..

له نټوان جوله ګه و، هیندوسی و، بوزی و..

له سه روی سه رسام بوونی نه و دهوله تانه یشه وهیه که بریایان به ثابین نه..
جا له نټوان نه وانه و، نه وانه دا.. بلنډګو بهر زه کان بلنډتر ده بن تا له سه ریانه وه هه مان نه و

وشانه بهر زه بینه وه که ده نګی بانګه ری پټغمبه رڼګدا بهر له هه زار و چوارسه د و نه ونده سال
دای به گوټی خه لګیدا..

الله اکبر... الله اکبر
 أشهد أن لا اله الا الله
 أشهد أن محمداً رسول الله
 حى على الصلاة
 حى على الفلاح

له ټيکړای جیگاګانی سر زهوی، قورنایي هم نایه ده خویندریته وه..
 له سرچم شوینه ګانی سر زهوی، مزګه وته ګانی بهر زه بڼه وه..
 له هممو پڼګه ګانی سر زهوی، بڼه ما ګانی بلاوده کړینه وه..
 چ هیزنګه هم جاویدانیې پي به خشیوه...!!؟؟
 هه مان شو هیزه یه که پشتر بینیمان که هیزکی بڼوینه و بهرزی ده به خشیه هم نایینه و
 پیاوه ګانی بڼو ګورنی نونیا و، نه وه ی ټیډایه له خه لک و، داب و نه ریت و چاره نو سه ګان..
 که نه ویش هیزې نیمانه به حق و، به چاکه..
 بهر له ویش، نیمان به په روه ردګاری حق و، چاکه و..
 به پیغمبره، بګره بهو پیغمبرانه ی که زیانی خو یان له پیناوی حق و چاکه ده به خشی..
 نه وانه هممو شتیګیان به خشی و، هیچیان ورنه ګرت...!!

* * *

له کړتاییدا وشه یه ک ماوه بوتريت..
 نه ویش پرسپاریکه که بیګومان دیت به خه یالدا، پاش نه وه ی که شو دیمه نه
 پرسنگداره مان خوینده وه که له میانه یاندا شو شه ست پیاوه ی هاوه لانی پیغمبره ی خوامان
 ټیدا به دی کرد..
 پرسپاره که ش نه وه یه:

ململانی جیارپی چون توانی په یوه ندی به ټینی نیوان شو برا ټیګه یشتوانه بشوینتی و..
 چون چونی شو شه په نیو خوښیې له نیوان لایه نګرانی نیمامی عه و، پشتیوانانی مو عاویده
 بهرپا بوو، زال بوو به سر برایتی ګه شیاندا، که بینیمان له خسته پووی هه ندیک له
 هه وال کانیدا، له میانه ی لاپه رده ګانی هم په پاوه دا...؟
 وه لای شو پرسپاره ش ده مانګه ریتنه وه بڼو لای چاکه ی نیمان لای شو هاوه لانه، پاشان
 بڼو لای هڅکاری دیکه ی میژووی..
 بهلن... نیمانی دیار و، راستګویانه و، په کلابووه وه یان، کړدبوونیه ریښواری یه ک ری...

حه قیش لای ئوان ته نها یه ک شپوهی هه بوو، ناشنای بوون و شوینی ده که وتن و، چه نده ها شپوهی جوراوجوری نه بوو که چاک هه لټزیران به ویستی خویان و به پیتی به رژه وه ندیه کانیا ن به کیکیان به چاک بزائن.

کاتیک پټفهمبه رښتیا له نیویاندا ده ژیا، رښمونی کردنی خه لکی به ره و لای ئو هه قی که خه لکی جیاواز بویه به بیروپایان له باره یوه کاریکی ئاسان بوو. چونکه نیگا، یاخود پټفهمبه، یان هه ردوکیان پټکه وه هه موو کاریکی جیی گومانیا ن به کلا ده کرده وه. کاتیک پټفهمبه ریش وه فاتی کرد، جیاواز نه بوون له وهی که خوی گوره به کلا ی کردبوه وه بویان، یان پټفهمبه ره که ی بوی به کلا کردبوه وه.

کاتیکیش عوسمان T کوژا، کوشتنه که ی ناشووب و ناژاوهی له گه ل خوی هیتابوو که هه موو ولاتانی ئیسلامی له و کاتدا هه ژاند و، له ئاکامی ئو روداوه ترسناکه هه لویستیک هاته پټش بوازی جیاوانی بیروپا و مه زنده فراوان بوو. موسلمانانیشی ناچار کرد که هه موویان هه لویستی خویان دیاری بکن و یه کیک له لایه کانی هه لویسته ژوره کانی هه لټزیرن...

دوودلی و، دووپوویی... شپوازیشیان له هه لټزیراندا وه ک شپوهی ئیمان هیتانیا ن... روون و یه کلاکه ره وه بوو، به یئ

دوودلی و، دووپوویی... جا ئه وانه ی بهوایان به و تپروانینه هه بوو که ئیمامی علی سه رکردایه تی ده کرد، لای ئو یان هه لټزارد... ئه وانه شیان بهوایان به و تپروانینه هه بوو که موعاویه سه رکردایه تی ده کرد، لای ئه ویان هه لټزارد...

ئه وانه یشی هه ردو لایان به هه له ده زانی، رښگه یه کی دیکه یان گرتبوه بهر که خوی له ناچار کردنی هه ردو لای نا کۆکدا ده بینیه وه بۆ وازهیتان له جیاوانی، کاتیک کاره که له ده ست ده رجوو، بیلایه نیان هه لټزارد و، له کیشه که دوورکه وتن وه...

ئهمه، سه بارت به و هاوه لانه ی زوو موسلمان بوون و هاوسه رده می پټفهمبه ر بوون و، له گه لیدا دژ به هیزه کانی بی باوه پی و تاریکی جهنگابوون. به لām ئو هاوه لانه له رۆژانی ململانیکه ی نیوان ئیمامی علی و معاویه دا به ته نها نوڤته رایه تی (چه قی هیز) یان له ده ولتی ئیسلامدا نه ده کرد...

له بهر ئه وهی ئو ساته ده ولت زۆر زۆر فراوان ببوو و، هیزی دیکه له نیویدا سه ری هه لدابوو، که به شداری له رووداوه کان و ئاراسته کردنیدا ده کرد. ئو پیلانه شی که ژیا نی خه لیفه عوسمانی کرده مه به ست و، ئو دام و ده زگایه ی ئه نجامدانی گرت ئه ستق به لگه یه له سه ر ئه وه، که له ده ره وهی مه دینه هاتبوو، بگره له ده ره وهی هه موو نیوه دورگی عه رب و... له ولاته ئیسلامیه زۆر دووره کانه وه هاتبوو...

جا ئو هیزه نوښانه روژنیکي وایان هه بوو که له توانای هاوه له گوره کاندای نه بوو ریگری ایڅکهن.. روژنیکي مه ترسیدار و کارا له گورانی ململاتی نیوان معاویه و نیمامی علی بۆ شه پ و کوشتار.

بگره که خه لکی شامی لایه نگرى معاویه و، خه لکی عیراقی لایه نگرى نیمامی علی، له پیشخستنی کورتایی ململاتی که دا خاوه نی روژنی راسته قینه ی ئو شه پره بوون.. ته نانه ت له شیکردنه وه ی کورتاییدا بۆی، له نیوان دوو سه ریا زگه ی نیسلامیدا نه بوو، هینده ی نه وه ی که له نیوان دوو سه ریا زگه ی هه ریمیدا بوو.. خه لکی شام له لایه ک و، خه لکی عیراق له لایه کی دیکه وه..!!

لیره دا هیزی سیته میس هه به که ناتوانی چاوپووشی لی بکریت.. نه ویش هیژنیکى خراپه کاره و له و ساته وه ی نیسلام قامچی له ده ست سه ندبووه وه و ده ست لاتکه ی تخته ی زه وی کردبوو خه و نه ده چوو چاوی.

ئو هیزه ش خۆی له پاشماوه ی فارس و رۆمه کاندای ده بینیه وه، که به رده وام فیل و ته له که ی به رامبه ر نیسلام نه نجام ده دا له ریی سیخوپه ر ژوره کانیانه وه که دزه یان کردبووه ناوی به وه ی وا خۆیان ده خسته روو که باوه رپان پیی هیناوه، نه وانه یشی که هه ندیکیان توانیبویان ژاوه ژاو و تیکدان بخه نه ریزی موسلمانانه وه، به جۆری که هه ر دوو نیمه راتگریه ته که له ئاستیدا ده سته وستان بوون..؟!

ئمه سه رنجدانیکى خیرابوو له ئاست ئو هه لویسته سه خته ی که له و رۆژده ا به سه ر هاوه لان و، هه موو نیسلامدا هات.. پیویسته که ئو راستیه ی دیکه ش فه رامۆش نه که ین، که هه ر دوو سه رکرده ی سه ریا زگه به شه په اتوه کان ئو ه یان مه زه نده نه کردبوو که کاره که بگاته ئو ئاسته مه ترسیداره ..

جا نیمامی علی و نه وانه ی له گه لیدا بوون، شالاویردنیان بۆ سه ر شام ته نها وه ک هیژشیکى ترسینه ر سه یر ده کرد، که رۆر نه خایه نیت معاویه له سه ر هیزی ده ست لاتى ده ولت پتکدیته وه له گه لیان و، ریزی ده گریت و گویپه لى ده بیته ..

معاویه و نه وانه یشی له گه لیدا بوون، له و باوه رده ا بوون که نیمامی علی ده ست لاتیان ده پتکدیته وه و، ئاماده باشییان تاقى ده کاته وه، گه ر بینى هیژ و تفاقیان به و جۆره به که هه یانه، ئه و جگه له شه پ ریگا به کی دیکه ده گریته به ر بۆ نه هیشتنی جیاوازی.. به لام کاره کان رۆر دوورتر گه شه ی کرد.

ئو گه شه کردنه له نا کاو و دوورده ش، په رده له سه ر ئو هیزه شاراوه یه هه لده مالیت که له ناواهنی هه ر سه ریا زگه یه کدا کارى ده کرد، بۆ گورینی ململاتی که بۆ شه پ و کوشتار..

نیستاش بهم رووداوه کړتایی به قسه کانون د هینن له باره یې نهې شه پوه.
زویه پرت له ریزی سوپای معاویه دا ده چنگا و.. له کړتایی شه پوه که دا مه لای
به شداریکړدی له شه پدا بډ درکه پوت و، کشایه وه لئی.
به لام په کڅ له به شه پها تپوه کان شوپنی کهوت و، له کاتېکدا به پتپوه نوپژې ده کړد، رمیکي
کوژره لیدا.

جا بکوژه که شمشیره که ی زویه پری ه لگرت و، به خیرایی به ره و لای نیما می عه لی گه پایه وه
، ده یو یست مژده ی کوژانی زویه پری پښ بدات و نهو شمشیره ی بخاته برده م که له نیو
سوپای معاویه دا دژ به نیما می عه لی پئی ده چنگا.
له ده روازه ی نیما می عه لېدا راوه ستا و، داوا ی مژله تی چوپنه ژورده وه ی کرد.. نیما می
عه لی به رووداوه که ی زانی، هاواری لیکرد و فرمانی دا که نهو بکوژه ده ریکن و فرمانوی:
(مژده ی چوپنه نیو ناگر بده به بکوژی کوپی صه فیه))

مه به سستی له (کوپی صه فیه) زویه پر بوو.
جا فرمانی کرد که شمشیره که ی زویه پری لې وه ریکرن و بوی بوپنن.. شمشیره که ی
زویه پر به ره و لای نیما می عه لی برا، نهویش به ده م گریانوه ده سته ی کرد به ماچ کردی و، وتی:
(نه مه شمشیریکه، سوپند به خوا، خاوه نه که ی چنده ما جار ناپه حه تی له پیغه مبه ری خوا
دورخستوته وه پئی ..)!

* * *

نه مه دیمه نیکی مه زنه و سه بوریه کی زور ددات به سر ناپه حه تیه کانی نهو جیاوازیه
ناخوشه و، زور تیگه پشتن و چاک مه زنده کردنیش به نیمة ده به خشیت..

* * *

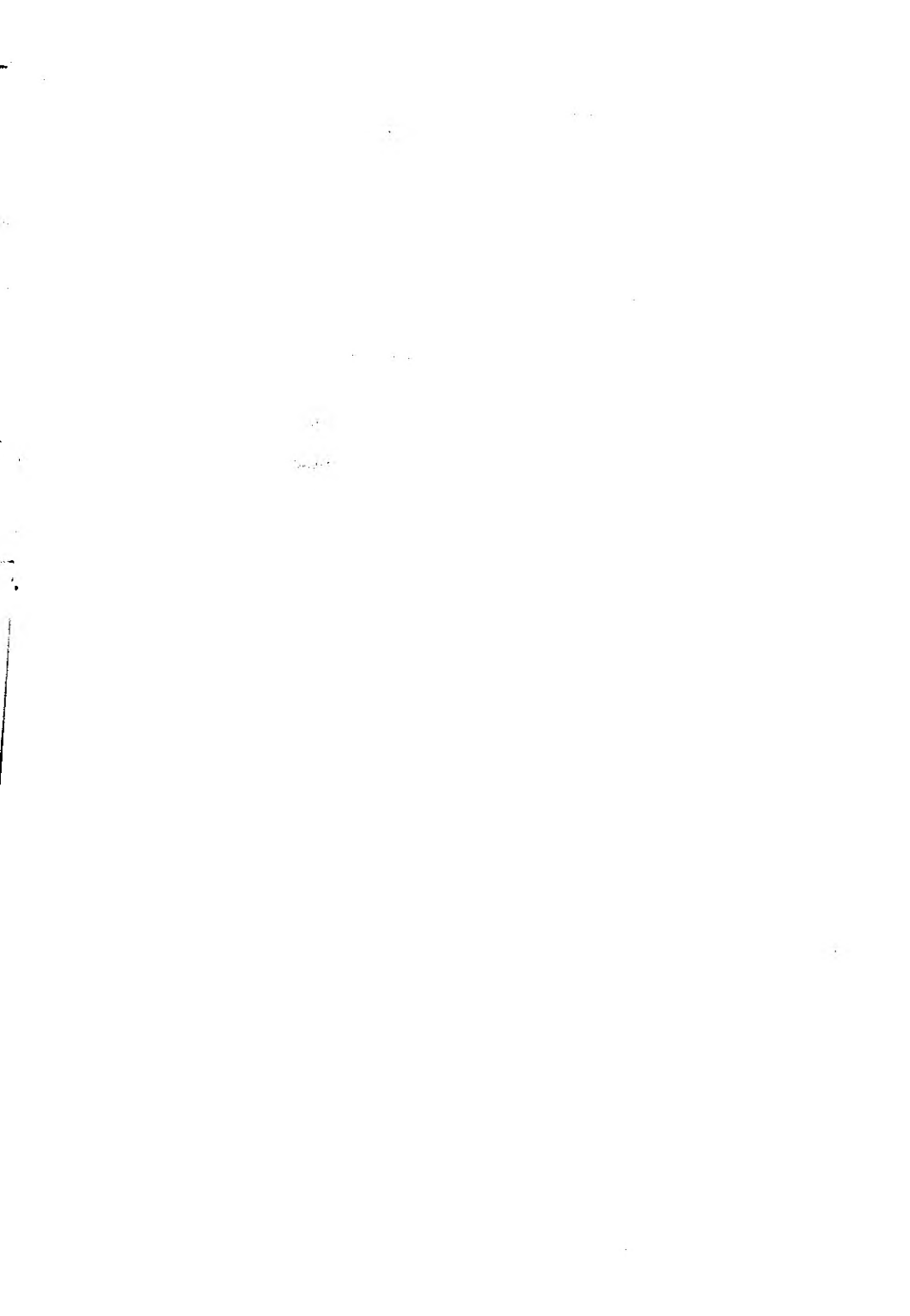
نائیستاش نهو نیمة مالئاوایی لهو پیاوا نه ده که ین که کاتیکي پر له خوشی و شادی له سر
لا په په کانی نه م په پاره له گه لیاندا به سرمان برد و.. کرپوشی سوپاسگوزاری بډ خوا ی گوره
ده به ین له سر به خششه کانی و.. داواکاری به خشش و به زه یی و، له شساغی زیاترین لئی..
به ملکه چی و ریزیشه وه، به ماموستای مه زن و، دوا ین پیغه مبه رانی خوا ده لئین:
- السلام علیک ایها النبی ورحمه الله وبرکاته.

-خوا به چاکترین شیوه پاداشت بداتوه له سر نهو ی به خشیت و، رینمونیت کرد.
به جوش و خروشیکی تقدیشه وه، به هاوه له به پژه کانی ده لئین:
نه ی چاکه کاران، مالئاوا..!

به لام... که ی ناوابوون، هه تا پینان بگوترت مال ئاوا..؟؟

ده با سلاومان نه مه بښت: سلاو..
 سلاويك، له ده ستنېكدا به ملكه چيه وه وتان..
 له كرتاييشدا هر به ملكه چي ده يلائين..

سه رچاوه میژووییه کان

١- الإصابة، في تمييز الصحابة	ابن حجر العسقلاني.
٢- الإستيعاب، في أسماء الأصحاب	ابن عبد البر.
٣- أسد الغابة، في معرفة الصحابة	٣ ابن الأثير.
٤- السيرة النبوية	ابن هشام.
٥- الطبقات الكبرى	ابن سعد.
٦- البداية والنهاية	ابن كثير.
٧- حلية الأولياء	أبو نعيم الأصبهاني.

ناوړوځ

- ٣٩٧ ..... زېږېدنی کورنی سابیت (٣١)
- ٤٠٥ ..... ځالیندی کورنی سه عید (٣٢)
- ٤١٣ ..... نه بوئدیوښی نه نصاری (٣٣)
- ٤٢١ ..... عه بیاسی کورنی عبدالمطلب (٣٤)
- ٤٣٥ ..... نه بوهوره یر (٣٥)
- ٤٤٧ ..... بهرانی کورنی مالیک (٣٦)
- ٤٥٧ ..... عوتبه ی کورنی شهزوان (٣٧)
- ٤٦٣ ..... سابیتی کورنی قهیس (٣٨)
- ٤٦٩ ..... نوسه یدنی کورنی حوضه یر (٣٩)
- ٤٧٧ ..... عبدالرحمن کورنی عه وف (٤٠)
- ٤٨٧ ..... باوکی جابر (٤١)
- ٤٩٣ ..... عه مری کورنی جدموح (٤٢)
- ٥٠١ ..... حه بیسی کورنی زید (٤٣)
- ٥٠٩ ..... نویدی کورنی که عب (٤٤)
- ٥١٥ ..... سه عدی کورنی مه عاذ (٤٥)
- ٥٢٥ ..... سه عدی کورنی عویاده (٤٦)
- ٥٣٥ ..... نوسامدی کورنی زید (٤٧)
- ٥٤٣ ..... عبدالرحمن کورنی نه بوپه کر (٤٨)
- ٥٤٩ ..... عبداللہی کورنی عه مری کورنی عاص (٤٩)
- ٥٥٩ ..... نه بوسوفیانی کورنی حارس (٥٠)
- ٥٦٥ ..... عیمرائی کورنی حوصه ین (٥١)
- ٥٧١ ..... سه لهدی کورنی نه کوو ع (٥٢)
- ٥٧٧ ..... عبداللہی کورنی زوبه یر (٥٣)
- ٥٨٧ ..... عبداللہی کورنی عه عباس (٥٤)
- ٥٩٧ ..... هه بادنی کورنی بیشر (٥٥)
- ٦٠٥ ..... سوه یلی کورنی عه مر (٥٦)
- ٦١٣ ..... نه بوموسای نه شه یری (٥٧)
- ٦٢٥ ..... طوفه یلی کورنی عه مری دموسی (٥٨)
- ٦٣٣ ..... عه مری کورنی عاص (٥٩)
- ٦٤٣ ..... سالی نازاد کراوی نه بو حوزمیفه (٦٠)
- ٦٥٣ ..... دوا و ته (٦١)
- ١١ ..... نه وروناکیبیدی شوننی که و تن (١١)
- ٢١ ..... نه وانه ی شوننی که و تن (٢١)
- (١) موصه ب کورنی عمیر (٣١)
- (٢) سه ثانی فارسی (٤٣)
- (٣) نه بوذمری غیفاری (٥٩)
- (٤) بیلالی کورنی ره باح (٧٩)
- (٥) عبداللہی کورنی عومهر (٩٥)
- (٦) سه عدی کورنی نه بی و مقاص (١١١)
- (٧) صوه بیسی کورنی سینان (١٢٧)
- (٨) مه عادی کورنی جبه ل (١٣٥)
- (٩) میقدادی کورنی عه مر (١٤٣)
- (١٠) سه عیدی کورنی عامر (١٥١)
- (١١) حه مزمی کورنی عبدالمطلب (١٦١)
- (١٢) عبداللہی کورنی مه سعود (١٧٩)
- (١٣) حوزمیفه ی کورنی یه مان (١٩١)
- (١٤) عه ماری کورنی یاسر (٢٠٣)
- (١٥) عویاده ی کورنی صامیت (٢٢٣)
- (١٦) هه بابی کورنی نه رمت (٢٣١)
- (١٧) نه بو عوبه یدنی کورنی جبه پراح (٢٤١)
- (١٨) عوسمانی کورنی مه قلعون (٢٥١)
- (١٩) زه یدنی کورنی حاریسه (٢٦١)
- (٢٠) جده عفری کورنی نه بو طالب (٢٧١)
- (٢١) عبداللہی کورنی ره و احه (٢٨٣)
- (٢٢) ځالیندی کورنی وه لید (٢٩١)
- (٢٣) قه یسی کورنی سه عدی کورنی عویاده (٣١٧)
- (٢٤) عومهری کورنی وه ه ب (٣٢٥)
- (٢٥) نه بو دمر داء (٣٣٥)
- (٢٦) زه یدنی کورنی خطاب (٣٤٩)
- (٢٧) ته لهدی کورنی عبیدالله (٣٥٧)
- (٢٨) زوبه یری کورنی عه و ام (٣٦٩)
- (٢٩) غوبه یسی کورنی عه دی (٣٧٧)
- (٣٠) عومهری کورنی سه عد (٣٨٧)